CLASS - 8

SOCIAL SCIENCE

SEMESTER - 1

ENGLISH - KANNADA VERSION

© Government of Andhra Pradesh, Amaravati

First Published 2026

DISCLAIMER

Any form of copying of the content, information and illustrations from this textbook is a punishable offence.

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior permission in writing of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published. Without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser. The copyright holder of this book is the Commissioner of School Education, Amaravati, Andhra Pradesh.

This book has been printed on 70 GSM, SS Maplitho, Title Page 220 GSM, White Artcard.

Published by Samagra Shiksha & SCERT - Government of Andhra Pradesh, Amaravati.

AP SCERT

Vande Mataram

Vande Mataram!

Sujalam, suphalam, malayaja shitalam,

Shasyashyamalam, Mataram!

Vande Mataram!

Shubhrajyotsna pulakitayaminim,

Phullakusumita drumadala shobhinim,

Suhasinim sumadhura bhashinim,

Sukhadam varadam, Mataram!

Vande Mataram, Vande Mataram!

- Bankimchandra Chatterji

ವಂದೇ ಮಾತರಂ

ವಂದೇ ಮಾತರಂ ವಂದೇ ಮಾತರಂ

ಸುಜಲಾಂ ಸುಫಲಾಂ ಮಲಯಜ ಶೀತಲಾಂ

ಸಸ್ಯಶ್ಯಾಮಲಾಂ ಮಾತರಂ ಒಂದೇ ಮಾತರಂ

ಶುಭ್ರಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಪುಲಕಿತ ಯಾಮಿನೀಂ

ಪುಲ್ಲಕುಸುಮಿತ ದ್ರುಮದಳ ಶೋಭಿನೀಂ

ಸುಹಾಸಿನೀಂ ಸುಮಧುರ ಭಾಷಿಣೀಂ

ಸುಖದಾಂ ವರದಾಂ ಮಾತರಂ ವಂದೇ ಮಾತರಂ

- ಬಂಕಿಂಚಂದ್ರ ಛಟರ್ಜಿ

AP SCERT

Printed in India
at the A.P. Govt., Textbook Press,
Amaravati, Andhra Pradesh.

Our National Anthem | ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ

Jana-gana-mana-adhinayaka jaya he
Bharata-bhagya-vidhata
Panjaba-Sindhu-Gujarata-Maratha
Dravida-Utkala-Banga
Vindhya-Himachala-Yamuna-Ganga
uchchala-jaladhi-taranga
Tava Subha name jage,
tava subha asisa mage,
gahe tava jaya-gatha.
Jana-gana-mangala-dayaka jaya he
Bharata-bhagya-vidhata.
Jaya he, Jaya he, Jaya he,
jaya jaya jaya jaya he.

- Rabindranath Tagore

ಜನಗಣಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯಹೇ ।
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ ॥
ಪಂಜಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ ।
ದ್ರಾವಿಡ ಉತ್ಕಲ ವಂಗಾ ॥
ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ ।
ಉಚ್ಛಲ ಜಲಧಿ ತರಂಗಾ ।
ತವ ಶುಭ ನಾಮೇ ಜಾಗೇ ।
ತವ ಶುಭ ಆಶಿಷ ಮಾಗೇ ॥
ಗಾಹೇ ತವ ಜಯ ಗಾಥಾ
ಜನಗಣ ಮಂಗಳದಾಯಕ ಜಯ ಹೇ ॥
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ ।
ಜಯ ಹೇ ಜಯ ಹೇ ಜಯ ಹೇ ॥
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಹೇ॥

- ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ಠಾಗೂರ್

APSCERT

Pledge | ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

"India is my country. All Indians are my brothers and sisters.
I love my country and I am proud of its rich and varied heritage.
I shall always strive to be worthy of it.
I shall give my parents, teachers and all elders respect,
and treat everyone with courtesy. I shall be kind to animals.
To my country and my people, I pledge my devotion.
In their well-being and prosperity alone lies my happiness."

- Pydimarri Venkata Subba Rao

ಭಾರತ ನನ್ನ ದೇಶ. ಎಲ್ಲಾ ಭಾರತೀಯರು ನನ್ನ ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರು. ನಾನು ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿದೆ. ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬದ್ದನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಸದಾ ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ನಿಷ್ಠನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಪ್ರಾಣಿ – ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಗಿಡಮರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದಯಾಳು ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ದೇಶದ ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖನಾಗಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೈಯುತ್ತೇನೆ.

– ಪೈಡಿಮರ್ರಿ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬಾರಾವ್

APSCERT

National Education Policy - 2020

This Social Science textbook is developed in accordance with the National Education Policy (NEP) 2020 and the National Curriculum Framework for School Education (NCFSE). It aims to help students gain a clear and meaningful understanding of society, history, geography, economics, and civics. As suggested in NEP 2020, Social Science learning goes beyond memorization and focuses on understanding concepts through real-life connections.

Students learn better by asking questions, participating in discussions, doing projects, and observing their local surroundings. This experiential and activity-based approach helps them relate textbook knowledge to everyday life. Through such methods, students develop critical thinking, problem-solving skills, and the ability to analyse social issues from different perspectives.

Social Science under NEP 2020 also promotes values such as empathy, respect for diversity, democratic principles, and social responsibility. It helps students understand their rights and duties as citizens and encourages active participation in community and national life. By integrating classroom learning with real-world experiences, NEP 2020 enables students to learn with interest and confidence. Overall, Social Science education under NEP 2020 prepares students to become informed, thoughtful, and responsible citizens who can contribute positively to society and nation-building.

NCF (SE) 2023 – Curricular Goals

"Learning in Social Science progresses through different stages of schooling in a structured and meaningful way. In the Foundational and Preparatory Stages, children begin by observing their immediate environment, understanding family, community, and surroundings through simple experiences and activities. This early learning is rooted in exploration and curiosity, helping learners build a basic understanding of the world around them. As students move to the Middle Stage, this understanding becomes more structured, and concepts are explored in greater depth. In the Secondary Stage, learners develop advanced analytical and critical thinking skills to understand complex social, economic, and political processes."In the Middle Stage, Social Science is introduced as a distinct curricular area with a focus on developing key competencies such as observation, analysis, interpretation, and decision-making. Learners are encouraged to examine social issues, understand cultural diversity, explore historical developments, and analyze geographical patterns. The curriculum aims to build responsible citizenship, promote values of equality and sustainability, and equip students with the knowledge and skills required to participate effectively in society.

NCF(SE) 2023 - Curricular Goals (Middle Stage)

CURRICULAR GOAL (CG)	COMPETENCY (C)
CG-1: Comprehends and interprets sources related to different aspects of human life and makes meaningful interpreta -tions.	**C-1.1 :** Collects and interprets multiple sources of information (primary and secondary) to understand the historical, cultural, geographical, and socio-political aspects of human life. **C-1.2 :** Represents and analyses data related to various aspects of human life given in the form of text, tables, charts, diagrams, and maps.
CG-2 : Explores the process of continuity and change in human civilisations through specific examples from their context and a few historical episodes.	**C-2.1:** Explains and analyses major changes in the past and their impact on society. **C-2.2:** Recognises elements of the continued prevalence of certain beliefs, relationships, practices, and activities in human society, notwithstanding major changes in society.
CG-3: Draws connections between the causes and effects of different social and historical events or episodes and connects them with the overall impact on human life.	**C-3.1:** Analyses the effect of various changes in early human society from nomadism to settled life and early civilisation (such as agriculture, food habits, technologies like construction, transport, pottery, metallurgy), and changes in habitation, family structures, and socio-cultural beliefs (e.g., Ahimsa, wars, invasions). **C-3.2:** Identifies reasons behind harmony and conflict among social groups and communities, in their region and elsewhere, and their impact on human societies.
CG-4: Understands the functioning of social, cultural, and political institutions and their impact on society, and the way individuals and collectives shape these institutions.	**C-4.1:** Collects, organises, and interprets information about various social, cultural, economic, and political institutions in their vicinity and region, and realises its significance for human society. **C-4.2:** Assesses the influence of social, cultural, and political institut -ions on an individual or group or community or society in general.
CG-5: Understands various forms of inequality and prejudice in society, from those prevalent in a family to those at a community or regional or national level, and also the initiatives and efforts at various levels to address these issues.	**C-5.1:** Identifies, explains, and raises questions about different forms of inequality, prejudice, and discrimination prevailing in one's own family, locality, region, and national and global levels. **C-5.2:** Identifies, explains, and appreciates efforts made at different levels through various (social, cultural, economic, and political) mechanisms and institutions, and what individuals can do to ensure equity, inclusion, and justice.
CG-6: Understands the spatial distribution of resources (from local to global), their conservation, the interdependence between natural phenomena and human life, and their environmental and other implications.	**C-6.1:** Explains key natural phenomena, such as climate, weather, ocean cycles, soil formation, and the flow of rivers, and how they are spatially distributed. **C-6.2:** Identifies the distribution of resources such as water, agriculture, raw materials, and services across geographies. **C-6.3:** Analyses Indian perspectives on and efforts towards conservation and sustainability, and advocates what more needs to be done, including in the context of global climate change. **C-6.4:** Correlates patterns of livelihoods with types of landforms, availability of resources, and climatic conditions and changes (local to global).

APSCERT

CURRICULAR GOAL (CG)	COMPETENCY (C)
CG-7: Appreciates the importance and meaning of being Indian (Bharatiya) by understanding (a) India's rich past and present including its glorious cultural unity in diversity, pluralism, heritage, traditions, literature, art, architecture, philosophy, medicine, science, and other contributions to humanity, and (b) other integrating factors despite the geographical diversity of India	**C-7.1 :** Explains India's unity in diversity by recognising commonalities in its rich and diverse cultural elements, languages, art, philosophical ideas, values, clothing, cuisines, traditions, festivals, trade, commerce, and health practices including Ayurveda and yoga. **C-7.2 :** Discovers the topographical diversity of the Indian landmass from the semiarid zone in the west and the areas of heavy rains in the northeast to the long coastal areas in the south and the snow-clad mountains in the north, as well as, the rich biodiversity of the country. **C-7.3 :** Appreciates India's tradition of inclusion across communities and social groups, and its influence in vast parts of the world through its cultural elements.
CG-8: Understands and appreciates the process of development of the Constit -ution of India and upholds its importance to promote democratic values in Indian society.	**C-8.1 :** Understands the need for a constitution for any country, especially India, and its deeper objectives. **C-8.2 :** Explains the process of formation of the Indian Constitution and understands the ideas and ideals of the national movement and India's civilisational heritage. **C-8.3 :** Explains the working of the three tiers of local self-government and appreciates its significance in upholding democracy at the grassroots level.
CG-9: Understands the processes of economic activities (production and consumption, trade, and commerce).	**C-9.1:** Explains the key elements of trade and commerce (commodity, production, consumption, and capital) and their impact on individual life and society.
CG-10: Understands and appreciates the contributions of India through history and in the present times, to the overall field of Social Science, including the different disciplines that constitute it.	**C-10.1:** Knows and explains the significant contributions of India to all matters (concepts, explanations, methods) studied within the curriculum, in an integrated manner along with the particular matter, illustratively, understands the strengths of India's democratic traditions through its history.
CG-11: In the curricular goals CG-1 to CG-10, there is a basic and adequate understanding of the history, geogr -aphy, and culture of the locality, region, and country.	***Note:*** Competencies for this Curricular Goal have already been incorporated under CG-1 to CG-10

APSCERT

CONTENTS

Chapter	Chapter Name	Month	Page No.
	Readiness (ಸಂಸಿದ್ಧತೆ)	June/ಜೂನ್	2
	Theme A – India and the World : Land and the People		
1.	Natural Resources and Their Use ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ	July ಜುಲೈ	32
	Theme B – Tapestry of the Past		
2.	Reshaping India's Political Map ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯ ಪುನರ್‌ರಚನೆ	July ಜುಲೈ	66
3.	The Rise of the Marathas ಮರಾಠರ ಉದಯ	July ಜುಲೈ	124
4.	The Colonial Era in India ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಯುಗ	August ಆಗಷ್ಟ್	164
5.	The Kakatiya kingdom ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	August ಆಗಷ್ಟ್	220
	Theme D – Governance and Democracy		
6.	Universal Franchise and India's Electoral System ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	September ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	240
7.	The Parliamentary System : Legislature and Executive ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗ	September ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	278
	Theme E – Economic Life Around Us		
8.	Factors of Production ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕಗಳು	October ಅಕ್ಟೋಬರ್	320
9.	Integrating AI (AI ಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜನೆ)	October/ಅಕ್ಟೋಬರ್	358
	Glossary (ಪದಕೋಶ)		378
	Mind Map (ಮೈಂಡ್‌ಮ್ಯಾಪ್)		382

V3B8R3
Teacher Corner

U9B2V1
Student Corner

APSCERT

READINESS

DAY - 1 Geographical Diversity of India

Q3P2J6

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Identify the physical features of India.
- Identify the country's natural diversity and its geographical boundaries.

Teacher Activity

The teacher initiates a discussion on the physical features of India.

Discussion points :

1. Can you name some neighbouring countries of India?
2. Think about physical features (mountains, seas, desert etc) of our country? Share your thoughts...
3. Have you heard of the Himalayas? what do you know about them?
4. Why are mountains, rivers and plains important for people?
5. How do physical features affect climate and human life?

Student Activity

Activity – 1 : Think and Answer

1. Why are the Gangetic plains fertile for agriculture?
2. Which mountain range forms the northern boundary of India?
3. Name any two famous hill stations in the Himachal range.
4. Why are the Himalayas important for India?

Activity – 2 :

Locate the following places in the outline map of India.

Himalayas, Thar desert, Arabian sea, Bay of Bengal, Indian Ocean, Gangetic plains, Ladakh (cold desert) Aravali hills, Lakshadweep, Andaman and Nicobar Islands.

Activity – 3 : Complete the table

Physical features	Location in India	One importance

AP SCERT

ಸಂಸಿದ್ಧತೆ

ದಿನ - 1 ಭಾರತ ದೇಶ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ

R9D7J4

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಭಾರತ ದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಭಾರತ ದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕನು ಭಾರತದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಭಾರತದೇಶ ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಗಡಿ ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?
2. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭೌತಿಕ ಸ್ವರೂಪಗಳ (ಪರ್ವತಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು, ಮರುಭೂಮಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು) ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿರಿ?
3. ಹಿಮಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ? ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಏನು ತಿಳಿದಿದೆ?
4. ಪರ್ವತಗಳು, ನದಿಗಳು, ಮೈದಾನಗಳು ನಮಗೆ ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ?
5. ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಶಿತೋಷ್ಣಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಗಂಗಾ ನದಿ ಬಯಲು ಕೃಷಿಗೆ ಏಕೆ ಫಲವತ್ತಾಗಿದೆ?
2. ಭಾರತ ದೇಶದ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ ಯಾವುದು?
3. ಹಿಮಾಚಲ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೇಸಿಗೆ ಧಾಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?
4. ಹಿಮಾಲಯಗಳು ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಮಹತ್ವವೆನಿಸಿವೆ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2:

ಭಾರತದೇಶದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ (ಔಟ್‌ಲೈನ್ ನಕ್ಷೆ) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಹಿಮಾಲಯಗಳು, ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ, ಅರೇಬಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ, ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ, ಗಂಗಾನದಿ ಮುಖಜ ಪ್ರದೇಶ, ಲಡಖ್(ಶೀತಲ ಮರುಭೂಮಿ) ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಲಕ್ಷದ್ವೀಪಗಳ, ಅಂಡಮಾನ್ ನಿಕೋಬಾರ ದ್ವೀಪಗಳು.

ಚಟುವಟಿಕೆ–3: ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ/ತುಂಬಿರಿ.

ಭೌತಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು	ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವು ಎಲ್ಲಿವೆ	ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವ

AP SCERT

DAY - 2

Geographical Diversity of India

Learning Outcomes : Students will be able to -

- Understand the desert and cold desert regions of India.
- Identify the Aravalli Hills and coastal states of India.

The teacher initiates a discussion to help students explore different geographical regions of India.

Discussion points

1. Have you heard of places like deserts, mountains or Islands?
2. What kind of climate do you think Indian desert region has?
3. What are hills or mountains? Can you say famous mountains in India?
4. Have you heard of islands? where do you find them?

Activity-1 :

1. Name the Indian states that has the sea coast of Bay of Bengal.
2. Name the Indian states that has the sea cost of Arabian Sea.

Activity-2 :

1. ..... water body lies to the west of India.
2. ..... mountain range forms the northern boundary of India.
3. The cold desert of India is .....
4. India has ..... coastal states.
5. Which of the following influences India's monsoon patterns the most?
   A) Thar Desert B) Indian Ocean C) Himalayas D) Bay of Bengal( )
6. The Thar Desert is mainly located in which Indian state? ( )
   A) Gujarat B) Rajasthan C) Punjab D) Haryana

Activity-3 :

Choose any one region (Desert, hills cold region) imagine that you are living in that place. Write a few points about that.

AP SCERT

ದಿನ - 2 ಭಾರತ ದೇಶ ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ♦ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮರುಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಶೀತಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ♦ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅರಾವಳಿಬೆಟ್ಟಗಳು ಹಾಗೂ ತೀರ ಪ್ರದೇಶವುಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕರು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ಪುನಃಶ್ಚರಣೆ ಮಾಡಿಸಲು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಮರುಭೂಮಿಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ದ್ವೀಪಗಳಂತಹ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೀರಾ? ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ತಿಳಿದಿದೆ?
2. ಭಾರತದೇಶದ ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುವಿರಾ?
3. ಬೆಟ್ಟಗಳು ಅಥವಾ ಪರ್ವತಗಳು ಎಂದರೇನು? ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾ?
4. ದ್ವೀಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದಿರಾ? ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಇವೆ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1:

1. ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಾವುವು?
2. ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳಾವುವು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2:

1. ಭಾರತ ದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ..... ಜಲಭಾಗವಿದೆ.
2. ಭಾರತದೇಶದ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಗಡಿಯನ್ನು ..... ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯು ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.
3. ಭಾರತದೇಶದ ಶೀತ ಮರುಭೂಮಿ .....
4. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ..... ತೀರ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳಿವೆ.
5. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಭಾರತದೇಶದ ಋತುಪವನಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ? ( )

   ಎ) ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ ಬಿ) ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ ಸಿ) ಹಿಮಾಲಯಗಳು ಡಿ) ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ
6. ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಭಾರತದ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ? ( )

   ಎ) ಗುಜರಾತ್ ಬಿ) ರಾಜಸ್ಥಾನ್ ಸಿ) ಪಂಜಾಬ್ ಡಿ) ಹರ್ಯಾಣ

ಚಟುವಟಿಕೆ–3:

ನೀವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶ ಶೀತಪ್ರದೇಶ, ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶ) ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನೀವು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಿರೆಂದು ಊಹಿಸಿ, ಆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

AP SCERT

DAY - 3 Political Maps

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Know the components of maps.
- Understand cardinal and intermediate directions.

Teacher Activity

The teacher initiats a discussion to develop map skills and understanding of directions and types of maps.

Discussion Points :

1. What are the four main directions and how do we find them in map?
2. What are intermediate directions? Can you name them?
3. What is the difference between political maps, physical maps, and thematic maps?

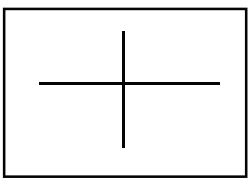
Student Activity

Activity – 1 : Match the Following.

Column - A	Column - B
1. Politica map	a) Mountains and rivers
2. Physical map	b) States and boundries
3. Thematic map	c) Mountains
4. Andaman & Nicobar	d) Rainfall and population
5. Aravali Hills	e) Bay of Bengal

Activity – 2 :

Locate the Intermediate directions.

Activity – 3 :

Observe the diffrent stages in drawing a compass and draw in your note book.

AP SCERT

ದಿನ - 3 ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಗಳು

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ನಕ್ಷೆ / ಭೂಪಟದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಮುಖ್ಯವಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕರು ನಕ್ಷೆಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು, ದಿಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ನಕ್ಷೆಗಳ ವಿಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪುನಃಶ್ಚರಣೆಗಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳನ್ನು ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ?
2. ನಡುವೆ ಇರುವ ದಿಕ್ಕಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾ?
3. ರಾಜಕೀಯ, ಭೌತಿಕ ವಿಷಯ ನಿರ್ದೇಶಿತ ನಕ್ಷೆ / ಭೂಪಟ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

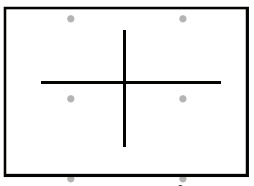
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಪಟ್ಟಿ - A	ಪಟ್ಟಿ - B
1. ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆ/ ಭೂಪಟ	ಎ) ಪರ್ವತಗಳು ಹಾಗೂ ನದಿಗಳು
2. ಭೌಗೋಳಿಕ ನಕ್ಷೆ	ಬಿ) ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಗಡಿಗಳು
3. ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ ನಕ್ಷೆ / ಪಟ	ಸಿ) ಪರ್ವತಗಳು
4. ಅಂಡಮಾನ್ & ನಿಕೋಬಾರ್	ಡಿ) ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣ & ಜನಸಂಖ್ಯೆ
5. ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳು	ಇ) ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ

ಚಟುವಟಿಕೆ–2:

ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ–3:

ಕೆಳಗಿನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಮ್ಮ ನೋಟ್ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

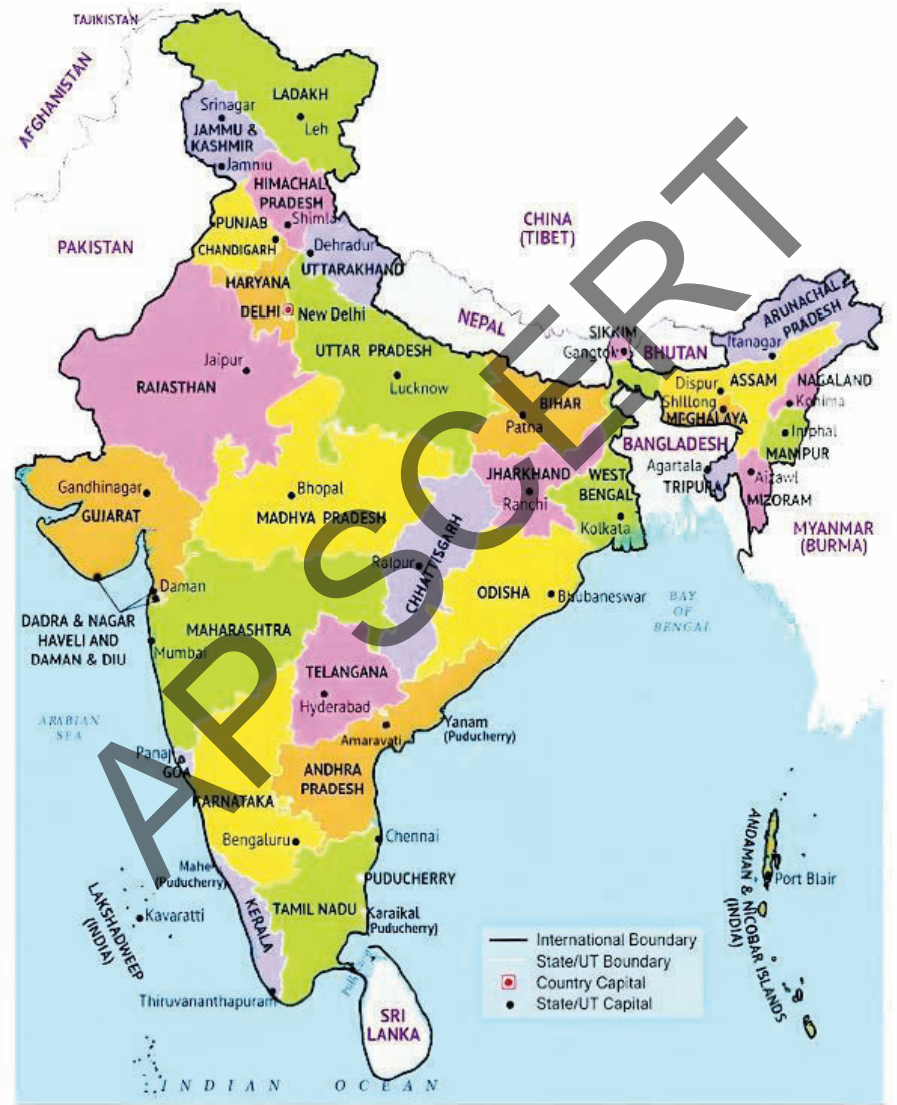
AP SCERT

Activity – 4 : Think and Answer

1. What are the cardinal directions and intermediate directions?
2. Why are maps important in geography?
3. Which type of map shows mountains and rivers?
4. Which type of map shows population or rainfall distribution?

Activity – 5 : Map Activity

Students will observe the political map of India and answer the below questions.

APSCERT

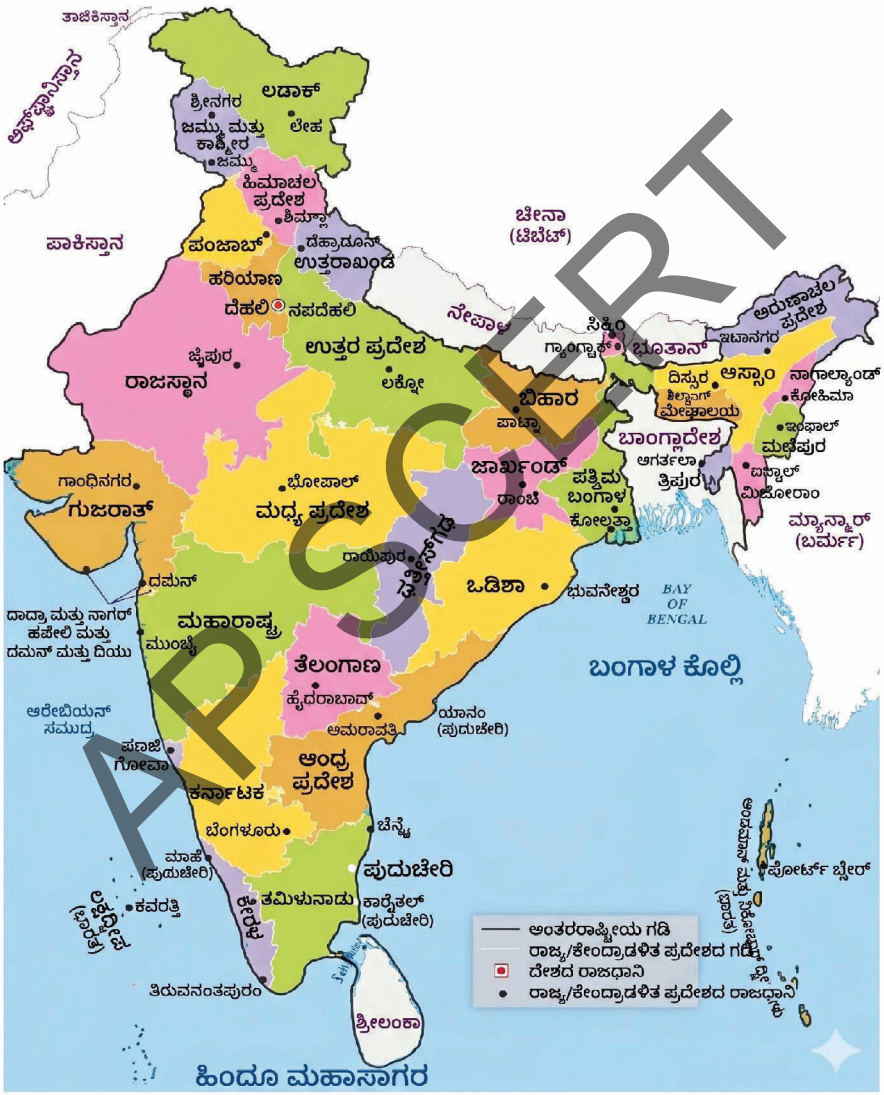
1. Name two Indian states that share border with Nepal?
2. Which the Indian state that share close marine border with Srilanka?
3. Name the Indian states that share border with Pakisthan?
4. Name the Indian states that share border with Bangaladesh?

ಚಟುವಟಿಕೆ–4: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ

1. ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯವಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಮೂಲೆಗಳಾವುವು?
2. ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆಗಳು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿವೆ?
3. ಪರ್ವತಗಳು ಮತ್ತು ನದಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನಕ್ಷೆಯು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ?
4. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅಥವಾ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನಕ್ಷೆಗಳು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ–5: ನಕ್ಷೆಗಳ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾರತದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

APSCERT

1. ನೇಪಾಳದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಎರಡು ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?
2. ಶ್ರೀಲಂಕದೊಂದಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಯಾವುದು?
3. ಪಾಕಿಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರತ ದೇಶದ ರಾಜ್ಯ ಯಾವುದು?
4. ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?

DAY - 4 Emergence of Kingdoms and Republics

Learning Outcomes : Students will be able to -

- Know the factors "responsible" for the rise of Janapadas and Mahajanapadas.
- Identify the importance of Magadha and Vajji in early Indian history.

The teacher initiates the discussion with the students how the ancient epics are connected to the states of India today.

1. Have you heard ancient kingdoms like Magadha or vajji? What do you know about them?
2. Why do you think people settled near rivers like the Ganga and Yamuna?
3. What is the difference between a Kingdom ruled by one king and a group of rulers?

Activity -1: Complete the table.

Features	Magadha	Vajji
Type of rule		
Importent feature		
Rulers		

Activity–2 : Think and Answer.

1. Why did many tribes settle near the Gangetic Valley?
2. Name four Janapadas in North India?
3. Why did Magadha become a powerful kingdom?
4. What is meant by Gana form of government?

Activity – 3 : Map Activity.

Locate the following places on an outline map of ancient India:

- Magadha, Vajji, Asmaka
- Ganga River, Yamuna River, Godavari River

Discuss which modern states of India are located in these regions.

AP SCERT

ದಿನ - 4 ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಗಣತಂತ್ರಗಳ ಉಗಮ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಜನಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಮಹಾಜನಪದಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಆರಂಭಿಕ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಗಧ ಹಾಗೂ ವಜ್ಜಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಮಹಾಜನಪದಗಳು ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವರು.

1. ಮಗಧ ಅಥವಾ ವಜ್ಜಿಯಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ನೀವು ಎಂದಾದರೂ ಕೇಳುವಿರಾ? ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಏನು ತಿಳಿದಿದೆ?
2. ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಅಂತಹ ನದಿಗಳ ಸಮೀಪ ಜನರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಕೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
3. ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಆಳುವ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸೇರಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ

ಲಕ್ಷಣ	ಮಗಧ	ವಜ್ಜಿ
ಆಳ್ವಿಕೆ ವಿಧಾನ		
ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ		
ಆಳ್ವಿಕೆಗಾರರು/ನಾಯಕರು		

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಗಂಗಾ ಕಣಿವೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನಾಂಗಗಳು ಏಕೆ ಮೂಲವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿವೆ?
2. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಜನಪದಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ?
3. ಮಗಧವು ಏಕೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು?
4. ಗಣ ಸರ್ಕಾರ ಎಂದರೆ ಏನು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–3: ನಕ್ಷೆಯ ಕೌಶಲಗಳು

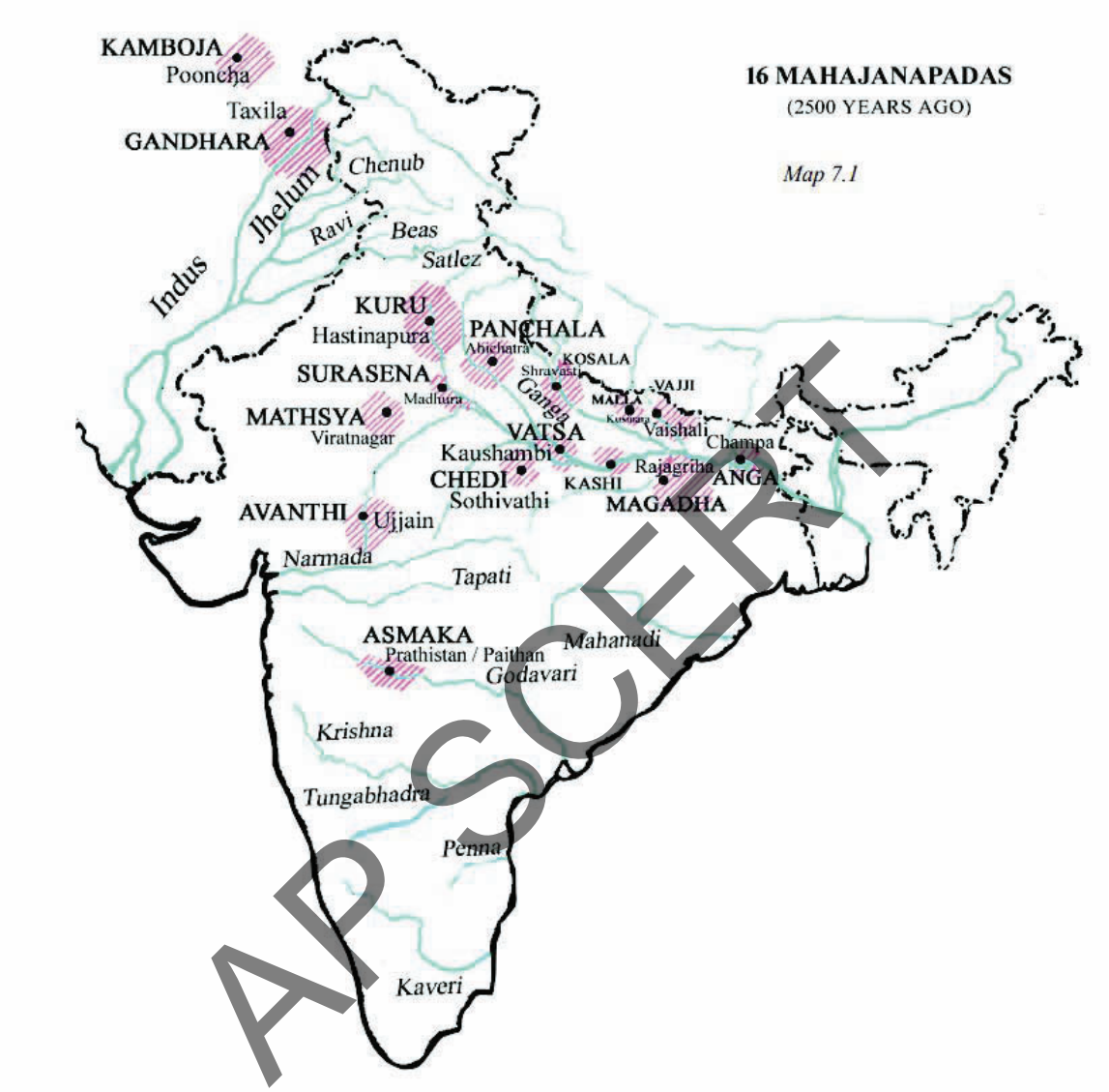
ಪುರಾತನ ಭಾರತದೇಶದ ನಕ್ಷೆ/ಔಟ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

- ಮಗಧ, ವಜ್ಜಿ, ಅಸ್ಮಕ
- ಗಂಗಾನದಿ, ಯಮುನಾ ನದಿ, ಗೋದಾವರಿ ನದಿ.

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

AP SCERT

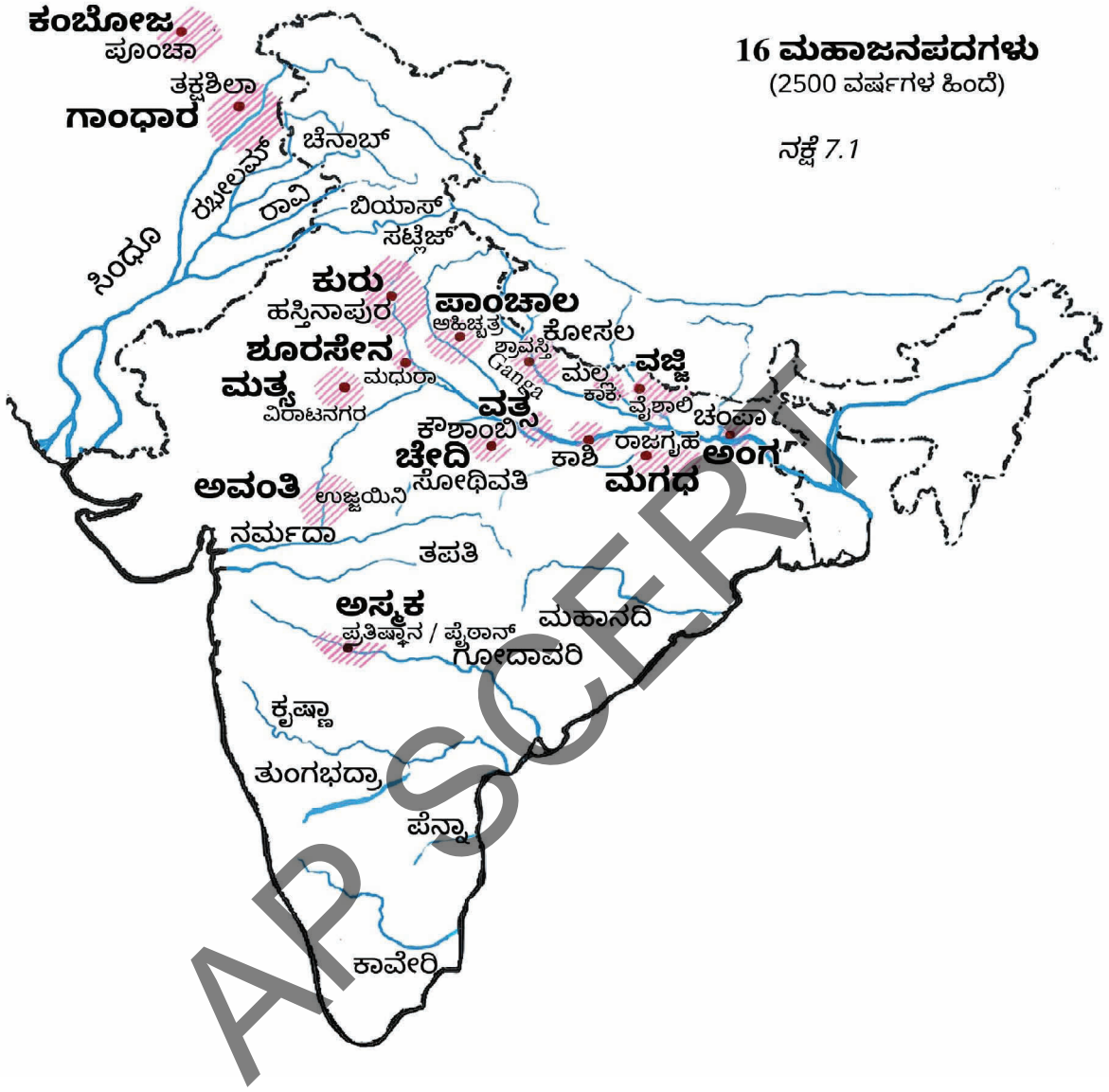
Activity – 4 : **Look at the map and fill in the blanks.**

AP SCERT

1. The _____ Janapada was settled on both sides of the river Yamuna.
2. The Panchala was settled on both banks of the river _____.
3. The _____ Janapada was situated on the western side of the Surasena.
4. The _____ Janapada was on the extreme north.
5. The _____ Janapada was situated on the banks of the river Godavari.
6. The Gandhara was situated on the banks of the river _____.

ಚಟುವಟಿಕೆ–4: ಭೂಪಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾಲಿ ಜಾಗಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

AP SCERT

1. ..... ಜನಪದವು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ಎರಡೂ ಕಡೆಯೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ.
2. ಪಾಂಚಾಲ ..... ನದಿಗೆ ಎರಡೂ ಕಡೆಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ.
3. ..... ಜನಪದವು ಶೂರಸೇನದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇದೆ.
4. ..... ಜನಪದವು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇದೆ.
5. ..... ಜನಪದವು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.
6. ಗಾಂಧಾರ ..... ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ.

DAY - 5

Kingdoms and Empires

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Learn about the establishment of the Mauryan Dynasty.
- Know the important kings of the Gupta Dynasty and their contributions.
- Understand the role of Satavahanas in South Indian history.

The teacher initiats the discussion to introduce important dynasties and rulers of Ancient India.

Discussion points

1. Have you heard about any kings and empires in ancient India. Can you name one?
2. What kind of things do you think a king does for his kingdom?
3. How does a king become famous?
4. Do you think all kings ruled in the same way why are why not?
5. Can you guess what changes a good ruler might bring to his Kingdom?

Activity – 1 : Think and Answer

1. Who was the founder of the Mauryan Empire?
2. What change do you observe in Ashoka after the Kalinga War?
3. Which Gupta king patronized "Navaratnas"?
4. Who ruled the Deccan region after the Mauryas?

Activity – 2 :

Prepare a poster or chart showing

1. Mauryan dynasty
2. Gupta dynasty
3. Satavahana dynasty

Include one important King from each dynasty and right one important achievement of each king

AP SCERT

ದಿನ - 5 ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು

ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಮೌರ್ಯ ರಾಜವಂಶದ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಗುಪ್ತ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ರಾಜರು ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಶಾತವಾಹನರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜವಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಆಳ್ವಿಕೆದಾರರನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಶ್ಚರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಚರ್ಚೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ರಾಜರು ಅಥವಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಕೇಳಪಟ್ಟಿರುವಿರಾ? ಒಂದರ ಕುರಿತು ಹೇಳಿರಿ?
2. ಒಬ್ಬ ರಾಜ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
3. ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಹೇಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ?
4. ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಾ? ಏಕೆ ಅಥವಾ ಏಕೆ ಇಲ್ಲ?
5. ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ರಾಜ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲನೋ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸಬಲ್ಲಿರಾ!

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು?
2. ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಅಶೋಕನಲ್ಲಿ ನೀವು ಗಮನಿಸಿದ ಬದಲಾವಣೆ ಏನು?
3. 'ನವರತ್ನಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಗುಪ್ತರ ರಾಜ ಯಾರು?
4. ಮೌರ್ಯರ ನಂತರ ದಖನ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಯಾವ ರಾಜ್ಯವು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಿತು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2:

ಒಂದು ಪೋಸ್ಟರ್ ಅಥವಾ ಚಾರ್ಟ್‌ನ್ನು ತಯಾರಿಸಿರಿ.

1. ಮೌರ್ಯರ ವಂಶ.
2. ಗುಪ್ತ ವಂಶ
3. ಶಾತವಾಹನರ ವಂಶ

ಪ್ರತಿ ವಂಶದಿಂದಲೂ ಕನಿಷ್ಠ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿ ರಾಜನ ಒಂದು ವಿಜಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

AP SCERT

DAY - 6 Kingdoms and Empires

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Learn about the establishment of the Mauryan Dynasty.
- Know the important kings of the Gupta Dynasty and their contributions.
- Understand the role of Satavahanas in South Indian history.

The teacher initiats the discussion to introduce important dynasties and rulers of Ancient India.

Discussion points

1. Have you heard about any kings and empires in ancient India? Can you name one.
2. What do you think a king does for his Kingdom?
3. How can you King become famous are important?
4. Do you think all things ruled in the same way why are why not?
5. Can you guess what changes a good roller might bring to his Kingdom?

Activity – 1 : Fill in the Blanks

1. Magadha became powerful because of the fertile land near the ..... River.
2. Vajji had a ..... form of government.
3. The capital of the Mauryan Empire was .....
4. Ashoka fought the ..... War.

Activity – 2 : Multiple choice questions

1. Chandragupta Maurya founded the ..... Empire. ( )
   A) Gupta B) Mauryan C) Satavahana D) Mughal
2. Ashoka fought the ..... War. ( )
   A) Panipat B) Kalinga C) Plassey D) Talikota
3. The Gupta Empire was founded by ..... ( )
   A) Samudragupta B) Ashoka
   C) Chandragupta I D) Harsha
4. The nine scholars in Chandragupta's court were called .....
   A) Navaratnas B) Panchatantra ( )
   C) Ashtadiggajas D) Sapta Rishis

APSCERT

ದಿನ - 6 ರಾಜ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಮೌರ್ಯರ ರಾಜವಂಶದ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ಗುಪ್ತ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ರಾಜರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.
- ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ, ಶಾತವಾಹನರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ವಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಆಳ್ವಿಕೆಗಾರರ ಕುರಿತು ಪುನಶ್ಚರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜರು ಅಥವಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದಿರಾ? ಒಂದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿರಿ.
2. ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
3. ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದುವನು?
4. ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಾ ಏಕೆ ಅಥವಾ ಏಕೆ ಇಲ್ಲ?
5. ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲನೆಂದು ನೀವು ಊಹಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಖಾಲಿ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ.

1. ..... ನದಿ ಹತ್ತಿರ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿರುವ ಕಾರಣ ಮಗಧ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು.
2. ವಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ..... ಸರ್ಕಾರದ ವಿಧ ಇತ್ತು.
3. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ .....
4. ಅಶೋಕನು ..... ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಬಹು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನು ..... ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ( )

   ಎ) ಗುಪ್ತ ಬಿ) ಮೌರ್ಯ ಸಿ) ಶಾತವಾಹನ ಡಿ) ಮೊಘಲ್

2. ಅಶೋಕನು ..... ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ( )

   ಎ) ಪಾಣಿಪತ್ ಬಿ) ಕಳಿಂಗ ಸಿ) ಪ್ಲಾಸಿ ಡಿ) ತಾಳಿಕೋಟೆ

3. ಗುಪ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ..... ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ( )

   ಎ) ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತ ಬಿ) ಅಶೋಕ ಸಿ) ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಡಿ) ಹರ್ಷ

4. ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಪಂಡಿತರನ್ನು ..... ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ( )

   ಎ) ನವರತ್ನಗಳು ಬಿ) ಪಂಚತಂತ್ರ ಸಿ) ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜರು ಡಿ) ಸಪ್ತ ಋಷಿಗಳು

AP SCERT

DAY - 7 Regional Kingdoms during Medieval Period – Kakatiyas

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Appreciate the importance of Kakatiya rulers in Andhra history.
- Identify the important rulers of the Kakatiya dynasty.

Teacher Activity

The teacher initiates a discussion to introduce the Kakatiya dynasty and its rulers..

Discussion points

1. Have you heard of the dynasty. What do you know about it?
2. Why are some rulers rememberd in history?
3. What kind of work do you think Kings did for their Kingdom?
4. How can rulers contribute to the development of a region and its culture?
5. How you seen or heard of any famous monuments built by kings?

Student Activity

Activity – 1: **Match the Following.**

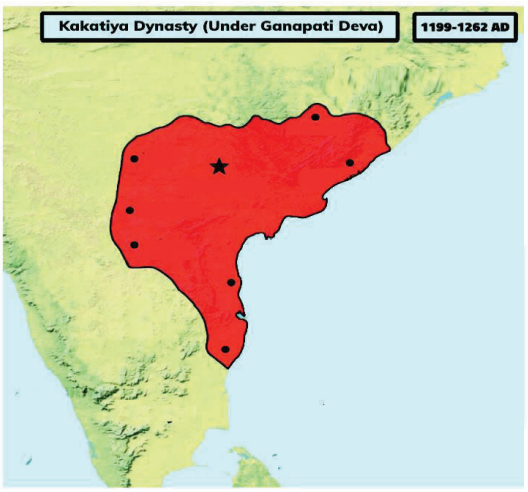
Column - A	Column - B
1. Prola Raju II	A) Thousand Pillar Temple
2. Rudra Deva	B) Promoted Telugu culture
3. Ganapathi Deva	C) Famous woman ruler
4. Rudrama Devi	D) Motupalli Inscription
5. Kakatiyas	E) Started rule from Hanumakonda

Activity – 2 : **Map Activity**

Locate the following places on an outline map of Telangana/Andhra region:

Hanumakonda, Warangal, Godavari River, Motupalli port.

Discuss how these places were important during the Kakatiya period.

AP SCERT

ದಿನ - 7 ಮಧ್ಯಯುಗದ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳು–ಕಾಕತೀಯರು

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಆಂಧ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯರು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವರು.
- ಕಾಕತೀಯ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಳ್ವಿಕೆಗಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಕಾಕತೀಯ ವಂಶ ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಳಿದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯಿಸಲು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ನೀವು ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಎಂದಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ? ಅದರ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಏನು ತಿಳಿದಿದೆ?
2. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನ ರಾಜರು ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ?
3. ರಾಜರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
4. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆದಾರರು ಹೇಗೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವರು?
5. ರಾಜರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಕುರಿತು ನೀವು ನೋಡುವುದು ಅಥವಾ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೀರಾ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ

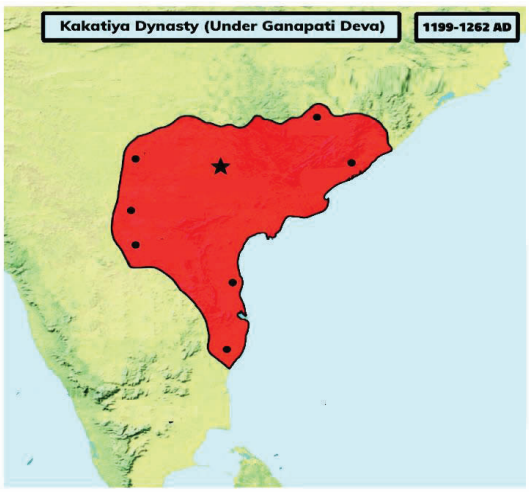
ಪಟ್ಟಿ - A	ಪಟ್ಟಿ - B
1 ಪ್ರೋಲ ರಾಜ II	ಎ) ಸಾವಿರ ಸ್ಥಂಭಗಳ ಗುಡಿ
2. ರುದ್ರದೇವ	ಬಿ) ತೆಲುಗು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು
3. ಗಣಪತಿ ದೇವ	ಸಿ) ಪ್ರಮುಖ ಮಹಿಳಾ ಆಡಳಿತಗಾರ್ತಿ
4. ರುದ್ರಮದೇವಿ	ಡಿ) ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಶಾಸನ
5. ಕಾಕತೀಯರು	ಇ) ಹನುಮಕೊಂಡದಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಭೂಪಟ–ನಕ್ಷೆಯ ಕೌಶಲಗಳು

ತೆಲಂಗಾಣ/ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳ ನಕ್ಷೆ/ ಔಟ್‌ಲೈನ್ ಮ್ಯಾಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ:

ಹನುಮಕೊಂಡ, ವರಂಗಲ್, ಗೋದಾವರಿ ನದಿ, ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಹಡಗು ಬಂದರು.

ಕಾಕತೀಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವೆಂದು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

AP SCERT

DAY - 8

Government

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Identify the three organs of Government.
- Understand the different forms of Government.

Teacher discuss with students about the facilities created by the government in their surroundings such as schools, hospitals, roads, water supply and electricity.

Discuss the importance of government in providing public services.

Discussion the points

1. Can anyone tell me what the government is doing?
2. How can we define what government is?
3. Name any two programs undertaken by government?
4. Why is government important for our society?
5. What are the three organs of Government and what do they do?

Activity – 1 : Think and Answer.

1. What is meant by Government?
2. Name the three organs of Government.
3. What is the difference between Direct Democracy and Indirect Democracy?

Activity -2 : Fill in the blanks.

1. The three organs of government are _____, _____ and _____.
2. A country ruled by a king or queen is called _____.
3. In _____ democracy people take part in decision making directly.
4. Switzerland is an example for _____ democracy.

Activity -3 :

Why do we need government? Write two or three sentences.

AP SCERT

ದಿನ - 8 ಸರ್ಕಾರ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಸರ್ಕಾರದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ರಸ್ತೆ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್, ಪ್ರಜಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರು ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾ?
2. ಸರ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಏನು ನಾವು ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬಹುದು?
3. ಸರ್ಕಾರಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ?
4. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು?
5. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗಗಳು ಯಾವುವು? ಅವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತವೆ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಸರ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಏನು?
2. ಸರ್ಕಾರದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಖಾಲಿ ಜಾಗವನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

1. ಸರ್ಕಾರದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳು ....., ... ಮತ್ತು .....
2. ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿಯರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುವ ದೇಶವನ್ನು ..... ಎನ್ನುವರು.
3. ..... ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯನ್ನು ತೆಗೆದಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವರು.
4. ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ..... ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ–3:

ನಮಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಏಕೆ ಅಗತ್ಯ? ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

AP SCERT

DAY - 9

Local Self - Government

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Understand the concept of Local Self-Government.
- Identify the three-tier Panchayat Raj system in rural areas.

Teacher Activity

Discuss the three-tier Panchayat Raj system with the student and discuss how local self-government helps in village development such as roads, sanitation, water supply and schools.

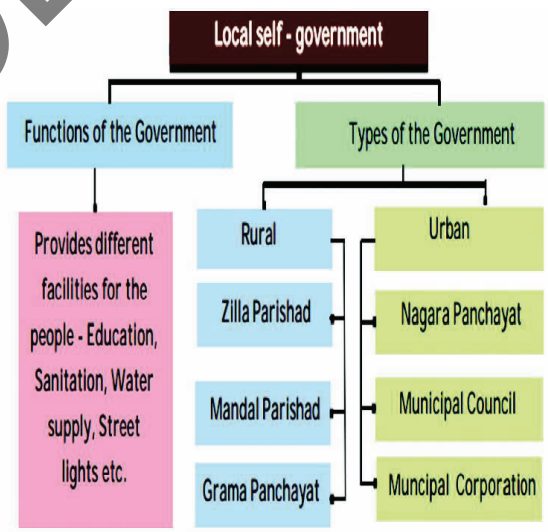
discussion points

1. What problems do we see in our village? Who solve them?
2. Have you heard of Gram Panchayat? What do you think it does?
3. Do you know how leaders like sarpanch elected?
4. Why do we need local self government in villages?
5. What kind of development works or done by panchayat?

Student Activity

Activity – 1 : Think and Answer

1. What is meant by Local Self-Government?
2. Name the three tiers of Panchayat Raj system.
3. How often are Gram Panchayat elections held?
4. Who is the head of the Gram Panchayat?

Activity – 2 : Identify the three level of Panchayat Raj system.

Gram Panchayat; Mandal Parishad; Zilla Parishad;

arrange them from lowest to highest

Activity – 3 : Collect information about your village panchayat.

1. Name of The sarpanch
2. Number of ward members
3. Any development works done roads water sanitation schools libraries etc.

AP SCERT

ದಿನ - 9 ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

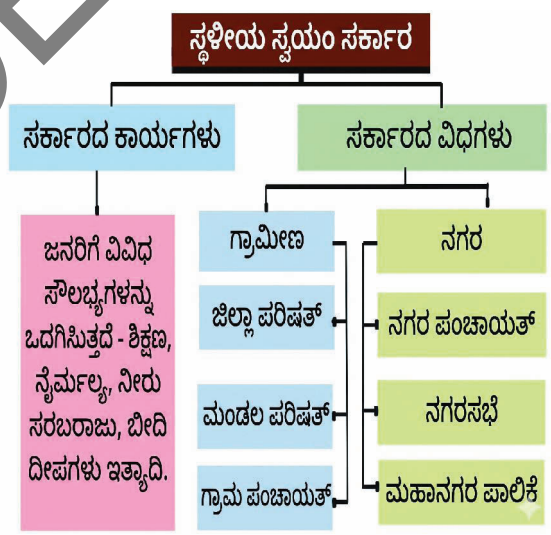
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಭಾವನೆಯ ಅವಗಾಹನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಅನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ; ರಸ್ತೆ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಹಾಗೂ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಂತಹ ಗ್ರಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಹೇಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ? ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ?
2. ನೀರು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ? ಅದು ಏನೇನು ಮಾಡುತ್ತದೆ?
3. ಸರ್ಪಂಚ್‌ರಂತಹ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವರು? ನಿಮಗಿದು ಗೊತ್ತೆ?
4. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಏಕೆ ಅಗತ್ಯ?
5. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಎಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಎಂದರೆ ಏನು?
2. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
3. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ?
4. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಯಾರು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸ್ಥಾಯಿ/ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಮಂಡಳ ಪರಿಷತ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್

ಈ ಮೇಲಿನವುಗಳು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ

ಚಟುವಟಿಕೆ–3: ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರಿ.

1. ಸರ್ಪಂಚ್‌ರ ಹೆಸರು 2. ವಾರ್ಡ್ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ
3. ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೆಲಸಗಳು ರಸ್ತೆ, ನೀರು, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

AP SCERT

DAY - 10

State Government

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Understand the formation of the State Government.
- Understand the law-making process in the state.

Teacher discuss with the students about the structure of the State Government using a diagram showing Governor, Legislative Assembly and Legislative Council.

Discussion points

1. What is the capital city of Andhra Pradesh?
2. Have you ever heard the word government?
3. Do you know what MLA means?
4. Can you tell who is called the head of our state government?

Activity – 1 : Think and Answer.

1. What is meant by State Legislature?
2. Who appoints the Governor of a state?
3. What is the difference between Legislative Assembly and Legislative Council?
4. Why is the Legislative Council called a permanent house?

Activity - 2 : Fill in the Blanks.

1. The Governor is appointed by the _____ of India.
2. The lower house of the State Legislature is called _____.
3. Members of the Legislative Council are called _____.
4. Elections to the Legislative Assembly are held every _____ years.

Activity - 3 : Multiple Choice Questions.

1. The upper house of the State Legislature is:

   A) Legislative Assembly B) Legislative Council

   C) Parliament D) Panchayat

2. Members of the Legislative Council serve a term of:

   A) 4 years B) 5 years C) 6 years D) 7 years

AP SCERT

ದಿನ - 10

ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕನು ಗವರ್ನರ್, ಶಾಸನ ಸಭೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ರೇಖಾ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿ ಯಾವುದು?
2. ಸರ್ಕಾರ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೀರಾ?
3. ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಎಂದರೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ?
4. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು ಯಾರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲಿರಾ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆ ಎಂದರೇನು?
2. ರಾಜ್ಯ ಗವರ್ನರ್ ಅವರನ್ನು ಯಾರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ?
3. ಶಾಸನಸಭೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?
4. ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತ ಸಭೆಯೆಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಖಾಲಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

1. ಗವರ್ನರ್ ಅವರನ್ನು ಭಾರತದೇಶದ _____ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
2. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಕೆಳಮನೆಯನ್ನು _____ ಎನ್ನುವರು.
3. ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು _____ ಎನ್ನುವರು.
4. ಶಾಸನ ಸಭೆಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಪ್ರತಿ _____ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ–3: ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.

1. ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಯ ಕೆಳಮನೆಯ ಹೆಸರು :

   ಎ) ಶಾಸನಸಭೆ ಬಿ) ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿ ಸಿ) ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಡಿ) ಪಂಚಾಯಿತಿ

2. ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೂ ಸೇವೆ ಮಾಡುವರು:

   ಎ) 4 ವರ್ಷಗಳು ಬಿ) 5 ವರ್ಷಗಳು ಸಿ) 6 ವರ್ಷಗಳು ಡಿ) 7 ವರ್ಷಗಳು

AP SCERT

DAY - 11 State Government – Judiciary and Law-Making Process

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Understand the Law making process in the State Government.
- Develop awareness about how laws are implemented.

Teacher Activity

The teacher discuss with the students about the State Government, State Legislative Assembly, Legislative Council, and the law-making process using a simple flow chart on the board.

Discussion point

1. Does anyone in your home drive two wheeler without licence?
2. What is license?
3. Who are involved in making and implementing law?
4. Why is it important to follow laws in society?

Student Activity

ANDHRA PRADESH HIGH COURT

ANDHRA PRADESH ASSEMBLY

Activity – 1 : Fill in the Blanks

1. The _____ is the upper house of the State Legislature.
2. Members of the Legislative Council are called _____.

Activity – 2 : Think and Answer

1. What is meant by Judiciary?
2. Which is the highest court at the state level?
3. What is a Bill?

Activity – 3 :

Prepare the flowchart of law making process.

© SCERT

ದಿನ - 11 ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.
- ಕಾನೂನನ್ನು ಹೇಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವಗಾಹನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕನು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸರಳವಾದ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್‌ನ್ನು ಬಳಸಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆ, ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿ ಹಾಗೂ ಕಾನೂನು ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರು ದ್ವಿಚಕ್ರ ವಾಹನವನ್ನು ಪರವಾನಿಗೆ (ಲೈಸೆನ್ಸ್) ಇಲ್ಲದೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಿರಾ?
2. ಲೈಸೆನ್ಸ್ / ಪರವಾನಿಗೆ ಎಂದರೇನು?
3. ಕಾನೂನನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?
4. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆ

ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಹೈಕೋರ್ಟ್

ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: ಖಾಲಿ ಜಾಗಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.

1. ..... ಎಂಬುದು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಕೆಳಮನೆ ಸಭೆ.
2. ಶಾಸನ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ..... ಎನ್ನುವರು

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

1. ನ್ಯಾಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೆ ಏನು?
2. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನ ಯಾವುದು?
3. ಬಿಲ್ಲು ಎಂದರೇನು?

ಚಟುವಟಿಕೆ–3:

ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಒಂದು ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ಅನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

© KSCERT

DAY - 12 Indian Constitution - An Introduction

Learning Outcomes: Students will be able to -

- Understand the basic meaning of the Constitution.
- Develop awareness about citizens' rights and responsibilities in a democracy.

Teacher discuss with the students about the importance of the Constitution and the Preamble, the Fundamental Rights enjoyed by citizens in daily life.

Discussion Points :

1. Have you ever heard the word constitution?
2. Do you know the meaning of the word rights?
3. What do you think you have the right to study freely?
4. What rights do you think citizens have in a democracy?
5. How do rights and responsibilities help in maintaining peace in society?

Activity - 1 : Fill in the Blanks.

1. The _____ is the set of rules to govern a country.
2. The _____ is the introduction to the Constitution of India.
3. Fundamental Rights are protected by the _____.
4. Fundamental Rights are mentioned in Articles _____ to _____.

Activity - 2 : Multiple Choice Questions.

1. The Constitution of India came into effect in: ( )

   a) 1945 b) 1947 c) 1950 d) 1952

2. Fundamental Rights are mentioned in: ( )

   a) Part I b) Part II c) Part III d) Part IV

Activity-3 :

Write two or three sentences explaining why is the constitution important for us.

AP SCERT

ದಿನ-12 ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ– ಒಂದು ಪರಿಚಯ

ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು : ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡಬಲ್ಲರು–

- ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ (ಮೂಲಭೂತ) ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪೌರರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಅವಗಾಹನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸಂವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪೌರರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಶಿಕ್ಷಕನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಬಿಸುವರು.

ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳು :

1. ಸಂವಿಧಾನ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ನೀವು ಎಂದಾದರೂ ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ?
2. ಹಕ್ಕುಗಳು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ?
3. ನೀವು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯವಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವಿರಾ?
4. ಪೌರರಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಹಕ್ಕುಗಳು ಇವೆಯೆಂದು ನೀವು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
5. ಹಕ್ಕುಗಳು ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ?

ಚಟುವಟಿಕೆ–1: **ಖಾಲಿ ಜಾಗಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ.**

1. ..... ಎಂಬುದು ಒಂದು ದೇಶವನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡಲು ಇರುವಂತಹ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಪುಟವಾಗಿದೆ.
2. ..... ಎಂಬುದು ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಪರಿಚಯ.
3. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ..... ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
4. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ..... ನಿಂದ ..... ವರೆಗೂ ಇರುವ ನಿಬಂಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ–2: **ಬಹು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.**

1. ಭಾರತದ ಸಂಧಾನವು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ: ( )

   ಎ) 1945 ಬಿ) 1947 ಸಿ) 1950 ಡಿ) 1952

2. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ: ( )

   ಎ) ಭಾಗ **I** ಬಿ) ಭಾಗ **II** ಸಿ) ಭಾಗ **III** ಡಿ) ಭಾಗ **IV**

ಚಟುವಟಿಕೆ–3:

ನಮಗೆ ಸಂವಿಧಾನವು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

AP SCERT

SLIP TEST

Part – A: Fill in the Blanks (Knowledge & Mechanical)

1. India is the ..... largest country in the world.
2. The cold desert of India is .....
3. The four main directions are North, South, ... and .....
4. The founder of the Mauryan Empire was .....
5. The capital of the Satavahana Empire was .....
6. The three organs of government are Legislature, ... and .....
7. A country ruled by a king or queen is called .....

Part – B: Multiple Choice Questions (Understanding & Application)

8. Which river flows through the Northern plains? ( )
   a) Godavari b) Ganga c) Krishna d) Kaveri
9. The Thar Desert is mainly located in: ( )
   a) Gujarat b) Rajasthan c) Punjab d) Haryana
10. Which type of map shows mountains and rivers? ( )
    a) Political Map b) Physical Map
    c) Thematic Map d) Road Map
11. Ashoka fought which famous war? ( )
    a) Panipat b) Plassey c) Kalinga d) Talikota
12. The most powerful Kakatiya ruler was: ( )
    a) Rudra Deva b) Prola Raju c) Ganapathi Deva d) Mahadeva
13. Switzerland is an example of: ( )
    a) Monarchy b) Direct Democracy
    c) Dictatorship d) Republic
14. A proposed law is called: ( )
    a) Act b) Rule c) Bill d) Order

Part – C: Short Answer (Understanding & Application)

15. Why are the Gangetic plains good for agriculture?
16. What are the three tiers of the Panchayat Raj system?

Part – D: Creative Question

17. Write two differences between local markets and international markets.

AP SCERT

ಲಘು ಪರೀಕ್ಷೆ

ಭಾಗ-A: ಖಾಲಿ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರಿ (ಜ್ಞಾನ & ಯಾಂತ್ರಿಕ)

1. ಭಾರತ ದೇಶವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ..... ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದೇಶವಾಗಿದೆ.
2. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶೀತ ಮರುಭೂಮಿ .....
3. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ, ... ಮತ್ತು .....
4. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕರು .....
5. ಶಾತವಾಹನರ ರಾಜಧಾನಿ .....
6. ಸರ್ಕಾರದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳು ವಿಧಾನಸಭೆ ..... ಹಾಗೂ .....
7. ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುವ ಸರ್ಕಾರದ ವಿಧಾನವನ್ನು ..... ಎನ್ನುವರು.

ಭಾಗ - B : ಬಹು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (ಅವಗಾಹನೆ & ಅನ್ವಯ)

8. ಉತ್ತರ ಮೈದಾನದ ಮೂಲಕ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಯಾವುದು? ( )

   ಎ) ಗೋದಾವರಿ ಬಿ) ಗಂಗಾ ಸಿ) ಕೃಷ್ಣಾ ಡಿ) ಕಾವೇರಿ

9. ಥಾರ್ ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ( )

   ಎ) ಗುಜರಾತ್ ಬಿ) ರಾಜಸ್ಥಾನ ಸಿ) ಪಂಜಾಬ್ ಡಿ) ಹರ್ಯಾಣ

10. ಪರ್ವತಗಳು ಹಾಗೂ ನದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಕ್ಷೆ ಯಾವುದು? ( )

    ಎ) ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆ ಬಿ) ಭೌತಿಕ ನಕ್ಷೆ ಸಿ) ಥೀಮಾಟಿಕ್ ನಕ್ಷೆ ಡಿ) ರೋಪ್ ನಕ್ಷೆ

11. ಅಶೋಕನು ಯಾವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು? ( )

    ಎ) ಪಾಣಿಪತ್ ಬಿ) ಪ್ಲಾಸಿ ಸಿ) ಕಳಿಂಗ ಡಿ) ತಾಳಿಕೋಟೆ

12. ಕಾಕತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ರಾಜ ಯಾರು? ( )

    ಎ) ರುದ್ರದೇವ ಬಿ) ಪ್ರೋಲರಾಜ ಸಿ) ಗಣಪತಿದೇವ ಡಿ) ಮಹಾದೇವ

13. ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉದಹಾರಣೆಯಾಗಿದೆ? ( )

    ಎ) ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಬಿ) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಿ) ನಿರಂಕುಶ ಸರ್ಕಾರ ಡಿ) ಗಣತಂತ್ರ

14. ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಕಾನೂನನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ? ( )

    ಎ) ಕಾನೂನು ಬಿ) ನಿಯಮ ಸಿ) ಬಿಲ್ಲು ಡಿ) ಆದೇಶ

ಭಾಗ - C : ಕಿರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (ಅವಗಾಹನೆ & ಅನ್ವಯ)

15. ಗಂಗಾನದಿ ಬಯಲು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ?
16. ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಮೂರು ಹಂತಗಳು ಯಾವುವು?

ಭಾಗ - D : ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆ

17. ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ನಡುವಿನ ಎರಡು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

AP SCERT

Natural Resources and Their Use

CHAPTER

1

LEARNING OUTCOMES

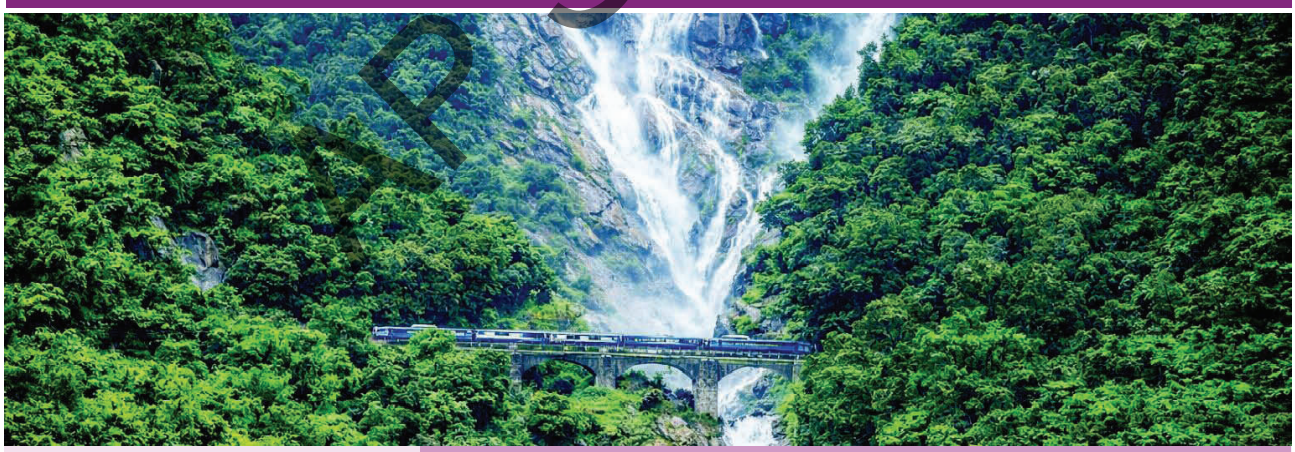
The student will be able to :

- → Define the term resource and identify the different categories of natural resources. (CG - 1)
- → Locate the places where important minerals are available in the map of India. (CG - 1)
- → Examine the distribution of natural resources and its impacts. (CG - 5)
- → Recognise the traditional practices to raise ground water levels and to rejuvenate soil. (CG - 1)
- → Analyse the impact of Green Revolution on over exploitation of ground water. (CG - 1)

"Concerned social scientists are clear on what we need to do: we must move toward a regenerative economy, an economy that operates in harmony with nature, repurposing used resources, minimizing waste, and replenishing depleted resources. We must return to the innate wisdom of nature herself, the ultimate regenerator and recycler of all resources."

– Christiana Figueres and Tom Rivett-Carnac in 'The Future We Choose...

Fig. 1.1. Dudhsagar waterfall and the railway bridge, Goa, India

© NCERT

The Big Questions ?

1. *How do we categorise natural resources?*
2. *What is the connection between the distribution of natural resources and different aspects of life?*
3. *What are the implications of unsustainable use / over exploitation of natural resources?*

ಅಧ್ಯಾಯ

1

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ

C9Y9Z5

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ :

- → ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)
- → ಭಾರತ ದೇಶದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಖನಿಜಗಳು ದೊರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.. (CG - 1)
- → ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವದ ಕುರಿತು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (CG - 5)
- → ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೆಲದ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.(CG - 1)
- → ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ಅಧಿಕ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)

ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ" ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಬಳಸುತ್ತಾ ವ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ, ಕ್ಷೀಣಿಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪುನಃರುದ್ಧರಿಸುವ ಪಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನುಪುನಃ ಬಳಸುವ ಸಹಜ ಸಿದ್ಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕು"

-ಕ್ರಿಸ್ಟಿಯಾನಾ ಫಿಗ್ಯೂರೆಸ್ ಮತ್ತು ಟಾಮ್–ರಿವೆಟ್–ಕಾರ್ನಾಕ "ದಿ ಫ್ಯೂಚರ್ ಎ ಚೂಜ್" (ನಾವು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವ ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು) (ಗಂಥದಿಂದ ...)

ಚಿತ್ರ 1.1 ಗೋವಾದಲ್ಲಿನ ದೂದ್‌ಸಾಗರ್ ಜಲಪಾತ, ರೈಲ್ವೆ ಸೇತುವೆ

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು?
2. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳ ಮಧ್ಯ ಎಂತಹ ಸಂಬಂಧ ಇದೆ?
3. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಸ್ಥಿರ ಬಳಕೆ/ತೀವ್ರವಾದ ದೋಚುವಿಕೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

© NCERT

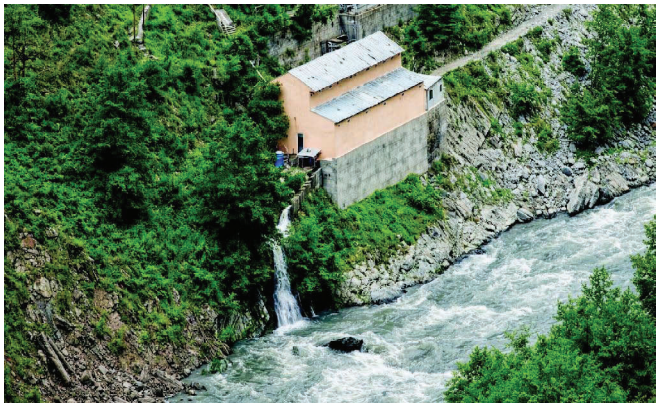

Fig. 1.2. A micro hydel plant in Himachal Pradesh—the power of flowing water converted into electricity

Fig. 1.3. An offshore oil rig extracts petroleum from below the seabed

When does Nature become a Resource?

One of the meanings of the word 'Nature' is the totality of life and non-life forms that are part of our environment but have not been created by humans. When humans use these for their sustenance, or create new things from them for consumption, these elements of Nature become 'resources'. For example, trees are part of the environment; they exist independently of humans. When we cut them and convert their wood into furniture, we see the trees as a resource.

Often these entities are not easily accessible. For example, there may be petroleum in places deep under the ocean that we do not have the technology to access, or the extraction cost may be too high; or it may be culturally unacceptable like cutting trees in sacred groves. So, for an entity to be called a resource, it should be technologically accessible, and its exploitation should be economically feasible and culturally acceptable. (Usually, the word 'exploitation' has a negative connotation; in the context we use it here, it means 'extraction, utilisation and consumption of Natural resources'.)

The Earth has treasures, many of which have formed over millions of years, and which humans have taken and learnt to use. These include the most obvious ones like water, air and soil, and also the not-so-obvious ones like coal, petroleum, precious stones, metal ores, timber, etc.

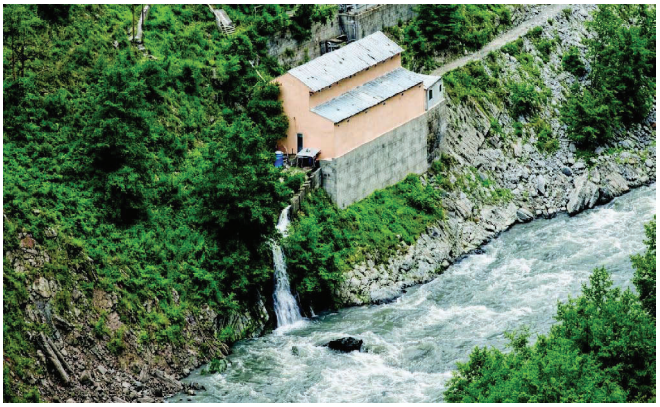
AP SCERT

Fig. 1.4. Gentle ploughing causes minimal disturbance to the underground ecosystem and retains soil moisture.

Fig. 1.5. Honey from a beehive

ಚಿತ್ರ 1.2 ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಪಹಿಸುವ ನೀರಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬದಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.3 ಸಮುದ್ರದ ತಳಭಾಗದಿಂದ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ಒಂದು ಸಮುದ್ರದ ತೈಲಭಾವಿ.

ಪ್ರಕೃತಿ ಯಾವಾಗ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ?

ನಾವು ಪರ್ಯಾವರಣದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಾಗಿ, ಮಾನವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡದ ಜೀವ, ನಿರ್ಜೀವ ರೂಪಗಳ ಮೊತ್ತವು ಪ್ರಕೃತಿ ಎನ್ನಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಮಾನವರು ಇವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ, ಅಥವಾ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಾಗ, ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಈ ಅಂಶಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮರಗಳು ಪರಿಸರದ ಒಂದು ಭಾಗ. ಇವು ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು, ಅವುಗಳ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನ ಗೃಹೋಪರಣಗಳಾಗಿ ಬದಲಿಸಿದಾಗ, ನಾವು ಆ ಮರಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ವಸ್ತುಗಳು ನಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಳದಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ನಮಗೆ ಸಿಗದಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಆಗುವ ಖರ್ಚು ಬಹಳ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರವಾದ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ವಸ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲವೆಂದು ಕರೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಇದು ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇದರ ಬಳಕೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾಗಿರಬೇಕು.. (ಸಾಧರಣವಾಗಿ 'ಬಳಕೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಅರ್ಥ ಇದೆ). ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥ "ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುವುದು, ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಳಸುವುದು".

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧಿಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಿಲಿಯನ್ ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮಾನವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು, ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ನಲೆದಂತಹವು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಕಲ್ಲುಗಳು, ಲೋಹ ಖನಿಜಗಳು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಸಿಗುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸಹ ಇವೆ.

ಚಿತ್ರ 1.4 ಸಾಧಾರಣ ಉಳುಮೆಯಿಂದ ಭೂಗರ್ಭ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ತೇವಾಂಶ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.5 ಜೇನುಗೂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಜೇನು.

AP SCERT

DON'T MISS OUT

→ In many indigenous traditions of the world, Nature is considered sacred. You have read about this. In such traditions, Nature is a nurturer and nourisher.

→ Do you know of practices that reflect this?

Fig. 1.6. Tulasi puja for wellbeing

THINK ABOUT IT

Take a pause. Look at yourself and the things around you. What is the origin of each of them? At some point they all lead to Nature; even the plastic button on your shirt.

In short, we apply the term 'natural resources' to materials and substances that occur in Nature and are valuable to humans.

Categories of Natural Resources

In Science, we learn the usefulness of categorisation and naming we use some shared characteristics (or criteria) when we categorise ideas or things; we name the categories so that we can refer to them with just one word or a short phrase. When these names and meanings are shared cross groups of people, it helps us discuss a set of ideas or things without needing to describe them every time. We can communicate more effectively, too. In earlier classes, you learnt about living and non-living things. As soon as we use these words, you know what they mean. This is a simple example of categories.We do the same with natural resources.

THINK ABOUT IT

What might be the different criteria we can use to categorise natural resources? One of the ways we could categorise natural resources is based on the uses we put them to essential for our life, source for materials and sources for energy.

Resources essential for life

Life could not exist on Earth without the air we breathe, the water we drink and the food we eat. We take these from the atmosphere, the rivers and ponds, and through the cultivation of soil or other living things. We cannot make the air we breathe, the water we drink, or the soil which gives us food.

AP SCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನೇಕ ದೇಶೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ನೀವು ಓದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀರಿ. ಅಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪೋಷಕಳಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಜೀವನಾಧಾರವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

→ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಿಸುವ ಆಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ?

ಚಿತ್ರ 1.6 ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ತುಳಸಿ ಪೂಜೆ

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯಾವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು? ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಗುಂಡಿ ಸಹ.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಮಾನವರಿಗೆ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ:

ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಾಮಕರಣದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ಸಂಯುಕ್ತ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು (ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು) ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪದದಿಂದ ಅಥವಾ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪದಬಂಧದಿಂದ ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಆ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತೇವೆ. ಆ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಗಳು ಪ್ರಜಾ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಪ್ರತಿಸಾರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ನಾವು ಕೆಲವು ಆಲೋಚನೆಗಳು ಅಥವಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಭಾಷಿಸಬಹುದು. ಕಳೆದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಜೀವಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಜೀವಿಗಳು ಕುರಿತು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಾವು ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದು ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ನಾವು ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾವು ಯಾವ ಯಾವ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು?
ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಾವು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಿಧಾನದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಅವು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೂಲವಾದವು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೂಲವಾದವು.

ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ, ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನೀರು, ತಿನ್ನಲು ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಗಳು ಜೀವಿಸಲಾರವು. ನಾವು ಇವುಗಳನ್ನು ವಾತಾವರಣದಿಂದ, ನದಿಗಳು, ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತು ಬಿತ್ತುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಉಸಿರಾಡುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು ನಾವು ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಅಥವಾ ನಮಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರೆವು.

APSCERT

Resources for materials

Human beings create physical objects out of Nature's gifts. We make them for our utility or to create things of beauty that enrich our lives and those of others a piece of wood can be transformed into a chair and also carved into a statuette. India's geographical diversity provides us with a wide variety of natural resources, from wood to marble, and coal to gold.

Resources for energy

Energy is a cornerstone of modern living electricity for our buildings, transportation, and all types of production processes. This energy can come from diverse natural sources: coal, water, petroleum, natural gas, sunlight, wind, etc.

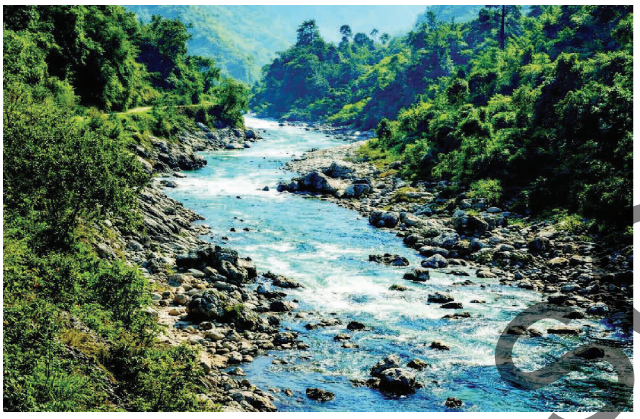

Fig. 1.7. River water, a renewable resource as long as glaciers and forests exist

Fig. 1.8. We can take timber from the forest, in limited quantities, for a long time if we allow it to regenerate.

APSCERT

Renewable and non-renewable resources

A second way of categorising natural resources could be based on whether they are renewable or not.

A general principle of Nature is that it functions in a restorative and regenerative way. **Restoration** is the process of returning something to its original healthy state if it has been degraded or damaged. Nature heals, renews and maintains herself over time. A cut on your skin will normally heal; a forest recovers after a wildfire. Regeneration goes beyond restoration. It is about Nature's ability to create new life and the conditions for thriving.

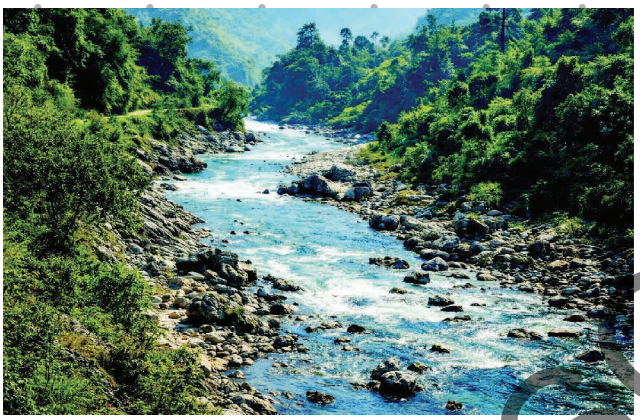
We plant trees in areas that may have lost them on account of human interventions like clearing forests for housing. Planting the types of trees that were originally growing there restores the ecosystem the trees provide food and shelter for birds, squirrels and other creatures, enabling life to return.

ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಮಾನವರು ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಸಾದಿಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಇತರರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸುವ ಅಂದವಾದ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಡನ್ನು ಕಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ವಿಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೆತ್ತಬಹುದು. ಭಾರತ ದೇಶದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವು ನಮಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಇದ್ದಿಲಿನಿಂದ ಬಂಗಾರದವರೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

ಶಕ್ತಿ ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮೂಲ ಆಧಾರ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ, ಸಾರಿಗೆ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಕು. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ನೀರು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ, ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು, ಗಾಳಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.7 ಹಿಮ ನೀನದಗಳು, ಅಡವಿಗಳು ಇರುವವರೆಗೆ ನದಿ ಜಲಗಳು ಒಂದು ಪುನರುತ್ಪಾದಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಚಿತ್ರ 1.8 ನಾವು ಅಡವಿಗಳನ್ನು ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರೆ ಪರಿಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

ನವೀಕರಿಸವಾದುದವೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಎರಡನೇ ಮಾರ್ಗ.

ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮ, ಯಾವುದಾದರು ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ನಾಶವಾದರೆ ಅದು ಅದರ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಾರಂಭ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದನ್ನೇ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಗಾಯವಾದರೆ ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚಿನ ನಂತರ ಕಾಡು ಮತ್ತೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪುನರುದ್ಧರಣೆಗೆ ಮೀರಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೊಸ ಜೀವವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದಂತಹ ಮಾನವ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಡವಿಗಳು ನಾಶವಾದ ಕಡೆ ನಾವು ಮತ್ತೆ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ. ಸಹಜ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ನಾಟುವುದರಿಂದ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪುನರುದ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಅಳಿಲುಗಳು, ಮತ್ತು ಇತರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವವು ತಿರುಗಿ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮರಗಳು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತವೆ.

APSCERT

Nature works in cycles where there is no waste. Take a forest. Let's say a tree falls in the forest. It decomposes with the bacteria, fungi and insects feeding on it. The tree becomes part of the soil enriching it. New trees and plants grow from seeds eventually some will fall and the cycle starts again.

These are examples of Nature's principle of restoration and regeneration in practice.

Renewable resources

Renewable resources exhibit these characteristics over time. Most of India has abundant sunshine. In the natural course, rivers are fed regularly by rain and melting glaciers, forests renew themselves, soil replenishes itself through natural processes, and so on.

Fig. 1.9. Offering arghyam to Surya, the sun-god, in gratitude.

Solar energy, wind energy, energy from flowing water, timber from forests are renewable resources as long as we are able to manage them in a sustainable manner.

However, for them to remain renewable there is a condition the natural rhythm of restoration and regeneration must not be disturbed. If we harvest timber faster than the forest can grow trees, we will eventually deplete the forest. Scientists have shown that through irresponsible human actions, many of Nature's cycles have been disturbed. A combination of several factors interacting fossil fuel-driven industrialisation and the cutting down of forests for agriculture and other purposes are two of them has led to rising temperatures that we are experiencing; on account of this, the glaciers in some places in the Himalayas are melting at a rate faster than precipitation can replace them. This has implications on water security for the populations living in the plains dependent on the 'water tower'.

Arghyam: offering, generally of water, as a mark of resect or gratitude

DON'T MISS OUT

→ Traditionally, communities had a system of regulating (or refraining from) fishing during the spawning season to enable the maintenance of the fish population. However, the commercialisation of fishing resulted in over-fishing. In the case of a type of fish called tuna, for example, the rapid and extensive decline in their population led to some agreements on control of fishing. Nevertheless, this important type of fish that keeps the ocean ecosystem in balance by consuming smaller fish, shrimps, etc., is on a decline.

AP SCERT

ವ್ಯರ್ಥಗಳು ಎನ್ನುವವು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪುನಃ ಚಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಅಡವಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಮರ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ, ಶಿಲೀಂಧ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಅದು ಕೊಳೆತು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮರವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಚಕ್ರವು ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವು ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಶಕ್ತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಳೆ ಮತ್ತು ಹಿಮ ನದಿಗಳು ಕರಗುವುದರಿಂದ ಕ್ರಮ ತಪ್ಪದಂತೆ ನದಿಗಳು ಸಹಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬುತ್ತವೆ. ಅಡವಿಗಳು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಪುನರುದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನೆಲವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮರಳಿ ಮರುಪೂರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 1.9 ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಾನನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು

ಸೌರಶಕ್ತಿ, ಪವನಶಕ್ತಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ನೀರಿನ ಶಕ್ತಿ, ಅಡವಿಗಳಿಂದ ಸಿಗುವ ಮರದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತಹವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಅವು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ ಅವು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಒಂದು ಷರತ್ತು ಇದೆ. ಅವುಗಳ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಯ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಭಂಗ ಬರಬಾರದು. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿನ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಸುವ ವೇಗಕ್ಕಿಂತ ನಾವು ವೇಗವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಸಿದರೆ, ನಾವು ಕೊನೆಗೆ ಅಡವಿಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬೇಜವಬ್ದಾರಿಯುತ ಮಾನವ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅನೇಕ ಸ್ವಭಾವಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನಗಳ ಆಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ, ವ್ಯವಸಾಯ ಇತರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದಂತಹ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ನಾವು ಈಗ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಷ್ಣೋಗ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ದಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಿಮಾಲಯದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಮ ನದಿಗಳು, ಅವಪಾತ ಅವುಗಳನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಕರಗುತ್ತಿವೆ. ಇದು 'ವಾಟರ್ ಟವರ್' ಮೇಲೆ (ಹಿಮಾಲಯಗಳು)ಆಧಾರಪಟ್ಟ ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ನೀರಿನ ಭದ್ರತೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಅರ್ಘ್ಯ:– ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗೌರವ ಅಥವಾ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಸೂಚಕವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ ಮೀನುಗಳ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ (ಅಥವಾ ನಿಲ್ಲಿಸುವ) ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯ ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವಂತಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಟ್ಯೂನಾ' ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಧದ ಮೀನುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವೇಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟವು ಅದಾಗ್ಯೂ ಸಣ್ಣ ಮೀನು ಸೀಗಡಿ ಮೀನು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮುದ್ರ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮತೋಲನವಾಗಿರಿಸುವ ಈ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೀನಿನ ಜಾತಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ. .

AP SCERT

→ Do you know of other traditional practices that help the ecosystem to stay in balance?

We need industries to produce the goods we consume. The process also creates wastes that are frequently discharged into rivers and other water bodies. Often, these wastes cannot decay to become the food of some lifeform. Instead, it leads to a disturbance in Nature's cycle of restoration and regeneration, leading to a situation where the river becomes poisonous and cannot support life.

Fig. 1.10. Waste from industries is often disposed without proper treatment

AP SCERT

LET'S REMEMBER

Identify human actions in your surroundings that result in Nature losing her ability to restore and regenerate. What types of interventions can be undertaken to restore Nature's cycle?

DON'T MISS OUT

→ **Ecosystem functions and ecosystem services:** Nature has some inherent ways of working. For example, trees naturally produce oxygen. When these natural processes benefit humans, we call them **'ecosystem services'**. We can think of it like this: a forest naturally filters water, prevents soil erosion, and provides habitat for animals these are ecosystem functions. When we benefit from clean water, protected farmland, and pollinated crops because of that forest, we are receiving ecosystem services from Nature.

→ A mature tree produces about 275 litres of oxygen per day (this varies a little depending on the type of tree). A human being needs about 350 litres of oxygen every day (this can change based on the type of activity that an individual engages in, their height and weight, and so on).

→ **ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮತೋಲನಯಿಂದಿರಲು ಸಹಕರಿಸುವ ಇತರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ?**

ನಾವು ಬಳಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥಗಳು ಕೂಡ ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನದಿಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯರ್ಥಗಳು ಕೊಳೆತು ಯಾವ ಜೀವಿಗೂ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಲಾರವು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನದಿ ವಿಷಪೂರಿತವಾಗಿ ಜೀವರಾಶಿಗೆ ಆವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ *1.10.* ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ವ್ಯರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಶುದ್ಧೀಕರಿಸದ ಹೊರಗೆ

ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ

ನಿಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪುನರುದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ಮಾನವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧರಿಸಲು ಎಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ **ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು :** ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಕೆಲವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಕೆಲಸದ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮರಗಿಡಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮಾನವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜಕಾರಿಯಾದಾಗ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು **'ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೇವೆಗಳು'** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೂಡ ಆಲೋಚಿಸಬಹುದು. ಅಡವಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಸೂಸುತ್ತದೆ. ನೆಲದ ಸವಕಳಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತವೆ. ಜಂತುಗಳಿಗೆ ನಿವಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದು ಪರ್ಯಾವರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೆಲಸ. ಈ ಅಡವಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ನೀರು, ರಕ್ಷಿತ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿ, ಪರಾಗ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ ಬೆಳೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಾಗ ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪರ್ಯಾವರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

→ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಒಂದು ಮರವು ದಿನಕ್ಕೆ 275 ಲೀಟರ್‌ಗಳ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. (ಮರದ ವಿಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಇರಬಹುದು) ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ 350 ಲೀಟರ್‌ಗಳ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಬೇಕು. (ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳು ಅವರ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ಭಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಇದು ಬದಲಾಗಬಹುದು.)

AP SCERT

LET'S EXPLORE

Take up a small research study to assess the types of renewable resources in your region; you may discuss with your teacher the geographical area of your study and sources to access information that you may need. What has been the change in their status over time? Make a small report that identifies the reasons for the change and what may be done.

Non-renewable resources

Non-renewable resources are created over long periods. They cannot be replenished at the rate we use them. For example, fossil fuels (coal and petroleum), and minerals and metals like iron, copper and gold, are non-renewable resources. India has significant quantities of coal reserves. We mine coal to meet our growing need for energy, but it has been estimated that the coal reserves in India may last another 50 years; the demand for electricity has been increasing as the population expands and development work accelerates. Till more sustainable options become available widely, we need to use the coal we have judiciously.

LET'S EXPLORE

What are the non-renewable resources that you use daily, directly or indirectly? What are the possible renewable substitutes? What are some of the steps we can take to transition to renewables?

Distribution of Natural Resources and its Implications

Natural resources are not evenly distributed across our planet or even within countries. This uneven distribution shapes human settlements, trade patterns, international relations, and conflicts too. Many wars have been fought, and continue to be fought, to gain control over natural resources.

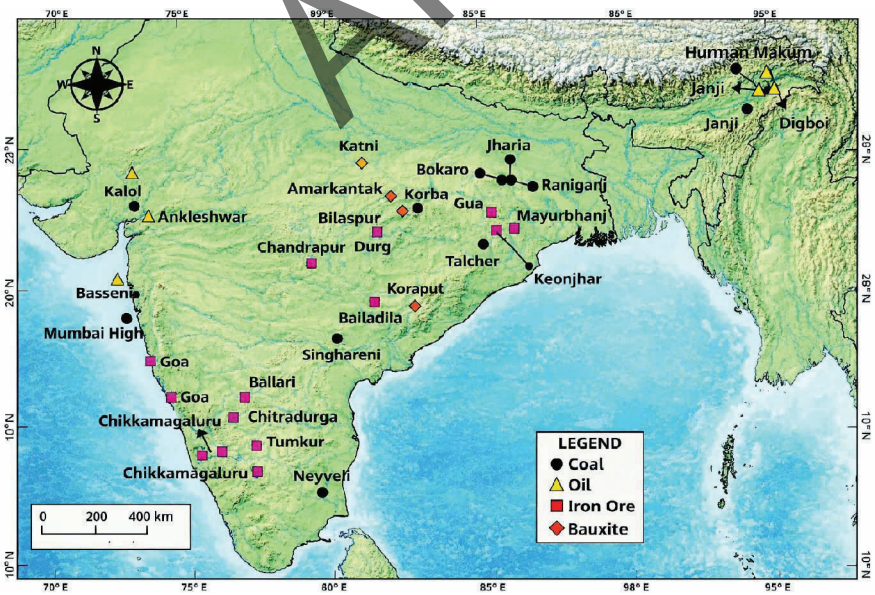

Fig. 1.11. Distribution of important minerals

APSCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿನ ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವಿಧಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನೀವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲು ಇರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅವುಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಏನು? ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಇರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

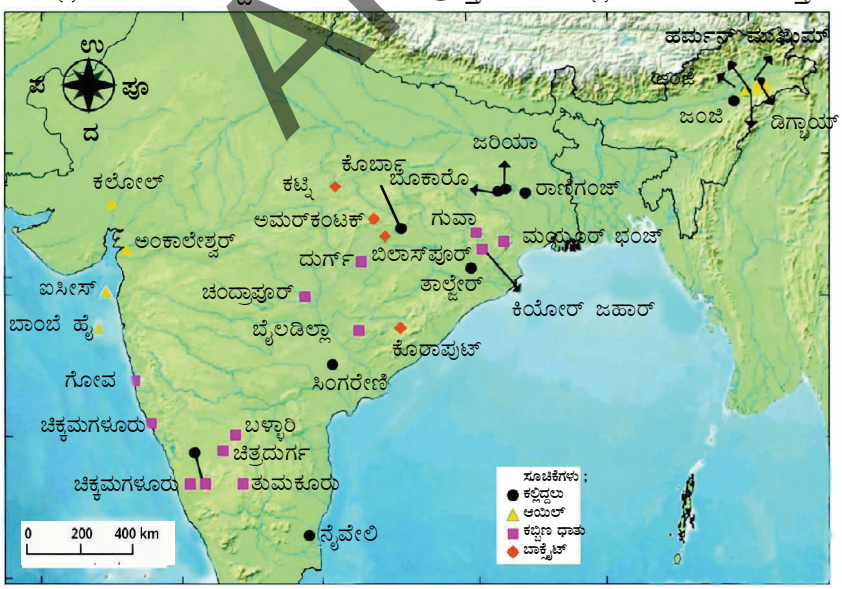
ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ತಯಾರಾಗಲು ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರು ಪೂರಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನಗಳು (ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ) ಖನಿಜಗಳು, ಕಬ್ಬಿಣ, ತಾಮ್ರ, ಬಂಗಾರದಂತಹ ಲೋಹಗಳು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳಿವೆ. ನಾವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಇಂಧನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು ಇನ್ನೂ 50 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ.. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ವೇಗಗೊಂಡಂತೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸುಸ್ಥಿರ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ, ನಾವು ಹೊಂದಿರುವ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲನ್ನು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನೀವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪುನರುತ್ಪಾದಕವಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಪುನರುತ್ಪಾದಕ ಪ್ರತ್ಯಮ್ನಾಯಗಳು ಯಾವುವು? ಪುನರುತ್ಪಾದಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಲು ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳು ಯಾವುವು?

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳು :

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ತುಂಬಾ ಅಥವಾ ಆಯಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯು ಮಾನವ ನಿವಾಸಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಧಾನಗಳು, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷಣೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಲು ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಡೆಯುತ್ತಲೆ ಇವೆ.

ಚಿತ್ರ 1.11 ಮುಖ್ಯವಾದ ಖನಿಜಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ

ADSCERT

LET'S EXPLORE

Observe the map in Fig.1.11. Notice the uneven distribution of important minerals. What types of resources are available in your region? How are they distributed?

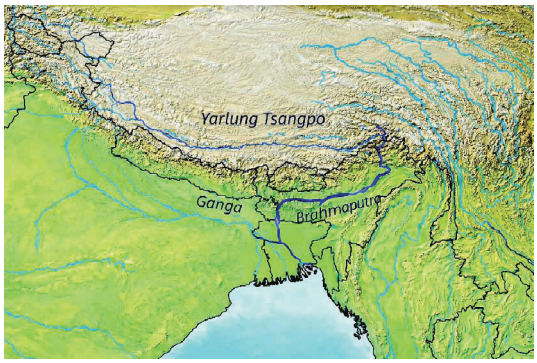

Fig. 1.12. Shared waters of the Brahmaputra river

Industries located near natural resources create employment opportunities for the local people. Townships grow around them and expand economic opportunities for others, too. More modern facilities that improve the quality of life become accessible. However, these benefits are often accompanied by costs, in the short term as well as in the long term. We have examples from across the world of people living in resource rich areas who have been displaced from their homes to facilitate such developments. In some cases their sacred places are under threat, leading to conflicts.

National and international trade depend on the geographical location of natural resources. Combined with human knowledge and skills, these can create unique products like the Wootz steel. As we know, trade fuelled the development of large empires in India.

LET'S EXPLORE

→ Select any two natural resources. Gather information about their availability across different parts of India. Mark them on a map. What do you observe about their distribution? What are the types of economic activities connected with them?

→ Discuss the implications of extracting the natural resources in those parts for current and future generations. Suggest ways in which we can use Nature's gifts in responsible ways.

Nature does not pay attention to political boundaries. This leads to tensions regarding the sharing of natural resources across states as well as countries. One example is the sharing of Kaveri River water among Karnataka, Tamil Nadu, Kerala and Puducherry; Godavari river water shared between Maharashtra, Karnataka, Telangana and Andhrapradesh, Odisha and Chattiisgarh; negotiations and deft management were required to maintain peace and fair sharing. Of course, reaching such agreements between neighbouring countries is not easy.

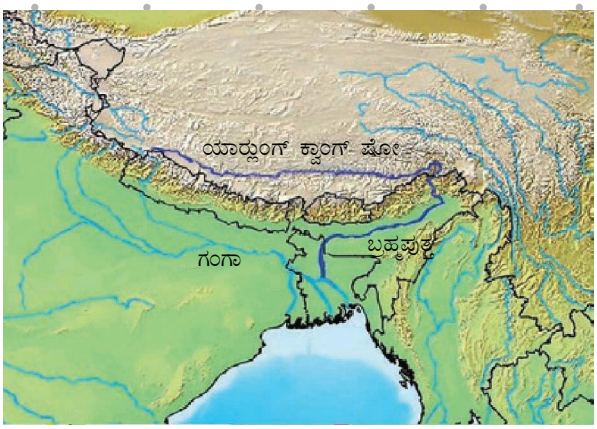
LET'S EXPLORE

Find out about such a conflict in the international context. Discuss your findings in the class.

AP SCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಪಟ 1.11ನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಮುಖ್ಯವಾದ ಖನಿಗಳ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ? ಅವು ಹೇಗೆ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿವೇ?

ಚಿತ್ರ 1.12 ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿಯ ಉಭಯ ಜಲಗಳು

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಾನಿಕ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇತರರಿಗೆ ಕೂಡಾ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಧುನಿಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಿಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯೋಜಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಧೀರ್ಘ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನ ವ್ಯಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸುಲಭತರಗೊಳಿಸಲು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಸ್ಥಳಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳು ಮುಪ್ಪಿಗೆ ಗುರಿಯಾತ್ತವೆ. ಇವು ಅನೇಕ ಸಂಘರ್ಷಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಪರಿಜ್ಞಾನಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸುರುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ, ಇವು ವೂಟ್ಜ್ ಸ್ಟೀಲ್ ನಂತಹ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲವು. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮ್ರಜ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರವು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಕುರಿತ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿರಿ. ಅದನ್ನೂ ಒಂದು ನಕ್ಷೆಯ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಿರಿ. ಅವುಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಕುರಿತಂತೆ ನೀವು ಏನನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ? ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಯಾವುವು?

→ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಪೀಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರಗಳನ್ನು ನಾವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಿ.

ಪ್ರಕೃತಿಯು ರಾಜಕೀಯ ಸರಿಹದ್ದುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಮಧ್ಯ ಅಲ್ಲದೇ ದೇಶಗಳ ಮಧ್ಯ ಕೂಡಾ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಪುದುಚ್ಚೇರಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಕಾವೇರಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಆಂದ್ರಪ್ರದೇಶ, ಒರಿಸ್ಸಾ ಮತ್ತು ಛತ್ತೀಸ್‌ಘಡ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯ ಗೋದಾವರಿ ನೀರಿನ ಹಂಚಿಕೆ, ನದಿ ಜಲಗಳ ನ್ಯಾಯಯುತ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಾಣತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು. ಆದರೆ ನೆರೆಯ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಇಂತಹ ಒಪ್ಪಂದಗಳಿಗೆ ಬರುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಇಂತಹ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನೀವು ತಿಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

AP SCERT

Fig. 1.13. Mettur dam in Tamil Nadu built on the Kaveri river

The 'Natural Resource Curse'

Having abundant natural resources does not guarantee economic prosperity. Some regions rich in natural resources can experience slower economic growth and development a phenomenon economists call the 'natural resource curse' or the 'paradox of plenty'. Put very simply, this means that often having plenty of natural resources does not automatically mean that a country is rich. Frequently, economies are unable to develop industries that convert the resources into products of higher value; the chapter 'Factors of Production' in the latter part of this book will give you an understanding of this.

India has generally avoided this curse by investing in the development of such industries to meet our growing needs.

LET'S EXPLORE

What do you think are the different inputs required to enable the use of the natural resources available in different geographical areas?

However, the challenge of balancing resource extraction with sustainability remains. Understanding and managing natural resources is a valuable starting point, but human knowledge, good governance, and strategic planning determine whether they become lasting benefits or temporary windfalls.

Biodiversity loss :
The decline in the variety of life on Earth

Responsible and Wise Use of Natural Resources: Stewardship

Sustaining life on Earth requires that we respect Nature and use natural resources in a way that enables the restoration and regeneration of renewable resources, and the responsible and judicious use of non-renewable ones.

Scientists studying these aspects have warned that the irresponsible treatment of natural resources has led to pollution, biodiversity loss and climate change, which has been taking place at an increased pace in recent years.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 1.13. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೆಟ್ಟೂರು ಆಣೆಕಟ್ಟು.

'ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶಾಪ'

ಹೇಳರವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹೊಂದಿರುವುದು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞರು 'ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶಾಪ' ಅಥವಾ 'ಸಮೃದ್ಧಿಯ ವಿರೋಧಭಾಸ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪುಷ್ಕಲವಾಗಿ ಇದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೇಶ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಶ್ರೀಮಂತ ದೇಶವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಬಾರಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಧಿಕ ಬೆಲೆ ಹೊಂದಿದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲಾರವು. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕಗಳು ಎಂಬ ಅಧ್ಯಯವು ನಿಮಗೆ ಈ ಕುರಿತಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ನಮಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಅಂತಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಭಾರತವು ಈ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ವಿವಿಧ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರಕಗಳು ಯಾವುವು? ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

ಆದರೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುವುದನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮತೋಲನಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದೆ. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಲಾಭವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಎಂಬುದು ಮಾನವ ಜ್ಞಾನ, ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಯೋಜನೆಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನಷ್ಟ: ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದು.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು: ಸಂರಕ್ಷಣೆ.

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು, ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಜರುಗುತ್ತಿದೆ .

AP SCERT

Restoration and regeneration of renewable resources

Here are two examples of how we are pushing the use of natural resources beyond their capacity to regenerate.

Fig. 1.14. Crop failure on account of injudicious use of chemical fertilisers

Many farmers in our country extract ground water for irrigation purposes. In most states, the extraction rate is greater than the rate at which the water table is replenished. Over time, this deficit builds up, leading to higher cost of extraction of groundwater and eventually to its unavailability. It has been predicted that many of our growing cities will run out of ground water soon. Initiatives to raise groundwater levels have been launched to remedy this. Traditional practices of water harvesting, rejuvenation of ponds and tanks, cutting down on wasteful consumption of water, processing and reusing water are some of the strategies attempted.

Similarly, the improper use of chemical fertilisers and pesticides has led to soil degradation. Traditional farming practices considered soil to be part of Mother Earth. Practices like the use of cow dung and other natural fertilisers, mulching, multi-cropping, and so on, enabled holistic soil management. We must learn from these practices and apply them in our current situation to prevent further degradation. We need to replenish and rejuvenate our soil.

Over exploitation of groundwater: a caselet from Punjab

A crisis has unfolded in the fertile plains of Punjab where groundwater resources have been severely depleted. Punjab was home to the Green Revolution that fed a large proportion of our population, and contributed to India becoming self-sufficient in food. Today the same state faces issues of sustainability Nature has been exploited beyond regeneration, at least in the short term. However, this concern is not particular to Punjab; it affects many other states.

In the 1960s, farmers shifted to high-yielding varieties of wheat and paddy. These required more water than the traditional seeds, and farmers began to extract groundwater to meet this need. In addition, the supply of free power led to the over-pumping of groundwater (a situation still prevalent in much of India today). Modern farming techniques also required the use of chemical pesticides and fertilisers.

The combined effect of these factors is that the groundwater level in a large part of Punjab (see fig. 1.17) has become inaccessible till depths of about 30 metres; and the chemicals from the pesticides and fertilisers have dissolved in the groundwater causing health hazards.

AP SCERT

ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ :

ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪುನರುತಾದನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಚಿತ್ರ 1.14 ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಅನುಚಿತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆನಷ್ಟ

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ರೈತರು ನೀರಾವರಿ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧರಿಸುವ ದರಕ್ಕಿಂತ ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ದರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ನಷ್ಟ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದು ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುವ ಖರ್ಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಇವು ಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು, ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳ ಪುನರುದ್ಧರಣೆ, ನೀರಿನ ವ್ಯರ್ಥ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು, ನೀರನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾದ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ.

ಅದೇ ವಿಧವಾಗಿ ರಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆಯು ನೆಲದ ಕ್ಷೀಣತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ನೆಲವನ್ನು ಭೂಮಾತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಆಕಳ ಸೆಗಣಿ ಮತ್ತಿತ್ತರ ಸಹಜ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ, ಮಲ್ಚಿಂಗ್, ಬಹು ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ, ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸಮಗ್ರ ಭೂ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಲಿತುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಣ್ಣಿನ ಕ್ಷೀಣತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ನೆಲದ ಸಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಮರಳಿ ಅದನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ಅತಿಯಾದ ಬಳಕೆ : ಪಂಜಾಬ್ ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ:

ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಫಲವತ್ತಾದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ತಲೆದೋರಿದ್ದು, ಅಂತರ್ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕುಸಿದಿವೆ. ಪಂಜಾಬ್ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದು ನಮ್ಮ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿತು ಮತ್ತು ಭಾರತವು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇಂದು ಅದೇ ರಾಜ್ಯವು ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದಿರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮೀರಿ, ಕನಿಷ್ಟ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಕಾಳಜಿ ಪಂಜಾಬ್‌ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಇತರ ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ.

1960 ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಅಧಿಕ ಇಳುವರಿ ಕೊಡುವ ಗೋದಿ ಮತ್ತು ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳಿಗೆ ಬದಲಾದರು. ಈ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಬೀಜಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ನೀರು ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರು ಈ ನೀರಿಗಾಗಿ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲ ಹೊರ ತೆಗೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲೂ ಉಚಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊರ ತೆಗೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು. (ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ) ಆಧುನಿಕ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೇಗೆ ರಸಾಯನಿಕಗಳು, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ ಸಹ ಅಗತ್ಯ

ಈ ಕಾರಕಗಳು ಮಿಶ್ರಮ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪಂಜಾಬಿನ ಬಹಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವು (ಚಿತ್ರ 1.17 ನೋಡಿ) ಸುಮಾರು 30 ಮೀಟರ್ ಆಳದವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಗೆಟುಕದಂತೆ ಆಯಿತು. "ಕೀಟನಾಶಕಗಳು, ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳದಿಂದ ಬರುವ ರಸಾಯನಗಳು ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

AP SCERT

Fig. 1.15. Extraction of groundwater

Fig. 1.16. Wet paddy fields

Almost 80% of the area of Punjab has been classified as 'overexploited'; in other words, we have drawn water at a rate much greater than at which restoration and rejuvenation of groundwater is possible.

We can see that food security was ensured for the short term, but the long-term consequences will take time and effort to heal.

© SCERT

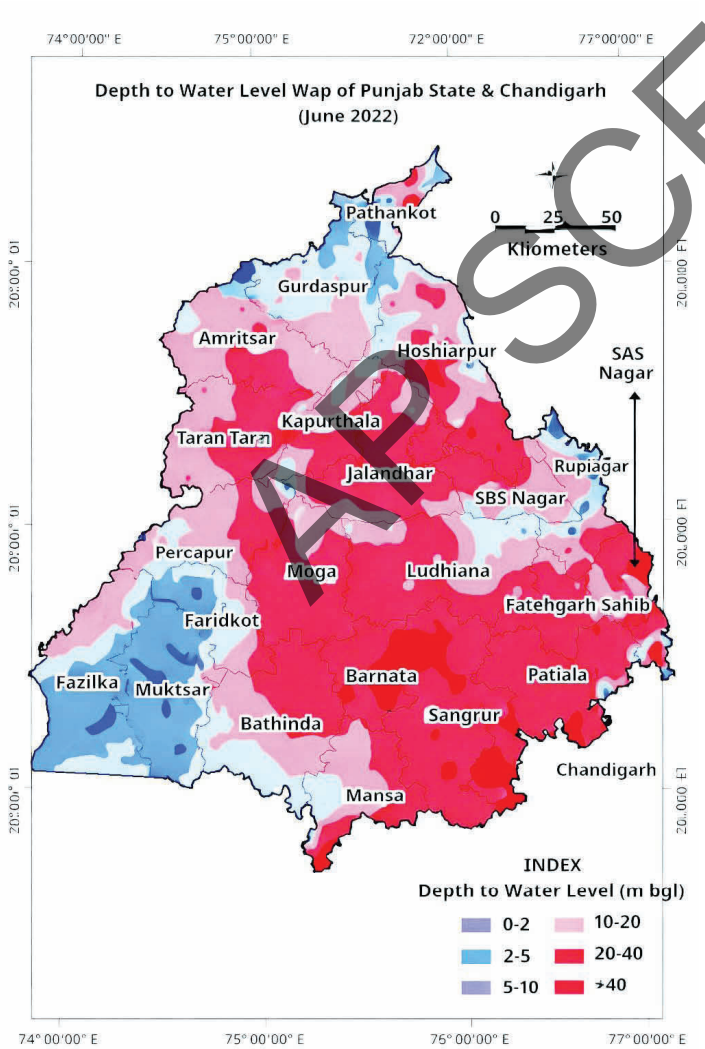

Fig 1.17. Depth to water level map of Punjab and Chandigarh, June 2022 (m bgl = metres below ground level)

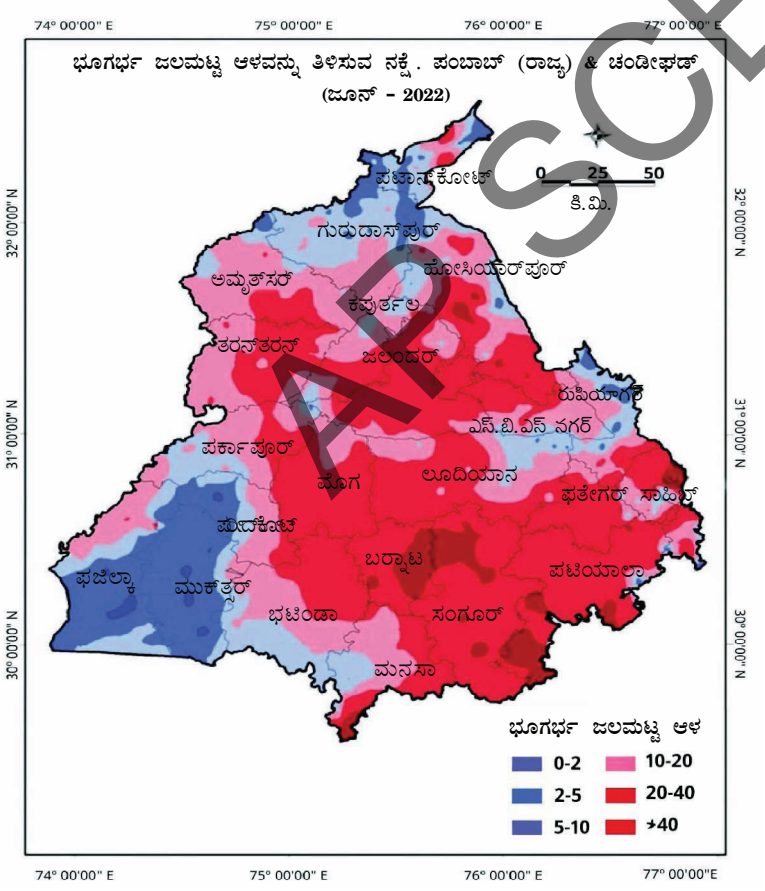
ಚಿತ್ರ 1.15. ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವುದು.

ಚಿತ್ರ 1.16. ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು.

ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 80% ಭೂಭಾಗವನ್ನು 'ಅತಿಯಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ' ಪ್ರಾಂತವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭೂಗರ್ಭ ಜಲವು ಪುನರುದ್ಧರಣೆ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ನಾವು ನೀರನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆದಿದ್ದೇವೆ.

ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ನಾವು ಮುಕ್ತರಾಗಲು ಸಮಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬೇಕು.

ಚಿತ್ರ 1.17 ಜೂನ್ 2022ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್(ರಾಜ್ಯ) ಮತ್ತು ಚಂಡೀಘಡ್ (ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ) ದ ಭೂಗರ್ಭ ಜಲದ ನೀರಿನಮಟ್ಟ. ಆಳವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಕ್ಷೆ

(m bgl ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಯಿಂದ ಆಳಕ್ಕೆ ಮೀಟರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ)

APSCERT

Fig. 1.18. Jaisalmer fort, Rajasthan. A mud structure built in the 12th century and refurbished later using sandstone.

The case of cement

We cannot imagine life without cement. Our houses, schools and hospitals and other buildings, bridges, roads and airports, all require cement. The production of cement has been listed as one of the most polluting industries. The process of production releases fine dust that enters our lungs and those of animals damaging them, settles on leaves of plants decreasing their yields,and causes soil and water pollution too. The Central Pollution Control Board has created guidelines for cement factories to ensure that the pollution is minimised or eliminated.

In addition, there is a move towards creating alternative materials that reduce pollution. These include the use of traditional materials like stone and mud, new plant-based materials and recycled materials from waste plastic.

© SCERT

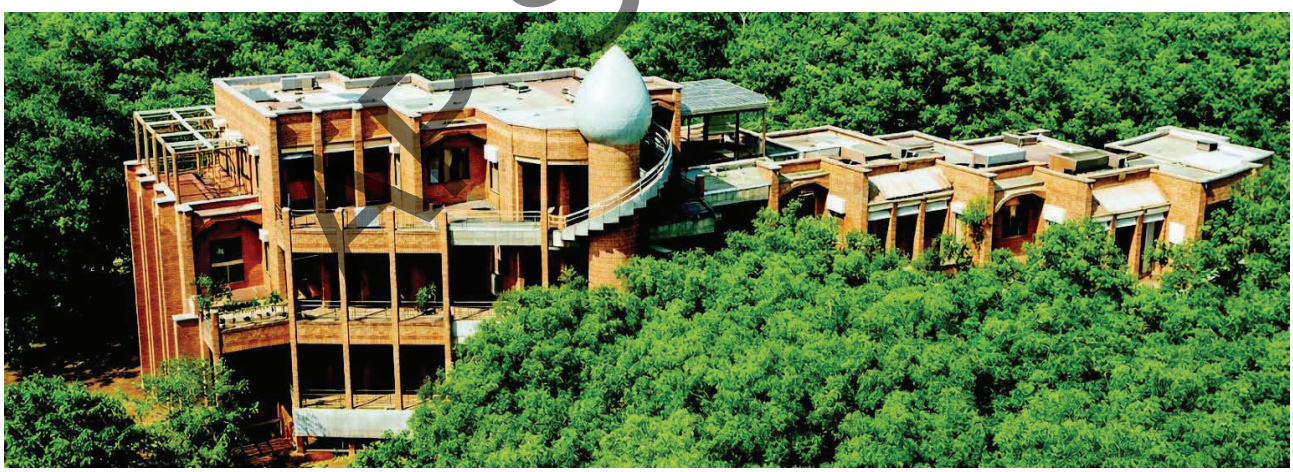

Fig. 1.19. A community building in Auroville constructed by Auroville Earth Institute (which holds the UNESCO Chair for Earthen Architecture). This modern building is made of mud using special techniques.

Traditional materials and methods are being combined with modern technological advances to create new materials that are sustainable the process of production is less polluting, provides local employment, and is designed keeping in mind the climate of the place.

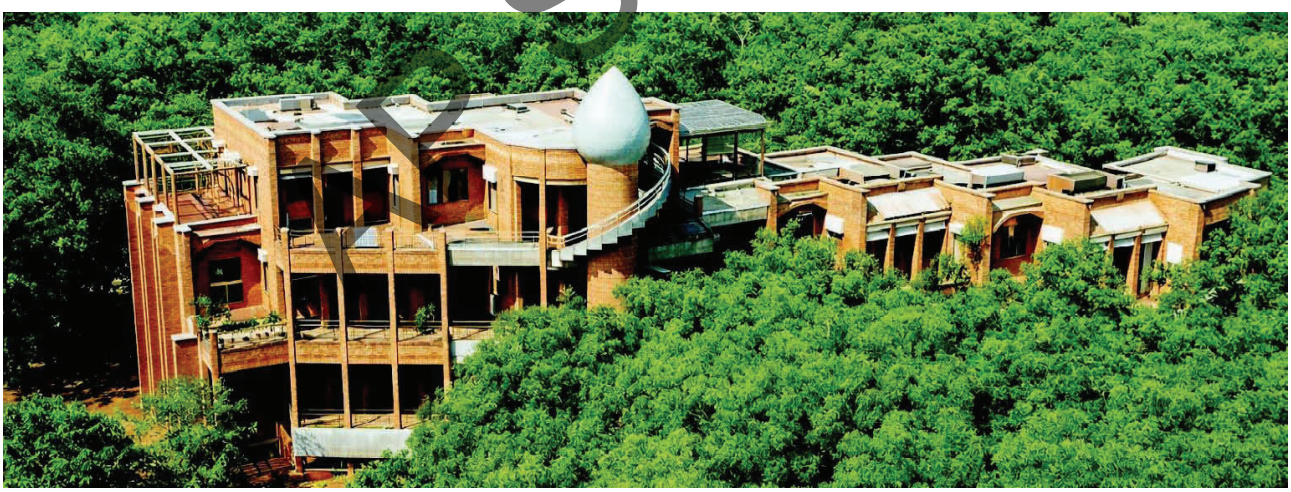

ಚಿತ್ರ *1.18.* ಜೈಸಲ್ಮೇರ್ ಕೋಟೆ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಕಟ್ಟಡ ಇದನ್ನು ನಂತರ ಮರಳು ಕಲ್ಲನ್ನುಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಮೆಂಟ್ – ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು:

ಸಿಮೆಂಟು ಇಲ್ಲದ ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ಊಹಿಸಲಾರೆವು. ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳು ಶಾಲೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಇತರ ಭವನಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು, ಎಲ್ಲವುದಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಬೇಕು. ಅತ್ಯಂತ ಕಾಲುಷ್ಯಕಾರಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿಮೆಂಟ್ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಧೂಳನ್ನು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ. ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಧೂಳು ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅದು ನೆಲ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಕಾಲುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಷ್ಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಲುಷ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ ರೂಪಿಸಿದೆ.

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಲುಷ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರತ್ಯಮ್ನಾಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವು ಮೊದಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣಿನಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆ, ಸಸ್ಯಾಧಾರಿತ ಹೊಸ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ವ್ಯರ್ಥಗಳಿಂದ ರೀಸೈಕಲ್ ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಇವೆ.

ಚಿತ್ರ *1.19.* ಆರೋವಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸಮುದಾಯ ಭವನ ಆರೋವಿಲ್ಲೆ ಎರ್ತ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಮೂಲಕ (ಯುನೆಸ್ಕೋ ಚೈರ್ ಫರ್ ಆರ್ಕಿಟೆಕ್ಚರ್ ಇದೆ) ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆಧುನಿಕ ಭವನವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾಗಿದೆ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವಾಗುವ ಹೊಸ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಡಿಮೆ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಾನಿಕವಾಗಿ ಉದ್ಯೋ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

© NCERT

Vrikshayurveda is an ancient Indian botanical science that focuses on the study and care of plants and trees. The term comes from Sanskrit, with *vriksha* meaning tree and *ayurveda* meaning the science of life or health. This traditional knowledge system dates back several millennia and was formalised in texts such as Surapala's *Vrikshayurveda* around the 10th century CE.

It has elaborate recommendations on the specific plants to be grown on different soil types, and provides intricate methods for seed collection, preservation, and pre-planting treatments. Irrigation techniques are elaborately described, with recommendations varying according to plant species, growth stage, and seasonal conditions. It specifies pest management strategies through natural repellents and plants that should be grown together. This form of sustainable agriculture promotes practices like crop rotation and mixed cropping to maintain soil health. *Vrukshayurveda* also offers advice on proper methods of ploughing soil so as to retain soil moisture as well as facilitate the growth of living organisms in the soil like fungi, bacteria and earthworms.

A caselet from Sikkim

Pema's family farm in Sikkim faced declining yields and mounting debts from expensive chemical inputs. When the state government announced a policy to promote organic farming throughout the state, Pema's family decided to try. It was not an easy transition initially the yields dropped as the soil was recovering from years of chemical use.

Fig. 1.20. Organic farming in Sikkim

The family switched to compost, prepared natural pest repellents using neem and garlic, and started growing multiple crops across the year. After about five years, Pema's farm was thriving. She was able to sell her cardamom, ginger, and traditional vegetables at premium prices. In 2016, Sikkim became a 100 per cent organic state with all of its farmland certified organic. The effects were transformational local biodiversity flourished, with beneficial insects and birds returning; tourism increased as visitors came to see the organic farming model, and farmers' incomes grew by 20 per cent on average. Today, Sikkim serves as a global model, demonstrating that an entire region can successfully transition to sustainable agricultural practices while improving both ecological and economic outcomes.

Responsible and judicious use of resources

In the case of non-renewables we need to ensure that we use the resources so that they can last long enough for humanity to find more sustainable alternatives. For example, we need to make the switch to renewable sources of energy for as many purposes as we can.

© NCERT

ವೃಕ್ಷಾಯುರ್ವೇದ ಎನ್ನುವುದು ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಗಿಡಮರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಸಾರಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ವೃಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರ. ಈ ಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 'ವೃಕ್ಷ' ಎಂದರೆ ಮರ ಮತ್ತು 'ಆಯುರ್ವೇದ' ಎಂದರೆ ಜೀವನ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ ವಿಜ್ಞಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನೇಕ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದ್ದು. 10 ನೇಶತಮಾನದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸುರಪಾಲನ ವೃಕ್ಷಾಯುರ್ವೇದದಂತಹ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ನೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಸ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳಿವೆ. ಬೀಜಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಮತ್ತು ನಾಟಿಮಾಡುವ ಮುಂಚೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯಗಳ ಜಾತಿ, ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತ ಮತ್ತು ಕಾಲಾನುಗುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೋಂಕು ನಿವಾರಣೆಯ ವ್ಯೂಹಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಾಗಿ ಇದು ಯಾವ ಸಹಜ ವಿಕರಕ್ಷಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಧ ಸುಸಿದ್ಧ ವ್ಯವಸಾಯವು ನೆಲದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಬೆಳೆಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರಮ ಬೆಳೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ದತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ತೇವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲೀಂದ್ರಗಳು, ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಮತ್ತು ಎರೆಹುಳುನಂತಹ ಜೀವಿಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಲು ನೆಲವನ್ನು ಊಳುವ ಸರಿಯಾದ ಪದ್ದತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡಾ ವೃಕ್ಷಾಯುರ್ವೇದವು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಸಿಕ್ಕಿಂನಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕೇಸ್ ಸ್ಟಡಿ

ಸಿಕ್ಕಿಂನಲ್ಲಿಯ ಫೇಮಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವುದು, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ರಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಾಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾದವು. ರಾಷ್ಟ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಸೇಂದ್ರೀಯ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವು ಒಂದು ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ, ಫೇಮಾ ಕುಟುಂಬವು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಅಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ರಸಾಯನಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.

ಬಈ ಕುಟುಂಬವು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಸೇಂದ್ರೀಯ ಗೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬೇವು ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸಹಜವಾದ ಸೋಂಕು ನಿವಾರಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ. ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಹು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಸುಮಾರು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಫೇಮಾ ಅವರ ಹೊ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆಕೆ ತಾನು ಬೆಳೆಸಿದ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. 2016ರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಂ ತನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇಂದ್ರೀಯವಾಗಿ ಧೃವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಶೇಕಡಾ 100 ರಷ್ಟು ಸೇಂದ್ರೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಬೆದಲಾಯಿತು. ಪ್ರಭಾವಗಳು ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಸ್ಥಾನಿಕ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯವು ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಕೀಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಿ ಗಳು ಮರಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವು. ಸೇಂದ್ರೀಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿ ಸಲು ಸಂದರ್ಶಕರು ಬರುವುದರಿಂದ ಪರ್ಯಾಟಕ ರಂಗವೂ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ರೈತರ ಆದಾಯ ಶೇಕಡಾ 20 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಗುರುತಿಸಬಹುದಾದ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸೇಂದ್ರೀಯ ವ್ಯವಸಾಯದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವು. ಪರ್ಯಾವರಣ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಮೆರುಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಸಿಕ್ಕಿಂ ಪ್ರಾಂತವೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿರವಾದ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ದತಿಗಳಿಗೆ ವಿಜಯವಂತವಾಗಿ ಬದಲಾಗಬಹುದೆಂದು ಸಿಕ್ಕಿಂ ಒಂದು ಪ್ರಪಂಚ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಚಿತ್ರ *1.20* ಸಿಕ್ಕಿಂನಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ವ್ಯವಸಾಯ

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಬದ್ಧವಾದ ಉಪಯೋಗ.

ಪುನರುತ್ಪಾದಕವಲ್ಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾನನಕುಲವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅವುಗಳು ಧೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾವು ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಪುನರುತ್ಪಾದಕ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಬೇಕು.

© NCERT

Fig. 1.21. Satellite image of one of the largest solar parks in the world located in Rajasthan. It can generate enough electricity to power about 15% of the current needs of Rajasthan.

Fig. 1.22. Solar farm near Raichur, Karnataka

AP SCERT

ಚಿತ್ರ *1.21.* ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸೌರ ವಿದ್ಯುತ್ ಪಾರ್ಕ್‌ನ ಒಂದರ ಉಪಗ್ರಹ ಚಿತ್ರ. ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಜಸ್ಥಾನ್‌ನ ವಿದ್ಯುತ್ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಶೇಕಡಾ *15%* ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ *1.22.* ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ರಾಯಚೂರು ಸಮೀಪದ ಸೌರ ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷೇತ್ರ

AP SCERT

The International Solar Alliance — India's leadership in renewable energy

India and France launched the International Alliance for Solar Energy (IASE) in 2015 a coalition of sunshine-rich countries committed to harnessing solar power. The alliance focuses on countries blessed with abundant sunlight throughout the year. India has helped channel billions of dollars into solar projects across developing nations, sharing technical expertise and creating affordable financing options. The Bhadla Solar Park is a symbol of India's solar ambitions, demonstrating how a country can transition from traditional energy sources to renewable alternatives. For Indians, this alliance represents both environmental responsibility and economic opportunity.

Even as we deal with these issues we must be mindful that the distribution and access to resources, including basic ones like water and clean air, is often unfair to some sections of society. In cities, many areas do not receive adequate and regular supply of drinking water. Air pollution caused by industries and excessive use of fossil fuels, affects those who are unable to protect themselves from these hazards.

We must remember our relationship with Nature and act as stewards of natural resources toward restoration, regeneration, and sustainability. The Bhagavad Gita refers to *lokasangraha*, the idea that everyone must transcend personal desires and act for the wellbeing of all. Has the time come for us to consider this seriously?

Before we move on ...

- 'Natural resources' are materials and substances that occur in Nature and are valuable to humans.
- There are different ways of categorising resources; renewable and non-renewable are useful categories.
- The 'resource curse' can be overcome through investments in the development of technology and skills.
- We need to become vigilant about the rate at which we use renewables so as not to overexploit them; judicious and wise use of non-renewables will enable stretching their use for a longer period of time.

AP SCERT

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌರ ಒಕ್ಕೂಟ: ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ನಾಯಕತ್ವ

ಭಾರತ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್ 2015 ರಲ್ಲಿ 'ಇಂಟರ್‌ನೇಷನಲ್ ಅಲಯನ್ಸ್ ಫಾರ್ ಸೋಲಾರ್ ಎನರ್ಜಿ' ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದು ಸೌರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ದೇಶಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ. ಈ ಒಕ್ಕೂಟವು ವರ್ಷವಿಡೀ ಸೂರ್ಯಬೆಳಕು ಹೇರಳವಾಗಿರುವ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೌರವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್‌ಗಳ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಭಾರತವು ಸಹಕರಿಸಿದೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸರಳವಾದ ಸಾಲದ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಭಡ್ಲಾ ಸೋಲಾರ್ ಪಾರ್ಕ್ ಭಾರತ ದೇಶದ ಸೌರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ದೇಶವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಇಂಧನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಪರ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಒಕ್ಕೂಟವು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಪರಿಸರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅವಕಾಶ ಎರಡನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಾಗ ನೀರು, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಗಾಳಿಯಂತಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಲಭ್ಯತೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳೇಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಪ್ಪು ಕ್ರಮ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸರಬರಾಜು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಲಾಜ ಇಂಧನಗಳ ಅಧಿಕ ವಿನಿಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ವಾಯು ಕಾಲುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಮಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುನರುದ್ಧಾರಣೆ ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರತ್ವದ ಕಡೆಗೆ ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರ್ವಾಹಕರಾಗಿ ನಾವು ಸಾರಥ್ಯ ವಹಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಅಧಿಗಮಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು 'ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹ'ವು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆಯೆ?

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

- ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಮಾನವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳು.
- ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ನವೀಕರಿಸುವ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಎನ್ನುವುದು ಉಪಯೋಗಕರವಾದ ವರ್ಗೀಕರಣ..
- ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮೂಲಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶಾಪವನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದು.
- ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸದಂತಿರಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವೇಗದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ, ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

AP SCERT

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. Which of the following practices best reflect holistic soil management that prevents soil degradation? ( )

   A) Excessive use of chemical fertilisers and pesticides

   B) Use of cow dung and other natural fertilisers

   C) Mulching and multi-cropping

   D) Both (b) and (c)

2. Assertion (A) : Uneven distribution of resources influences human settlements, trade patterns, international relations, and conflicts

   Reason (R) : Natural resources are not evenly distributed across the world.

   i. Both A and R are true, and R is the correct explanation of A. ( )

   ii. Both A and R are true, but R is not the correct explanation of A.

   iii. A is true, but R is false.

   iv. A is false, but R is true

3. What can make what is today a renewable resource nonrenewable tomorrow? Describe some actions that can prevent this from happening.
4. Name five ecosystem functions that serve humans.
5. What are renewable resources? How are they different from non-renewable ones? What can people do to ensure that renewable resources continue to be available for our use and that of future generations? Give two examples.
6. Why is it important to conserve non-renewable resources?
7. Identify cultural practices in your home and neighbourhood that point to mindfulness in the use of natural resources.
8. What are some considerations to keep in mind in the production of goods for our current use?
9. To what extent do human actions lead to the 'Natural Resource ToCurse'?
10. Frame slogans that spread awareness about saving the environment.

AP SCERT

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಮಣ್ಣಿನ ಕ್ಷೀಣತೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಮಗ್ರ ಮಣ್ಣಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ?

   ಎ) ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳು ಮತ್ತು ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಅಧಿಕವಾದ ಬಳಕೆ. ( )

   ಬಿ) ಆಕಳ ಸಗಣಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಬಳಕೆ.

   ಸಿ) ಮಲ್ಚಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಹು ಬೆಳೆ ಸಾಗುವಳಿ ಪದ್ಧತಿ.

   ಡಿ) (ಬಿ) ಮತ್ತು (ಸಿ) ಎರಡೂ.

2. ಪ್ರತಿಪಾದನ (**A**): ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯು ಮಾನವ ನಿವಾಸಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸರಳಿ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ( )

   ಕಾರಣ (**R**): ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪ್ರಪಂಚಾವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

   i. **A** ಮತ್ತು **R** ಎರಡೂ ನಿಜ. ಮತ್ತು **R** ಎಂಬುದು **A** ಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ.

   ii. **A** ಮತ್ತು **R** ಎರಡೂ ನಿಜ. ಆದರೆ **R** ಎಂಬುದು **A** ಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ಅಲ್ಲ.

   iii. **A** ನಿಜ ಆದರೆ **R** ತಪ್ಪು

   iv. **A** ತಪ್ಪು ಆದರೆ, **R** ನಿಜ.

3. ಇಂದು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದದ್ದು, ನಾಳೆ ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಯಾವುದು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು? ಇದು ಆಗದಂತೆ ತಡೆಯಬಲ್ಲ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

4. ಮಾನವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಐದು ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

5. ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವು ನವೀಕರಿಸಲಾರದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ? ನಮ್ಮ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ಈ ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಜೆಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

6. ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ?

7. ಸಹಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

8. ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?

9. ಮಾನವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ?

10. ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರ ಕುರಿತು ಅವಗಾಹನೆ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಎರಡು ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

AP SCERT

A NOTE ON HISTORY'S DARKER PERIODS

History sometimes seems to be full of wars and destruction; it is true that it rarely focuses on periods when the society is, on the whole, harmonious and peaceful. But while every country may have had such peaceful eras and some benevolent rulers, history seems peopled by incompetent, corrupt or cruel rulers. We find them especially in what we may call the darker chapters or periods of history, when war, abuse, fanaticism, bloodshed, etc., suddenly dominate the landscape and inflict suffering and misery on the whole society or country.

The world over, historians have faced this dilemma: how much attention should we draw to such darker periods? Should we omit them entirely? Should we mention them in passing, with most atrocious details left out? Or should we face them and analyse them so as to understand what made such developments possible and, hopefully, help avoid their recurrence in future? The third option is, in our opinion, the best, if it can be done with enough detachment and sensitivity; it is important to know our past, pleasant or unpleasant, since the past continues to live with us and shapes the present.

What do we mean by 'detachment and sensitivity'? Simply that it is important to study those darker developments dispassionately, without blaming anyone living today for them. For instance, you will learn later that World War II (1939–1945) resulted in millions of deaths worldwide; Germany then followed a cruel ideology (known as 'Nazism') which believed in the extermination of 'inferior races' and resulted in the inhuman treatment of some ethnic groups and a brutal rule of occupied nations. Yet it would be clearly unacceptable to blame today's Germans for what happened over eight decades ago. Rather, what matters is to understand what made the Nazi ideology possible, so that similar ideologies today or tomorrow may be defeated.

The same principle applies to the 'Tapestry of the Past' chapters in this textbook, which include passages on warfare and instances of cruelty or brutality. While those happenings cannot be erased or denied, it would be wrong to hold anyone today responsible for them. Understanding the historical origin of cruel violence, abusive misrule or misplaced ambitions of power is the best way to heal the past and build a future where, hopefully, they will have no place.

AP SCERT

ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ಕತ್ತಲೆಯ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಚರಿತ್ರೆಯು ಹಲವು ಬಾರಿ ಯುದ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧ್ವಂಸಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಇರುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಮಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾದ, ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಇರುವ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿ ಸಾರಿಸಿರುವುದು ಬಹಳ ವಿರಳ ಎನ್ನುವುದು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಶಾಂತಿಯುತ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ದಯಾಮಯವಾದ ಪಾಲಕರು ಇರಬಹುದು. ಅಸಮರ್ಥರು, ಅವಿನೀತಿಪರರು, ಅಥವಾ ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಪಾಲಕರಿಂದ ಚರಿತ್ರೆ ತುಂಬಿರುವಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಕತ್ತಲೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಅಥವಾ ಕಾಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಯುದ್ಧ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ, ಮತ್ತೋನ್ಮಾದ, ರಕ್ತಪಾತ ಮೊದಲಾದವು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಿ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ನೋವು ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಈ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಎಂತಹ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು? ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮರೆಯಬೇಕೆ? ಬಹಳ ದಾರುಣವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕೇ? ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಪುನರಾವೃತಗೊಳ್ಳದಿರಲು ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ತಕ್ಕಷ್ಟು ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಮೂರನೇ ಮಾರ್ಗವು ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದದ್ದೆ ಅಥವಾ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದದ್ದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಗತಕಾಲವು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ.

'ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ' ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಇಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾರನ್ನೂ ಕಳೆದು ಹೋದವುಗಳಿಗಾಗಿ ದೂಷಿಸದೇ, ಆ ಕರಾಳ ಕತ್ತಲೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎರಡನೇ ಪ್ರಪಂಚ ಯುದ್ಧವು (1939-1945) ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಮರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ನೀವು ನಂತರ ತಿಳಿಯುತ್ತೀರಿ. ಜರ್ಮನಿಯು ಆಗ ಕ್ರೂರವಾದ ಭಾವನೆ (ನಾಜೀಯಿಜಂ) ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿತು. ಇದು 'ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರ' ನಿರ್ಮೂಲನೆಯನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಸಮೂಹಗಳ ಮೇಲೆ ಅಮಾನವೀಯ ಪ್ರವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಿತ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರವಾದ ಪರಿಪಾಲನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಎಂಟು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುಹೋದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಇಂದು ಜರ್ಮನಿಯನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಾಜೀ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಇಂದು ಮತ್ತು ನಾಳೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾದಕರ ಭಾವನೆಗಳು ತಲೆ ದೂರಿದರೂ ಅವು ಜೀವಂತವಾಗಿರಲಾರವು.

ಈ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ 'ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹರಡಿದ ಗತಕಾಲ' ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಕೂಡಾ ಇದೇ ಸೂತ್ರ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆ. ಆ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಇಂದು ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ತಪ್ಪು. ಕ್ರೂರವಾದ ಹಿಂಸೆ, ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ, ದುಷ್ಪವರ್ತನೆ ಅಥವಾ ತಪ್ಪಾದ ಅಧಿಕಾರಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮೂಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಗತ ಕಾಐಲವನ್ನು ವಾಸಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

AP SCERT

Reshaping India's Political Map

CHAPTER

2

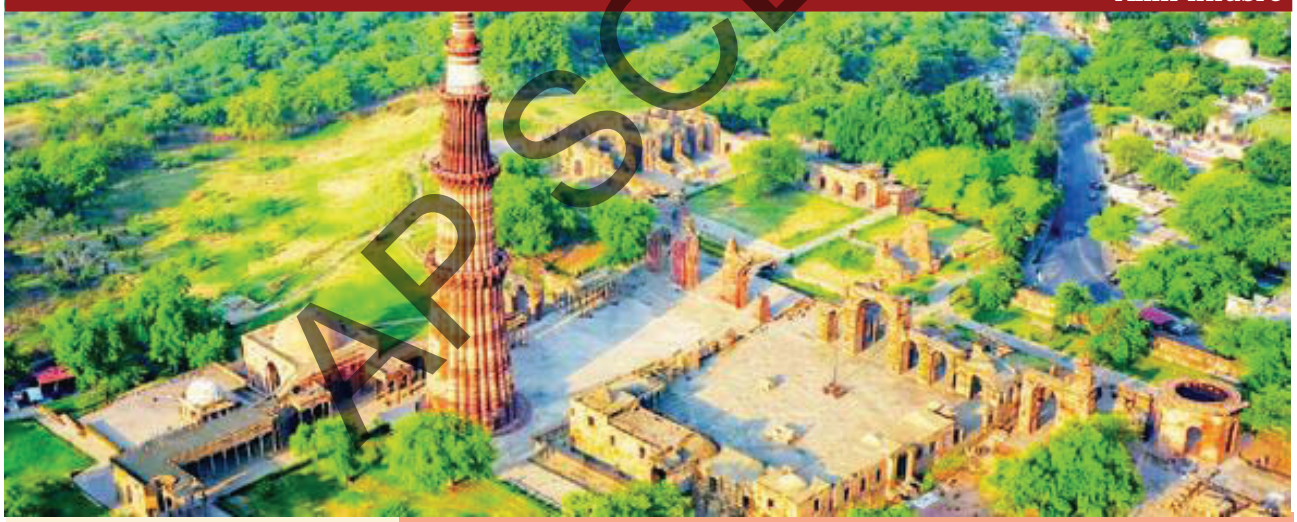
LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- → Identify the period from 11th to 17th centuries as the medieval period in India. (CG - 1)
- → Recognise the rise and fall of kingdoms and empires and understand continuous warfare, alliances and conquests reshaped India's political boundaries. (CG - 2)
- → Interpret the pictures and maps related to the context. (CG - 1)
- → Explain the rise and fall of the Delhi sultanate. (CG - 1)
- → Develop sensitivity to respect and preserve monuments and works of art as part of cultural heritage rather than viewing them through a religious lence. (CG - 3)

"If there is a Paradise on Earth it is here, it is here, it is here... It is India"

- Amir khusro

APSCERT

The Big Questions ?

1. *How did foreign invasions and the rise of new dynasties reshape India's political boundaries during this period?*
2. *How did Indian society respond to invasions? How did India's economy adapt during times of political instability?*
3. *What impact did this period have on the lives of the people?*

ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯ ಪುನರ್ ರಚನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ
2

P6K4P1

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ;

→ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 11ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 17ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ಯಯುಗ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)

→ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳು,ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಉದಯ ಮತ್ತು ಪತನವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ, ಮೈತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಮರುರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (CG - 2)

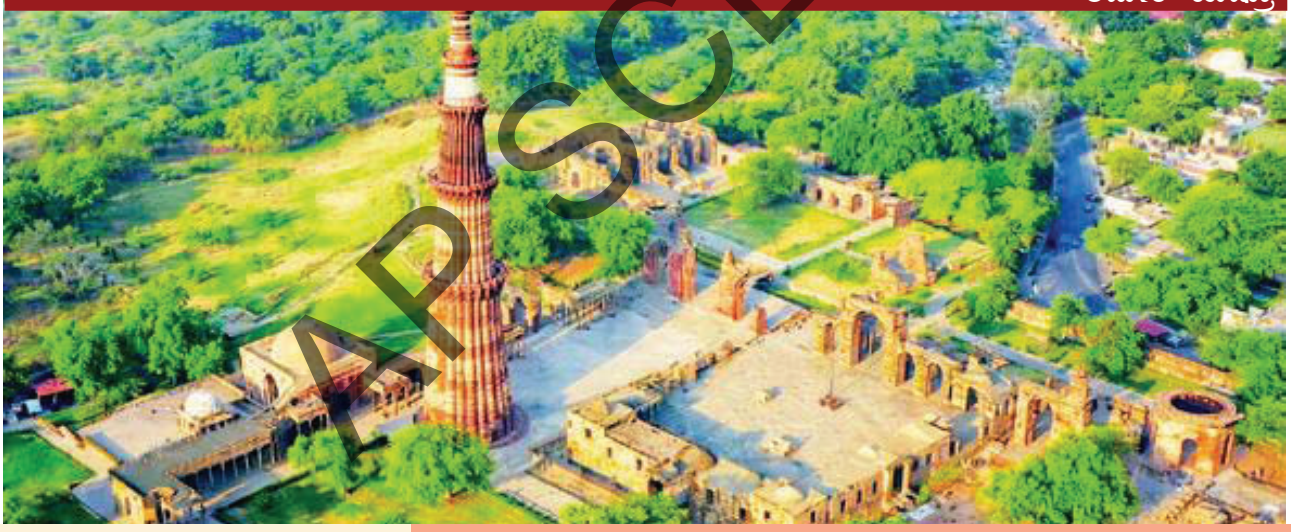
→ ವಿವಿಧ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)

→ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಏಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪತನವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)

→ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲ್ಲ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (CG - 3)

"ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಾದರು ಇದ್ದರೆ, ಅದು ಇಲ್ಲೆ, ಅದು ಇಲ್ಲ, ಅದು ಇಲ್ಲೆ... ಅದೇ ಭಾರತದೇಶ"

–ಅಮೀರ್ ಖುಸ್ರೂ

APSCERT

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ರಾಜವಂಶಗಳ ಉದಯ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರುರೂಪಿಸಿದವು?
2. ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿತು? ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತು?
3. ಈ ಅವಧಿಯು ಜನರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು?

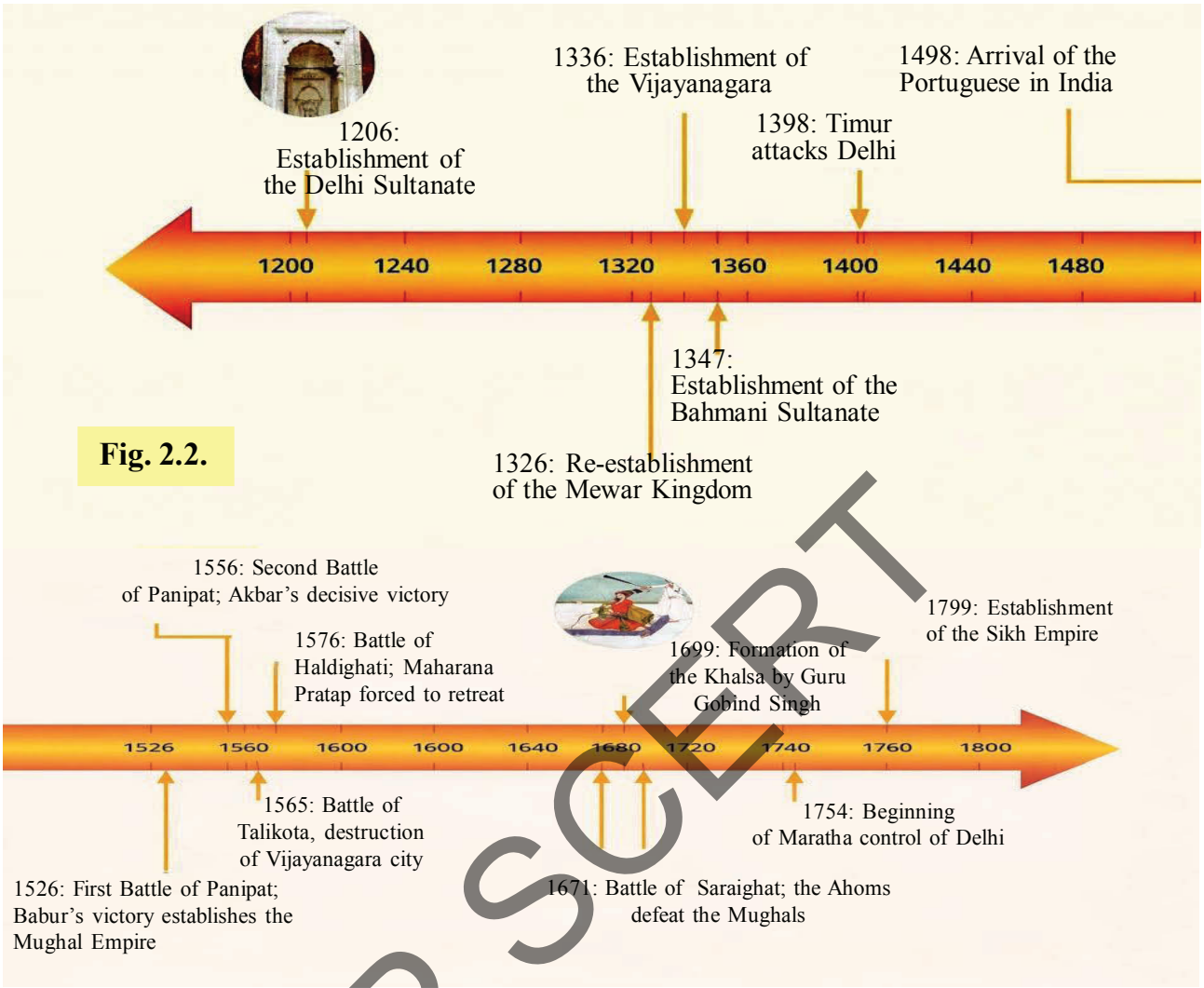

Fig. 2.2.

AP SCERT

The period in this chapter and the next is often called the latter part of the 'medieval period' of Indian history. The term 'medieval' (i.e., 'between two ages') was originally applied to European history, roughly from the fall of the Roman Empire (5th century CE) to the Renaissance (Europe's cultural revival in the 14th–16th centuries, nurtured by the rediscovery of Greek and Roman art and literature). It was once thought to mark a dark age before the development of modern science; but, of course, Europe's and India's histories are very different, so applying the same term 'medieval' to both is not ideal, and historians do not always agree on which period it covers in India. We will sometimes have to use the term 'medieval' but for us it simply means the period from the 11th to the 17th centuries.

'Tapestry of the Past', have tried to keep as few dates as possible, only those that mark important reference points. It will be helpful to keep revisiting the timelines in those chapters. Revisit the maps too, as they will help visualise the geography that was traversed by armies, common people, traders, scholars or spiritual figures.

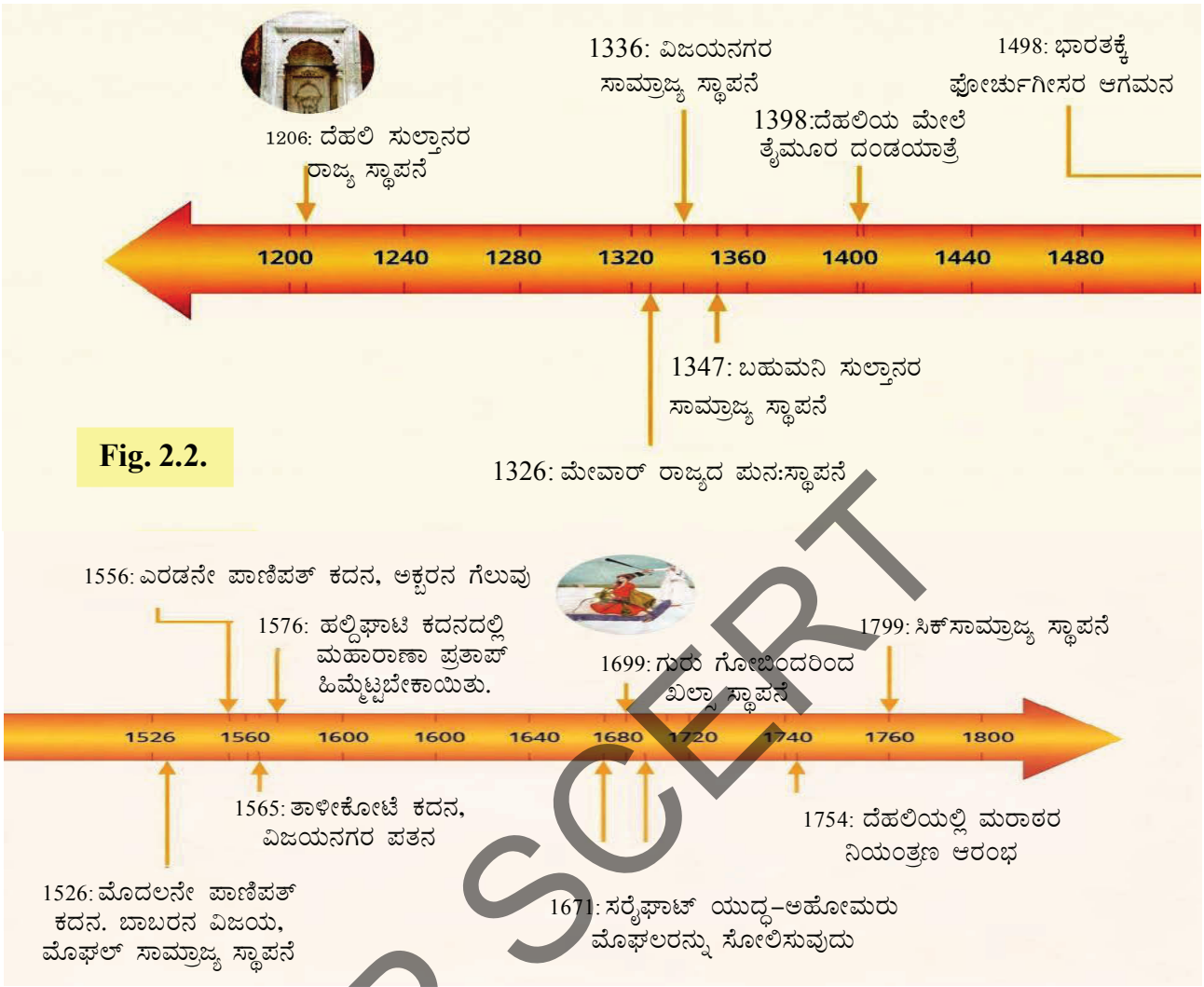

Fig. 2.2.

AP SCERT

ಈ ಅಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 'ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮಧ್ಯಯುಗ' ('ಎರಡು ಯುಗಗಳ ನಡುವಿನ ಕಾಲ') ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮೂಲತಃ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಸರಿಸುಮಾರು ರೋಮನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನದಿಂದ (ಕ್ರಿ.ಶ 5ನೇ ಶತಮಾನ) ಪುನರುಜ್ಜೀವನ(14 ನೇ–16 ನೇ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ, ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ) ವರೆಗಿನ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮುಂಚಿನ ಅವಧಿಯಾದ ಕತ್ತಲೆಯ ಯುಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಭಾವಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ, ಯುರೋಪ್ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸಗಳು ಬಹಳ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಪದವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾಲವನ್ನು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ, ನಾವು ಇದನ್ನು 11 ರಿಂದ 17 ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ,

'ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನೇಯ್ದ ಗತಕಾಲ' ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ದಿನಾಂಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಕ್ಷೆಗಳ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯು ಸೈನ್ಯಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

Turkic: Refers to peoples, languages, and cultures historically associated with a vast region stretching across Central Asia, all the way to Turkey and Siberia.

Spellings, spellings ...

Because of difficulties in transcribing the Persian script in the Roman script, you will find some alternative spellings in parentheses here and there. For instance, 'Khalji' or 'Khilji' are the same. Similarly, we use here the now standard spelling of 'Mughal' spelling, but alternatives such as 'Mughul' or 'Moghul' are still sometimes used.

A new era in India's journey began in the early 11th century. Invasions from beyond the Hindu Kush mountains reshaped India's political map. No doubt, India had seen much warfare in earlier periods, but the spate of invasions by people from outside the Indian subcontinent during this period was unprecedented. Many of these invaders were Central Asian Turkic or Afghan. They were drawn to India not only for her reputed riches and for territorial ambitions, but also often to spread their own versions of their religion.

Let us now explore in this chapter the ever-changing landscape of India from the 13th century onward.

© NCERT

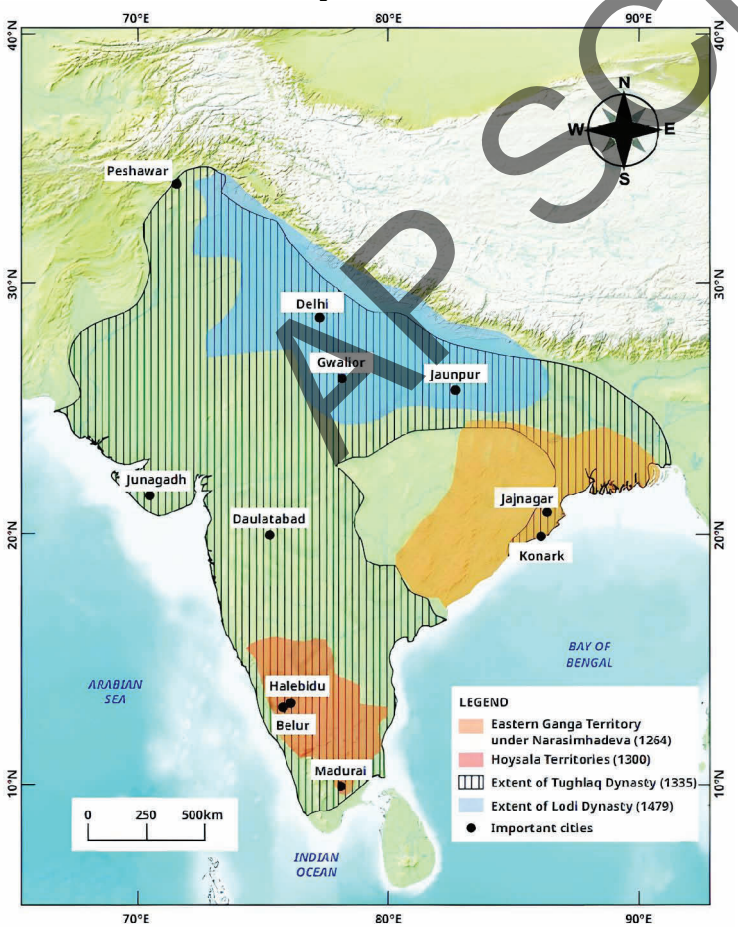

Fig. 2.3. A comparison of the territories under the Tughlaqs and the Lodis (13th to 15th centuries), and regional powers in the south and east.

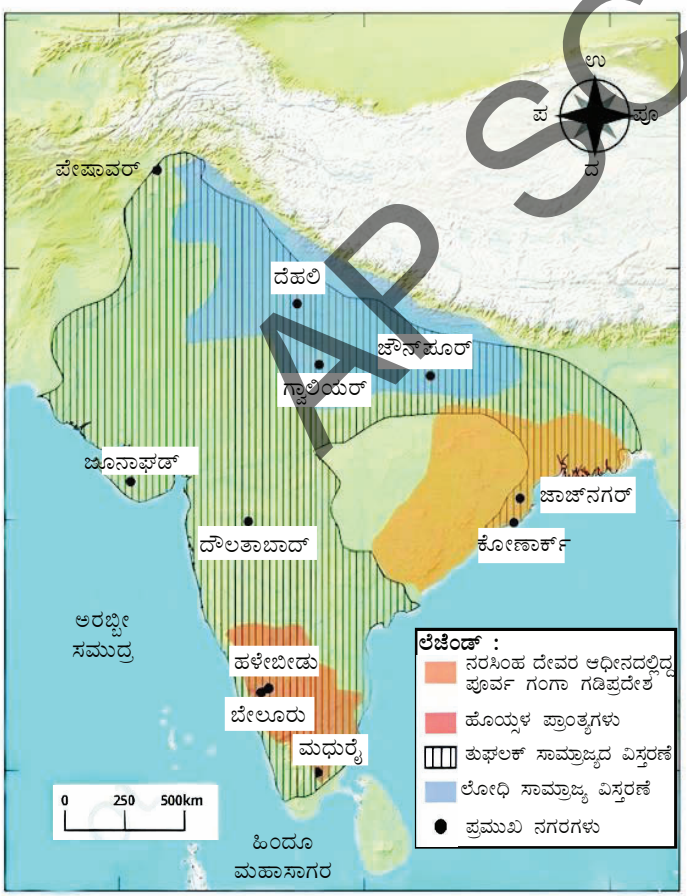
ಟರ್ಕಿಕ್: ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಟರ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸೈಬೀರಿಯಾದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಜನರು, ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಗುಣಿತ, ಕಾಗುಣಿತ ...

ಪರ್ಷಿಯನ್ ಲಿಪಿಯನ್ನು ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವಲ್ಲಿನ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ನೀವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರ್ಯಾಯ ಕಾಗುಣಿತಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಖಿಲ್ಜಿ' ಅಥವಾ 'ಖಿಲ್ಜಿ' ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಕಾಗುಣಿತ 'ಮೊಘಲ್' ಅನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಆದರೆ 'ಮುಘಲ್' ಅಥವಾ 'ಮೊಘಲ್' ನಂತಹ ಪರ್ಯಾಯಗಳು ಈಗಲೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

11ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭವು ಭಾರತದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಯುಗದ ಆರಂಭವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಹಿಂದೂ ಕುಶ್ ಪರ್ವತಗಳ ಆಕ್ರಮಣಗಳು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದವು. ಹಿಂದೆ ಭಾರತವು ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಿದ್ದರೂ, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಉಪಖಂಡದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ನಡೆದ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ಸರಣಿಯು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹಿಂದೆಂದೂ ಸಂಭವಿಸದವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ ಈ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದ ತುರ್ಕರು ಅಥವಾ ಆಫ್ಘನ್ನರು, ಅವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆಯಿಂದಷ್ಟೇ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹರಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಬಂದರು.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈಗ 13 ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಾರತದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ.

ಚಿತ್ರ 2.3: 13 ಮತ್ತು 15ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವೆ ತುಘಲಕ್ ಮತ್ತು ಲೋದಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಹೋಲಿಕೆ.

© NCERT

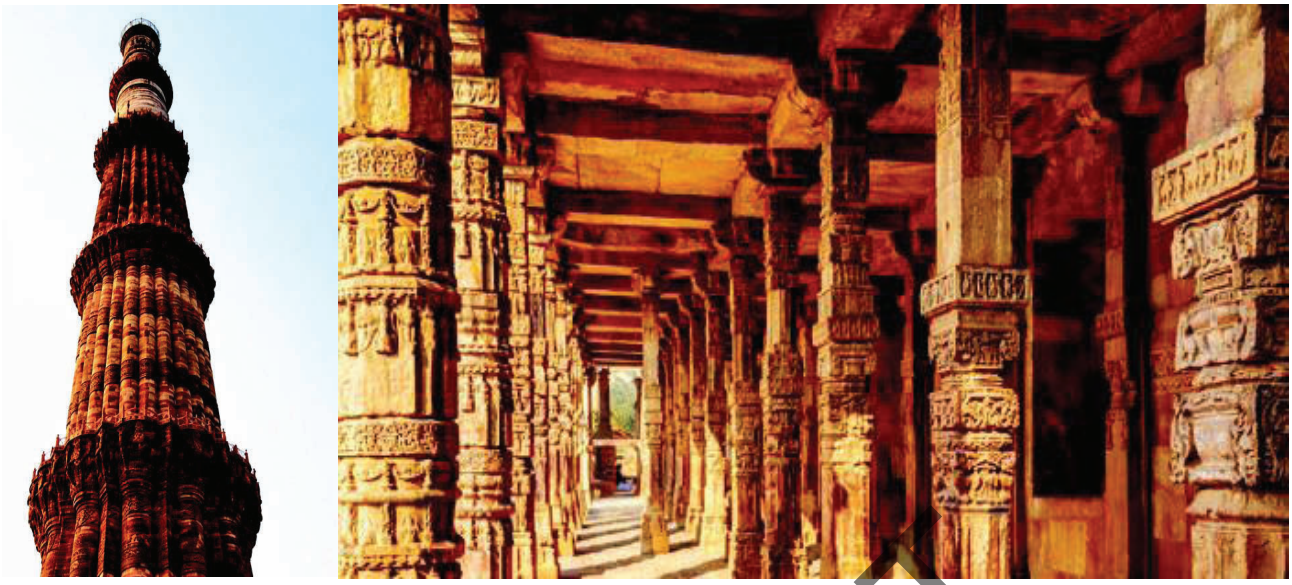

Fig. 2.4. The Qutub Minar. Fig. 2.5. A section of the Quwwat-ul-Islam ('Might of Islam') mosque in Delhi's Qutub Minar complex; its construction began in Qutub-ud-din Aibak's time (early 13th century) and was completed by later sultans. An inscription states that materials of some demolished temples were used in its construction, some of which can be seen here.

© NCERT not to be republished

Rise and Fall of the Delhi Sultanate

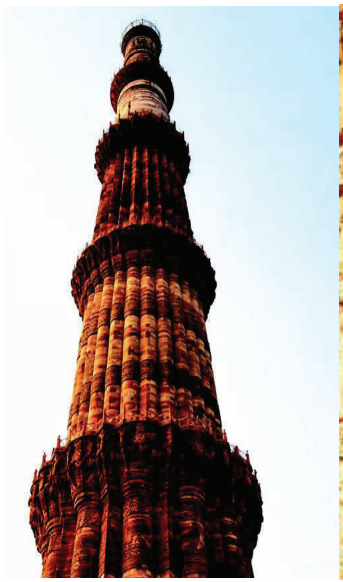
Delhi Sultanate, formed after the defeat of King Prithviraj Chauhan, in 1192 who ruled over parts of northwestern India. This Sultanate saw the rule of five successive foreign dynasties of Turkic-Afghan origin the Mamluks (or 'Slave dynasty'), the Khiljis (or Khaljis), the Tughlaqs, the Sayyids, and the Lodis (or Lodhis). While certain parts of northern India came under the control of the Delhi Sultanate, neighbouring kingdoms, such as the Eastern Gangas in the east and the Hoysalas in the south resisted its advance (Fig. 2.3) and also emerged as thriving centres of art, culture, and administration. The city of Delhi also assumed a bigger role in the political landscape of northern India.

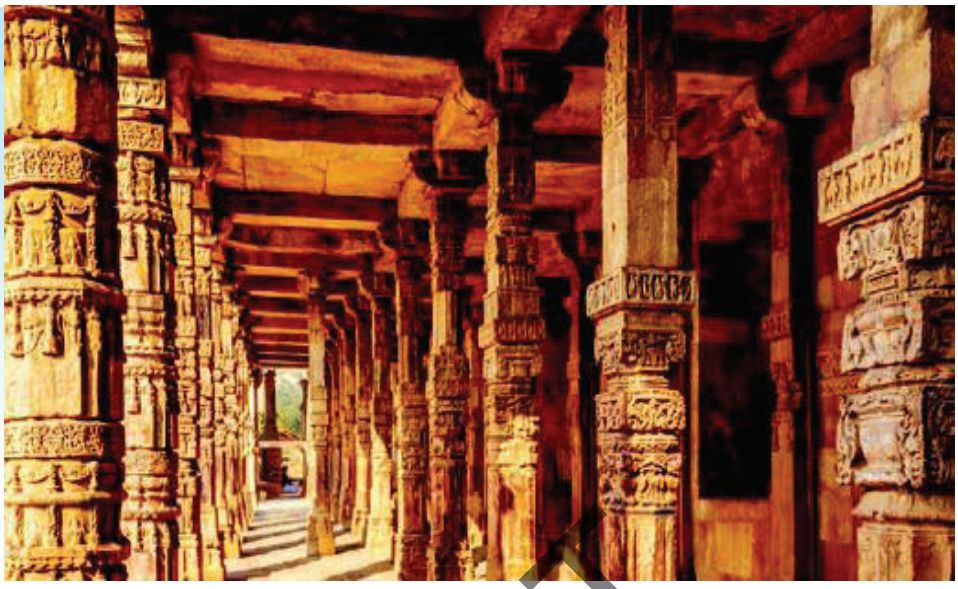
The Sultanate period was marked by political instability combined with efforts at territorial expansion. This resulted in military campaigns that raided villages and cities, and plundered and destroyed temples and seats of learning. Successions (the appointments of new sultans) were often violent: almost two sultans out of three seized power by eliminating their predecessor, so that a sultan's average reign was hardly more than nine years!

Fig. 2.6. A coin minted by Ala-ud-din Khilji, which bears the inscription 'Sikander-i-Sani' or 'the second Alexander' in Persian.

Sultanate : A territory ruled by a 'Sultan' a title that some Muslim rulers adopted.

ಚಿತ್ರ 2.4 ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್, ಚಿತ್ರ 2.5 ದೆಹಲಿಯ ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್ ಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ 'ಕುವ್ವರ್-ಉಲ್-ಇಸ್ಲಾಂ' (ಇಸ್ಲಾಂನ ಶಕ್ತಿ) ಮಸೀದಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ. ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣವು ಕುತುಬ್-ಉದ್-ದಿನ್-ಐಬಕ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ(13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಂತರದ ಸುಲ್ತಾನರಿಂದ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಧ್ವಂಸವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಕೆಲವು ಕಂಬಗಳನ್ನು ಇದರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಒಂದು ಶಾಸನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಉದಯ ಮತ್ತು ಪತನ

1192ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಚೌಹಾಣ್ ಅವರ ಸೋಲಿನ ನಂತರ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ತುರ್ಕೋ-ಆಫ್ಘನ್ ಮೂಲದ ಐದು ವಿದೇಶಿ ರಾಜವಂಶಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಳಿದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮಾಮ್ಲುಕ್‌ಗಳು (ಗುಲಾಮ ರಾಜವಂಶ), ಖಿಲ್ಜಿಗಳು, ತುಘಲಕ್‌ಗಳು, ಸಯ್ಯದ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಲೋದಿಗಳು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಸಹ, ಪೂರ್ವದಲಿದ್ದ ಪೂರ್ವ ಗಂಗಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರಂತಹ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅವರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಡೆದವು. ಇವು ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ದೆಹಲಿ ನಗರವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತು.

ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯೊಂದಿಗೆ, ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಿಲಿಟರಿ ದಾಳಿಗಳು ನಡೆದವು. ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ನಾಶಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಗಳು (ಹೊಸ ಸುಲ್ತಾನರ ನೇಮಕಾತಿಗಳು) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಮೂರು ಸುಲ್ತಾನರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಸುಲ್ತಾನರ ಸರಾಸರಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯು ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರ 2.6 ಅಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ನಾಣ್ಯ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಿಕಂದರ್-ಇ-ಸಾನಿ'/'ಎರಡನೇ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್' ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಸುಲ್ತಾನತ್: 'ಸುಲ್ತಾನ' ಎಂಬ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಆಳುವ ಪ್ರದೇಶ

APSCERT

LET'S EXPLORE

Looking at Fig. 2.6, why do you think Ala-ud-din Khilji called himself 'the second Alexander'?

At the turn of the 14th century, **Ala-ud-din Khilji** conducted military campaigns over large areas of north and central India, sacking and plundering many cities; at the same time, he also repelled several invasions by Mongol forces, who were trying to add India to the vast Mongol Empire (it covered most of Asia at the time).

His slave-general Malik Kafur expanded the Sultanate's reach southward, conquering several kingdoms on the way; their plundered wealth helped finance the Sultanate's enormous military apparatus. He also attacked a number of religious centres such as Srirangam, Madurai, Chidambaram.

LET'S EXPLORE

What kind of resources do you think were needed to maintain an army and wage war in those days? Discuss in groups the various types of expenditure involved, from weapons or food for soldiers to animals used in warfare, road construction, etc.

Almost after a decade, Muhammad bin Tughlaq (or 'Tughluq') ruled Delhi and expanded the Delhi Sultanate's territories further. For the first time since the Mauryan Empire, most of the Subcontinent was now under one ruler. Although this dominance was significant, it proved to be short-lived. Muhammad bin Tughlaq had ambitious schemes, but they were often poorly executed. One such was moving his capital from Delhi to Daulatabad (then called 'Devagiri', near present-day Sambhaji Nagar); perhaps he thought its more central location would offer better control of the empire. The people were forced to travel over 1,000 km, and a few years later, as his plan misfired, he shifted the capital back to Delhi; both transfers resulted in great loss of life according to some sources. Another instance was the introduction of 'token currency', where cheap copper coins were declared to be tokens and have the value of silver or gold coins although this was a progressive idea (most of our currency today is actually 'token'), at the time

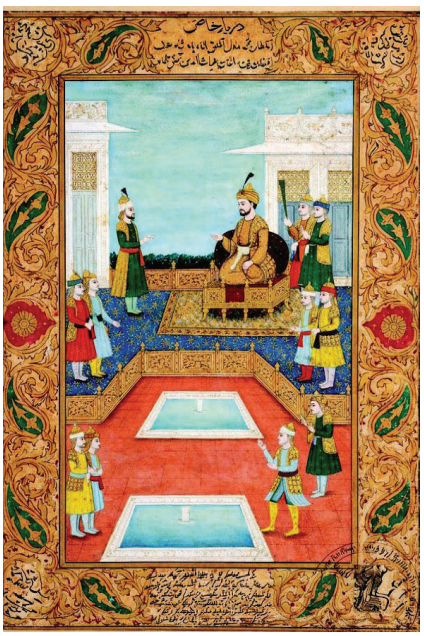

Fig. 2.7. A 19th-century painting depictingMuhammad bin Tughlaq in his court

APSCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಚಿತ್ರ 2.6ನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. ಅಲ್ಲಾ-ಉದ್-ದಿನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು 'ಎರಡನೇ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್' (ಸಿಕಂದರ್-ಇ-ಸಾನಿ) ಎಂದು ಏಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಂಡನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

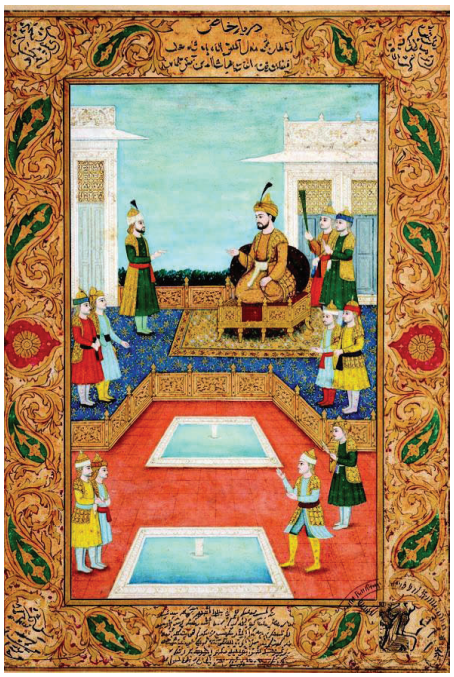
14 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾ-ಉದ್-ದಿನ್ ಖಿಲ್ಜಿ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಅವನು ಅನೇಕ ನಗರಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ, ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಂಗೋಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ(ಆಗ ಅದು ವಿಷ್ಯಾದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು) ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಂಗೋಲ್ ಪಡೆಗಳ ದಾಳಿಯನ್ನು ಸಹ ಅವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಅವನ ಗುಲಾಮ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮಲಿಕ್ ಕಾಫರ್ ಸುಲ್ತಾನರ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು, ಆ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವುಗಳಿಂದ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಪತ್ತು ಸುಲ್ತಾನರ ಬೃಹತ್ ಮಿಲಿಟರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಅವನು ಶ್ರೀರಂಗಂ, ಮಧುರೈ ಮತ್ತು ಚಿದಂಬರಂನಂತಹ ಹಲವಾರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಆಯುಧಗಳು, ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ವೆಚ್ಚಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಸುಮಾರು ಒಂದು ದಶಕದ ನಂತರ, ಮುಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಗ್ಲಕ್ (ಅಥವಾ 'ತುಗ್ಲಕ್') ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಆಳಿದನು. ಅವನು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಂತರ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ, ಭಾರತೀಯ ಉಪಖಂಡದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವು ಒಬ್ಬನೇ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಗಣನೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಮುಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಘಲಕ್ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ; ಅವುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ದೆಹಲಿಯಿಂದ ದೌಲತಾಬಾದ್‌ಗೆ (ಆಗ 'ದೇವಗಿರಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಇಂದಿನ ಸಂಭಾಜಿ ನಗರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದೆ) ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವುದು. ಬಹುಶಃ ಅದರ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಜನರು 1,000 ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯಾಣಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಅವನ ಯೋಜನೆ ವಿಫಲವಾದ ಕಾರಣ ಅವನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೆಹಲಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದನು. ಈ ಎರಡೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಭಾರೀ ಸಾವುನೋವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ 'ಟೋಕನ್ ಕರೆನ್ಸಿ' (ನಾಣ್ಯಗಳ ಬದಲಾವಣೆ) ಜಾರಿಗೆ ತಂದದ್ದು. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಗ್ಗದ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳು ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಮೌಲ್ಯದ್ದಾಗಿವೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಇದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಅಲೋಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ (ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರೆನ್ಸಿ ಕೂಡ ಟೋಕನ್ ಕರೆನ್ಸಿಯಾಗಿದೆ)ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 2.7 ಮಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಗ್ಲಕ್ ತನ್ನ ರಾಜದರ್ಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರುವ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

© NCERT

this created confusion in the trade and encouraged people to counterfeit copper coins, all of which caused the economy to decline.

The sultans and their court elite lived in luxurious palaces, enjoying elaborate clothing, jewelled ornaments and fine food. This wealth was largely derived from plunder from their military campaigns, taxes levied on common people and conquered regions, and engagement in slave trade (as enslaved people provided free labour or were sent away to distant Central Asia to be sold). But plunder, in turn, affected trade networks and agricultural production. This period also witnessed numerous attacks on sacred or revered images in native Buddhist, Jain and Hindu temples.

Iconoclasm: The rejection or destruction of icons or religious images considered idolatrous.

THINK ABOUT IT

Imagine that you are a ruler in the time of the Delhi Sultanate.

In your kingdom, some people are very rich while many others are very poor.

How would you try to change this situation?

If you conquer a new region, how would you treat the people of different cultures, and beliefs?

Some of the sultans also imposed the *jizya*, a tax on non-Muslim subjects to grant them protection and exemption from military service. In practice, depending on the ruler, this discriminatory tax would be a source of economic burden and public humiliation, and formed a financial and social incentive for subjects to convert their religion. At the end of the 14th century, Timur, a brutal Turkic-Mongol conqueror from central Asia, invaded northwest India and launched a devastating attack on Delhi, then a thriving city. As he wrote in his memoirs, his two-fold objective was to wage "war with the infidels and to gain something by plundering the wealth of the infidels." Large numbers were killed or enslaved, and the city was left in ruins. Timur soon withdrew from India with huge plunder, leaving chaos behind. In the aftermath, the Lodis emerged and established the last dynasty of the Delhi Sultanate. By then, however, its territory had shrunk considerably in the face of increasing resistance from other states and kingdoms from within India (see Fig. 2.3).

Infidel: Literally, someone who does not share the faith (of a given religion). For medieval Christianity, infidels were Muslims or Pagans; for medieval Islam, infidels were Christians or, in the context of India, Hindus, Buddhists or Jains.

AP SCERT

ಇದು ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು ಮತ್ತು ಜನರು ನಕಲಿ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿತು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಕುಸಿತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಸುಲ್ತಾನರು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಸ್ಥಾನಿಕರು ಐಷಾರಾಮಿ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ದುಬಾರಿ ಬಟ್ಟೆ, ರತ್ನಖಚಿತ ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಸೈನಿಕ ಆಕ್ರಮಣಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆಗಳು, ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಲೂಟಿ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮರ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿತ್ತು (ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಜನರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು). ಲೂಟಿ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡಾ ಸಂಪಾದನೆಯ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ಇದು ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ, ಜೈನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಂತಹ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಧರ್ಮಗಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಪವಿತ್ರ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ದಾಳಿಗಳು ನಡೆದವು.

ಐಕಾನೋಕ್ಲಾಜಂ (ವಿಗ್ರಹ ಭಂಜನೆ): ವಿಗ್ರಹಗಳು ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಅಥವಾ ನಾಶಪಡಿಸುವುದು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ನೀವು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತುಂಬಾ ಶ್ರೀಮಂತರು ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತುಂಬಾ ಬಡವರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೀರಿ?

ನೀವು ಹೊಸ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗೆದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ಜನರೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತೀರಿ?

ಕೆಲವು ಸುಲ್ತಾನರು ಮುಸ್ಲಿಮೇತರರ ಮೇಲೆ 'ಜಿಜಿಯಾ' ಎಂಬ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು, ಇದು ಅವರಿಗೆ ಮಿಲಿಟರಿ ಸೇವೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಿತು. ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವ ಈ ತೆರಿಗೆಯು ಜನರ ಮೇಲೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳಲು ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. 14 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಬಂದ ಕ್ರೂರ ಟರ್ಕಿಶ್–ಮಂಗೋಲ್ ವಿಜೇತನಾದ ತೈಮೂರ್ ಪಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೆಹಲಿ ನಗರದ ಮೇಲೆ ವಿನಾಶಕಾರಿ ದಾಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡಂತೆ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಗುರಿಗಳಿದ್ದವು. "ನಾಸ್ತಿಕರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು", ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು ಅಥವಾ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಗರವು ನಾಶವಾಯಿತು. ತೈಮೂರ್ ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ, ಗೊಂದಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಭಾರತವನ್ನು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದನು. ನಂತರ, ಲೋದಿ ವಂಶವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದು, ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕೊನೆಯ ರಾಜವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿರೋಧದಿಂದಾಗಿ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು.(ಚಿತ್ರ 2.3 ನೋಡಿ)

ಅವಿಶ್ವಾಸಿ: ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅಥವಾ ಅನ್ಯ ಮತಸ್ಥರನ್ನು 'ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಇಸ್ಲಾಂನಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು, ಬೌದ್ಧರು ಅಥವಾ ಜೈನರನ್ನು 'ಅವಿಶ್ವಾಸಿಗಳು'ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

AP SCERT

Resistance to the Delhi Sultanate

Throughout its rule, the Delhi Sultanate faced resistance from many quarters. While many kingdoms fell into its net, it failed to subdue the Eastern Ganga kingdom (see Fig. 2.3) of Kalinga, which included present-day Odisha and parts of Bengal and Andhra Pradesh. One of its rulers in the mid-13th century, Narasimhadeva I (also spelt Narasingha Deva I), was noted for the military strength and cultural brilliance he brought to the kingdom. Apart from repelling multiple inroads of the Sultanate, he defeated the Delhi Sultanate's governor of Bengal. Partly to commemorate these victories, he built the famed Surya temple at Konark (present-day Odisha).

Fig. 2.8. A statue depicting Narasimhadeva I seated on his throne, surrounded by attendants and musicians.

THINK ABOUT IT

During the time of the Tughlaqs, the Musunuri Nayakas, Telugu chieftains, rallied over 75 more chieftains of the region, formed a confederacy that defeated smaller provinces, formed a confederacy that defeated the Delhi Sultanate forces, and expelled Muhammad bin Tughlaq's army from Warangal (present-day Telangana) around 1330-1336. Do you think it would have been an easy task to bring together 75 leaders in those days?

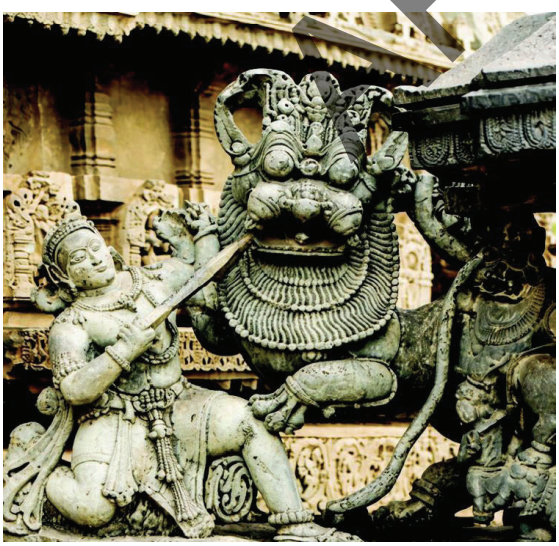

Fig. 2.9 The Hoysalas built magnificent temples, for instance those of Belur (this picture) and Halebidu.

We mentioned earlier Ala-ud-din's push to the South, attracted by its renowned wealth. At the time, the Hoysalas ruled parts of southern India (mostly present-day Karnataka, see Fig. 2.3) and fended off several attacks from the Delhi Sultanate, remaining the only independent kingdom in the south. However, weakened by these attacks and internal conflicts, the Hoysala kingdom declined and, in the mid-14th century, was absorbed into the Vijayanagara Empire further south (see below).

© NCERT not to be republished

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನತ್‌ಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಟಗಳು

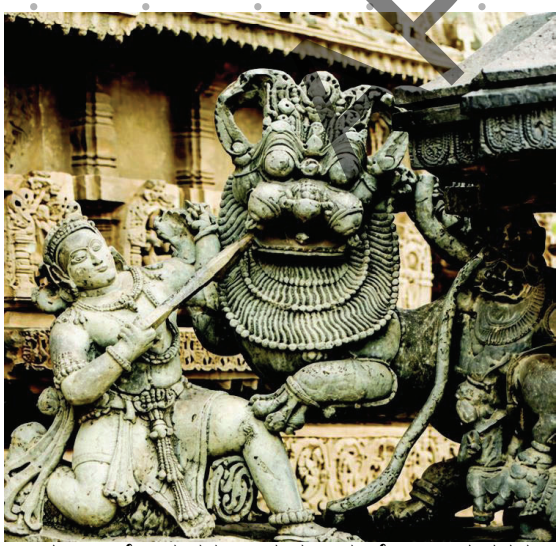
ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅವರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ಅವರು ಕಳಿಂಗದ ಪೂರ್ವ ಗಂಗಾ ರಾಜ್ಯವನ್ನು (ಇಂದಿನ ಒಡಿಶಾ, ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದರು. 13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದ ನರಸಿಂಹ ದೇವ (ನರಸಿಂಹ ದೇವ 1), ತನ್ನ ಮಿಲಿಟರಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಹಲವಾರು ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದಲ್ಲದೆ, ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಗವರ್ನರ್ ಅನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಈ ವಿಜಯಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೋನಾರ್ಕ್ ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು (ಇಂದಿನ ಒಡಿಶಾ) ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

ಚಿತ್ರ 2.8 ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಮೊದಲ ನರಸಿಂಹ ದೇವ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿವಾರ, ಸಂಗೀತಗಾರರಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಶಿಲ್ಪ.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ತುಗ್ಲಕ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ತೆಲುಗು ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮುಸುನೂರಿ ನಾಯಕರು,
ಆ ಪ್ರದೇಶದ 75 ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅವರು ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. 1330–1336 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಗ್ಲಕ್‌ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ವಾರಂಗಲ್‌ನಿಂದ (ಇಂದಿನ ತೆಲಂಗಾಣ) ಓಡಿಸಿದರು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 75 ನಾಯಕರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ?

ಚಿತ್ರ 2.9 ಹೊಯ್ಸಳರು ಅದ್ಭುತವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೇಲೂರು (ಈ ಚಿತ್ರ) ಮತ್ತು ಹಳೇಬೀಡು.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾದ ಅಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಹೊಯ್ಸಳರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರ 2.3 ನೋಡಿ) ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದು ನಡೆಯಿತು. ಅವರು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಹಲವಾರು ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಏಕೈಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ನಿರಂತರ ದಾಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳಿಂದ ದುರ್ಬಲಗೊಂಡ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯವು 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪತನಗೊಂಡು, ದಕ್ಷಿಣದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಯಿತು.

© KSCERT

DON'T MISS OUT

The sculpture in Fig. 2.9 narrates the story behind the Hoysalas' emblem. Kannada folklore recounts the story of Sala, a young man who fought a lion to save his guru, giving the dynasty its name 'Hoy (strike)! Sala'.

The Delhi Sultanate also faced rebellions from the emergence of several independent regional Sultanates. The Bahmani Sultanate, for instance, rose in the mid-14th century and controlled much of the Deccan for a while. Powerful Sultanates also emerged in Gujarat, Bengal and other regions, leading to a complex interplay of alliances - and frequent wars. Parts of Rajasthan also remained beyond the reach of the Delhi Sultanate; in the 15th century, it faced stiff resistance from **Rana Kumbha,** the ruler of the Mewar kingdom, who also successfully repelled invasions from these later sultanates.

Fig. 2.10. A view of the Kumbhalgarh Fort in the Aravalli hills

AP SCERT

DON'T MISS OUT

Kumbhalgarh Fort (Fig. 2.10) was built by Rana Kumbha in the 15th century in the Aravalli hills and served as a stronghold for the rulers of Mewar, a prominent Rajput kingdom (in the central and southern parts of today's Rajasthan). Surrounded by forests and steep slopes, it is famous for its massive 36-kilometre-long wall, one of the longest continuous walls in the world.

LET'S EXPLORE

Why do you think such locations were chosen for many of the medieval forts? Discuss pros and cons. *(Hint: think of issues of strategy, security, vulnerability, etc.)*

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಚಿತ್ರ 2.9 ರಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲ್ಪವು ಹೊಯ್ಸಳ ಲಾಂಛನದ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ, 'ಸಳ' ಎಂಬ ಯುವಕ ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಿಂಹದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದನು. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಸಳನಿಗೆ 'ಹೋಯ್(ಹೊಡೆ) ಸಳ' ಎಂದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ 'ಹೋಯ್ಸಳ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು.

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸುಲ್ತಾನರಿಂದ ಪ್ರತಿರೋಧ ಎದುರಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 14 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಏಳಿಗೆಗೆ ಬಂದು, ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದರು. ಗುಜರಾತ್, ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಬಲ ಸುಲ್ತಾನರು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮೈತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಸಹ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. 15 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೇವಾರ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಗಾರ 'ರಾಣಾ ಕುಂಭ' ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ಬಲವಾದ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಒಡ್ಡಿದನು. ಅದೇ ರೀತಿ ನಂತರದ ಸುಲ್ತಾನರ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಚಿತ್ರ 2.10 ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಭಾಲ್‌ಗಢ ಕೋಟೆಯ ನೋಟ.

AP SCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಕುಂಬಲಘಡ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು (ಚಿತ್ರ 2.10) 15 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಣಾ ಕುಂಭನು ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇದು ಮೇವಾರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ (ಈಗಿನ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಗಳು) ಭದ್ರ ಕೋಟೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಎತ್ತರದ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಕಾಡುಗಳು, ಕಡಿದಾದ ಇಳಿಜಾರಿಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ಈ ಕೋಟೆಯು 36 ಕಿ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಬೃಹತ್ ಗೋಡೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಉದ್ದವಾದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೇ ಏಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಇದರ ಅನುಕೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅನಾನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ. (ಸುಳಿವು: ತಂತ್ರ, ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲತೆಯಂತಹ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ)

The Vijayanagara Empire

While the Delhi Sultanate grew politically more unstable, a new centre of power emerged in the south. In the 14th century, two brothers, Harihara and Bukka, who had initially served as governors under Muhammad bin Tughlaq, eventually rejected Delhi's authority, and established an independent kingdom that became a significant force in southern India and grew into the Vijayanagara Empire.

Fig. 2.11. A section of the ruins of Vijayanagara city (present-day Hampi). The large building is the Virkpksha temple.

APSCERT

DON'T MISS OUT

According to popular folklore, Harihara and Bukka witnessed a remarkable sight at Hampi (in present-day Karnataka) a hare turning around and chasing a pack of hounds, symbolising unexpected strength and courage. When they recounted this incident to their guru, Vidyaranya, he interpreted it as a symbol of resilience and bravery, and advised them to establish their capital at that very spot.

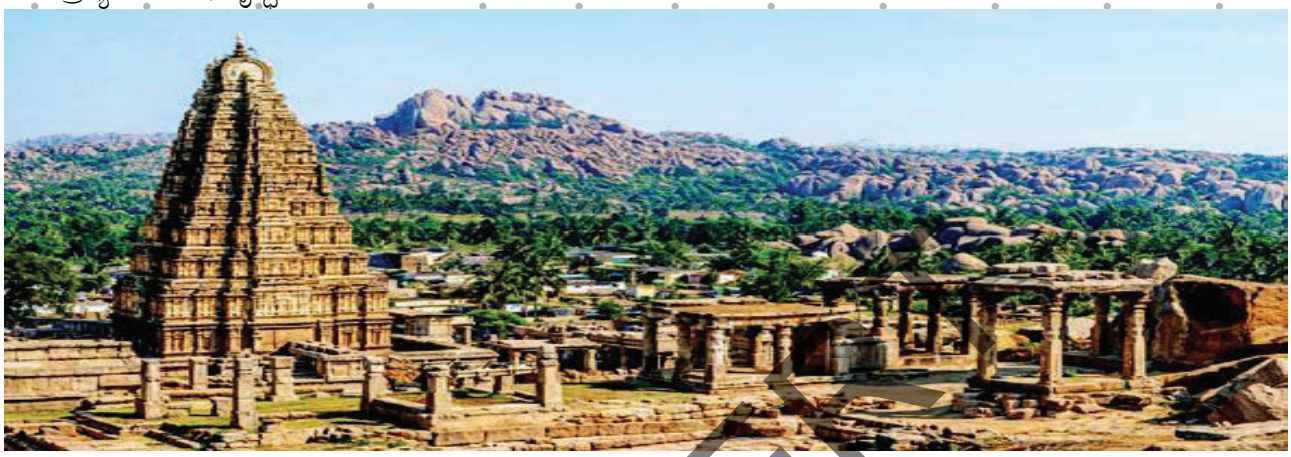
To the north of the Vijayanagara Empire (see Fig. 2.12), the Bahmani Sultanate was a major rival; it eventually fragmented into five independent states called the 'Deccan Sultanates' Bijapur, Golconda, Berar, Ahmednagar, and Bidar each ruled by former governors or *tarafdars* who declared autonomy. The Vijayanagara rulers battled with the first two, as well as with the Gajapati rulers of Odisha in the east.

THINK ABOUT IT

Have you noticed the term *pati* in titles like 'Gajapati'? *Pati* means 'lord' or 'master' and was commonly used by many ruling dynasties of this period to signify power and stature. The Vijayanagara kings were called 'Narapati', the Bahmani Sultanate rulers 'Ashwapati', and the Maratha rulers 'Chhatrapati' each title reflecting different aspects of kingship and power. Can you guess what these three terms might mean?

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಉದಯವಾಯಿತು. 14 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಹಮ್ಮದ್ ಬಿನ್ ತುಗ್ಲಕ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದ ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ದೆಹಲಿಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ವಿತೀಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು.

ಚಿತ್ರ 2.11 ವಿಜಯನಗರದ ಅವಶೇಷಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗ (ಇಂದಿನ ಹಂಪಿ)–ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

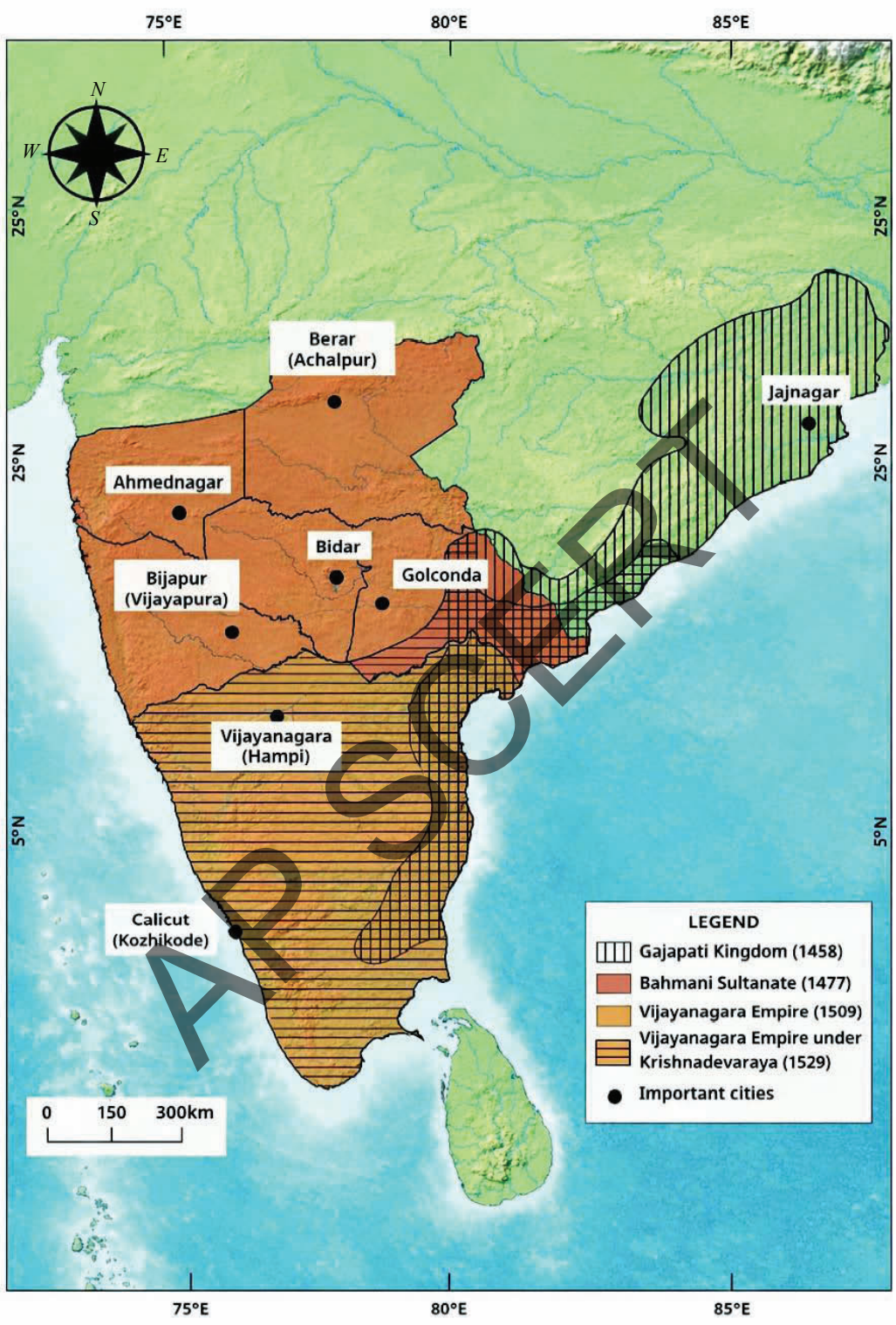
ಜನಪ್ರಿಯ ಜಾನಪದ ಕಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕ ಹಂಪಿ ಬಳಿ (ಇಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ) ಒಂದು ಅಪರೂಪವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಮೊಲವು ತನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಟೆ ನಾಯಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಾಗ, ಅವರು ಅದನ್ನು ಆಪತ್ತನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಧೀರತ್ವಕ್ಕೆ, ಧೈರ್ಯದ ಸಂಕೇತವೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದರು ಮತ್ತು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರು (ಚಿತ್ರ 2.12 ನೋಡಿ), ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಐದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾದರು. ಇವುಗಳನ್ನು 'ದಕ್ಕನ್ ಸುಲ್ತಾನತ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಬಿಜಾಪುರ, ಗೋಲ್ಕೊಂಡ, ಬೀರಾರ್, ಅಹ್ಮದ್‌ನಗರ ಮತ್ತು ಬೀದರ್. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾಜಿ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ತರಫ್ ದಾರ್‌ಗಳು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಮೊದಲ ಇಬ್ಬರು ಸುಲ್ತಾನರೊಂದಿಗೆ(ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ) ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಒಡಿಶಾದ ಗಜಪತಿ ಅರಸರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

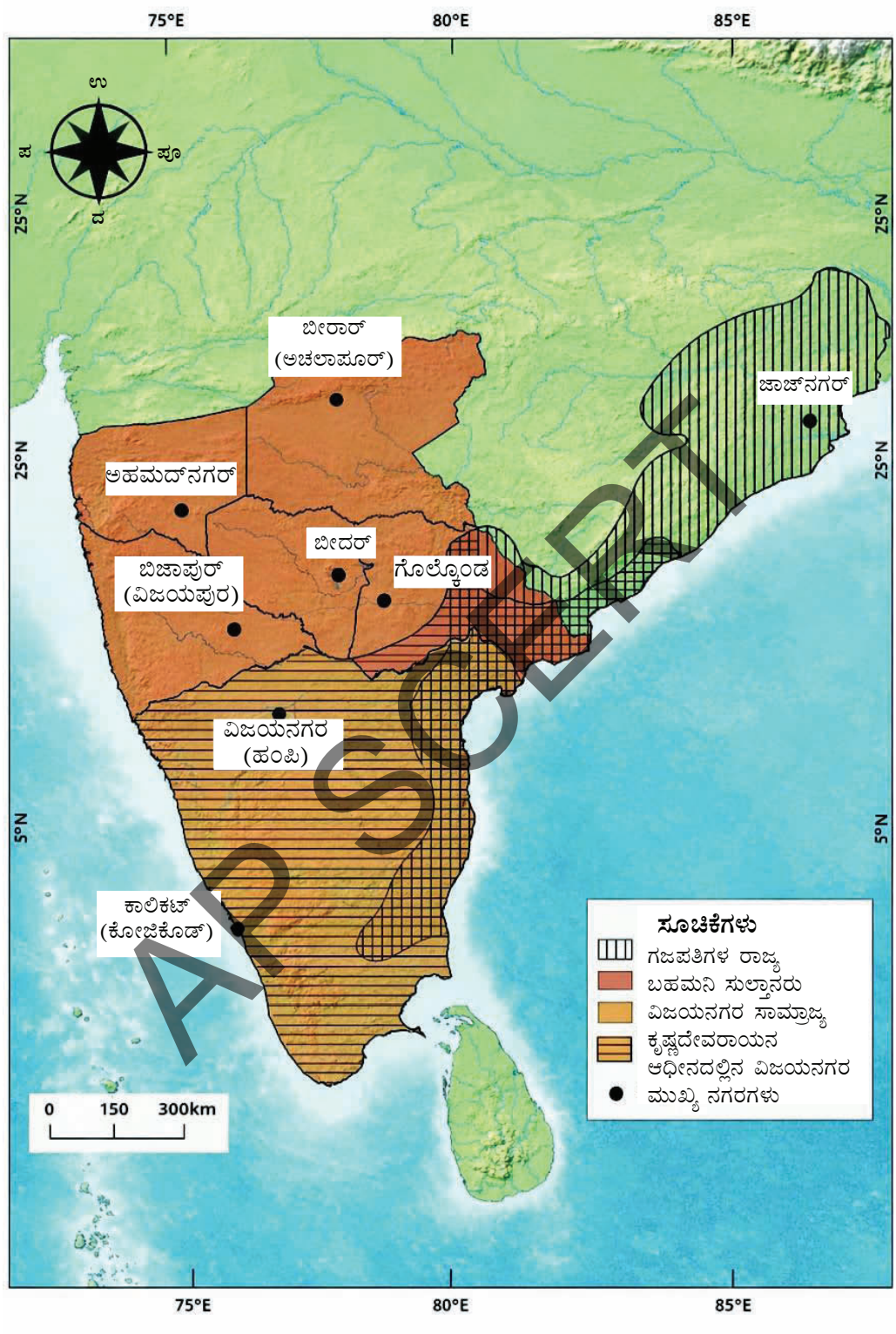
'ಗಜಪತಿ' ಯಂತಹ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪತಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಾ? 'ಪತಿ' ಎಂದರೆ 'ಒಡೆಯ' ಅಥವಾ 'ಯಜಮಾನ' ಎಂದರ್ಥ, ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ರಾಜವಂಶಗಳು ಇದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರನ್ನು 'ನರಪತಿ'ಎಂದು, ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರನ್ನು 'ಅಶ್ವಪತಿ'ಎಂದು ಮತ್ತು ಮರಾಠಾ ರಾಜರನ್ನು 'ಛತ್ರಪತಿ' ಎಂದು, ಒರಿಸ್ಸಾದ ಅರಸರನ್ನು 'ಗಜಪತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಿರುದು ಅವರ ರಾಜಮನೆತನದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರು ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನೀವು ಊಹಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

APSCERT

AP SCERT

Fig. 2.12. Kingdoms in the Deccan and the Vijayanagara Empire

ಚಿತ್ರ 2.12 ದಕ್ಕನ್ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವಿಜಯ ನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

AP SCERT

Krishnadevaraya

In the 16th century, the Vijayanagara Empire reached its peak under its celebrated ruler, Krishnadevaraya, who expanded and secured the empire's dominance over the Deccan. Under his rule, the empire achieved both military power and cultural renaissance. He patronised poets and scholars in Sanskrit, Telugu and Kannada; he himself composed an epic poem in Telugu, *Amuktamalyada*, on the story of the Tamil poet-saint Andal; one section of the work is a *Rajaniti* ('royal policy') where he expounded his ideas of good governance. Krishnadevaraya provided grants to many temples, including Tirupati in Andhra Pradesh and the Vitthala temple in his own capital Vijayanagara, which displayed many grand temples, palaces and other buildings.

Fig. 2.13. The mahmandapa (great hall) of the Vitthala temple; note the grandeur and intricacy of the architecture, in particular the finely sculpted monolithic pillars; when struck, their smaller columns give out different musical notes — hence their name 'musical pillars'!

ARCHIVE

DON'T MISS OUT

Foreign travellers visited Vijayanagara for trade. Portuguese travellers, in particular, were very well treated, as they came to sell horses and the king did not want them to go and sell those precious horses to enemy kingdoms! One of them, Domingo Paes, left a long and detailed record of his stay in the Vijayanagara capital. An excerpt: "This city... seemed to me as large as Rome, and very beautiful to the sight; there are many groves of trees within it, in the gardens of the houses, and many conduits of water which flow into the midst of it, and in places there are lakes. The people in this city are countless in number. This is the best provided city in the world. The streets and markets are full of laden oxen... you could find in great abundance everything that you wanted."

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ

16 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೊರೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿತು. ಈತನು ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸಿದನು. ಈತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸೈನಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಎರಡನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿತು. ಈತನು ಸಂಸ್ಕೃತ, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದನು. ತಮಿಳು ಕವಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಆಂಡಾಳ್ ಅವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ 'ಆಮುಕ್ತಮೌಲ್ಯದ' ಎಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ರಚಿಸಿದನು. ಈ ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗ 'ರಾಜನೀತಿ' (ಸರ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ) ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ ಕುರಿತು ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ತಿರುಪತಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಠ್ಠಲ ದೇವಾಲಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿದರು. ಆತನ ರಾಜಧಾನಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭವ್ಯ ದೇವಾಲಯಗಳು, ರಾಜ ಪ್ರಸಾದಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 2.13 ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲ ದೇವಾಲಯದ ಮಹಾಮಂಟಪ (ಮಹಾ ಸಭಾಂಗಣ): ಇಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಭವ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನುಣುಪಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ಏಕಶಿಲಾ ಸ್ತಂಭಗಳು; ಈ ಸ್ತಂಭದ ಮೇಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಕಂಬಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿದಾಗ, ಅವು ವಿವಿಧ ಸಂಗೀತ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಸಂಗೀತ ಸ್ತಂಭಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ!

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ವಿದೇಶಿ ಯಾತ್ರಿಕರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಶತ್ರು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡದಂತೆ ರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಮನವೊಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಡೊಮಿಂಗೊ ಪೇಸ್, ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ದೀರ್ಘ ಮತ್ತು ವಿವರವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ; "ಈ ನಗರವು ರೋಮ್ ನಗರದಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನೋಡಲು ತುಂಬಾ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲು ಸಾಲು ಮರಗಳ ತೋಪುಗಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯಾನಗಳು, ಮನೆಗಳ ತೋಟಗಳು ಮತ್ತು ನಗರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಅನೇಕ ಕಾಲುವೆಗಳಿವೆ, ಅಲ್ಲದೇ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರೋವರಗಳು ಇವೆ. ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದೆ. ಇದು ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನಗರವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬೀದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಎತ್ತುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವೆ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ."

APCERT

Fig. 2.14. A panel from the Vitthala temple

LET'S EXPLORE

In Fig. 2.14, what elements do you observe? What do they tell you about life then? *(Hint: observe the weapons, the animals, the activities.)*

After winning many wars against his neighbours, Krishnadevaraya died of illness in 1529. In 1565, the Deccan Sultanates formed a coalition and defeated the Vijayanagara forces led by Ramaraya, Krishnadevaraya's son-in-law, at the Battle of Talikota. The city was sacked over several months; houses, shops, buildings, palaces and most of its temples were destroyed, and much of its civilian population massacred; it was left in ruins. After this, the empire got fragmented into smaller regions ruled by Nayakas, who were former military governors; the empire came to an end in the mid-17th century.

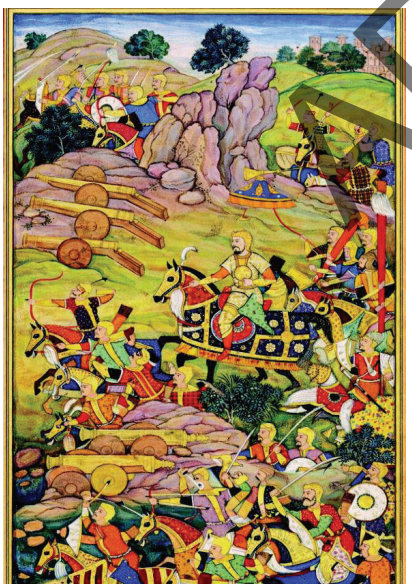

Fig. 2.15. The battle of Panipat as depicted in a copy of the Baburnama. Note the use of cannons.

The Mughals

While the Delhi Sultanate weakened, Babur, a Turkic- Mongol ruler and military strategist who, having been thrown out of Samarkand (modern-day Uzbekistan), turned his sights to India. A descendant of Timur, Babur defeated Ibrahim Lodi at Panipat in 1526, which will later be called the 'First Battle of Panipat'; it relied heavily on gunpowder, field artillery, and matchlock guns, which had recently been introduced in warfare in India. That defeat put a final end to the Delhi Sultanate and laid the foundation of the **Mughal Empire**, as Babur assumed control of the Delhi throne.

© NCERT

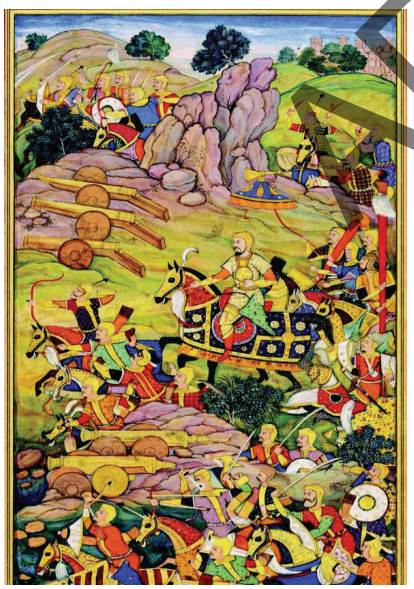

ಚಿತ್ರ 2.14 ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲ ಮಂದಿರದ ಒಂದು ಶಿಲ್ಪಫಲಕ

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಚಿತ್ರ 2.14ರಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೀರಿ? ಆ ಕಾಲದ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅವು ನಮಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತವೆ? (ಸುಳಿವು: ಆಯುಧಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ)

ತನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ವಿರುದ್ಧ ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ನಂತರ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು 1529 ರಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. 1565ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಕನ್ ಸುಲ್ತಾನರು ಮತ್ತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರು ಮತ್ತು ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯ(ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಮಗಳ ಗಂಡ)ನ ನೇತೃತ್ವದ ವಿಜಯನಗರ ಪಡೆಗಳನ್ನು 'ತಾಳಿಕೋಟೆ ಕದನ'ದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ಸುಲ್ತಾನರು ನಗರವನ್ನು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಮನೆಗಳು, ಅಂಗಡಿಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಅರಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದರು. ನಗರವು ಹಾಳು ಹಂಪೆಯಾಯಿತು. ಇದರ ನಂತರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿ ವಿಭಜನೆಯಾಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಯಕರು (ಹಿಂದಿನ ಸೈನಿಕ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು) ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು 17 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿತು.

ಚಿತ್ರ 2.15 ಬಾಬರನಾಮದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾದ ಪಾಣಿಪತ್ ಕದನ. ಇದರಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಮೊಘಲರು

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಬಲಹೀನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಕಂಡ್ (ಇಂದಿನ ಉಜ್ಬೇಕಿಸ್ತಾನ್) ನಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ ಟರ್ಕಿ–ಮಂಗೋಲಿಯನ್ ಅಡಳಿತಗಾರ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ವ್ಯೂಹಕರ್ತನಾದ ಬಾಬರ್ ಭಾರತದತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದನು. ತೈಮೂರ್ ವಂಶಸ್ಥನಾದ ಬಾಬರ್ 1526ರಲ್ಲಿ ಪಾಣಿಪತ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಲೋದಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು 'ಮೊದಲ ಪಾಣಿಪತ್ ಕದನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗನ್‌ಪೌಡರ್, ಫಿರಂಗಿ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಚ್‌ಲಾಕ್ ಬಂದೂಕುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದವು. ಇವು ಭಾರತೀಯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಈ ಸೋಲು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು ಮತ್ತು ಬಾಬರ್ ದೆಹಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಿ ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದನು.

© NCERT

Babur and India

Babur left a candid autobiography of great historical value, *Baburnama* ('Babur's Memoirs'). In it, he comes out as cultured and intellectually curious, with a keen appreciation for architecture, poetry, animals (birds in particular, many of which he lists in some detail) and flora (fruit trees especially). At the same time, he was a brutal and ruthless conqueror, slaughtering entire popultion of cities enslaving women and children.

Babur was nostalgic about Central Asia and found India to be a 'country of few charms'; at the same time, he acknowledged, "Hindustan is a large country and has masses of gold and silver. Through the rainy season, the air is remarkably fine, not to be surpassed for healthiness and charm.... There are countless artisans and workmen of every sort in Hindustan." Perhaps for the last reasons, especially India's wealth, he decided to stay and build his empire in India rather than return to Central Asia.

THINK ABOUT IT

What strikes you in Babur's impressions of India? Discuss in groups.

After Babur's death in 1530, his son Humayun struggled to hold the empire together. Taking advantage of this, Sher Shah Suri, a powerful Afghan leader, established the Sur Empire over large parts of north India and introduced many lasting reforms; the empire was short-lived, however, as Humayun soon reconquered the lost ground.

Before this happened, Himu (or Hemu), a skilled military commander and chief minister ('wazir') under one of the last Suri rulers, captured Delhi and ruled it briefly under the royal name of Hemchandra Vikramaditya. Although Hemu had won some battles before, Akbar, the grandson of Babar, defeated him in the second battle of Panipatt and reclaimed Delhi per Mugal Emphire.

Akbar

Declared emperor at the age of 13 upon his father Humayun's accidental death, Akbar set out to bring the entire Subcontinent under Mughal control; his reign was a blend of brutality and tolerance, shaped by ambition and strategy. In early conquests, following many of his predecessors' examples, he showed no mercy at the fort Chittor (or Chittorgarh, in Rajasthan). The siege of Chittorgarh

AP SCERT

ಬಾಬರ್ ಮತ್ತು ಭಾರತದೇಶ

ಬಾಬರನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯಾದ 'ಬಾಬರ್‌ನಾಮಾ' (ಬಾಬರ್ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ)ಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು) ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಣ್ಣಿನ ಮರಗಳು)ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಅಭಿರುಚಿ ಇತ್ತು ಆದರೂ ಅವನು ಕ್ರೂರ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಯಿ ವಿಜಯಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ನಗರಗದ ಜನರನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ,ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು.

ಬಾಬರ್ ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಭಾರತವನ್ನು 'ಯಾವುದೇ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿಲ್ಲದ ದೇಶ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದನು. ಅದಾಗ್ಯೂ "ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಶ, ಇಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಇದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣವು ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಲಾವಿದರು, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಆತನು ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಬಾಬರ್ ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಬದಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಬಾಬರ್ ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಬಾಬರನ ಮರಣದ (1530ರ) ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಹುಮಾಯೂನ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡಿದನು. ಇದನ್ನೇ ಅವಕಾಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಧೀರ ಆಫ್ಘನ್ ನಾಯಕ ಶೇರ್ ಷಾ ಸೂರಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುರ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅವನು ಅನೇಕ ಶಾಶ್ವತ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಹುಮಾಯೂನ್ ತಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವೇಗವಾಗಿ ಮರಳಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಈ ಘಟನೆಗಿಂತ ಮೊದಲು, ನುರಿತ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಹಿಮು (ಅಥವಾ ಹೇಮು) ಕೊನೆಯ ಸೂರಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ (ವಜೀರ್) ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅವನು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಮಚಂದ್ರ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಂಶನಾಮದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಆಳಿದನು. ಕೆಲವು ಮಿಲಿಟರಿ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಬಾಬರನ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಕ್ಬರ್, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಹೇಮುವನ್ನು ಎರಡನೇ ಪಾಣಿಪತ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಪುನಃ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಅಕ್ಬರ್

ತನ್ನ ತಂದೆ ಹುಮಾಯೂನ್‌ನ ಹಠಾತ್ ಮರಣದ ನಂತರ 13ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಘೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಕ್ಬರ್, ಇಡೀ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡವನ್ನು ಮೊಘಲರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಕಠಿನತೆ ಮತ್ತು ಸಹನೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವವರ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಚಿತ್ತೋರ್ ಕೋಟೆ(ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಚಿತ್ತೋರ್‌ಗಢ) ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ತೋರ್‌ಗಢದ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ರಜಪೂತ ಸೈನಿಕರು ಮೊಘಲ್ ಪಡೆಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಬಲವಾದ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಒಡ್ಡಿದರು. ಈ ಯುದ್ಧವು ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿದು,

AP SCERT

lasted for several months during which the Rajput soldiers offers strong resistance. Many soldiers died fighting bravely, and accounts mention that some women performer Johar. Some contemporary resources describe that a large number of people were killed after the fall of the fort and enslaved women and children. However, the exact numbers vary depending on the sources and these events by him reflect the harsh nature of l

What is jauhar?

There are historical examples of Rajput women jumping into mass fires to avoid being captured and enslaved; this *jauhar* was considered a heroic act of final resistance and a means of preserving one's honour.

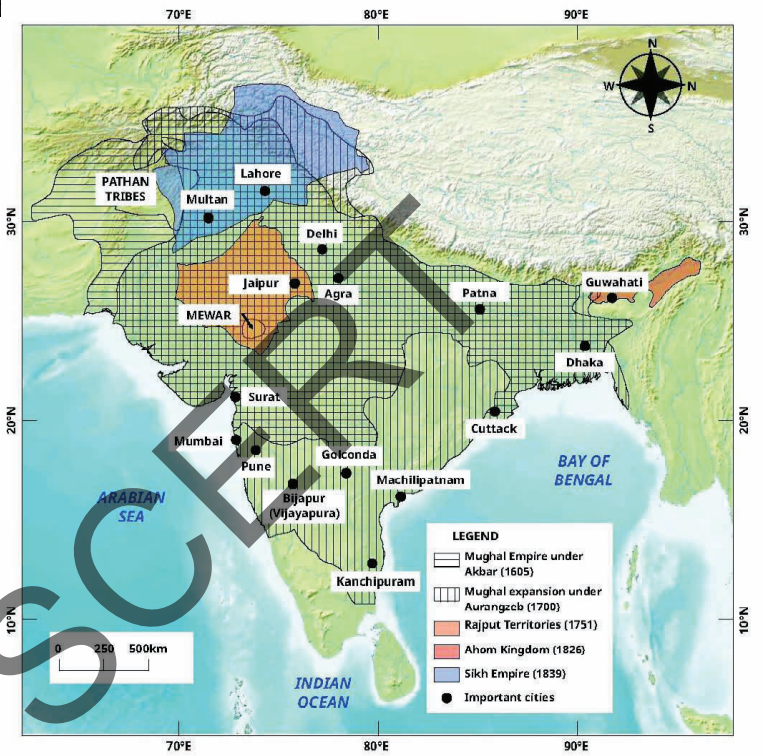

Fig. 2.16. The Mughals and the rise of regional powers at different periods

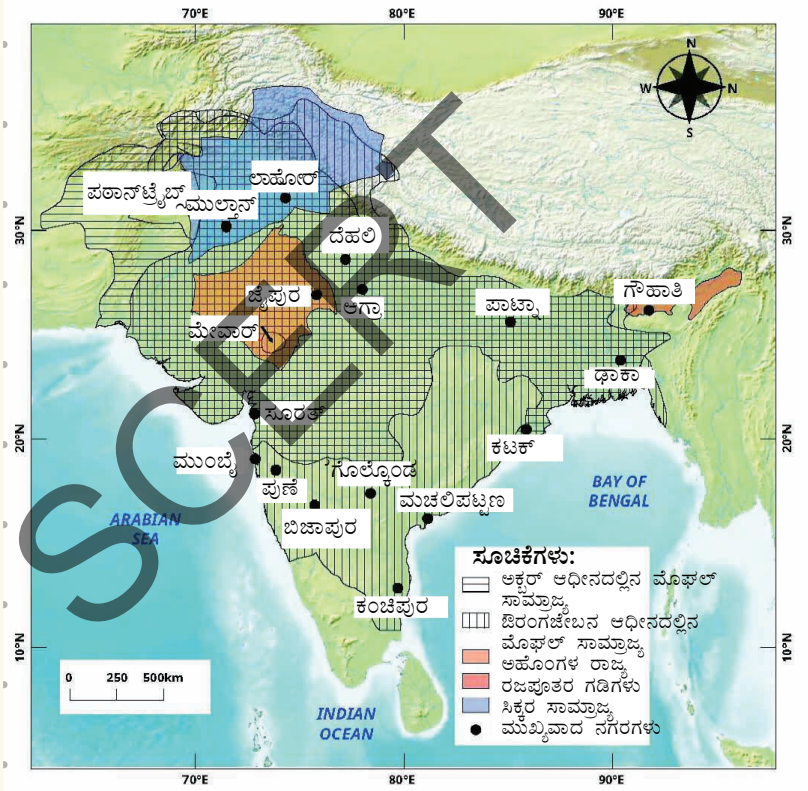
APSCERT

Akbar followed his predecessors in this thought of his: "A monarch should be ever intent on conquest, otherwise his enemies rise in arms against him." As his empire grew *(Fig. 2.16),* he increasingly used political strategies to stabilise it; he entered into marriage alliances with princesses of neighbouring kingdoms, welcomed Rajput and regional leaders into his court, abolished the *jizya*, and promoted the doctrine of *sulh-ikul* literally, 'peace with all' or tolerance of all faiths. Through interfaith dialogues, appointment of Hindu officials in high positions and other bold reforms, Akbar expanded and stabilised his empire, even gaining the support of many Rajput rulers.

ಕೋಟೆಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಶವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಜಪೂತ ಯೋಧರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಕೆಲವು ಮಹಿಳೆಯರು ಯುದ್ಧದ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಜೌಹರ್' ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ಲಿಖಿತ ಆಧಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಕೋಟೆಯ ಪತನದ ನಂತರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರು ಸತ್ತರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. (ಆದಾಗ್ಯೂ ನಿಖರವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮೂಲವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ). ಈ ಘಟನೆಗಳು ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳು ಎಷ್ಟು ಉಗ್ರ ಮತ್ತು ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮುತ್ತಿಗೆಗಳು ಭಾರೀ ಸಾವುನೋವುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಇವು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

'ಜೌಹರ್' ಎಂದರೇನು?

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತ ಮಹಿಳೆಯರು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾರಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ.ಇದನ್ನು 'ಜೌಹರ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿರೋಧದ ಅಂತಿಮ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ವೀರೋಚಿತ ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರ 2.16 ಮೊಘಲರು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಉದಯ.

ಅಕ್ಬರ್ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದನು; "ರಾಜನು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಶತ್ರುಗಳು ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ". ಅವನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ(ಚಿತ್ರ 2.16) ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸಿದನು. ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜಕುಮಾರಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ರಜಪೂತ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಾಯಕರನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದನು. ಜಿಜಿಯಾ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದನು ಮತ್ತು 'ಸುಲ್ತ್-ಇ-ಕುಲ್' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದನು. ಇದರರ್ಥ 'ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಶಾಂತಿ' ಅಥವಾ 'ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ'. ಅಂತರ-ಧರ್ಮೀಯ ಸಂವಾದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಹಿಂದೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಹಸಮಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆತರುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅಕ್ಬರ್ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದನು. ಅನೇಕ ರಜಪೂತ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಪಡೆದನು.

APSCERT

His long reign lasted almost 50 years (1556 to his death in 1605); while its middle period was relatively peaceful, the final 15 years involved fresh military campaigns in Kashmir, Sindh, the Deccan, and Afghanistan.

Fig. 2.17. Painting showing Akbar in his court receiving scholars, including two Jesuits (dressed in black).

© NCERT not to be republished

THINK ABOUT IT

Why do you think Akbar employed different strategies to expand his empire, while the earlier rulers of Delhi relied mostly on military might?

LET'S EXPLORE

Compare the maps in Figs. 2.3, 2.12 and 2.16. What differences do you notice? What is the 'reshaping' that has occurred?

Fig. 2.18. The five-storied 'Panch Mahal' at Fatehpur Sikri, a city built by Akbar near present-day Agra

Despite being illiterate, Akbar became keen to explore Persian and Indian texts, and showed great interest in classical Indian thought and often invited scholars to his court (Fig. 2.17). He established a 'house of translation' at Fatehpur Sikri where he had major Sanskrit texts translated into Persian, including the Mahbhrata (*Razmnama* in Persian, or the 'Book of War'), the RmyaGa (with 176 beautiful miniature paintings), the *Bhagavad Git*, and the *Pañchatantra*.

Akbar's son Jahangir shared with his father a love for art and architecture and tried to expand the empire into the Deccan. His son Shah Jahan fought several rebellions and is best remembered as the builder of the Taj Mahal at Agra.

ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ (1556 ರಿಂದ 1605ರ ಅವನ ಮರಣದವರೆಗೆ) ನಡೆಯಿತು. ಮಧ್ಯದ ಅವಧಿಯು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೊನೆಯ 15 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಶ್ಮೀರ, ಸಿಂಧ್, ದಕ್ಕನ್ ಮತ್ತು ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸೈನಿಕ ನೆಲೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು.

ಚಿತ್ರ 2.17. ಅಕ್ಬರ್ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು ಜೆಸ್ಯೂಟ್(ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಗುರುಗಳು) ರನ್ನು ಮತ್ತು ಸಹ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ದೆಹಲಿಯ ಹಿಂದಿನ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೈನಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವಾಗ, ಅಕ್ಬರ್ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ವಿಭಿನ್ನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಬಳಸಿದನು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

2.3, 2.12 ಮತ್ತು 2.16ರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ. ನೀವು ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಿರಿ? ನಡೆದಿರುವ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಏನು?

ಚಿತ್ರ 2.18 ಇಂದಿನ ಆಗ್ರಾದ ಬಳಿ ಅಕ್ಬರ್ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಗರವಾದ ಫತೇಪುರ್ ಸಿಕ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಅಂತಸ್ತಿನ 'ಪಂಚ ಮಹಲ್'.

ಅಕ್ಬರ್ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ಭಾರತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು(ಚಿತ್ರ 2.17). ಆತನು ಫತೇಪುರ್‌ಸಿಕ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ (ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ರಜ್ಮ್‌ನಾಮ' ಅಥವಾ ಯುದ್ಧದ ಪುಸ್ತಕ), ರಾಮಾಯಣ (176 ಸುಂದರ ಲಘುಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ), ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮತ್ತು ಪಂಚತಂತ್ರ ಗಳಿವೆ. ಅಕ್ಬರನ ಮಗ ಜಹಾಂಗೀರ್ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು.

ಜಹಾಂಗೀರ್ ದಕ್ಕನ್ ಕಡೆಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಷಜಾಹಾನ್ ಹಲವಾರು ದಂಗೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿ ತಾಜ್ ಮಹಲ್ ಅನ್ನು ನಿರ್ಮಾಪಕನೆಂದು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

KP SCERT

The Taj Mahal is even today recognized as one of the great architectural marvels of the world. This period formed the peak of an immense flowering of art and architecture, which included the building of Humayun's tomb in Delhi and the Red Forts in Delhi and Agra. Other classical arts and music of India also flourished during this period, as also remarkable works of calligraphy and miniature painting.

Fig. 2.19. A miniature painting illustrating the Persian translation of the Ramayana and depicting the well-known episode of Rama chasing the golden deer.

AP SCERT

Aurangzeb

We mentioned earlier the frequent violent successions during the Sultanate period; this was repeated during the succession of Shah Jahan, who fell ill in 1657. He wished the throne to go to Dara Shikoh, his eldest son, but Dara's younger brother Aurangzeb defeated him in a series of battles and eventually executed him. Aurangzeb also removed his two other brothers. To prevent further challenge to his rule, Aurangzeb imprisoned his father Shah Jahan in the Agra Fort, where he remained until his death. Aurangzeb crowned himself emperor in 1658 and named himself 'Alamgir' or 'conqueror of the world'; he ruled for almost 49 years.

THINK ABOUT IT

We saw above that Delhi sultans' average reign lasted about nine years. This figure becomes 27 years in the case of Mughal emperors up to Aurangzeb; and 16 years if we consider all Mughal rulers, up to the end of the empire in the 19th century. What do you make of these numbers of years of reign?

Aurangzeb, skilled in military matters, conducted manycampaigns, conquering parts of the South in particular. Under his reign the Mughal empire

ತಾಜ್ ಮಹಲ್ ಅನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ವಿಶ್ವದ ಅದ್ಭುತ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿ ಉತ್ತುಂಗವನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಹುಮಾಯೂನ್ ಸಮಾಧಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ,ಆಗ್ರಾದಲ್ಲಿನ ಕೆಂಪು ಕೋಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತವು ಸಹ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವು.

ಚಿತ್ರ 2.19 ರಾಮಾಯಣದ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಮತ್ತು ರಾಮನು ಚಿನ್ನದ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟುವ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಚಿತ್ರ.

ಔರಂಗಜೇಬ್

ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದೇವೆ. 1657ರಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಷಾಜಾಹಾನ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ದಾರಾ ಶಿಕೋಹನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಬಯಸಿದನು, ಆದರೆ ದಾರಾನ ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರ ಔರಂಗಜೇಬ್ ಅವನನ್ನು ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದನು. ಔರಂಗಜೇಬ್ ತನ್ನ ಇತರ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರನ್ನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದನು. ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಉಂಟಾಗದಂತಿರಲು, ಔರಂಗಜೇಬ್ ತನ್ನ ತಂದೆ ಷಾಜಾಹಾನ್‌ನನ್ನು ಆಗ್ರಾ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದನು. ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಷಾಜಾಹಾನ್ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. 1658ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬ್ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು 'ಅಲಂಗೀರ್' (ಜಗತ್ತನ್ನು ಗೆದ್ದವನು) ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು 49 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳಿದನು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ನಾವು ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಂತೆ, ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಸರಾಸರಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯು ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿತ್ತು. ಔರಂಗಜೇಬ್ ವರೆಗಿನ ಮೊಘಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 27 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಂತ್ಯದ ವರೆಗಿನ ಮೊಘಲ್ ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ 16 ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.ಈ ಆಳ್ವಿಕೆ ವರ್ಷಗಳ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಸೈನಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದ ಔರಂಗಜೇಬ್ ಅನೇಕ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

APSCERT

Aurangzeb had to spend the last 25 years of his life fighting wars, particularly in the Deccan. As a result, he was unable to build a strong administrative system. Maintaining large armies for these campaigns, along with tax exemptions granted to muslims and the bribes given during the capture of forts, depleted the empire's treasury and placed a great strain on the administration. Frequent conflicts with the Marathas under Shivaji and his successors further weakened imperial strength. Indeed, these factors are often considered among the key reasons for the rapid decline of Mughal power after Aurangzeb's death in 1707.

Fig. 2.20. Aurangzeb in court, holding a hawk, with one of his sons standing in front of him (17th-century painting).

APSCERT

Aurangzeb, who belonged to Islam's Sunni sect, was deeply religious; he led an austere life, and, unlike Akbar, observed all religious rituals and occasions. He gradually banned practices he regarded as un-Islamic, such as music and dance in his court, and reimposed the ***jizya*** tax on non-Muslims as well as a pilgrimage tax on Hindus travelling to their sacred places (both of which had been abolished by Akbar). Religious intolerance, narrow mindedness, impulsiveness were his main flaws. Some scholars argue that Aurangzeb's motives were primarily political, that is, to establish and strengthen his empire's dominance; they also give examples of grants and assurances of protection he gave to some temples. While accroding to few, politics did play a part in his decisions, Aurangzeb in his own farmans (or firmans, i.e., edicts) ordered to demolish schools and temples of infedels. Temples at banares, (present day Varanasi), Mathura, Somanath as well as Jain temples, Sikh Gurudwaras were destroyed. He persecuted Muslims of other sects.

ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ 25 ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸರಣಿ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಯುದ್ಧಗಳಿಗಾಗಿ ಅವನು ಬೃಹತ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀಡಿದ ಲಂಚಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಬರಿದು ಮಾಡಿದವು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಒತ್ತಡವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು. ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದ ಮರಾಠರೊಂದಿಗಿನ ನಿರಂತರ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದವು. 1707ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನ ಮರಣದ ನಂತರ ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತ್ವರಿತ ಅವನತಿಗೆ ಈ ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರ 2.20 ಔರಂಗಜೇಬನ ಆಸ್ಥಾನ. 'ಗಿಡಗ'ವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಅವನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವುದು(17 ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಿತ್ರಕಲೆ).

ಇಸ್ಲಾಂನ ಸುನ್ನಿ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಔರಂಗಜೇಬನು ತೀವ್ರ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಠಿಣ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಅಕ್ಬರ್‌ಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಸ್ಲಾಂ ವಿರೋಧಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ಅವನು ಮುಸ್ಲಿಮೇತರರ ಮೇಲೆ ಜಿಜಿಯಾ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಮರುಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದನು(ಇವೆರಡನ್ನೂ ಅಕ್ಬರ್ ಹಿಂದೆ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದ್ದನು). ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಂಕುಚಿತ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಆತುರದ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಅವನ ಪ್ರಮುಖ ಲೋಪದೋಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಔರಂಗಜೇಬನ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿದ್ದವು, ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಅವನು ನೀಡಿದ ದೇಣಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಯ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಕೀಯವು ಅವನ ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಫರ್ಮಾನು(ಆಜ್ಞೆ)ಗಳ ಮೂಲಕ ಅನ್ಯಧರ್ಮೀಯರ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕೆಡವಲು ಆದೇಶಿಸಿದನು. ಅವನು ಬನಾರಸ್ (ಇಂದಿನ ಕಾಶಿ), ಮಥುರಾ ಮತ್ತು ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯಗಳ ಜೊತೆ ಜೈನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಖ್ ಗುರುದ್ವಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಅವನು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಇತರ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಿಂಸಿಸಿದನು.

APOORT

LET'S EXPLORE

In his last letters to two of his sons, Aurangzeb wrote, "I came alone and am going away alone. I know not who I am and what I have been doing. ... I have not done well for the country and the people, and of the future there is no hope. I was helpless [in life] and I am departing helpless." What do these words tell us about Aurangzeb? How do you feel about them?

THINK ABOUT IT

Some of the invaders and rulers mentioned above committed terrible deeds and atrocities. We must keep in mind that this is about people in the past, not people of today. We need to know the facts of the past, and the victims of these atrocities deserve our respect and remembrance. But it is important to keep in mind that we, today, bear no responsibility for actions of individuals hundreds of years ago.

© NCERT not to be republished

Resistance to the Mughals

Let us survey some of the major rebellions that ended up eroding the Mughal power (keeping the special case of the Marathas for the next chapter). Over the centuries, many peasant communities rebelled against harsh exploitation. One such case, in the 17th century, involves the Jat peasantry (in present-day western Uttar Pradesh, Haryana and eastern Rajasthan), who managed to kill an oppressive officer of the Mughal administration. In a subsequent battle, 20,000 men confronted the Mughal army and fought valiantly, but their Jat leader was killed and the rebellion suppressed. Many tribal groups the Bhils, the Gonds, the Santhals, the Kochs, for instance also fought back against attempts to annex their territory or impose taxes on them. While some of these groups were subdued or gradually integrated into the Delhi Sultanate or the Mughal Empire, others especially those inhabiting forested, hilly, or remote regions managed to maintain some degree of independence.

Rani Durgavati is remembered as a valiant queen of the Garha kingdom (one of the Gond kingdoms in central India). From all accounts, she ruled wisely and made her kingdom prosperous. She kept an army of 20,000 soldiers and 1,000 elephants, with which she repelled several attempted invasions. When a general sent by Akbar attacked her kingdom in 1564, despite being outnumbered and outmatched in weaponry, she led her troops and fought bravely. Wounded, she took her own life on the battlefield to avoid capture. She was only 40. Her sacrifice became a symbol of regional pride and resistance, and she is still revered as a heroic figure in Indian history.

Fig. 2.21. An artist's impression of Rani Durgavati.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಔರಂಗಜೇಬನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೆದ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, "ನಾನು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾರು ಮತ್ತು ನಾನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಾನು ದೇಶ, ಜನರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಭರವಸೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಔರಂಗಜೇಬನ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತವೆ? ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ?

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾದ ಕೆಲವು ಆಕ್ರಮಣಕಾರರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಗಾರರು ಅನೇಕ ಭಯಾನಕ ಕೃತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನರಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡಬೇಕು, ಆದರೆ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಇಂದು ನಾವು ಯಾವುದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.

ಮೊಘಲರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ

ಮೊಘಲ್ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ದಂಗೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸೋಣ(ನಂತರದ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮರಾಠರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತೇವೆ). ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಅನೇಕ ರೈತ ಸಂಘಗಳು ಕಠಿಣ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದವು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ, 17 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಾಟ್ ರೈತರು (ಇಂದಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಹರಿಯಾಣ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ರಾಜಸ್ಥಾನ) ಮೊಘಲರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಮೊಘಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕೊಂದರು. ನಂತರದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ 20,000 ಜನ ಪುರುಷರು ಮೊಘಲ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಜಾಟ್ ನಾಯಕನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ದಂಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾಯಿತು. ಭಿಲ್ಲರು, ಗೊಂಡರು, ಸಂತಾಲರು ಮತ್ತು ಕೋಲ್‌ಗಳಂತಹ ಹಲವಾರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಗುಂಪುಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಅವರ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಿದವು. ಈ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು ಅಥವಾ ದೂರದ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ/ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕಾಡುಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು ಅಥವಾ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು.

ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ಗೊಂಡ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗರ್ಹಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ರಾಣಿಯಾಗಿ ರಾಣಿ ದುರ್ಗಾವತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಥೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅವಳು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಳಿದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ 20,000 ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು 1,000 ಆನೆಗಳ ಬಲಿಷ್ಠ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದಳು. 1564ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳು ಅವಳ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅವಳು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದಳು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಯಗೊಂಡು, ಅವಳು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸೆರೆಯಾಗಬಾರದೆಂದು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಅವಳು ಕೇವಲ 40 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಸ್ಥಳೀಯರ ದೇಶಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿರೋಧದ ಸಂಕೇತವಾದಳು. ಈಗಲೂ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವೀರನಾರಿಯಾಗಿ ರಾಣಿ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಚಿತ್ರ 2.21 ರಾಣಿ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲಾವಿದನ ಕಲ್ಪನೆ

© NCERT not to be republished

Surge of the Rajputs

Because of their location in northwest India and the proud traditions they inherited from earlier dynasties (such as the Pratiharas, who had resisted the Arab invasions of Sindh a few centuries earlier), the Rajputs were often battling the invading forces from beyond the Subcontinent. They had rebuilt their kingdoms after the Khiljis' conquest, two major clans emerged in this process, in the Mewar and Marwar regions. Inspirational stories of their heroic deeds are still told today, in particular through popular ballads. Among the valorous rulers those clans produced, we met **Rana Kumbha** earlier. **Rana Sanga** (early 16th century) unified several Rajput clans, won many battles against sultans, ultimately meeting defeat against Babur at the Battle of Khanwa.

Fig. 2.22. An artist's impression of the Battle of Haldighati (from Udaipur palace)

Although he inherited a wounded kingdom from his predecessors, Mewar's ruler **Maharana Pratap** refused to accept Mughal suzerainty and became the face of Rajput resistance. A confrontation took place at the Haldighati pass in the Aravallis in 1576 (Fig. 2.22), and although the Mughal army had the upper hand, Maharana Pratap escaped and pursued for years guerrilla warfare against the Mughals from the Aravalli hills, living in harsh conditions but firm on his independence. It is noteworthy that Maharana Pratap received strong support from the Bhils, who not only joined his troops as archers but also contributed their knowledge of the terrain; their service (on other occasions too) earned them

Fig. 2.23. The Mewar emblem, with a Bhil warrior on the left

APRIL

ರಜಪೂತರ ದಂಗೆ

ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಮತ್ತು ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಇರುವ ರಾಜವಂಶಗಳ ವಾರಸುದಾರರಾಗಿ (ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಸಿಂಧ್ ಮೇಲೆ ಅರಬ್ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಪ್ರತಿಹಾರರು) ರಜಪೂತರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉಪಖಂಡದ ಹೊರಗಿನ ಆಕ್ರಮಣಕಾರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಿಲ್ಜಿ ವಿಜಯದ ನಂತರ ಅವರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೇವಾರ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ವಾರ್ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜವಂಶಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದವು. ಅವರ ವೀರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಆ ರಾಜವಂಶದ ವೀರ ಆಡಳಿತಗಾರರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮೊದಲು ರಾಣಾ ಕುಂಭನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ರಾಣಾ ಸಂಗ (16ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ) ಹಲವಾರು ರಜಪೂತ ವಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದನು. ಸುಲ್ತಾನರ ವಿರುದ್ಧ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಖಾನ್ವಾ ಕದನದಲ್ಲಿ ಬಾಬರ್‌ನಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು.

ಚಿತ್ರ 2.22 ಹಲ್ದಿಘಾಟಿ ಕದನ; ಕಲಾವಿದನ ಕಲಾತ್ಮಕ ಚಿತ್ರಣ (ಉದಯಪುರ ರಾಜಭವನ)

ತನಗೆ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೇವಾರ್ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ **ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್**, ಮೊಘಲರ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ರಜಪೂತರ ದಂಗೆಗೆ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿದನು. 1576ರಲ್ಲಿ ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟದ ನಡೆದ ಹಲ್ದಿಘಾಟಿ ಕಣಿವೆಯ ಕದನದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಸೈನ್ಯವು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದರೂ (ಚಿತ್ರ 2.22), ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಂದ ಮೊಘಲರ ವಿರುದ್ಧ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್ ಭಿಲ್‌ಗಳಿಂದ ಬಲವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದನು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅವರು ರಾಜನ ಪಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಗಾರರಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಹ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಸೇವೆಯ ಮೂಲಕ (ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ) ಮೇವಾರ್‌ನ ಮಿಲಿಟರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ

ಚಿತ್ರ 2.23 ಮೇವಾರ್ ಲಾಂಛನ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ ಯೋಧ

APRIL

Guerrilla warfare: A style of fighting where small groups with knowledge of the terrain carry out surprise attacks and ambushes to defeat bigger armies.

a respected place in Mewar's military tradition, as the Mewar emblem shows (Fig. 2.22).While some Rajput states eventually allied with the Mughals through diplomacy and marriage alliances some, especially Mewar, did not accept Mughal dominance. During Aurangzeb's reign, several Rajput nobles rebelled, including Durga Das Rathore of Marwar, who fought to protect the independence of Jodhpur. Mughal authority thus remained limited in Rajasthan.

The Ahoms

In the 13th century, the Ahom ethnic group migrated from present-day Myanmar to the Brahmaputra Valley and formed the Ahom kingdom there.

During both the Sultanate and the Mughal periods, the Ahom rulers offered stiff resistance to attempts at expansion into the Northeast. Their unique *paik* system called on every able-bodied man to provide service to the state through labour or military duty in exchange for land rights. This allowed the rulers to create public infrastructure and maintain a large standing force without a permanent army. Over time, the Ahoms assimilated the local culture, promoted agriculture, encouraged diverse faiths, and contributed to the rich traditions of Assam.

LET'S EXPLORE

Discuss in class how the *paik* system affected the daily lives of the people in the Ahom kingdom, both in terms of challenges and benefits, and helped the king manage both the army and the economy.

In the 17th century, when Aurangzeb sent Mughal forces, briefly capturing the Ahom capital Garhgaon, the Ahoms used their knowledge of the terrain dense forests, hills and rivers and persistent guerrilla tactics to repulse the attack, although the latter had more men and a larger fleet of river boats. Notably, in the Battle of Saraighat (1671), fought on the Brahmaputra River near present-day Guwahati, the Ahom military commander Lachit Borphukan and his 10,000 men defeated a Mughal force of 30,000 soldiers. Ultimately, the Ahom were able to preserve their independence.

DON'T MISS OUT

Ram Singh, the general of the Mughal army, praised the Ahom warriors in these terms: "Every Assamese soldier is expert in rowing boats, in shooting arrows, in digging trenches, and in wielding guns and cannons. I have not seen such specimens of versatility in any other part of India."

AP SCERT

ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ: ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳು ಆಕಸ್ಮಿಕ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅನುಸರಿಸುವ ಒಂದು ಯುದ್ಧ ತಂತ್ರ.

ಮೇವಾರ್ ಲಾಂಛನವು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಅವರು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು (ಚಿತ್ರ 2.22). ಕೆಲವು ರಜಪೂತ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಗಳ ಮೂಲಕ ಮೊಘಲರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೇವಾರ್, ಮೊಘಲ್ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಔರಂಗಜೇಬನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಧ್‌ಪುರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹೋರಾಡಿದ ಮಾರ್ವಾರ್‌ನ ದುರ್ಗಾದಾಸ್ ರಾಥೋಡ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ರಜಪೂತ ರಾಜರು ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲ್ ಅಧಿಕಾರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಅಹೋಮರು

13 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಹೋಮ್ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪು ಇಂದಿನ ಮಯನ್ಮಾರ್‌ನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಕಣಿವೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅಹೋಮ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.

ಅಹೋಮ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಸುಲ್ತಾನರು ಮತ್ತು ಮೊಘಲರು ಈಶಾನ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪೈಕ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭೂ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೃಢಕಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಶಾಶ್ವತ ಸೈನ್ಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ಸೈನ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಹೋಮರು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಸ್ಸಾಂನ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಅಹೋಮ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೈಕ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜನರ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು? ರಾಜನು ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂಬುದನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ.

17 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಔರಂಗಜೇಬನು ಅಹೋಮ್ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಗರ್ಹಗಾವ್ ಅನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊಘಲ್ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ, ಅಹೋಮರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ದಟ್ಟ ಕಾಡುಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ನದಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ 'ಗೆರಿಲ್ಲಾ ತಂತ್ರ'ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನಿಕರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಯುದ್ಧನೌಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಹೋಮ್ ಸೇನಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಲಚಿತ್ ಬೋರ್ಫುಕನ್ ಮತ್ತು ಅವನ 10,000 ಪುರುಷರು ಇಂದಿನ ಗುವಾಹಟಿಯ ಬಳಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸರೈಘಾಟ್ ಕದನದಲ್ಲಿ (1671) 30,000ಮೊಘಲ್ ಸೈನಿಕ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಹೋಮರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಮೊಘಲ್ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ರಾಮ್ ಸಿಂಗ್ ಅಹೋಮ್ ಯೋಧರನ್ನು ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು: "ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಸ್ಸಾಂ ಸೈನಿಕನು ನೌಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಕಂದಕಗಳನ್ನು ಅಗೆಯುವುದರಲ್ಲಿ, ಬಂದೂಕುಗಳು ಮತ್ತು ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಂತಹ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ."

AP SCERT

LET'S EXPLORE

How did the Ahoms use the rivers, hills and forests of Assam to their advantage? Can you think of ways in which the geography helped them build defences and fight wars?

Fig. 2.24. A plaque commemorating the Battle of Saraighat, with an Ahom boat in the foreground (Saraighat War Memorial Park).

Fig. 2.25. Statues depicting Ahom warriors during the Battle of Saraighat.

© NCERT

The Rise of the Sikhs

In 15th century Punjab, Guru Nanak spread the message of equality, compassion, and the oneness of God (*Ik Onkar*); his followers came to be known as Sikhs. Although Sikhism began purely as a spiritual movement, the later Sikh Gurus had to respond to the growing intolerance and persecution under some Mughal rulers. When Emperor Jahangir found out that Guru Arjan had supported his rebellious son, he had Guru Arjan tortured to death. This prompted Guru Arjan's son and successor, Guru Hargobind, to introduce martial training and form a Sikh army, which fought several battles against the Mughal forces.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಅಹೋಮರು ಅಸ್ಸಾಂನ ನದಿಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಡುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು? ಭೌಗೋಳಿಕತೆಯು ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ಚಿತ್ರ 2.24 ಸರೈಘಾಟ್ ಕದನದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಫಲಕ. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಹೋಮ್ ದೋಣಿ (ಸರೈಘಾಟ್ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಪಾರ್ಕ್)

ಚಿತ್ರ 2.25 ಸರೈಘಾಟ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಅಹೋಮ್ ಯೋಧರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು

ARSCERT

ಸಿಖ್ಖರ ಏಳಿಗೆ

15 ನೇ ಶತಮಾನದ ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಗುರುನಾನಕ್ ಸಮಾನತೆ, ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ದೇವರ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬ (ಇಕ್ ಓಂಕಾರ್) ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹರಡಿದರು. ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಸಿಖ್ಖರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಸಿಖ್ ಧರ್ಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೂ, ನಂತರದ ಸಿಖ್ ಗುರುಗಳು ಕೆಲವು ಮೊಘಲ್ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂಸಾಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಹಾಂಗೀರ್ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಎದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಗುರು ಅರ್ಜನ್ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಗುರು ಅರ್ಜನ್‌ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಕೊಂದನು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗುರು ಅರ್ಜನ್ ಅವರ ಮಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಗುರು ಹರ್ ಗೋಬಿಂದ್ ಅವರು ಸಮರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಇದು ಸಿಖ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿ ಇದು ಮೊಘಲ್ ಪಡೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತು.

DON'T MISS OUT

In the context of this chapter, 'Punjab' refers to the vast region now split across India and Pakistan. The Sikhs' sacred text, Guru Granth Sahib, was first compiled by Guru Arjan; Guru Tegh Bahadur's hymns were added later. It stresses that there is one God for all (who "established the earth as a home for Dharma") and enjoins Sikhs to practise truthfulness, compassion, humility and self-control, among other values. An example: "Truth is high but higher still is truthful living."

Aurangzeb imprisoned Guru Tegh Bahadur and ordered him to change his religion, tortured him, and even after witnessing the torture and killing of his two disciples, the Guru refused. Accroding to a narrative, Guru Tegh Bahadur told Aurangzed "Everyone on earth is subject to the will of God. It is God's will that there should be more than one religion in the world. He ultimately prepared himself to sacrifice his life to protect the freedom of worship. His son, Guru Gobind Singh, the tenth and last Guru, founded the Khalsa, a brotherhood of brave warriors committed to justice, equality, and the defense of faith, who fought the Mughal forces even at the cost of their lives.

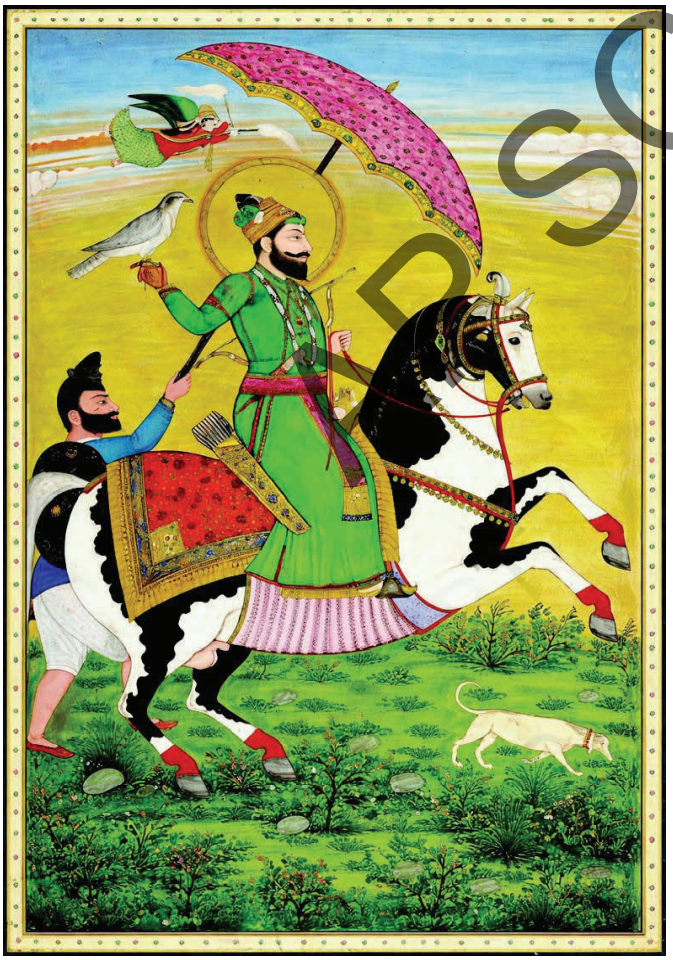

Fig. 2.26. Miniature painting of Guru Gobind Singh

© NCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪಂಜಾಬ್' ಎಂಬುದು ಈಗ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿಖ್ಖರ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವಾದ ಗುರು ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿಬ್ ಅನ್ನು ಮೂಲತಃ ಗುರು ಅರ್ಜನ್ ಅವರು ಸಂಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ, ನಂತರ ಗುರು ತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಅವರು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರಿದ್ದಾನೆ ("ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರ್ಮದ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು") ಎಂದು ಇದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಸಿಖ್ಖರು ಇತರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸತ್ಯ, ಕರುಣೆ, ನಮ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಇದು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ "ಸತ್ಯವು ಉನ್ನತವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿ ಬದುಕುವುದು ಸರ್ವೋನ್ನತವಾದದ್ದು".

ಔರಂಗಜೇಬನು ಗುರು ತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಹಿಂಸಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಕೊಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡರೂ, ಗುರುಗಳು ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಒಂದು ವೃತ್ತಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, "ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಧರ್ಮಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ದೇವರ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ" ಎಂದು ತೇಜ್‌ಬಹದ್ದೂರ್‌ರವರು ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆರಾಧನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅವರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಗ, 10ನೇ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಗುರು ಗುರುಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗ್, ನ್ಯಾಯ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊಘಲ್ ಪಡೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕಿಡಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ 'ಖಲ್ಸಾ'ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರ 2.26 ಗುರು ಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗ್ ರವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿತ್ರ

© NCERT

DON'T MISS OUT

Do you know what the Gurudwara Sis Gunj Sahib in Chandni Chowk the famous shopping area in Delhi signifies? In Sikhism, a gurudwara is a place of worship. This one marks the site where Guru Tegh Bahadur, the ninth Sikh Guru, was executed by Aurangzeb in 1675. This historic Gurdwara is uniquely honoured by the Sikh Regiment, which has saluted it before the President in the Republic Day parade each year since 1979. It stands as a powerful symbol of faith and sacrifice in Indian history.

THINK ABOUT IT

→ Why do you think Guru Tegh Bahadur endured torture rather than convert? Why did he think his sacrifice would make a difference?

→ What values did the Sikh Gurus and the Khalsa embody?

→ How are they relevant in today's world?

As the Mughal Empire declined, especially under the onslaughts of the Marathas (see next chapter), several Sikh confederacies emerged in the Punjab region; they were ultimately unified through the efforts of Maharaja Ranjit Singh at the turn of the 19th century. Ranjit Singh's military acumen, diplomatic skill and religious tolerance allowed him to establish a strong, centralised Sikh Empire which spanned much of the Northwest, including parts of Kashmir. Till the mid-19th century, this empire resisted both Mughal remnants and later British expansion.

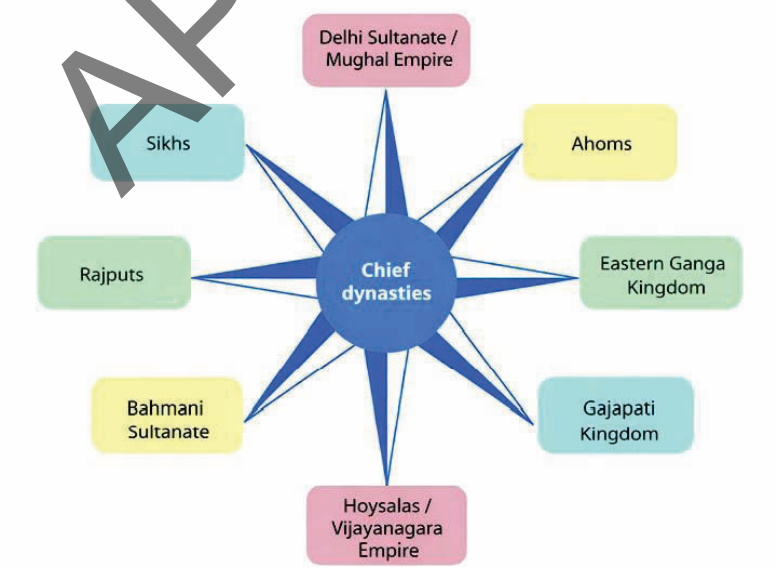

Fig. 2.27. This graphic sums up the chief dynasties involved in this chapter, with a rough indication of their geographical locations.

AP SCERT

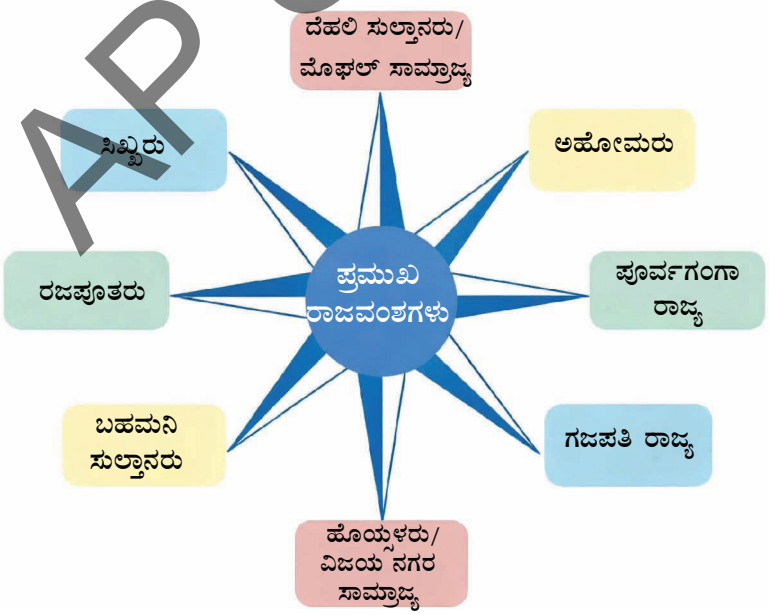
ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ದೆಹಲಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರ ಚಾಂದನಿ ಚೌಕ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಗುರುದ್ವಾರ ಸಿಸ್ ಗಂಜ್ ಸಾಹಿಬ್ ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಸಿಖ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುರುದ್ವಾರವು ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಇದು ಒಂಬತ್ತನೇ ಸಿಖ್ ಗುರು ಗುರುತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಅವರನ್ನು 1675ರಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗುರುದ್ವಾರವನ್ನು ಸಿಖ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್ ವಿಶೇಷ ಗೌರವದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 1979ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವದ ಪರೇಡ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೂ ಮೊದಲು ಇದಕ್ಕೆ ಸೆಲ್ಯೂಟ್ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಆಲೋಚಿಸಿ

- → ಗುರು ತೇಜ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅವರ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗವು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರು ಏಕೆ ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು?
- → ಸಿಖ್ ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಖಲ್ಸಾ ಯಾವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ?
- → ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ?

ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮರಾಠರ ದಾಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ (ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ), ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಿಖ್ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಉದಯಿಸಿದವು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ ರಂಜಿತ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಅವು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಏಕೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ರಂಜಿತ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಸೈನಿಕ ಚತುರತೆ, ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯು ಬಲವಾದ, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಸಿಖ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದವರೆಗೆ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉಳಿದ ಮೊಘಲ್ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಮತ್ತು ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ತಡೆಯಿತು.

ಚಿತ್ರ2.27ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜವಂಶಗಳು,ಅವುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಈ ಗ್ರಾಫಿಕ್ ನೀಡುತ್ತದೆ

AP SCERT

Administering India Administration under the Delhi Sultanate

The Delhi Sultanate introduced a political system centred on the sultan, who possessed absolute authority as the political and military head, and whose duties, according to contemporary chronicles, included "defending the territories of Islam against possible aggression," "collecting fees and taxes" and "keeping in touch with public affairs and the condition of the people by personal contact." The sultan was however assisted by a council of ministers who were in charge of the various departments of the Sultanate.

One instrument of the administration was the *iqta* system, in which territories were assigned to nobles (*iqtadars*) to collect taxes which, minus expenses, were supposed to go to the Sultan's treasury; they were needed, in particular, to maintain the army. The system created a network of local administrators loyal to the central authority, but their posts were not hereditary. While taxes were levied on trade at every stage, the burden fell most heavily on the peasantry, and some contemporary accounts report considerable cruelty in extracting revenue from the land.

The Mughal administrative framework

Aiming at greater control and efficiency, Akbar reorganised his administrative machinery. The *Diwan* took care of the finances, while the *Mir Bakhshi* looked after military matters and the *Khan-i-Saman* was in charge of public works, trade, industry and agriculture, besides the royal household. The *Sadr* was responsible for justice, religious and educational matters. Such ministers were assigned to each of the empire's twelve provinces (*subahs*), which were further subdivided, with effective checks and balances enforced between the government officials. At the village level, traditional structures of self-governance continued more or less undisturbed.

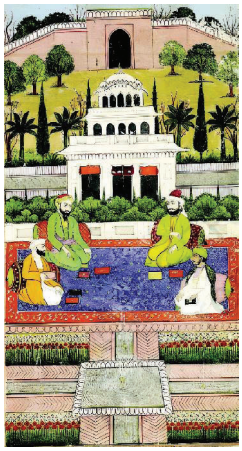

Fig. 2.28. Manuscript painting of Abul Fazl seated on a terrace with his completed chronicles before him.

Akbar also instituted the *mansabdari* system. As Abul Fazl recorded in his *Ain-i-Akbari*, which describes Akbar's administration, *mansabdars* (officers) according to their *mansab* (rank) were expected to maintain a precise number of elephants, horses, camels as well as troops for the state. This made it possible to assemble an army at a short notice without having to maintain a permanent centralised army. Regular inspections were carried out to ensure compliance. Mansabdars were generally paid by being assigned land (*jagirs*) and were therefore also known as *jagirdars*. Despite Akbar's growing tolerance for different

AP SCERT

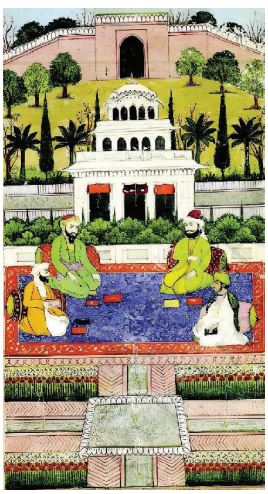
ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನತ್ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತ

ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಸುಲ್ತಾನನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಸುಲ್ತಾನನು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಸಮಕಾಲೀನ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ, ಅವನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರಕೀಯರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಮ್ತು ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಹೊಂದಿರುವುದು ಸೇರಿದ್ದವು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಸಚಿವ ಮಂಡಳಿಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಇಕ್ತಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂಬ ವಿಧಾನವಿತ್ತು. ಇದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ(ಇಕ್ತಾದಾರರಿಗೆ) ಹಂಚಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಹಣವು ಖಜಾನೆಗೆ ಜಮ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಹಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯರಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿರ್ವಾಹಕರ ಗುಂಪನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವರ ಹುದ್ದೆಗಳು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದರೂ, ರೈತರ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊರೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಲು ಅತಿಯಾದ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ವರದಿಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೊಘಲರ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು

ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಕ್ಬರ್ ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದನು. ದಿವಾನ್ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೀರ್‌ಬಕ್ಷಿ ಸೈನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಖಾನ್–ಇ–ಸಮನ್ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದನು. ಸದರ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರಾಂತ್ಯ(ಸುಬಾ)ಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು, ಇವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಸಮನ್ವಯ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಚನೆಗಳು ದೊಡ್ಡ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರೆದವು.

ಅಕ್ಬರನು ಮನ್ಸಬ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಹ ಪರಿಚಯಿಸಿದನು. ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್ ಅವರು ಅಕ್ಬರನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ತನ್ನ ಐನ್–ಇ–ಅಕ್ಬರಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದಂತೆ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಒಂಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಡೆಗಳನ್ನು ಮನ್ಸಾಬ್(ಶ್ರೇಣಿ) ಪ್ರಕಾರ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಶಾಶ್ವತ ಅಧಿಕೃತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿತು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿತು. ಅವರ ಅನುಸರಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಯಮಿತ ತನಿಖೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನ್ಸಬ್ದಾರರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಬಳವಾಗಿ ಭೂಮಿ(ಜಾಗೀರ್)ಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಜಾಗೀರ್ದಾರರು ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಕ್ಬರನ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆಡಳಿತದ ಉನ್ನತ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರನ್ನು

ಚಿತ್ರ 2.28. ಅಬುಲ್ ಫಜಲ್ ಅವರ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಟೆರೇಸ್ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ.

APSCERT

faiths, non-Muslims were kept in a minority in the higher echelons of the administration; the total percentage of non-Muslim officials in his administration was often much less. Even among Muslim officials, those of foreign origin were generally favoured over those of Indian origin.

Todar Mal, Akbar's finance minister, introduced an efficient revenue system. He made detailed surveys for crop yields and prices, and determined prices for each crop on the basis of that information. He also initiated a systematic survey of the land in the entire empire which boosted revenue collection and strengthened the state apparatus.We will see a different kind of administration, that of the Marathas, in the next chapter.

People's Lives

Despite shifting political powers between the 13th and 17th centuries, India witnessed vibrant economic activity, thanks to its agrarian foundations, thrivingartisanal industries, community-based and temple - based economies, and extensive trade networks. Building on decentralised economic and social systems such as *shren is* (guilds), *jtis* (professionally defined communities), and systems for credit the Subcontinent remained one of the wealthiest regions in the world.

The Sultanate period saw some progress in infrastructural works, especially roads in north India, bridges, a few canals and other irrigation works, apart from the creation of new cities, all of which expanded considerably during the Mughal period. Coins in several metals and denominations were introduced as currency. The Mughals used a different system, with a *rupaya* of silver and a *dam* of copper.

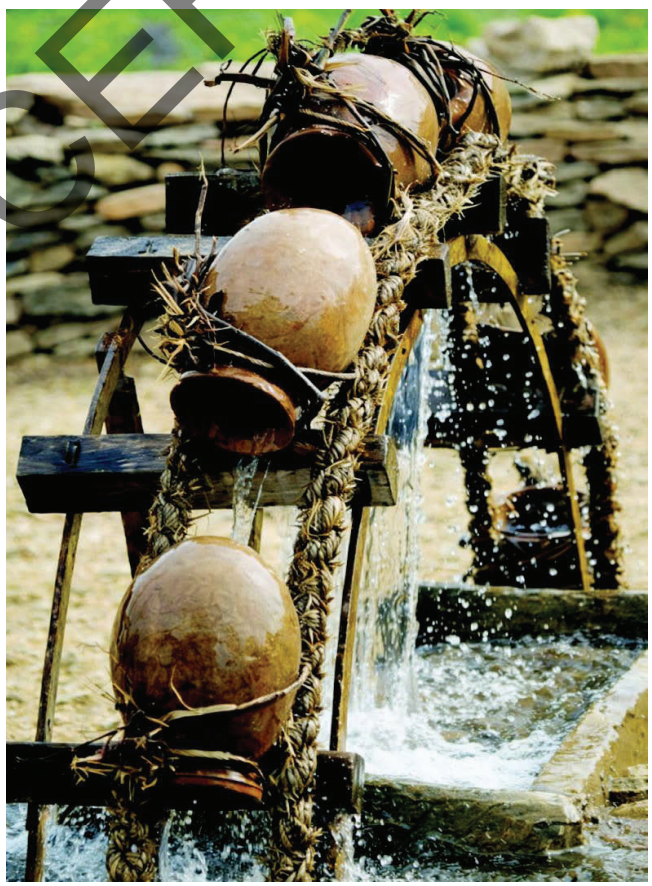

Fig. 2.29. A Persian wheel used to draw water from wells or tanks to irrigate fields.

AP SCERT

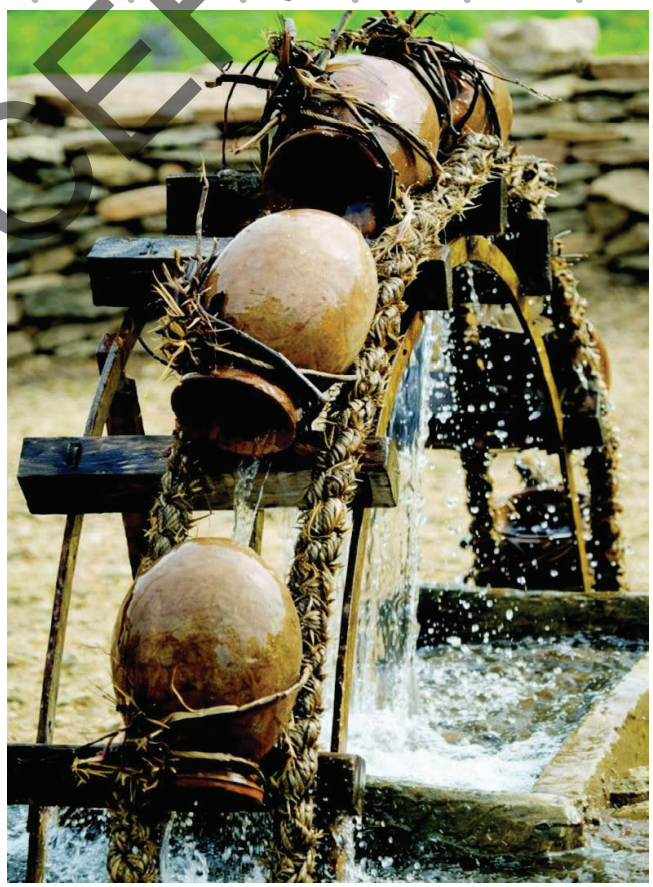
ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ, ವಿದೇಶಿ ಮೂಲದವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರಿಗಿಂತ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಕ್ಬರ್ ಅವರ ಹಣಕಾಸು ಮಂತ್ರಿ ತೋಡರಮಲ್ಲ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದನು. ಅವನು ಬೆಳೆ ಇಳುವರಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲು ನಿಖರವಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಬೆಳೆಗೆ ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಪಡಿಸಿದನು. ಇಡೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭೂಮಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಹ ಈತನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನ

13 ಮತ್ತು 17ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವಿನ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಭಾರತವು ತನ್ನ ಕೃಷಿ ಅಡಿಪಾಯಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ, ದೇವಾಲಯ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಉಪಖಂಡವು ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಯಿತು, ಇದು ಶ್ರೇಣಿಗಳು (ಗಿಲ್ಡ್‌ಗಳು), ಜಾತಿಗಳು (ವೃತ್ತಿಪರವಾಗಿ ಸಂಘಟಿತವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು) ಮತ್ತು ಸಾಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಂತಹ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಸುಲ್ತಾನರು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ಕೆಲವು ಕಾಲುವೆಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ನೀರಾವರಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ನಗರಗಳನ್ನು ಸಹ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊಘಲರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದವು. ವಿವಿಧ ಲೋಹಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕರೆನ್ಸಿಯಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊಘಲರು ಬೆಳ್ಳಿ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದರು.

ಚಿತ್ರ 2.29. ಹೊಲಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಲು ಬಾವಿಗಳು ಅಥವಾ ಕೆರೆಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಲು ಬಳಸುವ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಚಕ್ರ

AP SCERT

Fig. 2.30. A Vijayanagara land grant, inscribed on a copper plate, the equivalent of modern-day property deeds.

Agriculture was the mainstay of the Indian economy, we have already seen how rulers relied on agrarian revenue to maintain their administration and military, typically extracting land revenue at one-fifth of the produce, though some of the sultans raised it as high as one-half. The expansion of irrigation systems increased agricultural productivity, allowing for the preduction of multiple crops, including both food (rice, wheat, barley, pulses, sugarcane, spices, etc.) and non-food items (cotton, which fed a thriving textile production, silk, wool, dyes, timber, jute, etc.). Let us note that agriculture output varied from region to region and period to period; the peasantry suffered several severe famines in this period, with relief depending upon the particular ruler's benevolence.

Apart from textiles, craftspeople made a wide range of products, from weapons to utensils to ornaments and jewellery items. Ship-building, essential to river and overseas trade, developed considerably in those centuries. Indian goods were exported through coastal and riverside towns such as Calicut, Mangalore, Surat, Masulipatnam or Hooghly. India imported much less than it exported; import products included silk, horses, metals, and all kinds of luxury goods. Merchants from Arabia, Persia (now Iran), and Central Asia settled in Indian ports, contributing to the bustling trade activity.

The ***hundi* system** also enabled merchants to transfer funds across political boundaries without physically transporting currency, making them less vulnerable to plunder. Trader communities, such as the Marwaris, became adept at operating across different political regimes, developing parallel systems of credit and trust that functioned independently of official structures.

AP SCERT

DON'T MISS OUT

A *hundi* was a written instruction to make payment to an individual. It could be carried across political borders and enabled financial transactions without the need to carry currency a precursor to modern banking. These systems worked across trade networks without the participation of the ruling classes.

ಚಿತ್ರ 2.30 ತಾಮ್ರದ ಫಲಕಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿದ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಭೂ ದಾನಗಳು. ಇವು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಆಸ್ತಿ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕೃಷಿ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿತ್ತು. ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕೃಷಿ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯ ಐದನೇ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆದಾಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಕೆಲವು ಸುಲ್ತಾನರು ಇದನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು, ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳು (ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಬಾರ್ಲಿ, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಕಬ್ಬು, ಮಸಾಲೆಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ), ಜವಳಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಆಹಾರೇತರ ವಸ್ತುಗಳು (ಹತ್ತಿ, ರೇಷ್ಮೆ, ಉಣ್ಣೆ, ಬಣ್ಣಗಳು, ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಸೆಣಬು, ಇತ್ಯಾದಿ) ಸೇರಿದಂತೆ ಬಹು ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಹಲವಾರು ತೀವ್ರ ಬರಗಾಲಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು, ಆಡಳಿತಗಾರನ ದಯಾ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿ, ಬರಗಾಲದಿಂದ ಪಾರಾದರು.

ಜವಳಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಆಭರಣಗಳವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಶ್ರೇಣಿಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ನದಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣವು ಆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು. ಭಾರತೀಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್, ಮಂಗಳೂರು, ಸೂರತ್, ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣಂ ಅಥವಾ ಹೂಗ್ಲಿಯಂತಹ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಯ ಪಟ್ಟಣಗಳ ಮೂಲಕ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾರತವು ರಫ್ತು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆಮದುಗಳಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ, ಕುದುರೆಗಳು, ಲೋಹಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಐಷಾರಾಮಿ ವಸ್ತುಗಳು ಇದ್ದವು. ಅರೇಬಿಯಾ, ಪರ್ಷಿಯಾ(ಇರಾನ್) ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹುಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಸಾಗಿಸದೆ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ದರೋಡೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಮಾರ್ವಾಡಿಗಳಿಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳು ವಿವಿಧ ರಾಜಕೀಯ ಆಡಳಿತಗಾರರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಹುಂಡಿ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ನೀಡುವ ಲಿಖಿತ ಆದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಹಣವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹಣಕಾಸಿನ ವಹಿವಾಟುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಧುನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್‌ಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಆಡಳಿತ ವರ್ಗದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಇಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

APSCERT

Temples as centres of economic activity

Many temples were more than centres for worship, learning, social interaction or performing arts. They also created ecosystems with bustling markets; ruling classes donated land and wealth (*dna*) to temple deities, held in trust by temple managers who developed community infrastructure (irrigation systems, tanks, etc.) and pilgrim accommodations (*dharmashls* and *chhatrams*). Temples provided merchants with credit and funded internal as well as maritime trade.

While early periods saw prosperity, the late 1600s witnessed economic stress. Peasants were often left with a small share of their produce after taxes and payments to intermediary parties. This caused many to lose their land and become bonded labourers.

Historians suggest that craftspeople and labourers, too, often faced harsh economic conditions. India was still a land of abundance, as testified by many Arab and European travellers, but the wealth was largely concentrated in the hands of the rulers, courtiers, high officials and the merchant class. Frequent warfare, in addition, caused forced displacement of population.

At the level of the common people, there were instances of clashes, especially over sacred sites that had been desecrated or destroyed under the rulers' sanction. But by and large, people of different faiths and communities lived peacefully side by side, economically dependent on each other.

Even as most rulers across India patronised the arts, communities, too, strove to maintain or revive their traditions, many of which adapted to changing circumstances. Among those cultural traditions, a fair degree of interaction resulted in the creation of a shared heritage.

Through it all, India endured, economically prosperous on the whole but often politically unstable. During this period of frequent reshaping of the political map, India faced serious challenges, but survived. It is a tale not only of hardship but also of resilience through the sword when the occasion demanded, but also through fresh creation in art, literature, spirituality, and timeless values.

AP SCERT

ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳು

ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳು ಪೂಜೆ, ಕಲಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವಹನ ಅಥವಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗದ್ದಲದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು. ಆಡಳಿತ ವರ್ಗಗಳು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ದೇವಾಲಯದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಇದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರು ಸಮುದಾಯ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ (ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಕೆರೆಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು (ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಛತ್ರಗಳು) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು. ದೇವಾಲಯಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಾಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲವು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ, 1600ರ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಒತ್ತಡವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತೆರಿಗೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪಾವತಿಸಿದ ನಂತರ ರೈತರ ಬಳಿ ಅವರ ಉತ್ಪನ್ನದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಪ್ಪಂದದ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರು ಸಹ ಕಠಿಣ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಅರಬ್ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತ ಇನ್ನೂ ಸಮೃದ್ಧ ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಆಸ್ಥಾನಗಾರರು, ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧಗಳು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಬಲವಂತದ ಸ್ಥಳಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ನಡೆದ ಸಂಧರ್ಭಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಅಥವಾ ನಾಶಪಡಿಸಿದಾಗ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನರು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತರಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದರೂ, ಸಮುದಾಯಗಳು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಕಸನಗೊಂಡವು. ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಇದೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ, ಭಾರತವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಅಸ್ಥಿರವಾದರೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು. ರಾಜಕೀಯ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ,ಭಾರತವು ಗಂಭೀರ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಇದು ಕೇವಲ ಕಷ್ಟದ ಕಥೆಯಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ ಶೌರ್ಯದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

AP SCERT

Before we move on ...

- → This period witnessed many foreign invasions led by Turkic, Afghan, and Mughal forces, which caused widespread destruction, the fall of old dynasties, and the rise and fall of kingdoms and empires. Continuous warfare, alliances and conquests reshaped India's political boundaries.
- → The period had many instances of religious intolerance. People of different sects some times faced severe violence from the rulers, though some rulers were more broad-minded than others.
- → Agriculture and trade expanded, enhancing India's wealth and connectivity with the wider world. Yet the economic condition of the common subjects generally remained harsh.
- → Indian society showed adaptability and resilience in rebuilding towns, cities, temples, and other aspects of the economy. At the same time, it found ways to preserve cultural traditions and blend indigenous and foreign elements to create new cultural expressions. Many forms of art and culture, including architecture, music and painting, flourished.

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. Identify the correct chronological order of the Delhi Sultanate dynasties.

   A) Mamluks → Khaljis → Tughluqs → Sayyids → Lodis ( )

   B) Khaljis → Mamluks → Tughluqs → Sayyids → Lodis

   C) Mamluks → Tughluqs → Khaljis → Sayyids → Lodis

   D) Mamluks → Khaljis → Sayyids → Tughluqs → Lodis

2. The primary purpose of the Mansabdari system in Akbar's administration

   A) To maintain a permanent central army ( )

   B) To maintain a decentralized army

   C) To reduce the number of officers

   D) To promote trade and commerce

AP SCERT

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತುರ್ಕಿಕ್, ಅಫಘಾನ್ ಮತ್ತು ಮೊಘಲ್ ಪಡೆಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣಗಳು ನಡೆದವು, ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕ ವಿನಾಶ, ಹಳೆಯ ರಾಜವಂಶಗಳ ಪತನ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಉದಯ ಮತ್ತು ಪತನ ಸಂಭವಿಸಿದವು. ನಿರಂತರ ಯುದ್ಧಗಳು, ಮೈತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಜಯಗಳು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಮರುರೂಪಿಸಿದವು.

→ ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಕೆಲವು ಆಡಳಿತಗಾರರು ಇತರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಿಷ್ಣುರಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿವಿಧ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜನರು ಕೆಲವು ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ತೀವ್ರ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

→ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು, ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚದೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿತ್ತು.

→ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಪಟ್ಟಣಗಳು, ನಗರಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಇತರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ, ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸ್ವದೇಶಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸೇರಿದಂತೆ ವ್ಯಾಪಕ ಶ್ರೇಣಿಯ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡವು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ರಾಜವಂಶಗಳ ಸರಿಯಾದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ( )

   ಎ) ಗುಲಾಮರು(ಮಾಮ್ಲೂಕರು) → ಖಿಲ್ಜಿಗಳು → ತುಗ್ಲಕರು → ಸಯ್ಯದರು → ಲೋಧಿಗಳು

   ಬಿ) ಖಿಲ್ಜಿಗಳು → ಮಾಮ್ಲೂಕರು → ತುಗ್ಲಕರು → ಸಯ್ಯದರು → ಲೋಧಿಗಳು

   ಸಿ) ಮಾಮ್ಲೂಕರು → ತುಗ್ಲಕರು → ಖಿಲ್ಜಿಗಳು → ಸಯ್ಯದರು →ಲೋಧಿಗಳು

   ಡಿ) ಮಾಮ್ಲೂಕರು → ಖಿಲ್ಜಿಗಳು → ಸಯ್ಯದರು → ತುಗ್ಲಕರು → ಲೋಧಿಗಳು

2. ಅಕ್ಬರನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮನ್ಸಬ್ದಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ( )

   ಎ) ಶಾಶ್ವತ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.

   ಬಿ) ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.

   ಸಿ) ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು.

   ಡಿ) ವ್ಯಾಪಾರ,ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

AP SCERT

3. Compare the political strategies of the Delhi Sultanate and the Mughals. What similarities and differences existed between them?
4. Why did kingdoms like the Vijayanagara Empire and the Ahom Kingdom manage to resist conquest for a longer time compared to others? What geographical, military, and social factors contributed to their success?
5. Imagine you are a scholar in the court of Akbar or Krishnadevaraya. Write a letter to a friend describing the politics, trade, culture, and society you are witnessing.
6. How come Akbar, a ruthless conqueror in his young days, grew tolerant and benevolent after some years? What could have led to such a change?
7. What might have happened if the Vijayanagara Empire had won the Battle of Talikota? Imagine and describe how it could have changed the political and cultural history of south India.
8. Many values promoted by early Sikhism, including equality, seva, and justice, remain relevant today. Select one of these values and discuss how it remains relevant in contemporary society.
9. Imagine you are a trader in a port city (Surat, Calicut or Hooghly). Describe the scenes you see as regards goods, people you trade with, movement of ships, etc.
10. How did foreign invasions and the rise of new dynasties reshape India's political boundaries during this period?

AP SCERT

3. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಮತ್ತು ಮೊಘಲರ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ. ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?

4. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಅಹೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳು ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು? ಯಾವ ಭೌಗೋಳಿಕ, ಸೈನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು ಅವುಗಳ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ?

5. ನೀವು ಅಕ್ಬರ್ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಊಹಿಸಿ. ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೊಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

6. ತನ್ನ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ, ಕ್ರೂರ ವಿಜಯಶಾಲಿ ಎಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಬರ್, ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸಹನಶೀಲ ಮತ್ತು ದಯಾಳುವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾದನು? ಅಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಯಾವುದು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು?

7. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ತಾಳಿಕೋಟೆ ಕದನವನ್ನು ಗೆದ್ದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಅದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿವರಿಸಿ.

8. ಸಿಖ್ ಧರ್ಮದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಾನತೆ, ಸೇವೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದಂತಹ ಅನೇಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

9. ನೀವು (ಸೂರತ್, ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್ ಅಥವಾ ಹೂಗ್ಲಿ) ಒಂದು ಬಂದರು ನಗರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿನ ಸರಕುಗಳು, ನೀವು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಜನರು, ಹಡಗುಗಳ ಸಂಚಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀವು ನೋಡುವ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

10. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ರಾಜವಂಶಗಳ ಉದಯವು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರುರೂಪಿಸಿದವು?

APSCERT

The Rise of the Marathas

CHAPTER

3

LEARNING OUT COMES

The student will be able to :

- → Understand the impact of the Bhakti Movement on the rise of Marathas. (CG -1)
- → Explain the role of Shivaji in laying strong foundation for the Maratha kingdom. (CG -4)
- → Describe the role of Marathas in the expansion of kingdom after Shivaji. (CG -2)
- → Understand the Civil, Unitary, Maritime, Judicial and Cultural contribution of the Marathas. (CG -4)
- → Appreciate the role of the mighty Maratha women rulers. (CG -1)

AP SCERT

"Among the merchants, the hat-wearers like the Portuguese, the English, the Dutch, the French and the Danes also conduct trade. But they are not like other merchants ... They are fully intent on entering this land, increasing their territory and propagating their religion. They are obstinate people, and navy and gunpowder are their chief weapons. Their traffic should be controlled, and they shouldn't be allowed to build strong buildings." — *Ramachandrapant Amatya, adnypatra (1715)*

Fig. 3.1. Raigad Fort, Maharashtra, with the grand entrance to the palace where Chhatrapati Shivaji Maharaj was crowned in 1674, marking the formal beginning of the Maratha Empire.

The Big Questions ?

1. *Who were the Marathas? How did they manage to become the largest pan-Indian power before the British took over?*
2. *What were some features of their governance?*
3. *What impact did the Maratha Empire leave in Indian history?*

ಅಧ್ಯಾಯ

3

ಮರಾಠರ ಉದಯ

A4T8P8

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

→ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯು ಮರಾಠರ ಉದಯದ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (CG -1)

→ ಮರಾಠ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG -4)

→ ಶಿವಾಜಿಯ ನಂತರ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG -2)

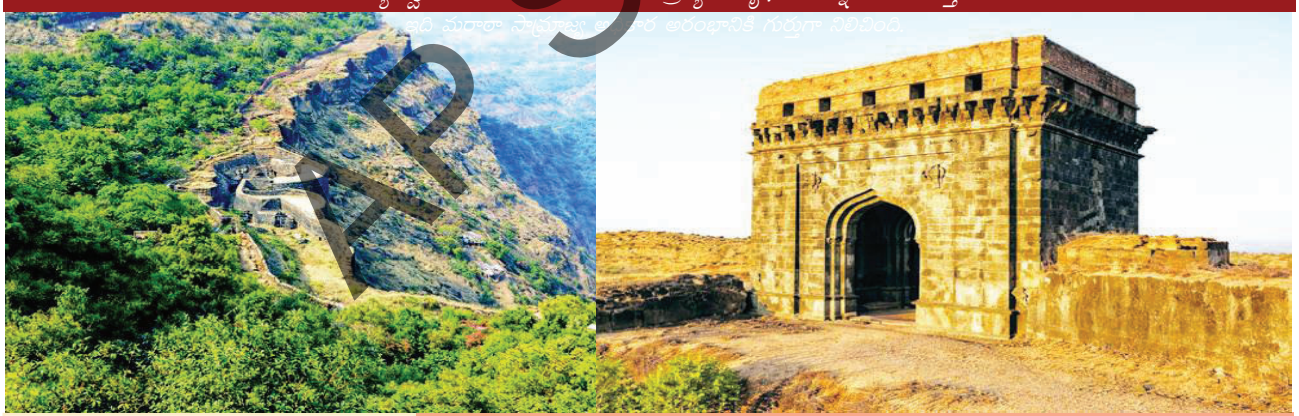
→ ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆ, ಏಕತೆ, ನೌಕಾವಾಣಿಜ್ಯ, ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (CG -4)

→ ಮರಾಠಾ ಮಹಿಳಾ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG -1)

"ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಪೇಟ ಧರಿಸುವ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಡಚ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಸಹ ಇದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಇತರ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಂತೆ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ, ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ದೃಡವಾದ ಸೈನ್ಯ ನೌಕಾಪಡೆ ಮತ್ತು ಸ್ಫೋಟಕಗಳು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಆಯುಧಗಳು. ಅವರ ಆಗಮನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದು."

ರಾಮಚಂದ್ರಪಂತ್ ಅಮಾತ್ಯ ಆದೇಶ (1715)

ಚಿತ್ರ 3.1 ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಯಗಡ್ ಕೋಟೆ: 1674ರಲ್ಲಿ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ಅರಮನೆಯ ಮುಖ್ಯದ್ವಾರ. ಇದು ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

© KSCERT

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ಮರಾಠರು ಯಾರು? ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಗಮನದ ಮೊದಲು ಅವರು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಹೇಗೆ ಪ್ರಬಲರಾದರು?
2. ಅವರ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?
3. ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೇನು?

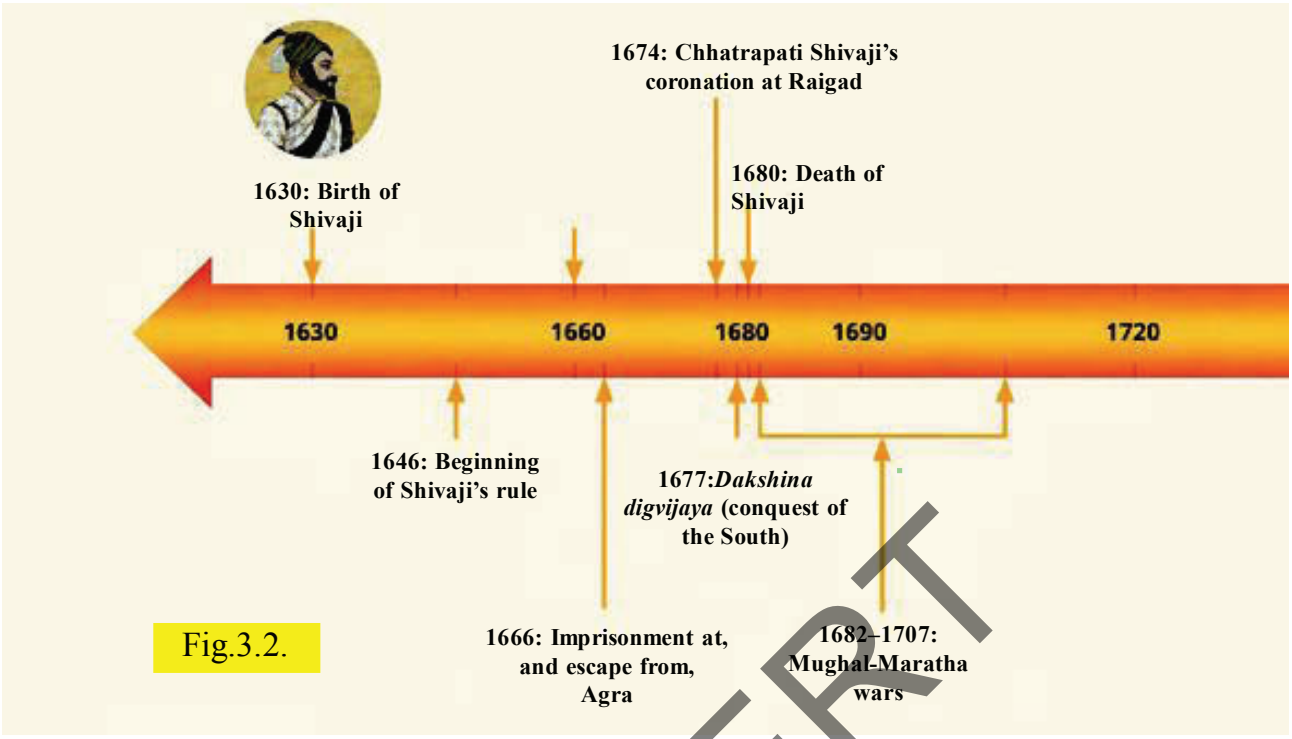

Fig.3.2.

WHO ARE THE MARATHAS?

The Marathas are a group of people native to the Deccan plateau, more specifically present-day Maharashtra. They are identified with the language they speak Marathi which has had a rich and continuous literary history since the 12th century. In this chapter, we will see them rise as a powerful political entity that will alter the course of India's history.

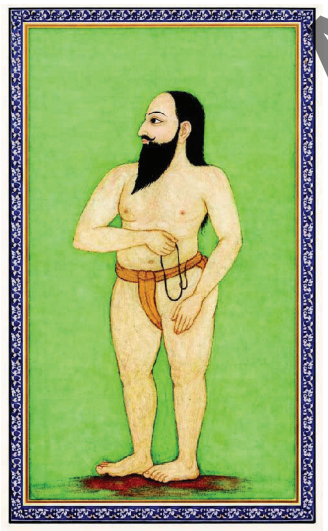

Fig. 3.3. Sant Ramdas

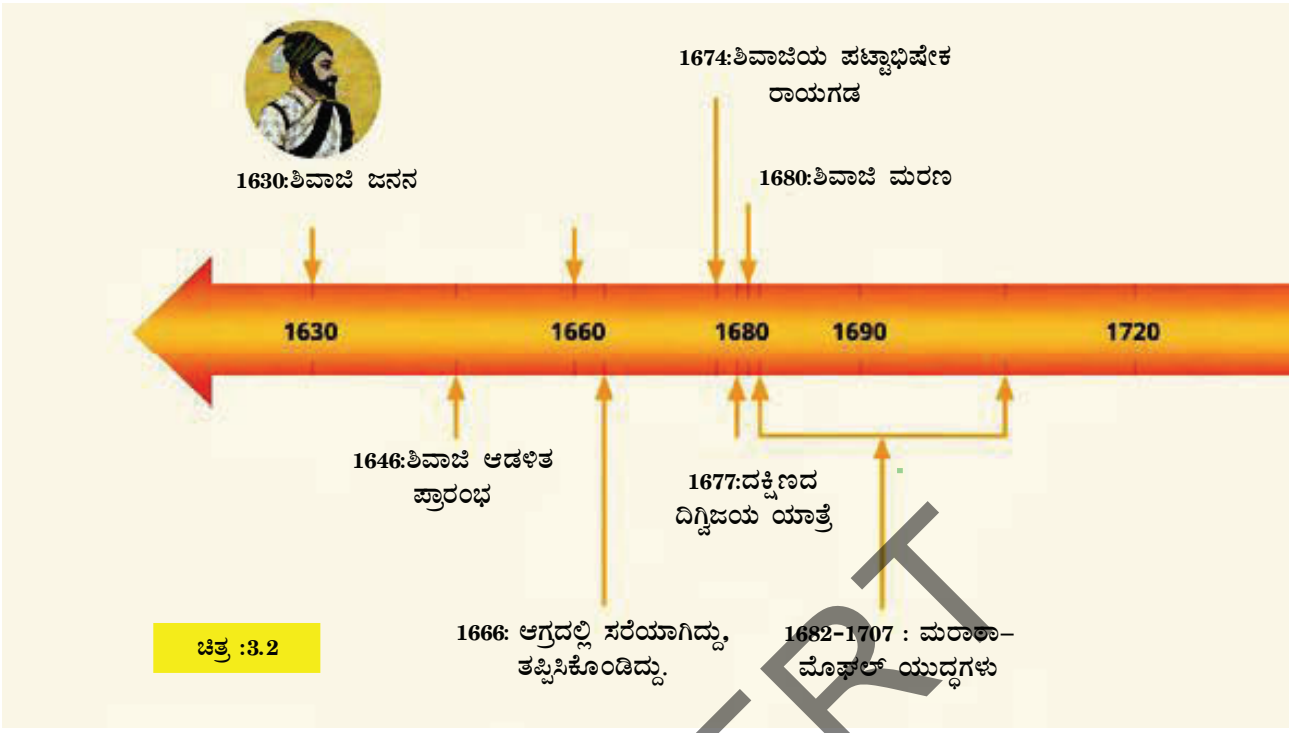

Fig. 3.4. Postal stamp showing Sant Tukaram

During the 13th century, most of Maharashtra was ruled by the Yadava dynasty with Devagiri (presentday Daula tabad) as its capital. In the early 14th century, the Yadava dynasty was overcome by the Khilji Sultanate from Delhi.

Amidst such political changes, the cultural traditions continued, particularly those related to bhakti (devotion to the divine or a particular deity).

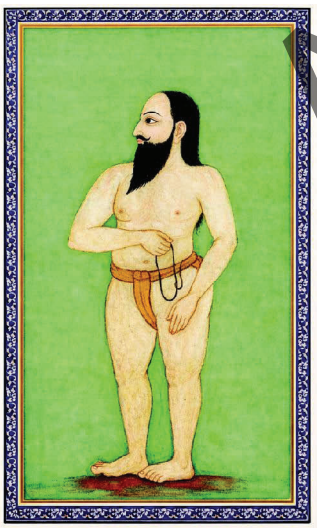
AP SCERT

ಚಿತ್ರ :3.2

ಮರಾಠಾರು ಯಾರು?

ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರೇ ಮರಾಠಾರು. ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಇವರಿಗೆ 12ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಇತಿಹಾಸ ಇದೆ. ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದ ಅವರ ಏಳ್ಗೆ, ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಚಿತ್ರ : 3.3 ಸಂತ ರಾಮದಾಸ್

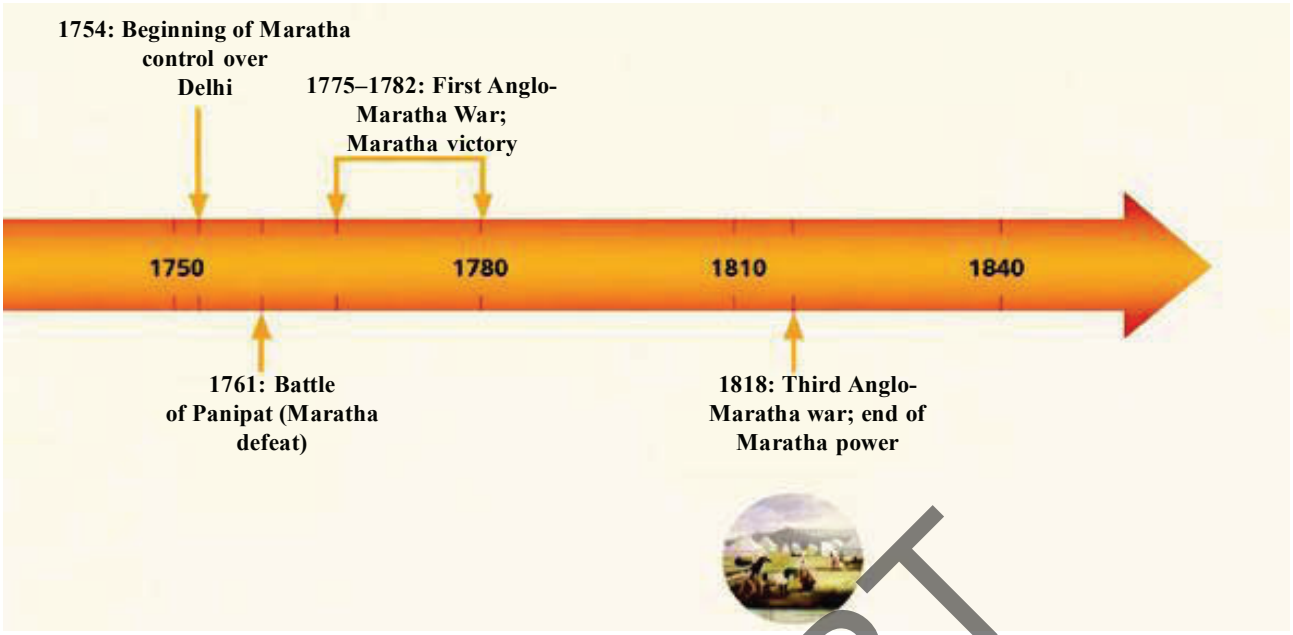

ಚಿತ್ರ : 3.4 ಸಂತ ತುಕಾರಂ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿ

13ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಯಾದವ ವಶಂವು ಆಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ದೇವಗಿರಿಯನ್ನು (ಇಂದಿನ ದೌಲತಾಬಾದ್) ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. 14ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಖಿಲ್ಜಿ ರಾಜವಂಶವು ಯಾದವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಅಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ನಡುವೆಯೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಚರಣೆಗಳು (ದೈವತ್ವ ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯ ಆರಾಧನೆ) ಮುಂದುವರೆದವು.

AP SCERT

Between the 7th and the 17th centuries, for spiritual up lift ment, saints and seekers from several parts of India preferred the path of bhakti to merely external ritualism. These saints, coming from diverse sections of society, composed devotional songs and poetry in the languages of the masses, which allowed their messages to travel far and wide.

Literary history: The historical development of writings in prose or poetry in a particular language.

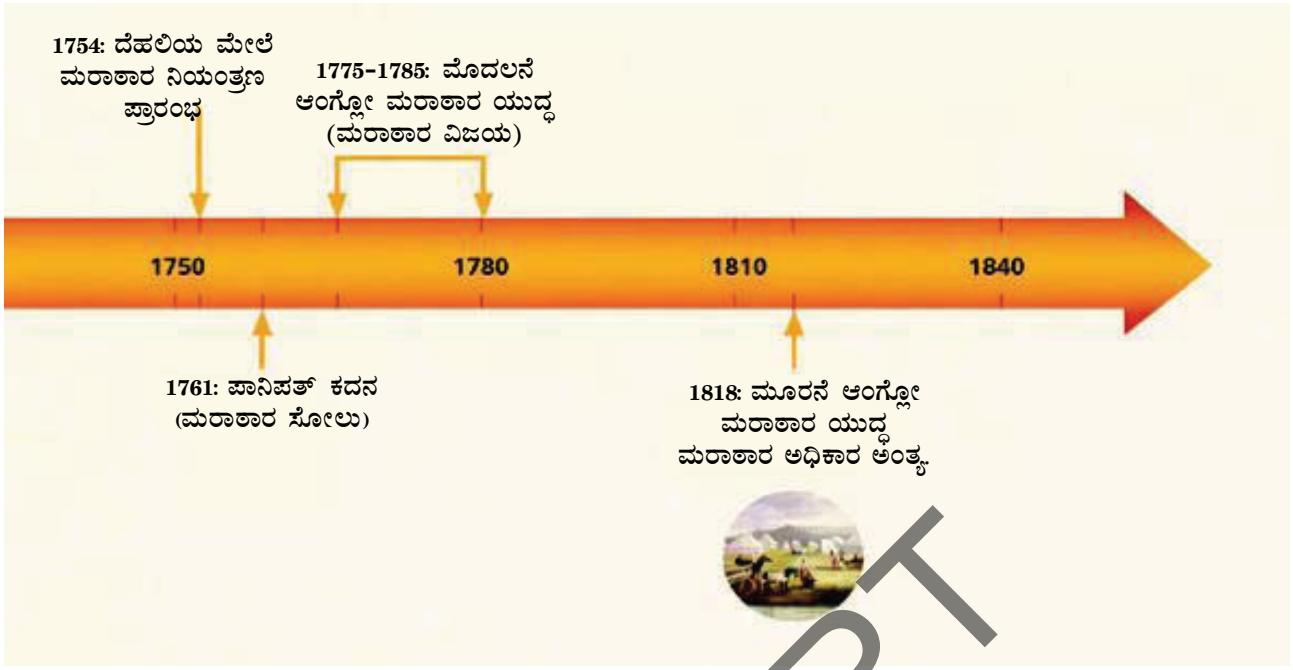
LET'S EXPLORE

Have you ever heard the term 'bhakti'? What does it mean to you? Choose a bhakti saint from any part of India and learn about their life, their teachings, and the message they shared. You can also find one of their poems or *bhajans* and share it with your classmates.

In Maharashtra, many saints like Dnyaneshwar, Namdev, Tukaram, Ramdas, etc., gained popularity at this time. They helped translate important texts like the Upanichads and the Bhagavad Gita into Marathi, making their philosophy accessible to the people. Some also focused on social organisation and political awareness, similar to the Sikh gurus. As a result, the society acquired a solid cultural foundation, which later helped the Marathas to organise themselves into a political power.

By the 17th century, some Maratha chiefs made early attempts at establishing sovereignty, but they proved unsuccessful until Shivaji rose to power and brought the Marathas together. But who was Shivaji?

AP SCERT

ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 7 ರಿಂದ 17ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸಂತರು, ಗುರುಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಈ ಸಂತರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆಗಳು, ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮೂಹಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಇತಿಹಾಸ : ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನೀವು ಎಂದಾದರೂ **'ಭಕ್ತಿ'** ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಾ? ಅದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಕಾರನ ಜೀವನ, ಅವರ ಬೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರು ಹರಡಿದ ಸಂದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅವರ ಭಜನೆ ಅಥವಾ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ್, ನಾಮದೇವ್, ತುಕಾರಾಮ್, ರಾಮದಾಸ್‌ರಂತಹ ಸಂತರು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಳುವಳಿಕಾರರು. ಅವರು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಮರಾಠಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳೂ ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದವು. ಸಿಖ್ ಗುರುಗಳಂತೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅರಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತಳಹದಿಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು.

17ನೇ ಶತನಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಕೆಲವು ಮರಾಠಾ ಯೋಧರು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಆರಂಭಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮರಾಠರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವವರೆಗೂ ಅವು ವಿಫಲವಾದವು. ಹಾಗಾದರೆ ಶಿವಾಜಿ ಯಾರು?

AP SCERT

Foundation of Maratha Power and the Rise of Shivaji

Fig. 3.5. A painting of Shivaji made in the 1680s (British Museum)

In 1630, Shivaji was born in the Bhonsle clan to Shahji and Jijabai. At the time, Shahji served the Deccan sultanates and was often away from his family. Meanwhile, in his *jagir* at Pune, Shivaji grew up under the watchful eyes of Jijabai and some trusted officials, receiving values and a good education. At this time, the Pune region was deeply affected by constant infighting between the Deccan sultans whom the Marathas served, which caused much hardship for the common people.

When he was just 16, Shivaji launched military campaigns, first consolidating his hold over the Pune region by capturing neglected and unoccupied forts and strengthening their defences. His vision of a sovereign kingdom or 'Swarjya' grew over the years, extending to political, economic and cultural aspects, which we will explore in this chapter.

***Jagir:** A jagir was a piece of land given by a king or ruler to someone (usually a noble or soldier) as a reward for their service. The person who got the jagir could collect taxes from the land and use the money to take care of their needs or help the king when needed.*

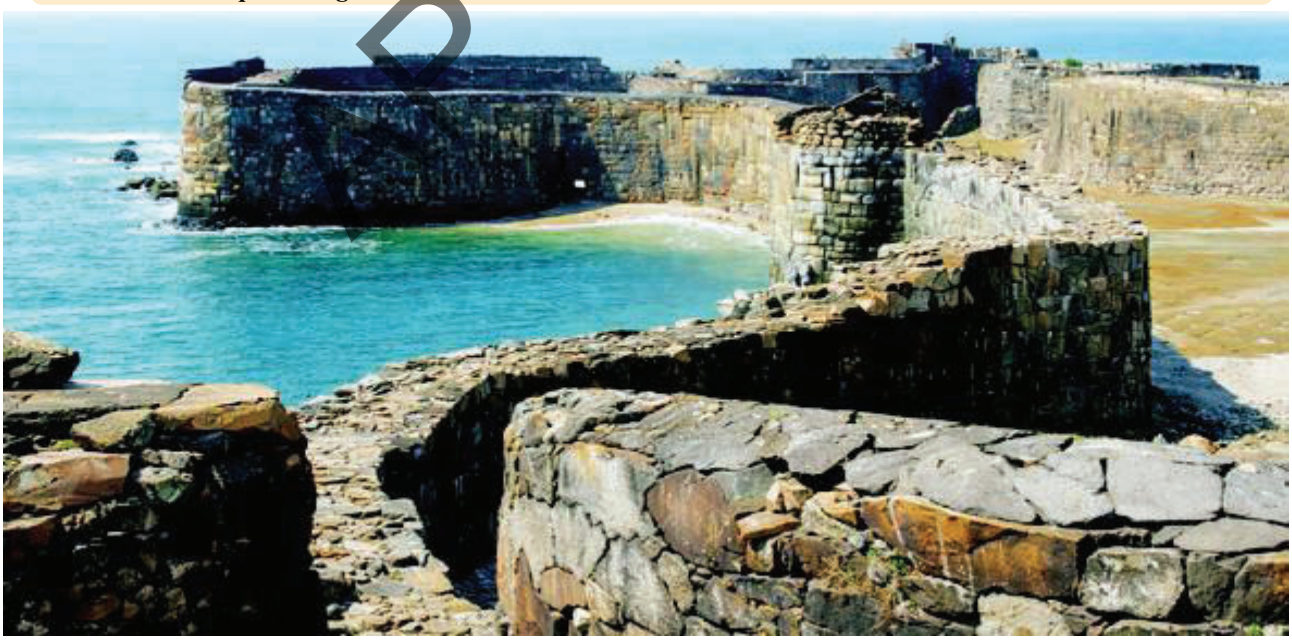

Fig. 3.6. The Sindhudurg Fort near the Maharashtra-Goa border is one of the several naval fortifications built by the Marathas.

© NCERT

ಮರಾಠರ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಶಿವಾಜಿಯ ಉದಯ

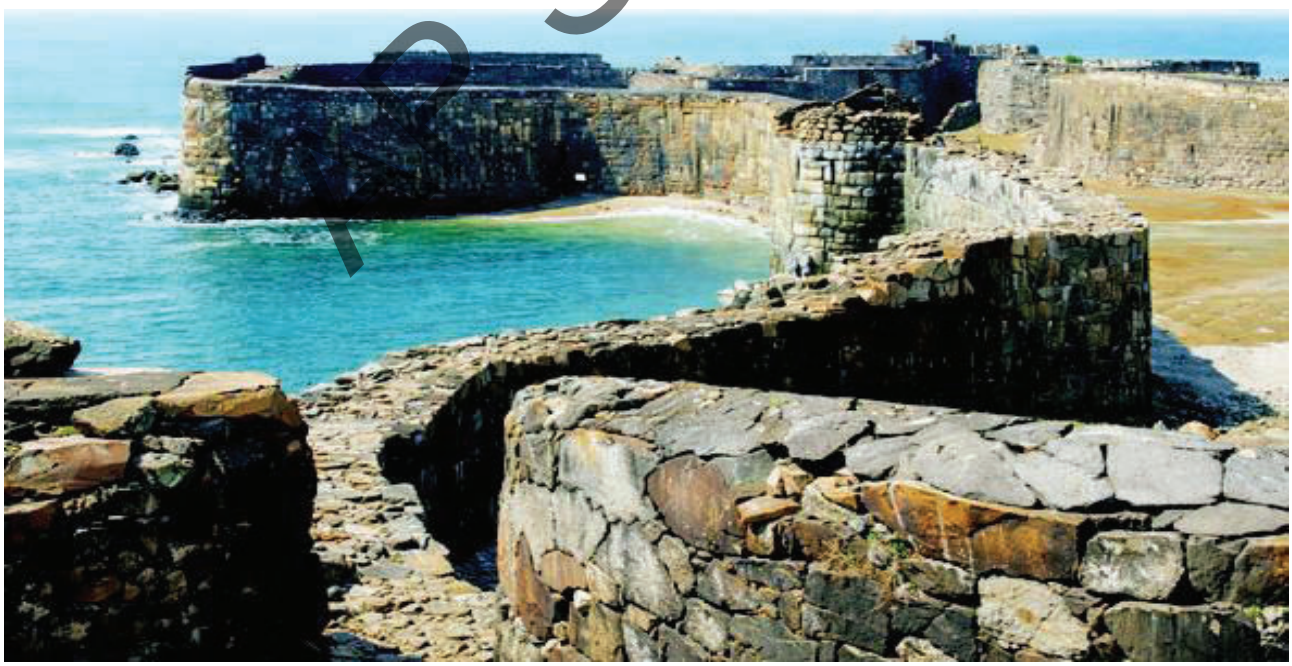

ಚಿತ್ರ 3.5 1680ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಶಿವಾಜಿಯ ತೈಲ ಚಿತ್ರ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ

ಶಿವಾಜಿ 1630ರಲ್ಲಿ ಭೋಂಸ್ಲೆ ವಂಶದ ಶಾಜಿ ಮತ್ತು ಜೀಜಿಯಬಾಯಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಜನಿಸಿದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ತಂದೆ ಶಾಜಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡೆಕ್ಕನ್ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪುಣೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಆತನ ಜಾಗಿರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಜಿಜಿಯಬಾಯಿ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಮೌಲ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿತರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಡೆಕ್ಕನ್ ಸುಲ್ತಾನರ ನಡುವಿನ ನಿರಂತರ ಅಂತರ್ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪುಣೆ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ವ ಆ

ಶಿವಾಜಿ ಕೇವಲ 16ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಭದ್ರವಾದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪುಣೇ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನು. ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ನಾವು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಜಾಗೀರ್ : ರಾಜು ಅಥವಾ ಆಡಳಿತಗಾರ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸೇವೆ ಕಲಿಸಿದ ಉನ್ನತ ಉದ್ಯೋಗಿ ಅಥವಾ ಸೈನಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಸೇವೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ನೀಡುವ ಭೂಭಾಗವೇ ಜಾಗೀರ್. ಜಾಗೀರನ್ನು ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಜಾಗೀರ್‌ನಿಂದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಅತ್ಯವಸರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 3.6 ಸಿಂಧು ದುರ್ಗಕೋಟೆ : ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೋವಾ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಾರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕೋಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು.

© SCERT

Shivaji's kingdom soon expanded to India's west coast, and to secure access to the resources of coastal regions, he felt the need to establish a navy. This was a truly revolutionary step at the time. By comparison, the Bijapur Sultanate (ruled by the Adil Shahi dynasty), maintained merchant ships but did not possess a fulltime naval force which could protect the coast; even the Mughal Empire's use of a navy was very limited. Thus, the Maratha Navy was born, whose exploits became legendary.

To protect his people from powerful enemies, Shivaji had recourse to the tactic of guerrilla warfare, which uses small groups of people in a focused way, with speed, surprise, and knowledge of the terrain to defeat bigger armies. His successes soon invited the wrath of the Bijapur Sultanate, which sent the veteran general Afzal Khan to confront him. Shivaji and his advisers managed to convince Afzal Khan to meet him for a one-on-one meeting at the foot of the Pratapgad fort amid thick forests. There, Shivaji killed Afzal Khan, and the Marathas, hidden in the mountains, routed the Khan's army with guerrilla attacks.

THINK ABOUT IT

If you could time-travel and meet Shivaji, what three questions would you ask him and why?

DON'T MISS OUT

The wgh nakh is a small weapon shaped like a tiger's claw, which Shivaji used to kill Afzal Khan in close combat.

Fig. 3.7. Wgh nakh or the 'tiger's claw'.

LET'S EXPLORE

Try to find out more about guerrilla warfare. Which other countries in the world adopted this method? What geographical advantages did they utilise for this? Discuss your findings in groups.

Soon afterwards, the Mughal nobleman Shaista Khan invaded Shivaji's territories with a big army for three years. Finally, with only a few soldiers, Shivaji raided Shaista Khan's camp at night. The Khan barely escaped from the raid, losing a few fingers, and promptly left Maharashtra. This daring raid resembles the modern-day surgical strike.

***Surgical strike:** A military attack intended to damage only a specific target, with no or minimal damage to other people or infrastructure.*

AP SCERT

ಶಿವಾಜಿ ರಾಜ್ಯವು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನೌಕಪಡೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಅಗತ್ಯ ಎಂದು ಆತನು ನಂಬಿದ್ದನು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನೂ ಬಹಳ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಿಜಾಪುರ ಸುಲ್ತಾನರು (ಆದಿಲ್ ಷಾಹಿ ವಂಶ) ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಯುದ್ಧ ನೌಕೆಗಳು ಅಥವಾ ಕರಾವಳಿ ರಕ್ಷಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಘಲರು ಬಹಳ ಸೀಮಿತ ನೌಕಪಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮರಾಠಾ ನೌಕಾ ಪಡೆಗಳ ಸಹಾಸ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದವು.

ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿವಾಜಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ತಂತ್ರ ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭೌಗೋಳಿಕತೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತದ ಮೂಲಕ ಸಣ್ಣ ಸೈನಿಕ ಸಮೂಹಗಳು ವೇಗವಾಗಿ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೋಲಿಸಬಹುದು. ಈತನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು ಬಿಜಾಪುರದ ಸುಲ್ತಾನನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ಸುಲ್ತಾನನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅನುಭವಿಯಾದ ಜನರಲ್ ಅಫ್ಜಲ್‌ಖಾನ್‌ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರತಾಪ್‌ಘಡ್ ಕೋಟೆ ಬಳಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಈತನ ಸಲಹೆದಾರರು ಅಫ್ಜಲ್‌ಖಾನ್‌ಗೆ ಮನವೋಲಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಅಫ್ಜಲ್‌ಖಾನ್‌ನನ್ನು ಕೊಂದನು. ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಮರಾಠಾರು ಗೆರಿಲ್ಲಾ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಖಾನ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾಯಿತು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ನೀವು ಕಾಲಗಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಮೂರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀರಿ? ಏಕೆ?

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಹುಲಿಯ ಪಂಜದಂತೆ ಮಾಡಿದ ಸಣ್ಣ ಆಯುಧವನ್ನು 'ವಾಘ್ ನಖ್' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವಾಜಿ ಅಫ್ಜಲ್‌ಖಾನ್‌ನನ್ನು ದ್ವಂದ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಇದನ್ನು ಬಳಸಿದನು.

ಚಿತ್ರ 3.7 ವಾಘ್ ನಖ್

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ದೇಶಗಳಿವೆಯೇ? ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಅವರು ಯಾವ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರಬಹುದು? ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಮೂಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ತಕ್ಷಣವೇ ಮೊಘಲ್ ನಾಯಕ ಷಯಿಸ್ತಾಖಾನ್ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ 3 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆಗೆ, ಶಿವಾಜಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಸ್ತಾಖಾನ್ ಶಿಬಿರದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು, ಗಾಯಗೊಂಡ ಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶೈಸ್ತಾಖಾನ್ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಸಾಹಸಮಯ ಈ ದಾಳಿಗಳು ಇಂದಿನ ಸರ್ಜಿಕಲ್ ಸ್ಟ್ರೈಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಸರ್ಜಿಕಲ್ ಸ್ಟ್ರೈಕ್ : ಇತರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ, ಅಥವಾ ಜನರಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ಕೇವಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದ ವಿನಾಶ ಮಾಡುವ ಸೈನಿಕ ದಾಳಿಯನ್ನು ಸರ್ಜಿಕಲ್ ಸ್ಟ್ರೈಕ್ ಎನ್ನುವರು.

AP SCERT

As a retaliatory action for the three-year-long wave of attacks, Shivaji sacked Surat, a wealthy port city of the Mughal Empire (in present-day Gujarat). There, he obtained enormous treasure worth almost one crore of rupees, an extremely large sum for the time. However, he was careful not to attack religious places and even spared the house of Mohandas Parekh, a charitable man. He sacked Surat again after a few years. These events became so famous that they appeared in the London Gazette, an English newspaper of the time, which conveyed how Shivaji wrote to all European diplomatic agents in Surat, demanding 'immediate presents of money', failing which he would 'return and ruin that city'.

The sacking of Surat was a great insult to the might and prestige of the Mughal Empire. Therefore, Aurangzeb sent Jai Singh, a distinguished Rajput general, to defeat Shivaji. Against him, Shivaji had to concede defeat at Purandar Fort (near Pune) and enter into a treaty. He had to give up a sizeable part of his kingdom, and his son Sambhaji had to enter Mughal service.

Shivaji was persuaded by Jai Singh to visit the Mughal court at Agra, where he was made to stand before Aurangzeb, and a Mughal general whom he had defeated earlier. Incensed at this insult, Shivaji stormed out of the court, following which Aurangzeb put him under house arrest. To escape this, Shivaji devised a strategy he started distributing gifts to holy men and Mughal generals. The gifts often contained fruits and sweets, packed in big baskets. The guards initially checked them, but soon stopped doing so; expecting this, Shivaji and his son Sambhaji hid themselves in the baskets and made their escape. Aurangzeb could never capture Shivaji again.

AP SCERT

Fig. 3.8. A court scene with Shivaji on his throne receiving visitors (panel in Chhatrapati Shivaji Maharaj Park, Mumbai)

A few years later, in 1674, Shivaji was coronated as king with full Vedic rites at the strong mountain fortress of Raigad. His formal title after the coronation was 'Shri Raja Shiva Chhatrapati', and like some past rulers, he started his own era, the ***Rajyabhisheka shaka.***

ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ದಾಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಿ, ಶಿವಾಜಿ ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಸಮೃದ್ಧ ಬಂದರು ನಗರವಾದ ಸೂರತ್‌ನ್ನು (ಈಗ ಗುಜರಾತ್) ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೃಹತ್ ನಿಧಿಯನ್ನು (ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತವಾಗಿತ್ತು) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ದಾಳಿಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇತರೇ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಮಂದಿರಗಳು ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿದರು,. ಒಳ್ಳೆಯ ದಾನಿ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ ಮೋಹನ್‌ದಾಸ್ ಪರೇಕ್ ಅವರ ಆಸ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡನು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸೂರತ್‌ನ್ನು ಶಿವಾಜಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಘಟನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವೆಂದರೆ, ಅವು ಆ ಕಾಲದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಲಂಡನ್ ಗೆಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಶಿವಾಜಿ ಸೂರತ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರಾಜತಾಂತ್ರಿ ಏಜಂಟರಿಗೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆದನು, ತಕ್ಷಣವೇ ಹಣ ಮತ್ತು ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಹಿಂತಿರಿಗಿ ನಗರವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ಸೂರತ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅವಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಔರಂಗಜೇಬನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಜಪೂತ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಜೈಸಿಂಗ್‌ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವನೊಂದಿಗಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪುಣೆ ಬಳಿಯ ಪುರಂದರಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಬೇಕಾಯಿತು. ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗ ಶಂಬಾಜಿ ಮೊಘಲರ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತು.

ಜೈಸಿಂಗ್ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಆಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಮೊಘಲ್ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವಂತೆ ಮನವೋಲಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಸೋಲಿಸಿದ್ದ ಮೊಘಲ್ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಅವಮಾನದಿಂದ ಕೋಪಗೊಂಡ ಶಿವಾಜಿ ಆಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸೆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿವಾಜಿ ಒಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದನು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಸಂತರಿಗೆ ಮೊಘಲ್ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಉಡುಗೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ಅವುಗಳನ್ನು ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ನಂತರ ಅವರು ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದ ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಶಂಭಾಜಿ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಅದರ ನಂತರ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರ 3.8 ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸಂದರ್ಶಕರನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ (ಮುಂಬೈನ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜ್ ಪಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಫಲಕ)

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ 1674ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ವೈದಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ರಾಯಘಡ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ನಂತರ, ಆತನು 'ಶ್ರೀ ರಾಜ ಶಿವ ಛತ್ರಪತಿ' ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹಿಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಆಡಳಿತಗಾರರಂತೆ ಶಿವಾಜಿ ಕೂಡ 'ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಯುಗ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

APSCERT

After this, Shivaji embarked upon a **conquest of the South**, also referred to as the *dakshina-digvijaya*, which included the important and then ill-defended region of present-day northern Tamil Nadu and parts of Karnataka (see map in Fig. 3.9). This southern extension later gave the Marathas great strategic depth against the Mughal invasion.

DON'T MISS OUT

While in the South, Shivaji forbade the Dutch from trading slaves. At the time, most Europeans were capturing and selling Indians as slaves and encountered no opposition from Indian powers, until Shivaji intervened. His stance on this abuse showed his deep concern for his subjects.

© SCERT

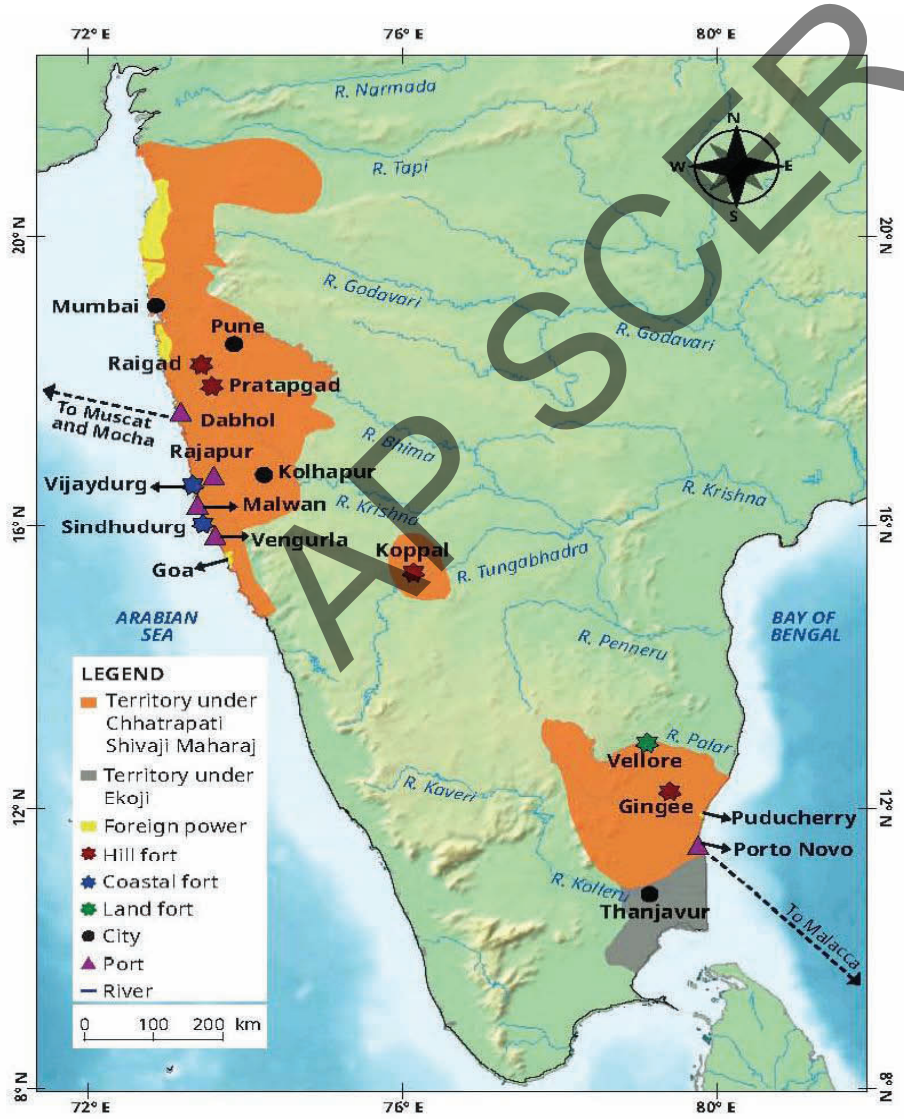
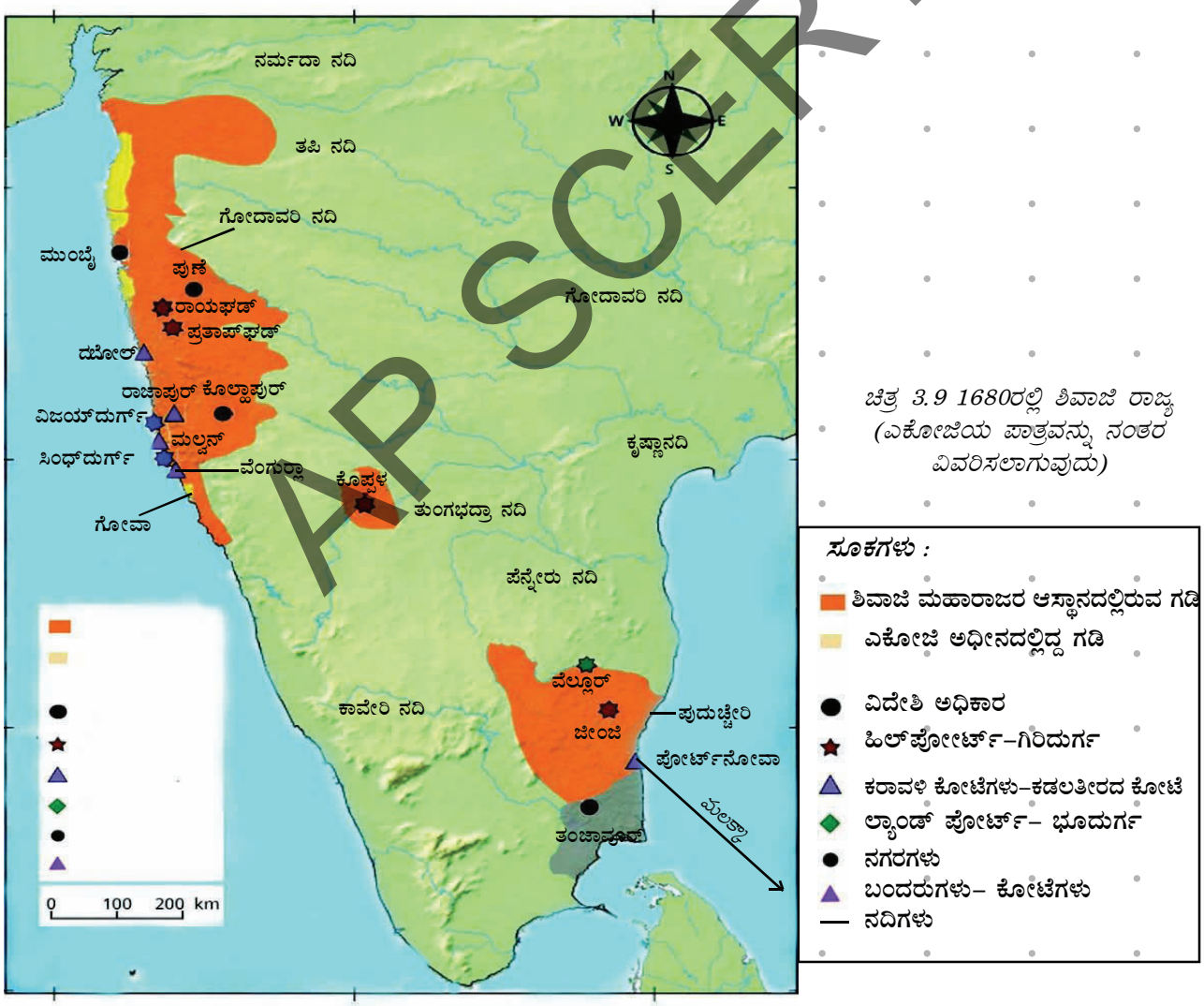

Fig. 3.9. Shivaji's Kingdom about 1680 (Ekoji's role is explained later in the chapter).

ಆ ನಂತರ ಶಿವಾಜಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇದನ್ನು **'ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯ'** ಎಂದು ಸಹ ಕರೆಯುವರು. ಇದು ಇಂದಿನ ಉತ್ತರ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಬಾಗಗಳನ್ನು (ಚಿತ್ರ 3.9ನ್ನು ನೋಡಿರಿ) ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಮರಾಠರಿಗೆ ನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲರ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳು ಬಹಳ ಉಪಯೋಗವಾದವು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ತನ್ನ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಡಚ್ಚರ ಗುಲಾಮರ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿವಾಜಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರೆಗೂ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಯಾವುದೇ ಭಾರತೀಯ ರಾಜರಿಂದ ಇಂತಹ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಘಟನೆಯ ಮೇಲೆ ಆತನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಆತನ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 3.9 1680ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ರಾಜ್ಯ (ಎಕೋಜಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಂತರ ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು)

AP SCERT

A fever claimed Shivaji's life when he was fifty. He was a master strategist and a true visionary, and within his lifetime, his exploits had become legendary across India and beyond. The Europeans compared him with ancient generals like Alexander, and the Bundela prince Chhatrasal was so inspired by Shivaji's struggle against the Mughals that he managed to create an independent kingdom of Bundelkhand (divided between present-day Uttar Pradesh and Madhya Pradesh). The famous Hindi poet Bhushan specifically came to Maharashtra to meet Shivaji and composed poems in his praise, some of which remain famous to this day.

LET'S EXPLORE

Pick an event from Shivaji's life and, with your classmates, stage it as a play.

The Marathas after Shivaji

Fig. 3.10. Chhatrapati Shahu Maharaj (Sambhaji's son), seated right and sporting a falcon, in counsel with Nanasaheb Peshwa

Shivaji had two sons Sambhaji and Rajaram. After Shivaji's death, Sambhaji became the Chhatrapati. The Marathas were then the only obstacle to total Mughal control of the Deccan. Aurangzeb invaded the Deccan and conquered the Bijapur (or Adil Shahi) and Golconda (or Qutb Shahi) Sultanates. He then captured Sambhaji and, after torturing him, executed him. After this, he captured Raigad, the Maratha capital.

After Sambhaji, Rajaram became the Chhatrapati and fled to Gingee (in present-day Tamil Nadu). The Mughal-Maratha conflict thus spread to south India. The Marat has staunchly defended their fortresses and often had the upper hand over the Mughals in battles and skirmishes. Aurangzeb was thus unable to leave the Deccan and died without having succeeded in subduing the Marathas, who emerged as a strong contender to the Mughals.

© NCERT

ಶಿವಾಜೀ 50ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಜ್ವರದಿಂದ ನಿಧನರಾದರು. ಅವರು ಒಬ್ಬ ನುರಿತ ಆಡಳಿದಾರ. ನಿಜವಾದ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ನಾಯಕ. ಆತನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆಗಳು ಭಾರತ ದೇಶದೆಲ್ಲಡೆ ಮತ್ತು ಅದರಾಚೆಗೆ ದಂತಕತೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕ್‌ಯೋದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್‌ಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಬುಂದೇಲ್ ಖಂಡದ ರಾಜಕುಮಾರ ಛತ್ರೆಸಾಲ್ ಶಿವಾಜೀಯ ಹೋರಾಟಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು, ಮೊಘಲರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬುಂದೇಲ್ ಖಂಡ್ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ್ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ) ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಿಂದಿ ಕವಿ ಭೂಷಣ್ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ, ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇಂದಿಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಶಿವಾಜಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ವೇದಿಕೆ ಮೇಲೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರಿ.

ಶಿವಾಜಿಯ ನಂತರ ಮರಾಠರು

ಚಿತ್ರ 3.10 ಛತ್ರಪತಿ ಸಾಹು ಮಹಾರಾಜ್ (ಶಂಭಾಜೀ ಪುತ್ರ) ನಾನಾಸಾಹೆಬ್ ಪೇಶ್ವೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಬಲಗಡೆ ಕುಳಿತು ಹದ್ದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ದೃಶ್ಯ.

ಶಿವಾಜಿಗೆ ಶಂಭಾಜೀ, ಮತ್ತು ರಾಜರಾಮ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಶಂಭಾಜಿ ಛತ್ರಪತಿಯಾದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಡೆಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೊಘಲರ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಮರಾಠರು ಮಾತ್ರ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಔರಂಗಜೇಬು ದಕ್ಕನ್ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ, ಬಿಜಾಪುರ್ (ಆದಿಲ್ ಷಾ ಮತ್ತು ಗೋಲ್ಕೊಂಡ/ ಕುತುಬ್ ಷಾಹಿ) ಸುಲ್ತಾನರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ನಂತರ ಶಾಂಭಾಜಿಯನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು, ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ನೀಡಿ, ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದನು. ಆ ನಂತರ ಮರಾಠಾ ರಾಜಧಾನಿ ರಾಯಗಡ್‌ವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಶಂಭಾಜಿಯ ನಂತರ ಆಜಾರಾಮ್ ಛತ್ರಪತಿಯಾದನು ಮತ್ತು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಗಿಂಜಿಗೆ (ತಮಿಳುನಾಡು) ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಿದನು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮೊಘಲರ, ಮರಾಠರ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದವು. ಮರಾಠರು ತಮ್ಮ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ನಂತರ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಘರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಘಲರ ಮೇಲೆ ಮರಾಠರು ಮೇಲುಗೈ ಸಾದಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಔರಂಗಜೇಬು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊಘಲರಿಗೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮರಾಠರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗದೆ ಮರಣಿಸಿದನು.

APCERT

No longer on the defensive, the Marathas led by Tarabai, Rajaram's queen, made large-scale inroads into Mughal territories, eventually conquering large parts of India. During this rapid expansion, the Marathas themselves underwent a structural transformation. The centralised state from Shivaji's time gave way to a more decentralised structure, still nominally centred around the Chhatrapati, but with the chiefs wielding more power. In particular, the Peshwa (a Persian term for 'prime minister') wielded great influence, even over the Chhatrapati himself. In particular, Peshwa Bajirao I and his son Nanasaheb Peshwa were instrumental in the pan-Indian expansion of the Marathas.

The Marathas brought large parts of India (Fig. 3.11) under their control and generally ruled them well. But with the regional chiefs acquiring more power and autonomy, this also resulted in occasional indiscipline and abuse, in stark contrast with Shivaji's values. For instance, the Marathas' ten-year campaign in Bengal inflicted much cruelty and devastation on the common people.

In their northward expansion, the Marathas briefly controlled the areas of Lahore, Attock and even Peshawar (in modern-day Pakistan). They fought with the Afghans, and despite suffering a disastrous defeat at Panipat in 1761, they quickly recovered during the time of Peshwa Madhavrao I. Under the leadership of Mahadji Shinde (also known as Mahadji Scindia), they went on to recapture Delhi in 1771, which remained under their control till the British captured it three decades later.

In the latter half of the 18th century, the chief rivals of the British in India were the Marathas. Three Anglo-Maratha wars (as they are called) were fought between 1775 and 1818. Owing to the Marathas' increased internal disunity and the superior organisational and technological abilities of the British, they succeeded in ending the Maratha power. In effect, the British took India from the Marathas more than from the Mughals or any other power.

AP SCERT

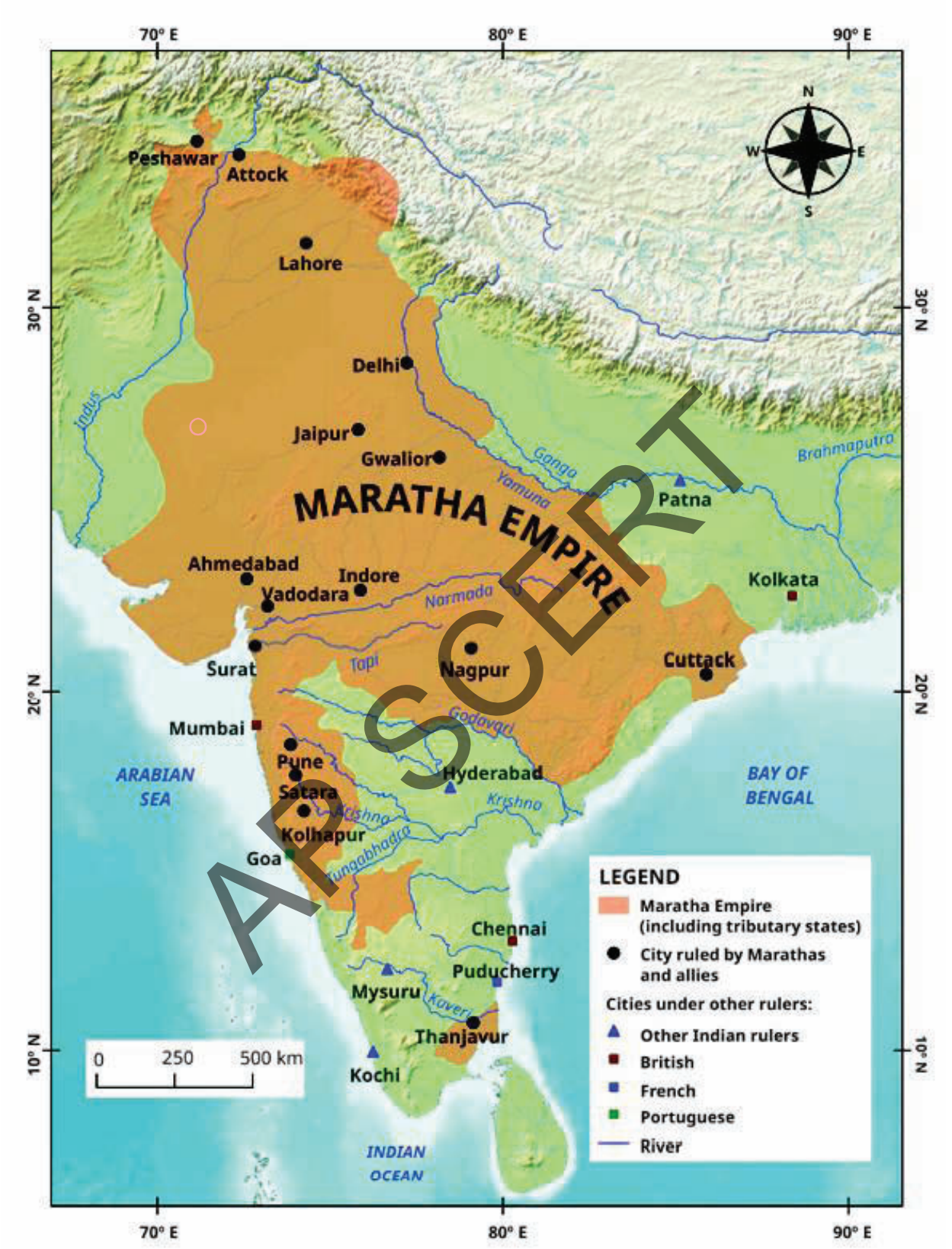
ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡದೆ ರಾಜರಾಮ್‌ನ ರಾಣಿ ತಾರಾಬಾಯಿ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಮೊಘಲ್ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು (ಜಯಿಸಿದರು). ಈ ತ್ವರಿತ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾದರು. ಶಿವಾಜಿ ಕಾಲದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಛತ್ರಪತಿಯ ಸುತ್ತ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಾಯಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೇಶ್ವೆ (ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ) ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಮಾರಾಠರ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜಿರಾವ್ – 1 ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ನಾನಾಸಾಹೇಬ್ ಪೇಶ್ವೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು.

ಮರಾಠರು ಭಾರತದ ಬಹಳ ಭೂಭಾಗಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಿದರು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಾಯಕರು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಶಿವಾಜಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದ ಬಂಗಾಲದ ಮೇಲಿನ ಮರಾಠರ ಆಕ್ರಮಣವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಕ್ರೌರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿನಾಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು.

ಉತ್ತರ ಕಡೆ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು, ಲಾಹೋರ್ ಅಟಕ್, ಮತ್ತು ಪೆಷಾವರ್ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಕಿಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇವೆ) ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಹ ಕೆಲಕಾಲದವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಅಫ್ಘನ್ನರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದರು. 1761ರಲ್ಲಿ ಪಾನಿಪತ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೀನಾಯ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ, ಪೇಶ್ವೆ ಮಾಧವರಾವ್–1 ಬೇಗನೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡರು. 1771ರಲ್ಲಿ ಮಹಾದಜೀ ಷಿಂಡೇ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ಅವರು ಮರಳಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಬ್ರಿಟೀಷರು ದೆಹಲಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ದೆಹಲಿ ಮರಾಠರ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿತ್ತು.

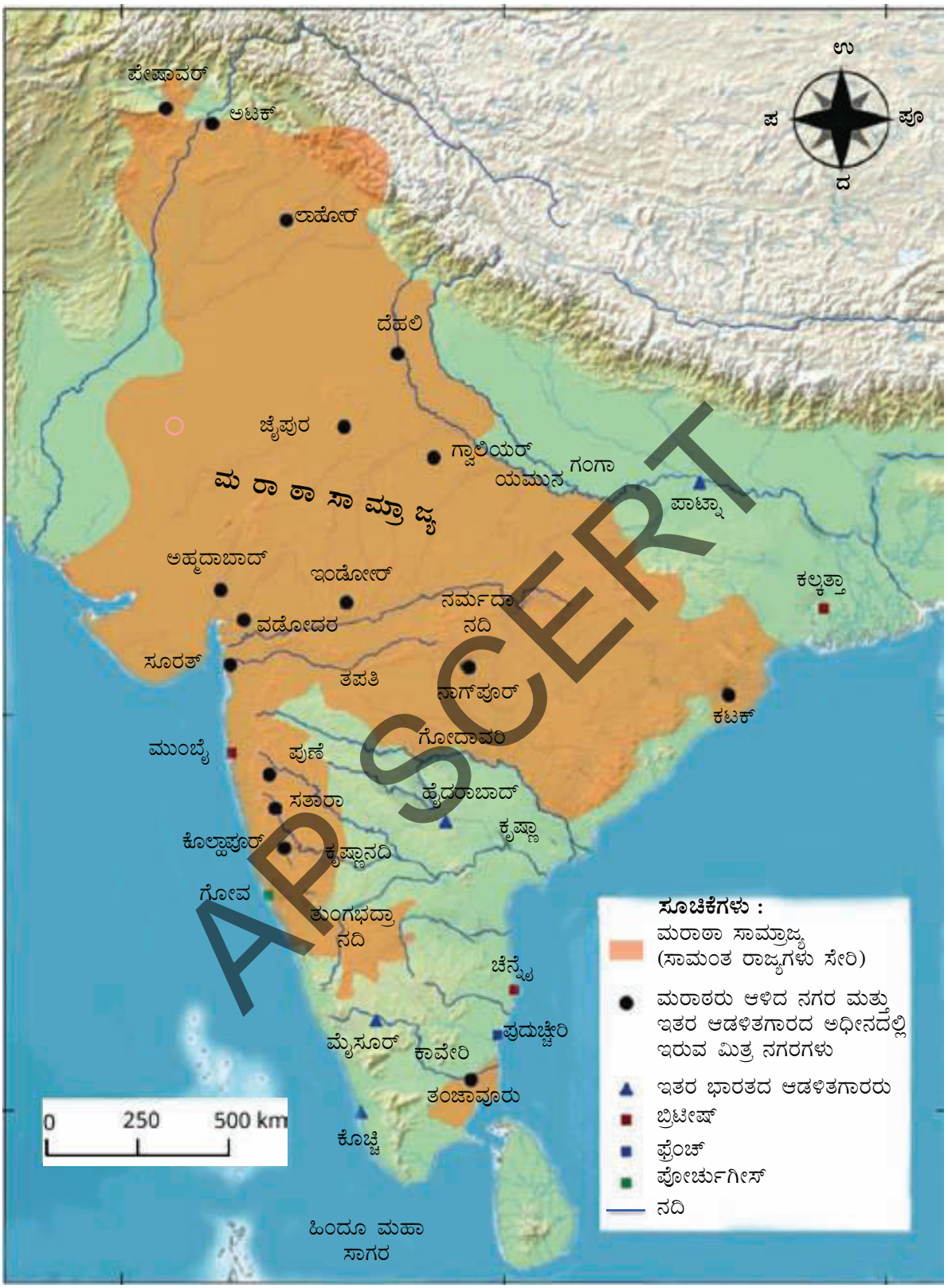
18ನೇ ಶತಮಾನದ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. 1775–1818 ರ ನಡುವೆ ಮೂರು ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠಾ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು. ಮರಾಠರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಆಂತರಿಕ ವಿಭಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಉತ್ತಮ ಸಂಘಟನಾ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಮರಾಠರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತವನ್ನು ಮೊಘಲರು ಅಥವಾ ಇತರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರಾಠರಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

AP SCERT

APSCERT

Fig. 3.11. The extent of the Maratha empire in 1759.

APSCERT

ಚಿತ್ರ 3.11. 1759ರಲ್ಲಿ ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆ.

DON'T MISS OUT

Did you know that Nana Phadnavis, a powerful official under the Peshwas, is credited with organising the first pan-Indian anti-British alliance? He even united with old adversaries like Hyder Ali of Mysore and the Nizam of Hyderabad in this endeavour.

Fig. 3.12. A mural of a British officer surrendering before Nana Phadnavis and Mahadji Shinde after the first Anglo-Maratha war.

AP SCERT

MARATHA ADMINISTRATION

Civilian administration

Shivaji instituted a relatively centralised administration for his kingdom. He abolished the hereditary posts (generally practised under the Sultans or the Mughals) and land assignments and paid a salary to every government official out of the state treasury. Many officials were periodically transferred as well, ensuring that they would not have enough power to dictate terms to the king.

Fig. 3.13. Shivaji minted gold and copper coins in his own name, signifying his sovereignty. The use of the Devanagari script was also an assertion of his cultural identity.

Shivaji also gave pensions to widows of soldiers who died in battles, even offering military posts to their sons, thus demonstrating his care for the soldiers and their families.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾನಾ ಫಡ್ನವಿಸ್ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಿರೋಧಿ ಮೈತ್ರಿಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆ ಹೈದರ್‌ಆಲಿ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮನಂತಹ ಹಳೆಯ ಶತೃಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದನು.

ಚಿತ್ರ 3.12 ಮೊದಲ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮರಾಠ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ನಾನಾ ಫಡ್ನವಿಸ್ ಮತ್ತು ಮಹಾದಾಜೀ ಷಿಂಡೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರ.

AP SCERT

ಮರಾಠಾ ಆಡಳಿತ,

ನಾಗರಿಕ ಆಡಳಿತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅನುವಂಶಿಕ ಪದವಿಗಳು (ಈ ಪದ್ಧತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಅಥವಾ ಮೊಘಲರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿತ್ತು), ಮತ್ತು ಭೂಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಖಜಾನೆಯಿಂದ ವೇತನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ರಾಜನನ್ನು ಶಾಸಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರದಂತೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರ. 3.13 ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವಾನಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಬಳಕೆಯು ಅವರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಸೈನಿಕರ ಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಶಿವಾಜಿ ಪಿಂಚಣಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಸೈನಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇದು ಸೈನಿಕರ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

THINK ABOUT IT

Shivaji issued strict instructions to his officials not to mistreat the subjects or to forcefully grab even a blade of grass from them. In one of the letters issued to his officials, Shivaji says: "Wood from big trees like teak is required for the Navy. If needed, secure permission for cutting the trees from the forest and then proceed. Other trees like the mango and jackfruit are also useful, but do not touch them. Because such trees take many years to mature, and the people look after them like their children. If you cut them, will their sorrow ever end? If you accomplish something by oppressing others, it perishes soon, along with the oppressor. There is harm in the absence of such trees as well. Therefore, do not use force in any circumstances."

Based on Shivaji's letter, what can you tell about his values as a ruler?

Shivaji also had an *"ashta pradhana mandala"*, or council of eight ministers (Fig. 3.14), to assist him with administration.

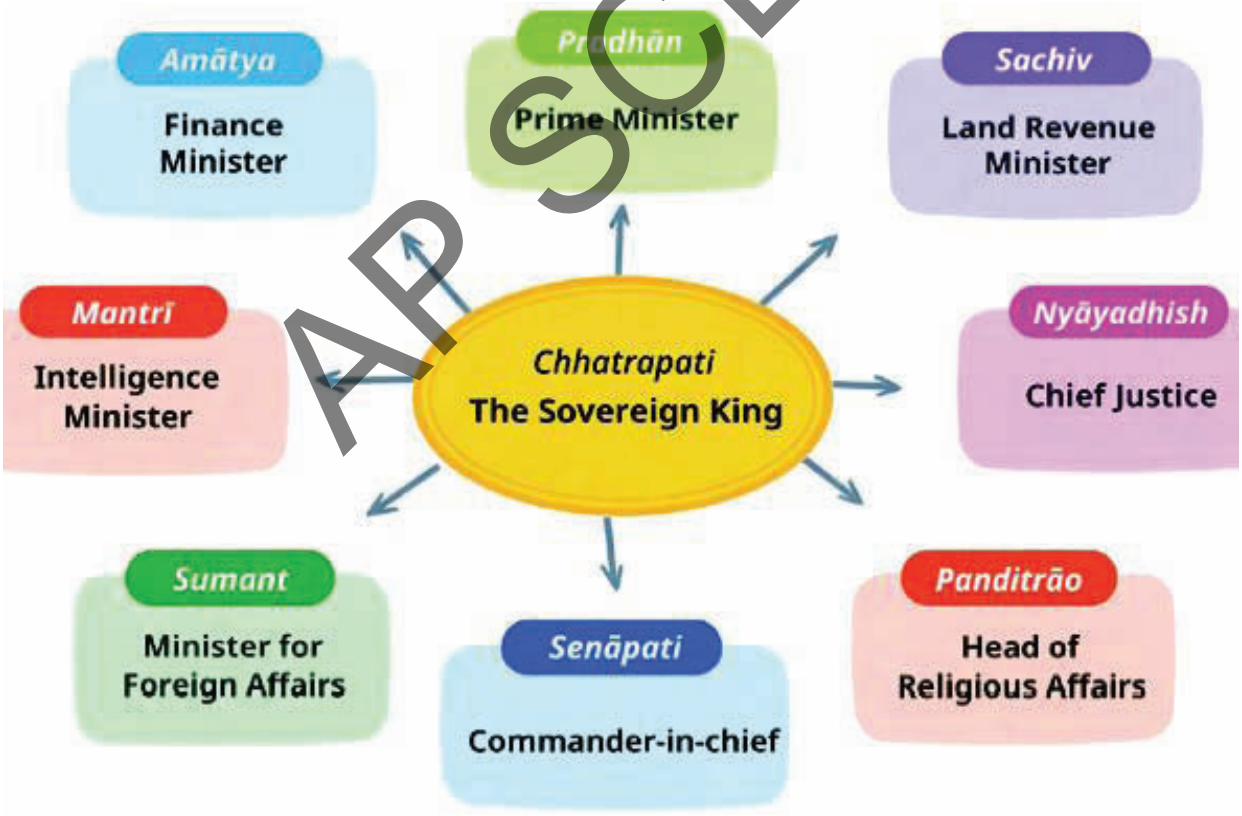

Fig.3.14.

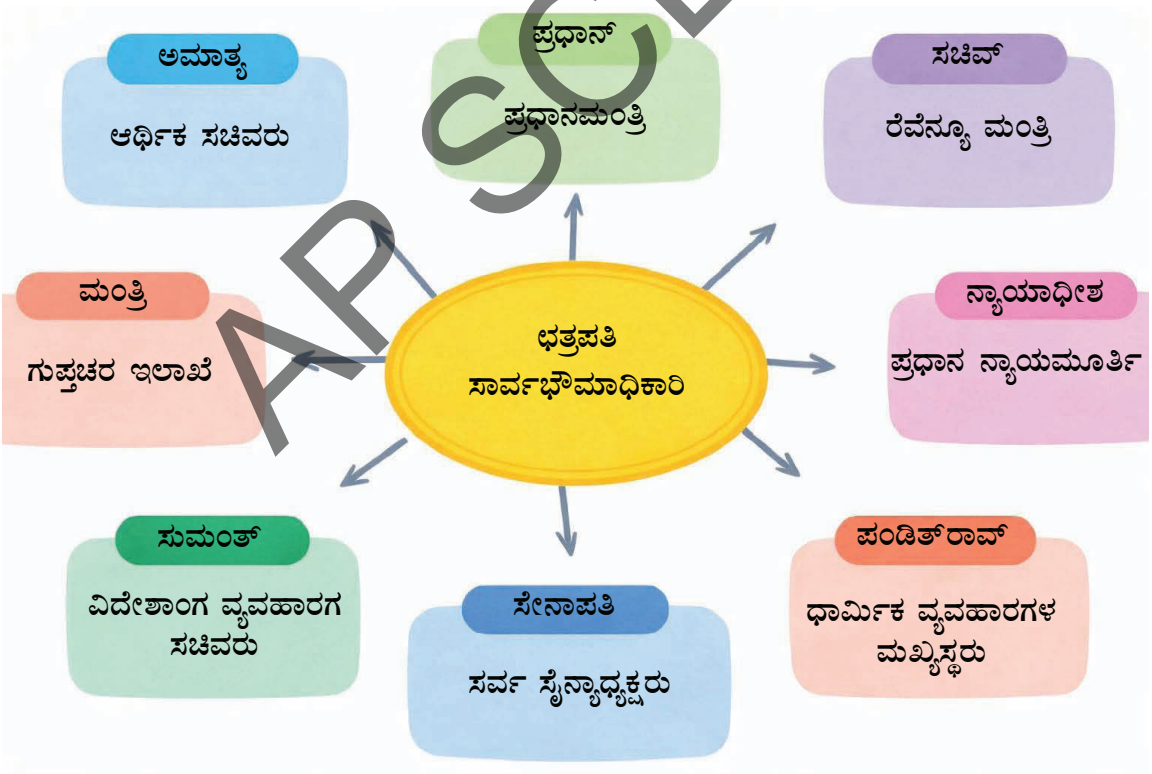
AP SCERT

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಜನರನ್ನು ಕಿರುಕುಳ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಸಹ ಬದಲವಂತವಾಗಿ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ–"ನೌಕಪಡೆಗೆ ತೇಗದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳಿಂದ ಮರದ ದಿಮ್ಮಿಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕಾಡುಗಳಿಂದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲು ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು, ನಂತರ ಮುಂದುವರೆಯಿರಿ, ಮಾವು ಮತ್ತು ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣಿನಂತಹ ಇತರ ಮಗಳು ಸಹ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಮರಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿದರೆ ಅವರ ದುಃಖ ಎಂದಾದರೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ? ನೀವು ಇತರರನ್ನು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಿದರೆ, ಅದು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮಾಡಿದವರು ಸಹ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದರೆ ಹಾನಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡಿ"

ಆತನು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಶಿವಾಜಿ ಒಬ್ಬ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಏನು ಹೇಳಬಹುದು?

ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನರು ಎನ್ನುವ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಮಂತಿಮಂಡಲ ಇತ್ತು.

ಚಿತ್ರ. 3.14.

APSCERT

The Marathas often levied taxes called *chauth* (25 per cent) and *sardeshmukhi* (an additional 10 per cent to *chauth*) from provinces that were not directly under them, including places in the Deccan and north India. In return, the Marathas protected those provinces and did not intervene in their internal administration. The Mughals also approved of this arrangement through various treaties, and over time, some of these provinces became a part of the Maratha Empire.

DON'T MISS OUT

Fig. 3.15.

In the 18th century, the Marathas often adopted the Mughal style of coinage owing to its popularity, but added their own cultural symbols to it. For instance, this rare Maratha coin known as the 'Ganapathi Pantapradhn rupee', minted in the early 19th century by the Patwardhans (generals under the Peshwa), features inscriptions in two scripts — Devanagari and Persian. One side is an invocation to Ganapati while the other declares loyalty to the Peshwa (often referred to as 'Pantapradhn' in Marathi).

Military administration

The Maratha armed forces were divided into three parts — infantry, cavalry and navy. The cavalry was made up of two types of soldiers — the *bargirs*, whose horses and equipment were paid for by the state, and the *shiledrs*, whose horses and equipment were paid for by the soldiers themselves. In the 18th century, the Marathas also noticed the superiority of Europeanstyle disciplined troops and artillery, and they tried to raise and recruit such troops. In particular, Mahadji Shinde had a large European-style army.

Swords and lances were the preferred weapons of the Marathas (Fig. 3.16). However, they also used guns in sizable numbers. Rockets were used in military campaigns from the days of Shivaji himself, and by 1770, metal tube rockets were also being used.

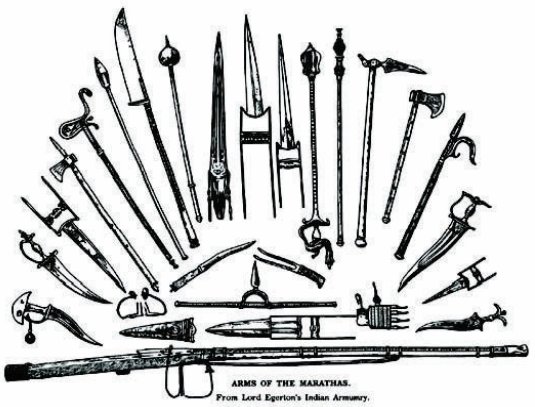

Fig. 3.16. Some of the weapons used by the Marathas.

AP SCERT

ಶಿವಾಜಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನ ಮಂಡಲಿ ಅಥವಾ 8 ಮಂದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಂಡಳಿ ಸಹ ಇದ್ದಿತು. ಮರಾಠರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದಕ್ಕನ್ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಿಂದ 'ಚೌತ್' ಮತ್ತು 'ಸರ್ದೇಶ್ ಮುಖ್' (ಚೌತ್ ಜೊತೆಗೆ 10 ಪ್ರತಿಶತ) ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮರಾಠಾರು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಆಂತರಿಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೊಘಲರು ವಿವಿಧ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾದವು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

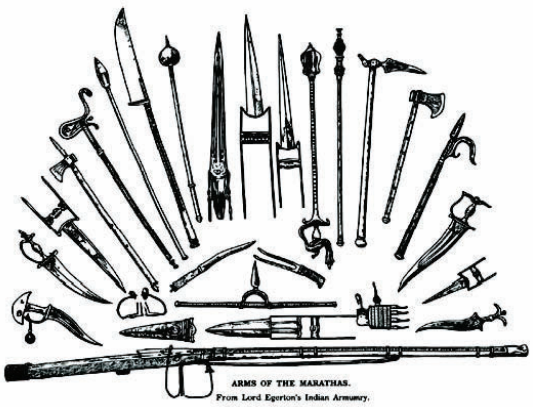
(ಚಿತ್ರ 3.15)

18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಮೊಘಲ್ ಶೈಲಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಟ್ವರ್ಧನ್ನರು (ಪೇಶ್ವೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸೈನಿಕಾಧಿಕಾರಿಗಳು) ಮುದ್ರಿಸಿದ ಗಾಗಾಪಂತ್ ಪ್ರಧಾನ್ ರೂಪಾಯಿ (ಚಿತ್ರ 3.15) ಎಂಬ ಅಪರೂಪದ ನಾಣ್ಯದ ಮೇಲೆ ದೇವನಾಗರಿ ಮತ್ತು ಪರ್ಷಿಯನ್ ಎಂಬ ಎರಡು ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಗಣಪತಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ಇದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಪೇಶ್ವಾಗೆ (ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಂತ್ ಪ್ರಧಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ) ವಿದೇಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹೇಳಿಕೆ ಇದೆ.

ಸೈನಿಕ ಆಡಳಿತ

ಮರಾಠಾ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪದಾತಿದಳ, ಅಶ್ವದಳ ಮತ್ತು ನೌಕಪಡೆ, ಅಶ್ವದಳದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಸೈನಿಕರು ಇದ್ದರು. ಬಾರ್ಗಿರ್‌ಗಳು ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳು, ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಾಗಿ ಆಗುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ರಾಜ್ಯವೇ ಭರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಲೇದಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾದ ಹಣವನ್ನು ಅವರೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಶೈಲಿಯ ಶಿಸ್ತಿನ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ಫಿರಂಗಿದಳದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಪಡೆಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಾದಾಜೀ ಷಿಂಡೆಯವರು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಶೈಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.

ಖಡ್ಗಗಳು, ಈಟಿಗಳು ಮರಾಠರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಆಯುಧಗಳು (ಚಿತ್ರ 3.16) ಆದರೆ, ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕುಗಳನ್ನು ಸಹ ಬಳಸುತ್ತಿದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ರಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1770ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೆಟೆಲ್ ಟ್ಯೂಬ್ ರಾಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸಹ ಬಳಸುವುದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಚಿತ್ರ 3.16 ಮರಾಠಾರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಕೆಲವು ಆಯುಧಗಳು

AP SCERT

As we saw earlier, forts were initially the mainstay of Maratha power. Shivaji controlled and built a considerable number of forts, as they were essential to strategically control important routes and shelter the army when engaging in guerrilla warfare.

Ramachandrapant Amatya, the finance minister of Shivaji, in his work *dnypatra* ('The Royal Edict') explains,

"Forts are the core of the state. In their absence, the land gets devastated in the face of an invasion. Therefore, all the former kings secured the country by building forts. This kingdom (Maratha kingdom) was created by the late great master [Shivaji] from forts alone ... A great enemy like Aurangzeb invaded [this kingdom], conquered great empires like Bijapur and Bhaganagar

[... but] it was due to forts that the [Maratha] state survived despite decades of onslaught."

Maritime supremacy

As we saw, Shivaji created a navy to secure the west coast. In the 18th century, Kanhoji Angre guided the Marathas to victory in many naval battles, thanks to a clever use of geography and battle tactics, despite the Maratha ships not being as technologically advanced as the European ones.

At the time, the main strength of Europeans in India was their navies. They forced Indians to purchase their naval trade passes (*cartaz* in Portuguese) at a price; any ship without a pass was confiscated. The Marathas challenged this practice and started demanding passes from the Europeans themselves - who showed their frustration by labelling Kanhoji Angre a 'pirate'!

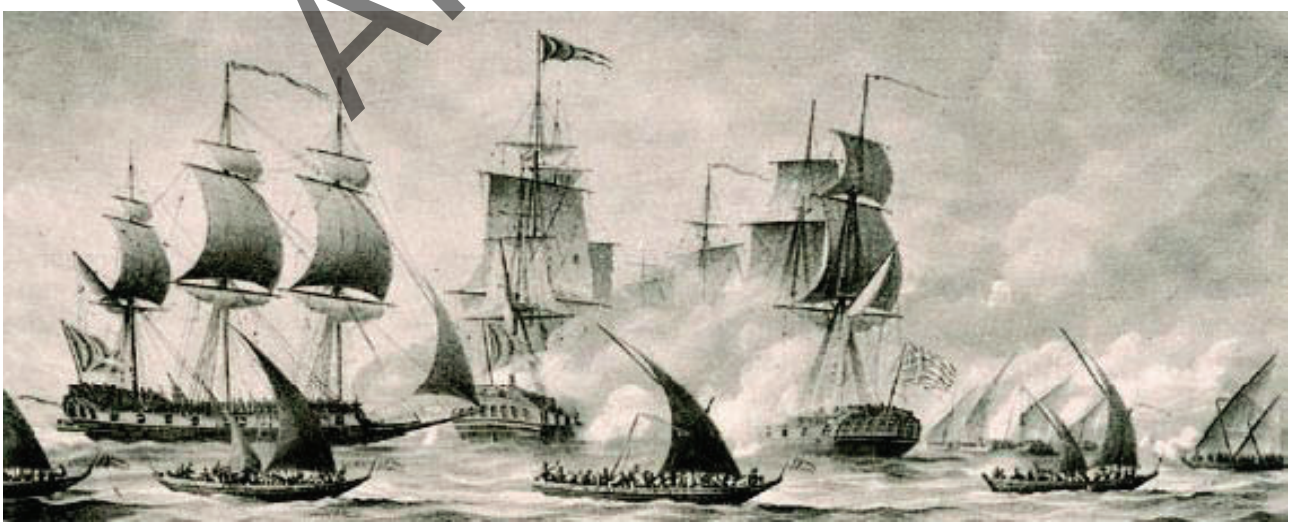

Fig. 3.17. Maratha ships attacking English ships

APSCERT

ನಾವು ಮೊದಲೇ ನೋಡಿದಂತೆ, ಕೋಟೆಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ಶಕ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಶಿವಾಜಿ ಅನೇಕ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇತರೇ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಲು ಇವು ಬಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು.

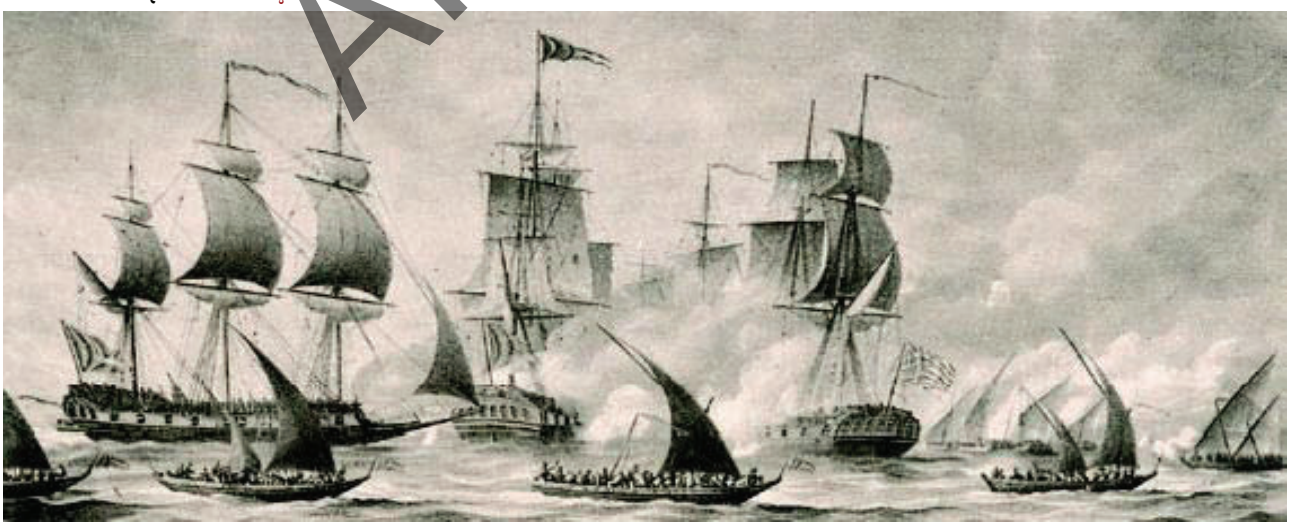
ಶಿವಾಜಿಯ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವ ರಾಮಚಂದ್ರ ಪಂತ್ ಅಮಾತ್ಯರು ಬರೆದ 'ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ; 'ಕೋಟೆಗಳು ಒಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ (ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ) ಜೀವ ಇದ್ದಂತೆ, ಅವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಆಕ್ರಮಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ದಿವಂಗತ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಈ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಕೋಟೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಯಿತು. ಮರಾಠರು ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬಿಜಾಪುರ ಮತ್ತು ಭಾಗ್ಯನಗರದಂತಹ ಮಹಾನಗರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಔರಂಗಜೇಬನು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಲು ಈ ಕೋಟೆಗಳೇ ಕಾರಣ".

ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ದಾಳಿಗಳು ನಡೆದರೂ ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಭದ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಟೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ಆಧಿಪತ್ಯ

ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ, ಶಿವಾಜಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ನೌಕಾಪಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ಹೋಜಿ ಆಂಗ್ರೇ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮರಾಠರನ್ನು ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು. ಮರಾಠರ ಹಡಗುಗಳು ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆತನು ಈ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನು.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಶಕ್ತಿ ಅವರ ನೌಕಾಪಡೆಗಳೇ. ಅವರು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಪಾಸ್‌ಗಳನ್ನು (ಕಾರ್ಟೆಜ್–ಪೋರ್ಚ್‌ಗೀಸ್ ಶಬ್ದ) ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆಗೆ ಖರೀದಿಸುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಸ್ ಇಲ್ಲದ ಎಲ್ಲಾ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಅವರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರಾಠರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನು ಪಾಸ್‌ಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಸಹನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಕನ್ಹೋಜಿ ಆಂಗ್ರೇಯನ್ನು 'ಕಡಲುಗಳ್ಳ' ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಚಿತ್ರ . 3.17. ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಹಡಗುಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮರಾಠ ಹಡಗುಗಳು

APSCERT

DON'T MISS OUT

In 1665, four ships from Shivaji's fleet reached Muscat, the capital of Oman. The ruler there captured them and arrested the men onboard. He also prepared a few ships to attack Shivaji's coastal possessions. But, on hearing that Shivaji's Navy contained more than a hundred ships, he retreated inside the harbour with his ships.

Judicial system

The Marathas had an efficient judicial system, remarkable for its moderation in using capital punishment (the death penalty). The *panchyat* (not to be confused with the currentday Panchayat, a governmental body) was a local gathering of officials and prominent men, and the main body that delivered justice. An appeal could be made to a Maratha chief in case of an unsatisfactory verdict. Additionally, in various prominent towns such as Pune, Indore, etc., the *kotwl* or the police was also deployed to ensure law and order within the city.

Trade networks

Shivaji encouraged trade and actively participated in maritime foreign trade himself. He and his officials had their own ships, which they regularly sent to ports as far away as Mocha in Yemen, Muscat in Oman, and Malacca in Malaysia. Some of these ships carried cargo like gold, textiles, etc. Roads were constructed and maintained. In places such as Odisha in the 18th century, a network of ferries was maintained for riverine transport. Bridges were built over rivers and small streams.

Cultural Revival

The Marathas contributed substantially to India's cultural developments. Shivaji's vision of Swarjya is evident in his seal, which carried a Sanskrit inscription, a notable departure from the prevalent Persian seals "This seal (i.e. authority) of Shivaji, the son of Shahji, waxing like the new moon, revered by the world, reigns for the welfare (of the people)." Shivaji also commissioned a treatise called *Rajya-Vyavahara- Kosha* with the aim of promoting the Marathi language; it provided Sanskrit equivalents for the prevalent Persian words used in diplomatic exchanges, as a result of which, the percentage of foreign loanwords in Maratha diplomacy decreased considerably.

Fig. 3.18. Shivaji's seal

AP SCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

1665ರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ನೌಕಾಪಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ಹಡಗುಗಳು ಓಮನ್ ರಾಜಧಾನಿ ಮಸ್ಕಟ್ ತಲುಪಿದವು. ಅಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತಗಾರ ಈ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಓಮನ್‌ನ ರಾಜ ಕೆಲವು ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಶಿವಾಜಿಯ ನೌಕಾಪಡೆಯಲ್ಲಿ 100ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಡಗುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಹಡಗುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಂದರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಮರಾಠರು ದಕ್ಷ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು, ಮರಣದಂಡನೆ ವಿಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತುಂಬಾ ಮಿತವಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಗಣ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪಂಚಾಯಿತಿ (ಅದು ಇಂದಿನ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಅಲ್ಲ) ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ತೀರ್ಪು ಅತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮರಾಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಪುಣೇ ಮತ್ತು ಇಂದೋರ್‌ನಂತಹ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಕೊತ್ವಾಲ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಪೊಲೀಸರನ್ನು ಸಹ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಶಿವಾಜಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಸಮುದ್ರ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲೂ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದನು. ಆತನು ಮತ್ತು ಆತನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಯೆಮೆನ್‌ನ ಮೊಚಾ, ಓಮನ್‌ನ ಮಸ್ಕಟ್ ಮತ್ತು ಮಲೇಷ್ಯಾದ ಮಲಕ್ಕಾದಂತಹ ದೂರದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು. 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಓಡಿಶಾದಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನದಿ ಸಾರಿಗೆಗಾಗಿ ಫೆರ್ರಿನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ನ್ನು (ನೌಕಾಮಾರ್ಗ) ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಉಪನದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇತುವೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ

ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮರಾಠರು ಗಣನೀಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಶಿವಾಜಿಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಆತನ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕುರಿತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಸನವಿದೆ; ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮುದ್ರೆಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥ 'ಷಾಜೀ ಮಗನಾದ ಶಿವಾಜಿಯ ಈ ಮುದ್ರೆಯು (ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರ) ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಯಿತು ಎಂದಾಗಿದೆ'. ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶಿವಾಜಿ 'ರಾಜ್ಯವ್ಯವಹಾರಕೋಶ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದು ದೌತ್ಯಪರವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಪದಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಇದರ ಫಲಿತವಾಗಿ ಮರಾಠರ ದೌತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಶ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಇಳಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 3.18 ಶಿವಾಜಿಯ ಮುದ್ರೆ

AP SCERT

Shivaji was a devout Hindu who respected other religions while upholding his own. His saffron-coloured flag was adopted by all Marathas. He rebuilt desecrated temples, promoted Sanskrit and Marathi literature, religious institutions, and traditional arts.

But perhaps he contributed most to the revival of ancient Indian culture and values by giving people a demonstration that mighty kingdoms and empires could be defeated, and the Marathas could maintain, expand and administer an empire of their own.

The mighty Maratha women

Tarabai was a fearless Maratha warrior queen who ruled in the early 18th century after the death of her husband Rajaram. Realising that with the presence of Aurangzeb and the Mughal army in the Deccan, north India was unprotected, she organised large Maratha armies and sent them to invade Mughal territories in the north. In that sense, she was the architect of the northward Maratha expansion. Her sense of military strategy and her tenacity outsmarted the Mughal Empire and preserved Maratha independence during a critical period.

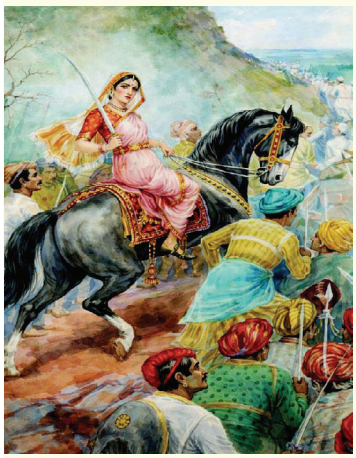

Fig. 3.19. Tarabai in battle (painting by M.V. Dhurandhar)

Ahilyabai Holkar was a scion of the Holkar dynasty, one of the chief families instrumental for the Maratha expansion in north India; during the 18th century, this dynasty ruled a kingdom of considerable extent in central India, around present-day Indore. Even after losing her husband and son, she bravely governed the state for thirty years, administering it wisely while caring for the common people. Ahilyabai was a devout person who built and restored hundreds of temples, ghats, wells, and roads throughout India, from Kedarnath in the north to Rameswaram in the south.

Fig. 3.20. A postage stamp commemorating Ahilyabai Holkar

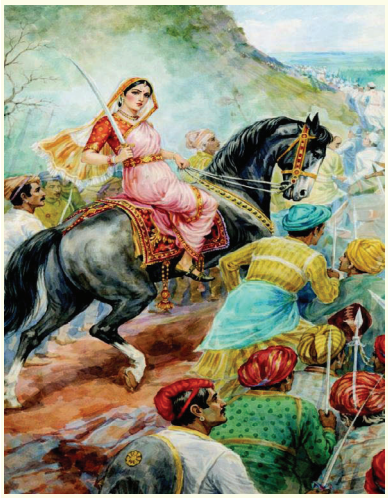
Most famously, she rebuilt the Kashi Vishwanath temple in Varanasi that had been destroyed by Aurangzeb and the Somnath temple in Gujarat that had been destroyed by Mahmud of Ghazni. Ahilyabai Holkar is also credited with promoting the Maheshwar weaving industry in Madhya Pradesh, revitalising traditional handloom crafts that continue to thrive today.

APSCERT

ಶಿವಾಜಿ ಒಬ್ಬ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಹಿಂದೂವಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನದೇ ಆದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಾ ಮರಾಠರು ಅವರ ಕೇಸರಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆತನು ಪಾಳುಬಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಪುನಃನಿರ್ಮಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆತನ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೊಡಗೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಬಲ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೋಲಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಮರಾಠರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು, ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು, ಮತ್ತು ಆಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದು.

ಪ್ರಭಲ ಮರಾಠ ಮಹಿಳೆಯರು

ಚಿತ್ರ 3.19 ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಾರಾಭಾಯಿ (ಎಂ.ವಿ. ದುರಂಧರ್ ಅವರ ಚಿತ್ರಕಲೆ)

ತಾರಾಬಾಯಿ ಒಬ್ಬ ನಿರ್ಭೀತ ಮರಾಠಾ ಯೋಧೆ. ತನ್ನ ಪತಿ ರಾಜರಾಮ್ ಮರಣದ ನಂತರ ಆಕೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದಳು. ದಕ್ಷಿಣ್‌ನಲ್ಲಿ ಔರಂಗಜೇಬು ಮತ್ತು ಮೊಘಲ್ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಆಕೆ ದೊಡ್ಡ ಮರಾಠಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಉತ್ತರದ ಮೊಘಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಮುಂದಾದಳು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಯುದ್ಧ ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮೊಘಲ್‌ರಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಷ್ಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದಳು.

18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಹೋಳ್ಕರ್ ರಾಜವಂಶ ಪಾರಸುದಾರಳು **ಅಹಲ್ಯಭಾಯಿ ಹೋಳ್ಕರ್**. ಈ ರಾಜವಂಶವು ಇಂದಿನ ಇಂಡೋರ್ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಮಧ್ಯ ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಆಳಿತು. ತನ್ನ ಪತಿ ಮತ್ತು ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೂ ಅವಳು 30 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದಳು. ಒಬ್ಬ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಮಹಿಳೆ ಅಹಲ್ಯಭಾಯಿ ಉತ್ತರದ ಕೇದಾರನಾಥದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಮೇಶ್ವರದವರೆಗೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ನೂರಾರು ದೇವಾಲಯಗಳು, ಘಾಟ್‌ಗಳು, ಬಾವಿಗಳು ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನವೀಕರಿಸಿದಳು.

ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯವಾದ ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಔರಂಗಜೇಬನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಅಹಲ್ಯಬಾಯಿ ಪುನಃನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಘಜ್ನಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ನಾಶಪಡಿಸಿದ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಆಕೆ ಪುನಃನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಮಹೇಶ್ವರ ಕೈಮಗ್ಗ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಅವಳು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕೈಮಗ್ಗ ನೇಯ್ಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಜೀವ ತುಂಬಿದಳು.

ಚಿತ್ರ 3.20 ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾದ ಅಂಚೆ ಚೀಟಿ.

APSCERT

DON'T MISS OUT

The Modi script (a cursive form of Devanagari) was the main script used by Marathas for their correspondence.

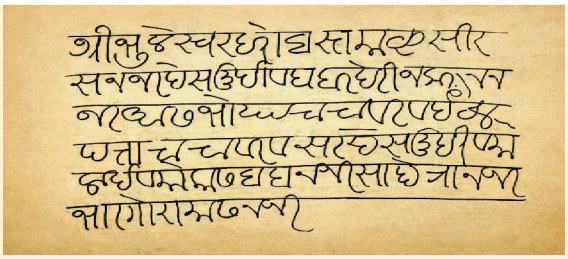

Fig. 3.21. A sample of Chhatrapati Shahu Maharaj's handwriting in the Modi script

Shivaji's example continued to inspire his successors. For instance, the Bhonsles of Nagpur emerged as the enthusiastic supporters of local culture and tradition, and the worship of the deity Jagannath at Puri (in Odisha), which was often interrupted during the Mughal rule, was revived with the support of the Marathas. But perhaps the most impressive contribution came from a few remarkable Maratha women. Let us hear about two of them (see facing page).

In focus: Thanjavur

Let us turn southward to witness another example of cultural contribution. Ekoji, the half-brother of Shivaji, conquered the Thanjavur region (in present-day Tamil Nadu) in the late 17th century, marking the beginning of Maratha rule in the area. The Thanjavur Marathas especially helped create a syncretic culture that was rich and full of innovation. They were great patrons of the arts, and many of the rulers themselves were poets and dramatists.

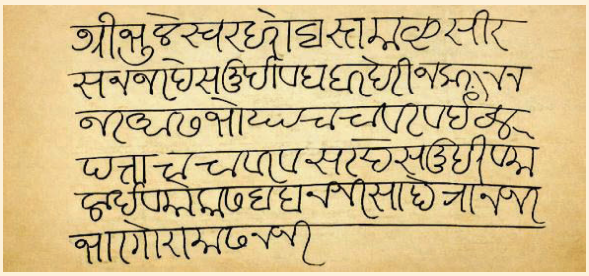

Fig. 3.22. A traditional Thanjavur style painting, featuring delicate gold foil work that lends it a rich, radiant appearance; this style flourished under the patronage of the Marathas

© NCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಮೋಡಿಲಿಪಿ: ಮರಾಠರು ತಮ್ಮ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಡಿಲಿಪಿಯನ್ನು (ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಇಟಾಲಿಕ್ ರೂಪ) ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಿತ್ರ 3.21 ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಛತ್ರಪತಿ ಸಾಹುಮಹಾರಾಜ್ ಅವರ ಕೈಬರಹದ ಮಾದರಿ.

ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನ ಆದರ್ಶಗಳು ಆತನ ವಂಶಸ್ಥರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾಗಪುರದ ಭೋಂಸ್ಲೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆದರಿಸಿದರು. ಮೊಘಲ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ (ಒಡಿಶಾ) ಜಗನ್ನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮರಾಠರ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮರಾಠ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕೊಡುಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮರಾಠ ಮಹಿಳೆಯರಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ

ತಂಜಾವೂರು

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಹಕಾರದ ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಶಿವಾಜಿಯ ಮಲ ಸಹೋದರ ಏಕೋಜೀ 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂಜಾವೂರನ್ನು (ಪ್ರಸ್ತುತ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತಂಜಾವೂರಿನ ಮರಾಠರು ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನವಾದ, ಸಂಪತ್ಭರಿತವಾದ ಒಂದು ಮಿಶ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಕಲೆಯನ್ನು ಆದರಿಸಿದರು. ರಾಜರಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಜನ ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳು, ನಾಟಕಕಾರರು ಇದ್ದರು.

ಚಿತ್ರ 3.22 ತಂಜಾವೂರು ಶೈಲಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಿತ್ರಕಲೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ತೆಳುವಾದ ಚಿನ್ನದ ಎಲೆಯ ಕೆಲಸವು ಚಿತ್ರಕಲೆಗೆ, ಭವ್ಯವಾದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನದ ನೋಟವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶೈಲಿಯ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮರಾಠರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

APSCERT

LET'S EXPLORE

Have you heard of the dance form 'Bharatnatyam'? Did you know that this dance form has a deep connection with the Marathas? Can you find out what this connection was?

Of all the Thanjavur Maratha rulers, the contributions of Serfoji II are the most notable. He was well-versed in many Indian and European languages and wrote a Marathi play named *Devendra Kuravanji*, where he describes world geography in detail as was known at the time. Serfoji patronised many talented musicians, and it was during his time that modern Carnatic music took shape. It is also said that the modern stages of the famous classical dance form of Bharatanatyam took shape in this period.

Fig. 3.23. Marathi inscription on a wall of the Brihadishwara temple wall recording the history of the Bhonsle family.

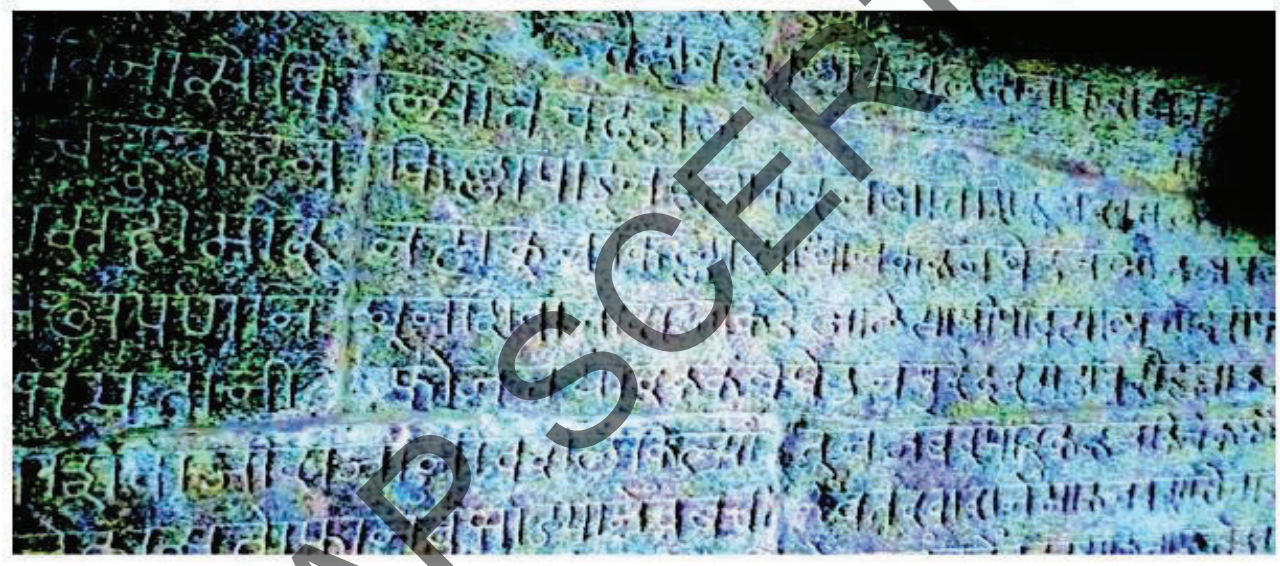
Serfoji was quite interested in medicine and established the Dhanwantari Mahal, a centre of medicine that offered free treatment of diseases using both Indian and Western medicine. He also started a printing press, the first such example in India by a native ruler. He got the history of the Bhonsle family inscribed on the walls of the Brihadishwara temple at Thanjavur, which is one of the largest single inscriptions in India, a record for posterity. The cultural environment of Thanjavur was multilingual, with a mix of many influences. The local Tamil culture, the Telugu culture of the former rulers, and the current rulers' Marathi culture interacted with each other freely.

© SCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನೀವು ಭರತನಾಟ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿರುವಿರಾ? ಈ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಮರಾಠರೊಂದಿಗೆ ಆಳವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಈ ಸಂಬಂಧ ಏನು ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಿರೇ?

ತಂಜಾವೂರಿನ ಮರಾಠ ಆಡಳಿತಗಾರರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸೆಫ್ಜೋಜಿಯ ಕೊಡುಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಆತನು ಹಲವಾರು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನು. ಅವರು 'ದೇವೇಂದ್ರ ಕುರುವಂಜಿ' ಎಂಬ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಪ್ರಪಂಚದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಸೆಫ್ಜೋಜಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಸಂಗೀತಗಾರರನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದನು. ಆತನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ 'ಭರತನಾಟ್ಯ'ದ ಆಧುನಿಕ ಹಂತಗಳು ಸಹ ಆತನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡವು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 3.23 ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೋರಿಸ್ಲೆ ಕುಟುಂಬದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಮರಾಠ ಶಾಸನ.

APSCERT

ಸೆಫ್ಜೋಜಿಗೆ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು. 'ಧನ್ವಂತರಿ ಮಹಲ್' ಎಂಬ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಆತನು ಮುದ್ರಣಾಲಯವನ್ನು ಸಹ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿನು. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಿ ರಾಜರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣಾಲಯವಾಗಿತ್ತು. ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭೋಂಸ್ಲೆ ಕುಟುಂಬದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಂಜಾವೂರಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರವು ಬಹು ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ರಾಜರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ತಮಿಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಸ್ಪರ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋದ್ದವು.

The Maratha legacy

The Maratha rule challenged Mughal dominance and established the largest Indian empire before the British took over the Subcontinent, controlling much of central and northern India. They set up a new way of governing with an efficient administration, and also revived the local Hindu traditions without religious discrimination. Their brave fight against oppressive rule and foreign power was driven by the fiery ideal of Swarjya. Later it inspired many Indians to believe they could govern themselves, planting the early seeds for India's freedom movement.

Before we move on ...

- → Chhatrapati Shivaji Maharaj founded the Maratha kingdom in the 17th century. Its decades-long resistance to Mughal power, and the experience gained from this, helped in its pan-Indian expansion in the 18th century.
- → The British captured India effectively from the Marathas more than from any other Indian power.
- → Forts were the core of Maratha state; the Marathas controlled hundreds of forts, thus strategically strengthening their control over the region.
- → Their formidable navy resisted European naval supremacy for quite some time despite lack of access to the latest technology of the time.
- → The Marathas inspired a new cultural confidence amongst Indians in various regions, thus contributing to the cultural revival and innovation.

AP SCERT

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. A historian studying the Aravalli hills finds that the narrow Haldi Ghati Pass was strategically used for hit-and-run tactics against a powerful army. This pass is best known for the ( )

   A) Battle of Talikota

   B) Guerrilla warfare of Maharana Pratap

   C) Jauhar at Chittorgarh Fort

   D) Second Battle of Panipat

ಮರಾಠ ಪರಂಪರೆ

ಮರಾಠರು ಮೊಘಲ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅವರು ಉಪಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರು ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಅವರು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರು. ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಶಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಮರಾಠರ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಹೋರಾಟವು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಎನ್ನುವ ಉಜ್ವಲ ಆದರ್ಶದಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಂತರ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಆಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಇದು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತು. ಭಾರತೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಮೊದಲ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಲಾಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮೊಘಲರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತು, ಎದುರಿಸಿ, ಇದರಿಂದ ಪಡೆದ ಅನುಭವದಿಂದ 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಮರಾಠರನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

→ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗಿಂತ ಮರಾಠರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

→ ಕೋಟೆಗಳು ಮರಾಠಾ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರ, ಮರಾಠರು ನೂರಾರು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಂತದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

→ ಅವರ (ಮರಾಠ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಬಲಿಷ್ಠ ನೌಕಪಡೆಯು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ನೌಕಾಪಡೆಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿತು.

→ ಮರಾಠರು ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತುಂಬಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ನಾವೀನ್ಯತೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು.

APSCERT

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಅರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಇತಿಹಾಸಕಾರರೊಬ್ಬರು ಕಿರಿದಾದ ಹಲ್ದಿಘಾಟಿ ಕಣಿವೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಬಲ ಸೈನ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿನ ದಾಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು; ಈ ಕಣಿವೆಗಳು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ?

ಎ) ತಾಳಿಕೋಟೆ ಕದನ ( )

ಬಿ) ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್‌ನ ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ

ಸಿ) ಚಿತ್ತೋರಗಡ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಜೌಹಾರ್

ಡಿ) ಎರಡನೆ ಪಾಣಿಪತ್ ಕದನ

2. Why were officials periodically transferred in Shivaji's system? ( )

   A) To give them experience in different regions

   B) To prevent them from becoming too powerful in one place

   C) To collect taxes from regional peasants

   D) To promote local alliances in different regions

3. Analyse how geography (particularly mountains and coastlines) guided Maratha military strategy and state formation.
4. Explain the Ashta Pradhana Mandala established by Shivaji and mention its importance in administration.
5. The chapter states, "The British took India from the Marathas more than from the Mughals or any other power." What do you think this means? What evidence from the chapter supports this idea?
6. Compare how Shivaji and later Marathas treated religious places and people of different faiths. What evidence from the chapter shows their approach to religious diversity?
7. The chapter describes how forts were 'the core of the state' for Marathas. Why were they so important? How did they help the Marathas survive against larger enemies?
8. After this introduction to the Maratha period, what do you think was their most important contribution to Indian history? Write a paragraph supporting your opinion with examples from the chapter. Then share and discuss your ideas with classmates.
9. Imagine you are creating a short biography of a Maratha leader for younger students. Choose one personality (Kanhoji Angre, Bajirao I, Mahadji Shinde, Ahilyabai Holkar or Tarabai) and write 3-4 paragraphs highlighting what makes them inspirational. Include at least one challenge they overcame.
10. If you could visit one Maratha fort today (such as Raigad, Sindhudurg, Gingee, or Pratapgad), which would you choose and why? Research its history, architecture, and strategic importance. Present your findings as a digital presentation or a poster in class.
11. You have been appointed as the chief designer for Maratha coins. Design a coin that represents Maratha achievements and values. Explain the symbols you chose

AP SCERT

2. ಶಿವಾಜಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಏಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು? ( )

ಎ) ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು

ಬಿ) ಅವರು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು

ಸಿ) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರೈತರಿಂದ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು

ಡಿ) ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು

3. ಮರಾಠ ಸೈನಿಕ ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ರಚನೆಗೆ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರ್ವತಗಳು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು) ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಿ.

4. ಶಿವಾಜಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

5. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, "ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮೊಘಲರು ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರಾಠರಿಂದ ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದರು". ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರಾವೆಗಳು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ?

6. ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಮರಾಠರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ ಜನರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ. ಅಧ್ಯಾಯನದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪುರಾವೆಗಳು ಯಾವುವು?

7. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಕೋಟೆಗಳು 'ಮರಾಠಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೂಲಾಧಾರ'ವಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರಮುಖ ಶತ್ರುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮರಾಠರು ಬದುಕುಳಿಯಲು ಅವು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾದವು?

8. ಮರಾಠರ ಕಾಲದ ಪರಿಚಯದ ನಂತರ, ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡುಗೆ ಏನು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ಪ್ಯಾರಾಗ್ರಾಫ್ ಬರೆಯಿರಿ. ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚರ್ಚಿಸಿ.

9. ನೀವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮರಾಠಾ ನಾಯಕನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ (ಕನ್ಹೋಜಿ ಆಂಗ್ರೆ, ಬಾಜಿರಾವು–I, ಮಹಾದಾಜೀ ಶಿಂಡೇ, ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ ಹೋಳ್ಕರ್ ಅಥವಾ ತಾರಾಬಾಯಿ) ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವ 3–4 ಪ್ಯಾರಾಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ಅವರ ಜಯಿಸಿದ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಸವಾಲನ್ನು ಸೇರಿಸಿ.

10. ಇಂದು ನೀವು ರಾಯಘಡ, ಸಿಂಧುದುರ್ಗ, ಜಿಂಜಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತಾಪಘಡದಂತಹ ಮರಾಠ ಕೋಟೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೆ. ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ ಮತ್ತು ಏಕೆ? ಅದರ ಇತಿಹಾಸ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಪ್ರೆಜೆಂಟೇಷನ್ ಅಥವಾ ಪೋಸ್ಟರ್ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುಪಡಿಸಿ.

11. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮರಾಠಾ ನಾಣ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸಕಾರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮರಾಠರ ಸಾಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ನಾಣ್ಯವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ. ನೀವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

APSCERT

The Colonial Era in India

CHAPTER

4

LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- Understand how European power enslaved Africa, Asia, the Americans, Australia and many Pacific Islands. (CG - 2)
- Recognise that the wealth of India attracted European powers and the process of colonisation. (CG - 2)
- Describe how traders became the rulers and consolidated their power in India. (CG - 2)
- Analyse the strategy of 'divide and rule' and the drain of India's wealth by the British. (CG - 2)
- Explain the impact and consequences of the European colonialism in India. (CG - 2)
- Appreciate the resisting movements of the Sanyasi - Fakir Rebellion, Tribal and Peasant. (CG - 2)

© NCERT

"Nearly two centuries ago the early Britons in Bengal and the sister Presidencies regarded the land and the people as fair game for plunder. ... Under the later Britons, as administrators ... the plunder is proceeding far more outrageously today than at any preceding period. Modern England has been made great by Indian wealth, ... wealth always taken by the might and skill of the stronger."

— William Digby (1901)

Fig. 4.1. A painting entitled 'The East offering its richesto Britannia', by a Greek painter, Spiridione Roma, 1778.
(The painting is discussed later in the chapter.)

The Big Questions ?

1. *What is colonialism?*
2. *What drew European powers to India?*
3. *What was India's economic and geopolitical standing before and during the colonial period?*
4. *How did the British colonial domination of India impact the country?*

ಅಧ್ಯಾಯ
4

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಯುಗ

M1F3E4

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ :

- → ಆಫ್ರಿಕಾ, ಏಷ್ಯಾ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಫೆಸಿಫಿಕ್ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. (CG - 2)
- → ಭಾರತ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವರು.(CG - 2)
- → ವರ್ತಕರು ಆಳ್ವಿಕೆಗಾರರಾಗಿ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಿತಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 2)
- → ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತದೇಶದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವಿಭಜಿಸು–ಪಾಲಿಸು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಆಚರಣೆಗೊಳಿಸಿದರು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು.(CG - 2)
- → ಭಾರತದೇಶದ ಮೇಲೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 2)
- → ಸಂತರು ಫಕೀರರು, ಗಿರಿಜನರ ಮತ್ತು ರೈತರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವರು. (CG - 2)

"ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಾಲ್, ಇತರೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗಳಲ್ಲಿನ ಆಂಗ್ಲರು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಜನರನ್ನು ದೋಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದರು. ನಂತರ ಆಂಗ್ಲ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ದೋಚುವಿಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಭಾರತದೇಶದ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಬಲಿಷ್ಟವಾದ ಆಂಗ್ಲ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಅವರ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನೈಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋದರು"

–ವಿಲಿಯಂ ಡಿಗ್ಬೀ (1901)

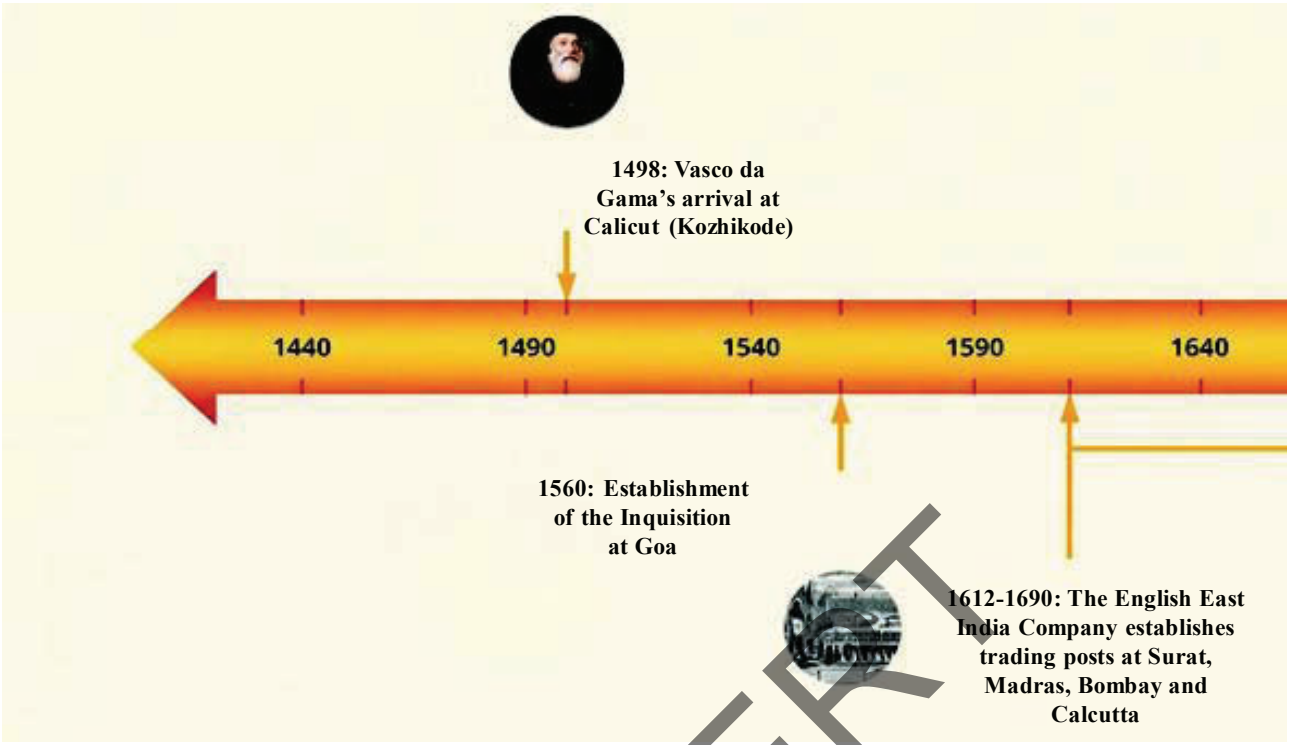

ಚಿತ್ರ: ಬ್ರಿಟಾನಿಯಾಗೆ 'ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಗ್ರೀಕ್ ಚಿತ್ರಕಾರ ಸ್ಪೈರಿಡಿಯಾನ್ ರೋಮ 1778ರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಚಿತ್ರ.

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂದರೇನು?
2. ಯೂರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಏನು?
3. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು?
4. ಆಂಗ್ಲ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಭಾರತದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವ ತೋರಿತು?

© KSEERT

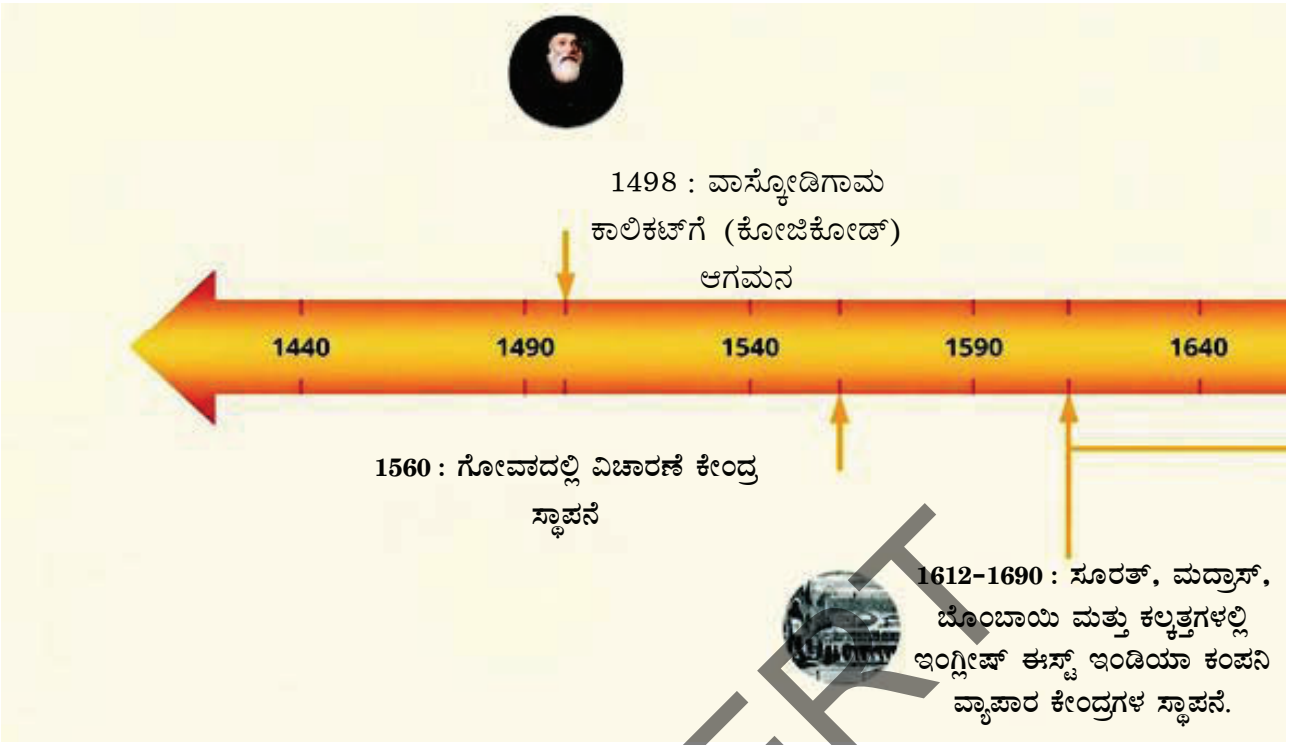

AP SCERT

In the previous chapter, we saw the Marathas considerably weaken the Mughal Empire, before they themselves succumbed to the British forces early in the 19th century. And yet, military campaigns were only one factor in India becoming the 'jewel in the Crown' of the British Empire indeed, the empire's largest colony.

The Age of Colonialism

Before we get there, we must step back a little in time and consider the phenomenon of colonialism. Its usual definition is the practice where one country takes control of another region, establishing settlements there, and imposing its political, economic, and cultural systems. This is not a recent occurrence: colonialism can be traced to the time of the great empires in the 1st millennium BCE; in the 1st millennium CE, the spread of Christianity and Islam also involved the colonisation of the territories converted to the new faiths.

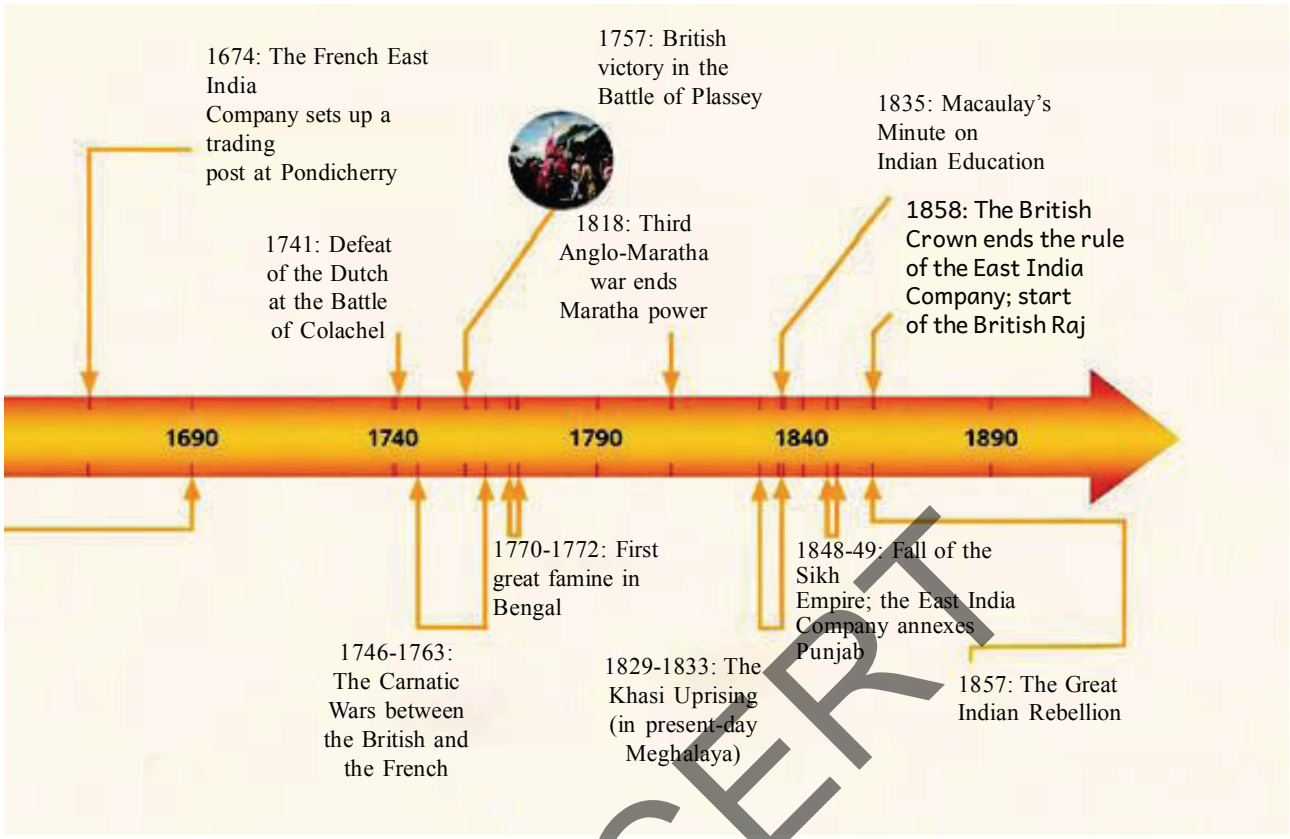

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪಡೆಗಳಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗುವ ಮೊದಲು ಮೊಘಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಲಹೀನಪಡಿಸಿದರು ಎಂದು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಭಾರತದೇಶ ಆಂಗ್ಲರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ 'ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿನ ರತ್ನ'ವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗಲು ಕೇವಲ ಸೈನಿಕ ದಾಳಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಲ್ಲ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಯುಗ

ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲು ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂದರೆ ಒಂದು ದೇಶ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶವು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರ ನಿವಾಸಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನು ಶಾಸಿಸುವುದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ. ಇದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಘಟನೆ ಅಲ್ಲ, ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕೆ 1ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಇದೆ. 1ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಹರಡುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

AP SCERT

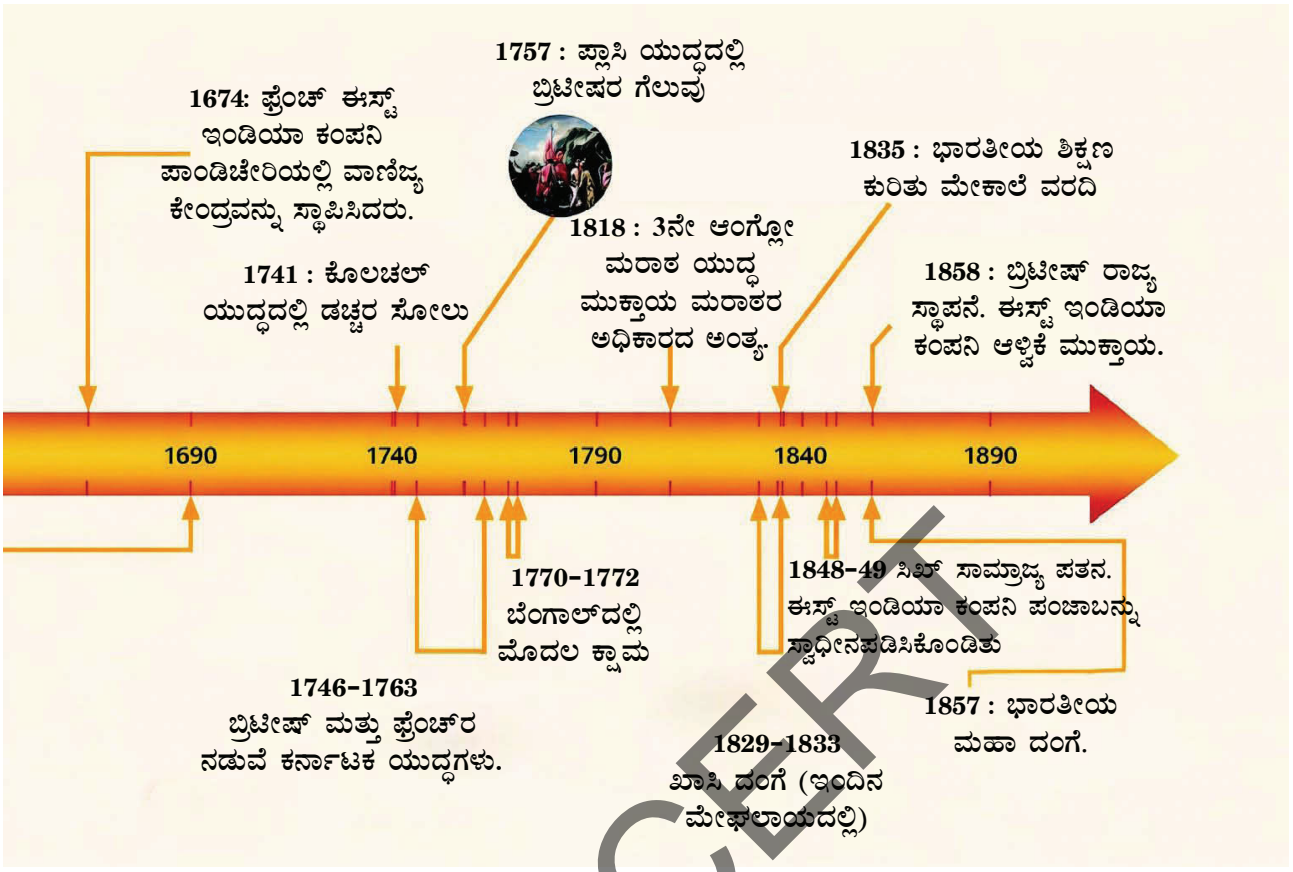

AP SCERT

But the 'Age of Colonialism' usually refers to Europe's expansion from the 15th century onward, which, within a few centuries, extended to large parts of the world. As you will discover in higher grades, European powers in particular, Spain, Portugal, Britain, France, and Netherlands established colonies across Africa, Asia, the Americas, Australia and many Pacific islands, after conquering large parts of those regions of the world. Often, the conquests were achieved through military campaigns that involved the massacre or enslavement of native populations.

What impelled those nations to undertake such campaigns? Political competition between European powers created a race for territorial expansion and global influence. Territorial expansion had obvious economic advantages: access to new natural resources, new markets and new trade routes and, often, plunder, as we will see. Converting indigenous populations to Christianity was another powerful motivation. A lesser one, but significant nonetheless, was scientific inquiry the desire to explore unknown lands so as to accumulate knowledge of the planet's geography and natural history.

Enslavement: Turning someone into a slave.

ಆದರೆ 'ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಯುಗ' ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾ.ಶ 15ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಯೂರೋಪ್ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೆಲ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಸ್ಪೇಯಿನ್, ಪೋರ್ಚುಗಲ್, ಬ್ರಿಟನ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ನೆದರ್ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಂತಹ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳು. ಆಫ್ರಿಕಾ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಫೆಸಿಫಿಕ್ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಳಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದವು, ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಜಯಗಳು ಸೈನಿಕ ದಾಳಿಗಳು ಸ್ಥಾನಿಕ ಜನರನ್ನು ಹತ್ಯಾಕಾಂಡ ಅಥವಾ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಆದರೆ ಇಂತಹ ದಾಳಿಗಳು ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದ್ದು ಏನು? ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಇರುವ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಭೂಭಾಗಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಭೂಭಾಗಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಕೆಲವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ? ಹೊಸ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಹೊಸ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಸ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳ ಲಭ್ಯತೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದೋಚುವಿಕೆ ಕೂಡಾ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣ. ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಪ್ರೇರಣೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಭೂಭಾಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಕೆ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಗುಲಾಮಗಿರಿ : ಒಬ್ಬರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು

APSCERT

While colonisers often claimed they had the 'civilising mission' of bringing 'progress' to the colonised peoples, who were often demonised as 'savage', 'primitive' or 'barbaric', the reality was very different: loss of independence, exploitation of resources by the colonisers, the destruction of traditional ways of life, and the imposition of foreign cultural values.

It is true that the colonial age brought the world together, saw a rapid growth of economies and technologies, but the benefits were mostly for the colonisers; many historical studies have documented the immense hardships that the colonised people had to endure.

Fig. 4.3. A cartoon depicting a British business magnate straddling Africa while he holds a telegraph wire (Edward Linley Sambourne in Punch magazine, London, 1892).

© NCERT

LET'S EXPLORE

What do you think the cartoon (Fig. 4.3) is trying to express? (Keep in mind that the telegraph, which permitted instant communications for the first time, was then a recent invention.) Analyse different elements of the drawing.

In many of the colonised regions, resistance built up against the colonisers. The phenomenon of colonialism declined in the mid-20th century, especially after World War II; many factors contributed to rapid worldwide decolonisation, with most colonised countries attaining independence. Here, however, we will focus on the special case of India.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳು ಸದಾ ತಮ್ಮ ವಸಾಹತುಶಾಯಿ ಜನರಿಗೆ "ನಾಗರಿಕತೆ ಕಲಿಸುವ ಧ್ಯೇಯ" ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಂದು, ಅವರನ್ನು ಅನಾಗರಿಕರು, ಕಾಡುಜನರು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತಿಳಿಯದವರು ಎಂದು ಮುದ್ರಿಸುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಗತಿಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ವಸಾಹತು ಶಾಹಿಗಳಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ದೋಚುವಿಕೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಜೀವನ ವಿಧಾನಗಳ ಸರ್ವನಾಶ ಮತ್ತು ಪರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹೇರುವುದು. ಇಂತಹ ಅನಾನುಕೂಲಕರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಯುಗ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಹತ್ತಿರಗೊಳಿಸಿದೆ ಎಂದು, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ನಿಜವೇ. ಆದರು ಈ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳಿಗೇ ದೊರೆತವು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಪಾರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿವೆ.

ಚಿತ್ರ 4.3 ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್‌ನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರ.

© NCERT APS

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರ (ಚಿತ್ರ 4.3) ಏನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ತ್ವರಿತ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಡಿ. ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

ಅನೇಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಕ್ಷೀಣಿಸಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮುಗಿಯಲು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಸಹಕರಿದವು. ಇದರಿಂದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ದೇಶಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದವು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾರತ ದೇಶದ ವಿಶೇಷ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.

EUROPEANS IN INDIA

India traded with the Greeks and the Romans over two millennia ago. Indian goods spices, cotton, ivory, gems, sandalwood, teakwood, wootz steel, among other commodities were highly sought after in the Mediterranean world. Until the 16th century CE, when Europeans powers began sailing to the Indian Subcontinent, India was a vibrant economic and cultural powerhouse. Historical estimates (by economist Angus Maddison, in particular) suggest that India contributed at least one-fourth of the world GDP during this whole period, making it one of the two largest economies globally alongside China (whose contribution was of the same order). It is remarkable that from the 16th century onward, many European travellers to India described her as 'flourishing' and noted her manufacturing capabilities, diverse agricultural output, and extensive internal as well as external trading networks. However, this economic prosperity also made India an attractive target for European colonial ambitions.

GDP: Abbreviation of 'gross domestic product', a measure of the value of goods and services a country (or the world, in this case) produces in one year.

Let us survey Europe's first colonial powers in India.

A few centuries ago, the port town of Ullal (in present-day southern Karnataka) was an important tradingpoint controlled by Rani Abbakka I. In the latter half of the 16th century,the Portuguese repeatedly attempted to take it over, but Rani Abbakka I formed strategic alliances with neighbouring kingdoms and thwarted their attempts. She was eventually captured and died fighting in prison. Her successor Rani Abbakka II is reported to have created fireballs out of coconut shells and set several ships of the Portuguese navy on fire.Their inspirational stories are remembered even today through the Yakchagana, a traditional form of dance-drama.

The Portuguese: commerce and atrocities

ThePortuguese explorer and navigator Vasco da Gama's arrival at Kappad (near Kozhikode in Kerala) in May 1498 paved the way for the beginning of European colonisation in India.

Though he was well received, his aggressive ways failed to establish friendly relations with the local rulers. During his second voyage four years later, he seized, tortured and killed Indian merchants, and bombarded Calicut from

APSCERT

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು

ಭಾರತದೇಶ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಗ್ರೀಕರು ಮತ್ತು ರೋಮನ್ನರೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿತ್ತು. ಭಾರತದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಮಸಾಲೆ, ಹತ್ತಿ, ದಂತಗಳು, ರತ್ನಗಳು, ಗಂಧದ ಚೆಕ್ಕೆ, ಟೀಕು ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಉಟ್ಟ್ಜ್ ಕಬ್ಬಿಣದಂತಹವುಗಳಿಂದ ಸಹ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಸಾ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳು ಭಾರತ ಉಪಖಂಡಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಆರಂಭಿಸುವರೆಗೆ ಭಾರತದೇಶ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇತಿಹಾಸದ ಅಂಧಾಜಿನ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞ ಅಂಗಸ್ ಮಾಡಿಸನ್ ಬರೆದ) ಪ್ರಕಾರ, ಈ ಒಟ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಟ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು (ಸ್ಥೂಲ ಜಾತಿಯೋತ್ಪತ್ತಿ) ಒಟ್ಟು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇದು ಚೈನದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಇರುವ ಎರಡು ಅತಿದೊಡ್ಡ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. (ಚೈನ ಕೂಡ ಸುಮಾರು ಅದೇ ವಿಧವಾಗಿತ್ತು). 16ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅನೇಕ ಜನ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ಈ ದೇಶವನ್ನು "ಸುಸಂಪನ್ನ" ದೇಶವೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ವರ್ತಕ ವಲಯವಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಆದರೆ ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಸುಸಂಪನ್ನತೇ ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ಯೂರೋಪಿಯನ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

ಒಟ್ಟು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ : ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶ (ಅಥವಾ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ) ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಮೌಲ್ಯ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನ ಮೊದಲ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಉಲ್ಲಾಳ (ಇಂದಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ) ಎಂಬ ಬಂದರು ಪಟ್ಟಣ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ–1 ಆಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚ್‌ಗೀಸರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪದೇ ಪದೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ–1 ತನ್ನ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ಮೈತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಆಕೆ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟು ಕಾರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೊರಾಡುತ್ತಾ ನಿಧನಳಾದಳು. ಆಕೆಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ–2 ತೆಂಗಿನ ಚಿಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಯ ಚೆಂಡುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ನೌಕಪಡೆಯ ಹಲವಾರು ಹಡಗುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿದಳು ಎಂದು ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಕಥೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ ಮೂಲಕ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್: ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು

ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಅನ್ವೇಷಕ ಮತ್ತು ನಾವಿಕನಾದ ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮ ಮೇ1498 ರಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಡ್‌ಗೆ (ಕೇರಳದ ಕೊಚಿಕೊಡ್ ಬಳಿ) ಆಗಮಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಯುರೂಪಿಯನ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ವಾಗತ ದೊರೆಯಿತಾದರೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಗಾರರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಪರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಎರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲನಾದನು. ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಆತನ ಎರಡನೆ ಸಮುದ್ರಯಾನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಆಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಿಂಸಿಸಿ, ಕೊಂದನು ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಿಂದ

AP SCERT

the sea. The Portuguese captured strategic ports, including Goa (in 1510), which became the capital of their colony in India, as well as several trading posts along the Malabar and Coromandel coasts. The Portuguese implemented a system known as *cartaz* (pass), requiring all ships in the Arabian Sea to purchase Portuguese permits for navigation. Ships without these permits were seized. This naval dominance allowed them to monopolise the spice trade between India and Europe for nearly a century.

Alongside commercial exploitation, the Portuguese presence in western India was characterised by religious persecution. In Goa, they established the **Inquisition** in 1560, which severely persecuted Hindus, Muslims, Jews, and Christian converts suspected of practising their original faith. Such persecution was accompanied by forced conversions and the destruction of many Hindu temples, among other forms of abuse of the native population. (The Goa Inquisition was only abolished in 1812.)

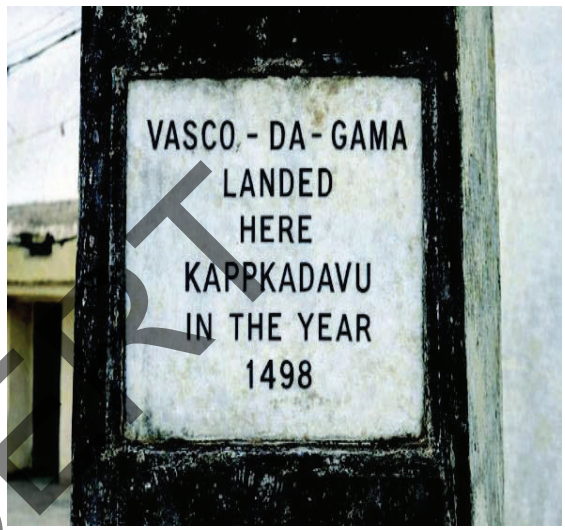

Fig. 4.4. A plaque in Kozhikode marking Vasco da Gama's arrival in 1498

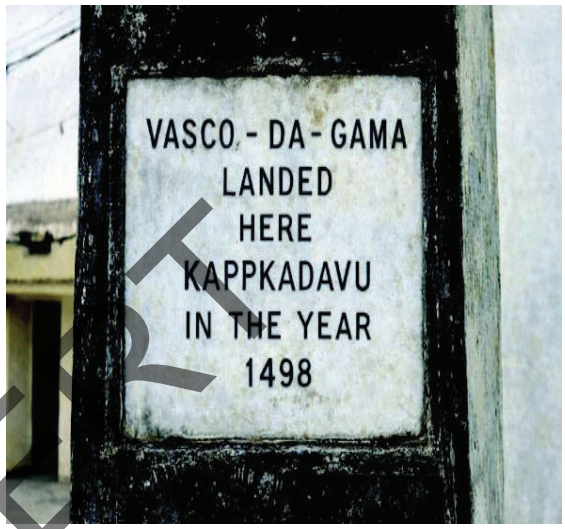
Inquisition: A tribunal set up by the Roman Catholic Church to judge heretics (i.e. Christians suspected of holding opinions contrary to the Church's doctrine). Over some 600 years, across Europe many thousands of supposed heretics were tortured and executed.

The Dutch: commerce and competition

The Dutch arrived in India in the early 17th century and, unlike the Portuguese, focused primarily on commercial dominance, particularly in the spice trade. They established a Dutch East India Company, with trading posts in various parts of India, including, on the west coast, Surat, Bharuch, Cochin (Kochi), and on the east coast Nagapattinam and Masulipatnam (presentday Machilipatnam). Their most significant presence was in the Malabar region of Kerala, where they displaced the Portuguese from several trading centres.

AP SCERT

ಕಾಲಿಕಟ್ ಮೇಲೆ ಬಾಂಬು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು, ಗೋವಾ ಸೇರಿದಂತೆ ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ಬಂದರುಗಳನ್ನು (1510ರಲ್ಲಿ) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದು ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಡಳಿತದ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ಕೋರಮಂಡಲ್ ಕರಾವಳಿಯಾದ್ಯಂತ ಹಲವಾರು ವ್ಯಾಪಾರ ಪೋಸ್ಟುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಕಾರ್ಟಾಜ್ (ಪಾಸ್) ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಅರೇಬಿಯಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಡಗುಗಳು ನಾವಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಪರವಾನಿಗೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಬೇಕು. ಪರವಾನಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹಡುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನೌಕ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಭಾರತದೇಶ ಮತ್ತು ಯುರೋಪ್ ನಡುವೆ ಮಸಾಲೆ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಚಿತ್ರ 4.4. 1498ರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ಕೋಡಗಾಮ ಆಗಮನವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುವ ಕೋಜಿಕೋಡ್‌ನಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಫಲಕ

ವಾಣಿಜ್ಯ ಶೋಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಗೋವದಲ್ಲಿ ಅವರು 1560ರಲ್ಲಿ **"ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಣಾಧಿಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು"** ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅನುಮಾನಿಸಲಾದ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಯಹೂದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳಲಾರದವರನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಿತು. ಅಂತಹ ಕಿರುಕುಳದ ಜೊತೆಗೆ ಬಲಬಂತದ ಮತಾಂತರಗಳು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಾಶ, ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಮೇಲೂ ಹಲವು ರೀತಿಯ ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು ನಡೆದವು. (ಗೋವ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು 1812ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು)

ಧರ್ಮ ವಿಚಾರಣೆ: ಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು (ಅಂದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತರಾಗಿದ್ದು ಚರ್ಚಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು) ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಚರ್ಚ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ. ಸುಮಾರು 600 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಾದ್ಯಂತ ಸಾವಿರಾರು ಮತ ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ಈ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಹಿಂಸಿಸಲಾಯಿತು.

ಡಚ್ಚರು : ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಧೆ

17ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರು ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು, ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಂತಲ್ಲದೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಸಾಲೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಿದರು. ಅವರು ಡಚ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ, ಸೂರತ್, ಭಾರುಚ್, ಕೊಚ್ಚಿನ್ (ಕೊಚ್ಚಿ) ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಮಸುಲಿಪಟ್ಟಣ (ಇಂದಿನ ಮಚಲಿಪಟ್ಟಣ) ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ಥಾವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಕೇರಳದಲ್ಲಿನ ಮಲಬಾರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಇವರು ಅನೇಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿದರು.

APSCERT

Fig. 4.5. A depiction of the surrender of Dutch forces to King Marthanda Varma of Travancore after the Battle of Colachel, 1741 CE (Padmanabhapuram Palace).

AP SCERT

The Dutch presence in India was ultimately limited; it declined significantly after their defeat at the Battle of Colachel in 1741, where the forces of Travancore under King Marthanda Varma decisively defeated the Dutch both on land and at sea (the Travancore kingdom was in the southern part of present day Kerala). This battle was a rare instance of an Asian power successfully repelling a European colonial force.

The French : colonial ambitions

The French entered India later, establishing their first trading post at Surat in 1668 and subsequently at Pondicherry (present day Puducherry) in 1674, where they established their East India Company (*Compagnie des Indes Orientales*) and developed ambitious plans to establish a French empire in India.

Dupleix, who served as Governor-General of French India from 1742 to 1754, pioneered several colonial strategies that would later be adopted by the British. In particular, he trained Indian soldiers in European military techniques, creating disciplined infantry soldiers known as *sepoys*. Dupleix also developed the strategy of indirect rule through puppet Indian rulers,who were installed through interventions in local succession disputes.

ಚಿತ್ರ 4.5. 1741 ಕೊಲಾಚಲ್ ಕದನದ ನಂತರ ಟ್ರಾವೆನ್‌ಕೋರ್ ರಾಜ ಮರ್ತಾಂಡ ವರ್ಮನಿಗೆ ಶರಣಾಗುವ ಚಿತ್ರಣ (ಪದ್ಮನಾಭಪುರಂ ಅರಮನೆ)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. 1741ರಲ್ಲಿ ಕೊಲಾಚಲ್ ಕದನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸೋಲಿನ ನಂತರ ಅದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿ ಕುಸಿಯಿತು. ಆ ಕದನಲ್ಲಿ ಮಾರ್ತಂಡ ರಾಜನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಟ್ರಾವೆನ್‌ಕೋರ್ ಪಡೆಗಳು ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಡಚ್ಚರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿದರು (ಟ್ರಾವೆನ್‌ಕೋರ್ ರಾಜ್ಯವು ಇಂದಿನ ಕೇರಳದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ) ಈ ಕದನವು ಏಷ್ಯಾ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ನಿದರ್ಶನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಫ್ರೆಂಚ್ : ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು

ಫ್ರೆಂಚರು ನಂತರ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, 1668ರಲ್ಲಿ ಸೂರತ್‌ನಲ್ಲಿ ನಂತರ 1674ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಪುದುಚ್ಚೇರಿ) ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ಥಾವರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯನ್ನು (ಕಂಪಾಗ್ನಿ ಡೇಸ್, ಇಂಡೆಸ್ ಓರಿಯಾಂಟಲ್ಸ್) ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದರು.

1742 ರಿಂದ 1754 ರವರೆಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಇಂಡಿಯಾ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಡೂಪ್ಲೇ, ನಂತರ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಹಲವಾರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ತಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾದನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವನು ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸೈನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದನು. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪದಾತಿದಳ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಆಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ರಾಜರ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಕೂಡ ಡೂಪ್ಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು.

AP SCERT

The French colonial ambitions in India were ultimately checked during the Carnatic Wars (1746–1763), a series of conflicts between Britain and France. Despite initial successes under Dupleix, who captured Madras (present-day Chennai) in 1746, the French ultimately lost ground to the British and their colony was reduced to Pondicherry and a few smaller enclaves.

Like the Dutch, and unlike the Portuguese, the French colonial powers did not much intervene in Indians' social and religious life. A rare exception was the destruction in 1748 of Pondicherry's large Vedapurishwaran temple, ordered by Dupleix on the persistent request of Pondicherry's Jesuit priests and Dupleix's own wife, with a view to asserting the dominance of Christianity. Generally, however, the French had to be content with a modest amount of trade with India.

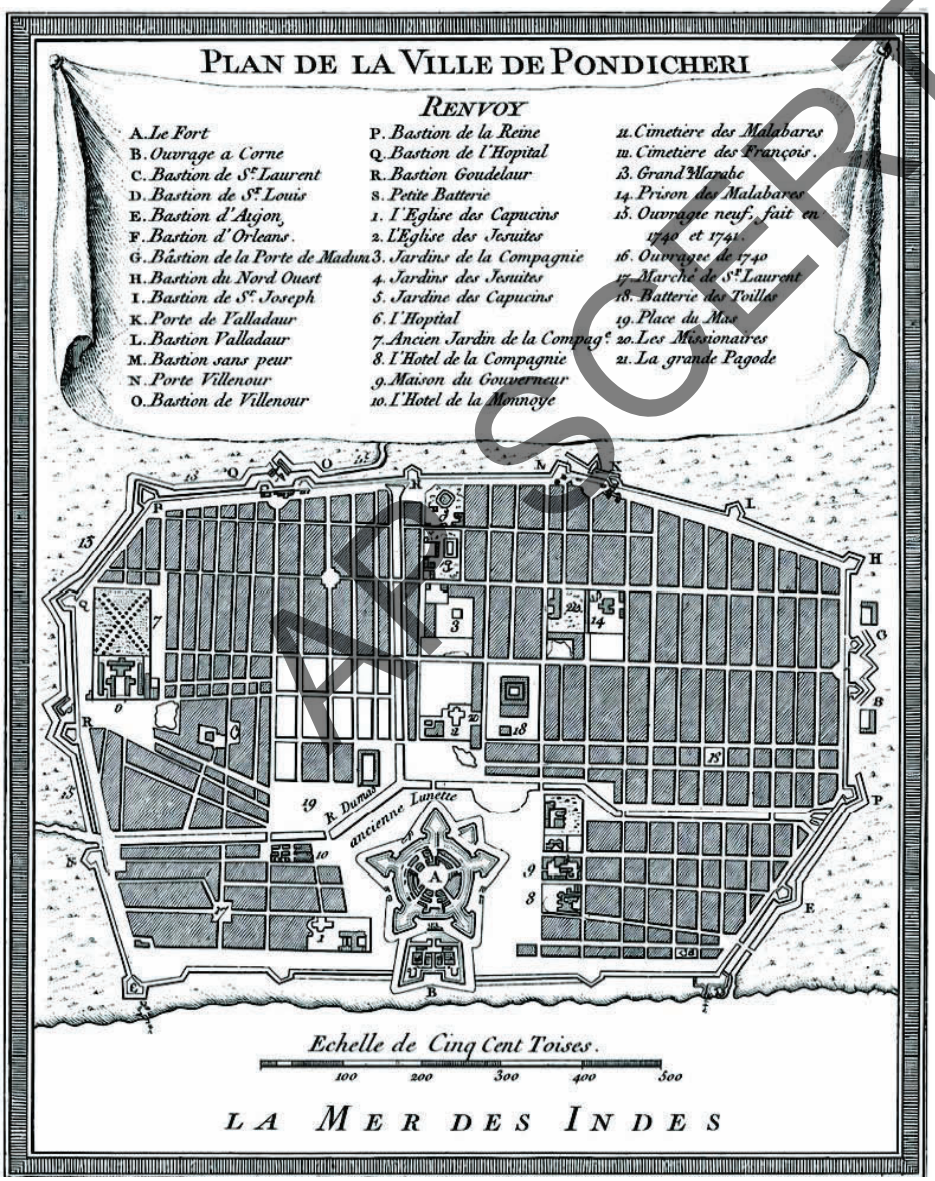
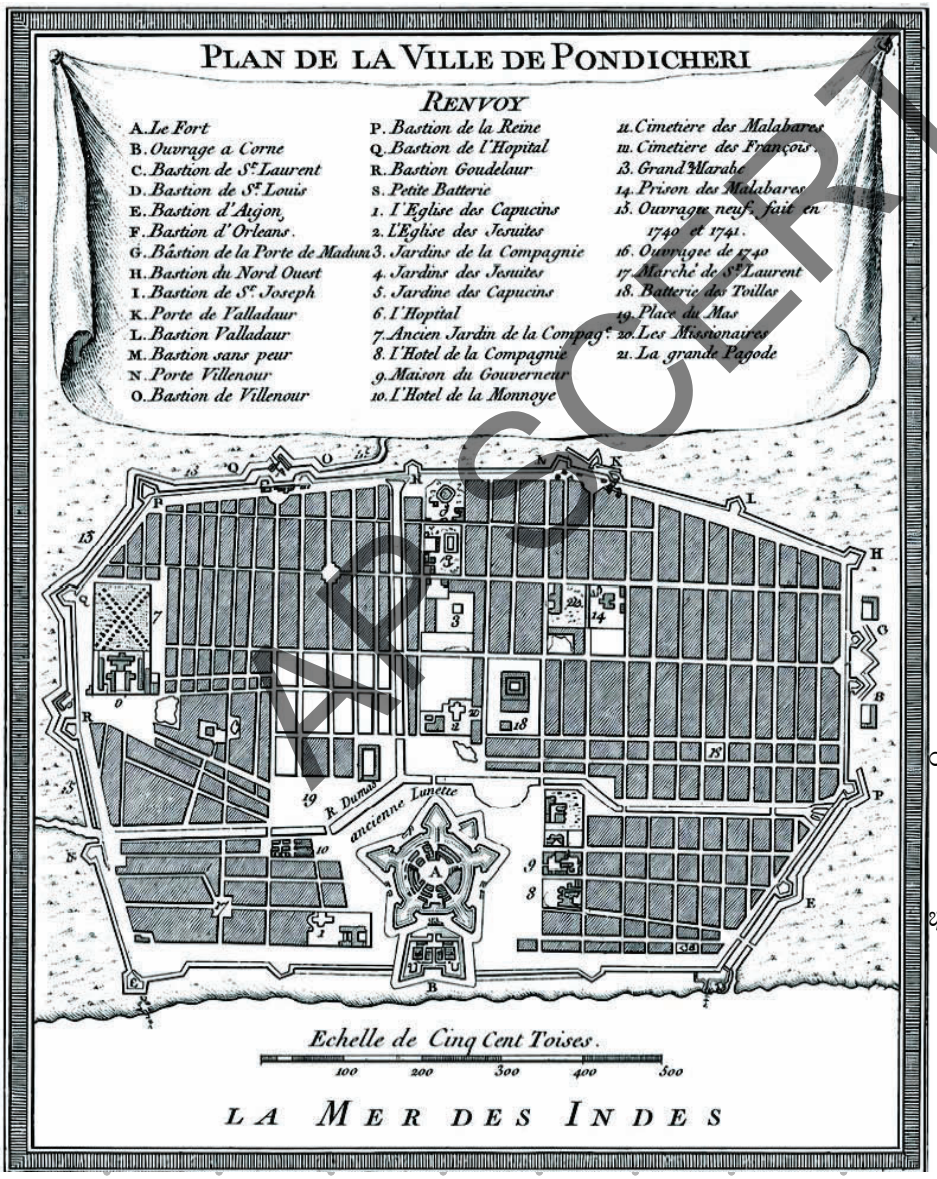

Fig. 4.6. A 1764 plan of Pondicherry showing the city enclosed in fortifications and grid planning. The large structure facing the sea (at the bottom) was the fort. (The top of the plan points to the west.)

© NCERT

ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧಗಳ (1746--1763) ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಿಟನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್ ನಡುವೆ ಸರಣಿ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಡೆಯಲಾಯಿತು. 1746ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ್ನು (ಇಂದಿನ ಚೆನ್ನೈ) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಡೂಪ್ಲೇ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಕ ಗೆಲವು ಸಾಧಿಸಿದರೂ ಫ್ರೆಂಚರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಕಾಲನಿ ಪಾಂಡಿಚ್ಚೇರಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪರಿಮಿತವಾಯಿತು.

ಡಚ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರಂತಲ್ಲದೆ, ಫ್ರೆಂಚ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಭಾರತೀಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರೈಸ್ತವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪಾಂಡಿಚ್ಚೇರಿಯಲ್ಲಿನ ಜೆಸ್ಯೂಟ್ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಡೂಪ್ಲೇ ಪತ್ನಿ ನಿರಂತರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ 1748ರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿಚ್ಚೇರಿಯಲ್ಲಿನ ದೊಡ್ಡ ವೇದಪುರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಾಶ ಮಾಡಲು ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚರು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲೇ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 4.6. 1764 ರ ಪಾಂಡಿಚ್ಚೇರಿಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಿಡ್ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದಿರುವ ಪಟ್ಟಣ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಎದುರಿಗೆ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ನಿರ್ಮಾಣ (ಕೆಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ) ಕೋಟೆ (ಯೋಜನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ)

© NCERT

Enter the British

Britain dominated the Indian subcontinent for nearly two centuries. How did this happen? Many books have dissected the methods of the British rulers; we will not attempt to tell a complete story, but will focus on the main aspects of their colonial presence in India.

From traders to rulers

The British conquest of India is one of history's most remarkable examples of how a trading company could transform into an imperial power. Unlike classic conquests, the British takeover of India was gradual, calculated, and often disguised as commercial enterprise rather than military invasion.

The English East India Company was established as a trading company and was granted a royal charter by Queen Elizabeth I, which gave it special powers to raise a private army, for instance. Nevertheless, its agents initially kept up a pretence of being mere traders, which allowed them, in the 17th century, to establish footholds along India's coast with minimal resistance: Surat, Madras, Bombay and Calcutta among the first. Local rulers did not mind these trading posts, as they generally welcomed foreign trade (which, let us recall, was a longstanding practice in India). These modest beginnings concealed the Company's longterm ambitions.

LET'S EXPLORE

Before you read further, have a good look at the painting on the first page of this chapter. It was specially ordered for the London headquarters of the East India Company and is over three metres long. Observe every aspect of it — the people in it, the objects, the symbols and the attitudes. Form groups of four or five students and let each group present its conclusions as regards the messages the painting conveys.

(You will find our answers a few pages down, when we return to the painting, but avoid looking at them right now!)

The strategy of 'divide and rule'

While maintaining an appearance of traders, the Company's agents cultivated political relationships with local rulers, offering military support to some against their rivals, thus inserting themselves into Indian political conflicts and emerging as power brokers rather than foreign invaders.

AP SCERT

ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಗಮನ

ಬ್ರಿಟನ್ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಿತು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು? ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದವು. ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದ ಆಡಳಿತಗಾರರ ವರೆಗೆ

ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ, ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಗೆಲುವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗೆಲುವುಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬುದು ಕ್ರಮೇಣ ಯೋಜನಾಬದ್ಧ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಅಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಉದ್ಯಮಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ವೇಷ ಧರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ವೀನ್ ಎಲಿಜಬೆತ್ I ರಾಯಲ್ ಚಾರ್ಟರ್‌ನ್ನು ಆಮೋದಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕಂಪನಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಿತು. ಆದರೂ ಅದರ ಏಜಂಟರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇಲ್ಲದೇ (ಸೂರತ್, ಮದ್ರಾಸ್, ಬೊಂಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಕತ್ತ) ಪೋಸ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಸ್ಥಾನಿಕ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಈ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದೇಶಿ ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದ ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಿಂದೆ ಕಂಪನಿಗಿರುವ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನೀವು ಮುಂದೆ ಓದುವ ಮೊದಲು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಪುಟದಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಣಚಿತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಲಂಡನ್ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿಗಾಗಿ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮೂರು ಮೀಟರ್‌ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಜನರು ವಸ್ತುಗಳು ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಐದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಗುಂಪು ಚಿತ್ರಕಲೆ ತಿಳಿಸುವ ಸಂದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರಿ.

ಕೆಲವು ಪುಟಗಳ ನಂತರ ಇವುಗಳ ಉತ್ತರಗಳು ಇವೆ, ನೀವು ಮತ್ತೆ ವರ್ಣಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುವವರೆಗೆ ನಡುವೆ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಡಿ.

'ವಿಭಜಿಸಿ ಪಾಲಿಸು' ತಂತ್ರ

ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಕಂಪನಿ ಏಜೆಂಟರು ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜರಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವರು ರಾಜರ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸೈನಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯರ ರಾಜಕೀಯ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣದಾರರಾಗಿ ಅಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕಾರ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದರು.

AP SCERT

They would also play on rivalries between regional rulers or succession disputes within ruling houses, so as to benefit from these conflicts the 'divide and rule' policy. The British were equally skilled at exploiting existing divisions within Indian society: they identified and often encouraged tensions between religious communities, for instance. The Battle of Plassey (1757) exemplifies this approach. When tensions arose between Siraj-ud-daulah, the Nawab of Bengal, and the East India Company officials led by Robert Clive, the latter identified disgruntled elements within the Nawab's court. Clive hatched a conspiracy with Mir Jafar, the Nawab's military commander, promising to install him as the new Nawab in exchange for his betrayal. The battle took place at Palashi (Plassey as the British spelt it), some 150 kilometres north of present-day Kolkata. Some French forces assisted the Nawab, but Mir Jafar's forces constituting the majority of the Nawab's army stood aside, ensuring a British victory despite their smaller number. Even today, 'Mir Jafar' in India remains a synonym for 'traitor'! By positioning themselves as a kingmaker, the East India Company gradually established control over increasingly large territories. In the 19th century, it went a step further and introduced the infamous Doctrine of Lapse, according to which any princely state would be annexed if its ruler died without a natural male heir. This deliberately disregarded the Hindu tradition of adoption, which was a legitimate means of succession in Indian royal houses.

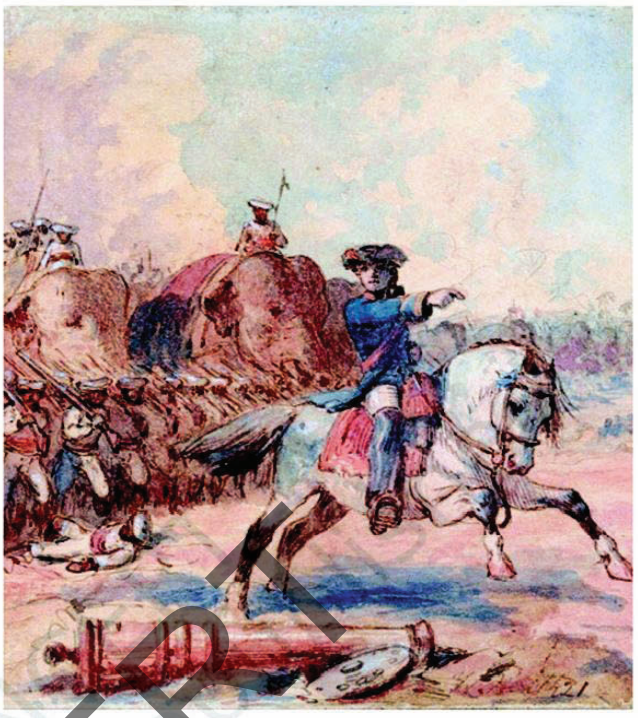

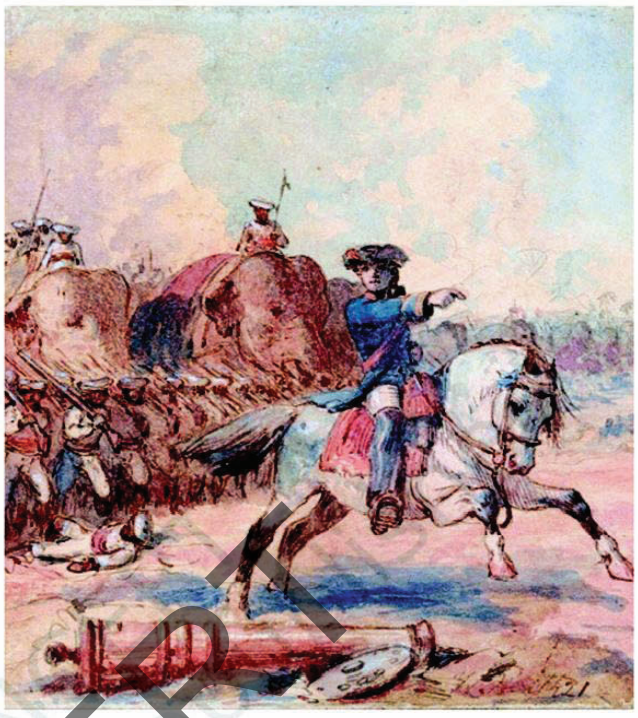
Fig. 4.7. Clive leading the East India Company's troops

APSCERT

DON'T MISS OUT

In the Indian context, a princely state was a region that remained under the rule of an Indian prince, maharaja or nawab, but which had accepted British protection and guidance in exchange for maintaining internal autonomy. There were hundreds of them, from large ones (such as Hyderabad, Mysore, Travancore or Jammu & Kashmir) to smaller ones. At the time of India's Independence, there were over 500 princely states, covering about 40 per cent of the Subcontinent.

ಅವರು ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜರ ನಡುವಿನ ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಆಡಳಿತ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಘರ್ಷಣೆಗಳ ಲಾಭ ಪಡೆದು ವಿಭಜಿಸಿ ಪಾಲಿಸು ವಿಧಾನವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವಿಬೇಧಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅಷ್ಟೇ ಪರಿಣಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನ (1757) ಈ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಬಂಗಾಳದ ನವಾಬ ಸಿರಾಜ್–ಉದ್–ದೌಲಾ ಮತ್ತು ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ಲೈವ್ ನೇತೃತ್ವದ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವೆ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ಉಂಟಾದಾಗ ನವಾಬನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿನ ಅತೃಪ್ತರನ್ನು ಕ್ಲೈವ್ ಗುರ್ತಿಸಿದನು. ನವಾಬನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮೀರ್ ಜಾಫರ್ ನೊಂದಿಗೆ ಕ್ಲೈವ್ ಕುತಂತ್ರ ನಡೆಸಿದನು. ಆತನ ದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಹೊಸ ನವಾಬನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದನು. ಯುದ್ಧವು ಇಂದಿನ ಕೋಲ್ಕತ್ತದಿಂದ ಸುಮಾರು 150 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪಲಾಶಿ (ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹೇಳಿದ ವಿಧವಾಗಿ ಪ್ಲಾಸಿ) ಹತ್ತಿರ ನಡೆಯಿತು. ಕೆಲವು ಫ್ರೆಂಚ್ ಪಡೆಗಳು ನವಾಬನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದವು. ಆದರೆ ನವಾಬನ ಸೈನ್ಯದ ಬಹುಪಾಲು ಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮೀರ್ ಜಾಫರ್ ಪಡೆಗಳು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಿಜಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿದವು. ಇಂದಿಗೂ ಸಹ ಭಾರತದಲ್ಲಿ 'ಮೀರ್ ಜಾಫರ್' ಎನ್ನುವುದು 'ದೇಶದ್ರೋಹಿ'ಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ಪದವಾಗಿದೆ! ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ರಾಜರನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವವರಂತೆ ಗುರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮೇಣ ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ಭೂಭಾಗಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸಿತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, "ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತ" ಪ್ರವೇಶಪಡಿಸಿತು. ಇದರಂತೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವದೇಶಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪುರುಷ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸತ್ತರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಹಿಂದೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ದತ್ತತೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸಿತು. ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ದತ್ತತೆ ಎಂಬುದು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರದ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು.

ಚಿತ್ರ 4.7 ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಲೈವ್

APSCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸ್ವದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಎಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ರಾಜಕುಮಾರ, ಮಹಾರಾಜ ಅಥವಾ ನವಾಬನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಂತರಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಾಂತ. ಸ್ವದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ (ಹೈದರಾಬಾದ್, ಮೈಸೂರು, ಟ್ರಾವೆನ್‌ಕೋರ್ ಅಥವಾ ಜಮ್ಮು ಕಾಶ್ಮೀರ್‌ದಂತ) ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳವರೆಗೆ ನೂರಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದವು. ಭಾರತದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಉಪಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 40 ಪ್ರತಿಶತವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿದ್ದವು.

The Doctrine of Lapse led to the annexation of numerous states, contributing to the expansion of the territorial control of the British. This created much resentment in sections of Indian society and contributed to the 1857 Rebellion (to which we return below).

Another stratagem (known as 'subsidiary alliance') was to install a British 'Resident' in the courts of Indian rulers to protect them against internal or external threats; in exchange, they would have to maintain British troops at their own expense and conduct foreign relations only through the British. While appearing to preserve the sovereignty of princely states, the system effectively transferred real power to the British while burdening Indian rulers with the costs of their own subjugation!

The ruler of Hyderabad was among the first to enter such an alliance in 1798; several others soon followed. These so-called alliances allowed the British to control vast territories without the administrative costs of direct rule, creating what was called 'an empire on the cheap'. Once a state entered the system, exiting it was virtually impossible, as any attempt to break free would face overwhelming British military response.

FROM PARADISE TO HELL?

Devastating famines

A few years after its victory at Plassey, the East India Company secured the right to collect revenue in Bengal, Bihar, and Odisha some of India's richest regions. Clive described Bengal in particular as 'the paradise of the earth'. The Company's agents extracted maximum revenue while investing minimally in governance or development, with devastating consequences for the population.

In 1770–1772, coming on top of two years of crop failure, the harsh revenue collection targets imposed by the East India Company in Bengal requiring farmers to pay a high rate of cash taxes on the produce of their lands, regardless of harvest condition scaused a catastrophic famine which killed nearly one-third of its population or an estimated 10 million people.

In fact, the Company maintained harsh revenue collection targets, even increasing the land tax during the famine. Such cruelty was denounced later not only by Indian personalities but by some British officials and public intellectuals (such as William Digby whom we quoted at the start of this chapter). For instance, a century later, W.W. Hunter, an official, wrote:

AP SCERT

"ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತ" ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು, ಇದು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿತು. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ 1857ರ ದಂಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. (ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆವು)

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಸ್ತರಣ ತಂತ್ರ, "ಸೈನ್ಯ ಸಹಕಾರ ಪದ್ಧತಿ", ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ರಾಜರ ಆಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಗುವುದು. ಈತನು ಆಂತರಿಕ, ಬಾಹ್ಯ ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಂದ ರಾಜರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಜನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಮಿಲಿಟರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ನಡೆಸಬೇಕು. ಇದು ರಾಜರ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಭಾರತೀಯ ರಾಜರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಧೀನತೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೊರೆಯಾಗಿಸಿ ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು.

1798 ರಲ್ಲಿ ಈ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಆಡಳಿತಗಾರನೂ ಒಬ್ಬ. ನಂತರ ಇತರ ರಾಜರು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಈ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ನೇರ ಆಡಳಿತ ಯಾವುದೇ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವು. ಇದನ್ನೆ 'ಅಗ್ಗದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ'ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಒಂದು ರಾಜ್ಯವು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಅದರಿಂದ ಹೊರ ಬರುವುದು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಕ್ತರಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಗಾಧವಾದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ?

ವಿನಾಶಕಾರಿ ಕ್ಷಾಮಗಳು

ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಪಡೆದ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿನ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ್ ಮತ್ತು ಒಡಿಶಾದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕ್ಲೈವ್ ಬಂಗಾಳವನ್ನು 'ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಸ್ವರ್ಗ' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದನು. ಕಂಪನಿಯ ಏಜಂಟರು ಆಡಳಿತ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಟ ಬಂಡವಾಳ ಹಾಕುತ್ತಾ ಗರಿಷ್ಟ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಜನರಿಗೆ ವಿನಾಶಕಾರವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು.

1770– 1772ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಬೆಳೆ ವೈಫಲ್ಯದಿಂದ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಹೇರಿದ ಕಠಿಣವಾದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಗುರಿಗಳು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಬೆಳೆ ಕೈಗೆ ಬರಲಿ ಬಾರದೆ ಇರಲಿ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆ ಕಟ್ಟಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒಂದು ಭೀಕರ ಕ್ಷಾಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಇದು ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಅಂದಾಜು 10 ಮಿಲಿಯನ್ (ಒಂದು ಕೋಟಿ) ಜನರ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಂಪನಿ ಕಠಿಣವಾದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿತು. ಬರಗಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಕ್ರೂರತ್ವವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಮುಖರು ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಧಾವಿಗಳು (ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ವಿಲಿಯಂ ಡಿಗ್ಬಿಯಂತಹವರು) ಕೂಡ ಖಂಡಿಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ನಂತರ ಡಬ್ಲ್ಯು ಡಬ್ಲ್ಯು ಹಂಟರ್ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:

AP SCERT

"While the country every year became a total waste, the English government constantly demanded an increased land-tax. ... All through the stifling summer of 1770 the people went on dying. The husbandmen [farmers] sold their cattle; they sold their implements of agriculture; they devoured their seed-grain; they sold their sons and daughters, till at length no buyer of children could be found; they ate the leaves of trees and the grass of the field. ... Day and night a torrent of famished and diseasestricken wretches poured into the great cities."

Such tragic famines were going to recur throughout the British rule in India. During the **Great Famine** of 1876–1878, for instance, up to 8 million Indians perished, mostly in the Deccan plateau.

Fig. 4.8. Grain bags on Madras beach, ready for export, while people were dying of hunger in large numbers.

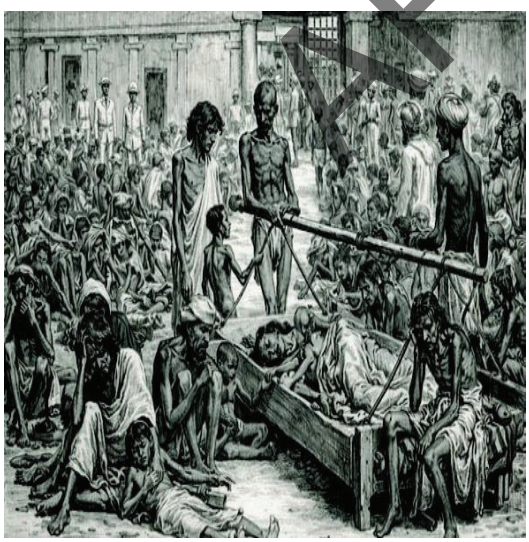

Fig. 4.9. People waiting for famine relief in Bangalore (today Bengaluru) during the 1877 famine (Illustrated London News)

Disregarding the severity of the crisis, some Indian traders would hold on to their stocks in the hope of price rise, causing an artificial scarcity, and the British administration continued to export grain to Britain about one million tonnes of rice alone per year during the three years of the famine (Fig. 4.8).

Apart from the factors mentioned above, the British economic policy of **'free market'**, which left prices of commodities free to fluctuate, contributed to the severity of the famines.

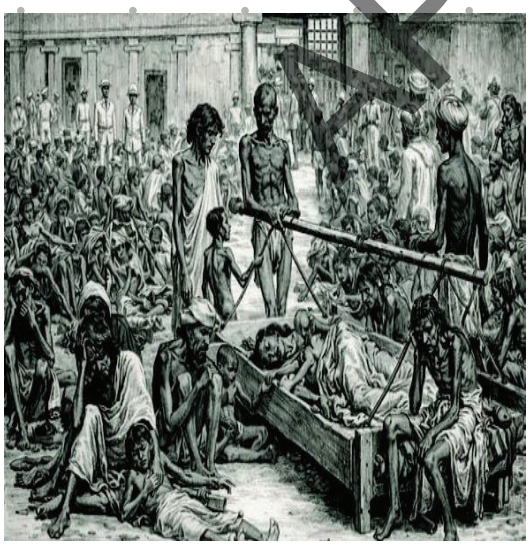
REPRINT

"ದೇಶ ಬರಗಾಲದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಮಾತ್ರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭೂ–ಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. 1770ರ ಉಸಿರುಕಟ್ಟುವ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರು ತಮ್ಮ ದನಗಳನ್ನು ಮಾರಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಮಾರಿದರು, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬದುಕಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಿದರು, ಕೊನೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವವರು ಸಿಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತು. ಅವರು ಮರಗಳ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಲದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಬದುಕಿದರು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ, ರೋಗಗಳಿಂದ ಬೆಂದು ಬೇಸತ್ತು ದುರದೃಷ್ಟವಂತರಾಗಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು.

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 1876– 1878 ನಡುವೆ ಸಂಭವಿಸಿದ 'ಮಹಾಕ್ಷಾಮ' ದಿಂದ ಸುಮಾರು 8 ಮಿಲಿಯನ್ (80 ಲಕ್ಷ) ಭಾರತೀಯರು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು."

ಚಿತ್ರ 4.8. ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಕಡಲತೀರದಲ್ಲಿ ರಫ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಧಾನ್ಯದ ಚೀಲಗಳು.

ಚಿತ್ರ 4.9. 1877 ರ ಕ್ಷಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ (ಇಂದಿನ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ) ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಜನರು (ಲಂಡನ್ ನ್ಯೂಸ್ ಇಲ್ಲುಸ್ಟ್ರೇಟೆಡ್)

"ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದಯೇ ಕೆಲವು ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಬೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಾಸ್ತಾನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು, ಇದರಿಂದ ಕೃತಕ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕೂಡ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್ನಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಕ್ಷಾಮ ಉಂಟಾದ ಆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮಿಲಿಯನ್ (10 ಲಕ್ಷ) ಟನ್ನುಗಳ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ರಫ್ತು ಮಾಡಿದರು. (ಚಿತ್ರ 4.8)."

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅಂಶಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಏರಿಳಿತಗೊಳ್ಳುವ ಮುಕ್ತವಾಗಿಟ್ಟ 'ಮುಕ್ತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ' ಎಂಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಯು ಕ್ಷಾಮದ ತೀವ್ರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

Thus Lord Lytton, Viceroy of India during the 1876–1878 famine issued an order that "there is to be no interference of any kind on the part of the Government with the object of reducing the price of food." At the same time, in 1876, at the height of the Great Famine, Lytton organised an extravagant durbar in Delhi which involved 'a week-long feast for 68,000 officials, satraps and maharajas'.

Precise numbers of severe famines during the entire British rule vary from a dozen to over 20. According to several Famine Commissions and other reports, it has been estimated that the total number of human victims ('human' since millions of cattle and other animals also died) is anywhere between 50 and 100 million nearly the number of deaths caused by World War II.

The British administration did open famine relief camps in some cities (Fig. 4.9), but far too few and with inadequate supplies. Some officials argued that famine relief should be deliberately kept very low; the Famine Commission of 1878–80, for example, stated: "The doctrine that in time of famine the poor are entitled to demand relief ... would probably lead to the doctrine that they are entitled to such relief at all times."

We should note that famines in India had occurred throughout history, caused by droughts, floods, military campaigns and other factors, but never on such a scale. During the colonial era, India, especially rural India, sank into deep poverty and never recovered.

The drain of India's wealth

As we saw earlier, economic exploitation of India formed the foundation of British colonial policy. In 1895, the U.S. historian and political scientist Brooks Adams noted:

"Very soon after [the Battle of] Plassey, the Bengal plunder began to arrive in London, and the effect appears to have been instantaneous, for all authorities agree that the 'industrial revolution' ... began with the year 1760. ... Possibly since the world began no investment has ever yielded the profit reaped from the Indian plunder."

In other words, according to Adams, the Industrial Revolution in Britain, which required much investment, was made possible at least partly by the 'stolen wealth from India' (this phrase is by the U.S. historian Will Durant).

Taking his cue from scholars such as Adams and Digby, Dadabhai Naoroji, a respected political figure, authored in 1901 *Poverty and Un-British Rule in India*, in which he compiled from British reports the wealth estimated to have been drained out of India. About the same time, Romesh Chunder Dutt, a historian, did a similar exercise in his *Economic History of India*.

AP SCERT

ಅದಕ್ಕಾಗಿ 1876-1878 ರ ಕ್ಷಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವೈಸರಾಜ್ ಆಗಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಲಿಟ್ಟನ್ ಸರ್ಕಾರ 'ಆಹಾರದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಇರಬಾರದು' ಎಂದು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಬರಗಾಲ ತೀವ್ರವಾಗಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, 1876ರಲ್ಲಿ ವೈಸರಾಜ್ ಲಿಟ್ಟನ್ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ದೂರಿ ದರ್ಬಾರನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ 68,000 ಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಧಿಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಒಂದು ವಾರದವರೆಗೆ ಅದ್ದೂರಿಯಾದ ಔತಣ ಕೂಟವನ್ನು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ತೀವ್ರ ಕ್ಷಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 12 ರಿಂದ 20ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಕ್ಷಾಮ ಆಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು 'ಮಾನವ' ಪ್ರಾಣ ನಷ್ಟ (ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಕಾರಣ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೂಡ ಸತ್ತು ಹೋದವು) ಸುಮಾರು 5 ಕೋಟಿಯಿಂದ 10 ಕೋಟಿ ನಡುವೆ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಅಂದಾಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಾವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಲವು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು (ಚಿತ್ರ 4.9) ತೆರೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ಸರಬರಾಜುಗಳಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 1878-80 ರ ಕ್ಷಾಮ ಆಯೋಗವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ 'ಕ್ಷಾಮದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಡವರು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಬೇಡಲು ಅರ್ಹರು ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬಹುಶಃ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅಂತಹ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು.

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕ್ಷಾಮಗಳು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು ಬರಗಾಲ, ಪ್ರವಾಹಗಳು, ಕದನಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಘಟನೆಗಳು. ಆದರೆ ಇವು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿದಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ತೀವ್ರವಾದ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದ ಸಂಪತ್ತಿನ ರವಾನೆ

ನಾವು ಮೊದಲು ನೋಡಿದಂತೆ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತು ನೀತಿಯ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿತು. 1895ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾದ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಬ್ರೂಕ್ಸ್ ಆಡಮ್ಸ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು;

"ಪ್ಲಾಸಿ ಕದನದ ನಂತರ ಬಹುಬೇಗ ಬಂಗಾಳದ ಲೂಟಿ ಲಂಡನ್‌ಗೆ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಕಂಡುಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಧಾರಗಳು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, 'ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ' 1760 ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಆರಂಭದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಯಾವುದೇ ಹೂಡಿಕೆಯು ಭಾರತೀಯ ಲೂಟಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಲಾಭವನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ."

ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೂಡಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿ ನಡೆಯಲು ಕನಿಷ್ಟ ಭಾಗವಾದರೂ 'ಭಾರತದಿಂದ ಕದ್ದ ಸಂಪತ್ತು' ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎಂದು ಆಡಮ್ಸ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. (ಈ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಅಮೇರಿಕಾದ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ವಿಲ್ ಡ್ಯೂರೆಂಟ್ ಅವರದು).

"ಆಡಮ್ಸ್, ಡಿಗ್ಬಿಯಂತಹ ಪಂಡಿತರ ರಚನೆಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಅಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಾದಭಾಯಿ ನೌರೋಜಿ-1901ರಲ್ಲಿ **"ಪಾವರ್ಟಿ ಅಂಡ್ ಅನ್ – ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರೂಲ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ"** ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವರದಿಗಳಿಂದ ಭಾರತದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲಾಗಿದ್ದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಲೆಕ್ಕದೊಂದಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರ **ರೋಮೇಶ್ ಚಂದರ್ ದತ್** ಕೂಡ **"ಎಕಾನಾಮಿಕ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ"** ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು.

AP SCERT

All these studies showed that the colonisers had extracted many billions of pounds from India.

A more recent estimate (by Utsa Patnaik) for the period 1765 to 1938 comes to 45 trillion U.S. dollars (in today's value), or about 13 times Britain's GDP in 2023! This was extracted not just through taxes, but by charging Indians for the colonial power's expenditures on building the railways, the telegraph network, and even on wars!

Had this wealth remained invested in India, it would have been a very different country when it attained Independence.

House of Commons :is the name for the elected lower house of the bicameral parliament of the United Kingdom. Dadabhai Naoroji was the first Indian to be elected to the British House of Commons.

LET'S EXPLORE

Why do you think Dadabhai Naoroji means by 'un-British rule in India'? (*Hint: he was an MP in the* **House of Commons** *in 1892.*)

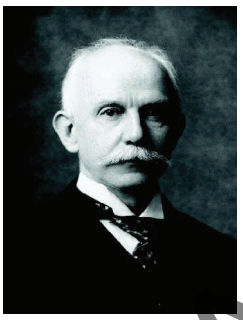

Fig. 4.10. Brooks Adams

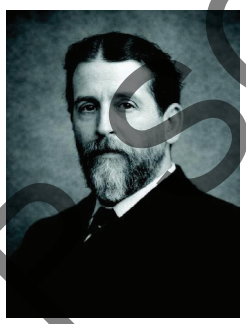

Fig. 4.11. William Digby

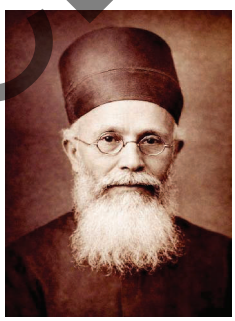

Fig. 4.12. Dadabhai Naoroji

Fig. 4.13. R.C. Dutt

THINK ABOUT IT

Let us return to this painting (Fig. 4.14), but now with some clues to its symbolism. Note how Britannia (a symbolic figure for Britain) sits higher than the colonies, pointing to her superior power; contrast with the lower position and bent posture of the colonies. Did they really 'offer' their wealth? Or did Britain seize it by force or ruse? Note also the Indians' dark complexion (in contrast with that of Britannia), reflecting the belief in the superiority of white people over the dark-skinned 'natives'.

© NCERT

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳು ಭಾರತದಿಂದ ಹಲವು ಶತಕೋಟಿ ಪೌಂಡ್‌ಗಳನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿವೆ.

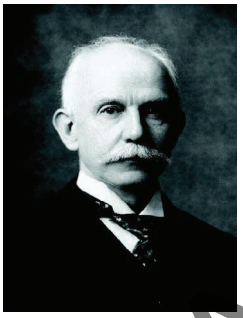
ಇತ್ತೀಚಿನ ಅಂದಾಜಿನ (ಉತ್ಸ ಪಟ್ನಾಯಕ್ ಅವರ) ಪ್ರಕಾರ 1765 ರಿಂದ 1938ರವರೆಗೆ ಭಾರತ ದೇಶದಿಂದ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೌಲ್ಯ ಇಂದಿನ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ 45 ಟ್ರಿಲಿಯನ್ ಅಮೇರಿಕಾ ಡಾಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ. ಅಂದರೆ 2023ರಲ್ಲಿನ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಒಟ್ಟು ದೇಶೀಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 13 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು! ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೇವಲ ತೆರಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲದೆ ರೈಲ್ವೆಗಳು, ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್‌ಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಭಾರತೀಯ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೇರುವುದರ ಮೂಲಕ ದೋಚಿಕೊಂಡರು.

ಈ ಸಂಪತ್ತು ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಡವಾಳವಾಗಿ ಉಳಿದದ್ದರೆ ಭಾರತದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾಯಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

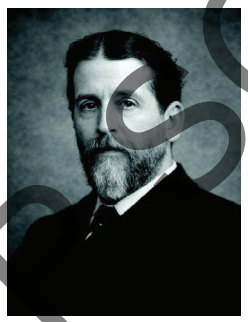
ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್ : ಇದು ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಂನ ದ್ವಿಸದಸ್ಯ ಸಂಸತ್ತಿನ ಚುನಾಯಿತ ಕೆಳಮನೆಗೆ ಇರುವ ಹೆಸರು. ದಾದಭಾಯಿ ನವರೋಜಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್‌ಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

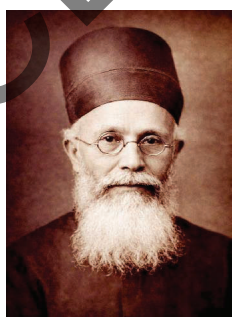
ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿ 'ಅನ್ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರೂಲ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
(ಸೂಚನೆ : 1892ರ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಎಂ.ಪಿಯಾಗಿ ಇದ್ದರು).

ಚಿತ್ರ 4.10 ಬ್ರೂಕ್ಸ್ ಆಡಮ್ಸ್

ಚಿತ್ರ 4.11 ವಿಲಿಯಂ ಡಿಗ್ಬಿ

ಚಿತ್ರ 4.12 ದಾದಾಭಾಯಿ ನವರೋಜಿ

ಚಿತ್ರ 4.13 ಆರ್.ಸಿ. ದತ್

ಆಲೋಚಿಸಿ

ನಾವು ಈ ವರ್ಣಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡೋಣ (ಚಿತ್ರ 4.14), ಆದರೆ ಈಗ ಅದರ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಸುಳಿವುಗಳೊಂದಿಗೆ, ಬ್ರಿಟಾನಿಯಾ (ಬ್ರಿಟನ್‌ಗೆ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ) ಇರುವ ಸ್ಥಳ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಿಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಕೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿದ ಭಂಗಿಮದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ತಮ್ಮ 'ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆಯೇ'? ಅಥವಾ ಬ್ರಿಟನ್ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆಯೇ? ಹಾಗೆಂಯೇ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿನ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಕಪ್ಪು ಚರ್ಮದವರೆಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದು ಗಮನಿಸಬೇಕು (ಬ್ರಿಟಾನಿಯವನ್ನು ಬಿಳಿ ಚರ್ಮದಿಂದ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ) ಇದು ಬಿಳಿಯರು ಕಪ್ಪು ಚರ್ಮ ಹೊಂದಿದ 'ಸ್ಥಳೀಯ'ರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎನ್ನುವ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ."

© NCERT

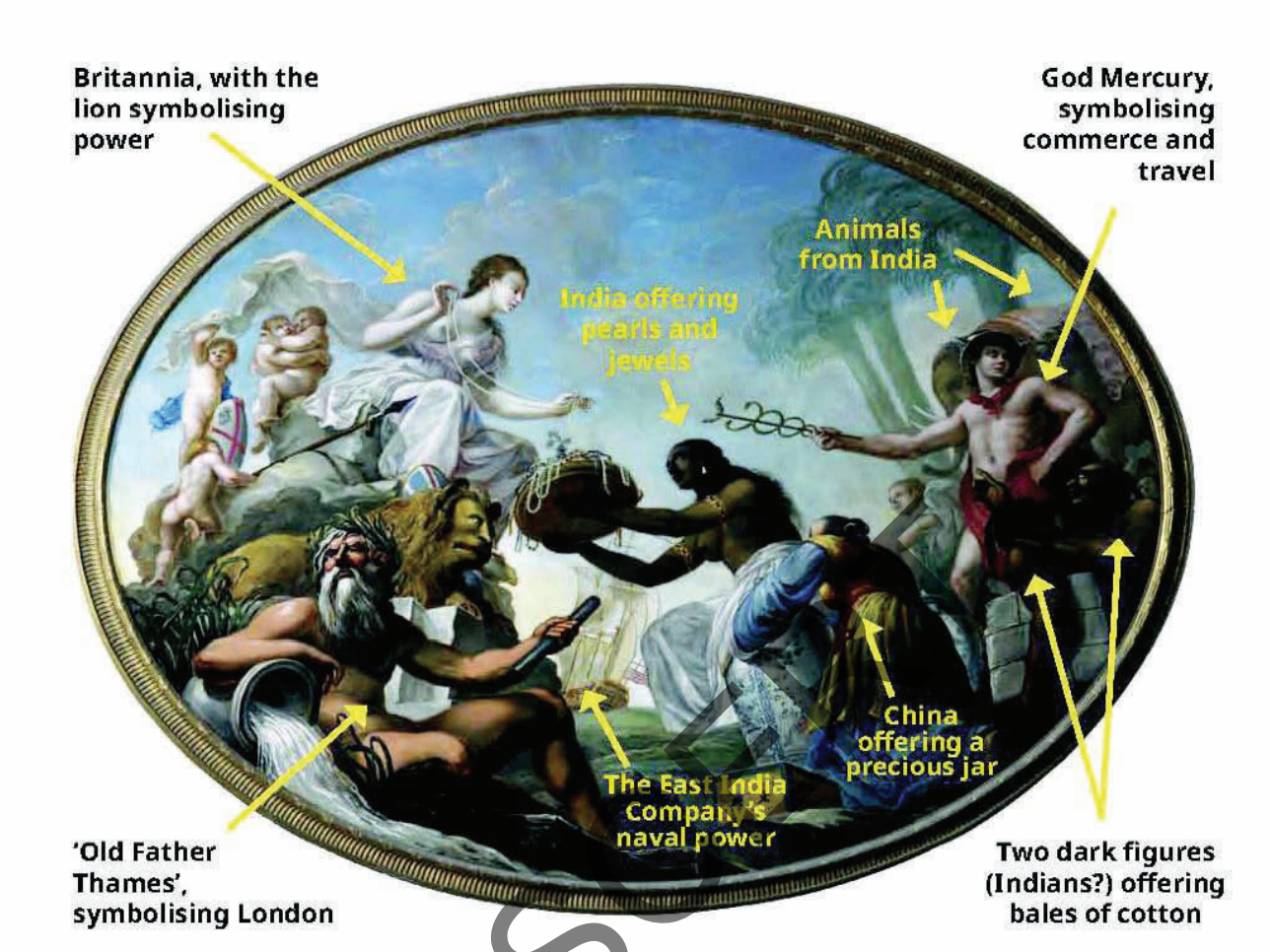

Fig. 4.14. 'The East offering its riches to Britannia' — making sense of the painting's symbolism

CHANGING LANDSCAPES

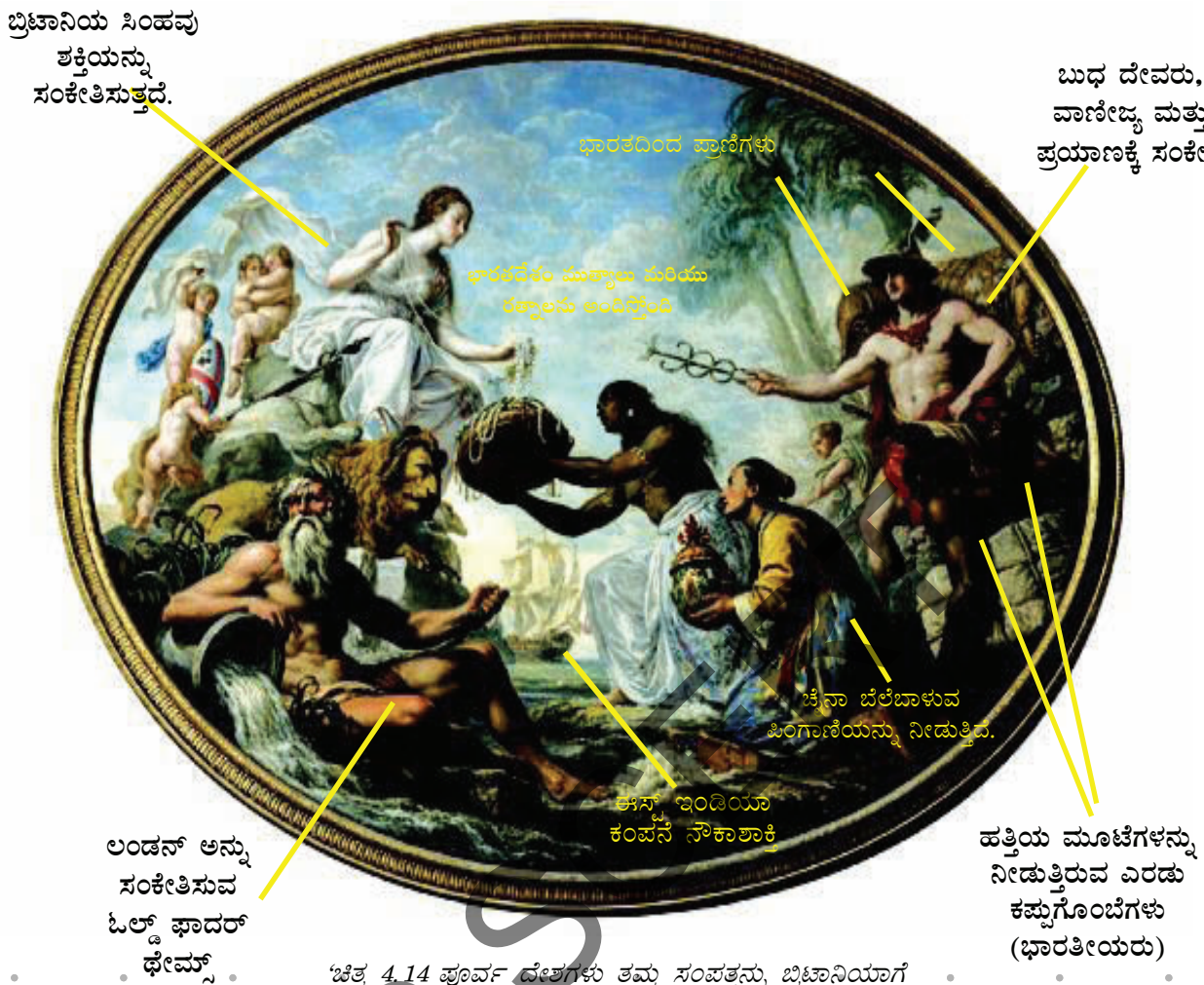
The expanding colonial rule impacted nearly every aspect of Indian life, as the rulers were convinced that India should be reshaped according to their 'superior' conceptions. Let us briefly look at a few of those impacts.

Embossed: With a design stamped on the cloth in such a way that it stands out in relief.

Decline of India's indigenous industries

Before the 18th century, India was renowned for its manufacturing capabilities, particularly in textiles cotton, silk, wool, jute, hemp and coir being the chief ones. Indian cotton textiles, in particular, with rich and intricate designs, bright colours, and textures ranging from ultra-thin muslins to richly embossed fabrics were in high demand in many parts of the world.

AP SCERT

'ಚಿತ್ರ 4.14 ಪೂರ್ವ ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬ್ರಿಟಾನಿಯಾಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ' ಈ ವರ್ಣಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಅರ್ಥ

ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು

ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶದ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಉನ್ನತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪುನರ್‌ರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮನಗಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಕೆಲವು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಉಬ್ಬಾಗಿರುವ ಅಲಂಕರಣ: ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಉಬ್ಬು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

"ಭಾರತದ ಸ್ಥಳೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಕುಸಿತ

18ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಭಾರತವು ತನ್ನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹತ್ತಿ, ರೇಷ್ಮೆ, ಉಣ್ಣೆ, ಸೆಣಬು ಮತ್ತು ತೆಂಗಿನ ನಾರು ಮುಂತಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯ ಹತ್ತಿ ಜವಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತ್ತು ಅಂದವಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಬಣ್ಣಗಳು, ಅತಿ ತೆಳುವಾದ ಮಸ್ಲಿನ್‌ಗಳಿಂದ ನೇಯ್ಗೆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಉಬ್ಬು ಹಾಕಿದ ಬಣ್ಣಗಳವರೆಗೆ, ಗುಣಮಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು.

LET'S EXPLORE

Do you understand all the terms used above to list and describe Indian textiles? If not, form groups of four or five and try to find out more, then compare your findings with the help of your teacher.

British policy imposed heavy duties on Indian textiles imported into Britain while forcing India to accept British manufactured goods with minimal tariffs. Moreover, Britain now controlled most of the sea trade as well as exchange rates, so Indian traders found it difficult to export as earlier. The result was the ruin of Indian textile industry. In the 19th century, India's textile exports fell sharply, while Britain's imports into India grew even more sharply. Communities of skilled artisans who had practised their craft for generations were reduced to poverty and forced to return to subsistence agriculture on increasingly overtaxed land. As William Bentinck, then Governor-General of India, observed in 1834, "The bones of the cotton weavers are bleaching the plains of India."

Similar scenarios unfolded for India's manufactures of iron, steel, paper and other goods. India's share of the world GDP kept declining throughout the colonial rule, reaching hardly 5 per cent at the time of Independence. In less than two centuries, one of the richest lands of the world had become one of the poorest.

Dismantling traditional governance structures

Before British colonisation, India possessed well-organised systems of local self-governance. Village councils managed community affairs, resolved disputes, and organised public works such as irrigation, roads, etc. Regional kingdoms maintained complex administrative structures that had evolved over centuries to address local needs and conditions. Charles Metcalfe, an acting Governor-General in the 1830s, described the system and its efficiency in this important statement:

"The village communities are little republics, having nearly everything they want within themselves. They seem to last where nothing else lasts. Dynasty after dynasty tumbles down; revolution succeeds to revolution; but the village community remains the same. This union of the village communities, each one forming a separate little state in itself, has contributed more than any other cause to the preservation of the people of India."

The British systematically dismantled these indigenous governance systems, replacing them with a centralised bureaucracy designed primarily to facilitate tax collection and maintain order, rather than promote public welfare. This transformation destroyed centuries-old mechanisms of community decision-making.

AP SCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಭಾರತೀಯ ಜವಳಿಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ವಿವರಿಸಲು ಮೇಲೆ ಬಳಸಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆಯೇ? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಐದು ಜನರ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ.

"ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಭಾರತದಿಂದ ಬ್ರಿಟನ್‌ಗೆ ಹೋಗುವ ಭಾರತೀಯ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರೀ ಸುಂಕಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತ್ ಕಡಿಮೆ ಸುಂಕಗಳಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮುದ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಧರಗಳ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟನ್ ಆಧಿಪತ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹಿಂದಿನಂತೆ ರಫ್ತು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಮದುಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕರ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ನುರಿತ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಡತಕ್ಕೆ ಇಳಿದವು. ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಾಧಾರ ಕೃಷಿಗೆ ಮರಳಬೇಕಾಯಿತು. 1834ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ 'ನೇಕಾರರ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ಭಾರತ ದೇಶದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಬಿಳಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ'

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು "ಉಕ್ಕು, ಕಬ್ಬಿಣ ಕಾಗದ ಮತ್ತು ಇತರೆ ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದವು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ವಿಶ್ವದ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪಾಲು ಕುಸಿಯುತ್ತಲೆ ಇತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 5ಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತ್ತು. ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಭಾರತ ದೇಶ ಅತ್ಯಂತ ಬಡ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಯಿತು".

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಡಳಿತ ರಚನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವುದು

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ಭಾರತವು ಸುಸಂಘಟಿತ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವ-ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಸ್ಥಾನಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದ, ನೀರಾವರಿ, ರಸ್ತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಅವಸರಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ಮಾಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದವು. 1830ರಲ್ಲಿ ಹಾಲಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೆಟ್ಕಾಫ್ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಈ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದನು:

"ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳಂತಹವು. ಅವರಿಗೆ ಅವಸರವಾದ ಸುಮಾರು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಅವರ ಸ್ವಂತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಉಳಿದವೆಲ್ಲಾ ಪತನವಾದಾಗ ಇವು ಉಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ವಂಶದ ನಂತರ ವಂಶ ಪತನವಾಗುವುದು. ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಬರುವುದು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯವು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಎರ್ಪಡುವುದು ಎನ್ನವುದು ಈ ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ. ಭಾರತದ ಜನರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ'.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಈ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಬದಲು ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಲು, ಶಾಂತಿ ಸುರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಕೇಂದ್ರಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಟು ಮಾಡಿದರು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ಸಮುದಾಯ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿತು.

APSCERT

The introduction of British codes of law disregarded customary laws and practices that had governed Indian communities for generations. While presented as modernisation, this imposition of a foreign system unsuited to India alienated ordinary Indians from the judicial system, creating courts that were expensive, time-consuming, and conducted in a foreign language.

Transforming Indian education: creating 'brown Englishmen'

Education became a powerful tool for the creation of a class of Indians who would serve British interests. In earlier centuries, India had diverse educational traditions *pathashalas, madrass, viharas*, and many forms of apprenticeship learning. These institutions transmitted not only practical knowledge but also cultural values and traditions. Even in the early 19th century, British reports reported hundreds of thousands of village schools across India (for instance, 100,000 to 150,000 of them in Bengal and Bihar up to 1830!) "where young natives are taught reading, writing and arithmetic, upon a system so economical, ... and at the same time so simple and effectual..."

A sharp turning point in India's educational history was marked by the notorious 1835 'Minute on Indian Education' of British historian and politician, Thomas B. Macaulay. In it, although he admitted that he had "no knowledge of either Sanskrit or Arabic," he expressed his conviction that European knowledge was vastly superior to India's: "I have never found one among them [Orientalists] who could deny that a single shelf of a good European library was worth the whole native literature of India and Arabia." Indians, therefore needed British education, whose objective would be to create a class of Indians who would be "Indian in blood and colour, but English in taste, in opinions, in morals, and in intellect."

Although a few prominent British Orientalists argued that Indian students should be left to study in their own languages, Macaulay's policy gained the upper hand and India's traditional schools slowly disappeared, while English became a language of prestige associated with the colonial masters, resulting in lasting divisions in Indian society between English-educated elites and the masses.

The new education system served multiple colonial objectives. It created a pool of Indian clerks and minor officials who could staff the lower ranks of the colonial administration at a fraction of the cost of British personnel. It also sidelined traditional sources of knowledge and authority, creating generations of Indians disconnected from their own cultural heritage.

APSCERT

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಾನೂನು ಸಂಹಿತೆಗಳ ಪರಿಚಯವು ತಲೆಮಾರಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು, ಪದ್ಧತಿಗಳು ಕಡೆಗಾಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇದನ್ನೇ ಆಧುನಿಕರಣ ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದರೂ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾರತೀಯರು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೂರವಾದರು. ಇದು ದುಬಾರಿ, ಸಮಯ ಹಿಡಿಯುವ ವಿದೇಶಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು:

'ಭಾರತೀಯ ಆಂಗ್ಲರನ್ನು' ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಭಾರತೀಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣವು ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಸಾಧನವಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಮದರಸಗಳು, ವಿಹಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಶಿಷ್ಯ ವೃತ್ತಿಯ ವಿದ್ಯಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದವು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವರದಿಗಳು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ 1830ರ ವರೆಗೆ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 1,00,000 ದಿಂದ 1,50,000 ಶಾಲೆಗಳು). ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಯುವ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ, ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿ, ಮತ್ತು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಅಂಕಗಣಿತ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ವರದಿಗಳು ತಿಳಿಸಿವೆ.

ಭಾರತದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ತಿರುವು ತಂದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕ ಥಾಮಸ್ ಬಿ ಮೆಕಾಲೇ '1835 ರಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಮಿನಿಟ್ಸ್ ಆನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಡ್ಯುಕೇಷನ್' ನಲ್ಲಿ, "ತನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಆಗಲೀ ಅರಬಿಕ್ ಆಗಲಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೂ" ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಜ್ಞಾನವು ಭಾರತ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಎಂದು ತನ್ನ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಭಾರತ ದೇಶ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಯಾಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಶೆಲ್ಫ್ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಒಬ್ಬರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಆತನು ಹೇಳಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯೆ ಅವಸರವೆಂದು, ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾಗಿದ್ದು ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರಾಗಿ ಇರುವ ಭಾರತೀಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಇದು ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ಜನ ಪ್ರಮುಖ ಓರಿಯಂಟಾಲಜಿಸ್ಟ್‌ಗಳು ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದಬೇಕೆಂದು ವಾದಿಸಿದಾಗ ಮೆಕಾಲೆ ನೀತಿ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿತು, ಫಲಿತವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಣ್ಮರೆಯಾದವು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಭಾಷೆಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಓದಿಕೊಂಡವರು ಉನ್ನತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನಡುವೆ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ವಿಭಜನೆ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹಲವಾರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿತು. ಇದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವೆಚ್ಚದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಕೆಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಬಹುದಾದ ಭಾರತೀಯ ಗುಮಾಸ್ತರು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ದೂರವಾದ ಭಾರತೀಯರ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

AP SCERT

Orientalist: A largely obsolete term to designate a scholar of the 'Orient', hat is, regions from West Asia to the Far East. In India, Orientalists (now called'Indologists') were often scholars of Sanskrit, Pali, Persian and other languages.

THINK ABOUT IT

What exactly did Macaulay mean when he wrote that "a single shelf of a good European library was worth the whole native literature of India and Arabia"? And why should he want to make Indians "English in taste, in opinions, in morals, and in intellect"? How does this relate to the 'civilising mission' mentioned at the start of the chapter? Ask your teacher to guide a class debate on these questions.

Reshaping economic structures to serve imperial needs

The British transformed India's economy from a self-sufficient agricultural system supplemented by craft and manufacture production into a supplier of raw materials for British industry and a market forced to buy British goods. Without going into the technical details of this economic transformation, let us take the example of the construction of India's vast railway network, often cited as a colonial blessing. While the railways did bring people closer together and integrated India's internal market, it was designed primarily to move raw materials from the interior to ports for export and to distribute British manufactured goods throughout India. Railway routes largely ignored existing trade patterns to serve colonial economic interests. Another purpose was to move armies quickly from their cantonments if they had to fight a distant rebellion or war.

AP SCERT

Fig. 4.15. A steam locomotive of the Madras Railway (one of the companies operating the rail network in British India) in 1860

ಓರಿಯಂಟಲಿಸ್ಟ್: ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಪದ, ಇದು ಓರಿಯಂಟ್ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಪೂರ್ವ ಏಷ್ಯಾದವರೆಗೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಓರಿಯಮಟಲಿಸ್ಟ್‌ಗಳು (ಈಗ ಇಂಡಾಲಜಿಸ್ಟ್‌ಗಳು ಎಂದು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸುವರು) ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಳಿ, ಫಾರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಭಾಷೆಗಳ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದರು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

"ಒಳ್ಳೆಯ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಒಂದು ಶೆಲ್ಫ್ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಯಾದ ಇಡೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು" ಎಂದು ಮೆಕಾಲೆ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಏನನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿದನು? ಆತನು ಏಕೆ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರಂತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ'.

ಅಧ್ಯಾಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ 'ಸಿವಿಲೈಜಿಂಗ್ ಮಿಷನ್' (ನಾಗರಿಕತೆ ಕಲಿಸುವ ಧ್ಯೇಯ) ಎಂಬ ಭಾವನೆಗೆ ಈ ವಿಷಯ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ.

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದರು. ಸ್ವಯಂ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿರುವ ಕೈ–ಕಸಬುಗಳನ್ನು, ಸಣ್ಣ ತರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಲಯವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ, ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುಗಳ ಪೂರೈಕೆದಾರನಾಗಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಖರೀದಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರು. ಈ ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿನ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳ ಬಳಿ ಹೋಗದೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವರವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಭಾರತದ ವಿಶಾಲವಾದ ರೈಲ್ವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ರೈಲ್ವೆಗಳು ಜನರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತಂದವು. ಭಾರತದ ಆಂತರಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿದವು ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇಶದ ಆಂತರಿಕ ಭಾಗದಿಂದ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ನೌಕಾಶ್ರಯಗಳಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ತಯಾರಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದವು. ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಮೊದಲೇ ಇರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್‌ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಗಳಿಸಲು ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಕಂಟೋನ್ಮೆಂಟ್‌ನಿಂದ ದೂರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದಂಗೆಗಳು ಅಥವಾ ಕದನಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬೇಗ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವುದು.

ಚಿತ್ರ 4.15. 1860 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ರೈಲ್ವೆಯ (ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈಲು ಜಾಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ಉಗಿ ಯಂತ್ರ.

APSCERT

Besides, the construction of India's railways was not a gift from the colonial rulers to India. Most of it was paid for by Indian tax revenue, which means that Indian funded infrastructure that primarily served British strategic and commercial interests, instead of being focused on serving the people's needs. The same can be said of the telegraph network.

Even the administrative costs of colonialism were borne by Indian subjects. The colonial administrative apparatus, military installations, and the lavish lifestyles of British officials in India were all financed by Indian taxation. In short, Indians funded their own subjugation.

Early Resistance Movements:
Challenging Colonial Authority

India was such an enormous source of wealth, natural and human resources for the British that they nicknamed her 'the jewel in the crown of the British Empire'. And they asserted that India would forever remain part of the British Empire, "on which the sun never sets."

THINK ABOUT IT

What is meant by "the sun never sets on the British Empire"?
Do you think this was a correct statement?

However, almost from the beginning of the British conquest of India, resistance movements manifested to try and repel this self-imposed 'guest'. We will briefly survey a few such movements, but before we do so, let us have a good look at the map of the British Indian Empire (Fig. 4.16). The red and pink territories are those directly under British administration, while the yellow ones are the princely states we discussed earlier. (Theblack lines stand for the railway lines.)

LET'S EXPLORE

Examine the map (Fig. 4.16.)What are the main differences with the map of today's India, in terms both of borders and of names?

AP SCERT

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭಾರತದ ರೈಲ್ವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾದ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗ ಭಾರತೀಯ ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯದಿಂದಲೇ ಭರಿಸಲಾಯಿತು. ಎಂದರೆ ಭಾರತೀಯರ ಹಣಕಾಸಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಜನರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಲಾಭಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗಿವೆ. ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಜಾಲದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಇದೇ ನಡೆಯಿತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸಹ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಗಳೆ ಭರಿಸಿದರು. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಐಷಾರಾಮಿ ಜೀವನಶೈಲಿ, ಮಿಲಿಟರಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಉಪಕರಣ ಎಲ್ಲವೂ ಭಾರತೀಯ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಹಣಕಾಸು ಪಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸಿದರು.

ಆರಂಭಿಕ ಪ್ರತಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಗಳು:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸವಾಲು

ಭಾತರವು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಭಾರತವನ್ನು "ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನ" ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ 'ಭಾರತವು ಸೂರ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಮುಳುಗದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶಾಶ್ವತ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅವರು ಒತ್ತಿ ನುಡಿದರು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

"ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಳುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದರೇನು?
ಇದು ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ?

ಆದರೆ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ, ಈ ಸ್ವಯಂ ಆಹ್ವಾನಿತ 'ಅತಿಥಿ' ಯನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ಪ್ರತಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ನಾವು ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಚಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಸಲು ಮುಂದಾಗೋಣ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು (ಚಿತ್ರ 4.16) ಒಂದು ಸಾರಿ ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಕೆಂಪು ಮತ್ತು ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವು, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿರವವು ನಾವು ಮೊದಲು ಚರ್ಚಿಸಿದ ಸ್ವದೇಶಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು (ಕಪ್ಪು ರೇಖೆಗಳು ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಕ್ಷೆಯ್ನನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ (ಚಿತ್ರ 4.16) ಇಂದಿನ ಭಾರತದ ನಕ್ಷೆಯಿಂದ ಗಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಸರುಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?

AP SCERT

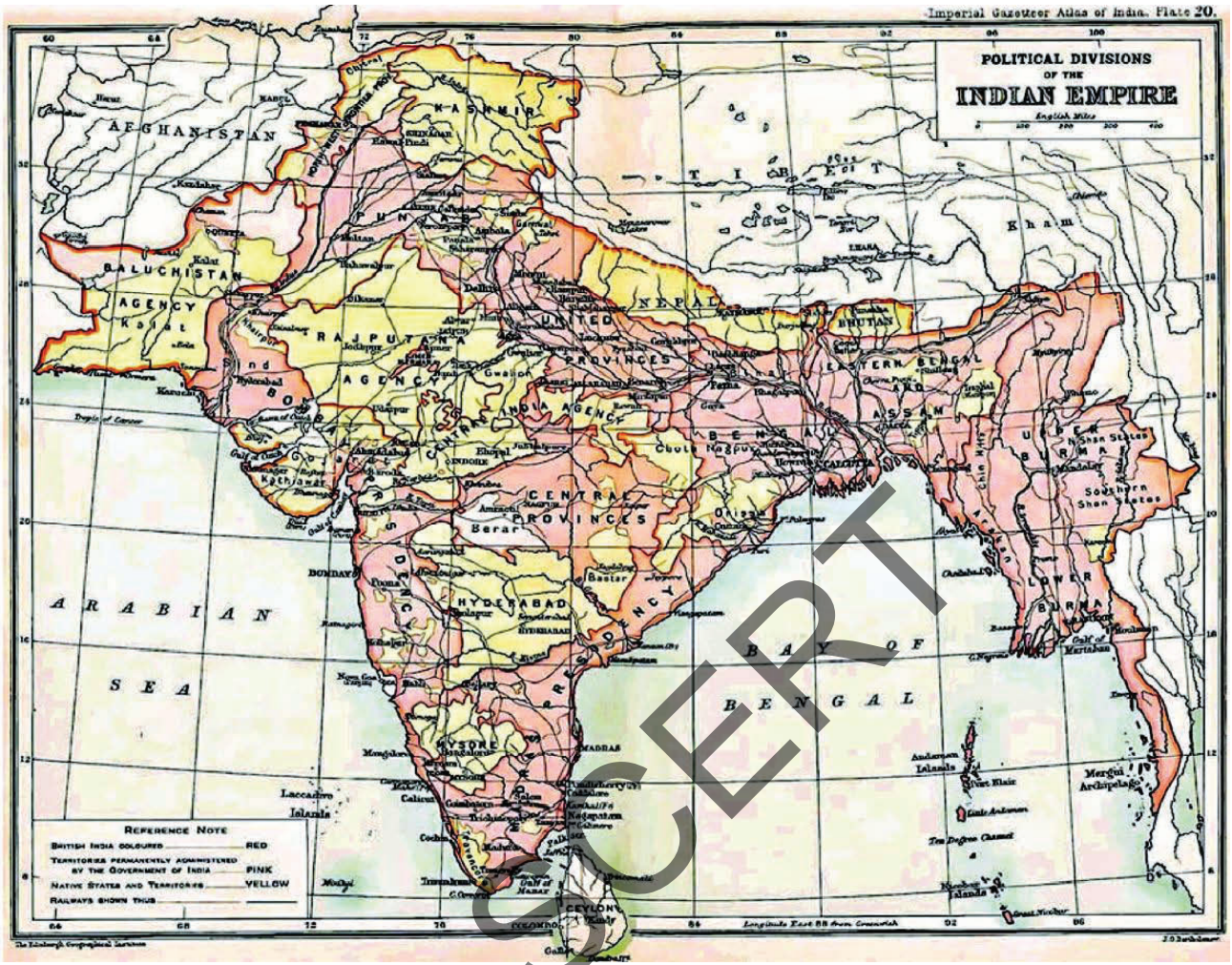

Fig. 4.16. A map of the British Indian Empire in 1909

The 'Sannyasi-Fakir rebellion'

One of the earliest organised resistance movements, often called the 'the Sannyasi (or Sannyasi-Fakir) Rebellion', began in Bengal after the terrible famine of 1770. Groups of sannyasis (Hindu ascetics) and fakirs (Muslim ascetics), who traditionally travelled freely for pilgrimage and charity, found their movements restricted by the British East India Company policies, specially by the new land and taxation policies. The precise motivations of the sannyasis and fakirs have been debated, but over the next three decades they attacked British treasuries and tax collectors. The British called them 'bandits', executed some of them and used their superior forces to eventually defeat them. This rebellion later inspired the Bengali writer Bankim Chandra Chattopadhyay's novel *Anandamath* (1882); it contained the song 'Vande Mataram', which would inspire Indians during the struggle for freedom in the early 20th century and, after Independence, became India's national song.

APSCERT

ಚಿತ್ರ 4.16. 1909ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಕ್ಷೆ

'ಸನ್ಯಾಸಿ–ಫಕೀರ್ ಬಂಡಾಯ'

ಆರಂಭಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರತಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಸನ್ಯಾಸಿ (ಅಥವಾ ಸನ್ಯಾಸಿ–ಫಕೀರ್) ಬಂಡಾಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಚಳುವಳಿ. ಇದು 1770ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಯಾನಕ ಕ್ಷಾಮದ ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು (ಹಿಂದೂ ಸಾಧುಗಳು) ಮತ್ತು ಫಕೀರರು (ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಧುಗಳು) ಗುಂಪಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಲು, ದಾನ ಧರ್ಮ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಇವರಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ವಿಧಾನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೊಸ ಭೂಮಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ನೀತಿಗಳು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದವು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಫಕೀರರು ಏಕೆ ಬಂಡಾಯ ಮಾಡಿದರೂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದರೂ ಇದು ಸುಮಾರು ಮೂರು ದಶಾಬ್ದಗಳವರೆಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಖಜಾನೆಗಳ ಮೇಲೆ, ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹದಾರರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅವರನ್ನು 'ಕಳ್ಳರು' ಎಂದು ಕರೆದು ಕೆಲವರನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಪಾರ ಸೈನಿಕ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಇವರನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ದಂಗೆಗಳ ನಂತರ ಬಂಗಾಳದ ಲೇಖಕ ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ 1882ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಆನಂದಮಠ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿತು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ 'ವಂದೇಮಾತರಂ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಉತ್ತೇಜನಪಡಿಸಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ನಂತರ ಇದು ಭಾರತದೇಶದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಾ ಗಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು.

APSCERT

Tribal uprisings

India's tribal communities faced unique threats as the British expanded into forests and hills, disrupting their traditional way of life. The British described tribals as 'primitive', restricted their access to forests and forest produce, sometimes acquiring tribal land or turning it into private property, imposing cash taxes, catching tribals in debt traps, replacing traditional tribal councils with the British legal system and encouraging missionaries to 'civilise' and convert tribals to Christianity. Besides, a colonial law categorised hundreds of tribal communities as 'criminal tribes', causing them to be unjustly harassed for decades.

Some of the above abuse led some tribes to rise in rebellion against the colonial power. Among the first such events, the **Kol Uprising** (1831–1832) in Chota Nagpur (in present-day Jharkhand) started when the British introduced land policies that favoured outsiders over the original tribal inhabitants. The Kol tribes (which included the Mundas and Oraons, among others) temporarily established their control over significant territory before being defeated by the British forces. The **Santhal Rebellion** of 1855 –1856, a widespread uprising of the Santhal people across parts of present-day Jharkhand, Bihar and West Bengal, was led by two brothers, Sidhu and Kanhu Murmu, and rebelled against moneylenders and landlords who were taking away their ancestral lands with British support. The Santhals declared their own government and vowed to 'fight to the last drop of blood'. The British response was brutal; after some initial losses, they burned entire villages and killed thousands of Santhals, including, eventually, the rebel leaders. However, the daring Santhal rebellion inspired other tribal communities to resist colonial rule.

AP SCERT

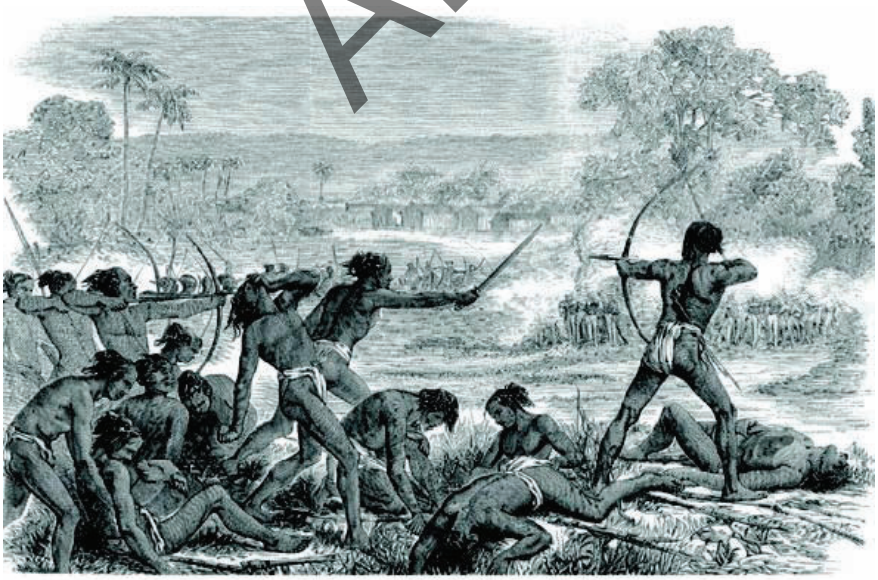
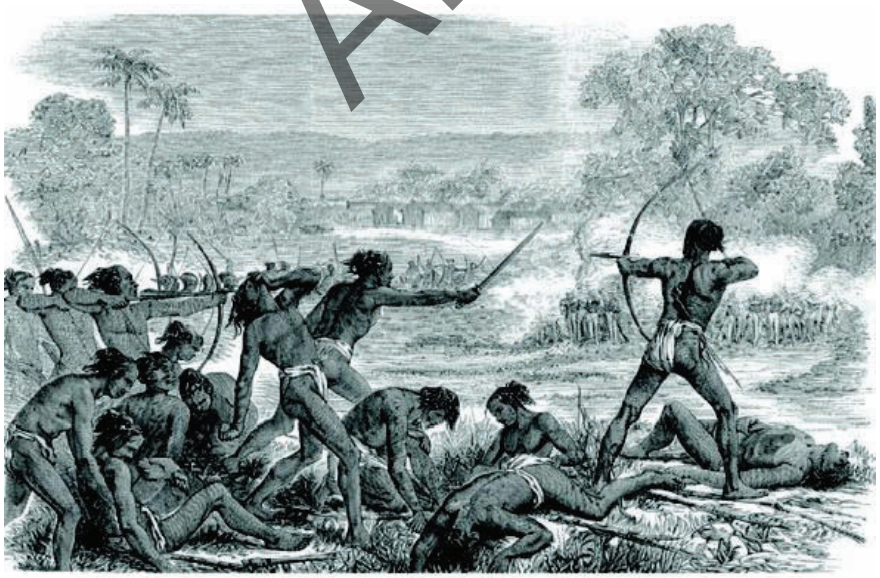

Fig. 4.17. An 1856 sketch in the Illustrated London News depicting an unequal confrontation between Santhal rebels and gun-wielding sepoys

ಬುಡಕಟ್ಟು ದಂಗೆಗಳು

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕಾಡುಗಳು, ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರತದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಅನೇಕ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಈ ವಿಸ್ತರಣೆ ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನ ತೀರ್ವವಾದ ತೊಂದರೆಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು 'ಆದಿವಾಸಿಗಳು' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ, ಅವರಿಗೆ ಕಾಡು ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಸೀಮಿತ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬುಡಕಗಟ್ಟು ಜನರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು, ನಗದು ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವುದು. ಸಾಲದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸುವುದು ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಂಡಳಿಗಳನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಿಸಲು ಮಿಷನರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾನೂನು ನೂರಾರು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ವರ್ಗಿಕರಿಸುವುದರಿಂದ ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ಕಿರಿಕುಳಕ್ಕೊಳಗಾದರು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆಲವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮೂಹಗಳು ಅವರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಏಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು. ಇಂತಹ ಮೊದಲ ದಂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು 'ಕೋಲ್ ದಂಗೆ' (1831–1832) ಇದು ಇಂದಿನ ಝಾರ್ಖಂಡ್‌ನ ಛೋಟ ನಾಗ್ಪುರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬುಡಕಟ್ಟೇತರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಭೂವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದವು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮುಂಡಾ, ಓರಾನ್, ಸೇರಿದಂದೆ ಕೋಲ್ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರೆಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. 'ಸಂತಾಲ್ ದಂಗೆ' (1855–1856) ಇಂದಿನ ಝಾರ್ಖಾರ್ಂಡ್, ಬಿಹಾರ್, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಡೆದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಳುವಳಿ. ಸಂತಾಲ್ ಜನರನ್ನು ಸಿದ್ಧೂ ಮತ್ತು ಕನ್ಹೂ ಮುರ್ಮು ಎನ್ನುವ ಇಬ್ಬರು ಸಹೋದರರು ನಡೆದಿರು, ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಭೂಮಾಲೀಕರು, ಬ್ರಿಟೀಷ್‌ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಸಂತಾಲರು ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ಸಂತಾಲರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ 'ಕೊನೆಯ ರಕ್ತದ ಹನಿಯವರೆಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿದರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಷ್ಟವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ನಂತರ ಅವರು ಒಟ್ಟು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಸಾವಿರಾರು ಸಂತಾಲರನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ದಂಗೆಯ ನಾಯಕರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಆದರೂ ಈ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಸಂತಾಲ್ ದಂಗೆ ಇತರ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿತು.

ಚಿತ್ರ 4.17 ಇಲ್ಲಸ್ಟ್ರೇಟೆಡ್ ಲಂಡನ್ ನ್ಯೂಸ್‌ನಲ್ಲಿ 1856ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಿತವಾದ ಒಂದು ರೇಖಾಚಿತ್ರ. ಬಂದೂಕು ಹಿಡಿದ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಸಂತಾಲ ದಂಗೆಕಾರರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಅಸಮಾನ ಹೋರಾಟ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ.

AP SCERT

LET'S EXPLORE

Note how the Santhals are depicted in the 1856 sketch (Fig. 4.17) drawn from an artist's imagination: observe their complexion, dress, weapons and draw your conclusions as regards the image this depiction would create in the popular mind in Britain.

Peasant uprisings against economic exploitation

Even without famines, peasants suffered under the unfair British revenue collections, often losing their lands to money lenders or new landlords. The Indigo Revolt (1859–1862) illustrates this exploitation. European planters forced peasants in the northern parts of Bengal to abandon food crops and, instead, grow indigo plants, as the indigo dye was then in great demand in Europe. From planters to traders, everyone earned huge profits except the peasants, who were so poorly paid that they got trapped in debt slavery. When they refused to grow indigo, they faced imprisonment, torture, and destruction of their property. Their uprising was directed mostly at the planters, who retaliated by hiring mercenaries to attack the peasants. Their cause was supported by educated Bengalis and the Bengali press; the British authorities were eventually forced to restrict some of the worst abuses.

LET'S EXPLORE

Indigo is a natural deep blue pigment used in dyeing. Can you think of other natural substances that have been traditionally used in India to dye cloth?

There are several more notable examples of uprisings across the Subcontinent, which, along with the other aspects of the British rule that we saw earlier, built up to the largest uprising of the 19th century. Let us turn to it.

THE GREAT REBELLION OF 1857

The British called it the 'Sepoy Mutiny'. 'Sepoys', let us recall, were the Indian soldiers enrolled in the East India company's British Army; its officers, of course, were almost all British. After India's Independence, historians rejected the term 'Sepoy Mutiny', proposing a few others instead; following many scholars, we will call the event the 'Great Rebellion of 1857'. But what exactly happened?

LET'S EXPLORE

Why do you think was the term 'Sepoy Mutiny' rejected after Indian Independence? Write one paragraph explaining your reasons.

APSCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

1856ರ ಕಲಾವಿದನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲಾದ ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ರ 4.17) ಸಂತಾಲ್ ಬುಡಕಟ್ಟನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸಿ, ಅವರ ಮೈ ಬಣ್ಣ, ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆ ಆಯುಧಗಳು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವುದು ಬ್ರಿಟನ್ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಣ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತೋ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿ.

ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ರೈತರ ದಂಗೆಗಳು

ಬರಗಾಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ ರೈತರು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅನ್ಯಾಯದ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಭೂಮಾಲೀಕರಿಗೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಇಂಡಿಗೋ ದಂಗೆ' (1859–1862) ಈ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಯುರೋಪಿಯನ್ ಇಂಡಿಗೋ ಬೆಳೆಸುವರು (ಪ್ಲಾಂಟರುಗಳು) ಬಂಗಾಲದ ಉತ್ತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ರೈತರನ್ನು ಆಹಾರ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದಲಾಗಿ ಇಂಡಿಗೂ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಗೋ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಲಾಭ ಪಡೆದರು. ಆದರೆ ರೈತರು ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆ ವೇತನ ಹೊಂದುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಲದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದರು. ರೈತರು ಇಂಡಿಗೋ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಜೈಲು ಶಿಕ್ಷೆ, ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ, ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರೈತರ ದಂಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂಡಿಗೋ ಬೆಳೆಸುವವರನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿತವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತೀಕಾರವಾಗಿ ತೋಟದ ಮಾಲೀಕರು ಕೂಲಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ ರೈತರ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ರೈತರ ದಂಗೆಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಬಂಗಾಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರ್ಕಾರವೇ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾದ ಶೋಷಣೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಇಂಡಿಗೋ ಎನ್ನುವುದು ಬಣ್ಣ ಹಾಕಲು ಬಳಸುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಗಾಢವಾದ ನೀಲಿ ವರ್ಣ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಲು ಬಳಸಲಾಗುವ ಇತರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಆಲೋಚಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ಇವೆ ಅಲ್ಲದೆ ಉಪಖಂಡದಾದ್ಯಂತ ಮತ್ತಷ್ಟೋ ಮುಖ್ಯವಾದ ದಂಗೆಗಳು ನಡೆದವು. ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದಂಗೆಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ಈಗ ನಾವು ಆ ದಂಗೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

1857 ಮಹಾದಂಗೆ

ಬ್ರಿಟೀಷರು ಇದನ್ನು ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ ಎಂದು ಕರೆದರು. . 'ಸಿಪಾಯಿಗಳು' ಎಂದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರು. ಈ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಿಟೀಷರೇ. ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು 'ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಇತರೆ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು 1857ರ 'ಮಹಾದಂಗೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಏನು ನಡೆಯಿತು?

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಭಾರತದೇಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ 'ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಏಕೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಪ್ಯಾರಾ ಬರೆಯಿರಿ.

APSCERT

Fig. 4.18. Imaginary depiction of the sepoys' rebellion at Meerut (Illustrated London News, 1857)

APSCERT

Even earlier, there were several signs of severe discontent among the sepoys, beginning with the so-called **'Vellore Mutiny'** of 1806, which erupted when the British introduced new uniform regulations that violated the religious practices of both Hindu and Muslim sepoys. For example, they were forbidden from wearing religious marks on their foreheads and were required to shave their beards. The sepoys seized the Vellore fort (in present-day Tamil Nadu) and killed many British officers and troops; the British however crushed the revolt, killing or executing hundreds of sepoys.

We should also keep in mind that most sepoys were from agricultural families, which had been suffering great hardship owing to the British policies on land revenue. After decades of increasing frustration, in 1857 rumours spread across northern and central India that rifle cartridges were greased with cow and pig fat, offending the Hindu and Muslim sepoys' religious sensibilities. At Barrackpore (in present-day West Bengal), the sepoy Mangal Pandey attacked British officers. His execution

spread further discontent among the sepoys. In Meerut (in present-day Uttar Pradesh), some of them killed their British officers and marched to nearby Delhi, where they proclaimed the elderly but politically powerless Mughal emperor Bahadur Shah Zafar as their leader (his 'empire' was limited to a small area in Delhi).

ಚಿತ್ರ 4.18. ಮೀರಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ದಂಗೆಯ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಚಿತ್ರಣ (ಇಲಸ್ಟ್ರೇಟೆಡ್ ಲಂಡನ್ ನ್ಯೂಸ್ 1857)

ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸಿಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಅಸಂತೃಪ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಂಕೇತಗಳು ಕಂಡವು. ಇದು 1806ರ ವೆಲ್ಲೂರು ದಂಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ಹೊಸ ನಿಯಮಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಪರಿಚಯಿಸಿದಾಗ ಭುಗಿಲೆದ್ದಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಡ್ಡವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ವೆಲ್ಲೂರು ಕೋಟೆಯನ್ನು (ಇಂದಿನ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ) ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಪಡೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದರು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ನೂರಾರು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಥವಾ ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದರು.

ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಭೂಕಂದಾಯದ ಮೇಲಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನೀತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಹತಾಶೆಯ ನಂತರ 1857ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ರೈಫಲ್ ಗುಂಡುಗಳಿಗೆ ಹಸು ಮತ್ತು ಹಂದಿ ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಗ್ರೀಸ್ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲೀಂ ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತು. ಬರಾಕ್‌ಪೂರ್ (ಇಂದಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ) ಹತ್ತಿರ ಮಂಗಲ್ ಪಾಂಡೆ ಎಂಬ ಸಿಪಾಯಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಈತನ ಮರಣದಂಡನೆ ಸಿಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು.

ಮೀರಟ್‌ನಲ್ಲಿ (ಇಂದಿನ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ) ಇರುವ ಕೆಲವು ಜನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹತ್ತಿರದ ದೆಹಲಿ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ವಯಸ್ಸಾದ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಶಕ್ತಿಹೀನ ಮೊಘಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಹದೂರ್ ಷಾ ಜಾಫರ್‌ನನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಯಕ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು (ಅವರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ದೆಹಲಿಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು).

APSCERT

The military decisions were, however, taken by the commanders. The revolt quickly spread across northern and central India, with sepoys capturing key cities like Kanpur, Lucknow and Jhansi. At Kanpur, rebel forces under Nana Saheb initially agreed to give safe passage to British civilians, but then massacred over 200 men, women and children for reasons that are still debated.

The British response was systematic and extremely brutal, beginning with the recapture of Delhi in September 1857, where the British forces conducted house-to-house massacres. At Kanpur, they conducted mass executions designed to strike terror in the population. In a long punitive campaign they burned villages and destroyed crops, causing countless deaths vastly more than those inflicted by the rebels.

According to some historians, the Great Rebellion failed because the sepoys lacked a unified command and a consistent strategy, despite some heroic leaders.The uprising failed, but it marked a turning point, especially in sowing a seed for the idea that foreign domination was unacceptable. The seed would grow early in the 20th century into a full-fledged struggle for freedom, though with different methods. Meantime, in 1858, the British Crown took direct control of India from the East India Company, initiating the period of the British Raj. British policies shifted from aggressive territorial expansion to consolidation of control. The Indian Army was reorganised so as to prevent unified resistance in the future.

The Legacy of European Colonialism in India

The European (mostly British) conquest and rule of India was not a 'civilising mission' India's own civilisation was much older than Europe's. It was a process of subjugation and exploitation executed systematically, with brutal repression if necessary. Except for a small Indian elite who accepted British rule as inevitable, the Indians suffered the fate of many of the world's colonised populations: abuse, exploitation, violence and uprooting.

At the same time, the colonial rule had some largely unintended consequences. It opened (or re-opened) India to the world and the world to India. The British (and the French to a much smaller extent) were systematic in documenting every aspect of their conquest, from its geography (they conducted meticulous surveys of the Subcontinent). They created impressive lists of all ethnic groups, although the lists were flawed because of the unscientific but prevalent notions of 'race' (as genetics has shown, 'races' do not exist). They also documented India's monuments, studying their art and architecture, restoring some of the ruined ones, and initiating the discipline of archaeology.

AP SCERT

ಆದರೆ ಮಿಲಿಟರಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ದಂಗೆಯ ಕಮಾಂಡರ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂಗೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಸಿಪಾಯಿಗಳು ಕಾನ್ಪೂರ್, ಲಕ್ನೋ, ಝಾನ್ಸಿಯಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾನ್ಪೂರದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಸಾಹೇಬನ ನೇತೃತ್ವದ ದಂಗೆಕೋರ ಪಡೆಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನೀಡಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವು. ಆದರೆ ನಂತರ ವಿವಾದಾಸ್ಪದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುರುಷರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದವು.

ಬ್ರಿಟೀಷರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾಗಿತ್ತು. 1857ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಇದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪಡೆಗಳು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವು. ಕಾನ್ಪೂರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಯ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ದಂಡನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ದಂಡನಾತ್ಮಕ ಭಾಗವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸೈನ್ಯವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಅನೇಕರು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ದಂಗೆ ಕೋರರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಾವುಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಕೊಂದರು.

ಕೆಲವು ಜನ ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಪ್ರಕಾರ ಈ 'ಮಹಾದಂಗೆ' ವಿಫಲವಾಗಲು ಕಾರಣ ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಏಕೀಕೃತ ನಾಯಕತ್ವ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಕೆಲವರು ವೀರ ನಾಯಕರು ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ನಿರಂತರ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಈ ದಂಗೆ ವಿಫಲವಾದರೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ತಿರುವು ನೀಡಿತು. ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿತು. ಈ ಬೀಜ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಧಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ 1858ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಣಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯಿಂದ ಭಾರತದೇಶ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಡಳಿತಕಾಲವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ನಂತರ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ನೀತಿಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಭಾರತೀಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮರುಸಂಘಟಿಸಲಾಯಿತು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ

ಭಾರತದೇಶದ ಮೇಲೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್) ಆಕ್ರಮಣ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಯಾವುದೇ ನಾಗರೀಕರಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕತೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ನಾಗರಿಕತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪುರಾತನವಾದದ್ದು. ಅದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾದ ಆಕ್ರಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕ್ರೂರ ದಮನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಜನ ಭಾರತೀಯ ಗಣ್ಯರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಭಾರತೀಯರು ವಿಶ್ವದ ಅನೇಕ ವಸಾಹಾತುಶಾಹಿ ಜನರ ಹಾಗೆ ದುರ್ಬಳಕೆ, ಶೋಷಣೆ, ನಿಂದನೆ, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮೂಲಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಕೆಲವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿತು. ಅದು ಭಾರತವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ (ಅಥವಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ) ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷರು (ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಕೂಡ) ತಮ್ಮ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಲಿಖಿತಗೊಳಿಸಿದರು, ಉಪಖಂಡದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸರ್ವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವು ಆಗಾ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಾಂಗ ಎಂಬ ವಾಸ್ತವ ಅಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭಾವನೆ ಮೇಲೆ ಆಧಾರವಾದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಲೋಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತು. (ಜನ್ಯು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ರೇಸ್ ಎಂಬ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಭಾಗ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲ) ಅವರು ಭಾರತದೇಶದ ಸ್ಮಾರಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ದಾಖಲಿಸಿ ಅವುಗಳ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ನಾಶವಾದವುಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಪುರಾತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಅವರ ಪಾತ್ರವಿದೆ.

AP SCERT

But in the process, they (and other colonial powers) stole thousands of statues, paintings, jewels, manuscripts and other cultural artefacts from India and sent them to European museums or private collections. While this represented a profound cultural loss and violation of India's heritage, it also promoted some appreciation of Indian art in the European public. Such massive theft took place over much of the colonised world; today, there are ongoing debates and efforts to repatriate some of these cultural treasures to their countries of origin.

LET'S EXPLORE

- → In the sentence "It opened (or re-opened) India to the world and the world to India", why do you think we added 're-opened'?
- → Some argue that stolen cultural heritage has been better preserved abroad than it would have been in India. What is your view on its repatriation? Discuss in groups.

APSCERT

Finally, although British scholars were not the first Europeans to master the Sanskrit language, they started publishing some of the first translations of Sanskrit texts into a European language; the French, the Germans and others soon followed. The motivations were mixed: some scholars were genuine students or admirers of India's ancient culture, while others were convinced that by studying Indian languages and texts, it would be easier to demonstrate the superiority of Christianity.

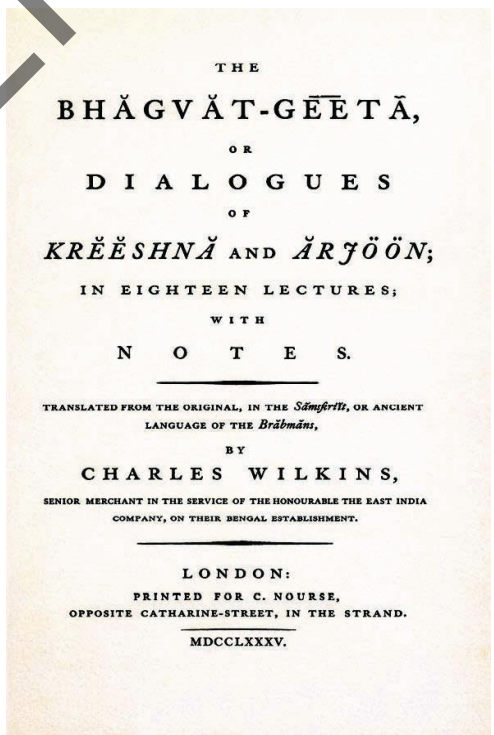

THE
BHĂGVĂT-GĒĒTĀ,
OR
DIALOGUES
OF
KRĔĔSHNĂ AND *ĂRJÖÖN*;
IN EIGHTEEN LECTURES;
WITH
NOTES.
TRANSLATED FROM THE ORIGINAL, IN THE *Sămsĕrŭt*, OR ANCIENT LANGUAGE OF THE *Brăhmăns*,
BY
CHARLES WILKINS,
SENIOR MERCHANT IN THE SERVICE OF THE HONOURABLE THE EAST INDIA COMPANY, ON THEIR BENGAL ESTABLISHMENT.
LONDON:
PRINTED FOR C. NOURSE,
OPPOSITE CATHARINE-STREET, IN THE STRAND.
MDCCLXXXV.

Fig. 4.21. The title age of the first English translation (in 1785) of a Sanskrit text: 'The Bhagavad Gita or Dialogues of Krishna and Arjuna' (using modern spelling). The translator was Charles Wilkins.

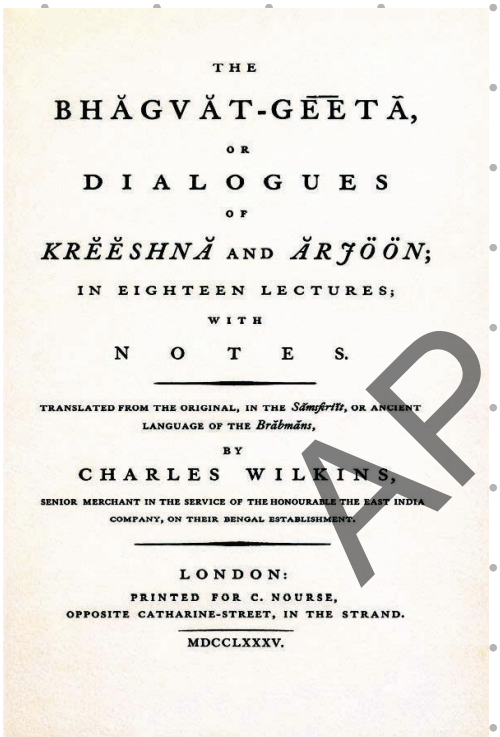
The spread of Sanskrit studies and texts in Europe (followed later by other Indian languages) was like the 'discovery of a new continent', in the words of the German philosopher Georg Hegel. Indian texts had a great impact on European philosophers, writers, poets, artists, and sometimes statesmen; this influence extended to the United States of America in the 19th century. This is a reminder that although political domination may flow in one direction, cultural influence sometimes flows in the opposite direction.

ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇತರೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಶಕ್ತಿಗಳು ಸಾವಿರಾರು ವಿಗ್ರಹಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು, ಆಭರಣಗಳು, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ಕದ್ದು ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇದು ಭಾರತದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತೀರ್ವವಾದ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅವಮಾನವೆ ಆದರೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿತು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಳ್ಳತನಗಳು ಅನಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಕದ್ದುಕೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮೂಲ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ "ಇದು ಭಾರತವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿತು. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು 'ಮತ್ತೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದೆ' ಎಂದು ಏಕೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?"

→ ಕದ್ದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ವಾಪಸಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

THE
BHĂGVĂT-GEETĂ,
OR
DIALOGUES
OF
KRĔĔSHNĂ AND ĂRJÖÖN;
IN EIGHTEEN LECTURES;
WITH
NOTES.
TRANSLATED FROM THE ORIGINAL, IN THE *Sămsĕrĭt*, OR ANCIENT LANGUAGE OF THE *Brăhmăns*,
BY
CHARLES WILKINS,
SENIOR MERCHANT IN THE SERVICE OF THE HONOURABLE THE EAST INDIA COMPANY, ON THEIR BENGAL ESTABLISHMENT.
LONDON:
PRINTED FOR C. NOURSE,
OPPOSITE CATHARINE-STREET, IN THE STRAND.
MDCCLXXXV.

ಚಿತ್ರ 4.21 ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲ ಆಂಗ್ಲ ಅನುವಾದದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆ (1785) ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಅನುವಾದಕ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ವಿಲ್ಕಿನ್ಸ್.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಮೊದಲ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಮೊದಲು ಅನುವಾದ ಮಾಡುವುದು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು; ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಫ್ರೆಂಚ್, ಜರ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕೂಡ ಇವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಈ ಅನುವಾದಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಮಿಶ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಲು ಅಭಿಮಾನಿಸಿದರು ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದರು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳು ಯುರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು (ನಂತರ ಇತರೆ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೂಡ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ) ಜರ್ಮನ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಜಾರ್ಜ್ ಹೆಗಲ್ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ "ಒಂದು ಹೊಸ ಖಂಡವನ್ನು ಅವಿಷ್ಕಾರಿಸಿದಂತೆ" ಅನಿಸಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಯುರೋಪಿಯನ್ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ರಚನೆಕಾರರು, ಕವಿಗಳು, ಕಲಾವಿದರು ಹಾಗೆಯೆ ಕೆಲವು ಜನ ರಾಜಕೀಯನಾಯಕರ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಈ ಪ್ರಭಾವ 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಇದು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಒಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹರಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಇದು ನಮಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

APSCERT

Two heroines

Fig. 4.19. A miniature portrait of Rani Lakshmibai (1853 or earlier)

Rani Lakshmibai of Jhansi fought bravely to save her kingdom from British annexation; assisted by the Maratha Tatia (or Tantia) Tope, Nana Saheb's military adviser, Rani Lakshmibai managed to escape a besieged Jhansi and to conquer the Gwalior fort, seizing the treasury and the arsenal. She was killed on 18 June 1858 on the battlefield. The British army officer who commanded the attack on Jhansi noted that the Rani was "remarkable for her beauty, cleverness, perseverance [and] generosity to her subordinates.

These qualities, combined with her rank, rendered her most dangerous of all the rebel leaders. ... [She was the] best and bravest of the rebels." Tatia Tope continued fighting until early 1859 but was betrayed and handed over to the British, who hanged him.

Fig. 4.20. Detail of a portrait of Begum Hazrat Mahal in the 1850s

Begum Hazrat Mahal of Awadh (northcentral portion of Uttar Pradesh) also resisted the British-led resistance after her kingdom was annexed and joined the rebels during the 1857 uprising, leading the defence of Lucknow when the British attempted to recapture the city. She rejected British offers of safe passage if she surrendered and ultimately had to take refuge in nearby Nepal. In November 1858, Queen Victoria issued a proclamation marking the end of the East India Company's rule in India; she promised non-interference in religious matters and greater inclusion of Indians in the administration.

Begum Hazrat Mahal issued a counter-proclamation, warning Indians not to trust such assurances, as "it is the unvarying custom of the English never to forgive a fault be it great or small."

AP SCERT

Before we move on ...

→ The Portuguese, the Dutch, the French and the British were attracted to India primarily because of great wealth. They fought among themselves for dominance of the Subcontinent, with the British gaining the upper hand.

ಇಬ್ಬರು ವೀರನಾಯಕಿರಯರು

ಚಿತ್ರ 4.19. ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾವಚಿತ್ರ (1853 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು)

ಝಾನ್ಸಿರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದಳು. ಮರಾಠ ನಾಯಕ ಟೌಟಿಯ (ಅಥವಾ ತಾಂತಿಯಾ) ಟೋಪೆ, ನಾನಾ ಸಾಹೇಬನ ಸೈನಿಕ ಸಲಹೆಗಾರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದನು. ಮುತ್ತಿಗೆ ಆದ ಝಾನ್ಸಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗ್ವಾಲಿಯರ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಲ್ಲಿನ ಖಜಾನೆ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. 1858 ಜೂನ್ 18 ರಂದು ಕದನ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಝಾನ್ಸಿ ವೀರ ಮರಣ ಹೊಂದಿದಳು. ಝಾನ್ಸಿ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ ಸೈನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ರಾಣಿ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು 'ರಾಣಿ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಔದಾರ್ಯತೆ ಹೊಂದಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು'

ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಝಾನ್ಸಿಯನ್ನು ದಂಗೆಯ ನಾಯಕರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವು. ಆಕೆ ದಂಗೆ ಕೋರರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಳು, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, **ಟಾಟಿಯಾ ಟೋಪೆ** 1859ರ ಆರಂಭದವರೆಗೆ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಲಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 4.20. 1850 ರಲ್ಲಿ ಬೇಗಂ ಹಜ್ರತ್ ಮಹಲ್ ಭಾವಚಿತ್ರ

ಅವಧ್ (ಇಂದಿನ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ್ ಮಧ್ಯಭಾಗ)ಗೆ ಸೇರಿದ ಬೇಗಂ ಹಜ್ರತ್ ಮಹಲ್ ಕೂಡ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದಳು. 1857ರ ದಂಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ದಂಗೆಕೋರರಿಂದ ಸೇರಿ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಲಕ್ನೋವನ್ನು ಮರಳಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ನಗರ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದಳು. ಶರಣಾದರೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವೆವು ಎಂಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹತ್ತಿರದ ನೇಪಾಲ್‌ದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

1858 ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಆಡಳಿತ ಅಂತ್ಯದ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದಳು, ಆಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದಳು.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆಯಾಗಿ ಬೇಗಂ ಹಜ್ರತ್ ಮಹಲ್ ಒಂದು ಪ್ರತಿ–ಘೋಷಣೆ ಹೊರಡಿಸಿ, ಬ್ರಿಟೀಷರ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ನಂಬಬೇಡಿ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಏಕೆಂದರೆ 'ಬ್ರಿಟೀಷರದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಆಗಲಿ, ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪು ಆಗಲಿ, ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಎಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು, ಡಚ್ಚರು, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಅವರು ಉಪಖಂಡದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹೋರಾಡಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದರು.

APSCERT

- The British ruthless taxation policy inflicted great misery on the people, causing severe famines in particular and millions of deaths. The deliberate deindustrialization of India devastated her once thriving manufacturing sector.
- Gradually, the British imposed their administrative structures, legal systems and educational institutions to ensure total colonial control over the Indian society.
- The Portuguese focused on religious conversion and cultural transformation in Goa created long-lasting social divisions. The French policy of assimilation created a small elite of culturally French Indians in Pondicherry.
- Several uprisings took place from the late 18th century onward, with the Great Rebellion of 1857 threatening the colonial rule for a while. Most of these uprisings were brutally repressed.
- In the 19th century, India's classical culture (in particular through translated Sanskrit texts) flowed back to the West, creating a lasting influence.

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. Arrange the following European powers in the correct order of their arrival in India. ( )

   A) Portuguese → Dutch → British → French

   B) Dutch → Portuguese → French → British

   C) Portuguese → British → Dutch → French

   D) British → Portuguese → Dutch → French

2. Choose the correct answer by observing assertion and reason. ( )

   Assertion (A) : Age of Colonialism usually refers to Europeans expansion from the 15th century onward.

   Reason (R) : Political competition, economic advantages, religious conversion, and scientific inquiry motivated these campaigns.

   A) Both A and R are true, and R is the correct explanation of A

   B) Both A and R are true, but R is not the correct explanation of A

   C) A is true, but R is false

   D) A is false, but R is true.

AP SCERT

- → ಬ್ರಿಟೀಷರ ಕಠಿಣವಾದ ತೆರಿಗೆ ನೀತಿಯು ಜನರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ದುಃಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೀವ್ರ ಕ್ಷಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಸಾವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯಾದ ಉತ್ಪಾದಕಾ ವಲಯವನ್ನು ಪುರುದ್ದೇಶವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯವನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿತು.
- → ಕ್ರಮೇಣ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ರಚನೆಗಳು, ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಗೊಳಿಸಿದರು.
- → ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತಾಂತರ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಧೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಜನೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವು. ಫ್ರೆಂಚರ ಸಮೀಕರಣ ನೀತಿಯು ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಫ್ರೆಂಚರಂತೆ ಬದಲಾದ ಭಾರತೀಯ ಸಣ್ಣ ಉನ್ನತ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.
- → 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದ ಹಲವಾರು ದಂಗೆಗಳು ನಡೆದವು. 1857ರ ಮಹಾ ದಂಗೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರೆಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿತು. ಆದರೆ ಈ ದಂಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ದಮನಿಸಲಾಯಿತು.
- → 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅನುವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ ( )

   ಎ) ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ → ಡಚ್ → ಬ್ರಿಟೀಷ್ → ಫ್ರೆಂಚ್

   ಬಿ) ಡಚ್ → ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ → ಫ್ರೆಂಚ್ → ಬ್ರಿಟೀಷ್

   ಸಿ) ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ → ಬ್ರಿಟೀಷ್ → ಡಚ್ → ಫ್ರೆಂಚ್

   ಡಿ) ಬ್ರಿಟೀಷ್ → ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ → ಡಚ್ → ಫ್ರೆಂಚ್

2. ಹೇಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿರಿ. ( )

   ಹೇಳಿಕೆ (A) : 'ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಯುಗ' ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 15ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಯುರೋಪಿನ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

   ಕಾರಣ (R) : ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತಾಂತರ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಶೋಧನೆ ಈ ಅಭಿಯಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿವೆ.

   ಎ) **A** ಮತ್ತು **R** ಎರಡೂ ನಿಜ, ಮತ್ತು **R** ಎಂಬುದು **A** ಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ.

   ಬಿ) **A** ಮತ್ತು **R** ಎರಡೂ ನಿಜ, ಆದರೆ **R** ಎಂಬುದು **A** ಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ಅಲ್ಲ

   ಸಿ) **A** ನಿಜ, ಆದರೆ **R** ತಪ್ಪು

   ಡಿ) **A** ತಪ್ಪು, ಆದರೆ **R** ನಿಜ.

AP SCERT

3. What is colonialism? Give three different definitions based on the chapter or on your knowledge.
4. Colonial rulers often claimed that their mission was to civilise the people they ruled. Based on the evidence in this chapter, do you think this was true in the case of India? Why or why not?
5. How was the British approach to colonising India different from earlier European powers like the Portuguese?
6. Indians funded their own subjugation. What does this mean in the context of British infrastructure projects in India like the railway and telegraph networks?
7. What does the phrase divide and rule mean? Give examples of how this was used by the British in India?
8. Choose one area of Indian life, such as agriculture, education, trade, or village life. How was it affected by colonial rule? Can you find any signs of those changes still with us today? Express your ideas through a short essay, a poem, a drawing, or a painting.
9. Imagine you are a reporter in 1857. Write a brief news report on Rani Lakshmibai resistance at Jhansi. Include a timeline or storyboard showing how the rebellion began, spread, and ended, highlighting key events and leaders.
10. Imagine an alternate history where India was never colonised by European powers. Write a short story of about 300 words exploring how India might have developed on its own path.
11. Role-play : Enact a historical discussion between a British official and an Indian personality like Dadabhai Naoroji on the British colonial rule in India
12. Explore a local resistance movement (tribal, peasant, or princely) from your state or region during the colonial period. Prepare a report or poster describing:
    - What was the specific trigger, if any? Who led the movement?
    - What were their demands?
    - How did the British respond?
    - How is this event remembered today (e.g., local festivals, songs, monuments)?

AP SCERT

3. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂದರೇನು? ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.

4. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ತಾವು ಆಳುವ ಜನರನ್ನು 'ನಾಗರಿಕ'ರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಧ್ಯೇಯ ಎಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿನ ಪುರಾವೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ನಿಜವೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ! ಏಕೆ? ಅಥವಾ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ?

5. ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹಿಂದಿನ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಶಕ್ತಿಗಳ ನೀತಿಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ನೀತಿಗೆ ಭಿನ್ನತೆ ಏನು?

6. "ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಧೀನಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸಿದರು." ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ರೈಲ್ವೆ ಮತ್ತು ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಜಾಲಗಳಂತಹ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು?

7. 'ವಿಭಜಿಸಿ ಪಾಲಿಸು' ಎಂಬ ಪದ ಗುಚ್ಚದ ಅರ್ಥವೇನು? ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿದರು. ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ?

8. ಕೃಷಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ವ್ಯಾಪಾರ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದಂತಹ ಭಾರತೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಯಿತು. ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪುರಾವೆಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿಯಾ? ನಿಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧ, ಹಾಡು, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಅಥವಾ ಪೆಯಿಂಟಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ.

9. ನೀವು 1857ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವರದಿಗಾರ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಝಾನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸುದ್ದಿ ವರದಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ. ದಂಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹರಡಿತು ಮತ್ತು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯಕರನ್ನು ಹೈಲೆಟ್ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದು ಟೈಮ್‌ಲೈನ್ ಅಥವಾ ಸ್ಟೋರಿಬೋರ್ಡನ್ನು ಸೇರಿಸಿ.

10. ಯುರೋಪ್ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಎಂದೂ ಕೂಡ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಇಂದು ಭಾರತ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಇರುವುದೂ ಊಹಿಸುತ್ತಾ ಸುಮಾರು 300 ಪದಗಳ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

11. ಪಾತ್ರಾಭಿನಯ: ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ದಾದಾಭಾಯಿ ನೌರೋಜಿಯಂತಹ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ.

12. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿರೋಧ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು (ಬುಡಕಟ್ಟು, ರೈತ ಅಥವಾ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ) ಅನ್ವೇಷಿಸಿರಿ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಒಂದು ವರದಿ ಅಥವಾ ಪೋಸ್ಟರ್‌ನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

- ಯಾವುದಾದರೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಚೋದನೆ ಇದ್ದಿತಾ? ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದವರು ಯಾರು?
- ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳೇನು?
- ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರು?
- ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಇಂದು ಹೇಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ (ಉದಾ: ಸ್ಥಳೀಯ ಹಬ್ಬಗಳು, ಹಾಡುಗಳು, ಸ್ಮಾರಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳು)?

APSCERT

CHAPTER

5

The Kakatiya kingdom

H3D7H3

LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- → Trace the political unification of the Telugu-speaking regions under the Kakatiya dynasty. (CG - 1)
- → Analyze Administrative & Economic Systems (CG - 9)
- → Evaluate the cultural contributions of the Kakatiyas by examining UNESCO World Heritage sites like the Ramappa Temple and the growth of Telugu literature. (CG - 1)
- → Examine the role of female leadership in medieval India by studying the reign of Queen Rudrama Devi, her administrative abilities, and her success in defending the kingdom against external invasions. (CG - 6)

"Heritage is our legacy from the past. It means what we live with today, and what we pass on to future generations. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration." ***UNESCO***

© SCERT AP

5.1 Ekasila thoranam

5.2 Thousand piller temple

5.3 Rudrama Devi

The Big Questions ?

1. What is the importance of Kakatiya kingdom in the history of Telugu rulers?
2. Explain the contribution of Kakatiyas to literature art and architecture.

ಅಧ್ಯಾಯ

5

ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ

F9W5B2

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ

- → ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜವಂಶದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೀಕರಣ ಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. . (CG - 1)
- → ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 9)
- → ರಾಮಪ್ಪ ದೇವಾಲಯದಂತಹ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು, ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾಕತೀಯರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (CG - 1)
- → ರಾಣಿ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆಕೆಯ ಆಡಳಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 6)

"ಪರಂಪರೆ ಎನ್ನುವುದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು. ನಾವು ಇಂದು ಹೇಗೆ ಬದುಕುತ್ತೇವೆ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ನಾವು ಏನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ಪರಂಪರೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ ಎರಡೂ ಅಳಿಸಲಾಗದವು. ಇವು ಮಾನವ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಅಂಶಗಳು" – ಯುನೆಸ್ಕೋ

© KSCERT

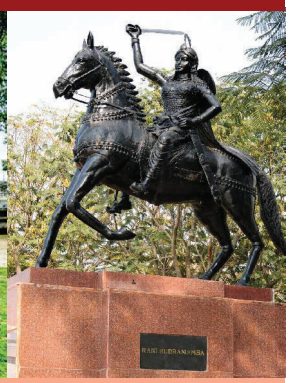
5.1 ಏಕರೆಲಾ ತೋರಣ

5.2 ಸಾವಿರ ಕಂಬಗಳ ದೇವಾಲಯ

5.3 ರುದ್ರಮದೇವಿ.

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ತೆಲುಗು ಆಡಳಿತಗಾರರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು?
2. ಕಾಕತೀಯರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

5.4 Thousand piller temple

The reference of Andhra is found from this Vedic period itself. The Aitareya Brahmana of Rigveda mention this Andhra. It was a part of Mahajanapada. Later it was under the rule of Satavahanas. It came to be ruled by Ikshvakus Pallavas and Vishnukundinas. Later the Eastern Chalukyas built a strong rule in the coastal Andhra Pradesh. It was the Kakatiyas who brought the entire Telugu speaking people under one rule in the medieval period.

There emerged a five important kingdoms emerged in south India. They were The Chalukyas of Kalyani, The Yadavas, The Kakatiyas, The Hoyasalas and The Pandyas. Out of these five kingdoms, one belongs to the Telugu land known as the Kakatiyas. Even though these kingdoms commonly faced invasions from the neighbors as well as the Delhi sultanate, they tried to preserve their rule with their own effort. They tried to promote unity among their controlled region, encouraged local languages, art and architecture.

Who were the Kakatiyas?

The Kakatiyas united the entire Telugu Andhra area politically and they succeeded in imbibing a spirit of oneness among the the Andhras. The region as per location was called Trilingadesam. They could successfully withstand the Muslim invasions from the north for some extent and brought respect to the word Andhra.

They made the word Andhra respectable. Early Kakatiyas served as a feudatories to the Rashtrakutas and the Western Chalukya kings. The Kakatiya Kingdom emerged after the fall of the western Chalukyas. They ruled most of the eastern Deccan region comprising present day Andhra Pradesh, Telangana, parts of eastern Karnataka and southern Odisha. Their contribution is remarkable to the telugu literature. They have given wonderful sculptures to the telugu land.

AP SCERT

5.4 ಸಾವಿರ ಕಂಬಗಳ ದೇವಾಲಯ

ಆಂಧ್ರರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ವೇದಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. **ಋಗ್ವೇದದ ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವು** ಈ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಹಾ ಜನಪದದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಇದು ಶಾತವಾಹನರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದು ಇಕ್ಷ್ವಾಕರು, ಪಲ್ಲವರು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಕುಂಡೀನಹಿದ ಆಳಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನಂತರ ಪೂರ್ವ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಕರಾವಳಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಯುಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರನ್ನು ಒಂದೇ ಆಳ್ವಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂದವರು ಕಾಕತೀಯರು.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜ್ಯಗಳು ಉದಯಿಸಿದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಕಲ್ಯಾಣಿ, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಯಾದವರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರು. ಈ ಐದು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಕತೀಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ರಾಜ್ಯವು ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಕ್ಕದ ರಾಜರು ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೂ ಸಹ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯವು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದವು. ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳು, ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು.

ಕಾಕತೀಯರು ಯಾರು?

ಕಾತೀಯರು ಇಡೀ ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡುವ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಜನರಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತುಂಬುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ನೆಲೆಯ ಆಧಾರವಾಗಿ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತ್ರಿಲಿಂಗದೇಶ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು.

ಕಾಕತೀಯರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜರ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪತನದ ನಂತರ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವು ಉದಯಿಸಿತು. ಅವರು ಇಂದಿನ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಪೂರ್ವ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಒಡಿಶಾದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪೂರ್ವ ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದರು. ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತೆಲುಗು ಭೂಮಿಗೆ ಅದ್ಭುತ ಶಿಲ್ಪ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

AP SCERT

Even though they continuously participated in wars with neighbouring kingdoms as well as Delhi sultans, they tried to promote peace and harmony in the Deccan region. They achieved many victories as a part of protecting their empire.

DON'T MISS OUT

How does the name "Kakatiya" originate:

Some historians are of the opinion that the word Kakatiya comes as they worshipped the deity "Kakati" another form of Durga devi. Some others say the word Kakatiya has come as they are the protectors of the fort Kakati. Still other historians say that Kakatiyas belong to Kakatipura a place once ruled by Cholas.

Kakatiya dynasty was founded by Gundyana. They started their rule from Hanumakonda as their capital.Rudra deva, the Kakatiya king built a new capital Orugallu. After that they changed their capital from Hanumakonda to Orugallu. Tikkana who contributed the first poetic work Srimadandhra Mahabharatham in Telugu belonged to this period.

DON'T MISS OUT

Thrilinga places: Kaleswaram (Telangana), Srisilam (Rayalaseema), Draksharamam (Coastal Andhra).

Present name of Orugallu is Warangal and its ancient name was Ekasilanagaram.

AP SCERT

Prola II: (1115-1157 CE):

The Region of the Prola -II was a land mark in the history of the Kakatiyas. He threw off the lordship of the Chalaukyas and carved out for himself an independent kingdom. It grew into a powerful kingdom under his successors embracing the whole of the Andhra region. He started independent rule from Hanumakonda.

5.5 Temple (Kakatiya period)

ಅವರು ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದಕ್ಕನ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಗವಾಗಿ ಅವರು ಅನೇಕ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

"ಕಾಕತೀಯರಿಗೆ ಆ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು?"
ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾಕತೀಯ ಎಂಬ ಪದವು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಾದ "ಕಾಕತಿ"ಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕಾಕತೀಯ ಎಂಬ ಪದವು ಬಂದಿದ್ದು, ಅವರು ಕಾಕತೀಯ ಕೋಟೆಯ ರಕ್ಷಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಕಾಕತೀಯರು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೋಳರು ಆಳಿದ ಕಾಕತಿಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಕತೀಯ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ **'ಗುಂಡ್ಯನ'** ಈತನು ಹನುಮ ಕೊಂಡವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ ರುದ್ರದೇವನು ಓರುಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆತನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಹನುಮಕೊಂಡದಿಂದ ಓರುಗಲ್ಲುಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಮದಾಂಧ್ರ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕವಿ ತಿಕ್ಕನ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ತ್ರಿಲಿಂಗ ಪ್ರದೇಶಗಳು: ಕಾಳೇಶ್ವರ (ತೆಲಂಗಾಣ), ಶ್ರೀಶೈಲ (ರಾಯಲಸೀಮೆ), ದ್ರಾಕ್ಷಾರಾಮ (ಕರಾವಳಿ ಆಂಧ್ರ).
ಓರುಗಲ್ಲು ಪ್ರಸ್ತುತ ಹೆಸರು ವರಂಗಲ್; ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು – ಏಕ ಶಿಲಾ ನಗರ.

AP SCERT

ಪ್ರೋಲರಾಜ II: (1115-1157 CE):

ಕಾಕತೀಯರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಲರಾಜ – II ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ಆತನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕಾಕತೀಯರ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ರಾಜ್ಯವು ಆತನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಕಾಕತೀಯರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ತಂದು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಉದಯಿಸಿತು. ಆತನು ಹನುಮಕೊಂಡದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

5.1 ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದ ದೇವಾಲಯ

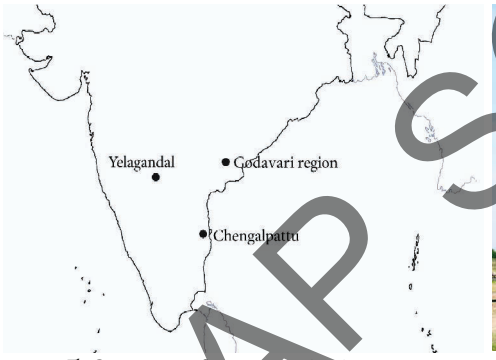
Rudra Deva (1158-1195)

He defeated a number of neighbouring princes and extended his dominion right up to the banks of the river Godavari. In the south, Rudra deva defeated four kings of the Telugu Choda origin. He also invaded Vengi. In the last year of his reign, he came into conflict with the Yadavas of Devagiri which resulted in his defeat and death. He wrote a book Neetisara in Sanskrit. He built the magnificent thousand pillar temple in Hanumakonda. Orugallu capital built by him, continued to be the capital during the period of his successors.

Rudra Deva was succeeded by his brother Mahadeva. He ruled a short period of about four years. He invaded the Yadava kingdom and died in the attack on Devagiri.

Ganapathi Deva (1199-1262 CE):

Though Ganapathi Deva began his rule under unfavourable circumstances, his reign was destined to become one of the most brilliant epochs in the history of Andhra. During his long reign of 63 years, he swept over almost the whole land inhabited by the Telugu speaking people. He had a title Mahamandaleswara.

5.6 Extent of Ganapathi deva

5.7 Eaksilatoranam

Ganapathi deva was the most powerful of the Kakatiya sovereigns. He built up an extensive empire stretching from the Godavari region up to Chengalpattu and from Yelgandal up to the sea. He invaded the coastal region and captured Vijayawada and the island of Diviseema. He issued the Motupalli inscription. According to that inscription, he enunciated the principles of taxation, foreign trade and imposition of taxes on various goods. He was a good administrator. He took measures for improving Trade and agriculture. He constructed reservoirs and dug tanks for irrigation. Large amount of forest land was brought under cultivation. Ganapathi Deva encouraged temple construction and literary works. He strengthened his relations with neighbouring kingdoms by arranging matrimonial alliances.

AP SCERT

ರುದ್ರದೇವ (1158-1195 CE)

ಈತನ ನೆರೆಯ ಹಲವಾರು ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ತೀರದವರೆಗೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನು ತೆಲುಗು ಚೋಳ ಮೂಲದ ನಾಲ್ವರು ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆತನು ವೇಂಗಿಯನ್ನು ಸಹ ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧವು ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವನ ಸೋಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆತನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ "ನೀತಿಸಾರ" ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದನು. ಹನುಮಕೊಂಡದಲ್ಲಿ ಭವ್ಯವಾದ ಸಾವಿರ ಕಂಬಗಳ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ಆತನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಓರುಗಲ್ಲು ರಾಜಧಾನಿ, ಈತನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

ರುದ್ರದೇವನ ನಂತರ ಆತನ ಸಹೋದರ ಮಹಾದೇವನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಆಳಿದನು. ಆತನು ಯಾದವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು ಮತ್ತು ದೇವಗಿರಿಯ ಮೇಲ್ಮಿನ ದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು.

ಗಣಪತಿ ದೇವ (1199-1262 CE):

ಗಣಪತಿದೇವನು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೂ, ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಆಂಧ್ರದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಯುತವಾದದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆತನ 63 ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ, ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆತನಿಗೆ ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇತ್ತು.

5.6 ಗಣಪತಿ ದೇವನ ರಾಜ್ಯ

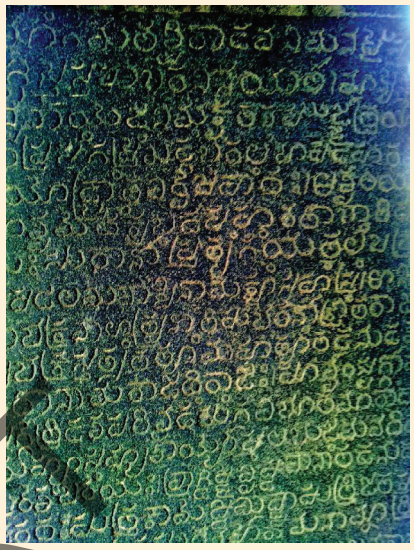
5.7 ಏಕಶಿಲಾ ತೋರಣ

ಗಣಪತಿ ದೇವನು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಗೋದಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಚೆಂಗಲ್ಪಟ್ಟುವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಯಲಗಂದಲದಿಂದ ಸಮುದ್ರದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆತನು ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ವಿಜಯವಾಡ ಮತ್ತು ದಿವಿ ಸೀಮೆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಗಣಪತಿ ದೇವನು "ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಶಾಸನವನ್ನು" ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿವಿಧ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ, ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ದರಗಳ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಆತನು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಆತನು ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಗಾಗಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದನು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದನು. ಗಣಪತಿ ದೇವನು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದನು. ವಿವಾಹ ಮೈತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದನು.

AP SCERT

DON'T MISS OUT

MOTUPALLI INSCRIPTION

5.8 Motupalli Inscription

Motupalli, an ancient village in the Chinaganjam mandal of Bapatla district, stands as a testament to its rich history as an international seaport during the early and medieval periods. Dating back almost 2000 years, Motupalli played a crucial role in shaping the economy of Andhra during the reigns of Kakatiya, Reddy, and Vijayanagara kings. Foreign trade thrived at Motupalli from 260 BC to the 15th century AD, connecting it to destinations. Marco Polo, the Italian merchant, documented his visit to Motupalli in the 13th century AD. During Queen Rudrama Devi's rule in the 13th century, he observed the export of high-quality cloths from Motupalli to the East and West, marking it as a popular pilgrimage center with renowned temples.

Historical records mention trade relations during the reign of Chandragupta Maurya, where Motupalli exported diamonds, fabrics, medicines, and cotton wool to distant lands. Greek ambassador Megasthenes highlighted the town's prosperity in the sale of gems and gold ornaments. Chinese traveler Pahian, in the 5th century AD, noted Motupalli's importance in navigation.

Historically, Buddhist monks from Motupalli port traveled to spread Buddhism during the reign of Gautamiputra Yagnashri Satakarni in AD 106-130. In the 13th century, Lord Ganapati of Kakatiya took drastic measures to protect the people from the pirates who traded through the port of Motupalli. As part of this, Motupalli carved 'Abhayasasanas' in Telugu Sanskrit languages in Veerabhadra Swamy temple. These can still be seen in Motupalli.

AP SCERT

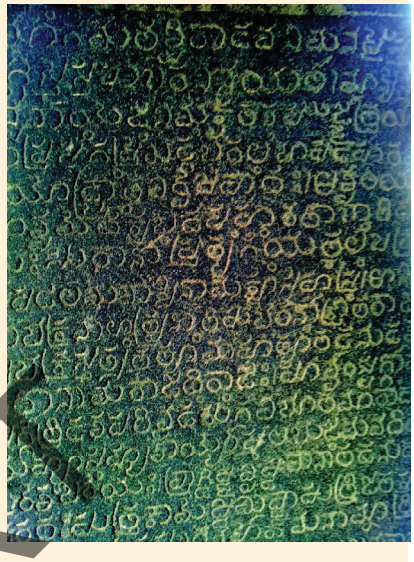
Rudrama Devi (1262-1289 CE)

Rudrama devi Came to throne in1262 CE.One of the Yadava kings Mahadeva invaded the kakatiya kingdom. Rudrama Devi defeated him and compelled him to sue for peace. Another worst trouble came from the Kakatiya feudatory Ambadeva who opposed the Rudrama Devi's rule in Nellore. She herself invaded him with a large army. Finally, she defeated him and recovered Tripurantakam along with other places.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಶಾಸನ

ಬಾಪಟ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿನಗಂಜಾಮ್ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಾಮ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಉತ್ತಮ ಬಂದರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು 2000 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುವ 'ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ'ಯು ಕಾಕತೀಯರು, ರೆಡ್ಡಿರಾಜರು ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರಾಂತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಪೂ.260 ರಿಂದ 15ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. 13ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಇಟಾಲಿಯನ್ ಯಾತ್ರಿಕ "ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋ" ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವಸ್ತುಗಳ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು, ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

5.8 ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಶಾಸನ

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ವಜ್ರಗಳು, ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಔಷಧಗಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಗ್ರೀಕ್ ರಾಯಭಾರಿ "ಮೆಗಾಸ್ತನೀಸ್"ನು ರತ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳ ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. 5ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚೈನಾ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ 'ಷಾಹಿಯಾನ್'ನು ತನ್ನ ನೌಕಾಯಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕೆ 106–130 ರಲ್ಲಿ ಗೌತಮಿ ಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಶ್ರೀ ಶಾತಕರ್ಣಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಬೌದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಬಂದರಿನಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದಂತೆ ಇತಿಹಾಸ ಹೇಳುತ್ತದೆ. 13ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆ ಗಣಪತಿದೇವನು ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಬಂದರಿನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಕಡಲ್ಗಳ್ಳರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಕಠಿಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯ ವೀರಭದ್ರಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಅಭಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು" ಹಾಕಿಸಿದನು. ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

AP SCERT

ರುದ್ರಮದೇವಿ (1262-1289 CE)

ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಕೆ 1262 ರಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈಕೆಯ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾದವ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ **ಮಹಾದೇವ**ನು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ನೆಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದ ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮಂತನಾದ **'ಅಂಬದೇವ'**ನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಠಿಣ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಂದಿತು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತನ್ನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನೆಡೆಸಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೊಂದಿಗೆ ಇತರ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.

Rudrama Devi was undoubtedly one of the greatest rulers of the Andhra region. An Italian traveller Marco polo who visited Rudrama Devi's court paid tributes to her administrative abilities. According to his writings Andhra Desha was famous for valuable stones, ornaments and diamonds for foreign trade.

She also built tanks and temples. She patronized architecture. Foreign trade developed during her period. Rudrama Devi declared her grandson Pratapa Rudra as next heir-apparent of the Kakatiya dynasty.

5.9 Rudrama Devi

DON'T MISS OUT

Other names of Rudrama Devi were Rudramamba,Rudradeva Maharaja.

Political, Socio & Economic Life:

Kakatiya Administration:

The administration of the kingdom was organized on a military basis. The Kakatiyas divided their territories among a number of military chiefs known as Nayankara.

Economic and Social life:

Land revenue was the major source of income to the kingdom.

The Kakatiyas brought large tracts of forest land under cultivation. They constructed reservoirs and dug many tanks for agriculture. Some of them are available even today also, Ex. Pakala, Lakkavaram, Ghanapuram tanks etc.

Kakatiya kings gave much importance to foreign trade. They developed Motupalli port for the purpose of developing foreign trade. In that period many women members of royal family like Muppamamba and Mallamba made land grants. Other rich section also made gifts like land, others. tanks, money, cattle, jewellry etc. They were donated to temples, Brahmins and others.

Religion:

The first emperors of the Kakatiyas were Jains, while the subsequent emperors were Saivas. Saivism in general, Veerasaivism in paritcular were the very popular religious sects during the Kakatiya period. Vaishnavisim was also popular. Mallikarjuna Panditharadya who was one of the followers of Veera Saiva sampradaya, wrote **Sivatatva saaram**. He belonged to Kakatiya period.

AP SCERT

ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರಾಂತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಡಳಿತಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಯಾತ್ರಿಕ ಮರ್ಕೋಪೋಲೋ ಆಕೆಯ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದನು. ಈತನ ಬರಹಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಹರಳುಗಳು, ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ವಜ್ರಗಳಿಗೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶವು ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ರುದ್ರಮ ದೇವಿಯು ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಹ ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ರುದ್ರಮ ದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನನ್ನು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜವಂಶದ ಮುಂದಿನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದಳು.

5.9 ರುದ್ರಮದೇವಿ

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಇತರ ಹೆಸರುಗಳು ರುದ್ರಮಾಂಬ, ರುದ್ರದೇವ – ಮಹಾರಾಜ.

ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಜೀವನ:

ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತ:

ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮಿಲಿಟರಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಕತೀಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು 'ನಾಯಂಕರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಹಲವಾರು ಸೇನಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ನಡುವೆ ಹಂಚಿದರು.

ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ:

ಭೂ ಕಂದಾಯವು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಕತೀಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೃಷಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದರು. ಅವರು ಜಲಾಶಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಇಂದಿಗೂ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಉದಾ: ಪಾಕಾಲ, ಲಕ್ಕವರಂ, ಘಣಪುರ ಕೆರೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಾಕತೀಯ ರಾಜರು ವಿದೇಶಿ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದೇಶಿ ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವರು ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ ಬಂದರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಮಾಂಬ ಮತ್ತು ಮೈಲಾಂಬರಂತಹ ರಾಜಮನೆತನದ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇತರ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಗಳು ಭೂಮಿ, ಕೆರೆಗಳು, ಹಣ, ಪಶುಗಳು, ಆಭರಣಗಳಂತಹ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಧರ್ಮ :

ಕಾಕತೀಯರ ಮೊದಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಜೈನರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಂತರದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಶೈವರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವು ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥವಾಗಿತ್ತು. ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವೂ ಕೂಡಾ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ವೀರಶೈವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನು 'ಶಿವತತ್ವ ಸಾರಂ' ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು. ಆತನು ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು.

AP SCERT

Literature:

The Kakatiya rulers extended liberal patronage to Sanskrit. Several Sanskrit writers and poets were there in their court. Telugu literature also flourished in their reign-Basavapuranam was written by Palkuriki Somanatha. Kumarasam - bhavam was written by Nannechoda. Vidyanatha wrote Prataparudreeyamu in Sanskrit. Geetha ratnavali, Nrutya ratnavali were written by Jayapa senani in Sanskrit. Vallabha Raya wrote Kreedabhiramam in Telugu. These literary works enriched the literature of the Kakatiya period.

5.4. Art and Architecture :

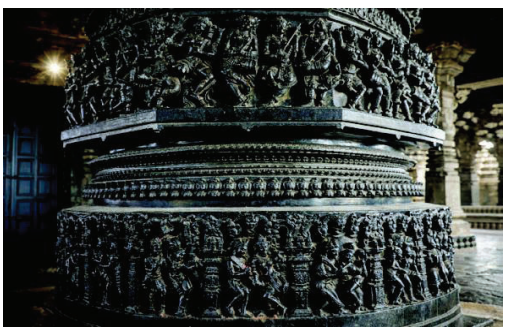
5.10 The Thousand pillar temple and Ramappa temple were glorious constructions of the Kakatiya dynasty.

AP SCERT

Ramappa temple which is near Palampet village in Warangal area is very famous. This temple is famous for Vishnu and Siva being combinedly worshipped in the same place. Some of the pillars of that temple produce saptaswaras. Nrutyaratnavali written by Jayapa explains the dance styles which are reflected in the temple sculpture.

5.11 Mahanandi

5.12 Sculpture art of kakatiyaperiod

ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಕಾಕಾತೀಯ ಅರಸರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ಅವರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು ಇದ್ದರು. ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಕೂಡಾ ಇವರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು 'ಬಸವಪುರಾಣ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ನನ್ನೆ ಚೋಡನು 'ಕುಮಾರ ಸಂಭವಂ' ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ವಿದ್ಯಾನಾಥನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರತಾಪರುದ್ರೀಯಮು' ರಚಿಸಿದನು. ಜಾಯಪ ಸೇನಾನಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಗೀತರತ್ನಾವಳಿ' ಮತ್ತು ನೃತ್ಯ ರತ್ನಾವಳಿ'ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ವಲ್ಲಭರಾನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ 'ಕ್ರೀಡಾಭಿರಾಮಮು' ರಚಿಸಿದನು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದವು.

5.4 ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ:

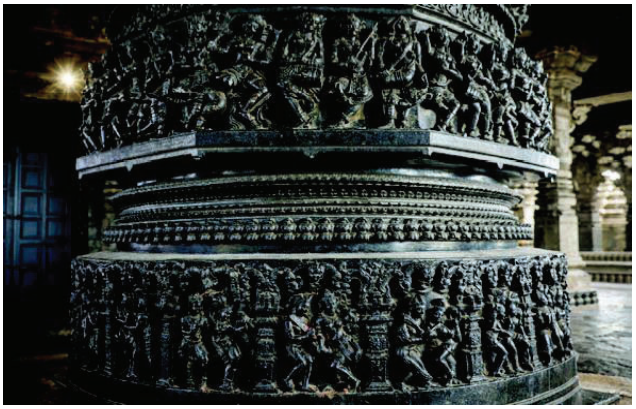

ಚಿತ್ರ 5.10 ಸಾವಿರ ಕಂಬಗಳ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ರಾಮಪ್ಪ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕಾಕತೀಯ ವಂಶದ ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿರ್ಮಾಣಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ವರಂಗಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಪಾಲಂಪೇಟೆ ಗ್ರಾಮದಾ ಬಳಿ ಇರುವ ರಾಮಪ್ಪ ದೇವಾಲಯವು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಶಿವನನ್ನು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಕಂಬಗಳು ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತವೆ. ಜಾಯಪನು ಬರೆದ ನೃತ್ಯಾರತ್ನಾವಳಿಯ ನೃತ್ಯ ಶೈಲಿಗಳು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

5.11 ಮಹಾನಂದಿ

5.12 ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆ

APS KRT

DON'T MISS OUT

- → UNESCO definition to Heritage : Heritage is our legacy from the past. It means what we live with today, and what we pass on to future generations. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration.
- → Thousand pillared temple, Ramappa temple are recognized by the UNESCO as world heritage centres.

The End of the Kakatiya Dynasty:

During Prataparudra- II 's time Delhi sultans invaded the Kakatiya kingdom many times. Kakatiya kingdom was finally occupied by Delhi sulthans when Ulugh khan invaded it in 1323C.E, Prataparudra was taken prisioner. Unable to bear the humiliation, Pratapa Rudra committed suicide. Thus, the glory of the Kakatiya dynasty came to an end.

After the decline of this kingdom, many small kingdoms like Addanki, Kondaveedu, Rajahmundry, Kandukuru etc emerged in coastal Andhra Small kingdoms such as Kondveedu, Rajahmundry, Kandukuru etc emerged. These kindoms formed an alliance to protect themselves from muslim invasions. Prolaya Vema Reddi and Prolaya Nayaka had joined efforts to drive the muslim rule out from this area.

Reddy Nayaka age

After the fall of Kakatiya Kingdom Andhra region came under the rule of Reddy kings, Musunuri Nayakas and Padmanayakas. They United by the with the stand the Muslim onslought. The Manusuri nayakas ruled the area northern part of river Krishna from Rakapalli. The Padmanayakas Telangana area from Rachakonda and velamakonda. The Reddy ruled parts of coastal Andhra.

Many great poets were patronised during this period. Errapragada completed The Mahabharata. Potana translated Sanskrit Mahabharata into telugu. Srinatha wrote palnati Charitra, Bhama khadambham, kasi khadambham etc. Later the present Andhra Pradesh came under the role of Vijayanagara empires.

AP SCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ ಯುನೆಸ್ಕೊ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಕಾರ, ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು. ಇದರರ್ಥ ಇಂದು ನಾವು ಏನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ನಾವು ಏನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಎರಡೂ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗುದು. ಇವು ಮಾನವ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪ್ರೇರಣೆ ತುಂಬಲಾಗದ ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ.

→ ಸಾವಿರ ಕಂಬಗಳ ದೇವಾಲಯ ರಾಮಪ್ಪ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವಪರಂಪರೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಗುರ್ತಿಸಿದೆ.

ಕಾಕತೀಯ ರಾಜವಂಶದ ಪತನ :

ಎರಡನೇ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಬಾರಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದರು. ಸಾ.ಶ.1323 ರಲ್ಲಿ ಉಲುಘ್ ಖಾನ್‌ನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದೆ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಕಾಕತೀಯ ವಂಶದ ವೈಭವವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನದ ನಂತರ ಅದ್ದಂಕಿ, ಕೊಂಡವೀಡು, ರಾಜಮಂಡ್ರಿ, ಕಂದುಕೂರು ಮುಂತಾದ ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳು ಆಂಧ್ರ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿದವು. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವು. ಪ್ರೋಲಯ ವೇಮಾರೆಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಲಯ ನಾಯಕರು ಈ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ರೆಡ್ಡಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲ:

ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನದ ನಂತರ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರಾಂತವು ರೆಡ್ಡಿ ರಾಜರು, ಮುಸುನೂರಿ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಪದ್ಮನಾಯಕರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅವರು ಒಗ್ಗೂಡಿದರು. ಮುಸುನೂರಿ ನಾಯಕರು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ರೇಖಾಪಲ್ಲಿಯಿಂದ ಆಳಿದರು. ಪದ್ಮನಾಯಕರು ತೆಲಂಗಾಣ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಚಕೊಂಡ ಮತ್ತು ನೇಲಮಕೊಂಡದಿಂದ ಆಳಿದರು. ರೆಡ್ಡಿ ರಾಜರು ಆಂಧ್ರದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದರು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಲಾಯಿತು. ಎರ್ರಾಪ್ರಗಡ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಪೋತನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ತೆಲುಗಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ. 'ಶ್ರೀನಾಥನು' ಪಲ್ನಾಟಿ ವೀರ ಚರಿತ್ರೆ, ಭಾಮಾ ಕಲಾಪಂ, ಕಾಶಿಖಂಡಂ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ನಂತರ ಇಂದಿನ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶವು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು.

AP SCERT

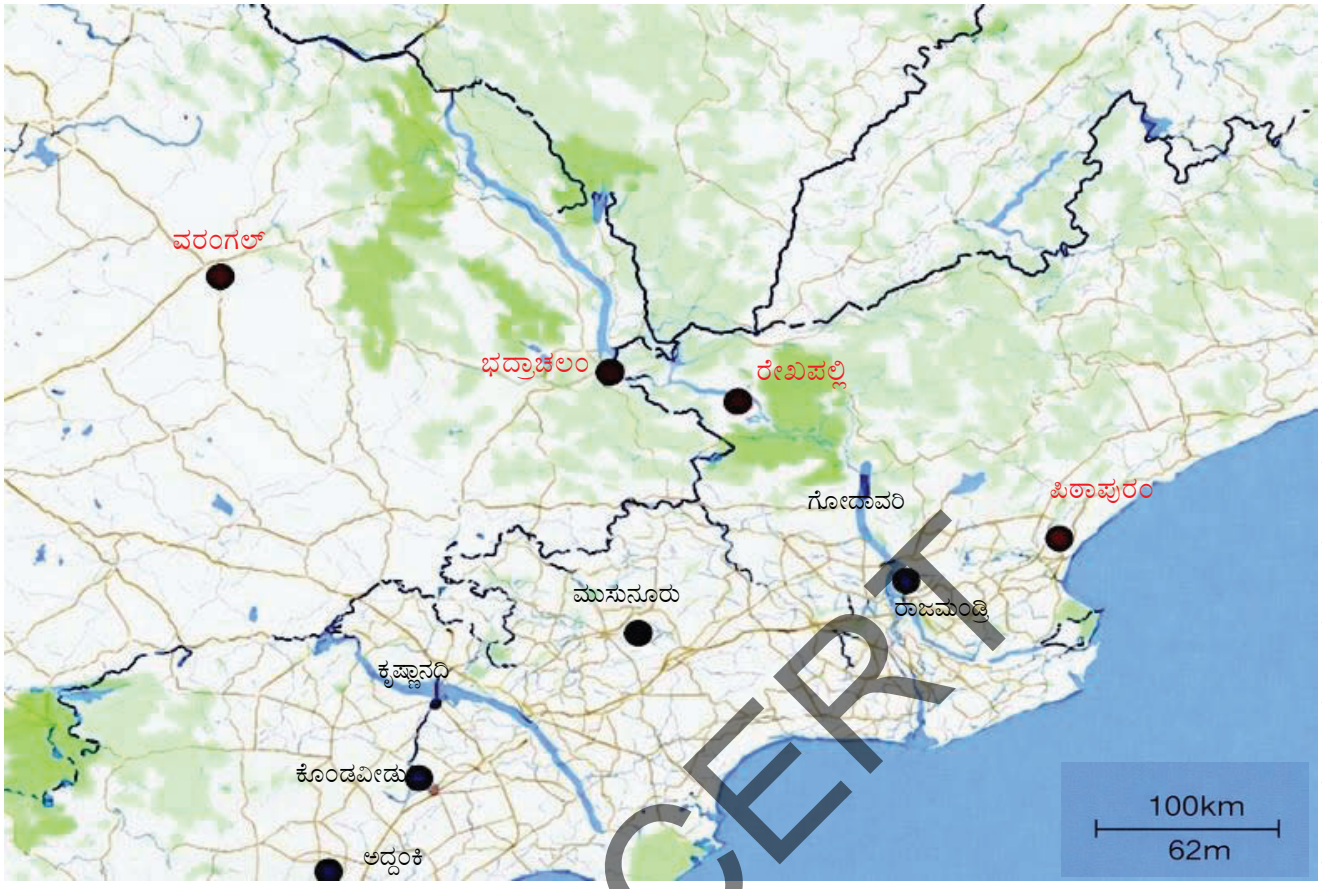
5.13 Reddy Nayaka Region

AP SCERT

Before we move on ...

- → Kakatiyas were the rulers who united the Telugu region.
- → Duringthe preriod of Kakatiyas rich architecture and Telugu literature were flourished.
- → Inscriptions like Motupalli, Bayyaram explains about Kakatiya's rule.
- → They had to resist continuous expeditions of neighbouring rulers and the Delhi sultans.
- → Various small kingdons emerged in the Coastal Andhra after the fall of Kakatiyas.

ಚಿತ್ರ 5.13 ರೆಡ್ಡಿ ನಾಯಕರ ಪ್ರದೇಶ

AP SCERT

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕಾಕತೀಯರು.

→ ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರವರ್ಧನಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

→ ಮೋಟುಪಲ್ಲಿ, ಬಯ್ಯಾರಂ ಮುಂತಾದ ಶಾಸನಗಳು ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.

→ ಕಾಕತೀಯರು ನೆರೆಯ ರಾಜರ ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ನಿರಂತರ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

→ ಕಾಕತೀಯರ ಪತನದ ನಂತರ ಕರಾವಳಿ ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಉದಯಿಸಿದವು.

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. Which statement does not correctly explains Ganapatideva's action.( )
   A) Building forts to defend against northern invasions
   B) capturing Vijayawada and the island of Diviseema
   C) Inviting foreign traders to settle in coastal towns
   D) Establishing a new capital city near the sea
2. Which feature makes the Ramappa temple special in terms of religious worship? ( )
   A) It is dedicated only to Lord Vishnu during the Kakatiya period.
   B) It is famous for Lord Buddha and Mahavira being combinedly worshiped in the same place
   C) It is famous for Lord Vishnu and Shiva being combinedly worshiped in the same place
   D) It is the only temple built in the Telangana region for the worship of Lord Shiva.
3. Who were the Kakatiyas, and in what way did they rise to become independent rulers in medieval Indian history?
4. Why was Ganapati Deva regarded as a great ruler of the Kakatiya dynasty? Explain.
5. During your school trip to Chinaganjam village in Bapatla district, you saw an old stone inscription at a temple.
   Q: What is this inscription about? Write any two reasons why this inscription is important in history.
6. Despite facing many challenges as a woman ruler, how Rudrama Devi proved herself to be a capable and efficient administrator.
7. What role did the Kakatiya kingdom play in shaping the history of Telugu rulers?
8. Explain the Nayankara system under the Kakatiyas and mention four important features that made their administration unique.
9. Collect the list of authors and books composed during this period.

AP SCERT

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಗಣಪತಿ ದೇವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ?. ( )

   ಎ) ಉತ್ತರದ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

   ಬಿ) ವಿಜಯವಾಡ ಮತ್ತು ದಿವಿಸೀಮೆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

   ಸಿ) ತೀರಪ್ರಾಂತದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು.

   ಡಿ) ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು.

2. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪೂಜೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಪ್ಪ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಯಾವ ವಿಶೇಷವಾಗಿಸುವ ಅಂಶವು ಯಾವುದು? ( )

   ಎ) ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

   ಬಿ) ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರರನ್ನು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

   ಸಿ) ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

   ಡಿ) ತೆಲಂಗಾಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಏಕೈಕ ದೇವಾಲಯ ಇದಾಗಿದೆ.

3. ಕಾಕತೀಯರು ಯಾರು? ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದರು?

4. ಗಣಪತಿ ದೇವನನ್ನು ಕಾಕತೀಯರ ರಾಜವಂಶದ ಮಹಾನ್ ಆಡಳಿತಗಾರ ಎಂದು ಏಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ? ವಿವರಿಸಿ.

5. ಬಾಪಟ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿನಗಂಜಾಮ್ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರವಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಒಂದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲಾ ಶಾಸನವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ.

   ಪ್ರಶ್ನೆ: ಈ ಶಾಸನ ಏನನ್ನು ಕುರಿತು? ಇತಿಹಾಸಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನ ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

6. ಮಹಿಳಾ ಆಡಳಿತಗಾರ್ತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು ರುದ್ರಮ ದೇವಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಳು?.

7. ತೆಲುಗು ರಾಜರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪಾತ್ರವೇನು?

8. ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿಯ ನಾಯಂಕರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಮತ್ತು ಅವರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

9. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

AP SCERT

CHAPTER

6

Universal Franchise and India's Electoral System

B4A4Z7

LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- Understand the concept of Universal Adult Franchise and its role in the election procedure in India. (CG - 1)
- Analyse India's electoral system and appreciates the role of Election Commission in overcoming the barriers of ensuring the voter's rights. (CG - 6)
- Explain the role of Election Commission of India and the Model Code of Conduct. (CG - 1)
- Describe the role of Election Commission of India in conducting elections to Lok Sabha, State Legislative Assembly, Rajya Sabha, President of India and Vice President of India. (CG - 6)

AP SCERT

"[India] adopted the principle of adult franchise with an abundant faith in the common man and the ultimate success of democratic rule…never before in the history of the world has such an experiment been so boldly undertaken."

*– **Alladi Krishnaswami Ayyar** November 1949, Constituent Assembly Debates*

Fig. 6.1. Headlines of major newspapers during the 2024 Lok Sabha elections

The Big Questions ?

1. *What is universal adult franchise?*
2. *What is an electoral system?*
3. *How does India's electoral system work?*

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಅಧ್ಯಾಯ
6

L6M9D4

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ :

- → ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. (CG - 1)
- → ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮತದಾರರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವರು. (CG - 6)
- → ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು. (CG - 1)
- → ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ, ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. (CG - 6)

'ಭಾರತವು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಡಳಿತದ ಅಂತಿಮ ವಿಜಯದ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ತತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದೆ.. ವಿಶ್ವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಎಂದೂ ಇಂತಹ ಸಾಹಸಮಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆದಿಲ್ಲ'

– ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್, ನವೆಂಬರ್ *1949*, ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು

ಚಿತ್ರ *6.1. 2024* ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾರ್ತಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಎಂದರೇನು?
2. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೇನು?
3. ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ?

AP SCERT

చిత్రం.6.2

Universal adult franchise

The Constitution makers decided that universal adult franchise would be a feature of Indian democracy right from the outset. This means that every adult citizen gets one vote, and all votes have equal value. Hence, every Indian citizen aged 18 and above has the right to vote irrespective of caste, creed, race, religion, gender, education, income, etc. The word 'universal' connotes this.

LET'S EXPLORE

India changed the minimum age for voting from 21 to 18 in 1988. Discuss whether this was a good move.

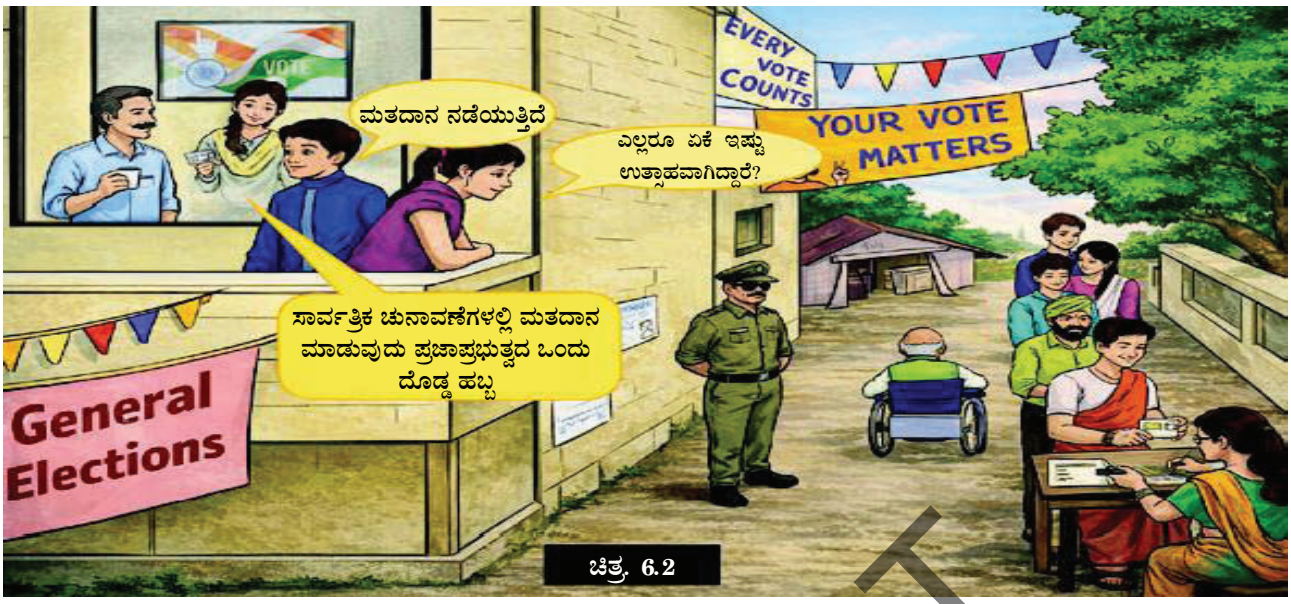
Universal franchise is a cornerstone of Indian democracy. Elections to the Lok Sabha, the legislative assembly of every state and union territory, and all the local elections in villages and cities are based on universal franchise (Article 326 of the Constitution). Remember that no one can vote on another's behalf.

→ Can you calculate how long you have to wait before you can vote?

To be able to exercise your right, you need to be registered as a voter in your constituency. However, one is barred from voting if found guilty of committing certain serious crimes.

Franchise: A right granted by the constitution or government.
Another term that is used is suffrage[1] a synonym of franchise.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ. 6.2

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು

ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಕಾರರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಇದರರ್ಥ ಪ್ರತಿ ವಯಸ್ಕ ನಾಗರಿಕನಿಗೂ ಒಂದು ಮತವಿರುತ್ತದೆ. 18 ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕನು ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಗಡ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. **'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ'** ಎಂಬ ಪದವು ಇದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಭಾರತವು 1988 ರಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21 ರಿಂದ 18 ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿತು. ಇದು ಉತ್ತಮ ಕ್ರಮವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕುಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ. ಲೋಕಸಭೆ, ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ ನಗರಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ. (ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 326). ನೆನಪಿಡಿ. ಯಾರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪರವಾಗಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

→ ನೀವು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಮೊದಲು ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಾಯಬೇಕು? ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬಲ್ಲಿರಾ ?

ನಿಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು, ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತದಾರರಾಗಿ ನೊಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಗಂಭೀರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಎಸಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತದಾನದಿಂದ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ .

ಫ್ರ್ಯಾಂಚೈಸ್ : ಸಂವಿಧಾನ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡಿದ ಹಕ್ಕು ಇದಕ್ಕೆ ಬಳಸಲಾಗುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೆಂದರೆ 'ಸಫ್ರೇಜ್' ಇದು ಫ್ರ್ಯಾಂಚೈಸ್ ಎಂಬುದರ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದವಾಗಿದೆ.

AP SCERT

Do you remember India had a general election in the summer of 2024? About 980 million voters were eligible to exercise their franchise for the 543 constituencies of the Lok Sabha. In Andhra Pradesh 413 million voters were eligible to exercise their franchise for the 25 constituencies of the Loksabha

Constituency : An area whose voters elect a representative to a legislative body.

DON'T MISS OUT

India has 3.1 million elected representatives (1.3 million of them women) in more than 250,000 local government bodies across India. In Andhra Pradesh 2,61,000 elected representatives(78,025 of them women) in more than 14,185 local government bodies. All these are democratically elected through universal adult franchise.

We need an elaborate and well-organised system to manage this massive exercise and ensure that the elections take place fairly and freely. In this chapter, we will briefly explore who can vote, a few of the types of elections we have, the electoral system, and how it is organised.

System: A group of interconnected or interdependent elements that work together to achieve a common purpose or function.

DON'T MISS OUT

→ Before Independence, only 13 per cent of Indians were allowed to vote, and franchise was not universal. We will delve more into this in another part of the textbook.

→ India was among the early nations to grant women the right to vote, ahead of many others around the world. For example, women were given the right to vote in Switzerland only in 1971. Women fought long and hard in many countries to win this fundamental democratic right. In India, on the other hand, a progressive constitutional vision and deep democratic values rooted in India's ancient traditions ensured women had voting rights from the very beginning.

Fig. 6.3 Women's suffrage parade, USA, 1913

AP SCERT

2024 ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದದ್ದು ನಿಮಗೆ ನೆನಪಿದೆಯೇ? ಲೋಕಸಭೆಯ 543 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು 980 ಮಿಲಿಯನ್ ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಮತಾಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದರು. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 25 ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ 413 ಮಿಲಿಯನ್ ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಮತಾಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದರು.

ಮತಕ್ಷೇತ್ರ : ಮತದಾರರು ಶಾಸನಸಭೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ 2,50,000 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 31 ಲಕ್ಷ (3.1 ಮಿಲಿಯನ್) ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. (ಅವರಲ್ಲಿ 13 ಲಕ್ಷ ದಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು) ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶವೊಂದರಲ್ಲೇ 14,185 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 2,61,000 ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. (ಅವರಲ್ಲಿ 78,025 ಮಹಿಳೆಯರು). ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಹಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು.

ಈ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಗಳು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ಸುಸಂಘಟಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಘಟಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಅನ್ವೇಸುತ್ತೇವೆ.

ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬಿತ ಅಂಶಗಳ ಗುಂಪು.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕೇವಲ ಶೇ.13 ರಷ್ಟು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತದಾನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಮತಾಧಿಕಾರವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

→ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರವಾಗಿ ಕಲಿಯೋಣ. ವಿಶ್ವದ ಇತರ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದ ಆರಂಭಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಒಂದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸ್ವಿಜ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು 1971ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದರು. ಈ ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮಹಿಳೆಯರು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧೀರ್ಘಕಾಲ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಂವಿಧಾನಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಆಳವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿದವು.

ಚಿತ್ರ 6.3 ಮಹಿಳೆಯರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಮೆರವಣಿಗೆ: ಅಮೇರಿಕಾ 1913

AP SCERT

LET'S EXPLORE

In 1947, our literacy rate was about 14 per cent, only about 8 per cent among women. Some argued that the right to vote should be given only to literate people. Discuss in your group why the Constitution makers may have decided on universal franchise from the time of Independence itself.

There are several reasons why universal franchise is so important. A few are illustrated in the mindmap below. Can you add some more?

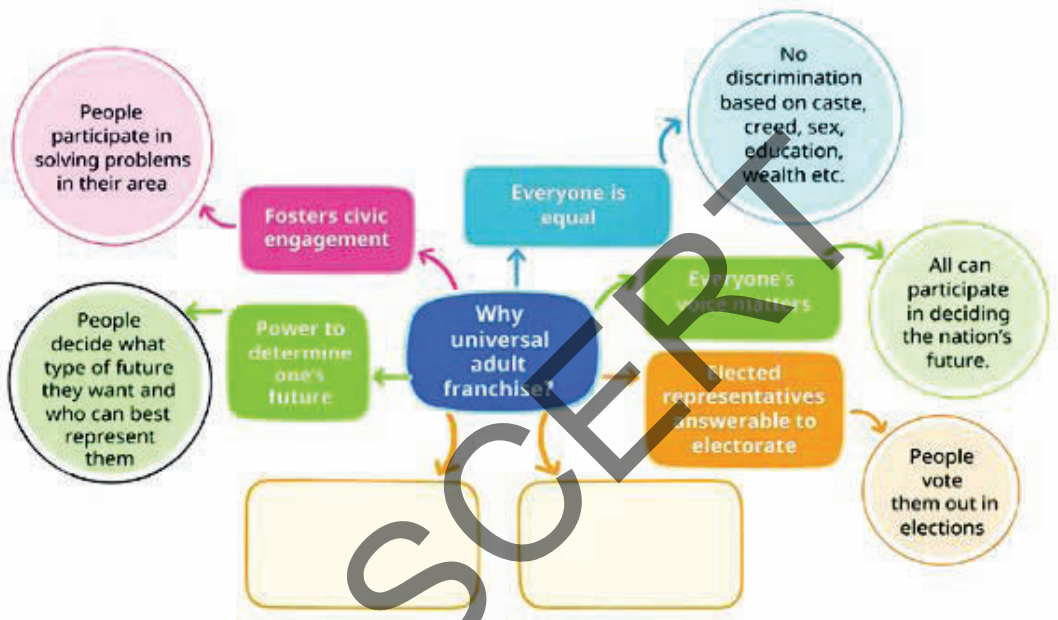

Fig. 6.4 Importance of universal franchise in a democracy. Add two reasons of your own in the empty boxes.

© NCERT not to be republished

Bridging Barriers, Enabling Participation : Ensuring Universal Franchise

Democracy thrives when every eligible citizen can freely and fairly participate in the electoral process. Voting in elections is a powerful way for people to express their will. How does this take place in India?

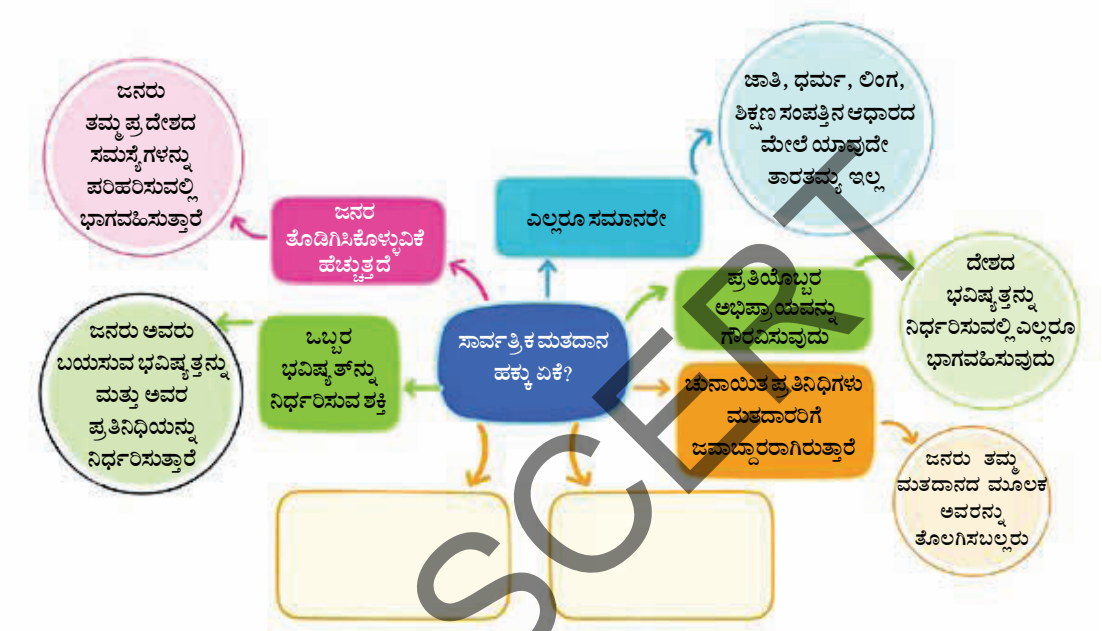
India is a large, diverse, and complex country. To illustrate, the population of eligible voters in India is fifteen times the population of the United Kingdom, and in terms of area, India is six times larger than France. Geographic diversity is a challenge, too. Thus, elections in India need to be organised taking this complexity into account.

The Election Commission of India organises elections in India. (We will learn more about ECI later in the chapter.) The ECI has taken several innovative accessibility measures to remove barriers to exercising the franchise and ensure no voter is left behind.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

1947ರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಸುಮಾರು ಶೇ.14 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಇದು ಕೇವಲ ಶೇ.8 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಸಾಕ್ಷರರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸಿದರು. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಕಾರರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಮಯದಿಂದಲೇ 'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು' ನೀಡಲು ಏಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಏಕೆ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಕೆಳಗಿನ ಮೈಂಡ್ ಮ್ಯಾಪಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನೀವು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ಚಿತ್ರ 6.4 ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಖಾಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಎರಡನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ.

ಅಡೆತಡೆಗಳ ನಿವಾರಣೆ, ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಭರವಸೆ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.

ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅರ್ಹಪ್ರಜೆಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದು ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಇರುವ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ?

ಭಾರತವು ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಶ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಹದಿನೈದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಫ್ರಾಂಚ್ ದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಸುಮಾರು ಆರು ಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಕೂಡ ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಸರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟಕೊಂಡು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಮತ್ತಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಆಯೋಗವು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅನೇಕ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. .

APSCERT

Electoral officials travel to remote locations to ensure every citizen can exercise their democratic right. In 2024, for the first time, the elderly and people with disabilities could cast their votes from home, and the postal voting option was available for a specific category of voters. Assistive technologies like braille enabled voter cards and app based requests for assistance, including wheel chairs and ramps, were also made possible.

LET'S EXPLORE

→ Discuss in groups. What role do such measures play in a democracy? Do you know of anyone who benefited from these improved accessibility measures? How might they increase voter participation in your neighbourhood? How can technology assist?

→ If you have access to the internet, visit the ECI website (https://www.eci.gov.in/persons-withdisabilities). Read and identify the various interve - ntions that the ECI has taken to facilitate voting by people with disabilities.

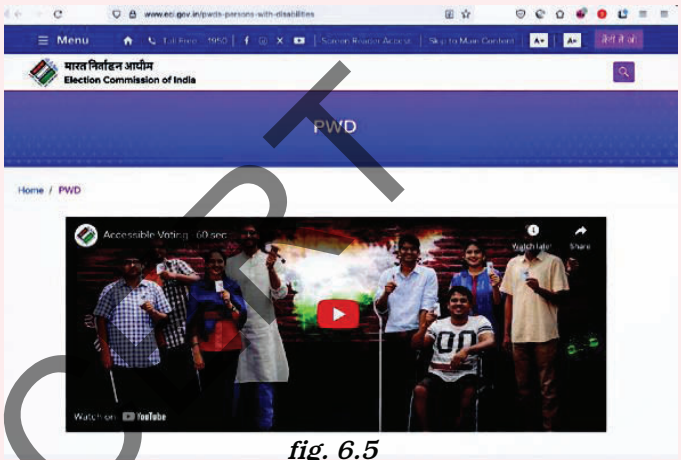

fig. 6.5

AP SCERT

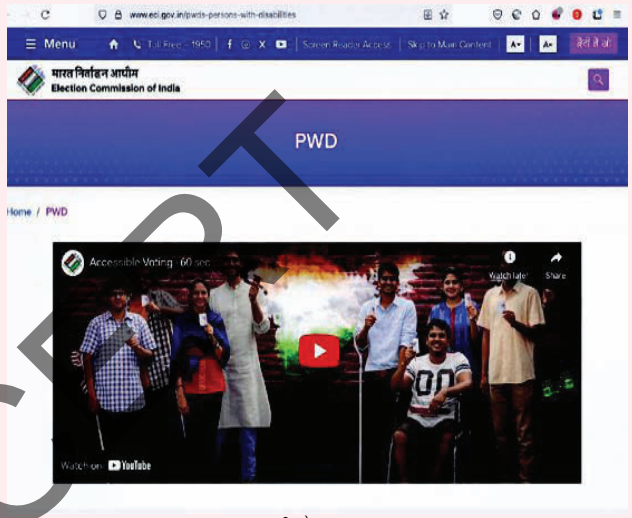
Fig. 6.6. India's electoral system endeavours to enable every citizen to exercise their franchise. This includes measures such as organising a polling station for a single woman voter, postal voting and providing wheelchair assistance.

ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಭೇಟಿನೀಡಿ ಪ್ರತಿ ನಾಗರೀಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಂತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ 2024 ರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರು ಮತ್ತು ಅಂಗವಿಕಲರು ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಮತಚಲಾಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ಗದ ಮತದಾರರಿಗೆ ಪೋಸ್ಟಲ್ ವೋಟಿಂಗ್ (ಅಂಚೆ ಮತದಾನ) ಪದ್ಧತಿಯು ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಬ್ಯೆಲಿ ಆಧಾರಿತ ಮತದಾರರ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿಗಳು ಚಕ್ರದ ಕುರ್ಚಿಗಳು (ವೀಲ್‌ಚೇರ್) ಮತ್ತು ರ್‍ಯಾಂಪುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಆ್ಯಪ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯಕ ಸೇವೆಗಳು ಸಹ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳು ಎಂತಹ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ? ಈ ಸುಧಾರಿತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದ ಯಾರಾದರೂ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆಯೋ? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತದಾರರು ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ? ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ?

→ ನಿಮಗೆ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್ **(https://www.eci.gov.in/persons-withdisabilities)** ಗೆ ಭೇಟಿನೀಡಿ ಅಂಗವಿಕಲರು ಮತದಾನ ಮಾಡಲು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ವಿವಿಧ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಚಿತ್ರ. 6.5

ಚಿತ್ರ 6.6 ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಜೆಯು ತಮ್ಮ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳಾ ಮತದಾರರು ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಮತಗಟ್ಟೆ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಪೋಸ್ಟಲ್ ವೋಟಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವೀಲ್‌ಚೇರ್(ಗಾಲಿ ಕುರ್ಚಿ) ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

AP SCERT

LET'S EXPLORE

About 34 per cent of eligible voters did not exercise their right to vote in the 2024 elections. Why do you think this is so? What are some challenges people face in exercising their rights? Design and conduct a short survey among adults in your family and neighbourhood to answer these questions. Analyse the data and write a report with suggestions on how it may be possible to ensure everyone votes.

DON'T MISS OUT

The Uttaramerur inscriptions from the 10th century describe a transparent process for the selection of representatives. Eligible candidates' names were written on fragments of palm leaves and placed in a pot, which was then sealed. On the selection day, it was opened publicly and a young boy drew the palm leaves randomly one by one; a respected individual, after showing his empty hands to the public, would read out each name of the selected candidates.

APSCERT

Election for class representative — Grade 8, ZPHS, Chandrapalem

It was time for the annual election of the Class Representative (Class Rep). The Class Rep would represent the class in meetings with teachers, organise events, and act as a bridge between the students and school authorities. Three students Ahmed, Gowri and Ravi decided to contest for the position. The class teacher, Ms. Usha, was appointed as the Election Officer to ensure the election process was fair, transparent, and followed all the necessary rules.

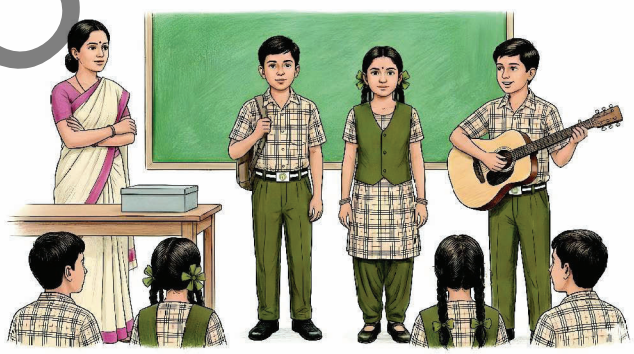

Fig. 6.7. Class representative electron campaign

Here's a brief introduction of each of the candidates:

Ahmed promised to improve the cleanliness of the classrooms and the playground. Gowri was interested in helping all her classmates learn better. She proposed creating a system of peer coaching and mutual support. Ravi wanted to make more space in their class timetable for the arts curriculum music, theatre, and visual art in line with the new curriculum.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

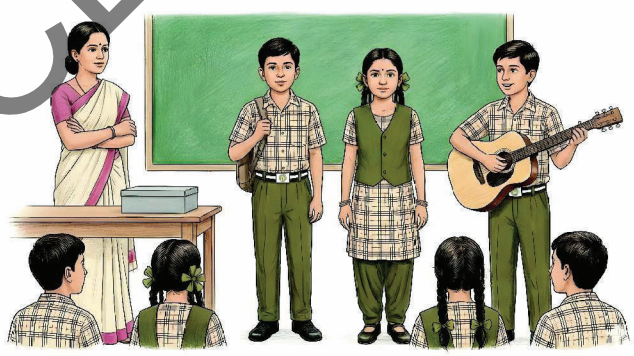
2024 ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಹ ಮತದಾರರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 34 ಪ್ರತಿಶತದಷ್ಟು ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಜನರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಸವಾಲುಗಳು ಯಾವುವು? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದವರು ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮತದಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಮತದಾನ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುವುದರ ಕುರಿತು ಸಲಹೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

10 ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಉತ್ತರ ಮೇರೂರ್ ಶಾಸನವು ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯು ಪಾರದರ್ಶಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಅರ್ಹ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ತಾಳೆ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದು, ಒಂದು ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಂತರ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೀಲು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಯ್ಕೆಯ ದಿನದಂದು ಆ ಮಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನು ತಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಖಾಲಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ನಂತರ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರು.

ತರಗತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಆಯ್ಕೆ– 8ನೆಯ ತರಗತಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ, ಚಂದ್ರಪಾಲೆಂ

ತರಗತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ವಾರ್ಷಿಕ ಚುನಾವಣೆಯ ಸಮಯ ಹತ್ತಿರವಾಯಿತು. ತರಗತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶಾಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹ್ಮದ್, ಗೌರಿ ಮತ್ತು ರವಿ ಎಂಬ ಮೂವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ತರಗತಿ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಅವರನ್ನು ಚುನಾವಾಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಚಿತ್ರ 6.7 ತರಗತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಚಾರ ದೃಶ್ಯ

ಪ್ರತಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ :

ಅಹ್ಮದ್ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಟದ ಮೈದಾನದ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಗೌರಿ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು, ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರ ಇರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ರವಿ ತನ್ನ ತರಗತಿಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಂಗೀತ, ರಂಗಭೂಮಿ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಕಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ತರಗತಿ ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

AP SCERT

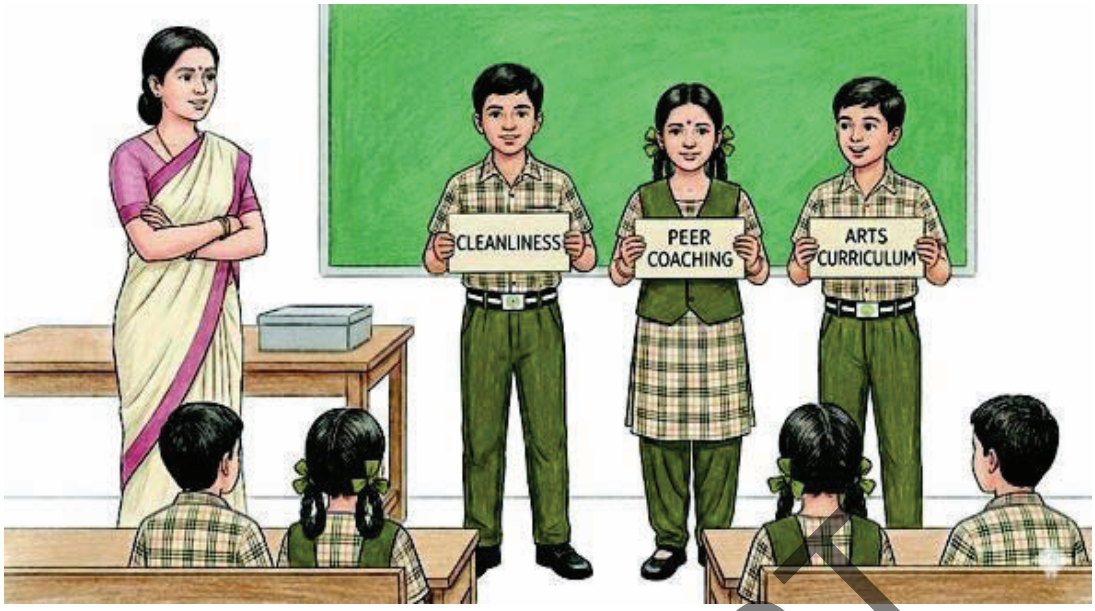

Fig. 6.8 A veiue of the agenda of elas representative campaign.

Campaigning :

Ahmed put up posters, Gowri used the notice board and spoke to classmates, while Ravi held a lunchtime music performance to promote his idea. As the Election Officer, Smt. Usha had to organise the elections and ensure it was conducted fairly. She explained the rules to the class, ensuring everyone understood how the secret ballot voting process would work; no one would know who voted for whom, ensuring the process was private and fair. She set up the voting booths in the corner of the classroom.

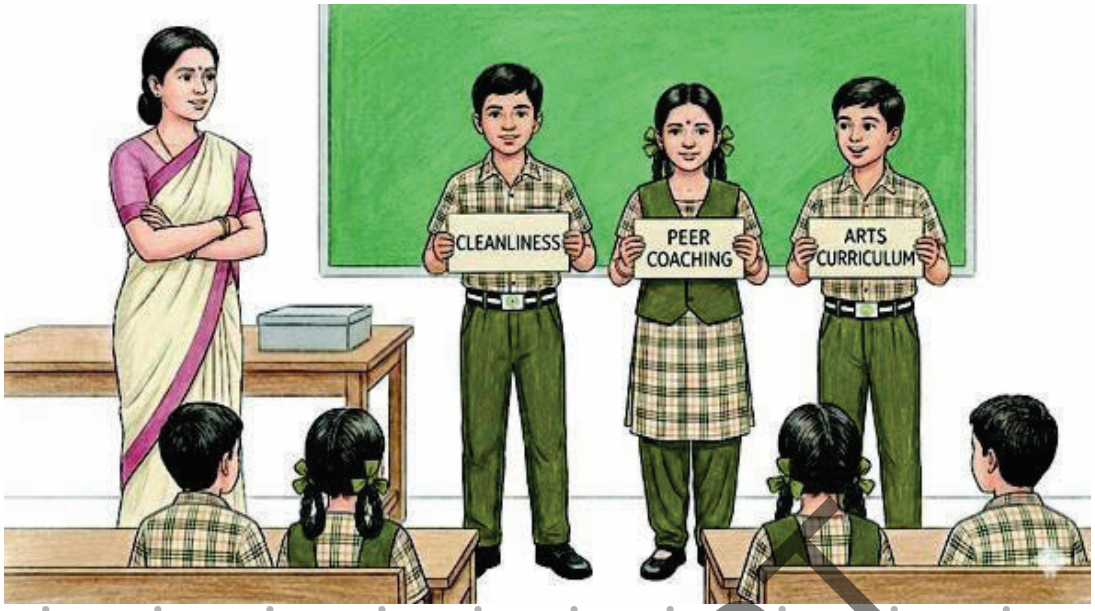
Voting day :

On election day, each student was given a ballot paper with the names of the three candidates. The students were asked to mark an 'X' next to the name of the candidate they wished to vote for. Smt. Usha also ensured that there was a ballot paper in braille for Neha. After all the students voted, Smt. Usha collected the ballots in a box and sealed it until the counting session.

The results :

After all the 33 votes were cast, Smt. Usha called Ms Sheeba from the next class to witness the counting process. One of the ballot papers was not marked, so it was declared invalid. The results were announced: Ahmed received 8 votes, Gowri 12 and Ravi 10. Gowri, with the most votes, was declared the new Class Representative. She thanked her classmates and promised to fulfil her commitments. Ahmed and Ravi congratulated her and told her they would support her.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 6.8 ತರಗತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಎಜೆಂಡಾವನ್ನು (ಕಾರ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನು) ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ.

ಪ್ರಚಾರ :

ಅಹ್ಮದ್ ಪೋಸ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿದನು. ಗೌರಿ ನೋಟೀಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಬಳಸಿದಳು ಮತ್ತು ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ರವಿ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡಿದನು. ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಅವರು ಚುನಾವಣೆಗಳು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ರಹಸ್ಯ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ವೋಟಿಂಗ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಮತಹಾಕಿದ್ದಾರೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ತರಗತಿಯ ಕೊಠಡಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಬೂತ್‌ಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಮತದಾನದ ದಿನ:

ಚುನಾವಣೆಯ ದಿನದಂದು ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಮೂವರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರಿರುವ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಪೇಪರ್ ನೀಡಲಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಓಟು ಹಾಕಲಿಚ್ಚಿಸುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ **'X'** ಗುರುತು ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಅವರು ದೃಷ್ಟಿಹೀನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಸ್ನೇಹ ಹಾಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬ್ರೈಲ್ ಲಿಪಿಯ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಪೇಪರ್ ಇದೆಯೆಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಓಟು ಹಾಕಿದ ನಂತರ, ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಬ್ಯಾಲೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಎಣಿಕೆಯ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ಸೀಲ್ ಮಾಡಿದರು.

ಫಲಿತಾಂಶಗಳು :

ಒಟ್ಟು 33 ಮತಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಾದ ನಂತರ, ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಪಕ್ಕದ ತರಗತಿ ಶಿಬಾ ಅವರನ್ನು ಎಣಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಕರೆದರು. ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಪೇಪರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೆ ಗುರುತು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಅದನ್ನು 'ಅಸಿಂಧು' ಓಟು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು. ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. ಅಹ್ಮದ್‌ಗೆ 8 ಮತಗಳು, ಗೌರಿಗೆ 12 ಮತ್ತು ರವಿಗೆ 10 ಮತಗಳು ಬಂದವು. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಹೊಸ ತರಗತಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಸಹ ಪಾಠಿಗಳಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ, ತಾನು ನೀಡಿದ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅಹ್ಮದ್ ಮತ್ತು ರವಿ ಆಕೆಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸಹಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

AP SCERT

LET'S EXPLORE

- → What are the most important aspects of the election process in this caselet?
- → Why was it important to have a secret ballot?
- → What considerations might the students have had while exercising their choice?
- → Do you think the students have any responsibility after Gowri was elected as the class rep? If yes, what are they?
- → What was the role that Smt. Usha played? Why was it important?
- → Why was it important for Smt. Usha to organise a braille ballot paper for Neha?
- → What would happen if many students in the class chose not to mark a preference?

DON'T MISS OUT

Imagine if a student did not want to vote for any of the candidates Ahmed, Gowri, or Ravi. What option would they have? Some countries, including India, offer an additional option, **NOTA** (**N**one **O**f **T**he **A**bove). This option allows voters to reject all candidates if they are not satisfied with any of them. It doesn't change the result but sends a message voters want better choices. NOTA is a quiet but powerful tool in a democracy.

AP SCERT

The Role of the Election Commission of India (ECI)

We have seen the size and diversity that needs to be kept in mind in the organisation of the election process in India. In this section, we will look at the different types of elections that the ECI organises and oversees.

LET'S EXPLORE

India is a parliamentary democracy where, at the national level, citizens choose representatives for the Lok Sabha (the lower house of the Parliament). They focus on issues affecting the entire country. In addition, voters elect representatives from their constituencies to the legislative assemblies in the state and union territories where they are registered. These members focus primarily on regional issues.

These are just two of the elections that the ECI manages; we will see more in the later sections. However, before we get a glimpse of the election process, let us get introduced to the Election Commission of India, the institution that oversees it.

LET'S EXPLORE

In Grade 6, you read about direct elections to gram panchayats and urban local bodies. The State Election Commissions manage these.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಮೇಲಿನ ಕಥನದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾವುವು?

→ ರಹಸ್ಯ ಮತದಾನದ ಹೊಂದಿರುವುದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ ?

→ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಾಗ ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು?

→ ಗೌರಿ ತರಗತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರಾ? ಹೌದಾದರೇ, ಅವು ಯಾವುವು?

→ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಪಾತ್ರವೇನು? ಅದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು?

→ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ರವರು ಸ್ನೇಹಾಗಾಗಿ 'ಬ್ರೈಲ್ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಪೇಪರ್' ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಏಕೆ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು?

→ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಬಾರದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಹ್ಮದ್, ಗೌರಿ ಅಥವಾ ರವಿ ಎಂಬ ಮೂವರು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಮತ ಹಾಕಬಾರದು ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅವನಿಗೆ ಅಂತಹ ಆಯ್ಕೆ ಇದೆಯೇ? ಭಾರತ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ NOTA (None Of The Above) ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಅಲ್ಲ) ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮತದಾರರು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಈ ಆಯ್ಕೆ ಅನುಮತಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಪಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಬದಲಿಸದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ, ಉತ್ತಮ ಪರ್ಯಾಯ.

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಪಾತ್ರ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮಾಣ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನಡೆಸುವ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸೋಣ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಭಾರತವು ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಇಲ್ಲಿನ ನಾಗರೀಕರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ (ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಳಮನೆ) ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಇಡೀ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮತದಾರರು ತಾವು ನೊಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನಡೆಸುವ ಕೇವಲ ಎರಡು ಚುನಾವಣೆಗಳಷ್ಟೇ. ನಾವು ಮುಂದಿನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಆದರೆ, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ 'ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ' ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

6ನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಯುವ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿದ್ದೀರಿ. ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಗಳು ಈ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.

APSCERT

Election Commission of India — A brief introduction

The Election Commission of India (ECI) is an independent constitutional body responsible for conducting free and fair elections. It was established in 1950 and conducts elections to the Lok Sabha, Rajya Sabha, State Legislative Assemblies in India, and the offices of the President and Vice President. The first general elections in independent India were held in 1951- 1952.

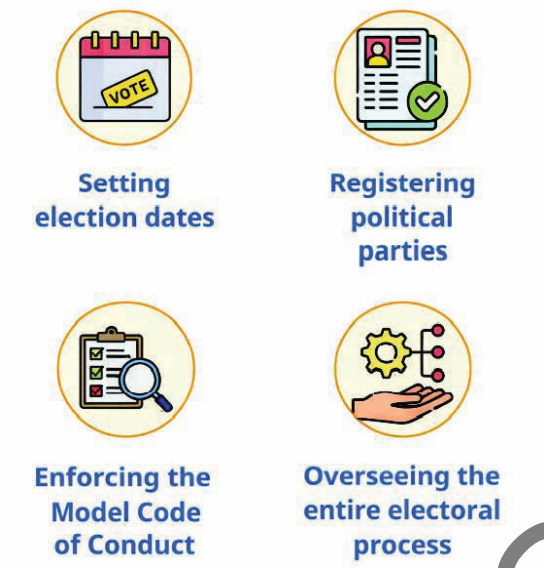

Fig. 6.9. Tasks performed by the Election Commission of India

Fig. 6.10. Office of the the Election Commission of India in Delhi

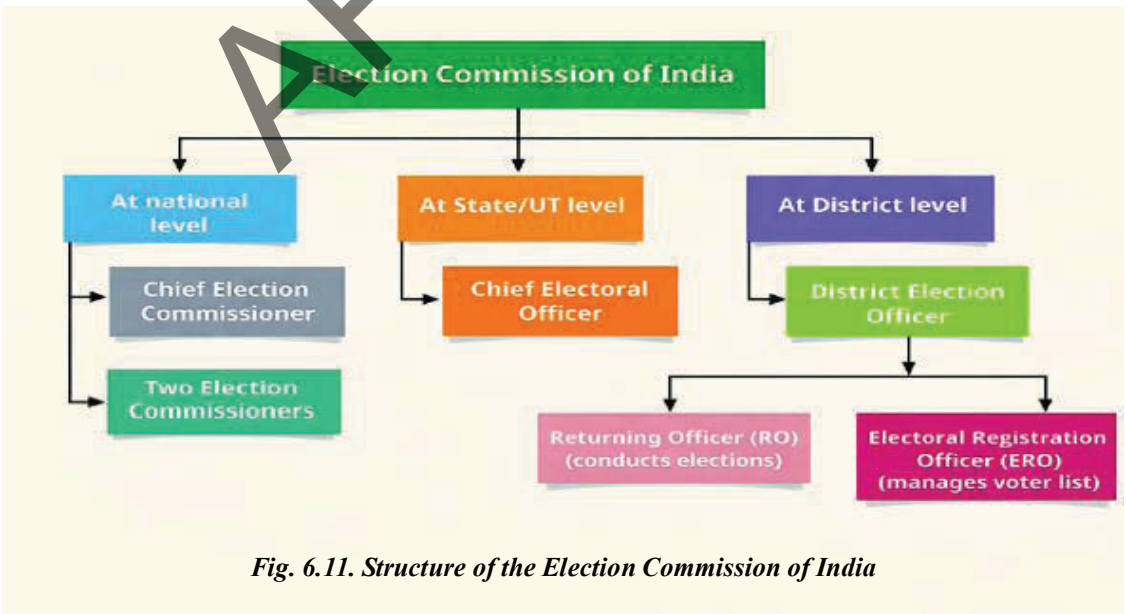

Fig. 6.11. Structure of the Election Commission of India

APSCERT

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ– ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ:

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 1950ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ದೇಶದ ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳು 1951–1952 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದವು.

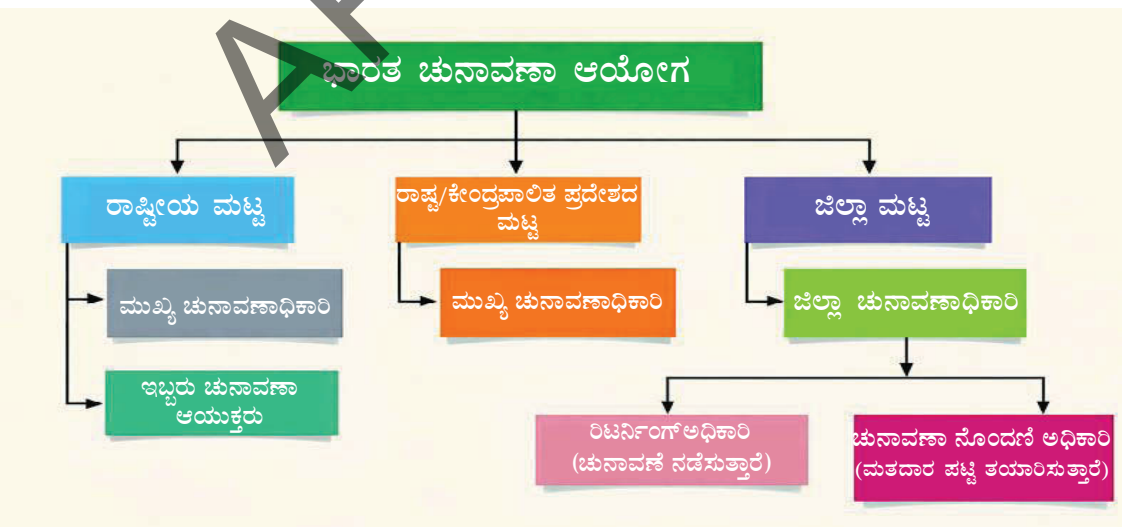

ಚಿತ್ರ *6.9* ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

ಚಿತ್ರ *6.10* ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಧಾನ ಕಛೇರಿ

APSSERT

ಚಿತ್ರ **6.11** ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಚನೆ.

Managing the electoral process

Managing elections in India is a mammoth task. The ECI has been upgrading its capacities to keep pace with the needs of modern India in conducting free and fair elections. The electoral system is massive and needs to work efficiently. We take the example of the Lok Sabha elections to illustrate this. Note that the elections to the state assemblies follow a similar process. All elections take place at different times but with some periodicity; so every year, several polls are conducted in various parts of the country based on when they are due.

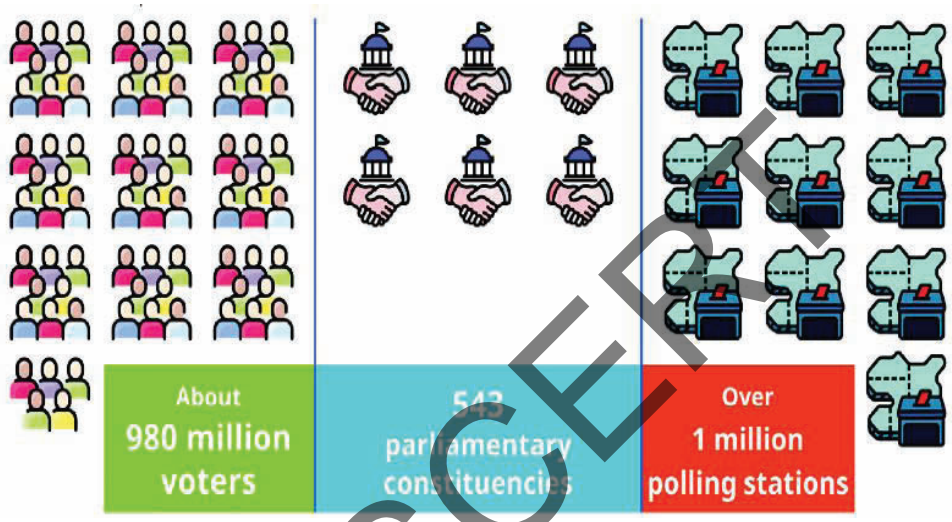

Fig. 6.12. A few numbers showing the scale of the 2024 Lok Sabha elections.

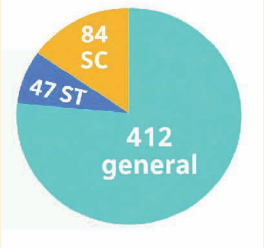
As you can see, the numbers are very large. Many people are deployed to assist the whole process, including teachers.

LET'S EXPLORE

Identify teachers in your school or vicinity who may have performed election duty. Invite them to your class to share their experiences.

DON'T MISS OUT

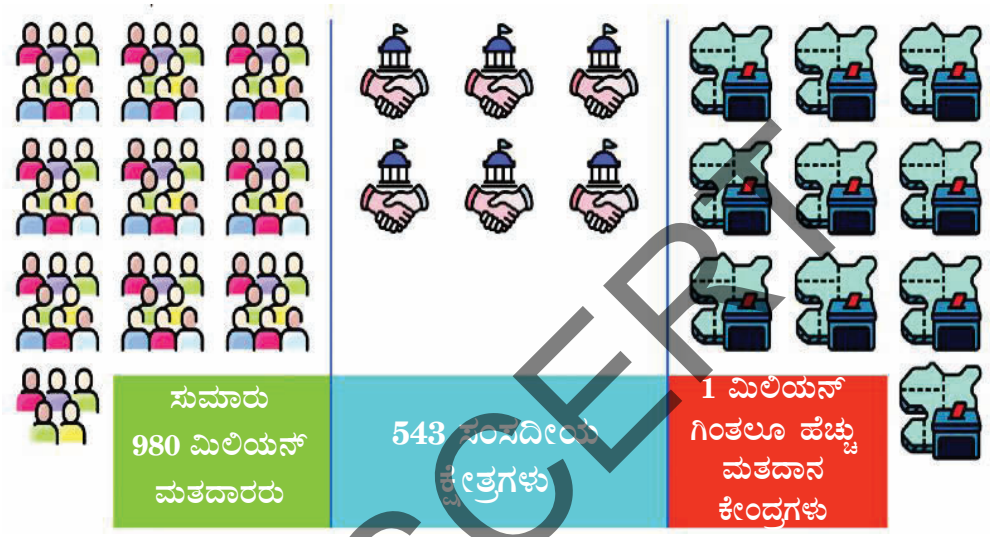
84 of the Lok Sabha constituencies are reserved for persons from the scheduled castes, while 47 are reserved for scheduled tribes. In Andhra Pradesh out of 25 Lok Sbha contituencies 5 of the Lok Sabha constituencies are reserved for persons from the scheduled castes, while 3 are reserved for scheduled tribes.

AP SCERT

ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾದ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ದೊಡ್ಡದಾರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ನಾವು ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಎಲ್ಲಾ ಚುನಾವಣೆಗಳು ವಿವಿಧ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಅವುಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಚಿತ್ರ *6.12. 2024* ರ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳು

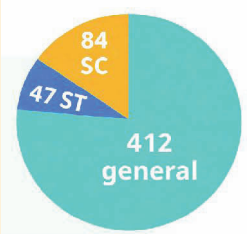
ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿವೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಒಟ್ಟು ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಜನರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ (ಎಸ್.ಸಿ) 84, ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ (ಎಸ್.ಟಿ) 47 ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು 25 ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 5 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ, 3 ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ.

APSCERT

Process of voting for the Lok Sabha and State assemblies

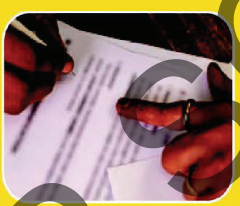
1st polling officer: Checks name on vote list and ID proof.

2nd polling officer: Inks finger, gives chit and takes your signature.

3rd polling officer: Takes chit and checks your finger. NOTA (None Of The Above) option is also available.

4th Press button to vote on the electronic voting machine (EVM); you hear a beep sound. **Also check the** printed slip in VVPAT.

Fig. 6.13.

Fig. 6.14. Managing the elections — extensive use of technology

Fig. 6.15. Shyam Saran Negi, a school teacher in Himachal Pradesh, was the first voter in India's general elections of 1951. Here, in 2017, he cast his vote at the age of 100.

© NCERT not to be republished

ಲೋಕಸಭಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣಾ ಮತದಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

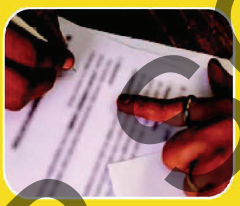

ಪೋಲಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿ (1) ಪೋಲಿಂಗ್‌ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ

ಪೋಲಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿ (2) ಸಹಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಬೆರಳಿಗೆ ಇಂಕನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ

ಪೋಲಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿ (3) ಚೀಟಿಯನ್ನುತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೆರಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

(4) ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಮತ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಟನ್ ಒತ್ತಿದ ನಂತರ ಬೀಪ್ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ವಿವಿಪ್ಯಾಟ್‌ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆದ ಸ್ಲಿಪ್‌ನ್ನು ನೋಡಬಹುದು 'ನೋಟ' ಆಯ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಇದೆ

ಚಿತ್ರ 6.13

ಚಿತ್ರಂ 6.14 ಸಾಂಕೇತಿಕತ ಸಹಾಯಂತೋ ಎನ್ನಿಕಲನು ನಿರ್ವಹಿಂಚಡಂ

ಚಿತ್ರ 6.15 ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕನಾದ ಶಾಮ್‌ಶರಣ್ ನೇಗಿ ಅವರು 1951ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಮೊದಲ ಚುನಾವಣೆ ಮತದಾರ. 2017ರಲ್ಲಿ ಅವರು 100ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದರು

KPSCERT

LET'S EXPLORE

→ India's electronic voting machines (EVMs) and Voter Verifiable Paper Audit Trail (VVPAT) systems have been used in countries like Namibia and Bhutan with support from the ECI. Other countries have also studied this technology and have received training from India to adopt it in their countries.

Fig. 6.16. Electronic voting machines

→ VVPAT is a system that produces a physical paper record, allowing voters to verify that their electronic votes were cast correctly. This paper trail provides a backup for verification and recounting purposes in case of disputes or failures of the electronic system.

Model Code of Conduct (MCC)

The code is followed to ensure free and fair elections, listing the dos and don'ts for leaders, political parties, and candidates that must be adhered to.

A few elements of the code:

i. There are rules that the party in government must follow; this ensures that the resources available to the government are not used for the purpose of the elections. For example, no new schemes and projects are to be announced that may influence voters during the election period

ii. All candidates are expected to exercise discretion and restraint to ensure that the elections take place peacefully.

iii. Influencing voters through gifts in return for votes is punishable.

LET'S EXPLORE

→ Here are a few types of complaints that the ECI handles.

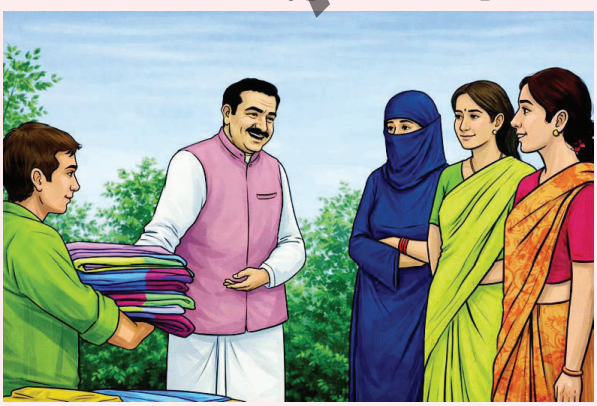

Fig. 6.17. A candidate distributed sarees and household appliances to women voters.

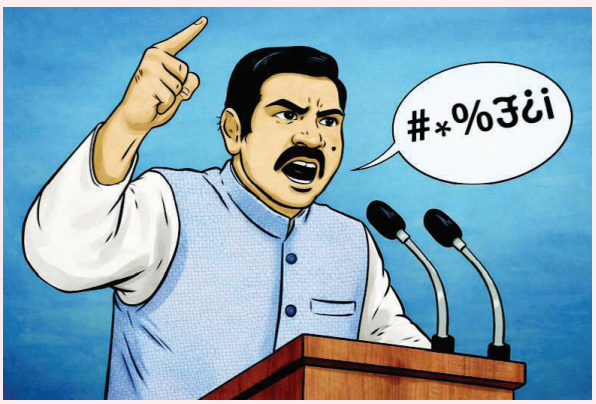

Fig. 6.18. Abusive language used by the candidate of one party against the candidate from an opposing party.

APSCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಭಾರತದ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಓಟಿಂಗ್ ಯಂತ್ರಗಳು **(EVM)** ಮತ್ತು ಓಟಿಂಗ್ ವೆರಿಫೈಯಬಲ್ ಪೇಪರ್ ಆಡಿಟ್ ಟ್ರಯಲ್ **(VVPAT)** ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ನಮೀಬಿಯಾ ಮತ್ತು ಭೂತಾನ್‌ನಂತಹ ದೇಶಗಳು ಬಳಸುತ್ತಿವೆ. ಇತರ ದೇಶಗಳು ಸಹ ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿವೆ. ಮತ್ತು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದಿವೆ.

ಚಿತ್ರ 6.16. ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಓಟಿಂಗ್ ಯಂತ್ರಗಳು

→ **VVPAT** ಎಂಬುದು ಕಾಗದದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಮತವು ಸರಿಯಾಗಿ ಚಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಾದಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬಂದಾಗ ಒಟ್ಟು ಮತಗಳನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಲು ಅಥವಾ ಮರು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಲು ಈ ಪೇಪರ್ ಟ್ರಯಲ್ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ.

ಚುನಾವಣೆಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕರು, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು:

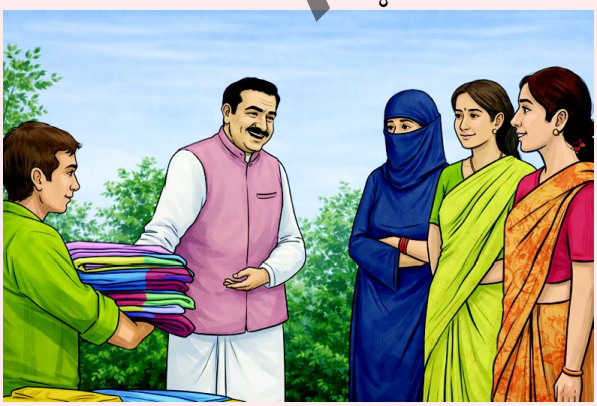
i. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಪಕ್ಷವು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿವೆ. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಇದು ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚುನಾವಣಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಹ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಬಾರದು.

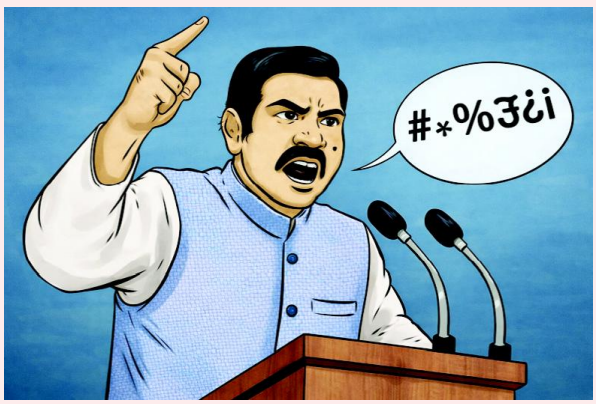
ii. ಚುನಾವಣೆಗಳು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

iii. ಮತದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಮತದಾರರನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕೆಲವು ದೂರುಗಳು ಇಲ್ಲವೆ.

ಚಿತ್ರ 6.17. ಒಬ್ಬ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ಮಹಿಳಾ ಮತದಾರರಿಗೆ ಸೀರೆಗಳು ಮತ್ತು ಗೃಹೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ.

ಚಿತ್ರ 6.18. ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ.

AP SCERT

Fig. 6.19. Officials of the government campaigning for the ruling party.

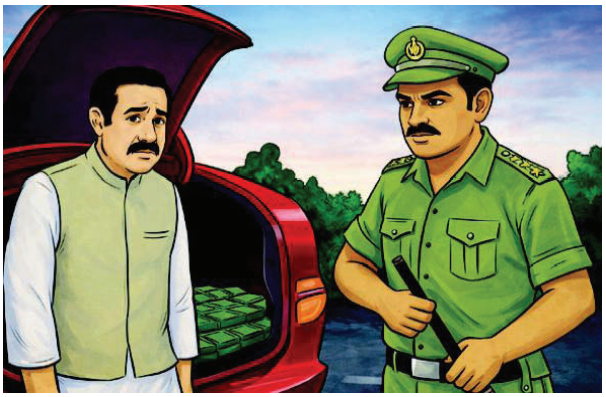

Fig. 6.20. Bundles of ₹500/- notes found in the car of a candidate during inspections.

→ **Why do you think these might be violations of the code of conduct?**

DON'T MISS OUT

The Model Code of Conduct was adopted in Kerala in 1960, voluntarily approved by representatives of the major political parties of the time. The ECI circulated it to political parties during the 1962 general elections, and from 1991, the ECI became proactive in ensuring the observance of the MCC.

DON'T MISS OUT

T.N. Seshan became the Chief Election Commissioner in 1990. He brought in reforms to ensure free and fair elections, among them: campaigning to follow precise rules, voter IDs to eliminate proxy voting, and strict vigilance on spending by candidates. T.N. Seshan worked hard to protect the rights of voters and is often remembered as the officer who made Indian elections fairer, transparent and fearless!

Fig. 6.21. T.N. Seshan

LET'S EXPLORE

When is the next election in the region where you are located? Is it to the state, urban local body or panchayat?

Understanding Elections in India A Very Brief Overview

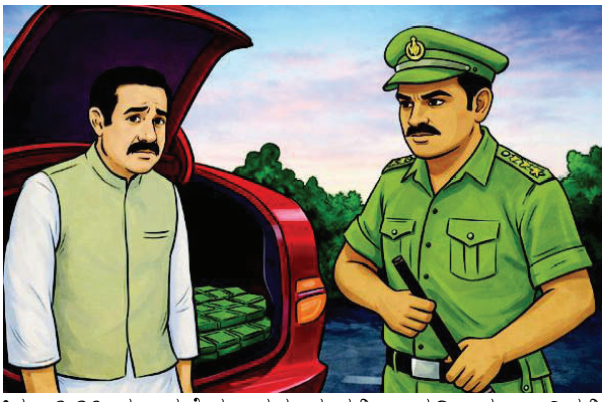
Election to the Lok Sabha and State Legislative Assemblies

Elections in India are often referred to as the 'Festival of Democracy' a time when citizens exercise their right to choose representatives freely, fairly, and responsibly.

APSCERT

ಚಿತ್ರ *6.19.* ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿತ್ರ *6.20.* ತಪಾಸಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ರೂ.*500/-* ನೋಟುಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳು ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ.

→ ಇವುಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯು ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಎಂದು ನೀವು ಏಕೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಕೇರಳದಲ್ಲಿ 1960ರಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ನಡವಳಿಕೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇದನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. 1962 ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಇದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿತು. 1991 ರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಚುನಾವಣಾ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

1990 ರಲ್ಲಿ ಟಿ.ಎನ್.ಶೇಷನ್ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರಾದರು. ಚುನಾವಣೆಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಅವರು ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ, ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದು. ನಕಲಿ ಮತದಾನ ತಡೆಯಲು ಮತದಾರರ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಚುನಾವಣೆ ವೆಚ್ಚದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಗಾ ವಹಿಸುವುದು. ಮತಾದರರ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಟಿ.ಎನ್.ಶೇಷನ್ ರವರು ತುಂಬಾ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಭಾರತದ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಜನರು ಅವರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರ *6.21.*ಟಿ.ಎನ್.ಶೇಷನ್

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಯಾವಾಗ ನಡೆಯಲಿವೆ? ಅವು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ನಗರ ಮಟ್ಟದವೇ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಅಥವಾ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಚುನಾವಣೆಗಳೇ?

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಾಗರಿಕರು ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸಮಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು **'ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಹಬ್ಬ'** ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

APSCERT

We know that India follows a parliamentary system of government where citizens participate in various levels of elections Lok Sabha (national level), state legislative assemblies (state level) and local bodies (city and village level). The country is divided into 543 constituencies for the Lok Sabha elections. The elected candidates to the Lok Sabha are known as **Members of Parliament** (MPs), whereas candidates elected to state assemblies are known as **Members of Legislative Assembly** (MLAs). India uses the 'First-Past-the-Post' electoral system, wherein the candidate receiving the most votes in a constituency wins. This means that a candidate can win without securing even 50 per cent of the total votes (like Gowri won despite getting only 12 out of the 33 votes).

DON'T MISS OUT

The legislative assembly is called by several names in regional languages, for example, Vidhan Sabha and Niyama Sabha. What is it called in our state?

After the voting process is completed, the process of government formation begins. The political party or coalition winning a majority of the seats in the Lok Sabha forms the national government. The leader of this majority typically becomes the prime minister. Similarly, at the state level, the leader of the majority party becomes the chief minister.

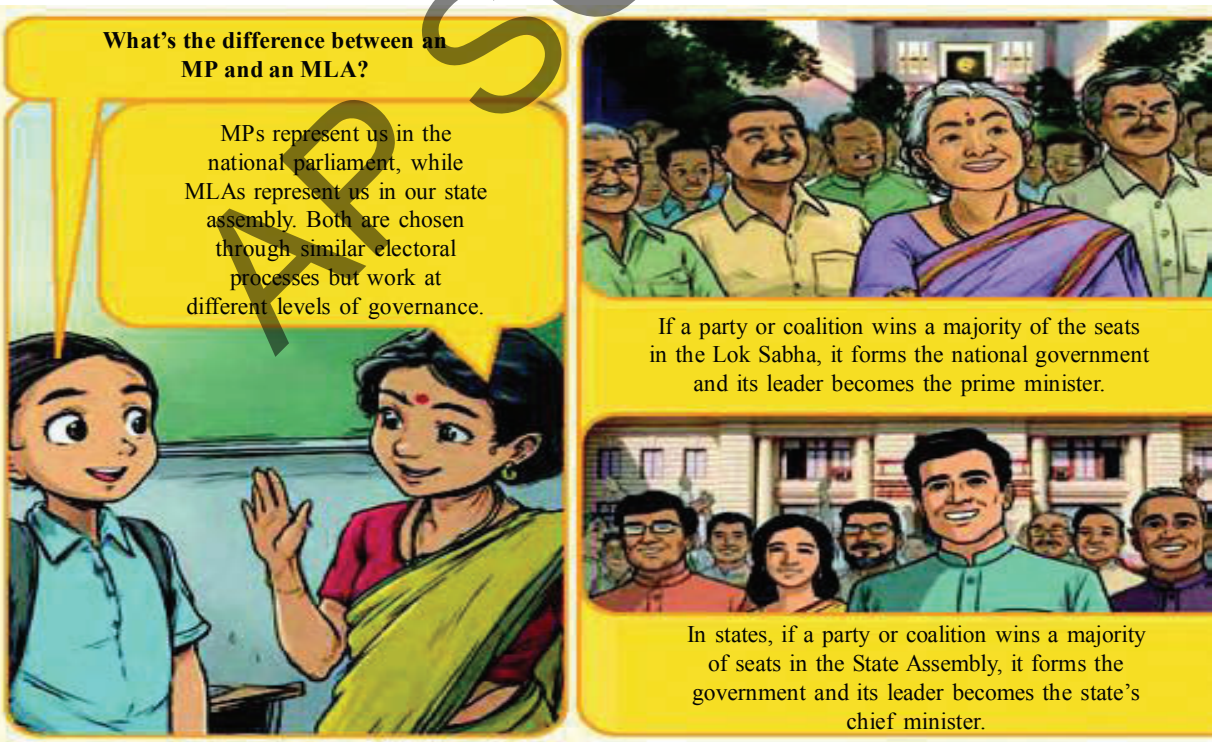

Fig. 6.22

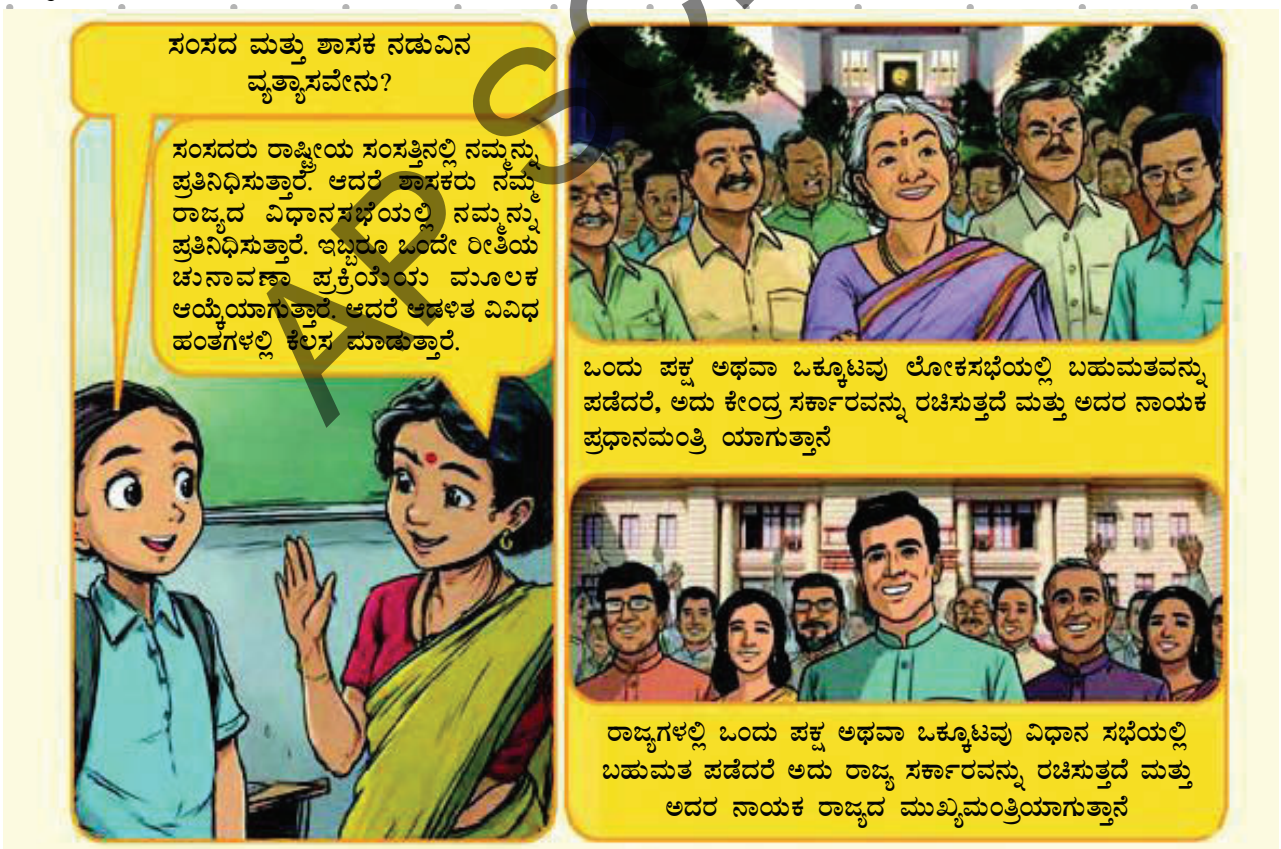
AP SCERT

ಭಾರತವು ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಗರೀಕರು ವಿವಿಧ ಹಂತದ ಚುನಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಸಭೆ (ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟ) ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು (ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟ) ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ನಗರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಮಟ್ಟ) ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಾಗಿ ದೇಶವನ್ನು 543 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು **ಸಂಸತ್ತು ಸದಸ್ಯರು** (MPಎಂದು) ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು **ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು** (MLA) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತವು 'ಫರ್ಸ್ಟ್–ಫಾರ್ಸ್ಟ್–ದಿ–ಪೋಸ್ಟ್' ಚುನಾವಣಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರರ್ಥ ಒಬ್ಬ ಅಬ್ಯರ್ಥಿಯು ಒಟ್ಟು ಮತ ಶೇ.50 ರಷ್ಟು ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಸಹ ಗೆಲ್ಲಬಹುದು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೌರಿಯವರು 33 ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 12 ಮತಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಗೆದ್ದಂತೆ)

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ವಿಧಾನ ಸಭಾ' ಮತ್ತು ಮಲೆಯಾಳಂನಲ್ಲಿ 'ನಿಯಮ ಸಭಾ' ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ?

ಮತದಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತಮದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಹುಮತದ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಚಿತ್ರ 6.22

© NCERT

As we saw in Fig. 6.11, the State Election Commission is a part of the election apparatus. It plays an important role not only in general and state elections but also in conducting elections to local bodies at the grassroots level. It works in consultation with the ECI in these matters, and universal adult franchise, and all other Constitutional provisions applicable in the case of direct elections by the people are pertinent here too.

LET'S EXPLORE

- → Who are the MP and MLA / MLAs of the constituency you are located in? (A Lok Sabha constituency may have two or more assembly constituencies.)
- → Which party does each of them belong to?
- → What are the concerns of the MP and MLA, respectively?

Dissolution: Expiry or termination due to the end of its term or other Constitutional reason

Election to the Rajya Sabha

The candidates elected to the Rajya Sabha are also known as Members of Parliament (MPs), but they are chosen through **indirect elections.**

Let us revisit the example of Zilla Parishad High School, Chandrampalem. Imagine that the school is setting up a special council at the school level. If the members of this council are elected by the class representatives, it would be an indirect election.

Of the 245 members of the Rajya Sabha, 233 are elected by the elected members of the state legislative assemblies (MLAs), while the President of India nominates 12. Each state is allotted a different number of Rajya Sabha seats based on population. For example, more populous states like Uttar Pradesh have more seats than less populous states like Arunachal Pradesh. The Rajya Sabha is also called the Permanent House — it is never dissolved. A member of the Rajya Sabha has a six-year term. Onethird of its members retire every two years, and new members are elected.

There is a difference, however, in the voting process. It uses what is called a 'single transferable vote system'. This is a special way of ensuring that smaller states also get fair representation in the Rajya Sabha. You will learn more about the exact mechanism of how this works in higher classes.

APSCERT

ಚಿತ್ರ 6.11 ರಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ತಳಮಟ್ಟದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಇತರ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಎಂ.ಪಿ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಎ., ಎಂ.ಎಲ್.ಸಿ. ಯಾರು ?
(ಒಂದು ಲೋಕಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಧಾನ ಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರಬಹುದು)

→ ಅವರು ಯಾವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು?

→ ಎಂ.ಪಿ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಗಳು ಎಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ?

ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವುದು: ಅಧಿಕಾರವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅಥವಾ ಇತರ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದು ಅಥವಾ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು

ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಚುನಾವಣೆ:

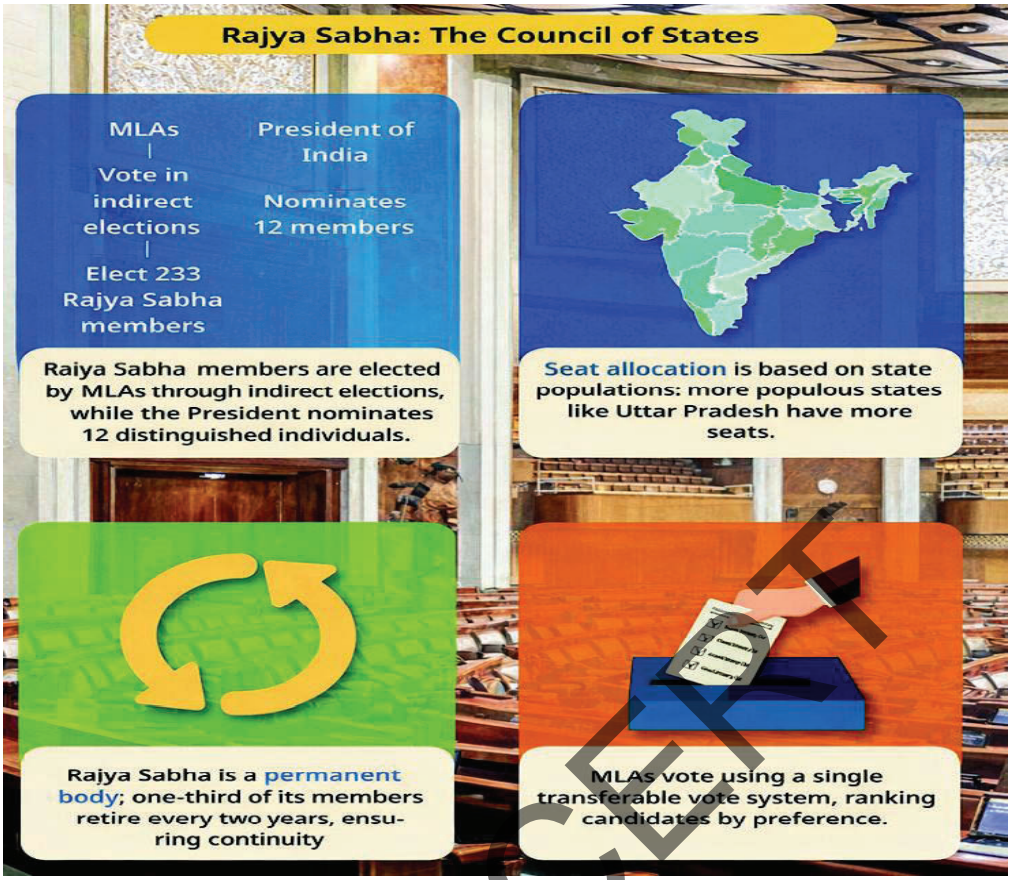
ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರು (ಎಂ.ಪಿ)ಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಇವರು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಚಂದ್ರಪಾಲಂ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ವರ್ಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಆರಿಸಿದರೆ, ಅದು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 245 ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ, 233 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸದಸ್ಯರು (MLAಗಳು) ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು 12 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದಂತಹ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು. ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದಂತಹ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯನ್ನು 'ಶಾಶ್ವತ ಸದನ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯ ಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿ ಆರು ವರ್ಷಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ ಪದ್ಧತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಯುತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಇದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿಯುವಿರಿ.

APSCERT

Election of the President of India

The President of India is not directly elected by the common people. Instead, an electoral college is formed to carry out the election. This Electoral College consists of:

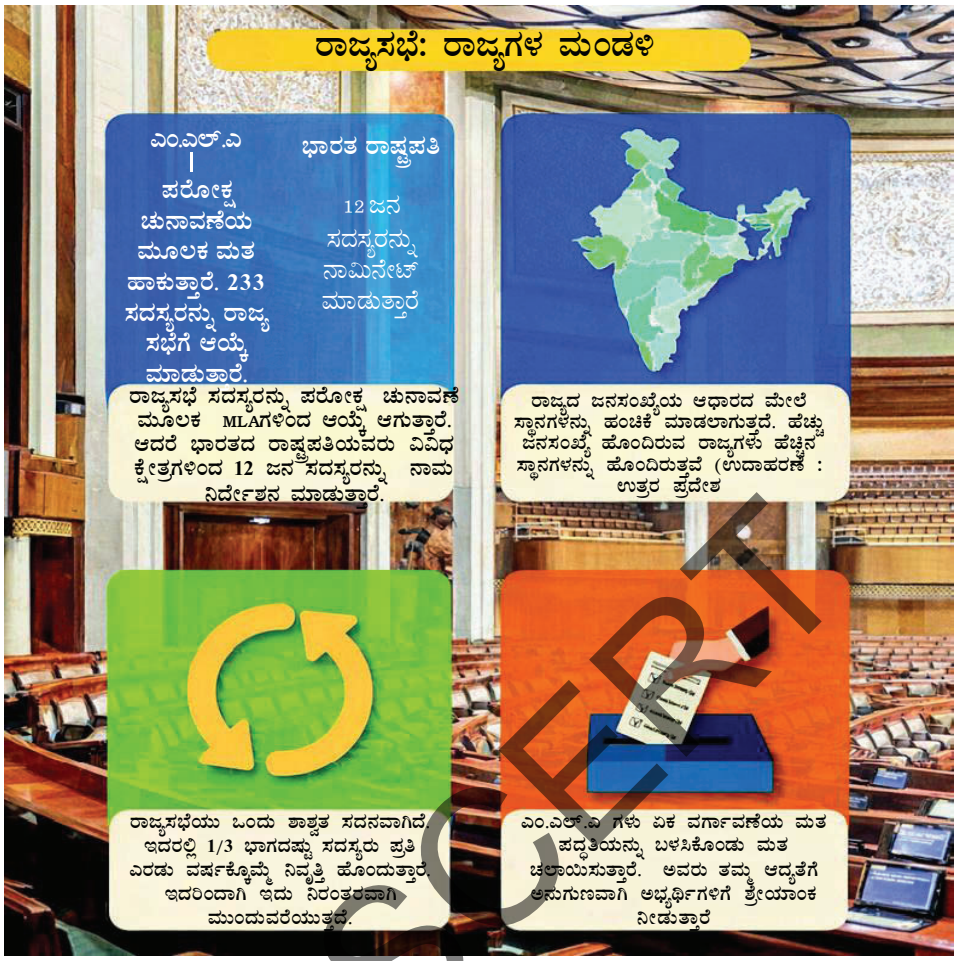
- Members of Parliament (MPs) from both the houses of the Parliament Lok Sabha (Lower House) and the Rajya Sabha (Upper House)
- Members of the Legislative Assemblies (MLAs) from each of India's states and the union territories of Delhi and Puducherry

The single transferable vote system is followed in this election. Since the president represents the whole country, this method ensures the support of both the central and state governments. The rules for voting and counting are very elaborate; the more populous states have a greater say. (We need not go into the details at this stage.)

The following group of people is not involved in electing the President of India:

- Nominated members of Rajya Sabha (12).
- Nominated members of State Legislative Assemblies.
- Members of Legislative Councils (both elected and nominated) in bicameral legislatures.
- Nominated members of union territories of Delhi and Puducherry.

AP SCERT

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ.

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ನೇರವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಲು ಒಂದು ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು :

- ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಅಂದರೆ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸಂಸದರು (MP)
- ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು (MLA).

ಈ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಮತ ಪದ್ಧತಿ'ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೋರುತ್ತದೆ. ಮತ ಎಣಿಕೆಯ ನಿಯಮಗಳು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮತಗಳ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನವರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

- ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರು (12 ಮಂದಿ)
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರು.
- ದ್ವಿಸದಸ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು (ಚುನಾಯಿತ ಮತ್ತು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶಿತ).
- ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಪುದುಚೇರಿ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರು.

AP SCERT

Bicameral legislatures : A bicameral legislature is a system where the legislative body is divided into two separate chambers or houses.

THINK ABOUT IT

Why do you think the above group of people is not involved in electing the President of India? Why are the common people not involved in the election of the president?

It is because this ensures that only directly elected representatives vote to elect the President. This maintains democratic legitimacy, as the President is meant to represent the will of the people, indirectly but meaningfully.

Election of the Vice President of India

The Vice President of India is elected by an electoral college consisting of the elected and nominated members of both Houses of Parliament; again, the system of single transferable vote is used.

The vice president is the chairperson of the Rajya Sabha. If there are situations when the president is not able to discharge their function, the vice president steps in to play the role.

Challenges and The Road Ahead

India's electoral system is celebrated as the world's largest democratic exercise. However, like all systems, it faces its share of challenges. Issues such as the growing influence of money in elections, a significant proportion of candidates with criminal records, and voter apathy, (particularly in urban areas), raise important questions about the health and future of our democracy.

The way forward lies in empowering voters with the information they need to make thoughtful and responsible choices. Media, education, and awareness campaigns must work together to help people, especially the youth, understand the importance of voting wisely. An aware and vigilant voter is the strongest safeguard of a democratic system. It starts with asking the right questions and ends with casting a responsible vote.

APSCERT

ದ್ವಿಸಭೆ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು: ದ್ವಿಸಭೆ ಶಾಸಕಾಂಗವು ಶಾಸನಾಂಗವನ್ನು ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸದನಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ

ಮೇಲಿನ ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನೀವು ಏಕೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ಏಕೆಂದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮಾತ್ರ ದೇಶದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿ ಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಜನರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಸಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಚುನಾವಣೆ

ಭಾರತದ ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಮತ್ತು ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶಿತ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿಯು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಏಕವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಹಾದಿ

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಂತೆ ಇದು ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಹಣದ ಪ್ರಭಾವ, ಅಪರಾಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಮತದಾರರ ನಿರಾಸಕ್ತಿ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ) ಅಂತಹ ಅಂಶಗಳು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತವೆ.

ಮುಂದಿನಬಾರಿ ಮತದಾರರಿಗೆ ಆಲೋಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಶಿಕ್ಷ ಣ ಮತ್ತು ಜಾಗೃತಿ ಅಭಿಯಾನಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜನರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುವಕರು ಮತದಾನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕು. ಜಾಗೃತ ಮತ್ತು ಜಾಗರೂಕ ಮತದಾರರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಲವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತದಾನದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ .

AP SCERT

Before we move on ...

- Universal adult franchise is the cornerstone of Indian democracy.
- The right to vote is a responsibility, too. It needs to be taken seriously by every voter. Voter awareness is an important aspect of the right to vote.
- It is important to facilitate the participation of all eligible voters.
- The Election Commission of India is the Constitutional body that conducts elections in the country.
- The ECI oversees all the elections in the country, including those of the president and vice president.
- Indian democracy faces challenges that call for the voters' vigilance and awareness.

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. The term 'Universal Adult Franchise' reflects. ( )

   A) The right to vote only for educated citizens

   B) Restriction of voting rights to those above 21 years

   C) Equal voting rights for every adult citizen

   D) Restriction of voting rights for migrated people

2. Which one of the following is not considered a challenge to the election system in India? ( )

   A) Influence of money on voters B) Criminal background of contestants

   C) Voter education D) Influence of caste

3. Why is universal adult franchise important for a healthy democracy?
4. What is the meaning of 'secret ballot'? Why is this important in a democracy?
5. Give examples of direct and indirect elections.
6. How is the election of members to the Lok Sabha different from that to the Rajya Sabha?

AP SCERT

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ.

→ ಮತದಾನ ಹಕ್ಕು ಒಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಹೌದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರರು ಇದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಮತದಾರರ ಜಾಗೃತಿಯು ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

→ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಹ ಮತದಾರರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

→ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.

→ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ವಹಿಸುತ್ತದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಚುನಾವಣೆಯಗಳೂ ಸೇರಿವೆ.

→ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಮತದಾರರ ಜಾಗರೂಕತೆ ಮತ್ತು ಅರಿವಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. 'ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ( )

   ಎ) ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾವಂತ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು.

   ಬಿ) 21 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ನಿರ್ಬಂಧ.

   ಸಿ) ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಯಸ್ಕ ನಾಗರಿಕನಿಗೂ ಸಮಾನ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು.

   ಡಿ) ವಲಸೆ ಬಂದ ಜನರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ನಿರ್ಬಂಧ.

2. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸವಾಲು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ?( )

   ಎ) ಮತದಾರರ ಮೇಲೆ ಹಣದ ಪ್ರಭಾವ ಬಿ) ಸ್ಪರ್ಧಾಳುಗಳ ಕ್ರಮಿನಲ್ ಹಿನ್ನೆಲೆ.

   ಸಿ) ಮತದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣ ಡಿ) ಜಾತಿಯ ಪ್ರಭಾವ

3. ಆರೋಗ್ಯಕರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಪದ್ಧತಿ ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ?

4. 'ರಹಸ್ಯ ಮತದಾನ' ಎಂದರೆ ಏನು? ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ?

5. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ.

6. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಚುನಾವಣೆಯು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಚುನಾವಣೆಗಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ?

AP SCERT

7. What, in your view, are the advantages of the EVM over paper ballots?
8. Voter turnout has been declining in some urban areas of India. What could be the reasons for this trend, and what steps can be taken to encourage more people to vote?
9. Why do you think a proportion of seats in the Lok Sabha is reserved for scheduled castes and scheduled tribes? Write a short note.
10. Social media is changing the way we experience elections - from catchy campaign reels and live speeches to political debates on Instagram and Twitter. But is this strengthening democracy or confusing it?

    Discuss in pairs: What are the benefits, what are the challenges, and what might the future of elections be in a digital age?
11. Visit the website https://www.indiavotes.com, and choose a parliamentary constituency election from any year and explore its results. Do the same for an assembly.
12. Create a poster with the step-by-step process of an election.

AP SCERT

7. ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಗದದ ಬ್ಯಾಲೆಟ್‌ಗಳಿಗಿಂತ **EVM** ಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಅನುಕೂಲಗಳೇನು?

8. ಭಾರತದ ಕೆಲವು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೇನಿರಬಹುದು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಮತದಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು?

9. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳು ಏಕೆ ಮೀಸಲಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

10. ಆಕರ್ಷಕ ಪ್ರಚಾರದ ರೀಲ್ಸ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ನೇರ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇನ್ಸ್ಟಾಗ್ರಾಂ ಮತ್ತು ಟ್ವೀಟರ್‌ನಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಗಳವರೆಗೆ ಸೋಷಿಯಲ್ ಮೀಡಿಯಾ ನಾವು ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡವು ವಿಧಾನವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ದೂಡುತ್ತಿದೆಯೇ?

    ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ: ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು, ಸವಾಲುಗಳೇನು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಗಿರಬಹುದು?

11. **https://www.indiavotes.com**, ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗೆ ಭೇಟಿನೀಡಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಸದೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ. ಒಂದು ಅಸೆಂಬ್ಲಿಗೂ (ವಿಧಾನಸಭೆ) ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿ.

12. ಚುನಾವಣೆಯ ಹಂತ ಹಂತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಪೋಸ್ಟರ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ.

AP SCERT

The Parliamentary System : Legislature and Executive

CHAPTER

7

LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- → Appreciate the structure of the newly constructed parliament building, its architecture and symbolism. (CG - 1)
- → Understand the different functions of the Indian Parliament. (CG - 1)
- → Explain the distribution of powers between the center and the state. (CG - 6)
- → Discuss the role of Judiciary as a custodian of the constitution. (CG - 1)
- → Describe the Legislative and Executive functions of the Parliament and understands the difference between the two. (CG - 6)

© NCERT

"The Constitution is not a mere lawyer's document; it is a vehicle of life, and its spirit is always the spirit of the age."

*– **Alladi Krishnaswami Ayyar** November 1949, Constituent Assembly Debates*

Fig. 7.1. Features of the new Parliament building

The Big Questions ?

1. *What is universal adult franchise?*
2. *What is an electoral system?*
3. *How does India's electoral system work?*

ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗ

ಅಧ್ಯಾಯ
7

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾಗುತ್ತಾರೆ:

→ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಸಂಸತ್ತು ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ, ಅದರ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

→ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.(CG - 1)

→ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 6)

→ಸಂವಿಧಾನದ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.(CG - 1)

→ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ (CG - 6)

© NCERT

'ಸಂವಿಧಾನವು ಕೇವಲ ವಕೀಲರ ದಾಖಲೆಪತ್ರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸಂವಿಧಾನ ಒಂದು ಜೀವಂತ ವಾಹನ. ಇದರ ಆತ್ಮ ನಿರಂತರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ'

-ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ (ನವೆಂಬರ್ 1949, ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆ ಚರ್ಚೆಗಳು)

ಚಿತ್ರ 7.1. ಹೊಸ ಸಂಸತ್ ಭವನದ ವೈಶಷ್ಟ್ಯಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಎಂದರೇನು?
2. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೇನು?
3. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ?

The Grade 8 students from Nalanda school were on a school trip to Delhi. Nirmala, Khaleel, Anjali, John, and Farida were especially excited to visit the new Parliament building.

It's not square or round — it's like a soft triangle!

The three-sided design reflects balance, inclusivity, and purpose.

It also uses green construction, cutting electricity use by 30 per cent.

Inside, they saw walls decorated with carvings — peacocks, lotuses, tribal art, temple patterns, and freedom fighters.

If feels like a museum of India

The Ashoka emblem!

This new building houses so many ancient symbols!

Exactly, democracy must look ahead — but never forget its roots.

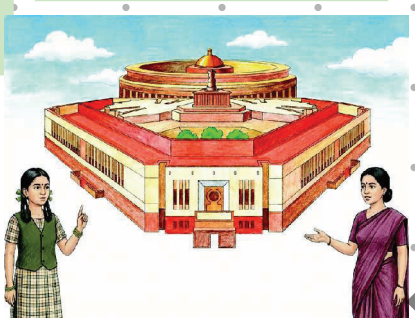
© NCERT

ನಲಂದ ಶಾಲೆಯ 8ನೇ ತರಗತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ದೆಹಲಿ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ನಿರ್ಮಲಾ, ಖಲೀಲ್, ಅಂಜಲಿ, ಜಾನ್ ಮತ್ತು ಫರೀದಾ ಹೊಸ ಸಂಸತ್ತಿನ ಭವನವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಹಳ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇದು ಚೌಕವೂ ಅಲ್ಲ, ವೃತ್ತವೂ ಅಲ್ಲ, ಮೃದುವಾದ ತ್ರಿಭುಜದಂತಿದೆ.

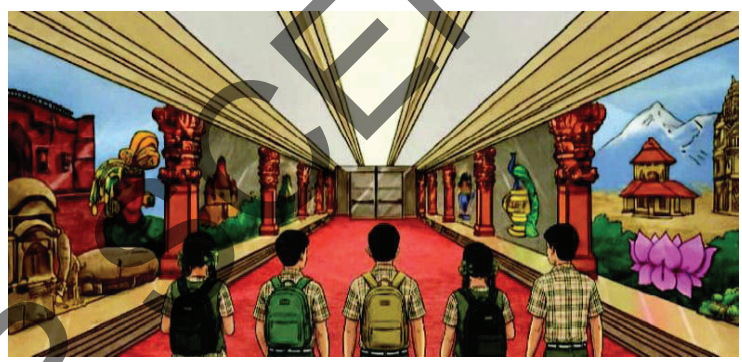
ಮೂರು ಬದಿಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ಸಮತೋಲನ, ಸಮಾವೇಶತೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದು ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ 30% ಶೇಕಡ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಳಗೆ ನವಿಲುಗಳು, ಕಮಲಗಳು, ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಲೆ, ದೇವಾಲಯದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು.

ಇದು ಭಾರತದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಶೋಕ ಚಿಹ್ನೆ

ಈ ಹೊಸ ಭವನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪುರಾತನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಇವೆ.

ನಿಜ! ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಯಾವಾಗಲೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮೂಲ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಬಾರದು.

APSCERT

Introduction

India's independence was achieved through great sacrifices by many people of the country after years of struggle against colonial rule. The citizens of a free country could now make decisions about their own governance. The first important step in this new epoch in the life of our nation was the drafting of the Constitution of independent India.This comprehensive document laid foundational principles for the nation, including that of Universal Adult Franchise which guarantees all adult citizens of the country the right to vote irrespective of their social or economic background, gender, race, or religion.

The people of India directly elect their representatives who become members of the Lok Sabha. A **majority group** from among these elected representatives forms the government. The Parliament is the supreme legislative body of the government (it makes laws for the country). It comprises all elected representatives of the people and controls and guides the work of the government. The government can therefore be seen as functioning with the people's consent. There have been 17 Lok Sabhas since the first one in **1952**. The 18th Lok Sabha was constituted in June 2024.

Fig. 7.2. Our old Parliament (now called Samvidhan Sadan) building was constructed in the 1920s. The Constituent Assembly met there for its deliberations, and it served as Parliament House for over seven decades.

Fig. 7.3. The Parliament Building (Sansad Bhavan) in New Delhi was constructed to accommodate the growing needs including capacity, technology, sustainability and safety.

AP SCERT

ಪೀಠಿಕೆ :

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹೋರಾಟದ ನಂತರ ದೇಶ ಪ್ರಜೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ತರ ತ್ಯಾಗಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಯಿತು. ಸ್ವತಂತ್ರ ದೇಶದ ನಾಗರಿಕರು ಈಗ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಸ ಯುಗದ ಮೊದಲ ಪ್ರಮುಖ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಸಮಗ್ರ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸೂತ್ರಗಳು ಅಡಿಪಾಯದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ವಯಸ್ಕ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾರತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ (ನೇರವಾಗಿ) ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು ಲೋಕಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಹೊಂದಿದ ಗುಂಪು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತು ಅನೇಕ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಾಸಕಾಂಗ (ಇದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ). ಇದು ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಜನರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. 1952ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ 17 ಲೋಕಸಭೆಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿವೆ. 18ನೇ ಲೋಕಸಭೆ ಜೂನ್ 2024 ರಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಚಿತ್ರ 7.2. ನಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಸಂಸತ್ತು ಭವನ (ಈಗ ಸಂವಿಧಾನ ಸದನ್) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 1920ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಏಳು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಸಂಸತ್ತು ಭವನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು.

ಚಿತ್ರ 7.3. ನವ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸತ್ತು ಭವನ (ಸಂಸದ್ ಭವನ್) ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

AP SCERT

COMPOSITION OF THE PARLIAMENT OF INDIA

The Indian Parliament is composed of the President and two houses: the Lok Sabha (House of the People / Lower House) and the Rajya Sabha (Council of States / Upper House). This structure with two houses is called a 'bicameral'

Fig. 7.4. Lok Sabha Chamber in the new Parliament building

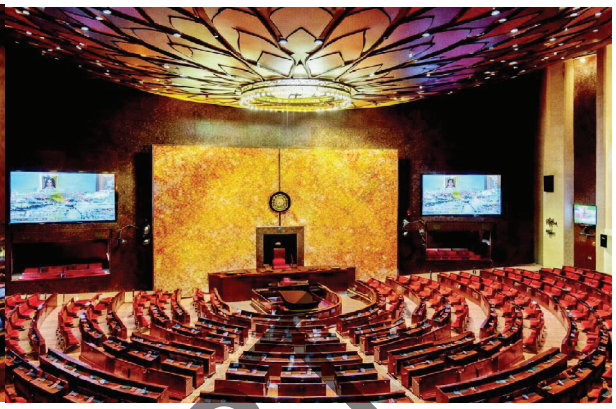

Fig. 7.5. A view of the Chamber of the Rajya Sabha taken from the Press Gallery

LET'S REMEMBER

The people of India choose their representatives for the Lok Sabha through a direct election (based on universal adult suffrage). The maximum number of members of this House envisaged by the Constitution is 550. The Members of Parliament (MPs) in the Rajya Sabha are elected indirectly by the **electoral college** that you read about in the previous chapter. Both, the number of Rajya Sabha seats allocated and the number of MPs represented in the Lok Sabha, are based on the population of each state.

DON'T MISS OUT

We are aware that several aspects of the Indian Constitution were drawn from the constitutions of other countries. Britain's system inspired our system of Parliamentary democracy. However, there were also experiences that our freedom fighters and Constitution makers had the practical experience gained through participation in British colonial governance structures, even if in a very limited way, that provided familiarity with Parliamentary procedures; the memory of the ancient republics (*mahajanapadas*); the village panchayats where elders made collective decisions, as we learnt in a previous chapter.

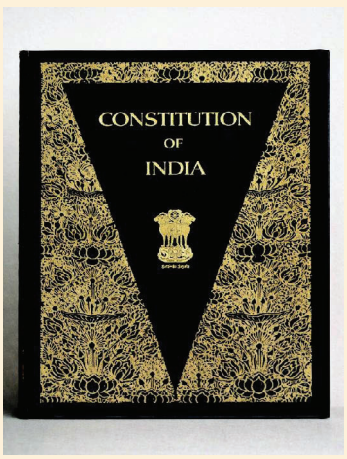
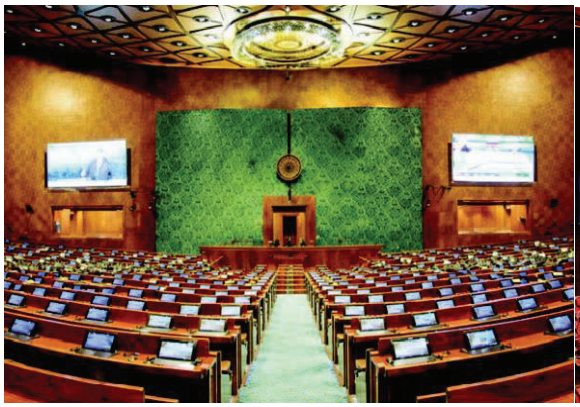

Fig. 7.6. Constitution of India

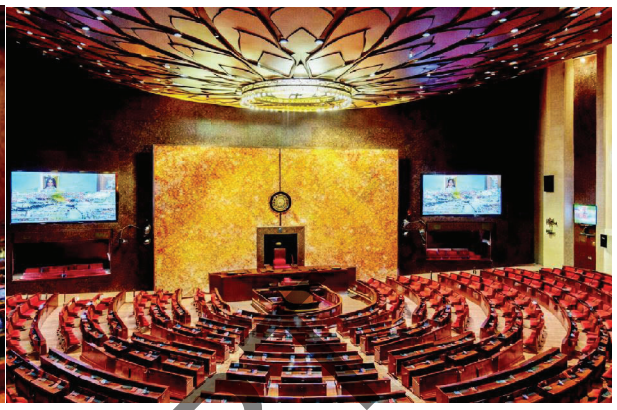
© NCERT not to be republished

ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಎರಡು ಸಭೆಗಳಾದ ಲೋಕಸಭೆ (ಜನರಸಭೆ/ಕೆಳಮನೆ) ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ (ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರಿಷತ್ತು/ಮೇಲ್ಮನೆ) ಎರಡನ್ನು ಸೇರಿ ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ಸದನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ರಚನೆಯನ್ನು 'ದ್ವಿಸದನ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರ 7. 4 ಹೊಸ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಲೋಕಸಭೆ ಭವನ.

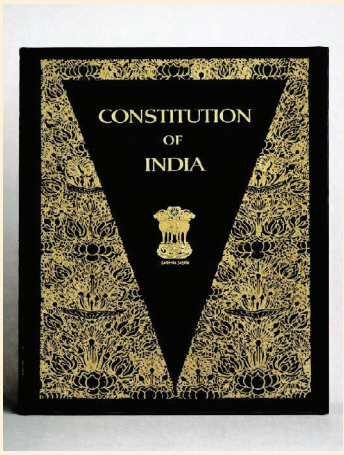
ಚಿತ್ರ 7.5 ಪ್ರೆಸ್ ಗ್ಯಾಲರಿಯಿಂದ ತೆಗೆದ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಚಾಂಬರ್ ದೃಶ್ಯ

ನೆನಪಿಸಿಕೋಳ್ಳೋಣ

ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ಭಾರತ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 550 ಆಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು ಗಳು ನೇರ ಚುನಾವಣೆ ಮೂಲಕ, ನೀವು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಓದಿದಂತೆ ಎಲೆಕ್ಟೋರಲ್ ಕಾಲೇಜ್ (ಚುನಾವಣಾ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ) ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾದ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಸೀಟುಗಳು, ಆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ವಹಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇತರ ದೇಶಗಳ ಸಂವಿಧಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಬ್ರಿಟನ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಮ್ಮ ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಅಪಾರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಸಹ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದವು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಭಾಗವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಡೆದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಇದ್ದವು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸೀಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಸಂಸದೀಯ ಕಾರ್ಯ ನಿಧಾನಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ (ಮಹಾಜನಪದಗಳು) ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆನಪು, ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲಿತಂತೆ ಹಿರಿಯರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಂತಹ ಈ ಅನುಭವಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಾರತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ಪೋಷಿಸಿದವು.

ಚಿತ್ರ 7.6 ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ

APSCERT

Extensive discussions took place during the making of the Constitution regarding whether India should have a bicameral system. It was felt that a single directly elected House would be inadequate to meet the challenges independent India would face. In the spirit of 'federalism', it was felt that a Council of States, the Rajya Sabha, was needed. The composition and process of election to the Rajya Sabha were also designed to be different. India practices federalism, which is a form of government where power is distributed between the centre, states, as well as local governments. This system helps to keep the balance between national unity and local interests.

Functions

Each House of the Parliament has a presiding officer to ensure that debates and discussions are conducted in an orderly manner. In the Lok Sabha, the members elect a speaker, who conducts the sessions, allows members to speak, maintains discipline, and ensures that rules are followed. The Rajya Sabha is presided over by the Vice President of India, who acts as its chairperson.

Sceptre: A decorated rod carried by a king or queen at ceremonies as a symbol of their power

AP SCERT

DON'T MISS OUT

The **Sengol**, a gold-plated, silver sceptre was symbolically handed over to Pt. Jawaharlal Nehru, the first Prime Minister of India, on 14 August 1947 on the occasion of Indian Independence as a powerful symbol to mark the transfer of power. It is now placed near the Speaker's chair in the new Lok Sabha, and served as a symbol of righteous and just rule. Dating back to the Chola period, the Sengol was handed to new rulers as a reminder that power must be guided by dharma and righteousness. At its top sits Nandi, symbolising justice.

Fig. 7.7.
The Sengol

To help make Parliamentary discussions accessible to all, translation services are provided in multiple Indian languages. Previously, simultaneous interpretation was available in 12 languages, namely, Hindi, English, Assamese, Bengali, Gujarati, Kannada, Malayalam, Marathi, Odia, Tamil, Punjabi and Telugu. Recently, six more languages were added: Bodo, Dogri, Maithili, Manipuri, Urdu, and Sanskrit. More languages are expected to be added in the future.

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಸದನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸುದೀರ್ಘ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆದವು. ನೇರ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಏರ್ಪಡುವ ಒಂದೇ ಸಭೆ ಭಾರತ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು. ಸಂಯುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲು, ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯತೆ ವಹಿಸುವ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಂಡಳಿ (ರಾಜ್ಯಸಭೆ) ಅಗತ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ ಲೋಕಸಭೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಮಧ್ಯ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ವಿಧಾನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನೆ ಕಾಪಾಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಸಭೆಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಭೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚರ್ಚೆ, ವಾದೋಪವಾದಗಳು, ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವರಿತೆ ನೋಡುವುದು. ಲೋಕಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು ಸ್ಪೀಕರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಭೆ ನಡೆಸುವುದು, ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು, ಶಿಸ್ತು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸುವುದು ಇವರ ಕೆಲಸ. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಭಾಪತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜದಂಡ : ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಣಿ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಲಂಕೃತ ದಂಡ

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಬಂಗಾರದ ಲೇಪನ ಹೊಂದಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರಾಜದಂಡವಾದ **ಸೆಂಗೋಲ್** ಎಂಬುದು 1947 ಆಗಸ್ಟ್ 14 ರಂದು ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೊಂದಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತ್ ಜವಹಾರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಶಕ್ತಿವಂತವಾದ ಗುರುತಾಗಿ ಇದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಹೊಸ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ಅವರ ಕುರ್ಚಿಯ ಸಮೀಪ ನೋಡಬಹುದು. ಇದು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಆಡಳಿತದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಸೆಂಗೋಲ್‌ನ್ನು ಹೊಸ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬ ನೆನಪನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಇದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನಂದಿ ಪ್ರತಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ 7.7 ರಾಜದಂಡ

ಸಂಸತ್ತಿನ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಅನೇಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಅಸ್ಸಾಮಿ, ಬೆಂಗಾಲಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಕನ್ನಡ, ಮಲಿಯಾಳಂ, ಮರಾಠಿ, ತಮಿಳು, ಪಂಜಾಬಿ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಎಂಬ 12 ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲ ವಿವರಣೆ ಲಭ್ಯವಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಆರು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಬೋಡೋ, ಡೋಗ್ರಿ, ಮೈದಿಲಿ, ಮಣಿಪುರಿ, ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳು ಸೇರಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ.

APSCERT

The 'executive' responsibility of the Parliament (i.e., ensuring that laws are implemented and enforced) is as important as its 'legislative' function (i.e., the making of laws). The Union Executive gives life to the legislative functions and power of the Parliament. The Union Executive consists of the following members:

- The President,
- The Vice President, and
- The Council of Ministers headed by the Prime Minister.

The Council of Ministers is chosen from among the MPs of both houses of Parliament. These ministers are collectively responsible to the Lok Sabha.

Let us now discuss the Legislative and Executive functions of the Parliament.

Legislative Functions of the Parliament

The Constitution lays down the key functions that the Parliament needs to fulfil. They can be broadly classified under the following heads:

1. Constitutional functions
2. Law making
3. Executive accountability
4. Financial accountability

We explore them briefly in the sections below.

AP SCERT

LET'S REMEMBER

From your previous lessons on the theme of Democracy and Governance, name a few Constitutional functions of the Parliament. Did you list the election of President and Vice President? What about amendments to the Constitution? Indeed, these are vital constitutional functions of the Parliament. There are other important functions that we will explore in higher grades.

1) Constitutional functions

The Parliament is directly entrusted with upholding the core values of the Indian Constitution, including:

a) Enabling parliamentary democracy through universal adult suffrage,

b) Following the separation of powers between the legislature, executive, and judiciary,

c) Ensuring federalism, and

d) Upholding Fundamental Rights and Directive Principles of State Policy by framing laws and policies.

ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು ಇದು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. (ಅಂದರೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು) ಸಹ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಜೀವ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
- ಉಪ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
- ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ.

ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಂದ (ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ) ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಚಿವರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ನಾವು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯ, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

ಸಂಸತ್ತಿನ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಸಂವಿಧಾನವು ಸಂಸತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು
2. ಕಾನೂನು ರಚನೆ
3. ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
4. ಹಣಕಾಸಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಎಂಬ ಅಂಶದ ಮೇಲೆ ನೀವು ಹಿಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ? ನೀವು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪ–ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದೀರಾ? ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎಂದರೇನು? ನೀವು ತಿಳಿದಂತೆ ಇವು ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಹ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ನಂತರ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ.

1. ಸಂವಿಧಾನತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಮೇಲಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು:

ಎ) ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ ಸಂಸತ್ತೀಯ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ಬಿ) ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ನಡುವಿನ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.

ಸಿ) ಸಂಯುಕ್ತ (ಪೆಡರಲಿಜಂ) ಅನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.

ಡಿ) ಕಾನೂನು ರೂಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆದೇಶ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

AP SCERT

Bill: A bill is a draft of a proposed law that needs to be approved by the parliament before it can be enacted into law.

2) Law making

Among the primary responsibilities of the legislature is to make laws. The Constitution has laid out an elaborate and rigorous process for lawmaking. A law is generally brought into force through an instrument called an act. A bill, which is a draft of a proposed law, is introduced in Parliament and goes through a long and effortful journey before it becomes an act. Given below is the journey of how a bill becomes an act, and ultimately a law, in the case of the Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009 (RTE).

"Most people call me RTE. I came into existence in August 2009, though the idea began almost a century before. My roots lie in the Directive Principles of State Policy of the Indian Constitution. Though the Constitution makers wanted me implemented within a decade after Independence, this didn't happen, leaving countless children without access to education. In the early 1990s, someone argued in court that I was inherently part of the Fundamental Rights in the Constitution, namely, the Right to Life as education is important to lead a meaningful life. Parliamentary action began some years later with the introduction of the 86th Constitutional Amendment Act, 2002, which mandated — as Article 21A of the Constitution that the state shall provide free and compulsory education to all children between the ages of 6 and 14 years.

Six years later, I was tabled as a bill in the Rajya Sabha. A committee studied me thoroughly and suggested modifications. The major debate concerned funding new schools, infrastructure, and teachers for millions of children would be costly. By 2008, the MPs determined it was time.

After the 2009 elections, the new government pursued the matter, and in August 2009, I was passed in the Lok Sabha and received the President's assent, becoming an Act. Today, I've enabled the creation of legal pathways for children to attend school, facilitated new school construction, and ensured free books and uniforms for children.

AP SCERT

Standing Committee: It is a permanent committee consisting of MPs (the MPs may change,but the committee as a structure remains) that scrutinises government activities, makes recommendations and asks questions on actions taken by the government.

ಬಿಲ್ಲು : ಕಾನೂನು ಜಾರಿಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದ ಕಾನೂನಿನ ಕರಡು ರೂಪ.

2) ಕಾನೂನು ರಚನೆ

ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರಮುಖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಕಾನೂನುಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ ಪ್ರಯಾಸ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಕಾನೂನುಗಳು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕಾಯ್ದೆ ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಬಿಲ್ಲು ಎಂಬುದು ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಕಾನೂನಿನ ಕರಡು ರೂಪ. ಇದು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾನೂನಾಗುವ ಮೊದಲು ದೀರ್ಘ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ, 2009 (RTE)' ಸಂದರ್ಭಿದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಬಿಲ್ಲು ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿತು ಎಂಬ ವಿವರ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಬಹುತೇಕ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ **(RTE)** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನಾನು 2009ರ ಆಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದೆ. ನನ್ನ ಮೂಲ ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಆದೇಶ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶ ಅನೇಕ ಜನ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗಾರರಿಗೆ ಇದ್ದರೂ, ಯಾರೋ ನನ್ನನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕಿನ ಬಾಗವೆಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಜೀವನ ಅರ್ಥವಂತವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಅಗತ್ಯ. ಇದು ನಡೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತು 2002ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 86ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಿತು. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನ 21A ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 6 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು.

ಆರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಎಂದರೆ 2008ರಲ್ಲಿ, ನನ್ನನ್ನು (RTE ಬಿಲ್ಲು) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಾಗಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಒಂದು ಸಮಿತಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು. ಜಾರಿಗಳಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ವೆಚ್ಚದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಶಾಲೆಗಳು, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನೇಮಕಾತಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ನಿಧಿಗಳು ಅಗತ್ಯ. 2008ರ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರು ಕಾಯ್ದೆ ತಯಾರಿಸುವ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

2009 ರ ಚುನಾವಣೆ ನಂತರ, ಹೊಸ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಅಶಂಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿತು, ಆಗಸ್ಟ್ 2009ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆದು ನಾನು ಕಾಯ್ದೆಯಾಗಿ ಬದಲಾದೆನು. ಇಂದು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಕಾನೂನು ಬದ್ಧ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೊಸ ಶಾಲೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್‌ಗಳನ್ನು ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ.

AP SCERT

ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿ: ಇದು ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಾಶ್ವತ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರು ಬದಲಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

From bill to act – the process of lawmaking in the Parliament

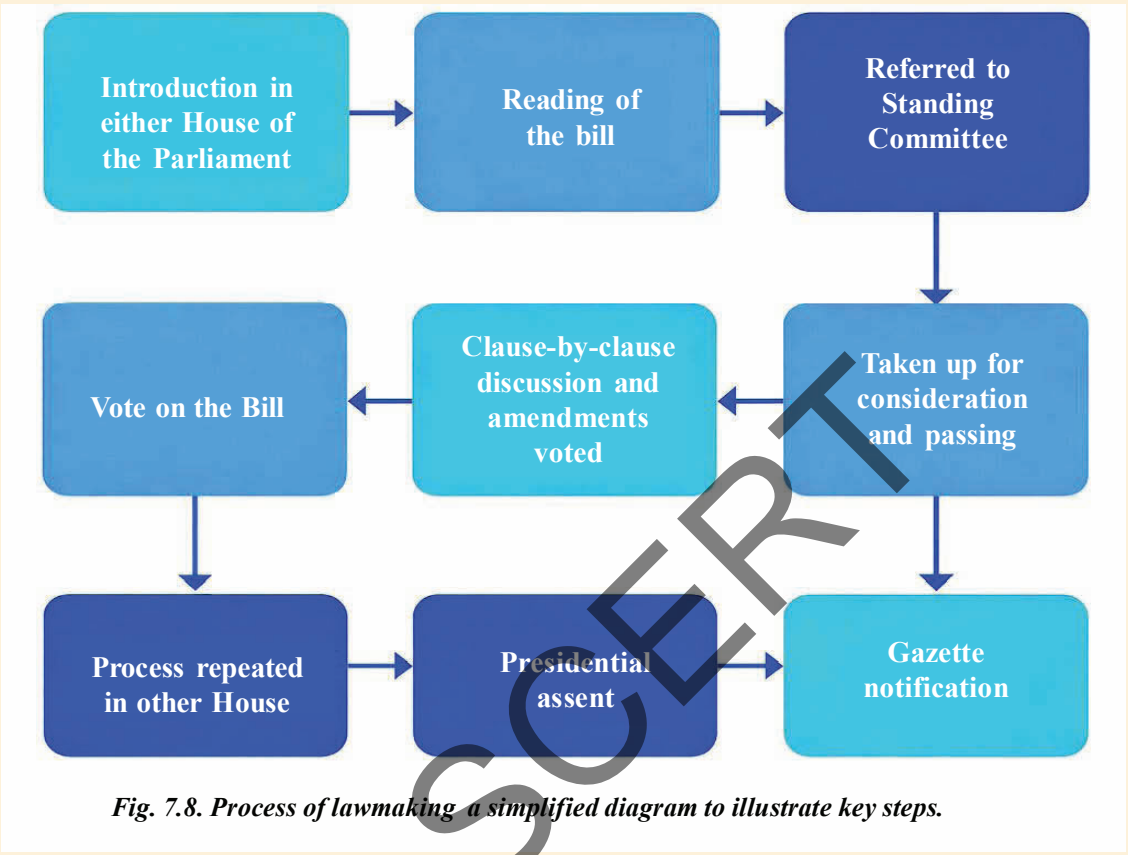

Fig. 7.8. Process of lawmaking a simplified diagram to illustrate key steps.

Note: *All bills may not be referred to Committees.*

AP SCERT

Reading: The origins are in the British Parliament. Many MPs were illiterate, so a clerk would read out the contents of the bill for the MPs to discuss. Today MPs read the bill before the discussions take place.

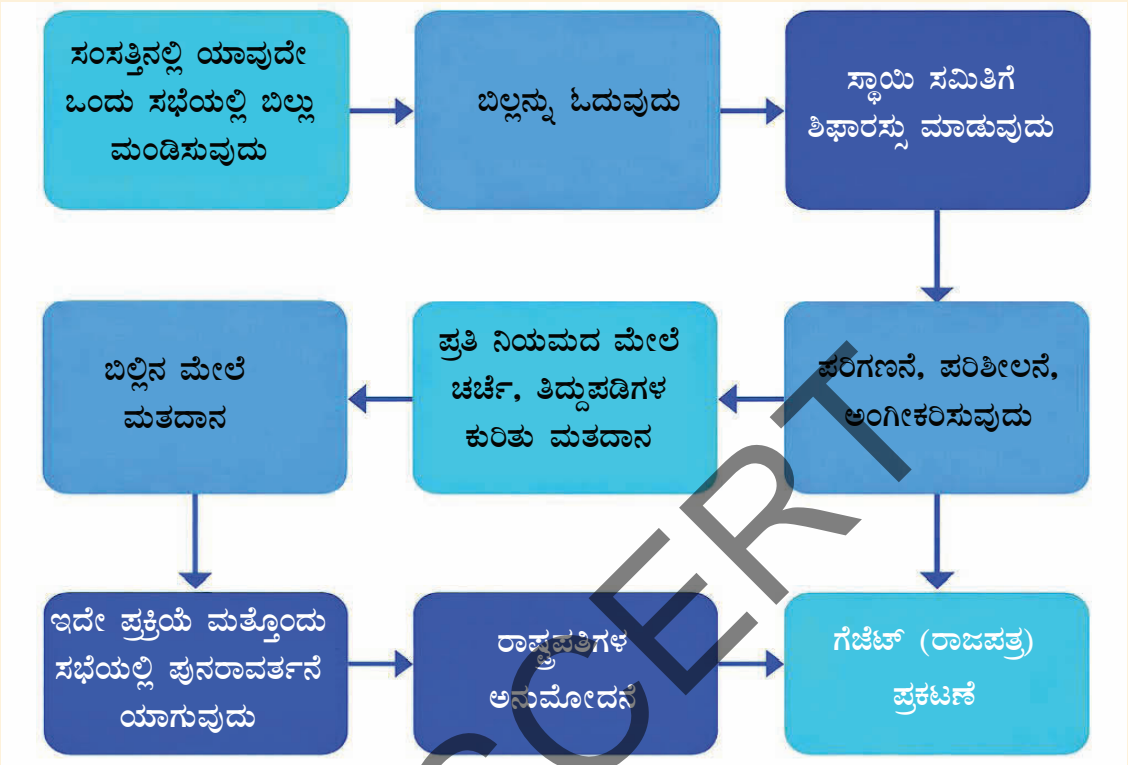
Clause: These are parts of a bill that explain the specific details of the bill; eg. RTE defines the age group to which it applies (6 to 14 years).

Gazette: This is an official government publication that announces legal documents and official information.

LET'S EXPLORE

Draw a small chart to show the process of how RTE became an act. What do you think the process would be if RTE had been tabled in the Lok Sabha?

ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಾಯ್ದೆಯವರೆಗೆ–ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ರಚನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಚಿತ್ರ 7.8 ಕಾಯ್ದೆ ರಚನೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚಿತ್ರ

ಗಮನಿಸಿ : ಎಲ್ಲಾ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರೀಡಿಂಗ್ (ವಾಚನ) : ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿದೆ, ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಎಂಪಿಗಳು ಅನಕ್ಷರತಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (ಕ್ಲರ್ಕ್) ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರು. ಇಂದು ಎಂ.ಪಿಗಳು ಚರ್ಚೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಓದುತ್ತಾರೆ.

ನಿಯಮ : ಬಿಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭಾಗ, ಇದರಲ್ಲಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿವರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ **RTE** ಕಾಯ್ದೆ ಯಾವ ವಯಸ್ಸಿನ ಪರಿಮಿತಿ (06–14 ವರ್ಷಗಳ)ಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತದೆ.

ಗೆಜೆಟ್ (ರಾಜಪತ್ರ) : ಈ ಕಾನೂನು ದಾಖಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರಕಟಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

RTE ಒಂದು ಕಾನೂನಾಗಿ ಹೇಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಚಾರ್ಟ್ ಬಿಡಿಸಿ, **RTE** ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ?

AP SCERT

DON'T MISS OUT

Some types of bills have to be tabled only in the Lok Sabha. One example is a 'Money Bill' that is concerned with financial matters (including taxation, government borrowing, etc.). It is essentially a draft law that can be introduced only in the Lok Sabha; however, the introduction of the bill requires the prior recommendation of the President.

3) Executive accountability

The Prime Minister and the Council of Ministers are part of the Union Executive. They are:

- **primarily responsible for implementing and enforcing laws and overseeing the effective running of the government;**
- **take decisions regarding the day-to-day functioning of the government based on the principles laid out in the Constitution and its laws;**
- **answerable to the Lok Sabha, through mechanisms like the Question Hour which require ministers to justify their actions and decisions. The Question Hour in the Lok Sabha is a select period (typically the first hour of a Parliam -entary session) where MPs can ask the ministers questions about government policies and activities. It is a process of the Parliament that holds the Executive 'accountable' (i.e., it must justify all actions and decisions). Special committees also hold meetings where ministries have to explain and answer questions about their policies. These committees may include MPs from different political parties.**

AP SCERT

The Parliament isn't always formal and serious. Sometimes, the atmosphere is set through poetry and humour!

Example 1: Verse in the Parliament

While presenting the Union Budget for the year 2025-26 on the 1st of February, 2025, Smt. Nirmala Sitharaman recited the following verse from *Tirukkural* (an ancient Indian treatise in Tamil on ethics and morality):

Vaanokki vaalum ulakellaam
Mannavan koalnokki vaalung kudi.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಕೆಲವು ವಿಧದ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ದ್ರವ್ಯ ಬಿಲ್ಲು' ಇದು ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು (ತೆರಿಗೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ). ಈ ಬಿಲ್ಲು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಪಡಿಸುವ ಕರಡು ಕಾನೂನು, ಆದರೆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಮೊದಲು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಅಗತ್ಯ.

3) ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು:

- ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ.
- ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರದ ದಿನನಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಚಿವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಮಯ (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಮೊದಲ ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ). ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಪಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಚಿವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಉತ್ತರದಾಯತ್ವದಲ್ಲಿರಿಸುವ ಸಂಸತ್ತಿನ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿದೆ. (ಅಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಹೇಳಬೇಕು) ವಿಶೇಷ ಸಮಿತಿಗಳು ಸಹ ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಚಿವರು ತಮ್ಮ ನೀತಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಮಿತಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಂ.ಪಿ. ಸದಸ್ಯರೂ ಇರಬಹುದು.

AP SCERT

ಸಂಸತ್ತು ಯಾವಾಗಲ ಕೇವಲ ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾವ್ಯ, ಹಾಸ್ಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ!

ಉದಾಹರಣೆ 1 : ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪದ್ಯ

2025 ಫೆಬ್ರವರಿ 1 ರಂದು, 2025-26 ನೇ ಆರ್ಥಿಕ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೇಂದ್ರ ಬಜೆಟ್‌ನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ವೇಳೆ ಶ್ರೀಮತಿ ನಿರ್ಮಲ ಸೀತಾರಾಮನ್ ಅವರು **'ತಿರುಕ್ಕುರುಲ್'** (ನೈತಿಕತೆ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥ)ದಿಂದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು (ಓದಿದರು) ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರು;

ವಾನೊಕ್ಕಿವಾಲುಮ್ ಉಲ್ಲಕೇಲ್ಲಮ್
ಮನ್ನವನ್ ಕಾಲ್‌ನೊಕ್ಕಿ ವಾಲಂಗ್ ಕುಡಿ

It means:

Just as living beings live expecting rains,
Citizens live expecting good governance.

On hearing this, there was an enthusiastic thumping of desks from the Treasury Benches.

Example 2: Humour in the Parliament

In 2011, during a spirited debate in the Lok Sabha, Parliamentarian Sushma Swaraj quoted a poetic verse to criticise the government:

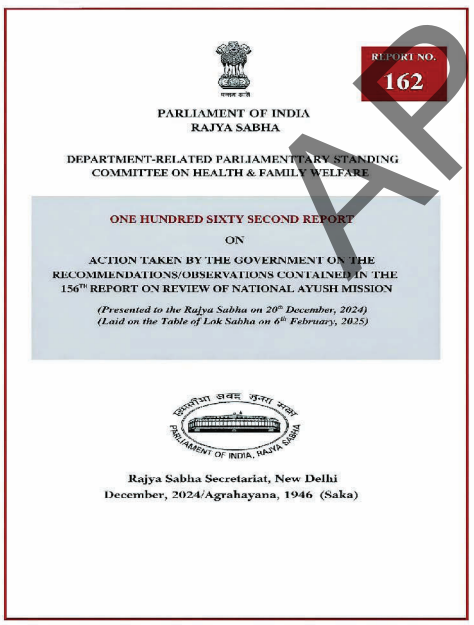
"Tu idhar udhar ki na baat kar, yeh bata ki kafila kyun luta,
humein rahjano se gila nahi, teri rahbari ka sawal hai."

Don't change the topic, just say why the caravan was looted. We have no complaint with the robbers, but this is a question on your leadership.

In response, the then Prime Minister Dr. Manmohan Singh calmly replied with another poetic line:

"Maana ki teri deed ke qabil nahin hoon main, tu mera shauq tho dekh mera intezar tho dekh."

I admit that I am not worthy of your sight; you should look at my zeal and my perseverance.

REPORT NO.
162

PARLIAMENT OF INDIA
RAJYA SABHA

DEPARTMENT-RELATED PARLIAMENTTARY STANDING COMMITTEE ON HEALTH & FAMILY WELFARE

ONE HUNDRED SIXTY SECOND REPORT
ON
ACTION TAKEN BY THE GOVERNMENT ON THE RECOMMENDATIONS/OBSERVATIONS CONTAINED IN THE 156TH REPORT ON REVIEW OF NATIONAL AYUSH MISSION

(Presented to the Rajya Sabha on 20th December, 2024)
(Laid on the Table of Lok Sabha on 6th February, 2025)

Rajya Sabha Secretariat, New Delhi
December, 2024/Agrahayana, 1946 (Saka)

Fig. 7.9 Extract from a report of the standing commitee on Health and family welfare.

1.2 Co-location of Ayush facilities at Primary Health Centers (PHCs), Community Health Centers (CHCs) and District Hospitals (DHs) Recommendation:

1.2.1 The Committee, at this juncture, notices that in some states and UTs, a separate Department of Ayush has not been opened. The Committee, to boost the Ayush system and for better coordination in Ayush Healthcare, recommends the Ministry of Ayush to impress upon and persuade the States and UTs with no separate department of Ayush to create such a department for speedy development and implementation of Ayush sector and schemes respectively. **(Para 2.13 of the Report)**

Action Taken:

1.2.2 Public Health is being a state subject, creation of separate Department of Ayush in the States/UTs comes under purview of respective State/UT Governments.

APSCERT

ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥ :

ಜೀವಿಗಳು ಮಳೆಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆಯೋ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪದ್ಯ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಎಂ.ಪಿಗಳು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮೇಜುಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಅನುಮೋದನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಉದಾಹರಣೆ 2 : ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ

2011ರಲ್ಲಿ, ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಉತ್ಸಾಹಭರಿತ ಚರ್ಚೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಸುಷ್ಮಾಸ್ವರಾಜ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರು:

ತು ಇಧರ್ ಉಧರ್ ಕಿ ನ ಬಾತ್‌ಕರ್, ಯಹ್ ಬತಾಕಿ ಕಫಿಲಾ ಕ್ಯೋಂ ಲೂಟಾ,

ಹಮೇ ರೆಹಜಾನೋಂ ಸೆ ಗಿಲಾನಹಿ, ತೇರಿ ರಹ್‌ಬಾರಿ ಕಾ ಸವಾಲ್ ಹೈ

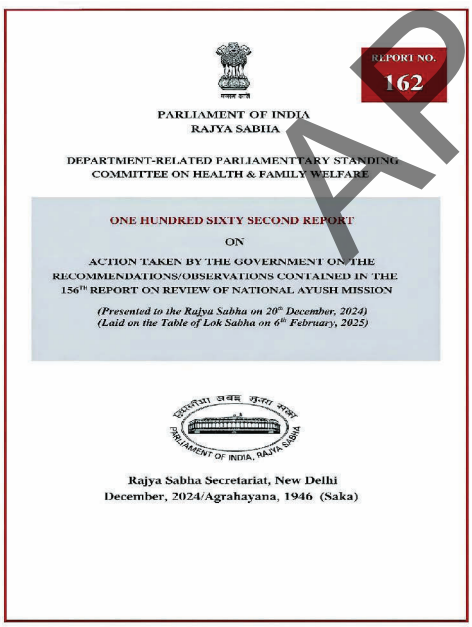
ಇದರ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ :

ವಿಷಯ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಡಿ, ಕಾರವಾನ್ (ಗುಂಪು) ಏಕೆ ದೋಚಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿರಿ.

ದರೋಡೆಕಾರರ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ದೂರು ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದು ನಿನ್ನ ನಾಯಕತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾದ ಡಾ॥ ಮನ್ಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್ ಅವರು ಶಾಂತವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾವ್ಯ ಸಾಲಿನಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದರು: "ಮಾನಾ ಕಿ ತೇರೇ ದೀದ್ ಕೆ ಕಾಬಿಲ್ ನಹಿ ಹುಮ್ಮೆ ತೂ ಮೇರಾ ಷಾಕ್ ತೋ ದೇಖ್ ಮೇರೆ ಇಂತಿಜಾರ್ ತೋ ದೇಖ್'

"ನಾನು ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹ ನಿಮಗಾಗಿ ನಾನು ತೋರಿಸುವ ಅವಿರತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು"

REPORT NO.
162

PARLIAMENT OF INDIA
RAJYA SABHA

DEPARTMENT-RELATED PARLIAMENTTARY STANDING COMMITTEE ON HEALTH & FAMILY WELFARE

ONE HUNDRED SIXTY SECOND REPORT
ON
ACTION TAKEN BY THE GOVERNMENT ON THE RECOMMENDATIONS/OBSERVATIONS CONTAINED IN THE 156TH REPORT ON REVIEW OF NATIONAL AYUSH MISSION

(Presented to the Rajya Sabha on 20th December, 2024)
(Laid on the Table of Lok Sabha on 6th February, 2025)

Rajya Sabha Secretariat, New Delhi
December, 2024/Agrahayana, 1946 (Saka)

ಚಿತ್ರ 7.9 ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಸಂಕ್ಷೇಮ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಂಘ ವರದಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

1.2 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು:

1.2.1 ಸಮಿತಿ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯುಷ್ ಇಲಾಖೆ ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಯುಷ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು, ಆಯುಷ್ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುಷ್ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ಈ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯುಷ್ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಲಾಖೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.

ಇದು ಆಯುಷ್ ವಲಯ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಜಾಗೃತಿ ಮುಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. **(ವರದಿಯ ಪ್ಯಾರಾ 2.13)**

ಕ್ರಿಯಾ ಚಟುವಟಿಕೆ:

1.2.2 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯವು ರಾಜ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದಿಂದ ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯುಷ್ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸರ್ಕಾರದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

APSCERT

However. Ministry of Ayush has requested State/UT Governments in different meetings to create separate Directorates, deployment of manpower in SPMU & DPMU in the States/UTs for speedy development and implementation of NAM scheme As on date, separate Ayush Directorate is available in 24 States/UTs. (SPMU=state project management unit; DPMU=district project management unit)

LET'S EXPLORE

Given here is an extract from the report of meetings between the Standing Committee on Health and Family Welfare and the officers from the Ministry of Health and Family Welfare. Observe the screenshots above and discuss the following in small groups Who is reporting to whom? What is the subject that has been reviewed? Identify the Committee's recommendation. What is the government's reply?

4) Financial accountability

The Parliament approves and monitors government expenditure through the annual budget, and examining the distribution of funds to different ministries.

LET'S EXPLORE

Why do you think that Parliament keeps an eye on government expenditure? (*Hint: Whose money does the government spend?)*

The government is expected to provide the necessary information to Parliament in a timely and accurate manner.

EXECUTIVE FUNCTIONS OF PARLIAMENT

We have uncovered a few points on the role of the executive in the previous sections. We look at this a little more closely now.

DON'T MISS OUT

Part V of the Indian Constitution begins with Chapter I The Executive. It looks at the roles and responsibilities of the President, Vice President, and Council of Ministers, among others. It is in Chapter II that the role and functions of Parliament are listed. Why might this be so?

AP SCERT

ಆದರೆ, ಆಯುಷ್ ಸಚಿವಾಲಯ ವಿವಿಧ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹಾಗೂ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಯು.ಪಿ.ಯು. ಮತ್ತು ಡಇ.ಪಿ.ಎಂ.ಯು ಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಲು ವಿನಂತಿಸಿದೆ. 24ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯುಷ್ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ.

(ಯಸ್.ಪಿ.ಎಂ.ಯು. ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ವಹಣೆ ಘಟಕ, ಡಿ.ಪಿ.ಎಂ.ಯು. ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಘಟಕ)

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ಥಾಯಿ ಸಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಚಿವಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಭೆಗಳ ವರದಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಾರಾಂಶ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.ಮೇಲಿನ ಸ್ಕ್ರೀನ್‌ಶಾಟ್‌ಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ, ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾದ ವಿಷಯ ಯಾವುದು? ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರವೇನು?

4) ಹಣಕಾಸಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

ಸಂಸತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಜೆಟ್ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಚಿವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಹ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಸರ್ಕಾರದ ವೆಚ್ಚದ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತು ಏಕೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ?

(ಸೂಚನೆ: ಸರ್ಕಾರ ಯಾರ ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತದೆ)

ಸರ್ಕಾರವು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಖರವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಹಿಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ವಿಭಾಗದ ಪಾತ್ರ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡೋಣ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ ಭಾಗ V ಅಧ್ಯಾಯ - I ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪ–ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಸಚಿವ ಸಂಪುಟಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ- II ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಇರಬಹುದು?

AP SCERT

1) The President

The President is the Head of State and the nominal head of the Executive. The Prime Minister and the Council of Ministers are responsible for running the government. The President appoints the Prime Minister and other ministers, summons the Parliament, and gives assent to bills, among other functions. The Council of Ministers aids and advises the President. However, in specific circumstances, the President can exercise discretionary powers, particularly during political crises, like when no party holds a clear majority in a Lok Sabha election.

2) The Primeminister and the Council of Ministers

The Prime Minister is the de facto executive authority in India's Parliamentary system. The President appoints the leader of the majority party or coalition in the Lok Sabha as the Prime Minister. The Prime Minister serves with the support of the majority of the MPs in the Lok Sabha.

The Prime Minister's key functions include:

- Leading the Council of Ministers
- Advising the President
- Coordinating the work of different ministries
- Shaping national policies

The Prime Minister and the Council of Ministers take decisions and run the government. They are collectively responsible to the Lok Sabha. Most of the bills that come to the Parliament for discussion are initiated by the government. A permanent group of officials — called 'civil servants' help in implementing laws and policies. These officers, often called administrators or bureaucrats, work under the direction of ministers and ensure that government departments function smoothly.

AP SCERT

LET'S EXPLORE

If the Executive is part of the Legislature, how do we say that there is separation of power?
(Hint: revisit the section on legislature above)

DON'T MISS OUT

In 1956, Railway Minister Lal Bahadur Shastri resigned after a train accident. Although he was not blamed for the accident, he believed that a minister must take moral responsibility for anything that happens in their ministry. He offered his resignation to the then Prime Minister Jawaharlal Nehru; Nehru declined at first, but Shastri insisted. Finally, his resignation was accepted.

Fig. 7.10. Lal Bahadur Shastri
(Minister for Railways and later Prime Minister of India)

1) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ದೇಶದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಾಮ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಚಿವರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸುವುದ, ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡುವುದು, ಇನ್ನೂ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಹ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತ ಸಿಗದ್ದಾಗ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸ್ವವಿವೇಕದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.

2) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ

ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಹೊಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕೂಟ ನಾಯಕರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕಸಭೆ ಬಹುಮತ ಎಂ.ಪಿಗಳ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಗಳು :

- ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸಚಿವ ಸಂಪುಟಗಳ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಬಿಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಸರ್ಕಾರವೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಶಾಶ್ವತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಗುಂಪು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಗಾರರು ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ಯೂರೋಕ್ರಾಟ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಚಿವರ ಆದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ವಿಭಾಗಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

APSCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿನ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆ ಇದೆ ಎಂದು ನಾವು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು? (ಸೂಚನೆ : ಶಾಸಕಾಂಗದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ).

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀ (ರೈಲ್ವೆ ಸಚಿವರಾದ ನಂತರ ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ 1956ರಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೆ ಮಂತ್ರಿ ಲಾಲ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಒಬ್ಬ ರೈಲ್ವೆ ಅಪಘಾತದ ನಂತರ ತನ್ನ ಪದವಿಗೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ನಿಡಿದರು, ಈ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಇವರನ್ನು ಯಾರೂ ವಿಮರ್ಶಿಸದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕಾದರೂ ಸಚಿವರು ನೈತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ತನ್ನ ರಾಜಿನಾಮೆಯನ್ನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಜವಹಾರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮೊದಲಿಗೆ ನೆಹರು ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ರಾಜಿನಾಮೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.

(ಚಿತ್ರ 7.10 ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ರೈಲ್ವೇ ಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ–ಭಾರತದೇಶ)

Differences Between the Legislature and the Executive

It is important to understand some key differences between the Legislature and the Executive. The following table briefly summarises the distinctions.

Aspect	Legislature	Executive
Composition	The Parliament of India is the supreme legislative body of the country, composed of the President, the Lok Sabha and the Rajya Sabha.	The Executive is composed of the President, the Vice-President, and the Council of Ministers headed by the Prime Minister.
Main Role	Making laws and overseeing the work of the Executive	Enforcing the laws made by the Legislature
Functions	Can introduce some bills in the Parliament	Most of the bills are introduced by the Executive in the Parliament
	Keeps a check on the activities of the Executive by asking questions and seeking explanations	Provides information and explanations to the Legislature on its decisions and actions. Aids and advises the President on important matters, including calling sessions of Parliament.
	Sanctions all government-related expenses	Prepares and implements the budget approved by Parliament.
	Consults different Parliamentary committees	Can function independently in day-to-day matters and may consult committees when required.

AP SCERT

ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಡುವೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಂಶ	ಶಾಸಕಾಂಗ	ಕಾರ್ಯಾಂಗ
ರಚನೆ	ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತು ದೇಶದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಾಸಕಾಂಗ. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.	ಕಾರ್ಯಾಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪ–ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.
ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ	ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು.	ಶಾಸಕಾಂಗ ರಚಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.
ಕಾರ್ಯಗಳು	ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸುವುದು.	ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ (ಕಾರ್ಯಾಂಗ) ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸುವುದು.
	ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಕೇಳಿ, ವಿವರಣೆ ಪಡೆದು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.	ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿ, ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವುದೂ ಸಹ, ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.
	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಅನುಮೊದಿಸುತ್ತದೆ.	ಸಂಸತ್ತು ಅನುಮೋದಿಸಿದ ಬಜೆಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
	ವಿವಿಧ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.	ದಿನನಿತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಾಗ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಹುದು.

APSCERT

The Judiciary - Role of Checks and Balance

The Judiciary is the branch of government that is responsible for interpreting and applying the laws of the land, including in specific cases of disputes. The Judiciary functions through a system of courts and plays a pivotal role in maintaining the democratic nature of society and governance. The Judiciary acts as the custodian of the Constitution, ensuring that all branches of the government operate within the principles and parameters enshrined in the Constitution. It keeps a check on the effective functioning of society and institutions of the government by interpreting laws, resolving disputes, and safeguarding fundamental rights.

The Constitution not only describes how the Legislature and Executive are given power to govern the country, but it also lists the specific responsibilities of these organs. To ensure that the powers of the Legislature are used properly and responsibilities are followed, the Judiciary is given the unique and critical responsibility of checking that the laws passed by Parliament have not violated the Constitutional framework. Similarly, if a violation of the Constitution occurs when the laws are implemented by the Executive, the Judiciary again has the power to step in. Just as the Parliament functions through its Legislature and the Executive arms, the Judiciary functions through its Courts.

In this chapter, we have explored how the organs within the Parliament balance making of the law and executing it, and how the Judiciary checks these actions. These are all examples of the separation of powers and the system of checks and balances among the Legislature, the Executive, and the Judiciary, ensuring that no one organ becomes too powerful.

APSCERT

LET'S EXPLORE

→ What might happen if one of the organs Legislature, Executive, Judiciary had all the power? How could it affect the rights of people? Discuss with your classmates how each organ checks the others. For example, how does the Legislature question the actions of the Executive? How does the Judiciary make sure that laws and government actions respect the Constitution? Do you think there might be ways in which the actions of the Judiciary itself are reviewed?

→ Can you find examples where the Judiciary has asked lawmakers to review a law?

We will learn more about the Judiciary in a later.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ–ಪರಿಶೀಲನೆ, ಸಮತೋಲನದ ಪಾತ್ರ

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಎನ್ನುವುದು ದೇಶದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿ ಮತ್ತು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊಂದಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿವಾದಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕೋರ್ಟ್ (ನ್ಯಾಯಾಲಯ) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಮಾಜ, ಆಡಳಿತ ಸ್ವಭಾವ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ ನಿಯಮ, ಪರಿಮಿತಿ ಒಳಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು, ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ, ಸರ್ಕಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂವಿಧಾನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ದೇಶವನ್ನು ಆಡಳಿತ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇವುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಮಾಜದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವೋಷಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವವಾದ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾದ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಇದು ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀರಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದೇರೀತಿ, ಕಾರ್ಯಾಂವು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಸಂಭವಿಸಿದಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆಯೇ, ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ತನ್ನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಸಂಸತ್ತಿನೊಳಗೆ ಅಂಗಗಳು ಕಾನೂನು ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಮತೋಲನದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇವು ಸೇರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಒಂದು ಅಂಗವು ಸಹ ಅತ್ಯಧಿಕ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಎಂಬ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರ ಇದ್ದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ಇದು ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ? ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಂಗವು ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದತ್ತದೆ ಎಂಬದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವೆಯೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಹೇಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ? ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಹ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ?

→ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಕಾನೂನು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಂದು ಕಾನೂನನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿದ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲಿರಾ?

ನ್ಯಾಯಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಮುಂದಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

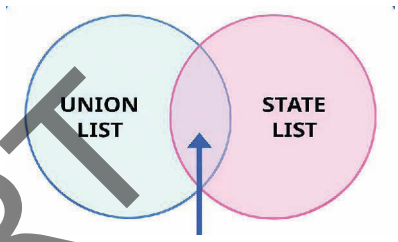
AP SCERT

Legislative and Executive Functions At The State Level

As discussed, the Union Government has a Parliament with legislative and executive functions. Similarly, each state has its own legislature and executive, called its 'State Assembly'. Just as the Parliament has Members of Parliament (MPs) who make laws, there are Members of Legislative Assembly (MLAs) who formulate laws on subjects that are on the 'State List' and on the 'Concurrent List'.

Union List, State List, and Concurrent List

The Constitution has lists that help to clarify the areas on which the Union and State governments can exclusively legislate, called the Union List and the State List, respectively. There is also a Concurrent List that has subjects on which both the Union and State governments can legislate. However, in the case that the Union government legislates on a subject in the Concurrent List, the state government is bound to follow it. In the case of RTE, for example, the Act is applicable all over India even though education is in the Concurrent List.

CONCURRENT LIST
Specific matters, like education and environmental policy, require collaboration between the union and states, exhibiting the interdependent nature of federalism.

Fig. 7.11

Parallel Structure of Union and State Governments in India

The structure at the state-level imitates the one at the union-level. You can see this structure across both levels in the table:

Feature	Union Government	State Government
Constitutional Head	The President of India elected by an electoral college	Governor of the State appointed by the President
Term of Office (Head)	5 years	5 years
Executive Head	The nominal head is the President, but the Prime Minister is the *de facto* executive authority at the centre	The nominal head is the Governor, but the Chief Minister is the *de facto* executive authority of the state

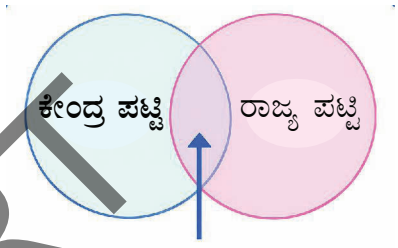
AP SCERT

ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಸಂಸತ್ತು ಸದಸ್ಯರು (**MP**) ಇರುವಂತೆ 'ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ' ಮತ್ತು 'ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ' ಇರುವ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ (**MLA**) ಶಾಸನ ಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ, ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ

ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಯಾವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ ಎಂದು, ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಎರಡೂ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಕಾನೂನು ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕು ಭಾರತ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಂಶ. ಕೇಂದ್ರ ಮಾಡಿದ ಈ ಕಾನೂನನ್ನು ರಾಜ್ಯಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ
ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಅಂಶಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಸರ ನೀತಿಯಂತಹ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

Fig. 7.11

ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸಮಾಂತರ ರಚನೆ

ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ, ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಈ ರಚನೆ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಮಾಂತರವಾಗಿದೆಯೋ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಲಕ್ಷಣ	ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ
ಸಂವಿಧಾನಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು	ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.	ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	5 ವರ್ಷಗಳು	5 ವರ್ಷಗಳು
ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನಾಮಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.	ರಾಜ್ಯಪಾಲ ನಾಮಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ.

AP SCERT

Selection of Executive	Leader of majority party/ coalition in Lok Sabha	Leader of majority party/ coalition in Vidhan Sabha
Council of Ministers	Selected by Prime Minister	Selected by Chief Minister
Responsibility	Collectively responsible to Lok Sabha	Collectively responsible to Vidhan Sabha
Legislature Structure	Bicameral - Lok Sabha and Rajya Sabha	Can be unicameral (Vidhan Sabha only) or bicameral (Vidhan Sabha and Vidhan Parishad)
Lower House	Lok Sabha (House of thePeople)	Vidhan Sabha (LegislativeAssembly)
Upper House	Rajya Sabha (Council of States)	Vidhan Parishad (Legislative Council) - in some states only
Term of Lower House	5 years	5 years
Presiding Officer (Lower House)	Speaker	Speaker
Legislative Powers	Makes laws on subjects in Union List and Concurrent List	Makes laws on subjects in State List and Concurrent List
Financial Powers	Money bills originate only in Lok Sabha	Money bills originate only inVidhan Sabha

AP SCERT

Structure of State Legislatures

Unlike the Centre, the State legislatures can be 'unicameral' (having only one house) or 'bicameral' (having two houses). The legislative assembly is called the *Vidhan Sabha*, and the legislative council (the upper house) is called the *Vidhan Parishad*. The states having a bicameral system are Andhra Pradesh, Bihar, Karnataka, Maharashtra, Telangana, and Uttar Pradesh, while the remaining states have a unicameral system.

ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಆಯ್ಕೆ	ಲೋಕಸಭೆ ಬಹುಮತ ಹೊಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ/ ಒಕ್ಕೂಟ ನಾಯಕ	ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತಮ ಹೊಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ/ ಒಕ್ಕೂಟದ ನಾಯಕ
ಸಚಿವ ಸಂಪುಟ	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ	ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
ಜವಾಬ್ದಾರಿ	ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜವಾಬ್ದಾರ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ	ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
ಶಾಸಕಾಂಗದ ರಚನೆ	ದ್ವಿಸದನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ	ವಿಧಾನಸಭೆ
ಕೆಳಮನೆ	ಲೋಕಸಭೆ (ಜನರ ಸಭೆ)	ಏಕಸಭೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ವಿಧಾನಸಭೆ ಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ದ್ವಿಸದನ (ವಿಧಾನಸಭೆ, ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್)
ಮೇಲ್ಮನೆ	ರಾಜ್ಯಸಭೆ (ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಂಡಳಿ)	ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್– ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವೆ.
ಕೆಳಮನೆ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	5 ವರ್ಷಗಳು	5 ವರ್ಷಗಳು
ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು (ಕೆಳಮನೆ)	ಸ್ಪೀಕರ್	ಸ್ಪೀಕರ್
ಶಾಸನಾಧಿಕಾರಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವುದು	ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವುದು
ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	ಹಣಕಾಸು ಬಿಲ್ಲು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಪಡಿಸಬೇಕು.	ಹಣಕಾಸಿನ ಬಿಲ್ಲುಗಳು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

APSCERT

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ರಚನೆ

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಸಭೆಗಳು ಏಕಸದನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ದ್ವಿಸದನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬಹುದು. ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಸಭೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಮನೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆ/ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಸಭೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಮನೆಯನ್ನು ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದ್ವಿಸದನ ವಿಧಾನ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಾಜ್ಯಗಳು: ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ್, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಉಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಏಕಸದನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿವೆ.

Fig. 7.12. Vidhana Soudha houses the legislature in Karnataka.This building was envisioned by Kengal Hanumanthaiah, who was a freedom fighter and a member of the Constituent Assembly,Chief Minister of Karnataka, and later a Member of Parliament.

LET'S EXPLORE

What type of legislature does your state have?

Challenges to the Effective Functioning of the Legislatures

As discussed, the Indian legislature (including the Parliament at the Centre and the State Assemblies) has the critical and vital role of enacting laws, overseeing administrative processes, and approving the budget. It also provides a platform for discussing national policies, development plans, international relations, and addressing public grievances. However, the legislature also faces several challenges in its effective functioning. Some of these can include regular absenteeism of members, noncooperative conduct or communication of members, reduced quality of important debates, and disruptions of the Question Hour.

The Parliament typically meets three times a year. These meetings are called 'sessions' Budget Sessions, Monsoon Sessions and Winter Sessions. Each of these has 'sittings', where the Parliament meets to deliberate upon proposed laws, discuss important matters of governance, and seek explanations from the Executive on its decisions and actions. Usually, the Parliament sits for 6 hours a day during sessions. This can be extended on special occasions or when there is a need to complete urgent business. The State Assemblies too, have similar schedules.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 7.12. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನ ಸಭೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಸೌಧ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು, ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಂತರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಾದ ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯನವರು ಈ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಧದ ಶಾಸಕಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ?

ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸುವ ಸವಾಲುಗಳು

ಈ ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ, ಭಾರತ ಶಾಸಕಾಂಗ (ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳು) ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು. ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಬಜೆಟನ್ನು ಅನುಮೋದನೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಶಾಸಕಾಂಗ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತರ ಸದಸ್ಯರು ನಿಯಮಿತ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಾಗುವುದು, ಸದಸ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ ಸಹಕಾರ ಇಲ್ಲದರಿವುದು, ಅಥವಾ ಸಿಯಾದ ಸಂವಹನ ಕೊರತೆ, ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಚರ್ಚೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅಡಚಣೆಗಳಂತಹವು ಮುಖ್ಯವಾದವು.

ಸಂಸತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧಿವೇಶನಗಳು (ಸೆಷನ್ಸ್) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಬಜೆಟ್ ಅಧಿವೇಶನಗಳು, ಮಳೆಗಾಲ ಅಧಿವೇಶನಗಳು ಮತ್ತು ಚಳಿಗಾಲ ಅಧಿವೇಶನಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಕಾನೂನುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸತ್ತು ಅಧಿವೇಶನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ 6 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತುರ್ತು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಂದಾಗ, ಈ ಸಮಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದು. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

APSCERT

Productivity: In the Parliamentary context, productivity is measured by the number of hours either the Lok Sabha or Rajya Sabha actually functioned against the time it was scheduled to.

LET'S EXPLORE

→ Study the data given in the following table. What conclusions can you draw about the functioning of Parliament over time? Compile data for more recent years.

Period of Lok Sabha	Number of sessions	Number of sittings
1st Lok Sabha (1952-1957)	14	677
2nd Lok Sabha (1957-1962)	16	567
10th Lok Sabha (1991-1996)	16	423
13th Lok Sabha (1999-2004)	14	356

→ Read the following statement of the former chairman of the Rajya Sabha, M. Venkaiah Naidu given in 2021: "...the productivity of Rajya Sabha during 2004-14 has been about 78% and it declined to about 65% since then. Of the 11 sessions [that he presided over], four of them clocked low productivity of 6.80%, 27.30%, 28.90% and 29.55%; during the year 2018, the Rajya Sabha recorded the lowest ever productivity of 35.75% under the impact of disruptions." What conclusions can you draw from this statement? What implications does this have for the role that the Rajya Sabha is expected to play?

The Parliament and the State Assemblies have been envisioned as spaces for thoughtful debates and discussions where laws are made in the interest of the people. However, when debates are disrupted, sessions are cut short and some bills take years to be discussed and passed, it becomes a matter of concern.

LET'S EXPLORE

→ Take up a small group project. Compile data regarding the functioning of the legislature in your state or union territory.

→ Seek an appointment with an MLA and gather information about challenges with respect to the state legislature.

Concerns have been expressed by sections of the society about the fact that a substantial proportion of their representatives in the Lok Sabha have criminal cases against them, and that many sessions are marked by angry or biased debates that do not seriously address issues affecting the people.The media also plays an important role in communicating the concerns of the electorate. These cartoons express them with humour, a practice common to all healthy democracies.

AP SCERT

ಉತ್ಪಾದಕತೆ : ಸಂಸತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನಿಗದಿತ ಸಮಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಇವು ನಿಜವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿವೆ ಎಂಬುದರ ಆಧಾರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೆಲಸದ ರೀತಿ ಮೇಲೆ ಯಾವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು? ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ. ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ನಿರ್ಣಯಗಳು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾಗಿವೆಯೇ?

ಲೋಕಸಭೆ ಅವಧಿ	ಅಧಿವೇಶನ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಭೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
1ನೇ ಲೋಕಸಭೆ (1952-1957)	14	677
2ನೇ ಲೋಕಸಭೆ (1957-1962)	16	567
10ನೇ ಲೋಕಸಭೆ (1991-1996)	16	423
13ನೇ ಲೋಕಸಭೆ (1999-2004)	14	356

→ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮಾಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಎಂ.ವೆಂಕಯ್ಯನಾಯ್ಡು 2021 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಓದಿರಿ: "2004-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಸುಮಾರು 78% ಇತ್ತು ಮತ್ತು ಆಗಿನಿಂದ ಇದು ಅಂದಾಜು 65%ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದೆ. ಇವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ 11 ಅಧಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಧಿವೇಶನಗಳೂ 6.80%, 27.30%, 28.90% ಮತ್ತು 29.55%\ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿವೆ. 2018ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ ವ್ಯತ್ಯಯಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 35.75% ಅತ್ಯಲ್ಪ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿತು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಯಿಂದ ನೀವು ಯಾವ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು? ರಾಜ್ಯಸಭೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪಾತ್ರದ ಮೇಲೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನು?

ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗಳನ್ನು ಜನರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಚಿಂತಾತ್ಮಕ ಚರ್ಚೆಗಳು ನಡೆಸುವ ಸ್ಥಳ (ವೇದಿಕೆ)ಗಳಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅಧಿವೇಶನಗಳು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮುಗಿದರೆ ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಚರ್ಚೆಯಾಗಲು, ಅಂಗೀಕರಿಸಲು ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಪು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಅಥವಾ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

→ ನಿಮ್ಮ ನಿಯೋಜಕವರ್ಗದ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸವಾಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಲೋಕಸಭೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರುದ್ಧ ಅಪರಾಧ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅಧಿವೇಶನಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸದೇ ಕೋಪಭರಿತ ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಪಾತದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಂದ ಅಧಿವೇಶನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳು ಚಿಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಮತದಾರರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೀಡಿಯಾ (ಮಾಧ್ಯಮ)ಗಳು ಸಹ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರ್ಟೂನ್‌ಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯದ ಮೂಲಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

AP SCERT

Fig. 7.13.a. Monsoon Session: Expect thunder, lightning, storms, breaches etc. It's Monsoon Session.

Fig. 7.13.b. Scrutiny of papers filed by candidates

Yet, our democracy grows stronger when citizens stay informed and engaged. By asking questions, sharing their views, and participating in public discussions, people help shape better policies. Therefore, one of the best ways to overcome the challenges India faces regarding its legislature, is to ensure that many more citizens stay informed on matters of importance to society, participate in discussions through public debate on digital spaces that various government departments offer during policymaking processes, and constructively engaging with political representatives on policies.

Many more young leaders and diverse voices are entering public life, and technology is making it easier to stay connected and involved with governance. As future voters, your choices, and participation will play a key role in strengthening our Parliament and the assembly of the state you belong to, ensuring that they truly serve all people.

AP SCERT

DON'T MISS OUT

→ Atal Bihari Vajpayee, a former Prime Minister of India, said during a speech in the Lok Sabha, "*Sarkaarein aayengi, jaayengi. Paartiyaan banengi, bigadengi. Lekin yeh desh rehna chaahiye, is desh ka loktantra amar rehna chaahiye.*" (Governments will come and go, parties will rise and fall. But the nation must endure, and its democracy must live on.)

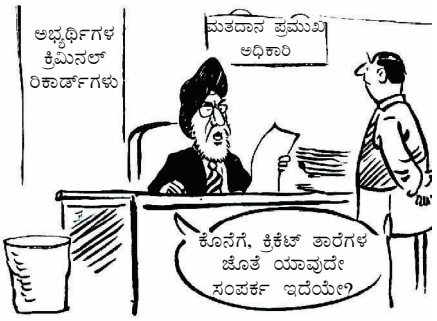
→ What message do you think this gives about the role of Parliament and leaders in a democracy? Why is it important to protect democratic values even when political power changes?

Fig. 7.14. Atal Bihari Vajpayee

ಚಿತ್ರ 7.13.ಎ. ಮಳೆಗಾಲದ ಅಧಿವೇಶನ: ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು, ಗಲಭೆಗಳು ತುಫಾನುಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು.

ಚಿತ್ರ 7.13.ಬಿ. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ

ನಾಗರಿಕರು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರು ಉತ್ತಮ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ತನ್ನ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರು ಅವಗಾಹನೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ನೀತಿ ರೂಪಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳು ಒದಗಿಸುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ನೀತಿಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಬೇಕು.

ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಯುವ ನಾಯಕರು, ವಿಭಿನ್ನ ಧ್ವನಿಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಭಾವಹಿಸಲು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಲಭ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದ ಮತದಾರರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಗಳು, ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸಲು ನಮ್ಮ ಸಂಸತ್ತನ್ನು ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಜನರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಬಹುದು.

AP SCERT

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

→ ಭಾರತ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ ಅವರು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ "ಸರ್ಕಾರೇನ್ ಆಯೆಂಗೀ, ಜಾಯೇಂಗಿ, ಪಾರ್ಟಿಯಾನ್ ಬನೇಂಗೀ, ಬಿಡದೇಂಗಿ, ಲೇಕಿನ್ ಯೇ ದೇಶ್ ರೆಹ್ನಾಚಾಹಿಯೇ, ಇಸ್ ದೇಶ್ ಕಾ ಲೋಕ್‌ತಂತ್ರ ಅವಮರ್ ರೆಹ್ನಾಚಾಯಿಯೇ" (ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಬಲವಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ದುರ್ಬಲವಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇಶ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಬೇಕು)

→ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮಾತು ಯಾವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಬದಲಾದಾಗ ಸಹ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ?

ಚಿತ್ರ7.14.ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ

Before we move on ...

- India's Parliamentary system ensures that power is shared, decisions are debated, and leaders are held accountable.
- The Legislature makes laws, the Executive implements them, and the Judiciary ensures that they follow the Constitution.
- The Parliament represents the voice of the people and reflects the federal spirit of our democracy.
- Both at the Centre and in the states, structures are designed to balance representation, responsibility, and unity.
- Checks and balances between institutions help protect citizens' rights and uphold democratic values.
- The functioning of the Parliament needs to become more efficient and productive so that the country's progress is not thwarted.

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. How does Question Hour in the Lok Sabha strengthen the relationship between Parliament and the Executive? ( )

   A) By allowing MPs to directly question ministers about policies and decisions

   B) By enabling ministers to justify their actions before elected representatives

   C) By promoting transparency and accountability in governance

   D) All of the above

2. Which of the following is a major difference between the Lok Sabha and the Rajya Sabha?

   A) Lok Sabha : directly elected; Rajya Sabha: elected by State Legislatures

   B) Lok Sabha : permanent body; Rajya Sabha: can be dissolved

   C) Lok Sabha : represents states; Rajya Sabha: represents people

   D) Lok Sabha : 6 years; Rajya Sabha: 5 years

3. Find out how many representatives from your state are in each House of the Parliament.

AP SCERT

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು

→ ಭಾರತ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕರನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠರಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ವಿಧಾನಸಭೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

→ ಸಂಸತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿನ ಸಂಯುಕ್ತ (ಫೆಡರಲ್) ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

→ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ವಿಕತೆಯನ್ನು ಸಮತೋಲನೆಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

→ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನಗಳು ನಾಗರಿಕರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತವೆ.

→ ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆ, ದಕ್ಷ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಹೆಚ್ಚಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಲೋಕಸಭೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿ ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ?

   ಎ) ನೀತಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಕುರಿತು ಸಚಿವರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಎಂಪಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ( )

   ಬಿ) ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮೂಲಕ

   ಸಿ) ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಮೂಲಕ

   ಡಿ) ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲವೂ

2. ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ನಡುವೆ ಇರುವ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು? ( )

   ಎ) ಲೋಕಸಭೆ: ನೇರವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ: ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ಸಭೆಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

   ಬಿ) ಲೋಕಸಭೆ: ಶಾಶ್ವತ ಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ : ರದ್ದು ಮಾಡಬಹುದು

   ಸಿ) ಲೋಕಸಭೆ: ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತದೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ: ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

   ಡಿ) ಲೋಕಸಭೆ: 6 ವರ್ಷಗಳು, ರಾಜ್ಯಸಭೆ : 5 ವರ್ಷಗಳು

3. ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.

AP SCERT

4. What makes the Indian Parliament the "voice of the people"? How does it ensure that different opinions are heard?
5. Why do you think the Constitution made the Executive responsible to the Legislature?
6. Why do you think we have chosen the system of bicameral legislature at the Union level?
7. Imagine if you are preparing a civic awareness report explaining how a new environmental law, such as banning single-use plastics, is created by the Legislature and enforced by the Executive. Clearly identify the distinct responsibilities of each branch in this process.
8. The Women's Reservation Bill, 2023, was passed with wide support. Why might it have taken over 25 years for this bill to be passed, despite being discussed for so long?
9. Sometimes the Parliament is disrupted and does not function for the number of days it is supposed to. What impact do you think this has on the quality of laws and the trust people place in their representatives?
10. Can you create 'interest' groups among students and list questions related to any policy that you may want to ask your MP and / or your MLA? How would these questions be different if it is to the MP instead of the MLA, and vice versa?
11. What is the role that the Judiciary plays in Indian democracy? What could happen if we didn't have an independent judiciary?
12. Try to track the journey of a recent bill passed by the Parliament. Identify in which House it was introduced. Were there any major debates or disagreements? How long did it take for the bill to become a law? Use newspaper archives, government websites, and Lok Sabha debates, or ask your teacher for help.
13. Choose a recent law passed by the Parliament. Divide into teams to role-play different parts of the process - MPs debating in Lok Sabha and Rajya Sabha, ministers answering questions, and the President giving assent. Present a short skit showing how a bill becomes a law; enact a 'model Parliament'.

AP SCERT

4. ಭಾರತ ಸಂಸತ್ತನ್ನು "ಜನರ ಧ್ವನಿ" ಎಂದು ಏಕೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ? ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಅದು ಹೇಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ?

5. ಸಂವಿಧಾನ ಕಾರ್ಯಾಂಗವನ್ನು ಶಾಸನಾಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರನನ್ನಾಗಿ ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ?

6. ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸನಸಭೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನೀವು ಯೋಚಿಸುತ್ತೀರಿ?

7. ಒಂದೇಸಾರಿ ಬಳಸುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವಂತಹ ಹೊಸ ಪರಿಸರ ಕಾನೂನು ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದ ಹೇಗೆ ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ನೀವು ಒಬ್ಬ ನಾಗರಿಕ ಜಾಗೃತ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ.

8. ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲು ಬಿಲ್ಲು 2023, ವ್ಯಾಪಕ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಬಿಲ್ಲು ಅಂಗೀಕರಿಸಲು 25 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯ ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು?

9. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ದಿನಗಳಷ್ಟು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕಾನೂನುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇರುವ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

10. ನೀವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ 'ಆಸಕ್ತಿ' ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಯಾವುದೇ ನೀತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಎಂ.ಪಿಗೆ/ಎಂ.ಎಲ್.ಎಗೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಎಂ.ಎಲ್.ಎಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಎಂ.ಪಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ?

11. ಭಾರತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಪಾತ್ರವೇನು? ನಮಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇರದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು?

12. ಸಂಸತ್ತು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾದ ಒಂದು ಬಿಲ್ಲಿನ ಪಯಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಚರ್ಚೆಗಳು ಅಥವಾ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆಯೇ? ಈ ಬಿಲ್ಲು ಕಾನೂನಾಗಲು ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು? ವಾರ್ತಾಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹ, ಸರ್ಕಾರದ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ. ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ.

13. ಸಂಸತ್ತು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾದ ಒಂದು ಕಾನೂನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಾದ ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಂ.ಪಿಗಳ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಸಚಿವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡುವಂತಗುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಂಡಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಅಭಿನಯ ಮಾಡಿ. ಒಂದು ಬಿಲ್ಲು ಕಾನೂನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ. ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಸಂಸತ್ತನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ.

APSCERT

Factors of Production

CHAPTER

8

F1H4A2

LEARNING OUTCOMES

The student will be able to :

- → Understand the importance of resources and the need to use them judiciously. (CG - 1)
- → Identify people as a resource. (CG - 1)
- → Explain the importance of capital and technology and the role of entrepreneurs in process of production. (CG - 9)
- → Analyse the interdependence of the factors of production in producing goods and services. (CG - 9)

"For a country like India, the largest contribution to growth and productivity will probably come about from more efficiently using land, labour and capital, thus they must be used more efficiently."

-Bibek Debroy, *Chairman, Economic Advisory Council to the Prime Minister (2017-24)*

© SCERT

The Big Questions ?

1. *What are the factors of production?*
2. *How are these factors interconnected?*
3. *What is the role of human capital in production, and what are its facilitators?*

ಅಧ್ಯಾಯ

8

ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕಗಳು

Y5C6G6

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತಾಗುತ್ತಾರೆ.

- → ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳುದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಸರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.(CG - 1)
- → ಮಾನವರನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಅವರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. (CG - 1)
- → ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಜ್ಞಾನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. (CG - 9)
- → ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅನುಸಂಧಾನವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. (CG - 9)

"ಭಾರತದೇಶದಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ, ಉತ್ಪಾದಕತೆಗೆ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಬೆಂಬಲವೆಂದರೆ ಬಹುಶಃ ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಂತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಂತವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು" **- ಬಿಬೇಕ್ ದೇಬ್ರಾಯ್,** *ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (2017-24)*

KSCERT

ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ?

1. ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರಕಗಳು ಯಾವುವು?
2. ಈ ಕಾರಕಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೇಗೆ ಅನುಸಂಧಾನವಾಗಿವೆ?
3. ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ಪಾತ್ರ ಏನು? ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಸುವವು ಯಾವುವು?

Fig. 8.2. A glimpse at the production of some goods

Introduction

Have you ever wondered how your clothes, shoes, school bag, furniture, phone, computer, etc., are made? Every product around you goes through a production process before it finally reaches you. This production process involves using resources or inputs required to produce the final product. The resources or inputs used in producing goods and services are hence called *factors of production.*

Meet Ratna, who runs a small restaurant named Pause Point, on the city outskirts. Popular among highway travellers for its tasty, high-quality food, Pause Point is growing with a team of seven people who assist Ratna in managing the business. When she started five years ago, she had to choose a location, organise money for rent and equipment, hire staff, buy ingredients, and plan how to make her dream a success.

Businesses combine various inputs or factors of production to create goods and services, which also generate opportunities for people to engage in economic activities.

Business: A firm, a shop, a factory, etc., which produces or sells goods or provides a service.

LET'S EXPLORE

- → In small groups, study the economic activities around your locality. What are the different types of goods and services being made or provided?
- → Here's a small report that Latha, Asha, Mohan, and Kiran made. You can make your own report for shops of your choice.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 8.2: ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳ ತಯಾರಿ ದೃಶ್ಯ

ಪರಿಚಯ

ನಿಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳ, ಶೂಗಳು, ಶಾಲಾ ಬ್ಯಾಗ್, ಫರ್ನಿಚರ್, ಫೋನ್, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಗೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನೀವು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀರಾ?

ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತಲುಪುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಅಂತಿಮ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಮೊದಲು ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ, ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅಥವಾ ಉತ್ಪಾದಕಗಳು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತವೆ. ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಗರದ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಜ್ ಪಾಯಿಂಗ್ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ಉಪಹಾರ ಗೃಹವನ್ನು ನಡೆಸುವ ರತ್ನಾಳನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ, ರುಚಿಕರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳವು ಹೆದ್ದಾರಿ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ನಡುವೆ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಪಾಜ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ಏಳು ಜನರ ತಂಡದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅವರು ರತ್ನಾಳಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಳು ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ವ್ಯವಹಾರಗಳು ವಿವಿಧ ಉತ್ಪಾದಕಗಳು ಅಥವಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ : ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಅಥವಾ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ವ್ಯವಹಾರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆ– ಅಂಗಡಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ. ಯಾವ ರೀತಿಯ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು ತಯಾರಾಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಒದಗಿಸಲಾಗುತ್ತವೆ?

→ ಲತಾ, ಆಶಾ, ಮೋಹನ್ ಮತ್ತು ಕಿರಣ್ ತಯಾರಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವರದಿ ತಯಾರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ ಅಂಗಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮದೇ ವರದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬಹುದು.

AP SCERT

Types of shops	Number in the locality	Goods produced or services provided	Types of inputs required
Grocery shops	13	Food grains, milk, bread	Packaged goods, perishables, storage space
Restaurants/ food stalls	8	Cooked meals, snacks, beverages	Raw ingredients like vegetables and fruits, gas, utensils; cook/helper
Vegetable vendors	15	Fresh vegetables and fruits	Fresh produce, baskets, weighing scale, cart or stall
Mobile repair shops	4	Mobile repair, mobile accessories	Tools, spare parts, knowledge and skills of mobile components
Salons/ beauty parlours	3	Haircut,grooming, beauty services	Scissors, creams, beauty products, water, electricity

Looking at your group's report, think about the following:

- → Where do people get the money that they need for their business?
- → Where did the hairdresser get trained?
- → Who taught the food vendors to cook?
- → What motivated the business owners to start their business?

In economics, the inputs used in a production process or the factors of production are classified into four types — land, labour, capital and entrepreneurship. Technology is a facilitator and a crucial factor that enables businesses to produce more goods with the same or fewer inputs. Let's learn more about these inputs in the sections ahead!

Factors of Production

Land (natural resources)

The word 'land' in economics encompasses not only geographical land but also natural resources like soil, forests, water, air, sunlight, minerals, oil, and natural gas. Recollect the chapter on *Natural Resources and Their Use*, where we discussed different types of resources that nature gifts to us and how we use them. Businesses either purchase the required land or pay rent to use it for a period of time.

AP SCERT

ಅಂಗಡಿಗಳ ವಿಧಗಳು	ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆ	ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳು/ ಸೇವೆಗಳು	ಅಗತ್ಯ ಇನ್‌ಪುಟ್ ವಿಧಗಳು
ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಗಳು	**13**	ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಹಾಲು, ಬ್ರೆಡ್	ಪ್ಯಾಕೇಜ್ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳು, ಬೇಗ ಹಾಳಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು, ಸಂಗ್ರಹ ಸ್ಥಳ
ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು/ಆಹಾರ ಮಳಿಗೆಗಳು	**8**	ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರ ತಿಂಡಿಗಳು, ಪಾನೀಯಗಳು	ತರಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳಂತಹ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥಗಳು; ಅನಿಲ, ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಅಡುಗೆಗಾರ/ ಸಹಾಯಕ
ತರಕಾರಿ ಮಾರಾಟಗಾರರು	**15**	ತಾಜಾ ತರಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳು	ತಾಜಾ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ಬುಟ್ಟಿಗಳು, ತೂಕದ ಯಂತ್ರ, ಗಾಡಿ ಅಥವಾ ಮಳಿಗೆ.
ಮೊಬೈಲ್ ರಿಪೇರಿ ಅಂಗಡಿಗಳು	**4**	ಮೊಬೈಲ್ ದುರಸ್ತಿ, ಮೊಬೈಲ್ ಉಪಕರಣಗಳು	ಸಾಧನಗಳು, ಬಿಡಿಭಾಗಗಳು ಮೊಬೈಲ್ ಭಾಗಗಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ
ಸಲೂನ್/ ಬ್ಯೂಟಿ ಪಾರ್ಲರ್‌ಗಳು	**3**	ಕೂದಲು ಕತ್ತರಿಸುವುದು ಅಲಂಕಾರ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸೇವೆಗಳು	ಕತ್ತರಿ, ಕ್ರೀಮ್‌ಗಳು, ಸೌಂದರ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು, ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್

ನಿಮ್ಮ ಗುಂಪಿನ ವರದಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಿ:

→ ಜನರು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ?

→ ಕ್ಷೌರಿಕನು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆದನು?

→ ಆಹಾರ ಮಾರಾಟಗಾರರಿಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು?

→ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಲೀಕರು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಯಾವುದು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು?

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಇನ್‌ಪುಟ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಭೂಮಿ, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದು, ಕಡಿಮೆ ಇನ್‌ಪುಟ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಪಾದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಳಿಯೋಣ.

ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಗಳು

ಭೂಮಿ (ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು)

ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಭೂಮಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಕೇವಲ ಭೌಗೋಳಿಕ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಣ್ಣು, ಕಾಡುಗಳು, ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ, ಖನಿಜಗಳು, ತೈಲ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲಗಳಂತಹ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. 'ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ' ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿವಿಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ನಾವು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅಗತ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಅವಧಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು.

APSCERT

LET'S EXPLORE

Revisit the table in your report. Which of the items on your list can be labelled as 'land'?

Labour (Human resources)

Labour is essential in production, involving physical and mental effort. Carpenters, farmers, construction workers, teachers, and doctors use varying levels of physical strength, knowledge, and skill. Everyone contributes differently through their work, helping create goods and services for society's needs.

People as a resource

Human beings play a key role in economic activities and production processes as they apply their knowledge, skills, and decision-making abilities to create goods and services. For example, a police officer maintains law and order, a scientist invents new technologies, a chef develops new recipes, etc. They all require a special set of knowledge and skills to perform well. Of course, they all must be dedicated to their work to do a good job. The word labour refers to the physical and mental effort used in production.

Skill: The ability to do an activity or job well with practice and training.

Fig. 8.3 Worker at a tea plantation

Fig. 8.4 Chemical engineer

Fig. 8.5 Carpenter

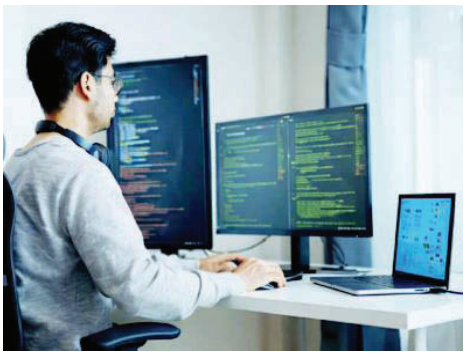

Fig. 8.6 Software developer

© NCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು 'ಭೂಮಿ' ಎಂದು ಲೇಬಲ್ ಮಾಡಬಹುದು.

ಕಾರ್ಮಿಕ (ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ)

ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮ ಅತ್ಯಗತ್ಯ, ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶ್ರಮವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬಡಗಿಗಳು, ರೈತರು, ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯರು ವಿವಿಧಹಂತದ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿ ಜನರು

ಮಾನವರು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವಿಜ್ಞಾನ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಅವಿಷ್ಕಾರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಒಬ್ಬ ಅಡುಗೆಯವರನು ಹೊಸ ಪಾಕ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ಯಾದಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿತರಾಗಿರಬೇಕು. ಶ್ರಮ ಎಂಬ ಪದವು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಲ್ಯ: ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

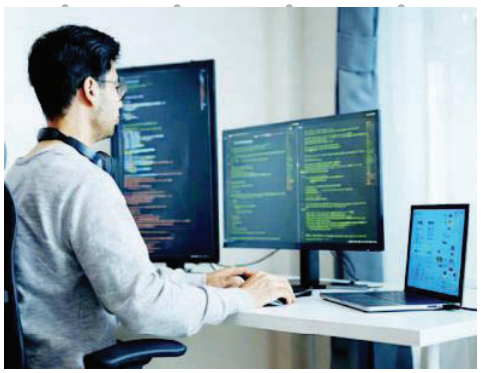
ಚಿತ್ರ 8.3 ಚಹಾ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಗಾರ

ಚಿತ್ರ 8.4 ರಾಸಾಯನಿಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್

ಚಿತ್ರ 8.5 ಬಡಿಗ

ಚಿತ್ 8.6 ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಡೆವಲಪರ್

© NCERT

However, human capital refers to the specialised skills, knowledge, abilities and expertise required to perform that labour. Thus, human capital is not just the basic efforts of labour but also the quality and efficiency of that labour.

Facilitators of human capital

Education and training

Education helps individuals gain knowledge, starting with basic literacy and extending to expertise in specific fields. What you learn in school enriches your knowledge and prepares you to solve real-world problems. For example, a civil engineering student learns principles of design and materials, which are applied to building infrastructure like roads and bridges. The challenge lies in creating durable, cost-efficient, and ecofriendly solutions. This is achieved through training, such as observing construction sites, testing materials, understanding safety procedures and hands-on application. With education and training, individuals are prepared to excel in their careers.

Fig. 8.7. Education and training

Healthcare

Good health supports cognitive development, allowing children to attend school regularly and learn better. Similarly, workers are able to give their best, physically and mentally, when they are of sound body. They are able to do more in shorter time periods, be creative, and do not have to be away from work due to ill health.

Training: It is the process of learning the required skills to do a particular job or activity.
Cognitive: It refers to the process of learning, knowing and understanding.

THINK ABOUT IT

How do infrastructure and healthcare systems like hospitals, primary healthcare centres, doctors, pharmacies, diagnostic labs, etc., contribute to developing human capital?

APSCERT

ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವು ಆ ಶ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು, ಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವು ಕೇವಲ ಶ್ರಮದ ಮೂಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಆ ಶ್ರಮದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸುಲಭತರ ಮಾಡುವ ಅಂಶಗಳು

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ

ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮೂಲಭೂತ ಸಾಕ್ಷರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ನೀವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನೈಜ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸೇತುವೆಗಳಂತಹ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅನ್ವಯಿಸುವ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವ ವೆಚ್ಚ–ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸ್ನೇಹಿ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುಲ್ಲಿ ಸವಾಲು ಇದೆ. ನಿರ್ಮಾಣ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು, ಸುರಕ್ಷತಾ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನ್ವಯಿಕೆಗಳಂತಹ ತರಬೇತಿ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯೊಂದಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಚಿತ್ರ 8.7 ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ

ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ

ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯವು ಅರಿವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತದೆ, ಮಕ್ಕಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾಗಲು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಆರೋಗ್ಯವಂತರಾದಾಗ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಶೀಲರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಶಿಕ್ಷಣ : ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕತೆ : ಇದು ಕಲಿಕೆ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ಔಷಧಾಲಯಗಳು, ರೋಗ ನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ?

AP SCERT

Social and cultural influences

A culture of hard work, continuous improvement, and endeavouring to do things well has helped countries to move forward. There is a Japanese concept called *kaizen*, which means 'continuous improvement'. This concept has been applied in Japan since the mid-1940s and has helped Japan achieve higher standards of living for its people. Another example could be that of the German work ethic, which is deeply rooted in their history. Germany is renowned for its high-quality industrial output. They place a high value on punctuality, attention to detail and quality. These qualities of their human capital contributed to their rise as a global leader in technology and manufacturing.

LET'S EXPLORE

- → Let's do a small experiment. Make a list of 10 working adults in your family and neighbourhood. Ask them to describe the culture at their workplace. Share notes with your classmates. What did you discover? What are some adjectives that occur more frequently?
- → In the Tapestry chapters, you have seen examples of the art and architecture in India across several centuries. What do you think are the factors that enabled their creators to achieve such high levels of excellence? Discuss in groups and share in class.

AP SCERT

Challenges to human capital

Our nation has come a long way in various aspects of human capital since independence. Literacy is an important characteristic of the population and helps enhance the skills and productivity of human capital. The Adult Literacy Rate in India is 85 per cent for males and 70 per cent for females as of 2023, as per the World Bank estimates. Despite progress in many areas, India faces challenges in developing human capital.

Productivity: Ability to do more in a particular time period.

Adult literacy rate: Percentage of people aged 15 and above who can read and write with understanding a short, simple statement about their everyday life.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಭಾವಗಳು

ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ, ನಿರಂತರ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ದೇಶಗಳೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. 'ಕೈಜೆನ್' (Kaizen) ಎಂಬ ಜಪಾನೀಸ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇದೆ. ಇದರರ್ಥ 'ನಿರಂತರ ಸುಧಾರಣೆ'. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು 1940ರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಜಪಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್ ತನ್ನ ಜನರಿಗೆ ಉನ್ನತ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಜರ್ಮನ್ ಕೆಲಸದ ನೀತಿ ಇದು ಅವರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಜರ್ಮನಿ ತನ್ನ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಸಮಯ ಪಾಲನೆ, ವಿವರಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ಈ ಗುಣಗಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ನಾಯಕರಾಗಿ ಅವರ ಏಳ್ಗೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡೋಣ: ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ 10 ವಯಸ್ಕರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರ ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಹೇಳಿ, ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ನೀವು ಏನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ? ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಗಳು ಯಾವುವು?

→ ಜವಳಿ ಕಲೆ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಹಲವಾರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಅವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಅಂತಹ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳೇನು ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕೆ ಸವಾಲುಗಳು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೂರ ಸಾಗಿದೆ. ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ 2023ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕರ ಸಾಕ್ಷರತಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಪುರುಷರಿಗೆ ಶೇ 85 ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೇಕಡ 70 ರಷ್ಟಿದೆ. ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಭಾರತವು ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಉತ್ಪಾದಕತೆ : ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ.

ವಯಸ್ಕರ ಸಾಕ್ಷರತಾ ದರ : 15 ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಯಸ್ಸಿನ ಜನರು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ,ಸರಳ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವವರ ಶೇಕಡ.

AP SCERT

THINK ABOUT IT

→ Shivay, a student at Saraswati Vidyalaya in Grade 8, had to drop out of school two years back as his father lost his job. How do you think the loss of schooling years will affect Shivay when he grows up?

→ What problems could businesses face when they do not find workers with the required skills?

According to the Economic Survey of India 2024, 65 per cent of people in India are below the age of 35 years. This means that India has a young, productive population, which may help the country reap the benefits of a demographic dividend.

Fig. 8.8. Students writing an exam

The demographic dividend refers to the benefit a country gets when it has a large number of young and working people. When more people are working and earning, and fewer people depend on them, the country can grow businesses and improve living standards. To take advantage of this potential, individuals must have access to quality education, health, training, and skilling, which would contribute to the nation's progress. You will learn more about this in the year ahead in the chapter on Demographics.

APSCERT

THINK ABOUT IT

Are some jobs more important than others? What would happen if nobody cleaned the streets, collected the trash, farmers stopped cultivating the crops, doctors were not available to treat patients, and so on?

Today, there is a vast variety of jobs requiring different kinds of skills. However, India has had a rich legacy of skill-based knowledge systems and workmanship.

ಆಲೋಚಿಸಿ

→ ಸರಸ್ವತಿ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 8ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಯ್, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕಾರಣ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಷ್ಟವು ಶಿವಯ್ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

→ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದು?

2024ರ ಭಾರತದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡ 65 ರಷ್ಟು ಜನರು 35 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರರ್ಥ ಭಾರತವು ಯುವ ಉತ್ಪಾದಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ದೇಶವು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಲಾಭಾಂಶದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ. 8.8. ಪರೀಕ್ಷೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಲಾಭಾಂಶವು ಒಂದು ದೇಶವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಯುವ ಮತ್ತು ದುಡಿಯುವ ಜನರನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದೇಶವು ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಲಿಯುವಿರಿ.

ಆಲೋಚಿಸಿರಿ

ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳು ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವೇ? ಯಾರೂ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕಸ ಸಂಗ್ರಹಿಸದಿದ್ದರೆ, ರೈತರು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲು ವೈದ್ಯರು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗಬಹುದು?

ಇಂದು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಭಾರತವು ಕೌಶಲ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಾರಿಕೆಯ ಶ್ರೀಮಂತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

AP SCERT

India's ancient skill heritage

For ancient Indians, work was a form of expressing their nature and striving for perfection, an offering to the deity or the receiver, as the case may be. It had to be created or done with devotion. The tools (a type of technology) used were worshipped; this tradition continues as Vishwakarma puja or Ayudha puja. So, creating products involved a unique blend of kala (art) and vidya (knowledge). Knowledge was passed on from generation to generation, and also built on. The *shilpa shastras* are ancient texts that contain detailed design guidelines on sculptures, paintings, buildings, wooden items, and jewellery. For example, texts on sculpture prescribe exact specifications regarding postures, colours, measurements, and proportions of figures.

DON'T MISS OUT

Generations of families of sculptors have worked on constructing India's temples over centuries. They used their skills without expecting to see the finished outcome. They pursued excellence, considering work as worship by practising regularly and learning new techniques.

Stitched shipbuilding

Indians used a unique stitching technique dating back over 2000 years to make ships and boats, which they used to conduct maritime trade and cultural exchanges across the Indian Ocean. The technique involved stitching wooden planks together using cords instead of nails, which made them flexible and helped the ships navigate the Indian Ocean with ease.

Fig. 8.9. Re-creation of a 5th-century stitched ship

AP SCERT

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೌಶಲ್ಯ ಪರಂಪರೆ

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ, ಕೆಲಸವು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಳಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವು 'ವಿಶ್ವಕರ್ಮಪೂಜೆ' ಅಥವಾ 'ಆಯುಧ ಪೂಜೆ' ಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಕಲೆ (art) ಮತ್ತು 'ವಿದ್ಯೆ' (ಜ್ಞಾನ)ದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ರವಾನಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎಂಬುವವು ಶಿಲ್ಪಗಳು, ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಮರದ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರವಾದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಕುರಿತಾದ ಪಠ್ಯಗಳು ಭಂಗಿಗಳು, ಬಣ್ಣಗಳು ಅಳತೆಗಳು, ಆಕೃತಿಗಳ ಅನುಪಾತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಕುಟುಂಬಗಳ ತಲೆಮಾರುಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಂತಿಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂಜೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಮೂಲಕ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು.

ಹೊಲಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ

ಭಾರತೀಯರು ಹಡಗುಗಳು ಮತ್ತು ದೋಣಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು 2000 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯದಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೊಲಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಅವರು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದಾದ್ಯಂತ ಸಮುದ್ರ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮರದ ಹಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಮೊಳೆಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಲಿಯುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಹಲಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಗುಣವಾಗಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಹಡಗುಗಳು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು.

ಚಿತ್ರ 8.9 5ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊಲಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಡಗಿನ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ

APSCERT

LET'S EXPLORE

- → Many of the traditional techniques of production have either disappeared or are on a decline. For example, the stitching of ships saw a severe decline after the arrival of Europeans in the Indian Ocean in the 16th century. This technique is now used for small fishing boats.
- → Why do you think the use of indigenous techniques has declined? Discuss in the class.
- → Find out some techniques and products from your region that showcase human effort and skill. Explain briefly using drawings and text in the class.

Capital: In economics, any asset, whether physical or financial, used to produce goods and services.

Capital

Businesses also require capital that comprises monetary resources and durable assets like machinery, tools, equipment, vehicles, vending carts, computers, shops, factories, office buildings, etc., for their day-to-day operations. Just as Ratna would have required money to take the land on lease, buy the furniture and kitchen equipment, etc. These are all called 'capital' money plus human-made resources that are used to produce goods and services.

Capital is essential to a manufacturing unit or a services sector enterprise. But where do businesses get the capital? Generally personal savings, family, and friends are the first source of funds and support for individuals when they start a business, just as Ratna did when she started her business. However, the funds were insufficient for Ratna to start the business, so she took a loan from the bank to meet the shortfall. She paid interest along with a part of her loan amount over a period of time. Similarly, large companies require a lot of money to expand their business; hence, they raise money from the general public through the stock market. The stock market is a special type of market where shares are bought and sold. Large companies raise money from the public by offering them a share of the profits, called a dividend. In other words, big businesses can raise money or financial capital through such a market and can sell shares of their business. You will learn the exact mechanism of how this works in the higher grades.

AP SCERT

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿವೆ ಅಥವಾ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರಕ್ಕೆ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬಂದ ನಂತರ ಹಡಗುಗಳ ಹೊಲಿಗೆ ತೀವ್ರ ಕುಸಿತ ಕಂಡಿತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಗ ಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ದೋಣಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

→ ದೇಶಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಳಕೆ ಏಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ? ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

→ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನವ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ

ಬಂಡವಾಳ : ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲು ಬಳಸುವ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿ, ಅದು ಭೌತಿಕ ಪರವಾದ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸಿನದಾಗಿರಬಹುದು.

ಬಂಡವಾಳ

ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಹಣದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಉಪಕರಣಗಳು, ವಾಹನಗಳು, ಮಾರಾಟ ಬಂಡಿಗಳು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು, ಅಂಗಡಿಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಕಛೇರಿ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಂತಹ ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವ ಸ್ವತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಬಂಡವಾಳದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ತಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಅಡುಗೆ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ರತ್ನಾಳಿಗೆ ಹಣದ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು 'ಬಂಡವಾಳ' ಹಣ ಮತ್ತು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗುವ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕ ಅಥವಾ ಸೇವಾ ವಲಯದ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಬಂಡವಾಳ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಎಲ್ಲಿಂದ ಸಿಗುತ್ತದೆ? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಉಳಿತಾಯ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಾಗ ಹಣ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲದ ಮೊದಲ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರತ್ನಾ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ರತ್ನಾಗೆ ಹಣ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಅವರು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತದ ಒಂದು ಭಾಗದ ಜೊತೆಗೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸಿದರು. ಅದೇ ರೀತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಷೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಷೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಯು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಷೇರುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ಕಂಪನಿಗಳು ಲಾಭಾಂಶ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಲಾಭದ ಪಾಲನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತವೆ. ಬೇರೆ ರಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ದೊಡ್ಡ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಅಂತಹ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮೂಲಕ ಹಣ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಅವರ ವ್ಯವಹಾರದ ಷೇರುಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದು ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ನಿಖರವಾದ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಲಿಯುವಿರಿ.

AP SCERT

Fig. 8.10. Machinery

Fig. 8.11. Loans

LET'S EXPLORE

Identify a factory in your region. Find out how much capital may have been invested in the construction of the factory (you may provide an estimate). What kinds of equipment does the factory use to create its finished products?

Interest :The amount of money paid by the borrower of a loan to the lender for using their money for a specific time.
Dividend: An amount of money paid regularly by a company to its shareholders out of its profits.

Entrepreneurship

Entrepreneurship means starting your own business or creating something new to solve a problem. An entrepreneur is a person who comes up with an idea, takes risks, gathers other factors of production, and works hard to make their

Fig. 8.12. Bamboo and cane products, Andhra Pradesh

Fig. 8.13. Food processing

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 8.10 ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು

ಚಿತ್ರ 8.11 ಸಾಲಗಳು

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ. ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಿ (ನೀವು ಅಂದಾಜನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು). ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿರಬಹುದು?

ಬಡ್ಡಿ : ಸಾಲ ಪಡೆದವರು ಸಾಲದಾತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಣವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಗೆ ಬಳಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಪಾವತಿಸುವ ಹಣದ ಮೊತ್ತ.

ಲಾಭಾಂಶ: ಒಂದು ಕಂಪನಿಯು ತನ್ನ ಲಾಭದಿಂದ ತನ್ನ ಪೇರುದಾರರಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪಾವತಿಸುವ ಹಣ.

ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮ/ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ

ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಹೊಸದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಉದ್ಯಮಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ನಷ್ಟಭಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಜಯವಂತವಾಗಿಸಲು ಕಷ್ಟಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಚಿತ್ರ 8.12 ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಬೆತ್ತದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು

ಚಿತ್ರ 8.13 ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ವಿಧಾನ

AP SCERT

Fig. 8.14. Pottery products, Delhi

Fig. 8.15. Petrochemical plant

Startup : A startup is an entrepreneurial venture with limited resources that aims at rapid growth and expansion while leveraging technology.

startup idea successful. An entrepreneur's vision for solving a problem helps bring innovative products and services to the market that benefit society and the nation. At the same time, they also create job opportunities and support livelihoods. In return, they derive a deep sense of satisfaction from seeing their dreams become a reality and serving the people.

Thus, an entrepreneur is one who:

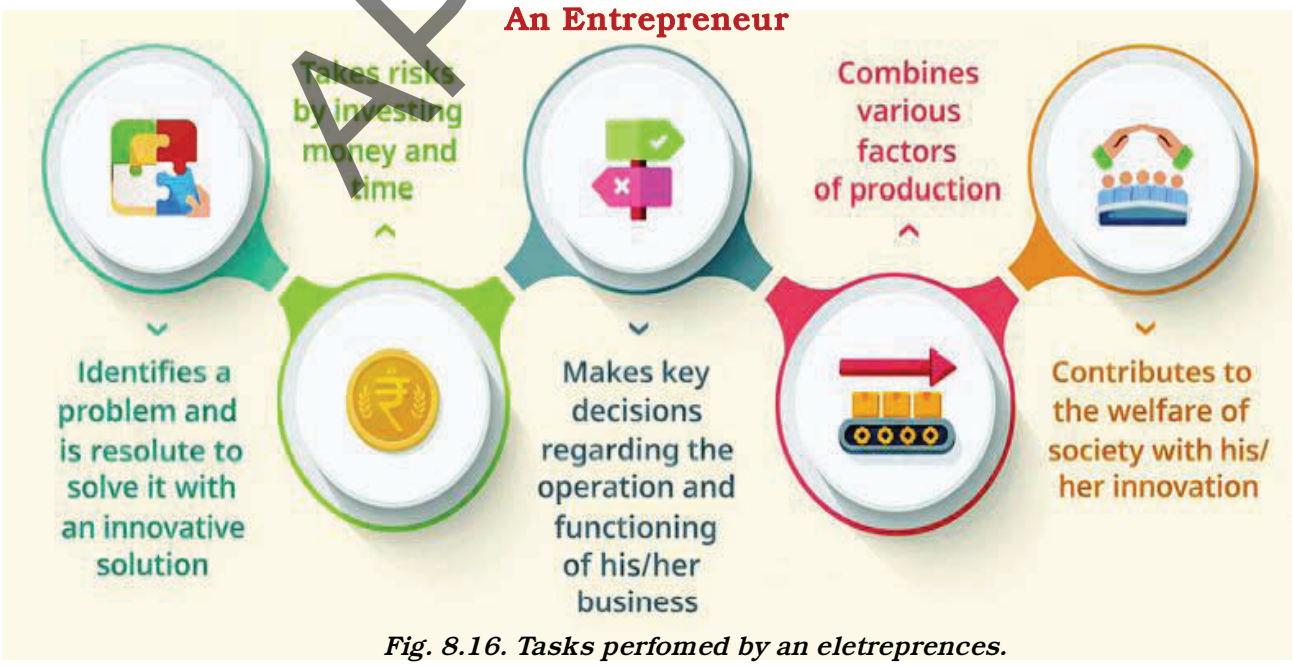

Fig. 8.16. Tasks perfomed by an eletreprences.

AP SCERT

ಚಿತ್ರ 8.14 ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಳು

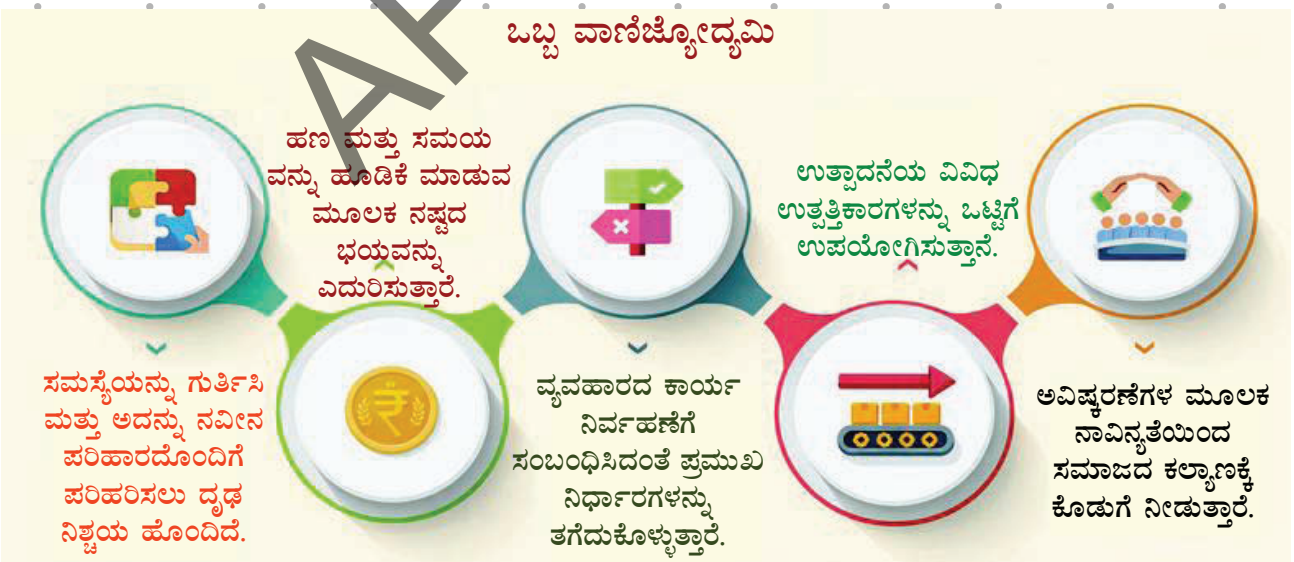

ಚಿತ್ರ 8.15 ಪೆಟ್ರೋ ಕೆಮಿಕಲ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ

ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಅಪ್: *ಸ್ಟಾರ್ಟ್ ಅಪ್ ಎನ್ನುವುದು ಸೀಮಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಉದ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತ್ವರಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.*

ಆರಂಭಿಕ ಕಲ್ಪನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಉದ್ಯಮಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದ ನವೀನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ತರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನಸುಗಳು ನನಸಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ, ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯಮಿ ಎಂದರೆ :

ಚಿತ್ರ 8.16. ಒಬ್ಬ ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳು

AP SCERT

The man who dreamed big for India

J.R.D. Tata — entrepreneur, industrialist and philanthropist

Fig. 8.17. J.R.D. Tata

Jehangir Ratanji Dadabhoy (J.R.D.) Tata was one of India's greatest entrepreneurs and played a big role in building modern India. He was born in 1904 and became the head of the Tata Group, one of the largest business groups in the country. He believed that businesses should not only make money but also help society.

He started India's first airline, Tata Airlines, in 1932, which later became Air India. Under his leadership, the Tata Group expanded into many areas like steel, cars, power, and chemicals. J.R.D. Tata was also known for caring about his workers and believed in providing them with good working conditions. He was a man of vision, hard work, and honesty. In 1992, he received the Bharat Ratna, India's highest civilian award, for his great service to the nation.

THINK ABOUT IT

- → What could be the lessons for young entrepreneurs that you can gather from the above case?
- → Does the existing knowledge of the entrepreneur help in finding solutions to the problem at hand? Or do they need to seek other sources?
- → Is profit the only motivation for an entrepreneur? Why or why not?
- → What are the other personality traits required to be a successful entrepreneur?

APSCERT

Technology : An Enabler of Production

Technology means the application of scientific knowledge. For example, a camera converts light into electrical signals to create a digital image. Any production-related activity uses some form of technology. Some early forms of technology that have existed since ancient times are still in use today.

Today, newer and advanced technological developments are applied in various areas, making our lives easier. For example, payments can be made at the click of a button through UPI (Unified Payments Interface); farmers can get advance weather updates; Global Positioning Systems (GPS) can discover the shortest routes for transporting goods, and so on. Have you noticed how old technology gets replaced by a new, better one?

ಭಾರತಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಕನಸು ಕಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ. ಟಾಟಾ ಉದ್ಯಮಿ

ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ ಮತ್ತು ಲೋಕೋಪಕಾರಿ

ಚಿತ್ರ 8.17 J.R.D. ಟಾ.ಟಾ

ಜಹಾಂಗೀರ್ ರತನ್‌ಜಿ ದಾದಾಭಾಯ್ (ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ) ಟಾಟಾ ಭಾರತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಉದ್ಯಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು 1904ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು ಮತ್ತು ದೇಶದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಟಾಟಾ ಗ್ರೂಪ್‌ನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದರು. ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಕೇವಲ ಹಣ ಗಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಅವರು 1932ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ವಿಮಾನಯಾನ ಸಂಸ್ಥೆ 'ಟಾಟಾ ಏರ್‌ಲೈನ್ಸ್' ಅನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅದು ನಂತರ ಏರ್ ಇಂಡಿಯಾ ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಟಾಟಾ ಗ್ರೂಪ್ ಉಕ್ಕು, ಕಾರುಗಳು, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ರಾಸಾಯನಿಕಗಳಂತಹ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ. ಟಾಟಾ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿ, ಕಠಿಣ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಿಕತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು. 1992ರಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಭಾರತರತ್ನವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

- → ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಯುವ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಯಾವ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದು?
- → ಉದ್ಯಮಿಗಳೀಗೆ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜ್ಞಾನವು ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ? ಅಥವಾ ಅವರು ಇತರ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹುಡಕುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ?
- → ಒಬ್ಬ ಉದ್ಯಮಿಗೆ ಲಾಭವೊಂದೇ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ? ಏಕೆ ಅಥವಾ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ?
- → ಯಶಸ್ವಿ ಉದ್ಯಮಿಯಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುವು?

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ: ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವಿಕೆ

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಎಂದರೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಬೆಳಕನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಸ್ತಿತ್ವದಲಿರುವ ಕೆಲವು ಆರಂಭಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಬಳೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಇಂದು ಹೊಸ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಇದು ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮತ್ತುಷ್ಟು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, UPI (ಏಕೀಕೃತ ಪಾವತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ) ಮೂಲಕ ಬಟನ್ ಕ್ಲಿಕ್ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ರೈತರು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಹವಾಮಾನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಅತಿ ಹತ್ತಿರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು GPS (ಜಾಗತಿಕ ಸ್ಥಾನೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು) ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮತ್ತುಷ್ಟು ಇವೆ. ಹಳೆಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ, ಉತ್ತಮವಾದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದು ನೀವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಾ?

AP SCERT

Fig. 8.18. Drones spraying fertilisers to improve crop health

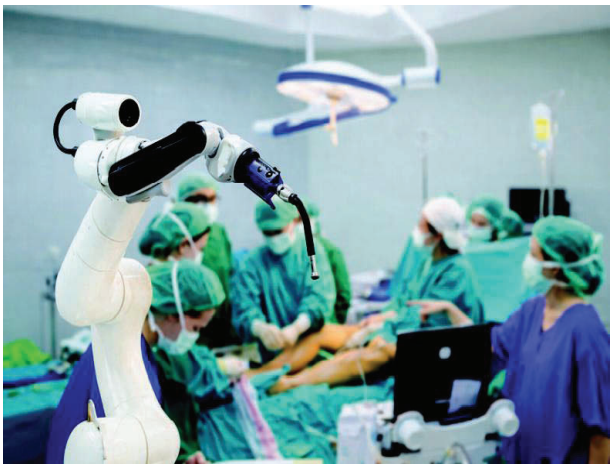

Fig. 8.19. Robots assisting in surgical processes

This process makes it easier for people and businesses to get things done and improve how they work. For example, instead of sending letters by post, we now use email to communicate with people quickly and at a lower cost. However, remember that technological progress does not always mean replacing old technologies some, like pulleys and wheelbarrows, are still in use.

AP SCERT

Fig. 8.20. A wheelbarrow on a construction site

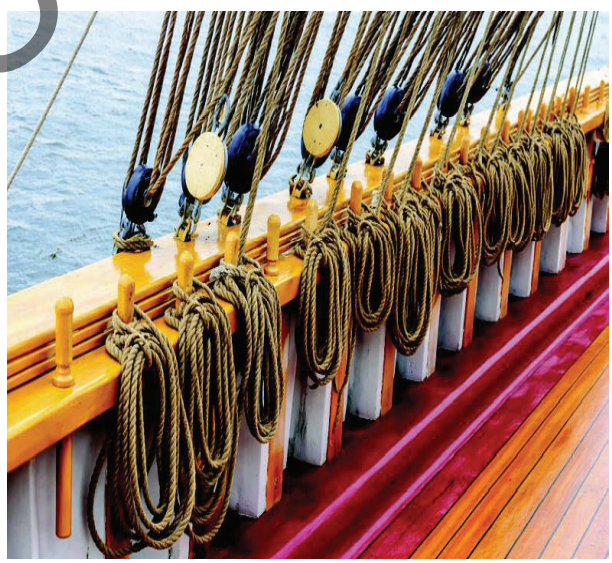

Fig. 8.21. Pulley used in boats

Now, let's look at examples of how technology is helping students learn, build new skills, and find jobs.*Technology paving the way for accessing knowledge, skills, and job opportunities*

ಚಿತ್ರ 8.18 ಬೆಳೆಗಳ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಡ್ರೋನ್‌ಗಳು ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು.

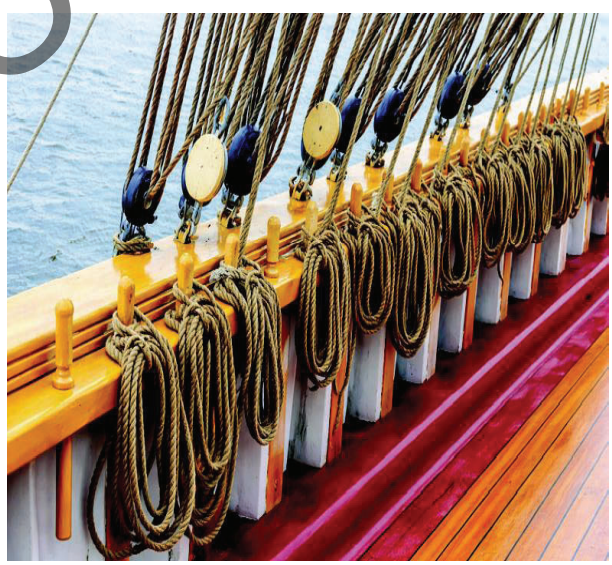
ಚಿತ್ರ 8.19 ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ರೋಬೋಟ್‌ಗಳು.

ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜನರು ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಅವರು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಬದಲು ನಾವು ಈ ಜನರೊಂದಿಗೆ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ನಡೆಸಲು ಇಮೇಲ್ ಅನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಳೆಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಡಿ. ಕೆಲವು ಪುಲ್ಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಚಕ್ರದ ಕೈಬಂಡಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

© NCERT

ಚಿತ್ರ 8.20 ನಿರ್ಮಾಣ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಕ್ರದ ಕೈಬಂಡಿ/ ತಳ್ಳುಬಂಡಿ

ಚಿತ್ರ 8.21 ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪುಲ್ಲಿಗಳು (ರಾಟೆ)

ಈಗ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಲು, ಹೊಸ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಿಕೊಳ್ಳು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು, ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

A variety of online courses are available to students through Government platforms like SWAYAM (Study Webs of Active Learning for Young Aspiring Minds), which offers courses for Grade 9 onwards and operates on Massive Open Online Courses (MOOCs) through which learners can explore subjects like robotics, aquaculture, textile printing, and so on that are free of cost. Students benefit from learning at their own pace, from anywhere, while pursuing other jobs or courses. Online portals, like the Government's National Career Service, help people find job opportunities across various sectors, from plumbing to accounting. This is how technology has eliminated geographical barriers, allowing people access to knowledge, skill development and jobs in India and abroad. The services to these online portals can be accessed through the following links:

Fig. 8.22. Online learning

* https://swayam.gov.in/
* https://www.ncs.gov.in/

AP SCERT

LET'S EXPLORE

→ Can you think of some technological advancements that have impacted the lives of people and communities around you? Talk to elders at home and in the neighbourhood about it.

→ Think of an invention that you would like to make to solve a problem. Write its related information on a piece of paper, such as its name, what it does, and how it works, sketches or drawings of what it would look like, and so on. Discuss with your classmates.

How are the Factors Connected?

The factors land, labour, capital, entrepreneurship and technology are combined to produce goods and services, and the proportion of each factor used depends on the product. For example, output from the agriculture, construction, and handicraft sectors relies more on labour and thus is labourintensive, while semiconductor chips or satellites require more capital, specialised machinery, and are capital-intensive.

These factors complement each other and are interconnected; in case of some missing or misused factors, production can become inefficient or can be halted. However, in some cases, new techniques can change the proportion used and output.

ಸರ್ಕಾರಿ ವೇದಿಕೆಗಳಾದ SWAYAM (ಸ್ಟಡಿವೆಬ್ಸ್ ಆಫ್ ಆಕ್ಟಿವ್ ಲರ್ನಿಂಗ್ ಫಾರ್ ಯಂಗ್ ಆಸ್ಪೈರಿಂಗ್ ಮೈಂಡ್ಸ್) ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಇದು 9ನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂದು ಬೃಹತ್ ಮುಕ್ತ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ Massive Open Online Courses (MOOCs) ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುವವರು ರೊಬೋಟಿಕ್ಸ್, ಅಕ್ವಾಕಲ್ಚರ್, ಜವಳಿ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇತರ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಅಥವಾ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗ, ಎಲ್ಲಿಂದಲಾದರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ಕಾರದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃತ್ತಿ ಸೇವೆಯಂತಹ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಪೋರ್ಟಲ್‌ಗಳು, ಪ್ಲಂಬಿಂಗ್‌ನಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದ್ದು, ಭಾರತ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಪೋರ್ಟಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲಿಂಕ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು:

ಚಿತ್ರ 8.22 ಆನ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು

* *https://swayam.gov.in,*
* *http://www.ncs.gov.in/*

ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ

→ ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವ ಕೆಲವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿವು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲಿರಾ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ.

→ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ನೀವು ಮಾಡಲು ಬಯಸುವ ಆವಿಷ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಅದರ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅದರ ಹೆಸರು, ಅದು ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಕರಡು ಚಿತ್ರ ಅಥವಾ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಪರ್ಕಗೊಂಡಿವೆ?

ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ, ಬಂಡವಾಳ, ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಬಳಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರದ ಪ್ರಮಾಣವು ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವ್ಯವಸಾಯ, ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ವಲಯಗಳಿಂದ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅವು ಕಾರ್ಮಿಕ ಆಧಾರಿತ ರಂಗಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಅರೆ ವಾಹಕ ಚಿಪ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಉಪಗ್ರಹಗಳಂತಹವುಗಳ ತಯಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಂಡವಾಳ, ವಿಶೇಷ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು ಬಂಡವಾಳ ಆಧಾರಿತವಾದವು.

ಈ ಕಾರಕಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸದಿದ್ದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬಳಸುವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

APSCERT

For instance, increased machine use in agriculture can lower dependence on labour. Similarly, 3-D printing can help revive the dying art forms in textiles by producing handloom products at a large scale to serve the market. The production inputs are available at different geographic locations. Businesses can procure them from these varied locations and combine the inputs to produce goods and services. Thus, the geographic interconnectedness provides businesses with access to varied inputs. However, production activities sometimes face severe supply chain challenges. The supply chain is a network of individuals, organisations, resources, activities and technology that are involved in the production and sale of goods.

When a disruption in the supply chain occurs due to relying on sources from far-off places, instead of local inputs, it results in a halt in the production process, as was the case during the COVID-19 pandemic.

DON'T MISS OUT

India is the world's second-largest mobile phone manufacturer after China in 2025! Let's understand these ideas through a flow chart depicting mobile phone manufacturing.

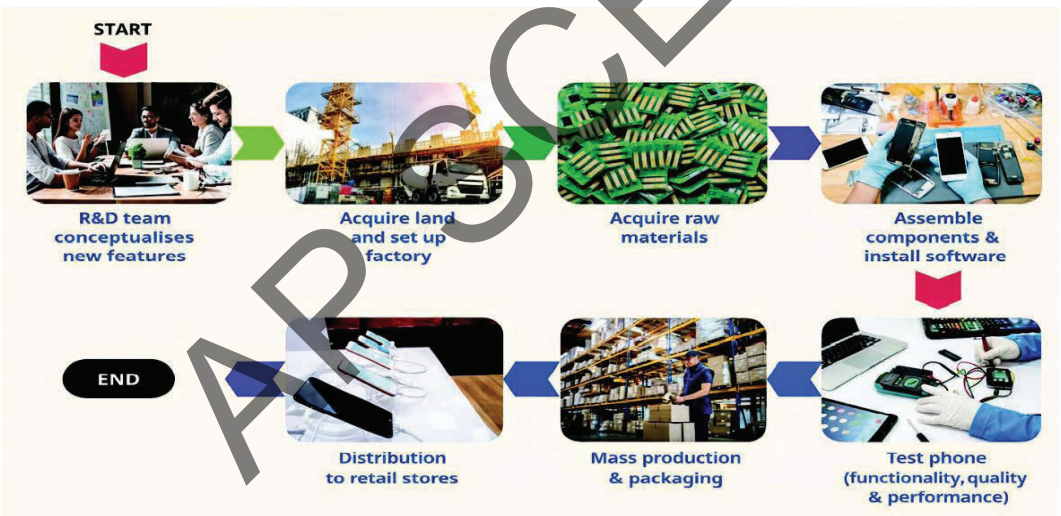

Fig. 8.23 The process of mobile phone assembly.

Human effort is involved at every stage of production to design, supervise, and improve products and processes. For example, teams of software, electrical, and mechanical engineers, along with project managers, use their expertise to develop a product. The entrepreneur provides guidance on how resources should be used. Then, procuring resources like land, factory space, machinery, and skilled workers requires financial resources.

Together, all these inputs are essential, working like puzzle pieces to create the goods and services we rely on!

© NCERT

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ಯಾಂತ್ರ ಬಳಕೆಯು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 3–ಡಿ ಮುದ್ರಣವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಕೈಮಗ್ಗ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜವಳಿ ರಂಗವು ನಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ವಿವಿಧ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಈ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಸರಕು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವು ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಉತ್ಪಾದನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೀವ್ರ ಪೂರೈಕೆ ಸರಪಳಿ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತವೆ. ಪೂರೈಕೆ ಸರಪಳಿಯು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಜಾಲವಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಒಳಹರಿವಿನ ಬದಲು ದೂರದ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಬರುವ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಪೂರೈಕೆಯ ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆ ಉಂಟಾದಾಗ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದಂತೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

2025 ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ನಂತರ ಭಾರತ ವಿಶ್ವದ ಎರಡನೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್ ತಯಾರಕ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

*ಚಿತ್ರ **8.23** ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್ ಜೋಡಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ*

ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲೂ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸಲು ಮಾನವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಮತ್ತು ಮೆಕ್ಯಾನಿಕಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ತಂಡಗಳು ಯೋಜನಾ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ತಮ್ಮ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಉದ್ಯಮಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಭೂಮಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ ಸ್ಥಳ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ನುರಿತ ಕೆಲಸಗಾರರಂತಹ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಇನ್‌ಪುಟ್‌ಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ನಾವು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಒಗಟಿನ ಚೂರುಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

© NCERT

Responsibilities towards Factors of Production

When we produce goods, we use natural resources like land, water, and minerals. However, these resources are limited and can be harmed if we are not careful. For example, in Tamil Nadu, many people earn money by working in leather factories. This helps the local economy, but the waste from these factories can pollute rivers and soil. In the same way, when old smartphones are not recycled properly, harmful substances like lead and mercury can leak into the ground and water. This pollution can be dangerous for people, animals, and plants. That is why it is important for producers to use natural resources responsibly — so that we can meet our needs today without making it harder for future generations to meet theirs. They should try to reduce waste, avoid pollution, and protect the environment while making products.

THINK ABOUT IT

How are local communities and biodiversity affected by such activities? Do you also know some places around you that have seen water and land degradation over time? Discuss in class.

So, it is important for producers to adopt sustainable practices to replenish natural resources for future use.

© NCERT

Fig. 8.24. Recycling industrial wastewater before releasing it into water bodies

Fig. 8.25. Use of recycled products as inputs

Apart from land and natural resources, businesses have responsibilities towards their workers and employees, which are summarised below.

ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳ ಕಡೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು

ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವಾಗ ಭೂಮಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳಂತ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗದಿದ್ದರೆ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಚರ್ಮದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಹಣ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ತ್ಯಾಜ್ಯವು ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಳೆಯ ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಫೋನ್‌ಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮರು ಬಳಕೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಸೀಸ ಮತ್ತು ಪಾದರಸದಂತಹ ಹಾನಿಕಾರಕ ವಸ್ತುಗಳು ನೆಲ ಮತ್ತು ನೀರಿಗೆ ಸೋರಿಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಈ ಮಾಲಿನ್ಯವು ಜನರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪಾದಕರು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾಗದಂತೆ ನಾವು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬಹುದು. ಅವರು ತ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು, ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಪರಿಸರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಆಲೋಚಿಸಿ

ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ? ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಅವನತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿವೆಯೇ? ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಮರುಪೂರಣಗೊಳಿಸಲು ಉತ್ಪಾದಕರು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

© SCERT

ಚಿತ್ರ 8.24 ಕೈಗಾರಿಕಾ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನೀರನ್ನು ಜಲಮೂಲಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುವುದು

ಚಿತ್ರ 8.25 ಮರುಬಳಕೆ (ರೀಸೈಕಲ್) ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕತೆಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.

ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ:

- **Fair compensation and working conditions:** Employers need to ensure that workers are paid fairly for their labour and that they work in a safe environment.
- **Skill development and training:** There is a responsibility to invest in training and education to ensure that workers develop the skills necessary to remain competitive in the labour market.
- **Workplace rights and protections:** Laws and regulations for workers' rights relating to fair treatment, preventing discrimination, and providing benefits like health care or paid leave should be adhered to.

Businesses are motivated to address social and environmental concerns in their operations to benefit society and biodiversity through Corporate Social Responsibility (CSR). This includes reducing polluting activities, addressing the well-being of local communities, treating employees and customers with respect, and so on.

DON'T MISS OUT

India was the first nation in the world to bring a Corporate Social Responsibility law in 2014 that mandated companies to spend 2 per cent of their average profits of the last three years on CSR activities.

Before we move on ...

- Land, labour, capital and entrepreneurship are factors of production that are used in a particular proportion to produce goods and services. These factors complement each other and are interconnected.
- Human capital is the knowledge, skills, experience, and ability of individuals that contribute to their ability to perform work and create economic value. It is influenced by education, training, health, use of technology, and social context that make people more productive in the workforce.
- The resources help in the production of goods and services that serve society and need to be preserved and utilised judiciously.

AP SCERT

→ **ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲಸದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು:** ಉದ್ಯೋಗದಾತರು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯುತವಾಗಿ ವೇತನ ಸಿಗುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

→ **ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ:** ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದೆ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಳಿಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಣ.

→ **ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳದ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಳು :** ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನುಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳು, ನ್ಯಾಯಯುತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಅತವಾ ವೇತನ ರಜೆಯಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

→ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಪೋರೇಟ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ (CSR) ಮೂಲಕ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ.

ತಪ್ಪದೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ

ಕಂಪನಿಗಳು ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಸರಾಸರಿ ಲಾಭದ ಶೇಕಡ 2ರಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು CSR ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಪೋರೇಟ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಾನೂನನ್ನು 2014ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ವಿಶ್ವದ ಮೊದಲ ದೇಶ ಭಾರತ.

ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಮೊದಲು ...

→ ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ, ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆಗಳು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ.

→ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳ ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ್ಯ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

→ ಇದು ಶಿಕ್ಷಣ, ತರಬೇತಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜನರನ್ನು ಕಾರ್ಯಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

→ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

AP SCERT

QUESTIONS, ACTIVITIES AND PROJECTS

1. What does the term demographic dividend refer to? ( )

   A) The benefit when a country has a large working age population

   B) The taxes collected from new entrepreneurs

   C) The profits earned by businesses in urban areas

   D) The financial aid given by the government to students.

2. What is the main aim of SWAYAM? ( )

   A) To provide free and accessible online courses to learners

   B) To conduct offline coaching classes for Grade 9 students

   C) To offer only vocational training in rural areas

   D) To replace schools and colleges completely.

3. How are the factors of production different from each other? What are the difficulties you faced in classifying the factors of production in the exercise given in-text?
4. How does human capital differ from physical capital?
5. How do you think technology is changing how people develop their skills and knowledge?
6. A skill is something you learn and practice to get better. It helps you do things well, like playing a sport, creative writing, solving math problems, cooking, or even communicating well with people. If you could learn one skill today, what would it be and why?
7. Do you think entrepreneurship is the driving force of production? Why or why not?
8. Can technology replace other factors like labour? Is this good or bad? Support your answer with the help of an example.
9. How do education and skill training affect human capital? Can they substitute for each other, or do they complement each other?
10. Imagine you want to start a business that produces steel water bottles. What kind of inputs are needed? How would you obtain them? Suppose one of the factors is missing; what happens to your business operations?

AP SCERT

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಲಾಭಾಂಶ ಎಂಬ ಪದವು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ? ( )

   ಎ) ಒಂದು ದೇಶವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಯಸ್ಸಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ.

   ಬಿ) ಹೊಸ ಉದ್ಯಮಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ತೆರಿಗೆಗಳು

   ಸಿ) ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಗಳಿಸಿದ ಲಾಭ

   ಡಿ) ಸರ್ಕಾರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು.

2. ಸ್ವಯಂ (SWAYAM) ನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಏನು? ( )

   ಎ) ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

   ಬಿ) 9ನೇ ತರತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆಫ್‌ಲೈನ್ ತರಬೇತಿ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು

   ಸಿ) ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.

   ಡಿ) ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು.

3. ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ? ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕಾರಕಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ನೀವು ಎದುರಿಸಿದ ತೊಂದರೆಗಳೇನು?

4. ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳವು ಭೌತಿಕ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ?

5. ಜನರು ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ?

6. ಕೌಶಲ್ಯ ಎಂದರೆ ನೀವು ಕಲಿಯುವ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಒಂದು ವಿಷಯ. ಇದು ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುವುದು, ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆ, ಗಣಿತದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು, ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಭಾವಿಸುವಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನೀವು ಒಂದು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಆಗ ಯಾವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ? ಏಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತೀರಿ?

7. ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕತೆ (ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ) ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಾ? ಏಕೆ? ಅಥವಾ ಏಕೆ ಅಲ್ಲ?

8. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಶ್ರಮದಂತಹ ಇತರ ಕಾರಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದೇ? ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಕೆಟ್ಟದ್ದೋ? ಉದಾಹರಣೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ.

9. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಮಾನವ ಬಂಡವಾಳದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ? ಅವು ಪರಸ್ಪರ ಬದಲಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೇ ಅಥವಾ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೇ?

10. ನೀವು ಸ್ಟೀಲ್ ವಾಟರ್ ಬಾಟಲ್‌ಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಯಾವ ರೀತಿ ಕಚ್ಚಾ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ? ನೀವು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ? ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾರ್ಯಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

AP SCERT

11. Interview an entrepreneur or founder to understand their motivation to start a business and the opportunities and challenges they saw. You can work in pairs to create a questionnaire to collect the information and share what you have learned in a report.

12. Think like an economist. Let's explore what happens when things change. If you were Ratna, what would you do in the following situations? Discuss with your classmates.

    I. Suppose the rent for your space suddenly doubles.
    - Will you raise the price of the food served to cover the costs?
    - Will you look for a cheaper location?
    - How does this affect your business?

    II. Imagine one of your helpers quits suddenly.
    - Can the remaining workers manage the same amount of work?
    - Will you need to offer a higher salary to attract a new worker?

    III. You receive a small loan to invest in better technology for your restaurant.
    - Will this increase the production or improve quality?
    - Will it help you reach more customers?

    IV. Suppose another restaurant opens in the neighbourhood.
    - How will you attract and keep your customers?
    - Will you improve your service, reduce prices, or offer something new?

    V. What government laws or rules should be changed to improve the ease of doing business?

AP SCERT

11. ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅವರ ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಕಂಡ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಎದುರಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉದ್ಯಮಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ವರದಿಯನ್ನು ನೀವು ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ನೀವು ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು.

12. ಒಬ್ಬ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಯೋಚಿಸಿ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬದಲಾದಾಗ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸೋಣ. ನೀವು ರತ್ನಾ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ನಿಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ.

I. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳದ ಬಾಡಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ.

- ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ನೀವು ಬಡಿಸುವ ಆಹಾರದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತೀರಾ?
- ನೀವು ಅಗ್ಗದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೀರಾ?
- ಇದು ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ?

II. ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

- ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೇ?
- ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆ?

III. ನಿಮ್ಮ ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗೆ ಉತ್ತಮ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡಲು ನೀವು ಸಣ್ಣ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ.

- ಇದು ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆಯೇ?
- ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ತಲುಪಲು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ?

IV. ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್ ತೆರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸೋಣ.

- ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತೀರಿ ಮತ್ತು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ?
- ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತೀರಾ, ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಾ ಅಥವಾ ಹೊಸದನ್ನು ನೀಡುತ್ತೀರಾ?

V. ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಯಾವ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳು ಅಥವಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು?

APSCERT

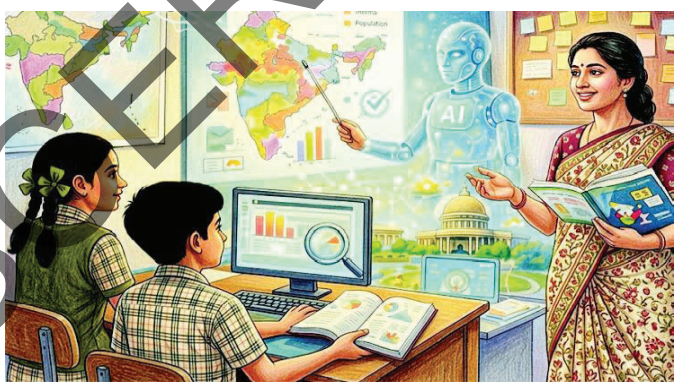
Integrating Artificial Intelligence(AI)

Q1C1S9

Learning Outcomes : The student will be able to

1. Identify basic AI terms like Artificial Intelligence, sensor, input, output, data, and algorithm while learning Social Science.
2. Understand how sensors collect information and change it into digital data.
3. Explore how data is sorted, grouped, and arranged to find patterns, like in machine learning.
4. Distinguish between human observation and computer detection using examples such as maps, census, and vote counting.

Digital maps, population charts, quick election results, and online government services are examples of how Artificial Intelligence (AI) supports the study and organisation of society. The skills needed to understand AI - such as observation, classification, comparison, and pattern recognition- are already developed through Social Science.

Understanding AI in Social Science helps students see how technology supports society while emphasising the importance of fairness, responsibility, and human judgment in using digital tools wisely.

Disclaimer : "The use of AI tools by students must be strictly under the direct guidance and supervision of teachers and parents / guardians".

AP SCERT

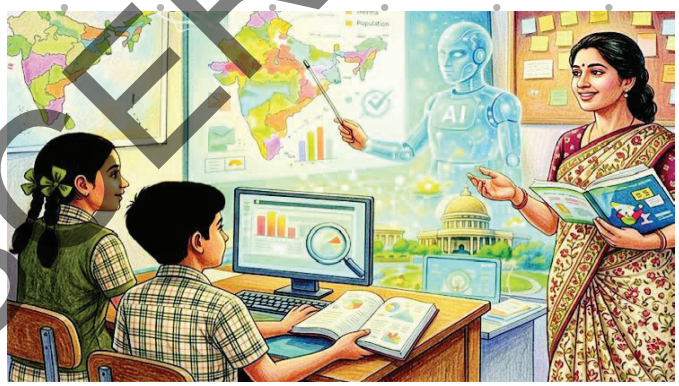
ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜನೆ

Y4V5U6

ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI), ಸೆನ್ಸರ್, ಇನ್‌ಪುಟ್, ಔಟ್‌ಪುಟ್, ಡೇಟಾ, ಅಲ್ಗಾರಿದಮ್ ನಂತಹ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರು.
2. ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಗಳು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಹೇಗೆ ಅದನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.
3. ಮೆಷಿನ್ ಲರ್ನಿಂಗ್‌ನಂತೆ ಡೇಟಾವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು, ಗ್ರೂಪ್‌ಗಳಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.
4. ಮಾನವ ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಕ್ಷೆಗಳು, ಜನಗಣತಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಮತ ಚಲಾವಣೆಯಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಡಿಜಿಟಲ್ ನಕ್ಷೆಗಳು, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI) ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪರಿಶೀಲನೆ, ವರ್ಗೀಕರಣ, ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಂತಹ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ AI ಅನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವಾಗ ನ್ಯಾಯ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾನವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಇರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಡಿಸ್‌ಕ್ಲೈಮರ್ : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು AI ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ತಂದೆತಾಯಿಗಳು/ಸಂರಕ್ಷಕರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

AP SCERT

Foundations of AI in Social Science Learning

Social Science develops skills such as observation, classification, comparison, and pattern recognition. These same skills are also used in Artificial Intelligence (AI), which helps machines study data from maps, numbers, images, and text to identify patterns and connections. Through activities like reading maps, arranging historical events, classifying resources, and analysing population data, students practise thinking skills that are essential for understanding AI systems. Machines perform similar tasks by collecting digital data, analysing it, and producing organised information. Thus, the skills learned in Social Science form the foundation for understanding AI and digital technologies

AI and Social Science

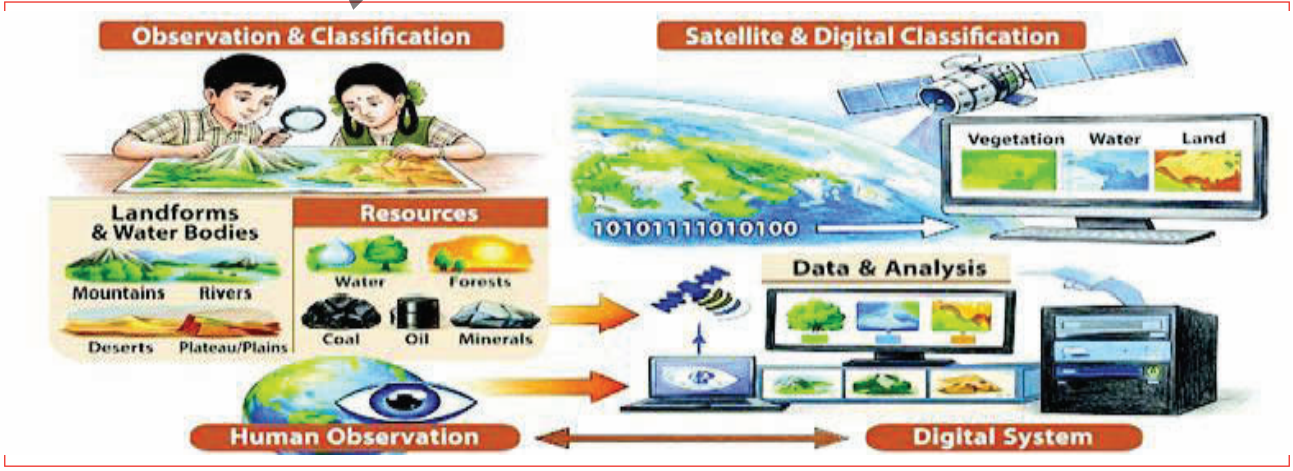
Artificial Intelligence (AI) lets machines do tasks that need analysis, classification, comparison, and decision-making. Using satellites, sensors, databases, and software, machines collect information about land, people, and activities, turn it into data, find patterns, and give useful results like maps, reports, predictions, and digital services.

The same skills we learn in Social Studies reading maps, studying history, understanding government, and analysing the economy are also used by AI.

Guidance : This section should be introduced through discussion so that students can participate and share ideas, rather than just listening to explanations. Encourage them to use examples from Social Studies, maps, classroom activities, and daily life. First, help students notice important skills like observing society, reading maps, comparing events, arranging information in order, and grouping data. Explain that these skills from History, Geography, Civics, and Economics like understanding events, finding patterns, and reasoning also form the basis for learning about Artificial Intelligence (AI).

AP SCERT

Example 1: Observation and Classification

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ AI ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲನೆ, ವರ್ಗೀಕರಣ, ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಂತಹ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. AI ಮೂಲಕ ಯಂತ್ರಗಳು, ನಕ್ಷೆಗಳು, ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯಂತಹ ಡೇಟಾವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಮಾದರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಲೋಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಯಂತ್ರಗಳು ಸಹ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬುನಾದಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

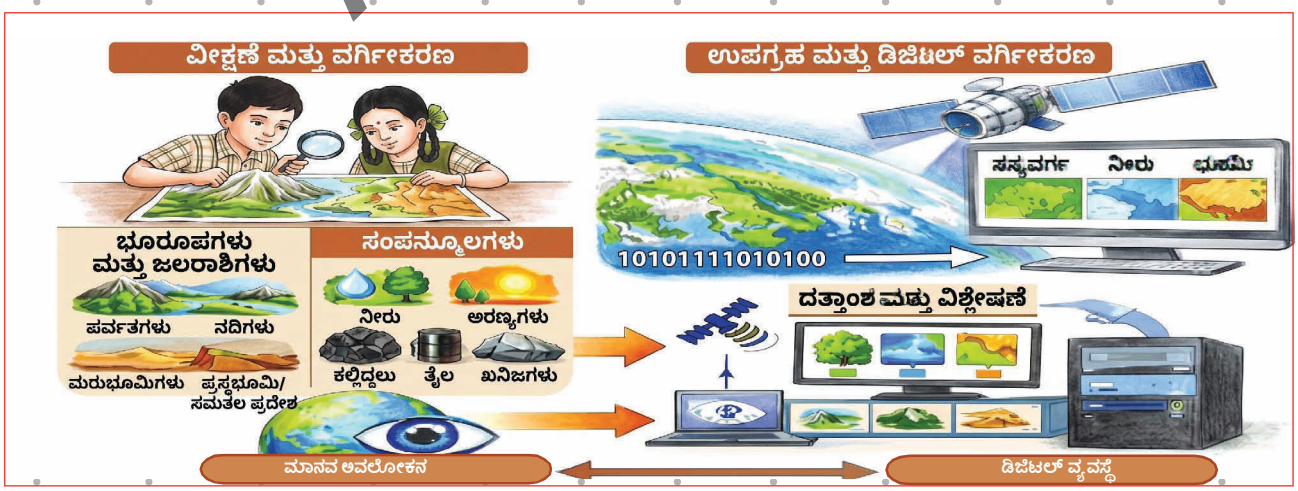
ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು, ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು, ಹೋಲಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅವು ಉಪಗ್ರಹಗಳು, ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯ ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಜನರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಡೇಟಾ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಕ್ಷೆಗಳು, ಮಾದರಿಗಳು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸೇವೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹ AI ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಗಾಹನೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ: ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಕೇವಲ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ನಕ್ಷೆಗಳು, ತರಗತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಮಾಜವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು, ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಸಮೂಹವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಮನಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ. ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಪೌರನೀತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಂದ ಈ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು – ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದು – ಇವು ಸಹ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI) ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿಯಲು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕದ ಆಧಾರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ.

ಉದಾಹರಣೆ 1: ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣ

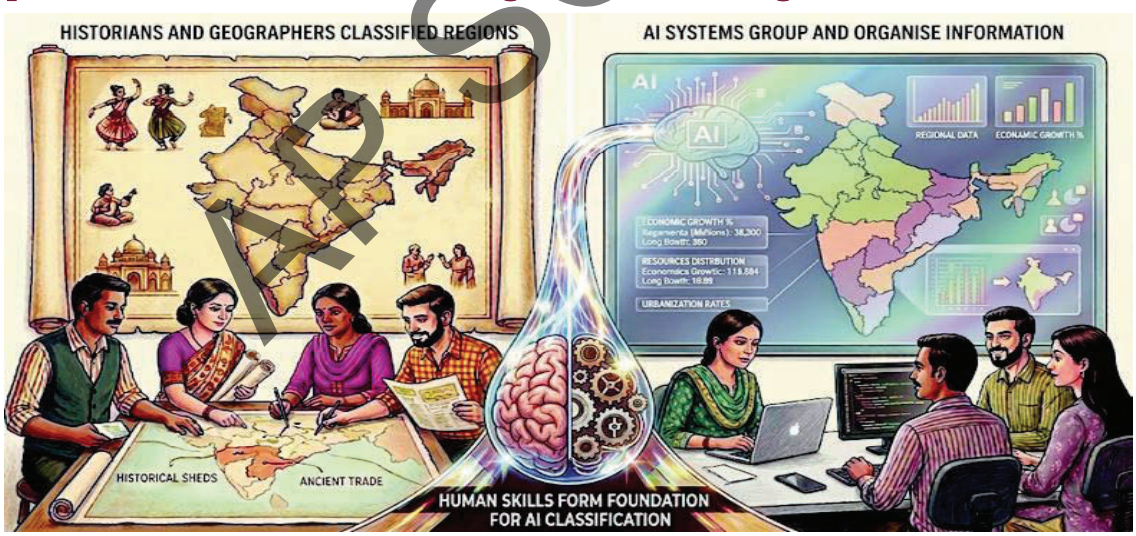
AP SCERT

We observe natural resources like land, water, forests, and minerals, and classify them into groups such as renewable and non-renewable. This helps us use and conserve them properly. Similarly, Artificial Intelligence collects data about resources using satellites and sensors. It converts this into digital data and analyses it using algorithms and machine learning. AI then classifies resources into categories like water, land, and vegetation. Thus, just as we classify natural resources for better understanding, AI systems also organise data using pattern recognition to manage and protect resources efficiently.

Thinking with AI :	How can Artificial Intelligence help in protecting forests when their area is decreasing? Scan the QR code for more information
Key Words:	**Sensor:** A device that detects physical features like light, colour, and surface patterns of Earth. **Input:** Information collected by the sensor about land, water, and vegetation. **Digital Data:** Information converted into numbers and codes so a computer can process it.

A.P. SCERT

Example 2: Classification and Reorganisation of Regions

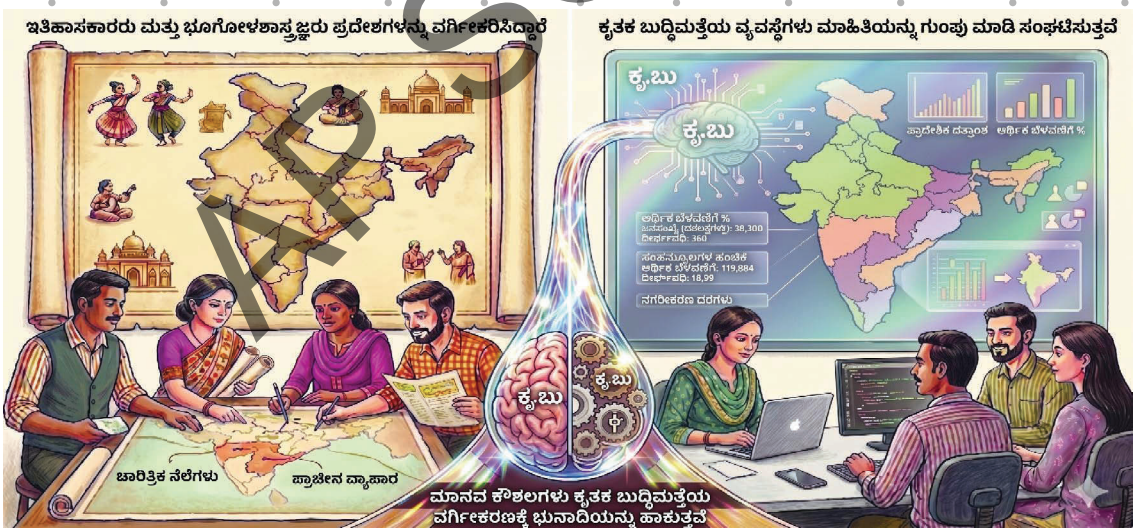
India's states were reorganised based on common features like language, culture, and administrative needs, which is called classification. Similarly, a computer or digital map uses data like population, language codes, and boundaries to find patterns and group areas into regions. Thus, just as humans classify regions to organise the country, machines use pattern recognition to organise data in digital maps.

ನಾವು ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅರಣ್ಯಗಳು, ಖನಿಜಗಳಂತಹ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದವು ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI) ಉಪಗ್ರಹಗಳು ಮತ್ತು ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಡೇಟಾವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಅಲ್ಗಾರಿದಮ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಮೆಷಿನ್ ಲರ್ನಿಂಗ್ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ AI ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನೀರು, ಭೂಮಿ, ಸಸ್ಯವರ್ಗ ಇತ್ಯಾದಿ ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ, ನಾವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದಂತೆಯೇ, AI ಸಹ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಡೇಟಾವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತದೆ.

AI ಜೊತೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು:	ಅರಣ್ಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ (AI) ಹೇಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ? ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ QR ಕೋಡನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ.
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು :	**ಸೆನ್ಸಾರ್** : ಕಾಂತಿ, ಬಣ್ಣ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಮಾದರಿಗಳಂತಹ ಭೌತಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಾಧನ. **ಇನ್‌ಪುಟ್**: ಭೂಮಿ, ನೀರು ಮತ್ತು ಸಸ್ಯವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸೆನ್ಸಾರ್ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ. **ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾ:** ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಪ್ರಾಸೆಸ್ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ.

AP SCERT

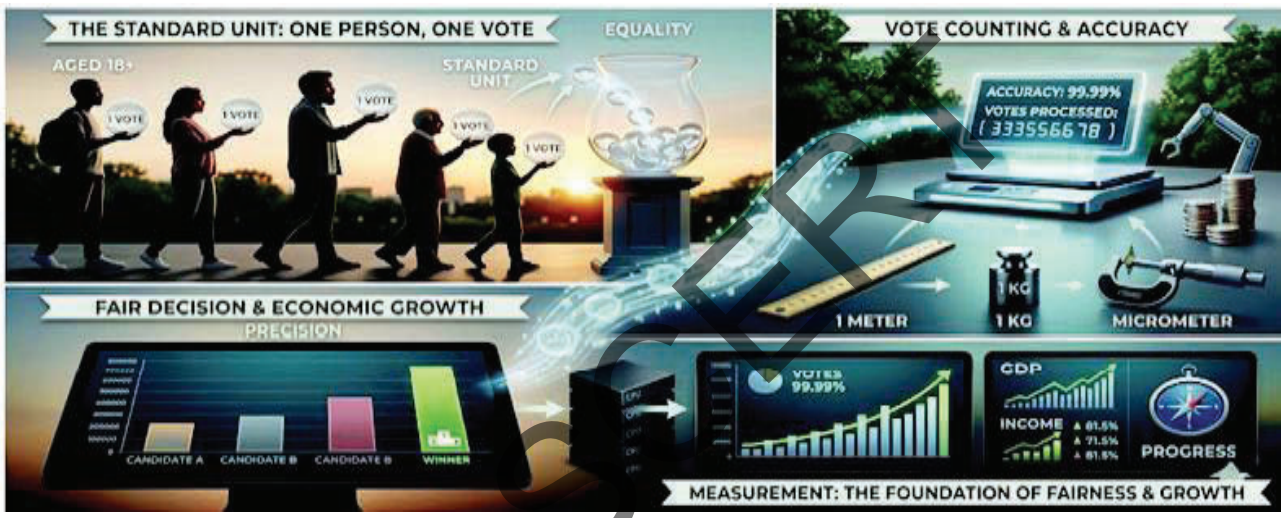
ಉದಾಹರಣೆ 2: ಪ್ರದೇಶಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ.

ಭಾರತ ದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಗತ್ಯಗಳಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪುನರ್ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಥವಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ನಕ್ಷೆಯು ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳು, ಮೇರೆಗಳಂತಹ ಡೇಟಾವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮನುಷ್ಯರು ದೇಶವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವಂತೆಯೇ, ಯಂತ್ರಗಳು ಸಹ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಡಿಜಿಟಲ್ ಮ್ಯಾಪ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಡೇಟಾವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತವೆ.

Thinking with AI :	How does a computer use data like language, population, and boundaries to group areas into regions? Scan the QR code for more information
Key Words:	**Observation :** Noticing similarities or differences in people, places, or things. **Pattern recognition:** Finding similar trends or features in information or data. **Digital map:** A computer-based map that organises information about places.

Example 3: Counting Votes and Measuring Representation

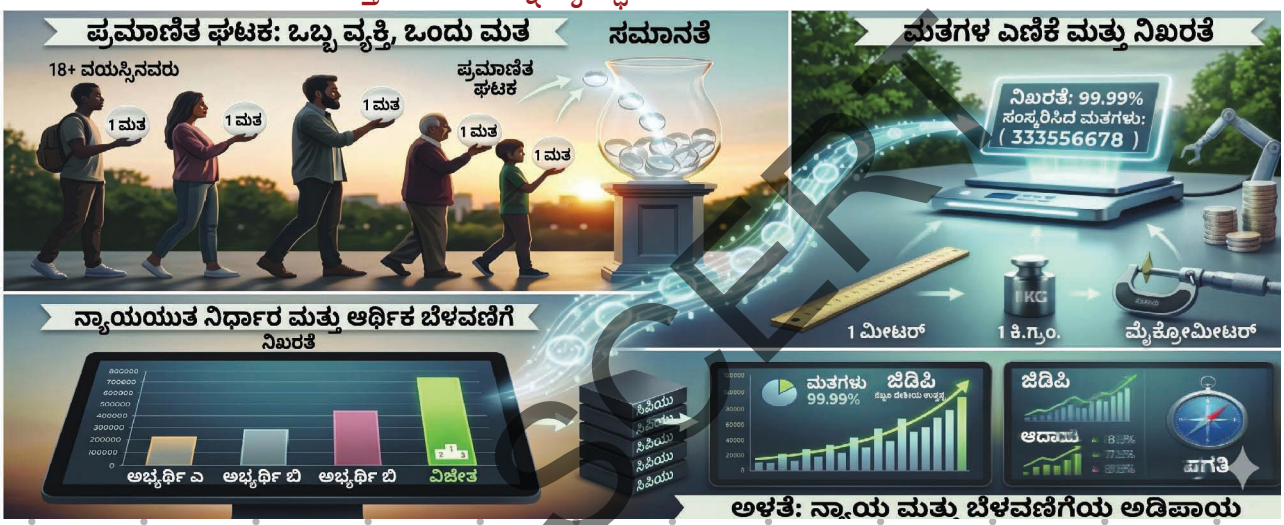
In elections, each vote has equal value and is counted carefully to ensure fairness and accuracy. Similarly, electronic voting machines use Artificial Intelligence to record button presses, convert votes into digital data, and calculate results precisely. Thus, just as measurement ensures accuracy in science, careful vote counting ensures fairness in the electoral system.

Thinking with AI :	When a voter presses a button on an Electronic Voting Machine (EVM), what steps take place between the vote being cast and the final result being declared? Describe the process from recording the vote to announcing the winner. Scan the QR code for more information
Key Words:	**Digital Data:** Information converted into numbers that computers can store, process, and analyse. **Numerical Information:** Data represented in the form of numbers that machines use for counting, calculation, and analysis.

APSCERT

AI ಜೊತೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು :	ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭಾಷೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಮೇರೆಗಳಂತಹ ಡೇಟಾವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಹೇಗೆ ವಿಭಜಿಸುತ್ತದೆ? ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ QR ಕೋಡನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ.
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು :	**ಪರಿಶೀಲನೆ:** ಜನರು, ಸ್ಥಳಗಳು ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಅಥವಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು. **ನಮೂನೆ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ:** ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಡೇಟಾದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಅಥವಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. **ಡಿಜಿಟಲ್ ಮ್ಯಾಪ್:** ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತೋರಿಸುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ನಕ್ಷೆ.

ಉದಾಹರಣೆ 3: ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವುದು.

ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಮತಕ್ಕೂ ಸಮಾನ ಮೌಲ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯ, ನಿಖರತೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಎಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ವೋಟಿಂಗ್ ಯಂತ್ರಗಳು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು (AI) ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬಟನ್ ಒತ್ತಿದ ವಿವರವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ, ಮತಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಎಣಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಪನವು ನಿಖರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವಂತೆಯೇ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮತ ಎಣಿಕೆಯು ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

AI ಜೊತೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು :	ಒಬ್ಬ ಮತದಾರನು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ವೋಟಿಂಗ್ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ (EVM) ಬಟನ್ ಒತ್ತಿದಾಗ, ಮತ ದಾಖಲಾಗುವ ಸಮಯದಿಂದ ಅಂತಿಮ ಫಲಿತಾಂಶ ಘೋಷಣೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಹಂತಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ? ಮತವನ್ನು ನೊಂದಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಫಲಿತಾಂಶ ಘೋಷಿಸುವವರೆಗಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ QR ಕೋಡನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ.
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು :	**ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾ:** ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಲಾದ ಮಾಹಿತಿ. **ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಮಾಹಿತಿ:** ಯಂತ್ರಗಳು ಎಣಿಸಲು, ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಡೇಟಾ

APSCERT

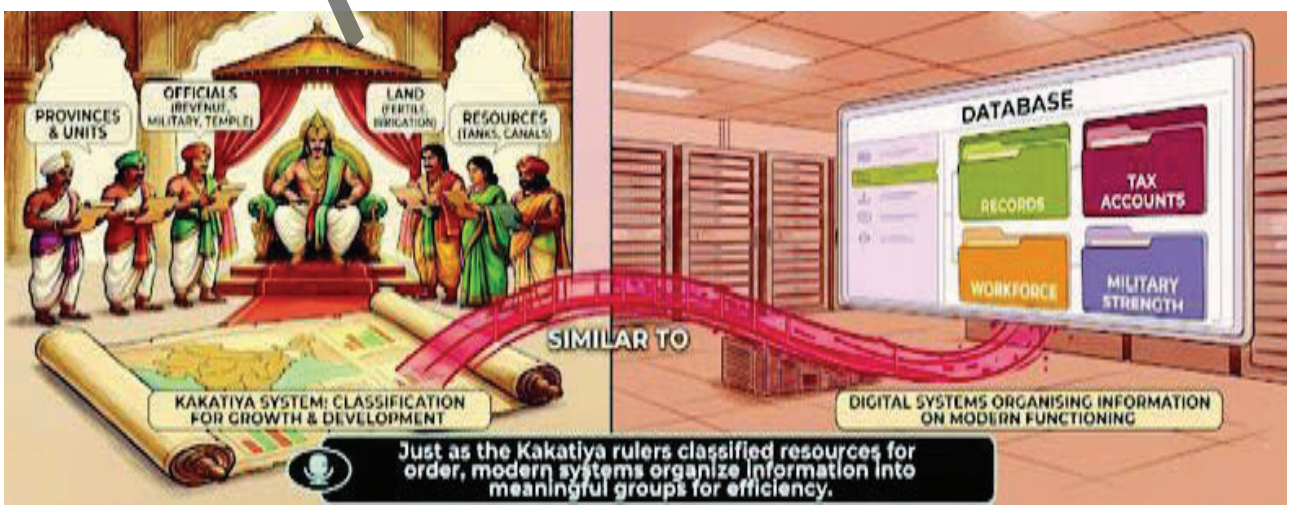
Example 4: Detecting Control and Influence

In economic activities, factors like land, labour, capital, and enterprise contribute to production, though their roles are not always directly visible and are understood through results like output and profit. Similarly, Artificial Intelligence analyses data such as costs, inputs, and production levels to find patterns and show how each factor influences results. Thus, both economics and AI help us understand hidden contributions through their effects.

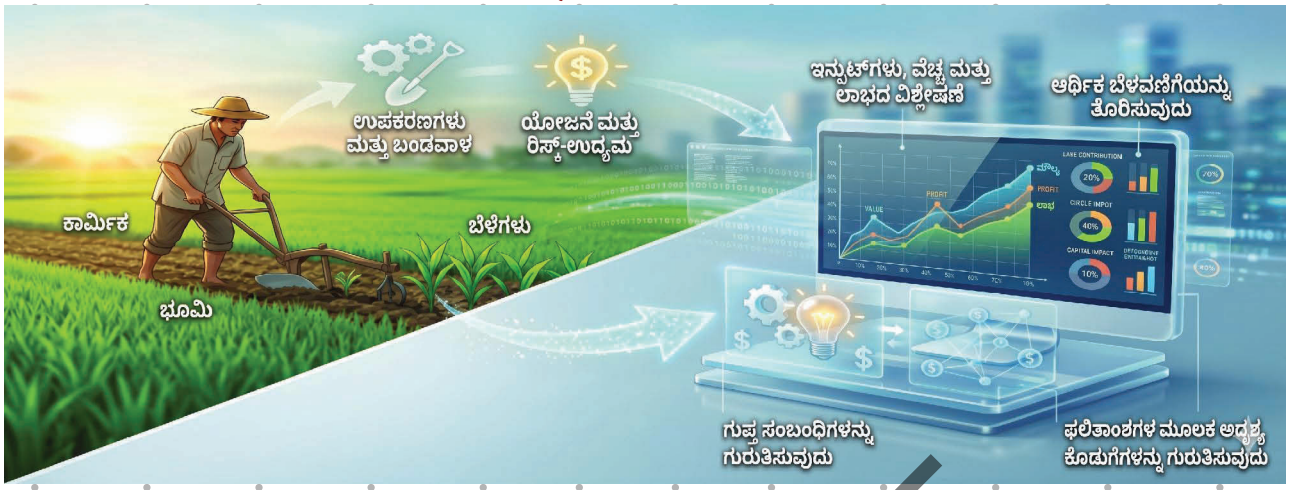
Thinking with AI :	If a computer cannot see land, labour, or capital directly, it uses to analyse data on inputs and outputs, find patterns, and present their contributions through charts and reports. Scan the QR code for more information
Key Words:	**AI Systems:** Computer systems that use Artificial Intelligence to analyse data, recognise patterns, and make decisions or predictions automatically.

Example 5: Classification of Administration and Resources

AP SCERT

ಉದಾಹರಣೆ 4: ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು

ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ, ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದೆ ಇರಬಹುದು; ಅವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಲಾಭದಂತಹ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು (AI) ಬಿಜಿನೆಸ್, inputs ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಮಟ್ಟಗಳಂತಹ ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಶವು ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು AI ಎರಡೂ ಈ ಅದೃಶ್ಯ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತವೆ.

AI ಜೊತೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು :	ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳದಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅದು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ (AI) ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್‌ಪುಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಔಟ್‌ಪುಟ್‌ಗಳ ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು, ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳು ಹಾಗೂ ವರದಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ QR ಕೋಡನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ.
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು :	**AI ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು:** ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಅಥವಾ ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧಾರಿತ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು.

ಉದಾಹರಣೆ 5: ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ:

AP SCERT

Artificial Intelligence (AI) helps students learn about the Kakatiya Kingdom in a simple and clear way by organising information into categories. Just as the Kakatiya rulers divided their kingdom into regions, assigned duties to officials, and classified land based on fertility and irrigation, AI also arranges information under headings like rulers, administration, land, and resources. It uses charts, maps, and visuals to make learning easy and interesting. AI also connects different ideas like agriculture, trade, and governance. Thus, like the Kakatiya system, AI uses classification and patterns to organise information and make learning easy and effective.

Thinking with AI :	A computer system uses programmed steps and AI to analyse data on land, irrigation, and administration, and then classify and store it into organised categories for easy understanding. Scan the QR code for more information
Key Words:	**Data Classification:** The process of organising data into categories so that it can be easily stored, accessed, and analysed by computer systems.

Guidence: When teaching examples, first focus on the textbook concepts through discussion, activities, or simple demonstrations like map work, timelines, charts, role-play, or classifying resources. Make sure students understand the social science ideas such as observing society, classifying regions, organising administration, understanding colonial impact, elections, factors of production, or governance before introducing AI applications. Use classroom activities with maps, tables, case studies, and historical examples first. Encourage students to describe in their own words how human processes like observing, comparing, classifying, and organising information are similar to how machines handle data

Exploring with AI

Understanding AI in Social Science Learning

Artificial Intelligence enables computers to analyse information, recognise patterns, and present explanations in simple language. In Social Studies learning, AI can help in understanding maps, timelines, historical events, government systems, and economic activities. It can generate practice questions, summaries, and simple explanations related to the lessons of Class 8 Social Studies. However, AI does not replace teachers, classroom discussion, map work, or textbooks.

The textbook remains the primary and reliable source of Social Studies knowledge. AI serves only as a supportive learning assistant.

AP SCERT

ಕಾಕತೀಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರಳ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು (AI) ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಸಂಘಟಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಕತೀಯ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿ, ಫಲವತ್ತತೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದಂತೆ, AI ಸಹ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಆಳ್ವಿಕೆ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಂತಹ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿಸಲು ಇದು ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳು, ನಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತದೆ. AI ವ್ಯವಸಾಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದಂತಹ ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಹ ಸೇರಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಕಾಕತೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತೆಯೇ, AI ಕೂಡ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

AI ಜೊತೆಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು :	ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಮಾಡಿದ ಹಂತಗಳು ಮತ್ತು AI ಅನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಭೂಮಿ, ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಕುರಿತು ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ QR ಕೋಡ್ ಅನ್ನು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿ.
ಮುಖ್ಯ ಪದಗಳು :	**ಡೇಟಾ ವರ್ಗೀಕರಣ:–** ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು, ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಡೇಟಾವನ್ನು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ: ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಮೊದಲು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಮ್ಯಾಪ್‌ವರ್ಕ್, ಟೈಮ್ ಲೈನ್, ಚಾರ್ಟ್, ರೋಲ್–ಪ್ಲೇ ಅಥವಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ವರ್ಗೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು – ಸಮಾಜ, ಪ್ರದೇಶಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಆಡಳಿತ, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮ, ಚುನಾವಣೆಗಳು, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಶಗಳು – ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆ ನಂತರವೇ AI ವಿನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ. ಮೊದಲು ನಕ್ಷೆಗಳು, ಪಟ್ಟಿಗಳು, ಕೇಸ್ ಸ್ಟಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತರಗತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು, ಹೋಲಿಸುವುದು, ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಮಾನವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳು ಡೇಟಾವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಹೋಲುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ.

AI ಜೊತೆ ಅನ್ವೇಷಣೆ

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು (AI) ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು, ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆಗಳು, ಕಾಲಪಟ್ಟಿಗಳು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳು, ಸರ್ಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು AI ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು 8ನೇ ತರಗತಿಯ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪಾಠಗಳಿಗೆ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಸಾರಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಸರಳ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು, ತರಗತಿ ಚರ್ಚೆಗಳು, ನಕ್ಷೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ AI ಪರ್ಯಾಯವಲ್ಲ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. AI ಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ADSCERT

Accessing AI for Social Science Learning

AI tools may be accessed through school computer laboratories under teacher guidance or through digital devices at home under parental supervision. AI must always be used responsibly and strictly for educational purposes related to History, Geography, Civics, and Economics.

Safe and Responsible Use of AI

While using AI tools, personal information such as name, address, school details, or passwords must never be shared. AI responses must not be copied directly without understanding. All information generated by AI must be verified with the Social Studies textbook. AI must not be used during examinations.

Responsible use of AI strengthens discipline, honesty, and critical thinking in Social Science.

The results of AI can be used in Tool 1 and Tool 3 of the assessment book. All responses generated by AI must be verified with the Social Studies textbook before final understanding or submission.

Writing Effective Prompts in Social Science

A prompt is the instruction or question given to an AI tool.

A good Social Studies prompt should include :

- Class level (Class 8)
- Lesson name
- Clear topic or concept
- Request for simple or step-by-step explanation if needed

Example Prompt : "I am a Class 8 student. Please explain the causes of the reorganisation of Indian states in simple language with one example."

Types of Prompts in Social Science Learning

1. **Concept Understanding Prompt:** This type of prompt is used to understand a Social Studies concept clearly in simple language.

   Example: "I am a Class 8 student. Please explain the meaning of natural resources and their importance in simple language with one example.".

AP SCERT

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ AI ಅನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು (AI) ಡೇಟಾವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು, ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮತ್ತು ಸರಳವಾದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾಷೆಗಳು, ಇತಿಹಾಸ, ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಥವಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಜ್ಞಾನದ ಮುಖ್ಯ ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ.

AI ಯ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಬಳಕೆ

AI ಅನ್ನು 'ಶಾಲಾ' ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. AI ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಾಪಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಉತ್ತರವನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ AI ಅನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಡಿ.

AI ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

AI ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು Assessment ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಟೂಲ್–1 ಮತ್ತು ಟೂಲ್–3 ರಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. AI ನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಸಲ್ಲಿಕೆಗೆ ಮೊದಲು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು.

ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್ ಎಂದರೆ AI ಸಾಧನಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಸೂಚನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವು ಇರಬೇಕು:

- ತರಗತಿಯ ಮಟ್ಟ (8ನೇ ತರಗತಿ)
- ಪಾಠದ ಹೆಸರು
- ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಂಶ ಅಥವಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ
- ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಸರಳವಾದ ಅಥವಾ ಹಂತಹಂತದ ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ವಿನಂತಿಸಿ.

ಉದಾಹರಣೆ ಪ್ರಶ್ನೆ: "ನಾನು 8ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನಃವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ."

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್‌ಗಳ (ಪ್ರಚೋದನೆ) ವಿಧಗಳು

1. **ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್ :** ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್ ಅನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

   ಉದಾಹರಣೆ: "ನಾನು 8ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ."

AP SCERT

2. **Comparison or Analytical Prompt :** This type of prompt is used to compare two events, systems, or ideas or to analyse their differences and similarities. **Example:** "I am a Class 8 student. Please explain the difference between colonial rule and independent rule in India with two points." This type of prompt is used to apply Social Studies knowledge to an activity or real-life situation.
3. **Prompt :** Social science is used to apply what is learned to real-life situations. **Example:** "I am a Class 8 student. Help me to prepare a simple timeline of the major events in the rise of the Marathas and explain their importance."

Can AI Make Mistakes?

AI systems are useful, but they are not always correct. AI cannot understand history, society, or human values like people do. It depends fully on the information (data) given to it. If the data about historical events, maps, or government systems is incomplete or incorrect, the AI may give wrong or misleading answers. Sometimes AI may produce responses that sound correct but are not accurate.

Therefore, all AI-generated information in Social Science must be carefully checked with the textbook and teacher guidance. AI can support learning, but it cannot replace textbooks, map work, discussion, or critical thinking

Myth	Fact
AI is useful only in science subjects.	AI can also be used in Social Science to study maps, population, and history.
AI is "magic" that knows the future of the economy	AI identifies hidden relationships in datasets (like inputs vs. profit) to show us what might happen based on numbers.

AP SCERT

Do You Know?

"Digital arrest" is an online scam where criminals pretend to be police or government officials and threaten people through phone or video calls. For more information ask AI about this topic.

Guidance:

Before allowing any AI-based activity, learners should first read the relevant Social Studies lesson thoroughly. Show students how to write clear, subject-based prompts by including the class level, lesson name, and topic. Monitor how students use AI tools and ensure that all responses are verified with the Social Science textbook. Make it clear that AI-generated answers must not be copied directly without understanding. Encourage responsible digital behaviour and academic honesty. AI should be used only to improve understanding of History, Geography, Civics, and Economics, and not to complete work mechanically.

2. **ಹೋಲಿಕೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್:** ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್‌ನ್ನು ಎರಡು ಘಟನೆಗಳು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಅಥವಾ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಹಾಗೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: "ನಾನು 8ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ದಯವಿಟ್ಟು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತದ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಎರಡು ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ". ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಅಥವಾ ನಿಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ.
3. **ಅನ್ವಯಾತ್ಮಕ:** ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ: "ನಾನು 8ನೇ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಮರಾಠರ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳ ಸರಳವಾದ ಕಾಲಪಟ್ಟಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ".

AI ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆಯೇ?

AI ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದೇ, ಆದರೆ ಅವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಿಯಾದವು ಅಲ್ಲ. ಮಾನವರಂತೆ ಇತಿಹಾಸ, ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ಮಾನವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು AI ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ತನಗೆ ನೀಡಲಾದ ಮಾಹಿತಿ ಮೇಲೆ (ಡೇಟಾ) ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧಾರಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳು, ನಕ್ಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಡೇಟಾ ಅಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದರೆ, AI ತಪ್ಪಾದ ಅಥವಾ ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ AI ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವು ನಿಖರವಾಗಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ AI ನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. AI ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲದು, ಆದರೆ ಇದು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ನಕ್ಷೆ ಕೆಲಸ, ಚರ್ಚೆ ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಭರ್ತಿ ಮಾಡಲಾರದು.

ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ	ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯ
AI ಕೇವಲ ಸೈನ್ಸ್ ಸಬ್ಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.	AI ಅನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷೆಗಳು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಹ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು.
AI ಎಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವ ಒಂದು "ಮಾಯಾಜಾಲ".	AI ಡೇಟಾಬೇಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ 'ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು' ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. (ಉದಾ: ಹೂಡಿಕೆ vs ಲಾಭ), ಗಣಿತಾಂಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಏನಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ?

'ಡಿಜಿಟಲ್ ಅರೆಸ್ಟ್' ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮೋಸ; ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಗಳು ಪೊಲೀಸ್ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಂತೆ ನಟಿಸಿ ಫೋನ್ ಅಥವಾ ವಿಡಿಯೋ ಕರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಬೆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ AI ಅನ್ನು ಕೇಳಿ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ:

ಯಾವುದೇ AI–ಆಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಮತಿಸುವ ಮೊದಲು ಹಾಗೂ ಕಲಿಯುವ ಮೊದಲು ಸಂಬಂಧಿತ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪಾಠವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಬೇಕು. ತರಗತಿಯ ಮಟ್ಟ, ಪಾಠದ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ, ವಿಷಯ–ಆಧಾರಿತ ಪ್ರಾಂಪ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು AI ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. AI ರೂಪಿಸಿದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ನಕಲಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ. ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಡಿಜಿಟಲ್ ನಡುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ. ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪೌರನೀತಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮಾತ್ರ AI ಅನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಅಲ್ಲ.

AP SCERT

Chapter-wise AI-Supported Exploration

Tasks for Students to Explore with AI (Social Science – Semester 1)

Chapter	Foundational Level	Analytical Level	Creative Level
Chapter 1: India and the world: Land and the people (Natural Resources and their use)	• Identify major landforms and natural resources. • Define renewable and non-renewable resources.	• Compare different types of resources. • Analyse how land and resources affect human life.	• Prepare digital map showing landforms and resources. • Compare human resource use with computer-based resource mapping.
Chapter 2 :Reshaping India`s Political map	• List Indian states and languages. • Define reorganisation of states.	• Compare political maps before and after reorganisation. • Analyse reason for linguistic states.	• Create a timeline of state formation. • Compare human grouping of regions with computer based classific ation. weather detection.
Chapter 3 : The Rise of the Marathas	• Identify Shivaji and major forts. • List featurs of Maratha administration.	• Compare miliatary and revenue systems. • Analyse the role of forts in defence.	• Design a chart of different types of fort. • Compare historical administration with digital data organisation.
Chapter 4 : The Colonial Era in India	• List major colonial policies. • Identify effects of British rule.	• Compare Indian economy before and after colonial rule. • Analyse Impact on farmers and industries.	• Prepare a flowchart ofcolonial exploitation. • Compare historical impact study with digital data analysis.
Chapter 5: The Kakatiya kingdom	• Identify major Kakatiya rulers. • List important features of administration.	• Compare fort admini stration and irrigation systems. • Analyse cultural and economic development.	• Prepare a timeline of Kakatiya rulers. • Compare historical administration with digital record systems.
Chapter 6 : Universal Freanchise and India`s Electoral system. chart of the election	• Define Universal adult • List stages of elections.	• Compare voting rights franchise. process. • Analyse importance of free and fair elections.	• Create a digital before and after Independence. • Compar human voting with electronic data processiong.

AP SCERT

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ AI ಆಧಾರಿತ ಅನ್ವೇಷಣೆ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು AI ಯೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವೇಷಿಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು (ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ – ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ 1)

ಅಧ್ಯಾಯ	ಬುನಾದಿಯ ಮಟ್ಟ (Foundational)	ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮಟ್ಟ (Analytical)	ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಮಟ್ಟ (Creative)
ಅಧ್ಯಾಯ 1: ಭಾರತ ದೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚ: ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಜನರು (ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗ).	• ಪ್ರಮುಖ ಭೂಸ್ವರೂಪಗಳು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. • ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು.	• ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. • ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.	• ಭೂಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಡಿಜಿಟಲ್ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. • ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ರಿಸೋರ್ಸ್ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.
ಅಧ್ಯಾಯ 2 : ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪುನಃ ರೂಪಿಸುವುದು.	• ಭಾರತೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು. • ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು	• ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರದ ರಾಜಕೀಯ ನಕ್ಷೆಯ ಹೋಲಿಕೆ. • ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.	• ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆಯ ಪ್ರಮುಖತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಟೈಮ್‌ಲೈನ್ ರೂಪಿಸುವುದು. • ಪ್ರದೇಶಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ವರ್ಗೀಕರಣದ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೋಲಿಕೆ
ಅಧ್ಯಾಯ 3: ಮರಾಠರ ಉದಯ.	• ಶಿವಾಜಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. • ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮರಾಠರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.	• ಸೈನಿಕ ಮತ್ತು ಆದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದು • ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.	• ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೋಟೆಗಳ ಚಾರ್ಟ್ ಅನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು. • ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.
ಅಧ್ಯಾಯ 4: ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಕಾಲ.	• ಪ್ರಮುಖ ವಸಾಹತು ನೀತಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. • ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.	• ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರದ ಭಾರತೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. • ರೈತರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.	• ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಫ್ಲೋಚಾರ್ಟ್ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. • ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಡೇಟಾ ಅನಾಲಿಸಿಸ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.
ಅಧ್ಯಾಯ 5: ಶಾತವಾಹನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	• ಪ್ರಮುಖ ಕಾಕತೀಯ ಅರಸರನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. • ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.	• ಕೋಟೆಗಳ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೋಲಿಕೆ. • ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ.	• ಕಾಕತೀಯ ರಾಜರ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. • ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಸಿಸ್ಟಮ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.
ಅಧ್ಯಾಯ 6: ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.	• ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು. • ಚುನಾವಣೆಯ ಹಂತಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.	• ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ನಂತರದ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. • ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.	• ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಚಾರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವುದು. • ಮಾನವ ಮತದಾನದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಡೇಟಾ ಪ್ರೊಸೆಸಿಂಗ್ ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.

APSCERT

Chapter 7 : The Parliamentary System **Legislature and Executive**	• Identify Parts of Parliament. • List functions of Legislature and executive.	• Compare Lok sabha and Rajya sabha. • Analyse the relationship between Legislature and executive.	• Prepare a organisational chart of government. • Compare human governance structure with digital information systems.
Chpater 8: Factors of Production	• Define land, labour, capital, and enterprise. • Give examples of each factor.	• Compare differnt factors of production. • Analyse their role in economic activities. with other periods.	• Prepare aa concpet map of production factors. • Compare human production planning with computer based planning.

Students may undertake small community-oriented projects under teacher or parental guidance to apply Social Studies learning in real-life situations. Activities such as preparing simple village or ward maps, collecting information about local resources, making timelines of local history, observing election processes, or studying occupations in the neighbourhood help in strengthening understanding and social responsibility.

Guidance: During the concluding discussion, guide learners to reflect on how the eight lessons together develop core social science abilities. Help them express how observation of society, reading and interpreting maps, comparing historical events, classifying resources and institutions, and understanding systems of governance are essential both in Social Studies learning and in intelligent digital systems. Encourage small, supervised community-based activities that apply textbook knowledge to everyday life. Reinforce disciplined thinking, ethical use of technology, and careful verification of information from reliable sources. The focus should remain on strengthening historical, geographical, political, and economic understanding while responsibly exploring technological applications.

Conclusion: The eight lessons of this semester develop essential social science skills such as observing society, reading and interpreting maps, classifying regions and resources, comparing historical events, and understanding systems of governance and production. These same skills form the foundation for how digital and intelligent systems organise information and identify patterns.

Social Studies learning prepares students to understand how data about people, land, government, and economy can be collected, analysed, and presented using modern technology. With careful study of the textbook, responsible use of digital tools, and thoughtful discussion, social knowledge becomes meaningful and useful for understanding the past, interpreting the present, and acting responsibly in society.

AP SCERT

ಅಧ್ಯಾಯ 7: **ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** **ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗ.**	• ಸಂಸತ್ತಿನ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. • ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು.	• ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು. • ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.	• ಸರಕಾರದ ರಚನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ, ತಿಳಿಸುವ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನಲ್ ಚಾರ್ಟ್ ಅನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. • ಮಾನವ ಆಡಳಿತ ರಚನೆಯನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದು.
ಅಧ್ಯಾಯ 8: **ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಶಗಳು**	• ಭೂಮಿ, ಶ್ರಮ, ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು. • ಪ್ರತಿ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.	• ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದು. • ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.	• ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಕಾನ್ಸೆಪ್ಟ್ ಮ್ಯಾಪ್ ಅನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು. • ಮಾನವ ಉತ್ಪಾದನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಡೇಟಾ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸುವುದು.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ನಿಜ ಜೀವನದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಥವಾ ಪೋಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್‌ನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾಧಾರಣ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ವಾರ್ಡ್ ನಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅವಗಾಹನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ: ಮುಕ್ತಾಯದ ಚರ್ಚೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, 'ಎಂಟು ಪಾಠಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ' ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಡಿಜಿಟಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು, ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಓದುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಸಮುದಾಯ ಆಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಬದ್ಧ ಯೋಜನೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ನೈತಿಕ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಅನ್ವಯಗಳನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಭೌಗೋಳಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು.

ಮುಕ್ತಾಯ: ಈ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ನ ಎಂಟು ಪಾಠಗಳು ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು, ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಓದುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು, ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದು, ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಡಿಜಿಟಲ್ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಘಟಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತವೆ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಜನರು, ಭೂಮಿ, ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು, ಡಿಜಿಟಲ್ ಪರಿಕರಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನಶೀಲ ಚರ್ಚೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜ್ಞಾನ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗತಕಾಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

APSCERT

GLOSSERY

Alienated: Made to feel separated, unwanted, or no longer a part of something.

Apparatus: The complete structure of institutions and processes organized for a specific purpose, such as conducting elections.

Assent: Formal approval or agreement, especially by the President for a bill to become law.

Ballads: Song-like poems that tell a story, often passed down orally.

Ballot paper: A sheet of paper listing the candidates or parties that voters mark to indicate their choice in an election.

Barbaric: Extremely cruel or brutal; lacking civilization or culture.

Bibliophile: A person who loves and collects books.

Bureaucrats: Government officials who are not elected but help run departments and carry out laws and policies.

Cognitive development: How a child's brain grows and develops as they learn to think, understand, and solve problems.

Confederacy: A group of leaders or states that join together for a common cause.

Consortium: A group of separate organizations joining together for a common purpose or goal.

Corporate Social Responsibility: The responsibility of businesses to contribute to the wellbeing of society and the environment, beyond just making profits.

De facto: In reality or in practice, even if not officially stated.

Decolonisation: The process by which a country becomes free from foreign rule, and begins to recover its own control, identity, and way of life.

Demographic: Information about groups of people, such as their age, gender, income, and where they live.

Desecrate: To damage or treat a holy place or object with disrespect.

Devanagari: A script used to write Sanskrit, Hindi, Marathi, and several other Indian languages.

Epoch: A very important or significant period in history or in someone's life.

Guerrilla warfare: A fighting style where small groups use speed, surprise, and knowledge of the local terrain to defeat larger armies.

Impelled: Forced by a feeling or idea.

Incensed: Very angry or enraged.

Indigenous: Native to or naturally existing in a particular place; originating from that area.

Innocuous: Harmless; not likely to offend or provoke.

Insignia: A symbol or badge representing a kingdom or ruler.

Kaizen: A Japanese approach to work that focuses on making small, continuous improvements in how things are done.

Legacy: Something valuable (like knowledge, traditions, or achievements) passed down from earlier times.

Martyrdom: Dying or suffering greatly for a cause, especially religious or moral.

Mercenaries: Soldiers hired to serve in a foreign army group, or organization.

Mulching: Covering the soil with a layer of material (like straw or leaves) to protect it and improve its condition.

Notorious: Famous for something bad. Ornate: Highly decorated, often with complex and fancy designs.

Persecution: The act of treating someone unfairly and cruelly, especially because of their religion, race, or political beliefs.

Philanthropist: A person who helps others by giving money, time, or effort to good causes, especially to improve people's lives.

Plunder: To steal goods by force during a war or invasion.

Premium prices: Higher-than-average price for a product or service.

Proxy voting: Voting in someone else's name (which is not allowed in fair elections).

Resurgence: A rise or comeback of something after a period of little activity.

Retaliatory: Done in response to an attack or harmful action.

AP SCERT

ಪದಕೋಶ

ಪರಕೀಯತೆ: ಸಮಾಜ, ಕುಟುಂಬ ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ದೂರಾಗುವುದು, ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿ ಬದುಕುವುದು.

ಉಪಕರಣ: ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಥವಾ ಸಂಘಗಳು.
ಉದಾ: ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ.

ಒಪ್ಪಿಗೆ: ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಮಸೂದೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದಾಗ ಅದು ಕಾನೂನಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು: ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ನಂತರದ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟವು (ಲಾವಣಿಗಳು).

ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಪೇಪರ್: ಮತದಾನದ ಪತ್ರಿಕೆ ಅಥವಾ ಚುನಾವಣಾ ಪತ್ರಿಕೆ. ಇದು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಮತ್ತು ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮತದಾರರು ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನಾಗರಿಕ: ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರವಾದ, ನಾಗರಿಕತೆ ತಿಳಿಯದ.

ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರೇಮಿ: ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಓದುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಬ್ಯೂರೋಕ್ರಾಟ್: ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು, ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರು, ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಜ್ಞಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸ: ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸುವ ವಿಧಾನ, ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ಒಕ್ಕೂಟ: ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಗುರಿಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುವ ನಾಯಕರು ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗುಂಪು.

ಕನ್ಸಾರ್ಟಿಯಂ: ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಚಿಸಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗುಂಪು.

ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ: ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಕಂಪನಿಗಳು ಕೇವಲ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಲಾಭದ ಒಂದು ಪಾಲನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುವುದು.

ಡಿಫ್ಯಾಕ್ಟೋ: ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಾಸ್ತವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವವರು.

ವಸಾಹತು ವಿಮೋಚನೆ: ಒಂದು ದೇಶವು ವಿದೇಶಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಾಯತ್ತ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರ: ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು 'ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸು: ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ವಸ್ತು–ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವುದು, ಹಾನಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅಗೌರವಪಡಿಸುವುದು.

ದೇವನಾಗರಿ: ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಲವು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಲಿಪಿ.

ಶಕೆ ಅಥವಾ ಯುಗ: ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾಲ.

ಗೆರಿಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧ: ಸ್ಥಳೀಯ ಭೂಭಾಗದ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿರುವ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳು ವೇಗವಾಗಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮೂಹಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಮಿಂಚಿನ ದಾಳಿಗಳ ತಂತ್ರ.

ಸೃಷ್ಟಿ: ಒಂದು ಆಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ ನಡೆಸುವುದು.

ಕೋಪಗೊಳ್ಳು: ತುಂಬಾ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಸ್ವದೇಶಿ: ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕವಾಗಿರುವುದು, ಆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ನಿರುಪದ್ರವಿ: ಹಾನಿ ಮಾಡದ, ಪ್ರಚೋದಿಸದ.

ಅಧಿಕಾರ ಲಾಂಛನ: ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳು.

ಕೈಜೆನ್: ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕೆಲಸಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರಂತರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಜಪಾನೀಸ್ ಕೆಲಸದ ವಿಧಾನ.

ಪರಂಪರೆ: ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಪತ್ತು.

ಬಲಿದಾನ: ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನರಳುವುದು ಅಥವಾ ಮರಣಿಸುವುದು.

ಕೂಲಿ ಸೈನಿಕರು: ವಿದೇಶಿ ಸೈನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ನೇಮಕಗೊಂಡ ಸೈನಿಕರು.

ಮಲ್ಚಿಂಗ್: ಮಣ್ಣನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹುಲ್ಲು, ಎಲೆಗಳಂತಹ ವಸ್ತುಗಳ ಪೊರೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚುವುದು.

ಕುಖ್ಯಾತಿ: ಯಾವುದಾದರೂ ಕೆಟ್ಟ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿ.

ಕಿರುಕುಳ: ಧಾರ್ಮಿಕ, ಜನಾಂಗೀಯ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಯಾರೊಂದಿಗಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು.

ಪರೋಪಕಾರಿ: ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಹಣ, ಸಮಯ ಅಥವಾ ಶ್ರಮವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಲೂಟಿ: ಯುದ್ಧ ಅಥವಾ ಆಕ್ರಮಣದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಲವಂತವಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು.

ಪ್ರೀಮಿಯಂ ಬೆಲೆ: ಉತ್ಪನ್ನ ಅಥವಾ ಸೇವೆಯು ಸರಾಸರಿ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು.

ಪ್ರಾಕ್ಸಿ ಮತದಾನ: ಬೇರೆಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದು. (ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅನುಮತಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

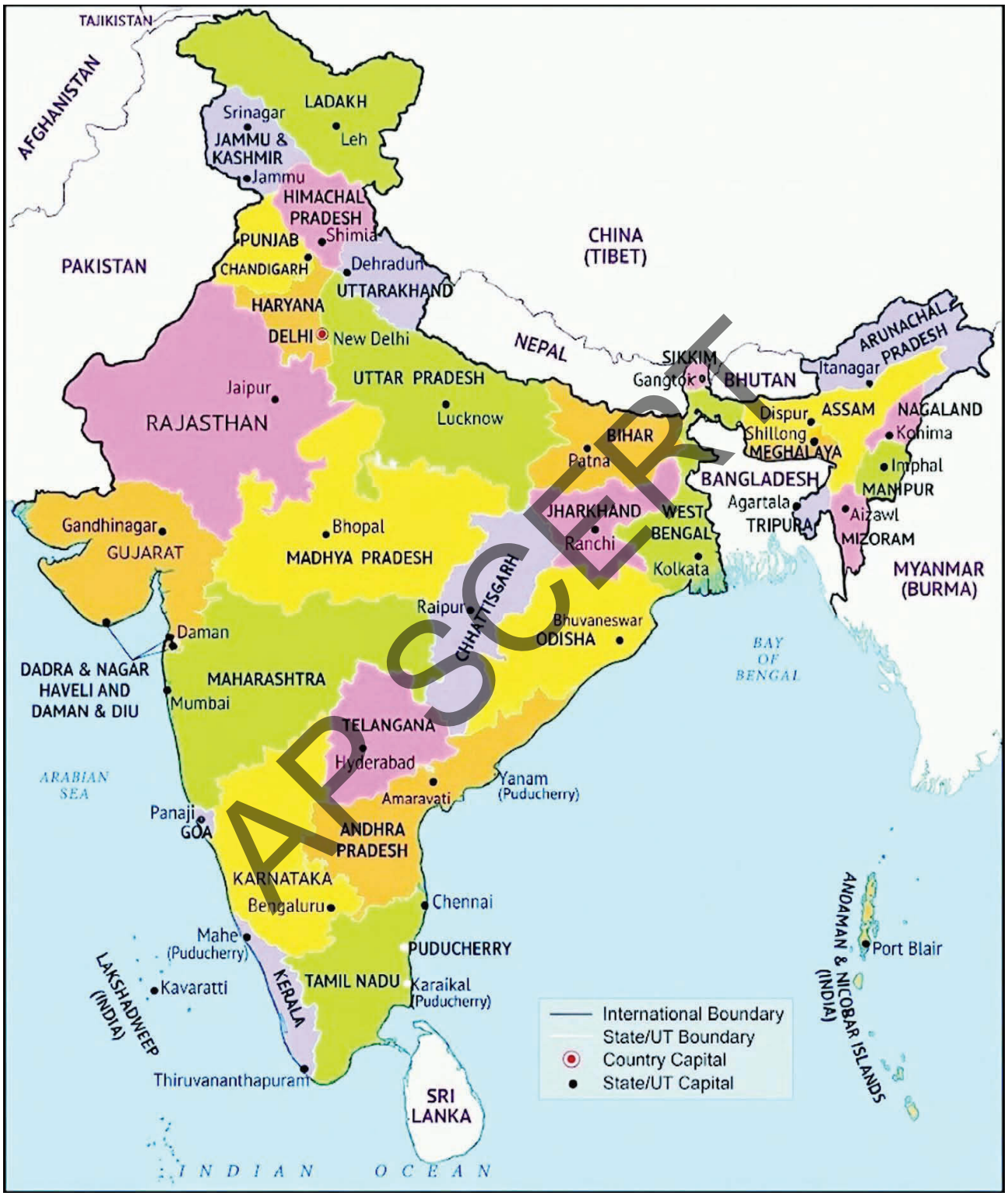
ಪುನರುಜ್ಜೀವನ: ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು.

ಪ್ರತೀಕಾರ: ದಾಳಿ ಅಥವಾ ಹಾನಿಕರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

AP SCERT

ARCTIC OCEAN
Greenland (Denmark)
Alaska (USA)
Canada
United States of America
Mexico
Beaufort Sea
Baffin Bay
Hudron Bay
Labrador Sea
Gulf of Alaska
Arctic Circle
NORTH PACIFIC OCEAN
NORTH ATLANTIC OCEAN
Tropic of Cancer
Equator
Tropic of Capricorn
French Islands (U.S.)
Kirbati
Franch Polynesia
Easter (Chile)
Galapagos (Ecuador)
The Bahamas
Haiti
Dominican Reg.
Bermuda (U.K.)
Pourto Rica (U.K)
Antigue & Knica
Antigua and Berhuda
St. Lictia
Thinalod & Falaaga
Casba
Jamanca
El Eelwador
Nicaragua
Costa Rica
Corombia
Ecuador
Guyana
Brazil
Peru
Bolivin
Luruguay
Uruguay
Chila
Argentina
Falkland Islands (U.K.)
South Georgia (U.K.)
South Georgiia (U.K.)
SOUTH PACIFIC OCEAN
SOUTH ATLANTIC OCEAN
Weddell Sea
Zimslada (Brand)
St Holsua (U.K.)
Arscinian (U.K.)
Isaland
Farze Islands (Newwayy)
Ian Muzen (Norway)
Norwagian Sea
Srallard (Norway)
United Kingdom
Ireland
Norway
Norden
Finland
Denmark
Poland
Germany
Kytonia
Larvia
Nthiravia
Belarna
Ukraina
San Marina
Monaco
Antlantis
Portugal
Spain
Fcancs
Ronda
Bulgaria
Turkey
Monacea
Canary Islands (Spotu)
Westeq Saftor
Materlania
Senagus
Cabe Varde
The Gambia
Sierra Leone
Liberia
Câite O'Ivatire
Soo Yiena and Principe
Algeria
Libya
Egypt
Mali
Niger
Chad
Sudan
Ethiopia
Angela
Zambia
Zambalbwe
Nawtha
South Sesotho
Africa
Tanzania
Borundi
Keyoholies
Madagazar
Essetini
Russia
Kara Sea
Barents Sea
Korwyu Zenina
Chers Jamf Iland
Lapoter Revolution
Lapter Sea
Ressiey
East Siberian Sea
Wrangel
Black Sea
Caspian Sea
Aral Sea
Kazakhstan
Uzbekistan
Kyrgyzstan
Tajikistaa
Mongolia
China
North Korea
South Korea
Japan
Iraq
Iran
Saudi Arabia
Oman
Yemen
Pakistan
India
Bangladess
Rhytan
Mylannar
Arabian Sea
Maldibes
Oyesoni
Laiska
Andaman & Nicobar Sa (Istdar)
Singapore
Indenesia
Brunei
Meleysyc
Vlalixam
Tahvan
Philippine Sea
Northern Mariana Islands (U.S.)
Federated States of Micconaina
PACIFIC OCEAN
INDIAN OCEAN
Australia
Great Australian Blant
Tasman Sea
Tasmania
New Zealand
South Island
Timor-Lorce
Christmas (Aux.)
Cocos In (Auc.)
Pepua
Golume
New Caledonia (Uv.)
Tovalo
Wallis and Putana (To.)
SOUTH CAN OCEAN
Autarctic Circle
ANTARCTICA
0 2,000 4,000 Miles
0 3,000 4,000 6,000 8,000 Kilometers
1. Netherlands
2. Belgium
3. Luxembourg
4. Switzerland
5. Cwaania
6. Croatia
7. Bosnia and Herzagovina
8. Czechia
9. Slovakia
10. Austria
11. Dungary
12. Serbia
13. Narsinea
14. North Mecedonia
15. Albania
16. Cyprus
17. Labanon
18. Uniited Blatan
19. Guinea
20. Ghana
21. Togo
22. Benin
23. Cameroon
24. Equatorial Guinea
25. Bownda
26. Cambodia
27. Panama
28. Malawi
20. Liechtenshits
30. Montenegre
31. Kezovo
32. Palestinian Territories
33. St. Vincent & the Grenadines

AP SCERT

TAJIKISTAN
AFGHANISTAN
PAKISTAN
CHINA (TIBET)
NEPAL
BHUTAN
BANGLADESH
MYANMAR (BURMA)
SRI LANKA
LADAKH
Srinagar
Leh
JAMMU & KASHMIR
Jammu
HIMACHAL PRADESH
Shimla
PUNJAB
CHANDIGARH
Dehradun
UTTARAKHAND
HARYANA
DELHI
New Delhi
Jaipur
RAJASTHAN
UTTAR PRADESH
Lucknow
SIKKIM
Gangtok
Itanagar
ARUNACHAL PRADESH
Dispur
ASSAM
NAGALAND
Kohima
Shillong
MEGHALAYA
BIHAR
Patna
Imphal
MANIPUR
Agartala
TRIPURA
Aizawl
MIZORAM
JHARKHAND
Ranchi
WEST BENGAL
Kolkata
Gandhinagar
GUJARAT
Bhopal
MADHYA PRADESH
CHHATTISGARH
Raipur
Bhuvaneswar
ODISHA
Daman
DADRA & NAGAR HAVELI AND DAMAN & DIU
MAHARASHTRA
Mumbai
TELANGANA
Hyderabad
Yanam (Puducherry)
Amaravati
ANDHRA PRADESH
Panaji
GOA
KARNATAKA
Bengaluru
Chennai
Mahe (Puducherry)
PUDUCHERRY
LAKSHADWEEP (INDIA)
Kavaratti
KERALA
TAMIL NADU
Karaikal (Puducherry)
Thiruvananthapuram
ANDAMAN & NICOBAR ISLANDS (INDIA)
Port Blair
BAY OF BENGAL
ARABIAN SEA
INDIAN OCEAN
International Boundary
State/UT Boundary
Country Capital
State/UT Capital
APSCERT

Exploring Society, India and Beyond for Class 8 develops students' understanding of human life, historical developments, and the interaction between geography, society and governance. Students examine the rise and expansion of empires, colonial transformations, natural resources and economic systems. The curriculum builds awareness of cultural diversity, democratic institutions, and the importance of sustainable resource use. It also helps learners understand historical continuity and change, governance structures, and economic life in modern India and the world.

SEM - 1

Class 8 — Social Science

Curricular Goals

Learning outcomes

CG 1: Understanding human life

- Locates important mineral regions on India map
- Interprets maps, pictures, and historical infographics
- Identifies Maratha cities, colonial centres
- Understands electoral and parliamentary visuals.

CG 2: Continuity and change in history.

- Identifies medieval period developments
- Explains rise of Marathas and Shivaji
- Understands colonial expansion and its impact.
- Examines leadership of Queen Rudrama Devi

CG 3: Social and historical changes

- Understands Bhakti Movement impact
- Analyses resistance movements against coloniaal rule
- Explains causes for Revolt of 1657

CG 4: India's place in geography and cultures

- Understands Mughal and Vijayanagara contributions
- Explore Kakatiya dynasty achievements.
- Appreciates cultural heritage and architecture.
- Understands administrative systems of empires.

CG 5: Analysing geography and society.

- Defines natural resources and their types.
- Understands sustainable resource use.
- Examines Green Revolution effects
- Identifies people as economic resources.

CG 6: Resources and livelihoods

- Understands Universal Adult Franchise.
- Explains Election Commission functions.
- Describe structure of Indian Parliament
- Understands Centre-State power

CG 9: Society and livelihoods

- Identifies factors of production
- Understands role of capital and entrepreneurs.
- Explains economic production systems
- Analyses colonial economic policies

THEME A: India and the World

- Natural resources and their use

THEME B: Tapestry of the Past

- Reshaping India's Political Map
- The Rise of the Marathas
- The Colonial Era in India
- Kakatiya Dynasty

THEME D: Governance and Democracy

- Universal Franchise and India's Electoral System
- The Parliamentary System: Legislature and Executive

THEME E:

Economic Life Around Us

- Factors of Production

ABSCRIPT